

שבוע חוה"מ סוכות

(15 – 21 September 13)

י"א – י"ז תשרי תשנ"ד

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

דבר מלכות

מאמרי דא"ח, שיחות ואגרות קודש

מאת
כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן
מליובאוויטש



יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

סניף אה"ק כפר חב"ד

ברוקלין, נ. י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות חמשים ושתיים לבריאה

הי' תהא שנת נפלאות בכל

צדי"ק שנה להולדת כ"ק אדמו"ר שליט"א

הוספה: כמפורט במפתח כללי עמוד ד'

סדר הנחת תפילין

אף על פי שיכולים להניח תפילין במשך כל היום כולו (מנץ החמה, או עלות השחר, עד צאת הכוכבים או שקיעת החמה), הרי הזמן המובחר להנחת תפילין בזמן התפילה, כמנהג ישראל שמניחים תפילין ומתפללים בהם. (משיחת י"א שבט תשכ"ח)

וְאֶהְבֶּתְךָ אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ, בְּכָל לִבְבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדְךָ. וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְךָ הַיּוֹם, עַל לִבְבְּךָ. וְשָׁנַנְתָּם לְבָנְיֶיךָ וּדְבַרְתָּ בָּם, בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלַכְתְּךָ בַּדֶּרֶךְ וּבְשֹׁכְבְּךָ וּבְקוּמְךָ. וְקִשְׁרָתָם לְאוֹת עַל יָדְךָ, וְהָיוּ לְטֹמְטֹפֶת בֵּין עֵינֶיךָ. וְכִתַּבְתָּם עַל מְזוֹזוֹת בֵּיתְךָ וּבְשַׁעְרֶיךָ. וְהָיָה אִם שָׁמַעַתְּ שְׁמָעוּ אֵל מְצוֹתַי, אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אִתְּכֶם הַיּוֹם, לְאַהֲבָה אֶת יְיָ אֱלֹהֵיכֶם וּלְעֲבֹדוֹ, בְּכָל לִבְבְּכֶם וּבְכָל נַפְשְׁכֶם. וְנָתַתִּי מִטֶּר אֲרֻצְכֶם בְּעֵתוֹ יוֹרֵה וּמִלְקָאוֹ, וְאֶסַּפְתִּי דָגְנְךָ וְתִירְשְׁךָ וְיִצְהָרְךָ. וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדֶךָ לְבַהֲמֹתֶךָ, וְאֶכְלָתָה וּשְׂבַעְתָּ. הַשְּׁמֵרוּ לָכֶם פֶּן יִפְתָּה לְבַבְכֶם, וְסָרְתֶם וְעַבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם. וְחָרָה אַף יְיָ בְּכֶם וְעָצַר אֶת הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מִטֶּר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת יְבוּלָהּ, וְאֶבְדַּתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר יְיָ נָתַן לָכֶם. וְשָׁמַתֶּם אֶת דְּבָרֵי אֱלֹהֵי עַל לְבַבְכֶם וְעַל נַפְשְׁכֶם, וְקִשְׁרָתֶם אֹתָם לְאוֹת עַל יַדְכֶם וְהָיוּ לְטֹמְטֹפֶת בֵּין עֵינֵיכֶם. וְלִמְדַתֶּם אֹתָם אֵת בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם, בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלַכְתְּךָ בַּדֶּרֶךְ וּבְשֹׁכְבְּךָ וּבְקוּמְךָ. וְכִתַּבְתָּם עַל מְזוֹזוֹת בֵּיתְךָ וּבְשַׁעְרֶיךָ. לְמַעַן יִרְבוּ יְמֵיכֶם וְיָמֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְיָ לְאַבְתִּיכֶם לְחַת לָהֶם, בְּיָמֵי הַשָּׁמַיִם עַל הָאָרֶץ.

וַיֹּאמֶר יְיָ אֵל מֹשֶׁה לֵאמֹר. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ, אֱלֹהִים וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל פְּנֵיהֶם לְדֹרֹתָם, וְנָתַנּוּ עַל צִיצִית הַפָּנֶה, פְּתִיל תְּכֵלֶת. וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית, וְרֵאִיתֶם אֹתוֹ, וְזָכַרְתֶּם אֶת פֶּל מְצוֹתַי יְיָ, וְעָשִׂיתֶם אֹתָם, וְלֹא תִתְּרוּ אַחֲרַי לְבַבְכֶם וְאַחֲרַי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אֹתָם זָנִים אַחֲרֵיהֶם. לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וְעָשִׂיתֶם אֶת פֶּל מְצוֹתַי, וְהָיִיתֶם קְדוֹשִׁים לַאֱלֹהֵיכֶם. אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם, אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם, מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהַיּוֹת לָכֶם לַאֱלֹהִים, אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם (אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם) אָמַת.

נכון לומר קודם התפילה:

הֲרִינִי מִקֶּבֶל עָלַי מְצוֹת עֲשֵׂה שֶׁל וְאֶהְבֶּתָּ לְרַעַךְ כְּמוֹךָ
מצוה להתפלל בתפילין את כל תפילת שחרית כולל שיעור תהלים כפי שמנהלך לימי התודש.

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׂיִבְנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ, וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתְךָ. אֲדָּ צְדִיקִים יוֹדוּ לְשִׁמְךָ יְשׁוּבוּ יִשְׂרָיִם אֶת פָּנֶיךָ.

טוב להרגיל עצמו לומר ... נוסח זה מודה וכו' ועל ידי זה יזכור את ה' הניצב עליו:
מוֹדָה אֲנִי לְפָנֶיךָ, מֶלֶךְ חַי וְקַיִם שֶׁהַחַיּוּת בִּי נִשְׁמָתִי בְּחַמְלָה. רַבָּה אֲמוּנָתְךָ.

מצוה לומר את כל ברכות השחר

ברכת התורה

צריך לזכור בה מאד ואסור לדבר ולהוציא דברי תורה מפיו עד שיברך.

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתַי וְצִוְּנוּ עַל דְּבָרֵי תוֹרָה:

וְהִעַרְבְּ נָא יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת־דְּבָרֵי תוֹרָתְךָ כְּפִינוּ, וּבְכִי כְּלַעֲמֹךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל, וְנִהְיֶה אֲנַחְנוּ וְצִאֲצָאֵינוּ, וְצִאֲצָאֵי כְּלַעֲמֹךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל, כְּלָנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֹךְ וְלוֹמְרֵי תוֹרָתְךָ לְשִׁמְהָ. בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, הַמְלַמֵּד תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בָּחַר בְּנוּ מִכָּל הָעַמִּים וְנָתַן לָנוּ אֶת תּוֹרָתוֹ. בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, נוֹתֵן הַתּוֹרָה:

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בְּנָיו לֵאמֹר כֹּה תְּבָרְכוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲמֹר לָהֶם:

בְּרַכְּךָ יְהוָה וַיִּשְׁמְרְךָ: יָאֵר יְהוָה | פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיַּחַנֵּךְ: יִשְׂאֵל יְהוָה | פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיִּשֶׁם לְךָ שְׁלֹם:

וְשָׁמוּ אֶת־שְׁמִי עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי אֲבָרְכֶם:

ברכות הנחת תפילין

הברכה הראשונה, (באמירתה מכוונים הן על התפילין של יד והן על התפילין של ראש) נאמרת לפני הידוק הרצועה על שריר הקיבורת של היד השמאלית (איטר, הכותב ביד שמאל מניח את התפילין על יד ימין) באופן שהתפילין נוטות לעבר הגוף.

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתַי וְצִוְּנוּ לְהִנִּיחַ תְּפִלִּין:

הברכה השניה נאמרת (רק אם דיבר בין הנחת תפילין שלי"ד לשל־ראש) לפני הידוק הרצועה על הראש

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתַי וְצִוְּנוּ עַל מְצוֹת תְּפִלִּין:

קריאת שמע

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, יְיָ אֱלֹהֵינוּ, יְיָ אֶחָד:

בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלֻכוֹתָ לְעוֹלָם וָעַד:

כדאי לשכלל ילד, בן או בת - גם קטני קטנים - וגם המבוגרים יהיה סידור (תפילה) פרטי משלו - לומר תפילה להשם, חוקש - חמשה חומשי תורה (או ספר אחר של תורה) משלו ללמוד בו כל יום תורה, וכן להבריל קופת־צדקה משלו - שלתוכה נותן צדקה (לבר משבת ויום טוב), מכספו הפרטי (שניתן לו מהוריו או שקיבל כפרס ... שבהן יכול היה לקנות חיי נפש, ולהשתמש בו לצרכיו האישיים, ושכתבו על זה "להשם הארץ ומלואה" (או בראשית־תוכה "לה") בצירוף שם - ודברים אלו יהיו ברשותו ואחרותו וינחם בחרדו, במקום בולט - את הקופה יש לקבוע בחדר על ידי מסמר וכדומה, ועל ידי זה החדר כולו ייחָף ל"חדר ובית של צדקה".

תהלים

קוב

גם זה המזמור נאמר בא"ב, בכל פסוק שני אותיות ובשני אחרונים שלש, ומספר על מרות טובות שיבור לו אדם והיאך יתן צדקה ושכרו שלא יצטרך לבריות:

א הַלְלוּ־יָהּ | אֲשֶׁר־אֵישׁ יֵרָא אֶת־יְהוָה בְּמִצּוֹתָיו חֲפִיז מְאֹד: ב גִּבּוֹר בְּאַרְצוֹ יְהוָה זֶרְעוֹ דּוֹר
 יִשְׁרָיִם יִבְרָךְ: ג הוֹן־וְעֶשֶׂר בְּבֵיתוֹ וְצִדְקָתוֹ עִמְדַת לְעַד: ד זָרַח בַּחֲשֵׁךְ אֹר לְיִשְׂרָאֵל חֲנוּן
 וְרַחוּם וְצַדִּיק: ה טוֹב־אֵישׁ חוֹנֵן וּמְלֹא יִכְלָל דְּבָרָיו בְּמִשְׁפָּט: ו כִּי־לְעוֹלָם לֹא־יִמּוֹט לְזִכָּר
 עוֹלָם יְהוָה צַדִּיק: ז מִשְׁמוּעָה רַעַה לֹא יִירָא נֶכּוֹן לָבוּ בְּטַח בְּיְהוָה: ח סְמוּךְ לָבוּ לֹא יִירָא
 עַד אֲשֶׁר־יִרְאֶה בְּצַרְיוֹ: ט פּוֹר | נָתַן לְאֲבִיוֹנִים צִדְקָתוֹ עִמְדַת לְעַד קָרְנוֹ תְרוּם בְּכָבוֹד:
 י רָשַׁע יִרְאֶה | וְכַעַס שִׁנּוּ יַחֲרֵק וְנַמֵּס תְּאוֹת רִשְׁעִים תֹּאבֵד:

קיג

בו יסופר נפלאות מוציאת מצרים:

א הַלְלוּ־יָהּ | הַלְלוּ עַבְדֵי יְהוָה הַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהוָה: ב יְהִי שֵׁם יְהוָה מְבֹרָךְ מְעַתָּה וְעַד־עוֹלָם:
 ג מִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ עַד־מְבֹאוֹ מְהַלֵּל שֵׁם יְהוָה: ד רֵם עַל־פְּלִגְוִיִּם | יְהוָה עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ:
 ה מִי בְיְהוָה אֶלְהִינוּ הַמְגִבִּיהִי לַשַּׁבָּת: ו הַמְשַׁפִּילֵי לְרֵאוֹת בַּשָּׁמַיִם וּבְאַרְצוֹ: ז מְקִימֵי מַעְפָּר
 דָּל מְאַשְׁפֵּת יָרִים אֲבִיוֹן: ח לְהוֹשִׁיבֵי עַם־נְדִיבִים עַם נְדִיבֵי עַמּוֹ: ט מוֹשִׁיבֵי | עֵקֶרֶת הַפֵּית
 אִם־הַבְּנִים שְׂמִיחָה הַלְלוּ־יָהּ:

אגרות קודש

ב"ה, ז' תשרי, תש"כ

ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מצום גדלי, יהפך בקרוב לששון ולשמחה, לאחרי הפסק הכי ארוך, ומובן שנבהלתי לתוכנו ביותר וביותר, ועוד יותר מקור הרוח בכתיבתו אודות העבר עליו, מאשר ע"ד המאורעות עצמן,

ואלא, כיון שאמרו חז"ל שאין לך דבר העומד בפני הרצון, ויגעת ומצאת, בודאי שבידו ללכת בדרך המלך מלכו של עולם במלא מובן המלה, ואדרבה בנקל יותר להנמצא במסגרת צבאי משך זמן כשנתיים כמו שכותב, ז. א. שבמשך הרבה חדשים הורגל בהנהגה דקבלת עול ולשמוע בקול מפקד בן אדם בו"ד כמותו, אף שלעתים קרובות בכמה פרטים, עולה הוא על המפקד, במדות או בשכל או גם בשניהם יחד, אלא שזהו קיום הצבא ושמירת המשטר דוקא ע"י קבלת עול, ואם בהנוגע לבו"ד הדברים אמורים, עאכ"כ להבדיל הבדלות אין קץ, למלך ממה"מ הקב"ה, ואין להאריך בדבר הפשוט,

ויהי רצון שימים אלו של קירוב המאור אל הניצוץ יאירו לפניו דרכו בחיים, את אשר ישנו בו בירושה באהבה מסותרת שבכאו"א מישראל, ועוד נתחזקה ע"י גזע צור מחצבתו וכו' וכו', ומכאן ולהבא יהיו חייו חיים אמיתיים מתאימים להוראות תורתנו תורת חיים ומצותי, עליהם נאמר וחי בהם.

בברכת חתימה וגמח"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מפתח כללי

- (א) סדר הנחת תפילין ב
- (ב) מזמורי תהלים קיב, קיג..... ג
- (ג) מאמר ד"ה ושבתם מים בששון וגו' שבת חול המועד סוכות, ה'תשכ"ז ה
- (ד) שיחת שבת חול המועד סוכות, ה'תשכ"ז כ
- (ה) לקוטי שיחות – וזאת הברכה - שמח"ת (בלה"ק) כרך יד..... כו
- (ו) מתוך פניני לוי יצחק על התורה לכ"ק הרה"ג הרה"ח המקובל ר' לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל לב
- (ז) זכרונות אם המלכות הרבנית הצדקנית מרת חנה ע"ה ז"ל שניאורסאהן חוברת לה-לו, תרגום מאידיש לג
- (ח) ילקוט גאולה ומשיח – שחוה"מ סוכות לד
- (ט) שיעור יומי חומש לשבוע חג הסוכות לה
- (י) שיעורי תהלים לשבוע חג הסוכות נא
- (יא) שיעורים בספר התניא (מוגה) לשבוע חג הסוכות..... נב
- (יב) לוח "היום יום" לשבוע חג הסוכות סג
- (יג) הלכה יומית לעיון ברמב"ם..... סו
- שיעורי רמב"ם – מהדורת חזק:**
- (יד) – ג' פרקים ליום לשבוע חג הסוכות סט
- (טו) – פרק אחד ליום לשבוע חג הסוכות..... פט
- (טז) – ספר המצוות לשבוע חג הסוכות..... צו
- (יז) נביאים וכתובים מלכים א פרק כ, תהלים פרק צד-צה..... צז
- (יח) משניות – מסכת שבועות/עדויות ביאור קהתי קז
- (יט) עין יעקב מסכת יומא..... קז
- (כ) מסכת פסחים עם ביאורים מדף פז עד דף צג קח
- מתורת רבותינו נשיאי חב"ד:**
- (כא) שולחן ערוך הלכות שבת עם הערות וצינונים אדמו"ר הזקן קלט
- (כב) שולחן ערוך הלכות שבת אדמו"ר הזקן קמ
- (כג) לקוטי תורה אדמו"ר הזקן קמ
- (כד) שערי אורה אדמו"ר האמצעי קמג
- (כה) מאמרי הצ"צ – מאמרי הצ"צ תרי"ד-תרט"ו אדמו"ר ה"צמח צדק" קמג
- (כו) תורת שמואל תרל"ב אדמו"ר מוהר"ש קמד
- (כז) שיעורים בהמשך המאמרים – תער"ב אדמו"ר מוהרש"ב קמד
- (כח) ספר המאמרים ה'תרפ"ט אדמו"ר מוהרי"צ קמה
- (כט) לקוטי דיבורים אדמו"ר מוהרי"צ קמו
- (ל) יומן כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ אדמו"ר מוהרי"צ קמז
- (לא) אגרות קודש אדמו"ר מוהרי"צ קמח
- (לב) לוח זמנים לשבוע חג הסוכות קמט
- (לג) עירוב תבשילין קנ
- (לד) סדר מצות הדלקת נרות לערב שחוהמ"ס קנא

דברי התורה שאנו מקבלים באדיבות של כל המוציאים לאור, שייכים אליהם ואסור בהחלט לעשות בהם שימוש מסחרי

ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה

ביאור בדרך אפשר

1 השמחה, זמן שמחתנו, כי שמחה הוא ענין הגילוי⁹ כפי
 2 שרואים במוחש גם אצל בני אדם שבזמן שמחה האדם מגלה את פנימיותו
 3 ונמצא בתנועה של התפשטות והרחבה, היפך הכיוון והצמצום. וכשם
 4 שענין הסוכה וענין השמחה בחג הסוכות באים ונמשכים ומתגלים מענייני
 5 יום הכיפורים וכן גם בנוגע לשמחת בית השואבה
 6 (שבהוספה באיכות ובכמות על השמחה שבחג הסוכות
 7 מצד עצמו כמבואר לעיל שבגלל התוספת המיוחדת של שמחת בית
 8 השואבה לגבי השמחה של חג הסוכות עצמו, דווקא על שמחה זו,
 9 של בית השואבה, נאמר "מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה
 10 שמחה מימיו"), ששייכות שמחת בית השואבה גם לשמחה של
 11 חג הסוכות מצד עצמו (שהוא שגם ניסוף המים הוא בזמן ניסוף היין¹⁰), שגם שמחה זו היא
 12 מצד התגלות עניני יום הכיפורים. ויש לבאר תחילה הענין דיום הכיפורים, שהוא יום מחילה וסליחה וכפרה, על-ידי עבודת התשובה. דהנה,
 13 ענין התשובה צריך להיות ככל יום, כמאמר רבותינו ז"ל¹¹ שפדי לקים'שוב יום אחד לפני מיתתך', צריך להיות כל ימיו בתשובה. ומכל-
 14 מקום רואים במוחש שיש חלוק בין עבודת התשובה שבכל השנה לעבודת התשובה דיום הכיפורים. וכדאי תא במשנה¹² שלשה חלוקי פפרה הם ותשובה עם כל אחד, עבר על מצות עשה ושב אינו זז משם עד שמוחלין לו, עבר על מצות לא-תעשה ופועלת העבירה גרמה פגם בנפשו וגם למעלה ושב, ועשה תשובה תשובה תולה בזכות התשובה, מצבו תלוי ועומד לפי שעה ויום הכיפורים מכפר והכפרה שלו תהיה ביום הכיפורים (והסוג השלישי הוא – "עבר על כריתות ומיתות בית דין – תשובה ויום הכיפורים תולין, ויסורין ממרקין"). וצריך להבין לפי האמור שעבודת התשובה אינה ענין מיוחד ליום הכיפורים אלא צריכה להיות תמיד מהו החידוש של עבודת התשובה דיום הכיפורים לגבי עבודת התשובה דכל השנה?
 15 (ג) ויובן בהקדם מאמר אדמו"ר מהר"ש דבבור המתחילי' כי ביום הזה יכפר עליכם גו', בספות תשובו שבעת ימים, ביום השמיני עצרת תהיה לכם¹³ (שמיוסד על מאמר אדמו"ר הזקן¹⁴), שבו מבאר ההפרש בין התשובה שבשאר ימות השנה לתשובה שביום הכיפורים. מתגלים בחג הסוכות, שהיא מחילה וסליחה וכפרה, על-ידי עבודת התשובה. דהנה, ענין התשובה צריך להיות ככל יום ולא רק ביום הכיפורים שהוא אחת בשנה, כמאמר רבותינו ז"ל¹¹ שפדי לקים'שוב יום אחד לפני מיתתך', צריך להיות כל ימיו בתשובה שהרי אין

ביאור בדרך אפשר

אדם יודע עתו וחזנו ובכל יום יום עליו לחשוש שמא זהו היום אחד לפני ולעשות תשובה. ומכל-מקום למרות שעבודת התשובה צריכה להיות בכל יום יום כל ימות השנה רואים במוחש שיש חלוק הבל בין עבודת התשובה שבכל השנה לעבודת התשובה דיום הכיפורים שהיא ענין מיוחד שלא קיים בכל ימות השנה. וכדאי תא וכמובא במשנה¹² שלשה חלוקי פפרה הם קיימים שלושה סוגים שונים זה מזה של כפרת עונות ותשובה עם כל אחד ובכל אחד מהסוגים הללו הכפרה באה יחד עם תשובה, עבר על מצות עשה ושב אינו זז משם עד שמוחלין לו, ועשה תשובה תשובה תולה בזכות התשובה, מצבו תלוי ועומד לפי שעה ויום הכיפורים מכפר והכפרה שלו תהיה ביום הכיפורים (והסוג השלישי הוא – "עבר על כריתות ומיתות בית דין – תשובה ויום הכיפורים תולין, ויסורין ממרקין"). וצריך להבין לפי האמור שעבודת התשובה אינה ענין מיוחד ליום הכיפורים אלא צריכה להיות תמיד מהו החידוש של עבודת התשובה דיום הכיפורים לגבי עבודת התשובה דכל השנה?
 16 (ג) ויובן בהקדם מאמר אדמו"ר מהר"ש דבבור המתחילי' הפותח בפסוקים כי ביום הזה יכפר עליכם גו', בספות תשובו שבעת ימים, ביום השמיני עצרת תהיה לכם¹³ (שמיוסד על מאמר אדמו"ר הזקן¹⁴), שבו מבאר ההפרש בין התשובה שבשאר ימות השנה לתשובה שביום הכיפורים. מתגלים בחג הסוכות, שהיא מחילה וסליחה וכפרה, על-ידי עבודת התשובה. דהנה, ענין התשובה צריך להיות ככל יום ולא רק ביום הכיפורים שהוא אחת בשנה, כמאמר רבותינו ז"ל¹¹ שפדי לקים'שוב יום אחד לפני מיתתך', צריך להיות כל ימיו בתשובה שהרי אין

(9) סה"מ תרנ"ז ע' קעד. ובכ"מ. (10) ראה סוכה מת, ריש ע"ב (במשנה). (11) שבת קנג, א. (12) סוף יומא. (13) דשנת תרכ"ז (נדפס בסה"מ תרכ"ו ע' רנו ואילך). (14) ד"ה זה בסה"מ תקס"ב ח"א ע' לה ואילך.

שבת חול המועד סוכות, ה'תשכ"ז

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

42 החכמה לבדה נקראת "י"ה" אף שבדרך כלל יו"ד היא חכמה וה"א היא בינה.
 43 ועוד פירוש בְּנֵה שֶׁהַחֲכָמָה נִקְרָאת י"ה¹⁸, שֶׁהָה"א דִּי"ה
 44 הוא עֲנִינָן הֵבֵן בְּחֻמְקָה¹⁹ נאמר ב'ספר יצירה' "הבן בחכמה וחכם
 45 בבינה" ומשמעות הדברים לפי החסידות היא שאמנם כל הספירות כלולות זו
 46 בזו, ויש חכמה שבחסד וחסד
 47 שבחכמה וכו' אבל אופן ההתכללות
 48 של בינה בחכמה, "הבן בחכמה" הוא
 49 מיוחד בכך שבעצם יש בתוך החכמה
 50 מציאות של בינה (הכוח שישנו
 51 בחכמה להתרחב ולבוא בהבנה
 52 והשגה), ואם כן בעצם הבינה היא
 53 בעצם חלק בלתי נפרד מהחכמה.
 54 ועוד פירוש בְּנֵה, הסבר נוסף
 55 לכך ששם "י"ה" הוא ספירת החכמה,
 56 אף שבדרך כלל היו"ד היא חכמה
 57 ואילו הה"א היא בינה שְׁלֵעוֹלָם
 58 בכל מקום שיש צירוף של כמה עניינים
 59 במילה אחת הַאֲוֹת הָרֵאשׁוֹנָה
 60 היא הַגּוֹבְרָת²⁰, והיא העיקר
 61 והשאר תפלות לה (כמבואר בשער
 62 היחוד והאמונה שבספר התניא, פרק
 63 י"ב, לעניין צירופי האותיות מעשרה
 64 המאמרות שבהם נברא העולם לברוא
 65 נבראים רבים ושונים שלא מפורשים
 66 בעשרת המאמרות – "ופרטי
 67 הברואים... נברא כל פרט מהם וחי
 68 וקיים מאיה צירוף מתיבות אלו... כי
 69 כל שינוי צירוף הוא הרכבת ואריגת
 70 הכוחות והחיות בשינוי, שכל אות הקודמת בצירוף היא הגוברת והיא העיקר
 71 בבריאה זו והשאר תפילות אליה ונכללות באורה ועל ידי זה נבראת בריאה
 72 חדשה" וְלִכְּן כִּיֹּן שֶׁהָאוֹת יו"ד היא האות הראשונה בשם "י"ה" הַחֲכָמָה
 73 שְׁהִיא הַיּו"ד, היא הַעֵיֶקֶר בְּשֵׁם י"ה, וְלִכְּן שֵׁם י"ה הוא
 74 בְּחֻמְקָה ורק שבדרך טפל לעיקר יש בו גם רמז לבינה באות ה"א.
 75 אֲמָנָם, אף שֶׁהַחֲכָמָה נִמְשָׁכֶת בְּסַפִּירַת הַמַּלְכוּת וזו המשמעות
 76 הפנימית של "כס (מלכות) י"ה (חכמה)" (אֲבָא יִסַּד בְּרַתָּא היינו המשכת
 77 החכמה במלכות, כמבואר לעיל), הַרְרִי זָה הַמַּשְׁכָּה וְהָאֵרָה של החכמה
 78 במלכות בְּאוֹפֶן שֶׁל הָעֵלָם וְהַסְתָּר (כֵּס י"ה) – "כס" מלשון כִּסִּי
 79 (העלם), וְכִמּוֹ הַמְשָׁכֶת וְגִילּוֹי הַחֲכָמָה שֶׁכִּנְפֵשׁ הָאָדָם בְּעֲנִינָן
 80 הַדְּבֻרִים הַמְבִיא לִידֵי גִילּוֹי אֵת הָרַעִיּוֹן הַשְּׁכֵלִי (מַלְכוּת) שֶׁהִיא עֲנִינָן הַדְּבִירוֹ
 81 כְּמוֹ שְׁאוּמְרִים בִּפְתַח אֲלֵיהֶם – "מלכות פה", וככתוב "באשר דבר מלך
 82 שֶׁלְטוֹן", כי המלכות והשלטון של המלך היא באמצעות הדיבור), שְׁאָף

1 וּמְקַדִּים הרבי מהר"ש במאמר הנזכר לְבָאָר, דְּהִנֵּה יְדוּעַ שְׁסַפִּירַת
 2 הַמַּלְכוּת הַסַּפִּירָה הַאֲחֻרָנָה מֵעֶשֶׂר הַסַּפִּירוֹת הַקְדוּשׁוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת נִקְרָאת
 3 כֵּסָא, לְפִי שְׁעֲנִינָהּ של ספירת המלכות הוא כִּסִּיּוֹ וְהָעֵלָם על
 4 האור האלוקי שבא ומאיר באמצעות הספירות, שְׁמַכְסָה וּמַעֲלָמֶת על
 5 הַמוֹחִין בְּסַפִּירוֹת הָרֵאשׁוֹנוֹת, חֲכָמָה,
 6 בינה ודעת, מאיר האור האלוקי של
 7 בחינת המוחין שלמעלה וכאשר האור
 8 יורד ובא בספירת המלכות הוא
 9 מתמעט ונותר רק אור מצומצם ונמצא
 10 בספירת המלכות מעלימה ומסתירה
 11 על המוחין. וְזָהוּ הַמַּשְׁמַעוֹת
 12 הַפְּנִימִית שֶׁל מַה שְׁפָתוֹב¹⁵
 13 בתורה לענין מלחמת עמלק כִּי יָד
 14 על כֵּס י"ה, ופירוש רש"י: "ידו של
 15 הקדוש ברוך הוא הורמה להישבע
 16 בכיסאו להיות לו מלחמה ואיבה
 17 בעמלק עולמית", ולפי פנימיות העניין
 18 דְּפִירוּשׁ כֵּס י"ה הֵינּוּ
 19 שְׁבַחֲיַת הַמַּלְכוּת (הַנִּקְרָאת
 20 כְּאִמּוֹר כֵּס או כסא) שֶׁהִיא הַסַּפִּירָה
 21 הַאֲחֻרָנָה מְקַבְּלַת מְבַחֲיַת
 22 הַחֲכָמָה שֶׁהִיא הַסַּפִּירָה הָרֵאשׁוֹנָה
 23 (בְּיְדוּעַ בְּעֲנִינָן מֵאִמֵּר הוֹוֵהר אֲבָא
 24 יִסַּד בְּרַתָּא¹⁶ האב יסד את הבת.
 25 כלומר, "אב" הוא כינוי לספירת
 26 החכמה שהיא נקודת ומקור הרעיון
 27 השכלי כשם שהאב הוא מקור השפע
 28 המוליד. ו"בת", בחינת מקבל, הוא
 29 כינוי לספירת המלכות, הספירה הכי תחתונה המקבלת מכל הספירות, אך
 30 היסוד שלה נעוץ בספירת החכמה, הראשונה והעליונה מבין הספירות),
 31 דְּזָהוּ י"ה, בְּחִינַת הַחֲכָמָה¹⁷, כְּמִבּוֹאֵר בְּחַסִּידוֹת שְׁאוּרְבַעַת הָאוֹתוֹת
 32 שֶׁל שֵׁם הוֹי, יו"ד, ה"א, ו"ו, ה"א רומזות לעשר הספירות (יו"ד – חכמה,
 33 ה"א ראשונה – בינה, ו"ו – המידות, ה"א אחרונה – מלכות) דָּאָף שְׁלֵישׁ
 34 בּו ב"י"ה" (לֹא רַק אוֹת יו"ד, אֲלָא) גַּם אוֹת ה"א, וְאִם כֵּן
 35 נִשְׁאַלֶת הַשְּׁאֵלָה הַכִּיצֵד הוּא רִמּוֹז לַחֲכָמָה וְהוֹי הָאוֹת ה"א רִמּוֹז לַסַּפִּירָה
 36 הַבֵּינָה שֶׁהִיא עֲנִינָן בְּפִנֵי עֲצֻמוֹ? וְהַמַּעֲנָה עַל כֵּךְ הוּא שְׁלֵאֲמֵתוֹ שֶׁל דְּבַר אֵין זֶה
 37 פֶּלֶא שֶׁ"י"ה" הוּא בְּחִינַת הַחֲכָמָה כִּי הַרְרִי הַחֲכָמָה שְׁהִיא הַיּו"ד
 38 פּוֹלְלֶת בְּתוֹכָהּ אֵת הַבֵּינָה שְׁהִיא הַה"א, כֵּשֶׁם שֶׁבְּהַתְהוּוֹת רַעִיּוֹן
 39 שְׁכֵלִי נִכְנַשׁ הָאָדָם הַהֲרַחֲבָה וְהַפִּירוּט שֶׁל הָרַעִיּוֹן כְּכּוּחַ הַבֵּינָה כְּלוּלָה וְנִמְצָאת
 40 בְּנִקּוּדַת הַדְּבַר כִּפִּי שֶׁהִיא כְּכּוּחַ הַחֲכָמָה, כֵּךְ בְּסַפִּירוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת הַחֲכָמָה כּוֹלֶלֶת
 41 בְּתוֹכָהּ גַּם אֵת הַבֵּינָה וְלִכְּן נִקְרָאת הַחֲכָמָה י"ה וְלִכְּן לַפְעָמִים גַּם

(15) בשלח יז, טז. (16) זח"ג (רע"מ) רמח, א. רנו, סע"ב. רנח, א. תקו"ז תכ"א (סא, ב). תניא אגה"ק ס"ה. (17) זח"ג יו"ד, סע"ב. (18) מקדש מלך לזוהר שם. (19) ספר יצירה פ"א מ"ד. וראה ביאורה"ז לאדמו"ר האמצעי וואר א, לט, ב ואילך. (20) ראה גם תניא שעהויה"א פ"ב.

ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה

ביאור בדרך אפשר

1 **שֶׁהַדְּבוּר מְגַלֵּה אֶת הַחֻקִּים, הָרִי אֵין בִּיכוּלֹת הָאָדָם לְגַלוֹת**
 2 **לְזוֹלוֹת בְּדִיבוּר אֶת הַסִּבָּא וְהַשְּׂכָל כְּמוֹ שֶׁהוּא מִבֵּין אוֹתָהּ**
 3 **וּמְשִׁיג אוֹתָהּ בְּמוֹחוֹ** כי ביחס לחכמה עצמה הדיבור הוא כוח חיצוני
 4 ואין בכוחו להכיל את החכמה בשלמותה, כך שמצד אחד הדיבור אכן מגלה
 5 את החכמה, אבל מצד שני גם מעלים
 6 ומסתיר עליה, כי הדיבור לא מסוגל
 7 לבטא את מלוא העומק והרוחב של
 8 החכמה אלא רק חלק ממנה. **וּכְמוֹ**
 9 **בְּרַב וְתַלְמִיד, שְׂפִינָן**
 10 **שֶׁתַּתְּלִמִּיד מְקַבֵּל מֵהֵרֵב עַל-**
 11 **יָדֵי דְּבוּרוֹ, וְהֵרֵב מֵעֵבִיר לַתְּלִמִּיד אֵת**
 12 **דְּבַר הַחֻקִּים בְּאִמְצָעוֹת הַדִּיבוּר לְכֵן**
 13 **אֵינוֹ מְקַבֵּל אֶת הַשְּׂכָל עִם מְלֹא**
 14 **הָעוֹמֵק וְהָרוּחֵב שֶׁלֹּו כְּפִי שֶׁהוּא**
 15 **אֲצֵל הֵרֵב בְּעֵצְמוֹ, אֲלֵא בְּאוֹפֵן**
 16 **שֶׁל פִּיּוּסוֹי וְהָעֵלָם** על עומק
 17 הדברים כפי שהוא בשכלו של הרב,
 18 והתלמיד מקבל רק חלק מחכמתו של
 19 הרב, וכאמור שבד בבד עם העובדה
 20 שהדיבור הוא אמצעי שדרכו השכל
 21 מתגלה, כיוון שלמעשה הדיבור מגלה
 22 רק חלק מהחכמה, נמצא שהדיבור
 23 מהווה העלם והסתור על החכמה. **וְלֵא**
 24 **עוֹד אֲלֵא שְׁגָם כְּאֲשֶׁר קָאֵי**
 25 **אֵינִישׁ אֲדַעְתִּיהָ דְּרַבִּיהָ לְאַחַר**
 26 **אַרְבַּעִין שָׁנִין²¹, אֲדָם עוֹמֵד עַל**
 27 **דַּעַת רַבּוֹ לְאַחַר אַרְבַּעִים שָׁנָה, (כְּפִי**
 28 **שַׁחֲמִינוּ ז"ל לומדים מכך שלאחר**
 29 **ארבעים שנה במדבר, משה רבינו אמר**
 30 **לְבִנֵי יִשְׂרָאֵל "לֹא נָתַן ה' לָכֶם לֵב לַדַּעַת,**
 31 **לְדַעַת עֵינַיִם לְרֹאוֹת וְאוֹנִים לְשִׁמוֹעַ עַד**
 32 **הַיּוֹם הַזֶּה)" הָרִי גַם אוֹ, כֹּאשֶׁר**
 33 **הַתְּלִמִּיד כֵּן עוֹמֵד עַל דַּעַת רַבּוֹ וּמִבֵּין**
 34 **וּמְשִׁיג אֵת חֻקֵּי הֵרֵב בְּמִידָה שֶׁלֹּא**
 35 **הַבֵּין וְהִשִּׁיג בְּמִשַׁךְ אַרְבַּעִים שָׁנָה עַד־יָן**
 36 **אֵינוֹ מְשִׁיג אֶת עֵצָם נְקוּדַת**
 37 **הַשְּׂכָל** עם כל העומק והפנימיות שלה **כְּמוֹ שֶׁהִיא אֲצֵל הֵרֵב בְּעֵצְמוֹ,**
 38 **שֶׁזֶהוּ לְמַעְלָה מִתְּלִמִּיד לְגַמְרֵי** ואת העצם והפנימיות הזו התלמיד
 39 לא משיג אפילו כעבור ארבעים שנה [וזוהי המעלה היתרון **בְּאָב וּבֵן**
 40 **לְגַבֵּי רַב וְתַלְמִיד, שְׂבָאָב וּבֵן נַעֲשֶׂה הַמְּשַׁכֵּת הָעֵצָם** של מוח
 41 **הַאֵב עַל-יָדֵי הַטִּיפָה הַגְּשָׁמִית, שְׂאָף שְׁתַּתְּלִמִּיד מֵאֵד** לעומת
 42 **הַכּוֹחַ הָרוּחָנִי בְּמוֹחַ שֶׁהוּא הַמְּקוּר שֶׁלֹּה, הָרִי הִיא מְמַשׁ כְּמוֹ שֶׁהִתְהַוְּתָה**
 43 **רוּחָנִית בְּעוֹדָנָה בְּמוֹחַ הָאֵב** ונשארת מאוחדת במוח האב גם לאחר

ביאור בדרך אפשר

לידת הבן בגוף משלו עם אברים גשמיים משל[. וְכֵן הוּא גַם לְמַעְלָה,
 שהיחס בין החכמה לספירת המלכות הוא יחס דומה ליחס שבין רב לתלמיד
 ולא לאב ובן, כיוון שספירת המלכות שנקראת דבורו ורוח פיו
 יתְּבַרְךָ, כמבואר לעיל היא בבחינת פס י"ה, שבה בספירת המלכות
 נמשכת ומתגלה בחינת
 החכמה באופן של פיוסוי
 והעלם כמבואר לעיל באריכות
 שטעם הדבר הוא מפני שכאשר
 החכמה מתגלית בדיבור הרי רק חלק
 ממנה נסמך ומתגלה, ואילו עצם
 החכמה, העומק והפנימיות שלה, נשאר
 נעלם ומסוּחָה.
 וְזֶהוּ הַטַּעַם שֶׁהַגִּילּוֹי שְׁעַל-
 יָדֵי סִפְרַת הַמְּלָכוֹת הוּא
 בְּאוֹפֵן שֶׁל הַתְּחַלְקוֹת וְרַבּוּי,
 וְכְמוֹ שְׁתַּתְּבַּאֵר לְעֵיל²² בַּמֵּאֵר
 דִּיבוּר-הַמֵּתַחִיל "תִּקְעוּ בַּחֹדֶשׁ שׁוֹפָר
 בַּכֹּסֶה לְיוֹם חַגְנוֹ" שְׁנֹאמַר בְּשָׁנָה זוֹ,
 תִּשְׁכַּח, בְּפִירוּשׁ הַפְּנִימִי שֶׁל הַפְּסוּק
 כְּבוֹד מְלָכוֹתֶיךָ יֵאֱמָרוּ
 וּגְבוּרָתֶיךָ יִדְּבָרוּ לְהוֹדִיעַ לְבַנֵּי
 הָאָדָם גְּבוּרוֹתֵינוּ²³, שֶׁהוּא
 הַמוֹשֵׁג 'גְּבוּרוֹת' הַנּוֹכַח בַּפְּסוּק זֶה
 ("וּגְבוּרוֹתֶיךָ" ו"גְּבוּרוֹתֵינוּ") עֲנִין
 הַגְּבוּרוֹת וְהַצְּמִצּוּמִים
 דְּמְלָכוֹת כְּנֹכַח לְעֵיל שְׁכֹאשֶׁר הָאוֹר
 הַעֲלִיּוֹן יוֹרֵד מֵהַסְּפִירוֹת הָרֵאשׁוֹנוֹת,
 הַמוֹחֵן הַעֲלִיוֹנִים, וְכֵן מֵהַסְּפִירוֹת
 הַבְּאוֹת וּמֵאֵר לְמַטָּה בְּאִמְצָעוֹת סִפְרַת
 הַמְּלָכוֹת הִרִי הוּא עוֹבֵר צִמְצוּם וְהָעֵלָם
 שְׁעַל-יָדֵי-זֶה נַעֲשִׂית הַתְּהוּוֹת
 הַנְּבָרָאִים בְּרַבּוּי גְּדוֹל, שֶׁזֶהוּ
 הַרְבּוּי דְּפְרָטֵי הַנְּבָרָאִים
 דְּדוֹמָם צוּמַח חֵי שֶׁהֵם שְׁלוּשָׁה
 סוּגִים בְּנְבִרָאִים וּבְכָל אֶחָד מֵהֵם יֵשׁ
 נְבִרָאִים רַבִּים וְשׁוּנִים, וְעַל-אַחַת-
 כְּפֵה-וְכֹמָה הַרְבּוּי הָעֵצוּם דְּמְלָאָכִים כּו', כְּפִי שְׁמוּבָא בְּדַבְרֵי
 חֲכַמֵּינוּ ז"ל שְׂרַבְכוּת אֲלֵפֵי מְלָאָכִים עוֹמְדִים לְפָנֵי ה' שְׂכָל זֶה הוּא מְצַד
 הָעֵלָם וְהַצְּמִצּוּם שְׂבִסְפִירוֹת הַמְּלָכוֹת, כִּי רַק הַצְּמִצּוּם וְהָעֵלָם
 שֶׁל הָאוֹר הָאֱלוּקִי מֵאִפְשֶׁר חֲלוּקָה וְהַתְּאֵמָה שֶׁל הָאֵרָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד
 מֵהַנְּבִרָאִים הַשׁוּנִים, הַגְּשָׁמִים וְהָרוּחָנִים, וְאֵם הָאוֹר הָאֱלוּקִי הִיא מֵאֵר לְלֵא
 צִמְצוּם, לֹא הִיא מְקוּם חֲלוּקוֹת וְהַגְּדוּרָת כְּשֶׁם שֶׁלְּפָנֵי הַבְּרִיאָה הִיא הָאוֹר
 הָאֱלוּקִי הַעֲלִיּוֹן 'פְּשׁוּט' לְלֵא הַגְּדוּרָת שׁוּבְעוֹת מֵהַצְּמִצּוּם וְהַחֲלוּקָה.
 21

(21 ע"ז ה, ב. 22) ד"ה תקעו פ"ד (תורת מנחם - התועדויות חלק מח ס"ע 5). (23) תהלים קמה, יא-כ.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 וְזֶהוּ גַם הַטַּעַם הַפְּנִימִי עַל מָה שֶׁבְּבַחֲחֵינָת הַמַּלְכוּת הוּא עֲנִינָן
 2 הַחֲשָׁבוֹן²⁵, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב²⁶ עֲנִינֶיךָ בְּרִכּוֹת בְּחֲשָׁבוֹן וְכִפִּי שִׁמְבוּר
 3 בְּלִקְוֵי תוֹרָה (במאמר על הפסוק "על כן יאמרו המושלים בואו חשבון"):
 4 "כי הנה מלכות דאצילות נקרא חשבון וכמו שכתוב בוהר פרשת פנחס,
 5 וחשבון דא הוא עלמא דתליא בדבורא
 6 [זהו עולם שתלוי בדבור]. כי הנה
 7 התחלקות החיות מאור אין-סוף לכל
 8 העולמות בריבוי התחלקות המדרגות...
 9 זהו מבחינת דיבור העליון משינוי
 10 הציורופים... ולכן בחינת המלכות
 11 שהוא בחינת הרבור העליון שם הוא
 12 החשבון וכמו שכתוב המוציא במספר
 13 צבאם לכולם בשם יקרא..."
 14 (וְהִינּוּ שָׂאָף שֶׁהַמַּלְכוּת
 15 מְקַבְּלָת אֶת הָאוֹר הָאֱלוּקִי מִבְּחֵינַת
 16 הַחֲכָמָה, שְׂאָהוּ עֲנִינָן עֲנִינֶיךָ,
 17 כמבואר בחסידות שבספירת החכמה
 18 האור מאיר בחוץ רב והוא בחינת
 19 ראה, כמו ראה בעיניים, וכן בכוח
 20 החכמה שבשכל הרעיון מאיר לאדם
 21 כאילו הוא רואה דבר בעיניו מְפַל־
 22 מְקוּם כְּפִי שֶׁנִּמְשָׁךְ הָאוֹר הַנִּעְלָה
 23 שֶׁל הַחֲכָמָה בְּסִפְרֵי הַמַּלְכוּת
 24 כְּאוֹפֵן שֶׁל פִּסְוִי וְהָעֵלֶם, הָרִי
 25 זֶה פֶּא בְּמִדְיָה וְהַגְּבֵלָה כו')
 26 עם חלוקה מוגדרת בין דבר לדבר ועם
 27 חשבון, כאשר כל יחידה היא מציאות
 28 בפני עצמה), שְׂאָהוּ הַחֲשָׁבוֹן
 29 דְּהַתְחַלְקוֹת הַחֵיּוֹת לְהֵיּוֹת
 30 רְבִיּוֹ הַנִּבְרָאִים כו') וכמבואר
 31 לעיל, כל ההתחלקות נובעת מצמצום
 32 והעלם של האור, ואילו כשהאור מאיר
 33 ללא גבול הרי זה אור 'פשוט', לא
 34 מוגדר ולא מתחלק לחלקים שונים.
 35 וְעֲנִינּוּ שֶׁל הַמְּבוּרָא לְעִיל לְגַבִּי אֹפֵן הַתְּגַלּוֹת שֶׁל סִפְרֵי הַחֲכָמָה
 36 בְּעֲבוּרַת הָאָדָם, כְּפִי שֶׁהוּא מִשְׁתַּקֵּף וְבֹא לְיַד בִּישׁוּי בְּעֻבּוּדַת ה' שֶׁל
 37 הָאָדָם הוּא שֶׁבְּכָל הַשָּׁנָה הֵנָּה גַם עֲבוּרַת הַתְּשׁוּבָה לְמֵרוֹת מַעְלָתָה
 38 הַגְּדוּלָה וְלִמְרוֹת שֶׁהִיא כּוֹלֵלַת יְצִיאָה מִהַמְּצַב הַנוֹכַחִי וּמַעֲבֵר לְמַצַּב חֲדָשׁ
 39 וְשׁוֹנָה, כְּפִי שֶׁיִּתְבָּאֵר אֵלֶּיךָ הִיא רַק מִצַּד בְּחֵינַת הַמַּלְכוּת, בְּחֵינַת
 40 הַחֲשָׁבוֹן, שְׂאָהוּ בְּמִדְיָה וְהַגְּבֵלָה כמבואר לעיל שרק בדבר מדור
 41 ומוגבל יש מקום לחלוקה מוגדרת וחשבון ומנין של כל יחידה בפני עצמה.
 42 וְהִינּוּ, דְּעַם הֵיּוֹת שֶׁעֲבוּרַת הַתְּשׁוּבָה הִיא לְמַעְלָה מְפַל

הַמְּצוּת, שֶׁלְכֵן בְּכוּחָה לְתַקֵּן וּלְהַשְׁלִים אֶת כָּל הַפְּגָמִים
 וְהַחֲסֵרוֹנוֹת שֶׁהָיוּ בְּקִיּוֹם הַתּוֹרָה וּמְצוֹת²⁷, כמבואר בחסידות
 שעל ידי התשובה נמשך ומתגלה אור אלוקי יותר נעלה מאשר על ידי קיום
 כל המצוות, כפי שנרמז גם בכך שכל המצוות נקראות "מצוות ה'" ועל
 התשובה נאמר "אנכי אנכי הוא מוחה
 פשעך", כי "אנכי" מתייחס אל
 הקדוש-ברוך-הוא בעצמו שלמעלה
 מהאלוקות שעליה רמזו שם הוי'
 שנמשך בכל המצוות, ולכן התשובה
 מתקנת את הפגמים ומשלימה את
 החיסרון באור האלוקי שנגרמו על ידי
 החטא, כי על ידי התשובה נמשך אור
 אלוקי עליון, למעלה מהאור שבו פגם
 החטא, ואם כן עבודת התשובה היא
 התעלות ויציאה מהגדרים וההגבלות,
 מְפַל־מְקוּם בְּכָל הַשָּׁנָה הֵנָּה
 גַם עֲבוּרַת הַתְּשׁוּבָה הִיא מִצַּד
 בְּחֵינַת הַמַּלְכוּת, וְלִכֵּן הִיא
 סוּף בְּמִדְיָה וְהַגְּבֵלָה כִּי
 המלכות פועלת צמצום והעלם. וְלִכֵּן
 הַתְּשׁוּבָה דְּכָל הַשָּׁנָה עִם כָּל
 מַעְלָתָה הִיא רַק מְעוֹנוֹת שֶׁהֵם
 בְּבַחֲחֵינַת חֲשָׁבוֹן, פִּירוּשׁ שֶׁהֵם
 בְּצִרְפֵי אוֹתִיּוֹת בְּמַחֲשָׁבָה
 דְּבוּר וּמַעֲשֵׂה, הֵינּוּ עֲבִירוֹת
 שֶׁבִּיצִיעוֹן הוּא עַל יַדִּי כּוֹחוֹת חִיצוֹנִיִּים
 שֶׁל נֶפֶשׁ הָאָדָם שֶׁהֵם מַחֲשָׁבָה אוֹ דִּבּוּר
 או מַעֲשֵׂה שֶׁפּוֹעֵלָתָן מוּגֵדֶרֶת וּמְלוּבֶשֶׁת
 בְּצִירּוּפִים מְסוּיָמִים וּמוּגֵדֶרֶת שֶׁל
 אוֹתִיּוֹת מְסוּיָמוֹת, וְלִכֵּן הַפְּגָם שֶׁנוֹצַר
 עַל יַדִּי עֲבִירוֹת אֵלוּ בְּאוֹר הָאֱלוּקִי
 וּבְנֶפֶשׁ הָאָדָם הוּא מוּגַבֵּל וּמוּגֵדֶרֶת
 וּמְסוּיָם, כִּיּוֹן שֶׁלֹּא פְּגָמוֹ בְּבַחֲחֵינַת
 יְחִידָה שֶׁבְּנִפְשׁוֹ שֶׁהִיא עֲבוּרַת הַתְּשׁוּבָה דְּיּוֹם
 וּפְנִימִיּוֹת הַנֶּפֶשׁ לְכָרוֹת וּלְנַתֵּק אוֹתָהּ מִשְׁרִשָּׁה הָאֱלוּקִי כְּמוֹ עֲבִירוֹת
 הַחֲמוּרֹת שֶׁהֵם בְּכָרַת וּמִיתַת בֵּית־דִּין כו') כמבואר באגרת
 התשובה שבספר התניא על הפסוק "כי חלק ה' עמו, יעקב חבל נחלתו"
 שהקשר של הנשמה לשרשה באלקות נמשל לחבל שראשו אחד קשור למעלה
 וקצהו למטה "וזהו ענין הכרת שנכרת ונפסק חבל ההמשכה משם הוי' ברוך
 הוא". אֲבָל עַל עֲבִירוֹת חֲמוּרֹת שֶׁכָּמוֹר גְּרוּמֹת רִיחּוֹק גְּדוֹל מֵאֲלֻקוֹת
 וְעַד כִּדִּי פִּירוּר וּנְיָתוּק חֲסִי־שְׁלוֹם אֵינָה מוֹעִילָה הַתְּשׁוּבָה דְּכָל
 הַשָּׁנָה, כִּי אִם הַתְּשׁוּבָה דְּיּוֹם הַפְּפוּרִים דְּיּוֹקָא (בְּדִלְקָמֵן

(24 בכמה ענינים דלקמן - ראה גם ד"ה ויקח מן הבא בידו פר"ת. ה'ש"ת (סה"מ פר"ת קעו ואילך. ה'ש"ת ע' נד ואילך).
 (25 ראה גם לקו"ת חוקת סו, ד ואילך. 26) שה"ש ז, ה. (27) ראה סהמ"צ להצ"צ מצוות וידוי ותשובה. ובכ"מ.

ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה

ביאור בדרך אפשר

1 סְעִיף ד שם יבאר את מעלתה המיוחדת של התשובה (ביום הכיפורים).
 2 וּכְלָלוֹת הָעֲנָנִין בְּזָה, ההבדל בין עבודת התשובה של כל השנה לעבודת
 3 התשובה של יום הכיפורים באופן כללי הוא שְׁפַעְעוּבֹדֶת הַתְּשׁוּבָה יֵשׁ
 4 כדברי חכמינו ז"ל בנגמרא ב' דְּרָגוֹת, תְּשׁוּבָה מִיָּרְאָה, מתוך יראה
 5 ה' (שבה עצמה יש דרגות רבות)
 6 שְׁעַל-יָדָה זְדוּנוֹת נַעֲשׂוּ לוֹ
 7 כְּשִׁגְגוֹת עבירות שעבר במזיד
 8 נחשבות לו כאילו עשה אותן בשוגג.
 9 וְתְשׁוּבָה מֵאֲהָבָה, ודרגה גבוהה
 10 ונעלית יותר היא תשובה שנובעת
 11 מאהבת ה' (וגם בה עצמה יש דרגות
 12 רבות) שְׁזָדוּנוֹת נַעֲשׂוּ לוֹ
 13 כְּזָכִיּוֹת²⁸ והעושה תשובה בדרגה
 14 נעלית כזו, עבירות שעשה במזיד
 15 נחשבות לו כזכיות.
 16 וְהַחְלֹק הַהַבְדֵּל בֵּינֵיהֶם, בין
 17 תשובה מיראה לתשובה מאהבה הוא
 18 שְׁזָדוּנוֹת וְזָכִיּוֹת הֵם הַפְּסִיּוֹם
 19 זֶה מִזֶּה מִן הַקֶּצֶה אֶל הַקֶּצֶה, וְלֹא
 20 פְּדֵי שְׁזָדוּנוֹת יִהְיוּ נַעֲשִׂים
 21 כְּזָכִיּוֹת, היינו שיתחפכו הפיכה כל
 22 כך קיצונית, יֵשׁ צוּרְף בְּתְשׁוּבָה
 23 שְׁהִיא לְמַעַלָּה מִמְּדִידָה
 24 וְהַגְּבֵלָה שֶׁהִיא תְּשׁוּבָה מֵאֲהָבָה
 25 שִׁכּוּלָה לְהִיּוֹת רַק אִם הָאֵדָם פֶּעַל
 26 בַּעֲצָמוֹ יִצְיָא מוֹחַלְטֵת מִגְּדָרֵי מִצְבּוֹ
 27 הַקּוֹדֵם וְהַתְּעַלּוֹת לְמַעַלָּה מִכָּל
 28 הַגְּבֵלָה. אָבֵל פְּדֵי שְׁזָדוּנוֹת יִהְיוּ
 29 נַעֲשִׂים כְּשִׁגְגוֹת, שְׁאִינֵם
 30 הַפְּסִיּוֹם זֶה מִזֶּה, כי אמנם עבירה
 31 במזיד יותר חמורה מעבירה בשוגג
 32 אבל גם עבירה בשוגג היא עבירה ויש
 33 קשר ושייכות בין שני הדברים, ולצורך
 34 התעלות ושינוי בדרגה כזו מְסַפֵּיק
 35 גַּם תְּשׁוּבָה מִיָּרְאָה שֶׁהִיא תְּשׁוּבָה
 36 שְׁבִמְדִידָה וְהַגְּבֵלָה מִבְּלֵי
 37 שֶׁהָאֵדָם יִצְא לְחַלּוּטֵין מִגְּדָרֵי הַמִּצְיָאוֹת
 38 שְׁלוֹ.
 39 וְזֶהוּ הַבְּדֵל זֶה שֶׁבֵּין תְּשׁוּבָה מִיָּרְאָה
 40 לְתְשׁוּבָה מֵאֲהָבָה הוּא גַּם הַחְלֹק
 41 הַשְּׁנָה שֶׁהִיא בְּמִדְּיָה וְהַגְּבֵלָה, כמו תשובה מיראה כך שאמנם
 42 האדם שב מחטאו ומתקרב לאלוקות, אבל עדיין אין זה שינוי קיצוני מאד
 43 אלא התעלות מוגבלת וְעַל-יָדָה נַעֲשִׂים זְדוּנוֹת כְּשִׁגְגוֹת,

ביאור בדרך אפשר

44 לְהַתְּשׁוּבָה דְּיוֹם הַכְּפּוּרִים שֶׁהִיא לְמַעַלָּה מִמְּדִידָה וְהַגְּבֵלָה,
 45 כמו תשובה מאהבה שהיא שינוי קיצוני ביחס למצב הקודם וְעַל-יָדָה
 46 נַעֲשִׂים זְדוּנוֹת כְּזָכִיּוֹת.
 47 (ד) וְלִהְבִּין מְעַלֵּת הַתְּשׁוּבָה דְּיוֹם הַכְּפּוּרִים, שהיא תשובה נעלית
 48 יותר מהתשובה של כל ימות השנה
 49 (כמעלת תשובה מאהבה על תשובה
 50 מיראה, כמבואר לעיל) יֵשׁ לְהַקְדִּים
 51 מָה שְׁכַתּוּב²⁹ גְּדוּל אֲדוּנֵינוּ
 52 וְרַב כַּח לְתַבּוּנָתוֹ אֵין מְסַפֵּר,
 53 דְּלְכֹאֲרָה אֵינוּ מוֹכֵן, אֵיף
 54 שְׁיִיף מְסַפֵּר וְאֵין מְסַפֵּר עַל
 55 תְּבוּנָה, הרי "תבונה" שהיא עניין
 56 השכל וההבנה איננה מושג שנמדד
 57 בכמות ובמספר ואיך יתכן להפליא את
 58 התבונה של הקדוש ברוך הוא בשבח
 59 של "אין מספר" וְהַיְהִי-לֵיהּ
 60 לְמִימַר וְהִיא לוֹ לומר אֵין חֲקַר
 61 (כְּמוֹ שְׁכַתּוּב בְּמָקוֹם
 62 אַחֵר³⁰).
 63 אֵף הָעֲנָנִין הוּא, דְּהֵנָּה בַּעֲנָנִין
 64 הַמְּסַפֵּר יֵשׁ כְּמָה מְדִירָגוֹת
 65 קְבוּצוֹת שׁוֹנוֹת שֶׁל מְסַפְרִים וּסְכוּמִים,
 66 מִלְמַטָּה לְמַעַלָּה יְחִידוֹת,
 67 עֲשִׂירִיּוֹת, מֵאוֹת, אֲלָפִים
 68 וְרַבְּבוֹת, וְהֵינּוּ שְׁגָם רַבְּבָה
 69 שֶׁהִיא הַמְּדִירָגָה הַיּוֹתֵר נַעֲלִית,
 70 הַסְּכוּם הַגְּבוּה מִיּוֹתֵר בַּחֲלוּקָה זוֹ הַרִי
 71 הִיא עֲדִין בְּגֵדֵר מְסַפֵּר וְהַהֲבֵרָל
 72 בֵּן אַחַד לְרַבְּבָה הוּא רַק כְּמוֹתֵי אֲבֵל גַּם
 73 רַבְּבָה הִיא מְסַפֵּר מוֹגְבֵל וּמוֹגְדֵר בְּדִיוֹק
 74 כְּמוֹ אַחַד. וְלִהְעִיר, שֵׁישׁ גַּם
 75 פִּירוּשׁ בְּרַבְּבָה מְלִשׁוֹן
 76 רִיבּוּי³¹, ולפי זה המושג "רבבה"
 77 יִכּוּל לְהַתִּיחֵס לְהַרְבֵּה בַּמְשׁוּעוֹת שֶׁל
 78 רִיבּוּי לְמַעַלָּה מִהַהֲגֵדוֹת שֶׁל מְסַפֵּר
 79 אָבֵל הַפִּירוּשׁ הַפְּשׁוּט דְּרַבְּבָה
 80 הוּא יוֹד פְּעָמִים אֶלֶף³²,
 81 עֶשְׂרֵת אֲלָפִים וְאֵם-כֵּן הַרִי זֶה
 82 אֲמַנֵם מְסַפֵּר גְּדוּל בִּיחַס לִיחִידוֹת,
 83 עֶשְׂרֵת וּמֵאוֹת אֲבֵל עֲדִיין בְּגֵדֵר הַמְּסַפֵּר בְּדִיוֹק כְּמוֹ הַסְּכוּמִים הַקְּטַנִּים
 84 יוֹתֵר. וְהָעֲנָנִין בְּזָה, מִשְׁמַעוֹת הַדְּבָרִים לִפִּי פְּנִימִיּוֹת הַעֲנִינִים הִיא כְּפִדּוּעַ
 85 שְׁפִסְפֵּדֵר הַשְּׁתַּלְשְׁלוֹת עֶשְׂרֵת סְפִירוֹת זוֹ מְזוּ, עֶשֶׂר הַסְּפִירוֹת
 86 הַעֲלִיּוֹנוֹת קְשׁוּרוֹת וְאַחֲזוּת זוֹ בּוֹו כְּמוֹ חוּלִיּוֹת שֶׁל שְׂרֵשֶׁת שֶׁכֵּל אַחַת אַחֲזוּה

(28 יומא פו, ב. 29) תהלים קמז, ה. 30) ישע' מ, כח. 31) ראה יחזקאל טז, ז. פירוש הראב"ע בהעלותך י"ד, לו. 32) חזקוני בחוקתי כו, ח.

ביאור בדרך אפשר

1 בחברתה וכל אחת באה ויורדת מוזהר שפניה. ולמשל, ספירת הבינה באה
 2 ומשתלשלת מספירת החכמה וכן הלאה הנה בְּחִינַת הַתְּחִתּוֹנָה
 3 נִקְרָאת ונחשבת חֶלֶק עֲשִׂירֵי אחד מעשר מִהֶבְחִינָה שְׁלֹמֶעֱלָה
 4 מִמְּנָה, וְהֵינּוּ שְׁבַחֲחִינַת זְעִיר-אֲנָפִין המידות העליונות (הנקראות
 5 "פנים קטנות") שְׁנֵקְרָאת מְאוֹת,
 6 הוא חֶלֶק עֲשִׂירֵי אחד מעשר
 7 מִבְּחִינַת חֲכָמָה וּבִינָה המוחין
 8 העליונים (שהמידות 'נולדות'
 9 ומשתלשלות מהם) שְׁנֵקְרָאת
 10 אֲלָפִים, וּבְחִינַת חֲכָמָה וּבִינָה
 11 המוחין עצמן היא חֶלֶק עֲשִׂירֵי
 12 מִבְּחִינַת אֲרִיךְ, הרצון העליון
 13 הנקרא "אריך אנפין" חִיצוֹנוּת
 14 הַפְּתָר, הבינה התחתונה במדרגת
 15 'כתר עליון' שהיא מקור המוחין
 16 שְׁנֵקְרָאת רִבּוּת, כְּמוֹ
 17 שְׁפָתוֹב־בִּ33 וְאֵתָה מְרֻבָּבוֹת
 18 קוֹדֶשׁ והכתוב מדבר על בחינת
 19 הכתר [וְזֶהוּ עֲנֵן ב' הַפִּירוּשִׁים
 20 שְׁבַרְבְּכָה, פירוש אחד מְלִשׁוֹן
 21 רִיבּוּי למעלה מסוכם ומספר מוגבל,
 22 ופירוש שני 'ויו"ד פְּעָמִים אֶלֶף
 23 עשרת אלפים שהוא מספר מוגבל. כִּי
 24 בְּחִינַת הַפְּתָר יש בה את שני
 25 הדברים הללו גם יחד, כִּי גַם
 26 חִיצוֹנוּת הַפְּתָר, שהיא הדרגה
 27 התחתונה בכתר הוא בְּאֵין-עֲרוֹף
 28 לְסֹדֵר הַשְּׁתַּלְשּׁלוֹת האור האלוקי
 29 השורה ומתגלה בכתר (וגם חיצוניות
 30 הכתר בכלל זה) נעלה מהאור האלוקי
 31 שב'סדר השתלשלות' הספירות
 32 והעולמות לאין שיעור וללא כל מקום
 33 להשוואה (ומצד זה הוא נקרא רִבּוּי
 34 מְלִשׁוֹן רִיבּוּי למעלה ממספרים
 35 מוגבלים), וּמְפַל־מְקוֹם לְהִיּוֹתוֹ
 36 שׁוֹרֵשׁ וּמְקוֹר לְנִאֲצָלִים, לספירות כפי שהן בעולם האצילות יֵשׁ לוֹ
 37 שְׂכִיחוֹת מְסוּיֵמֶת לְסֹדֵר הַשְּׁתַּלְשּׁלוֹת (ומצד זה היותו 'רבבה' היא
 38 במספר מוגדר של יו"ד פְּעָמִים אֶלֶף, עשרת אלפים)].
 39 וְעַל-פִּי־זֶה מוֹכֵן אֵיךְ שֶׁנֶּף לְשׁוֹן מְסַפֵּר עַל תְּבוּנָה, למרות
 40 שענין ההבנה והמוחין הוא לא מושג שנמדד במספרים כִּי לאמתו של דבר
 41 היחס בין הספירות עצמן וכן היחס בין המוחין והכתר כן כולל השוואה
 42 מסוימת שבאה לידי ביטוי במספרים, ולכן חֲכָמָה וּבִינָה דְאֲצִילוֹת הֵם

ביאור בדרך אפשר

עֲשָׂרָה פְּעָמִים כְּמוֹ היינו פי עשר לגבי חֲכָמָה שְׁבַמְדוֹת שהיא
 44 רק אחד מעשר מהמוחין כפי שהם מצד עצמם, וְחֶלֶק עֲשִׂירֵי והמוחין
 45 עצמם הם רק אחד מעשר מִחֲכָמָה דְאֲרִיךְ החכמה כפי שהיא בכתר
 46 (שבנפש האדם הוא ענין הרצון שלמעלה מהשכל). וְעַל זֶה נֶאֱמַר
 47 לְתַבּוּנָתוֹ אֵין מְסַפֵּר, דְקָאֵי
 48 שהכוונה על בְּחִינַת פְּנִימִיּוֹת
 49 הַפְּתָר, בְּחִינָה תְּחִתּוֹנָה
 50 שְׁבַמְאֲצִיל (בִּינָה שְׁבַמְאֲצִיל),
 51 בְּחִינַת עֲתִיק, כמבואר בקבלה
 52 וחסידות שבחינת 'כתר עליון' נחלקת
 53 לשניים - "עתיק יומין" שהוא פנימיות
 54 הכתר (מקביל לכוח התענוג שבנפש
 55 האדם) ו"אריך אנפין" שהוא חיצוניות
 56 הכתר (מקביל לכוח הרצון שבנפש
 57 האדם), ו"עתיק" הוא שְׁנַעֲתַק
 58 וְנִבְדַּל לְגַמְרֵי מְסַדֵּר
 59 הַשְּׁתַּלְשּׁלוֹת, ללא כל קשר ויחס
 60 לאור האלוקי כפי שהוא יורד ב'סדר
 61 השתלשלות' הדרגתי ומוגדר וְהוּא
 62 בחינת "עתיק" בְּלִי מְסַפֵּר כָּלֵל,
 63 וְהֵינּוּ שְׂאֵין-עֲרוֹף לְהַמְאֲצִיל
 64 עִם הַנְּאֲצֵל כָּלֵל עַד שִׁהְיָה
 65 חֶלֶק מִמְּנָה, ו"עתיק", פנימיות
 66 הכתר, הוא בחינה כזו בכתר, שאמנם
 67 נחשב מקור ושורש לאורות של עולם
 68 האצילות, הנאצלים, ולכן הוא נקרא
 69 "מאציל", אבל אין ערוך בין המאציל
 70 לנאצל ואין ביניהם כל יחס והשוואה.
 71 ובעוד שלגבי החכמה שב"אריך
 72 אנפין", חיצוניות הכתר, הרי החכמה
 73 דאצילות היא אחד מעשר, הרי לגבי
 74 "עתיק", פנימיות הכתר, אין לה כל
 75 יחס והשוואה עד כדי כך שְׂגַם
 76 חֲכָמָה וּבִינָה דְאֲצִילוֹת אֵינָן
 77 אֶפִּילוֹ פְּעָרָף אֶחָד לְגַבֵּי אֶלֶף
 78 אֲלָפִים וְרַבּוּא רִבּוּא, כי גם אחד לגבי מספר עצום עדיין יש לו ערך
 79 ויחס כלשהו שהרי גם מספר גדול מאד הוא סוף סוף מספר מוגבל ומוגדר
 80 אבל דבר מוגדר לעומת דבר לא מוגדר ("גבול" לעומת "בלי גבול") אין לו
 81 כל יחס וערך וְעַל זֶה עַל כֹּה־סוּג שֶׁל לְמַעְלָה מִהַגְּדֵרָה וְהַגְּבֵלָה נֶאֱמַר
 82 ב'פּתח אליהו' אֲנֹתָ הוּא חַד וְלֹא בְּחוּשְׁבֵן³⁴ אתה הוא אחד ולא
 83 אחד בחשבון, היינו לא 'אחד המנין' שיש אחריו שניים ושלושה וכו' אלא
 84 אחד ויחיד למעלה מכל מספר וחשבון.

בְּחוּשְׁבֵן³⁴.

(33 ברכה לג, ב. וראה גם לקו"ת ר"פ ברכה. סה"מ תרמ"ג ע' כו. פר"ת ע' קעז. 34) תקו"ז בהקדמה (זי, א). וראה תו"א וירא יד, א.

ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 וְהֶעֱנִין בְּעִבּוּדַת הָאָדָם, המשמעות של התעלות מגדרים והגבלות,
 2 למעלה ממספר וחשבון, בעבודת ה' הרוחנית של האדם, היא דְּהִנְיָה לַשׁ
 3 עֲבוּדָה רוחנית שְׁהִיא בְּכַחֲנִית יְחִידוֹת עֲשִׂירִיּוֹת וּמֵאוֹת, וְעַד
 4 לְאֲלָפִים, שְׁהִיא עֲנִין הַתּוֹרָה, שִׁירָה וְנִתְלַבְּשָׁה בְּאוֹפֵן שִׁישׁ בַּה
 5 הַגְּבֻלוֹת וְהַגְּדוּרוֹת וּמִסְפָּרִים כְּמֵאֲמַר
 6 רְבוּתֵינוּ ז'ל³⁵ אֲלָפִים שָׁנָה
 7 קְדָמָה תּוֹרָה לְעוֹלָם הֵינּוּ
 8 שְׁקִימָה וְהַמְעֵלָה שֶׁל הַתּוֹרָה בִּיחַס
 9 לְעוֹלָם בָּאָה לִידֵי בִיטוּי בְּדַבְרֵי חֲכָמֵינוּ
 10 ז"ל בְּמִסְפָּר מִסּוּיִים, "אֲלָפִים שְׁנָה"
 11 (וְכִמּוֹ שְׁנַתְּפָאָר בְּמֵאֲמַר
 12 שְׁלִפְנֵי-זָה³⁶ דִּיבּוּר-הַמִּתְחִיל
 13 "וְלִקְחָתֶם לָכֶם בְּיוֹם בְּיוֹם הַרְאִשׁוֹן פְּרִי
 14 עֵץ הָדָר וְכוּ'" שְׁנֵאמַר בְּיוֹם ב' דַּחַג
 15 הַסּוּכוֹת שְׁנָה זו, (תִּשְׁכַּח³⁷), וְעַד
 16 לְרִבְכָּה, שְׁהִיא עֲנִין עֲבוּדַת
 17 הַתְּשׁוּבָה שְׁהִיא עֲבוּדָה נְעִלִית שֶׁל
 18 הַתְּקָרְבוֹת הָאָדָם לְאִלוֹקוֹת שְׁנִחְשַׁבְתָּ
 19 לְרִבְכָּה.
 20 וְהִנֵּה כְּתִיב³⁷ אַתְּ זֶה לְעוֹמֵת
 21 זֶה הַטוֹב לְעוֹמֵת הָרַע וְהָרַע לְעוֹמֵת
 22 הַטוֹב עֲשֵׂה הָאֱלֹקִים, וְהֵינּוּ
 23 כְּדֵי שְׁיֻכַּל לְהִיּוֹת עֲנִין
 24 הַבְּחִירָה וְהָאָדָם יוּכַל לְבַחֵר בֵּין
 25 טוֹב לְרַע בְּבַחֲרֵה חוֹפְשִׁית, כְּמוֹ
 26 שְׁכַתּוּב³⁸ רָאָה נְתַמִּי לְפָנֶיךָ
 27 וְגו' אֵת הַטוֹב וְאֵת הַיָּפֶךְ הַטוֹב
 28 וּבְחִרְתָּ בְּחִיִּים, וְלִכְּן גַּם
 29 ב'לְעֹמֵת-זֶה' בְּרַע שְׁלֵעוֹמֵת הַטוֹב
 30 וּמִתְנַגֵּד לוֹ יִשְׁנוּ עֲנִין הַחֲטָא
 31 בְּכִמָּה אֹפְנִים וּבְדִרְגוֹת שׁוֹנוֹת, לְעוֹמֵת
 32 וּבְמִקְבָּל לִכְךָ שֶׁבְּעִבּוּדַת ה' בְּצַד הַטוֹב
 33 וְהַרְצוּי יֵשׁ כִּמָּה אֹפְנִים וְדִרְגוֹת שׁוֹנוֹת,
 34 יֵשׁנו חֲטָא כְּפִי שְׁהִיא בְּמַחְשָׁבָה
 35 דִּיבּוּר וּמַעֲשֵׂה, וְיֵשׁ חֲטָא
 36 שְׁנַעֲשָׂה בְּאַמְצוּעוֹת כּוֹחוֹת יוֹתֵר פְּנִימִיִּים
 37 וְעַמּוּקִים בְּנַפְשׁ הָאָדָם וְהֵם כְּפִי
 38 שְׁנַעֲשֵׂה מוֹשְׁקַע בְּזָה לֹא רַק
 39 בְּלִבוֹשִׁים הַחִיצוֹנִיִּים שֶׁל מַחְשָׁבָה, דִּיבּוּר וּמַעֲשֵׂה אֵלָּא שְׁקוּע בּוֹה גַּם מִצַּד
 40 הַמְּדוּת, וְגַם מִצַּד הַשְּׁכָל, שֶׁהֵם כּוֹחוֹת יוֹתֵר פְּנִימִיִּים וְאֲפִילוּ גַּם
 41 מִצַּד הַרְצוֹן חֲסִי-וְשָׁלוֹם שְׁכוֹת הַרְצוֹן הוּא כּוֹחַ כְּלָלִי וְנַעֲלָה עוֹד יוֹתֵר

42 מְכוּחוֹת הַשְּׁכָל וְהַמִּדּוּת, אֲבָל עֲדִיין אֵין זֶה בְּאוֹפֵן שְׁעֵצֶם הַנֶּפֶשׁ
 43 מוֹשְׁקַע בְּזָה כִּי רַק כּוֹחוֹת הַנֶּפֶשׁ שְׁקוּעִים בְּעִבּוּרוֹת אֵךְ לֹא עֲצֵם הַנֶּפֶשׁ
 44 שְׁנִשְׁאָרָה לְמַעֲלָה מִזֶּה וְלֹא נִפְגְּמָה בְּעִבּוּרוֹת. אֵךְ לְפַעְעִים יוּכַל לְהִיּוֹת
 45 מִצַּב רוחני יוֹרֵד עַד כְּדֵי כֵךְ שְׁפּוֹגִם גַּם בְּעֵצֶם נִפְשׁוֹ לְהַמְשִׁיךְ
 46 אוֹתָהּ בְּקְלִיפוֹת כּוּ', לְגִירוֹ אֵת
 47 עֲצֵם הַנֶּפֶשׁ לְהִיּוֹת שְׁקוּעָה בְּכוֹחוֹת
 48 הַטּוֹמָאָה (הַנְּקָרָאִים 'קְלִיפוֹת' כִּי הֵם
 49 מְכֻסִּים עַל הַקְּדוּשָׁה, כְּשֶׁם שֶׁהַקְּלִיפָה
 50 מְכֻסָּה עַל הַפְּרִי) וְהֵינּוּ עַל-יְדֵי
 51 עִבּוּרוֹת הַחֲמוּרוֹת שְׁהֵם בְּכָרַת
 52 וּמִיתַת בֵּית-דִּין, כְּמוֹבֵא לְעֵיל
 53 שְׁעִבּוּרוֹת אֵלוֹ גּוֹרְמוֹת לְפִירוֹד וּנְיָחוּק
 54 שֶׁל הַנִּשְׁמָה מֵאִלוֹקוֹת, כִּיּוֹן שְׁהֵם
 55 עִבּוּרוֹת חֲמוּרוֹת בְּמִיּוֹחַד לְמַעֲלָה
 56 מִבְּחִינַת חֲשָׁבוֹן, וְהוּא עֲנִין
 57 כְּלִי מִסְפָּר ד'לְעוֹמֵת-זֶה'
 58 הַמְּקַבֵּל לְעִנֵּין 'כְּלִי מִסְפָּר' בְּצַד הַטּוֹב,
 59 בְּעִבּוּדַת ה' הַחִיּוּבִית, וְעִנֵּין זֶה פָּגַם
 60 בְּעֵצֶם הַנֶּפֶשׁ שְׁגוֹרֵם לְנִיתוּק מֵאִלוֹקוֹת
 61 אִי-אֲפָשֶׁר לְתַקֵּן עַל-יְדֵי
 62 עֲבוּדַת הַתְּשׁוּבָה דְּכָל הַשָּׁנָה,
 63 שְׁהִיא בְּכַחֲנִית רִבְכָּה, מִסְפָּר
 64 גָּדוֹל וְחֲשׁוּב, כִּיּוֹן שְׁהִיא עֲבוּדָה נְעִלִית,
 65 מֵאַחַר שְׁזָהוּ בְּגִדְרָה מִסְפָּר עֲדִין
 66 וְסוּף סוּף מְדוּבָר בְּעִבּוּדָה מוּגַדְרַת
 67 וּמוּגַבְלַת.
 68 אֵךְ עַל זֶה לְתִיקוֹן הַנֶּפֶשׁ מִתּוֹךְ מִצַּב
 69 חֲמוּר כֹּל כֵךְ וְהַתְּקָרְבוֹתָה לְאִלוֹקוֹת
 70 מִחֲדָשׁ יִשְׁנוּ עֲנִין הַתְּשׁוּבָה
 71 דְּיוֹם הַכְּפּוּרִים, שְׁהִיא עֲבוּדָה
 72 נְעִלִית הַרְבֵּה יוֹתֵר מֵעִנֵּין הַתְּשׁוּבָה שֶׁל
 73 כֹּל הַשָּׁנָה (כְּמַעֲלַת תְּשׁוּבָה מֵאַהֲבָה עַל
 74 תְּשׁוּבָה מִרְאָה, כְּמוֹבֵאוֹר לְעֵיל) וְעַד
 75 לְהַכְּפָרָה מִצַּד עֵיצוּמוֹ שֶׁל
 76 יוֹם³⁹, שְׁאִינָה תְּלוּיָה בְּעִבּוּדַת
 77 הָאָדָם. וְהֵעֱנִין בְּזָה, דְּהִנְיָה
 78 יְדוּע⁴⁰ בְּקַבְלָה וְחִסְדוֹת שְׁבִיּוּם
 79 הַכְּפּוּרִים מְתַעֲלָה בְּחִינַת
 80 הַמְּלָכוּת לְבַחֲנִית בִּינָה, שְׁבָה בְּסִפּוּר הַבִּינָה הִיא הַתְּגַלּוּת
 81 עֵתִיק⁴¹, וְכִיּוֹן שְׁלִתְבוּנָתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא (שְׁעִנֵּין הַתְּבוּנָה הוּא
 82 בִּינָה שְׁבַמְאָצִיל, בְּחִינַת עֵתִיק) אֵין מִסְפָּר, וְנִמְצָא שְׁבִיּוּם

(35) ראה מדרש תהלים צ, ד. ב"ר פ"ח, ב. תנחומא וישב ד. וש"נ. זח"ב מט, א. 36) ד"ה ולקחתם לכם דיום ב' דחג הסוכות פ"ד (תורת מנחם - התוועדויות חלק מח ע' 84). 37) קהלת ז, יד. 38) נצבים ל, טו. שם, יט. 39) ראה רמב"ם הל' תשובה פ"א ה"ג-ד. 40) ראה פע"ח שער יוהכ"פ פ"ה. אוה"ת אחרי ע' פט ואילך. ובכ"מ. 41) ראה זח"ג קעח, ב. תו"א לך יא, סע"ב.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 הכיפורים יש התגלות של בחינה באלוקות שלמעלה ממספר **אָזִי נְמַשְׁכֶּת**
 2 **הַכַּפָּרָה לְתַקֵּן גַּם אֶת הָעֲנִינִים דְּלְעוֹמַת־זָה' הַעֲנִינִים הַבְּלִי**
 3 **רְצוּיִים שֶׁהֵם בְּכַחֲנֵת בְּלִי מְסַפֵּר** שהם, כאמור, תוצאה של עבירות
 4 חמורות במיוחד שפוגמות בעצם הנפש.
 5 (ה) **וְזָהוּ גַם מֵה שֶׁבִּתְפִלַּת**
 6 **נְעִילָה (שֶׁהִיא הַסִּיּוּם וְחוֹתֵם)** 1 **בְּחֵינַת עֲתִיק) אֵין מְסַפֵּר, אָזִי נְמַשְׁכֶּת הַכַּפָּרָה**
 7 **דְּיוֹם הַכַּפּוּרִים, שְׁהִיא** 2 **לְתַקֵּן גַּם אֶת הָעֲנִינִים דְּלְעוֹמַת־זָה' שֶׁהֵם**
 8 **הַתְּפִלָּה הַחֲמִישִׁית** של יום זה,
 9 **הַבָּא לְאַחַר תְּפִלוֹת עֲרִבִית, שַׁחֲרִית,**
 10 **מוֹסֵף וּמִנְחָה שְׁאָזוּ בַעַת תְּפִילַת**
 11 **נְעִילָה, הַתְּפִלָּה הַחֲמִישִׁית, הוּא** 5
 12 **גִּילּוּי בְּחֵינַת הַחֲמִישִׁית**
 13 **לְפָרְעָה, כִּפִּי שֶׁהִיא בְּצַד הַקְּדוּשָׁה**
 14 **דְּתַמָּן אֲתַפְרִיעוּ כָּל נְהוּרִין⁴²,**
 15 **שֶׁשֶׁם נִפְרְעוּ (נִתְּגַלוּ) כֹּל הָאוֹרוֹת, הִיא**
 16 **בְּחֵינַת עֲתִיק, שֶׁהִיא בְּחֵינַת**
 17 **פְּנִימוּת הַכֹּתֵר שֶׁלְמַעְלָה מִכֹּל הַגְּבֻלָּה**
 18 **וּמִסְפָּר, כַּמְבֹאָר לְעִיל, וּבְתִפְלָה זֹה,**
 19 **תְּפִילַת נְעִילָה, אוֹמְרִים אֲתָה**
 20 **נּוֹתֵן יָד לְפּוֹשְׁעִים וַיִּמְיָנְךָ**
 21 **פְּשׁוּטָה לְקַבֵּל שְׁבִים, כִּפִּי**
 22 **שְׁמִבְאָר בְּמֵאֲמָר⁴³ הַנוֹכַח שֶׁל**
 23 **הַרְבֵּי מֵהַר"ש, שְׁזָהוּ כִּמוֹ יָד**
 24 **הַגְּשָׁמִית שְׁצוּרָךְ תִּשְׁמִישָׁה**
 25 **בְּדֶרֶךְ כֹּל אֵינוֹ אֶלָּא לְקַבֵּל אוֹ**
 26 **לִיתֵן כָּל דָּבָר, וְלֹא הִנֵּה צְרִיף**
 27 **שֶׁתְּהִיָּה אַרוֹכָה כָּל כֶּף, כִּפִּי**
 28 **שֶׁנִּבְרָא בְּפוֹעַל, וַיִּמָּה שְׁנִבְרָאת**
 29 **בְּכֹל זֹאת אַרוֹכָה יוֹתֵר מִהַהֲכֹרֵחַ כִּדִּי**
 30 **לְקַבֵּל אוֹ לַתֵּת דְּבָרִים הֵרִי זֶה כְּדִי**
 31 **לְפּוֹשְׁטָה לְמַרְחָק גְּדוֹל יוֹתֵר בְּעַת**
 32 **שֶׁהִיא צְרִיף, כִּמוֹ אִם יִפּוֹל**
 33 **אָדָם בְּתַחֲתִית הַבּוֹר וַיִּרְצָה**
 34 **אָדָם אַחַר לְהִגְבִּיהוּ מִשָּׁם, לֹא**
 35 **יִשְׁיַגְנוּ אֶלָּא רַק בְּאֲשֶׁר**
 36 **יִפְשׁוּט אֶת יָדוֹ לְמַרְחָק יוֹתֵר מִמָּה**
 37 **שֶׁנִּחְזַן רַק כִּדִּי לְקַבֵּל אוֹ לַתֵּת דְּבָרִים**
 38 **כוֹי. וְעַל־דֶּרֶךְ־זֶה לְמַעְלָה,**
 39 **שְׁמַדַת הַחֶסֶד הָאֱלוֹקִית הַעֲלִינָה**
 40 **נִקְרָאת בְּשֵׁם יָד סֶתֶם, שֶׁהִיא**
 41 **עֲנִין חֶסֶד הַמּוֹגְבֵּל כּוֹי, אֶבֶל**
 42 **חֶסֶד דְּעֲתִיק שֶׁלְמַעְלָה מִהַסְּפִירוֹת**

(42) ראה זח"א רי, א. וראה לקו"ת שבהערה 44. 43) סה"מ תרכ"ו ע' רסא. (44) ראה לקו"ת שה"ש ו, ד. (45) ראה קהלת ט, יו"ד.

ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 לְהִתְכַפֵּר עַל-יְדֵי הַתְּשׁוּבָה דְכָל הַשָּׁנָה, כַּנִּל וְלֵאחֵר תְּשׁוּבָה כֹּל
 2 כֹּךְ נַעֲלִית, בָּאָה שְׂמַחָה כֹּל כֹּךְ נַעֲלִית.
 3 וְהוֹלֵךְ וּמְבַאֵר אֶת הַקֶּשֶׁר בֵּין שְׂמַחַת חַג הַסּוּכוֹת לַעֲבוּדַת הַתְּשׁוּבָה בְּיוֹם
 4 הַכִּיפּוּרִים:
 5 וְהַעֲנִין בְּנֵה⁴⁶, דְּהִנֵּה, כְּלָלוֹת
 6 הַשְּׂמֵחָה דְחַג הַסּוּכוֹת הִיא
 7 מִצַּד הַקְּרוֹב בֵּין הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 8 וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁלֹאֲחֵרֵי הָרְחוּק
 9 שֶׁהִיא בְּנֵיהֶם קוֹדֵם לָכֵן, וְכִידּוּעַ
 10 שְׁפֹאֲשֵׁר הַקְּרוֹב בֵּין בְּנֵי אָדָם,
 11 לְמִשְׁל, בָּא לְאֲחֵרֵי הָרְחוּק, אָזִי
 12 הַשְּׂמֵחָה בְּקִירוֹב שְׂלֵאֲחֵרֵי הָרְחוּק
 13 הִיא גְדוּלָה בְּיֹתֵר, הִרְבָּה
 14 יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר קִירוֹב שְׁלֵא קֵדָם
 15 לוֹ רִיחּוּק. וְכִמּוֹ בְּשִׂמְחַת
 16 נִישׁוּאִין שֶׁהִיא שְׂמַחָה גְדוּלָה
 17 בְּמִיּוּדָה, כִּיּוֹן שֶׁהִיא בְּאוֹפֵן שֶׁל
 18 קְרוֹב שְׁלֹאֲחֵרֵי הָרְחוּק, דְּהִנֵּה
 19 הַחֲתָן וְהַכֶּלֶה מִצַּד שְׂרָשָׁם
 20 הַשּׁוֹרֵשׁ וְהַמְקוֹר שֶׁל הַנְּשׂוּמוֹת שֶׁלֵּהֶם
 21 הֵם מְשָׁרֵשׁ אֶחָד מִשׁוֹתָף, וְכִפִּי
 22 שְׂאֲמָרוֹ רַבּוֹתֵינוּ וְלִ"ל⁴⁷
 23 אַרְבָּעִים יוֹם קוֹדֵם יִצְרֵת
 24 הַיֶּלֶד, בֵּת קוֹל יוֹצֵאת
 25 וְאוֹמֶרֶת בֵּת פְּלוֹנִי לְפְלוֹנִי,
 26 וְכִכֵּר אִז נִקְבַע לְמַעֲלָה שְׁחַתָּן וְכֵלָה
 27 אֵלֶּה יִנְשְׂאוּ זֶה לָזֶה כְּבֹאָה הַעַת וְהִינֵנו
 28 לְפִי שֶׁהֵם מְשָׁרֵשׁ אֶחָד. אֵף
 29 אַחֲר־כֵּן מִתְרַחֲקִים הָאִישׁ
 30 וְהָאִשָּׁה זֶה מִזֶּה, שְׁכָל אֶחָד
 31 מֵהֶם נוֹלָד וְגָדַל אֶצֶל הוֹרֵיו,
 32 כֹּל אֶחָד בְּמִקְוָמוֹ כּוֹי כֹּךְ
 33 שְׁלִמַעֲשֵׂה הֵם רְחוּקִים זֶה מִזֶּה. וְלָכֵן,
 34 בְּגַלּל שֶׁהִיא זְמַן שְׁבוּ הָיוּ רְחוּקִים הָיוּ
 35 כְּפֹאֲשֵׁר חוֹזְרִים וּמִתְקַרְבִּים זֶה
 36 לָזֶה בְּעַת הַנִּישׁוּאִין, אָזִי
 37 הַשְּׂמֵחָה הִיא גְדוּלָה בְּיֹתֵר
 38 וְכַמּוֹר שְׂמַחַת הַקִּירוֹב שְׁקֵדָם לוֹ
 39 רִיחּוּק, גְּדוּלָה מִשְׂמַחַת קִירוֹב שְׁלֵא
 40 קֵדָם לוֹ רִיחּוּק.
 41 וּמִזֶּה מוֹבֵן גַּם בְּנוֹגַע לְגוּדְלַת הַשְּׂמֵחָה דְחַג הַסּוּכוֹת, שֶׁהִיא
 42 שְׂמַחָה גְדוּלָה בְּמִיּוּדָה מִצַּד הַכֶּפְפָּרָה דְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, שְׁכִיּוֹן שְׁהָיוּ
 43 קְרוֹב שְׁלֹאֲחֵרֵי הָרְחוּק, שֶׁהָיוּ כֹּל עֵינֵן הַכִּפּוּרָה שֶׁל יוֹם הַכִּיפּוּרִים בֹּא

(46) בהבא לקמן - ראה המשך וככה תרל"ז פצ"ז. (47) סוטה ב, א. (48) ע"פ לשון חז"ל - הובא בסדר רב עמרם קודם ברכו לשחרית.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 יחוד נפלא שאין יחוד פמוהו כו' (פמבואר בתניא⁵² לגבי
 2 גודל מעלת לימוד התורה שבאמצעותו האדם הולמד מתחבר ומתאחד עם
 3 חכמתו ורצונו של הקדוש-ברוך-הוא ביחוד נפלא), ועל-אחת-פמה-
 4 וכמה בנוגע להיחוד דנשמות ישראל בעצמותו תברך
 5 שהוא באופן נעלה יותר שהוא
 6 בוודאי יחוד נעלה ומופלא מאד. ומכל
 7 זה מובן עד כמה הקירוב בין הקדוש-
 8 ברוך-הוא ונשמות ישראל הוא קירוב
 9 גדול ועצום, עד לאחדות ממש.
 10 ולאחר תכלית הקירוב הנ"ל,
 11 הגה על-ידי החטא כו' נעשה
 12 רחוק גדול ביותר, שנופל
 13 האדם בג' קליפות הטמאות
 14 כו', מן הקצה אל הקצה
 15 כמבואר בתורת הסוד ומובא בחסידות
 16 שבקליפות עצמן יש רדגות שונות, יש
 17 קליפת נוגה (מלשון אור) שמעורב בה
 18 טוב ורע, ויש שלוש קליפות טמאות
 19 לגמרי שאין בהם טוב כלל שזהו
 20 תכלית הרחוק כן שהמעבר
 21 מהקירוב אל הריחוק הוא מאד קיצוני,
 22 מתכלית הקירוב לתכלית הריחוק.
 23 ולכן דווקא בגלל שהריחוק גדול
 24 וקיצוני כל כך, הרי פאשר לאחרי
 25 הרחוק חוזרים ומתקרבים זה
 26 לזה, אזי השמחה שנוצרת
 27 בעקבות הקירוב היא השמחה הכי
 28 גדולה.
 29 וזהו פללות ענין התוכן הכללי
 30 של השמחה דחג הסוכות על
 31 ההתקרבות של בני ישראל עם הקדוש-
 32 ברוך-הוא שבאה לאחרי
 33 שלימות התשובה דיום
 34 הפפורים שהיא תשובה בדרגה
 35 נעלית ביותר באופן שזדונות
 36 נעשו לו כזכיות (פנ"ל), שהיא
 37 תשובה מאובחנה דהינו שגם
 38 פאשר הנה רחוק הכי גדול
 39 בין הקדוש-ברוך-הוא לאדם, לא רק
 40 הרחוק שעל-ידי שגגות, שהם
 41 עבירות בשוגג שהם מהתגברות
 42 נפש הבהמית שמנוגה⁵³, הנפש הבהמית של בני ישראל היא מקליפת
 43 נוגה שיש בה תעובת טוב-רוע ומבואר בחסידות שכאשר אדם עובר עבירה

1 הקרוב דחתי וכלה אינו אלא ששניהם משרש אחד כך שאכן
 2 יש ביניהם דבר משותף שגורם קירוב ביניהם, אבל סוף סוף הם שני דברים
 3 שונים זה מזה. אבל הקרוב דנשמות ישראל עם הקב"ה, הוא
 4 לא קירוב של שני דברים שונים ונבדלים אלא הינו שהם נשמות ישראל
 5 מושרשים בעצמותו תברך
 6 באופן שהם דבר אחד עם
 7 עצמותו תברך היינו קירוב עד
 8 להתאחדות מוחלטת. דהנה
 9 פתיב⁴⁹ עם המלך במלאכתו
 10 ישבו שם, ואמרו רבותינו
 11 ז"ל⁵⁰ על פסוק זה שיש לפרש אותו
 12 במשמעות שהיו מי שסיעו, כביכול,
 13 לקדוש-ברוך-הוא במלאכת בריאת
 14 העולם במי נמלך הקדוש ברוך הוא
 15 בבריאת העולם בנשמותיהם של
 16 צדיקים, ומכאן יש ללמוד שנשמות
 17 ישראל (נשמותיהם של צדיקים) הם
 18 דבר אחד ממש עם הקדוש ברוך הוא,
 19 וראיה נוספת לדבר וב'תנא דבי
 20 אליהו⁵¹ איתא, יש, מובא שני
 21 דברים קדמו לעולם, ומציאותם
 22 היתה קיימת ברוחניות לפני בריאת
 23 העולם תורה וישראל, ואיני
 24 יודע איזה מהם קדם, מבין
 25 השניים הללו עצמם, תורה וישראל, מי
 26 קדם למי אומר אני ישראל
 27 קדמו, שנאמר בתורה צו את
 28 בני ישראל, דבר אל בני
 29 ישראל, וזוהי מוכח שמציאותם של
 30 בני ישראל קדמה למציאות התורה
 31 והיינו שישנה תחילה
 32 המציאות של בני ישראל
 33 שאליהם נאמרו אחר כך צווי
 34 התורה, אבל היה מצב שבו בני
 35 ישראל היו קיימים לפני שהתורה היתה
 36 קיימת והיינו מכאן יש ללמוד
 37 שנשמות ישראל מושרשים
 38 בעצמותו תברך ונמצאות בו
 39 והוא השרש לקיומם, כביכול,
 40 באופן נעלה יותר מאשר
 41 התורה מושרשת בו, והרי יחוד
 42 ההתאחדות של התורה בעצמותו הוא יחוד נעלה מאד כמו יחוד
 43 השכל הרעיון השכלי והמשפיל האדם הולמד ומבין את הרעיון שהוא

(49 דברי הימים ד, כג. 50) ב"ר פ"ח, ז. רות רבה פ"ב, ג. 51) רבה - פי"ד. וראה סה"מ תרצ"ב ע' רה. וש"נ. 52) פ"ה. 53) תניא אגה"ק סוסכ"ח.

ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה

ביאור בדרך אפשר

- 1 בשוגג, זה אמנם נעשה ללא כוונת זדון, אבל הדבר נובע מהתגברות של הנפש
2 הבהמית, ולכן גם חטא בשוגג נחשב חטא וצריך כפרה, ועדיין זהו חטא בשוגג
3 שאינו גורם ריחוק חמור כל-כך אבל מעלת התשובה בדרגה נעלית יותר,
4 תשובה מאהבה שהיא מעלת התשובה דיום הכיפורים, היא שגם כאשר
5 הריחוק אינו רק בגלל שגגות אָלָא
6 גם הַרְחוק שְׁעַל-יְדֵי זְדוּנוֹת, 1
7 שְׁהֵם מְגו' קְלִיפוֹת הַטְּמָאוֹת 2
8 לְגַמְרִי, כמבואר לעיל הַגְּהָ בוכות
9 התשובה הנעלית של יום הכיפורים
10 לא זו בְּלִבְד שְׁמַתְבְּטְלִים 4
11 הַזְדוּנוֹת, וכאילו לא חטא
12 מלכתחילה, אָלָא יִתְיַדָּה מְזָה, 6
13 שְׁהֵם הַחֲטָאִים שנעשו בודון עֲצָמָם
14 נְהַפְכִים לְזִכְיוֹת, וְהִינוּ שְׁלָא 8
15 זו בְּלִבְד שְׁאִינָם מְנַגְדִים כּו', 15
16 לקדושה ואינם מונעים מהארם
17 להתקרב לאלוקות, אָלָא אֲדַרְבָּה, 17
18 שְׁעַל-יְדֵם נַעֲשֶׂה תוֹסֶפֶת אור
19 דְתוֹרָה וּמִצְוֹת, שהרי הפכו
20 לזכויות וְעַל-יְדֵי-זֶה נִיתוּסָף לוֹ
21 סִיּוּעַ בְּעִבְדוֹת ה' והוא מתקרב
22 לאלוקות יותר בקלות וברדגה יותר
23 נעלית.
24 וְזָהוּ גַם מַה שְׁנַתְבָּאָר לְעִיל
25 (סְעִיף ב) שְׁסַכְכָּה הַסּוּפָה
26 שְׁבִדּוּגְמַת עֲנְיֵי הַכְּבוֹד נִמְשָׁף
27 ברוחניות מַעֲנֵן הַקְּטוֹרֶת דְּיוֹם
28 הַכְּפּוּרִים, כִּידוּעַ 54 בתורת
29 החסידות שְׁעֲנִין י"א סַמְמַנִּי
30 הַקְּטָרֶת הוּא כְּדֵי לְהַפּוֹךְ אֶת
31 הַי"א אַרְוּרִים האמורים בתורה על
32 עוברי עברה לְכַרּוֹף, שהוא ברומה
33 להפיכת זדונות לזכויות וְעֲנִין זֶה
34 שנפעל ביום הכיפורים בכוח עבודת
35 התשובה המיוחדת ליום זה נִמְשָׁף
36 בְּגִילּוּי בְּחַג הַסּוּפּוֹת, שְׁזָהוּ
37 עֲנִין בְּכֶסֶה לְיוֹם חַגִּינוּ, כַּנ"ל
38 היינו שהדברים שהיו ביום הכיפורים
39 "בכסה" באים לידי גילוי בחג הסוכות.
40 ז) אָמְנָם הַהִמְשָׁכָה של ענייני יום הכיפורים שְׁעַל-יְדֵי סַכְכָּה
41 הַסּוּפָה הִיא בְּכַחֲיוֹת מְקִיף עֲדִין, היינו שהיא נמשכת אבל ההשפעה
42 שלה היא ברומה לדבר שנשאר 'מקיף' מלמעלה ומבחוץ, וְכַדֵּי שְׁתַּהֲיָה
- ביאור בדרך אפשר
43 הַהִמְשָׁכָה בְּפִנְיֵימִיּוֹת ותחדור בתוך האדם ותשפיע על כוחות הנפש שלו
44 באופן פנימי הָרִי זֶה עַל-יְדֵי וּשְׁאֲבָתֶם מִים 55 ועל ידי שאיבת נישוך
45 המים מביאים את ה'מקיף' בפנימיות, כפי שהולך ומבאר.
46 וְהַעֲנִין בְּזָה, דְּהִנָּה מִים אֵין לָהֶם גְּנוֹן צבע מיוחד, וְעַם כָּל זֶה
47 הָרִי הֵם מְקַבְּלִים אֶת כָּל
48 הַגְּנוּנִים ולמעשה מים יכולים להיות
49 בכל הצבעים, וְהִינוּ שְׁכַאֲשֶׁר
50 נוֹתְנִים אֶת הַמִּים בְּכָלִים
51 בְּעֵלֵי גְנוּנִים שׁוֹנִים, הָרִי הֵם
52 מְצַטְטִירִים כְּפִי גוֹן הַכָּלִים,
53 וצבע המים הופך להיות כצבע הכלי
54 שבו הם נותנים שְׁזָהוּ מַצַּד
55 הַפְּשִׁיטוֹת אי-ההגדרה שְׁבָהֶם
56 שְׁנַמְשָׁכַת מְפִשִׁטוֹת הַעֲצָמוֹת
57 המקור של ה'פשיטות' הלא מוגדרת
58 הוא הקרוש ברוך הוא בעצמו ה'פשוט'
59 בתכלית ללא כל 'ציוור' והגדרה
60 וְעַל-דֶּרֶךְ מַה שְׁנַתְבָּאָר
61 בַּמֶּאֱמָר הַקּוֹדֶם 56 דיבור-המתחיל
62 "ולקחתם לכם" הנזכר לעיל בְּעֲנִין
63 עֲרִבֵי נַחַל שְׁגָדְלִים בְּאַחֲוָה,
64 שְׁזָהוּ עֲנִין טְבְּעֵי בְּעֲצָם
65 מְהוּתָם, עניין האחדות בא לידי
66 ביטוי בארבעת המינים בכל אחד לפי
67 עניינו. ובערכות זהו הטבע שלהם
68 לגדול באחוה, ביחד ולא כעצים
69 בודדים, ודבר זה נובע מעצם מהותם
70 וְלֹא מַצַּד אִיזוּ מַעֲלָה שִׁיש
71 בערכות, שְׁהָרִי כְּנִיגוּד לאתרוג שיש
72 בו גם טעם וגם ריח, הלולב שיש בו
73 טעם ואין בו ריח, וההרדס שיש בו ריח
74 ואין בו טעם, הרי הערכות אֵין בָּהֶם
75 לֹא טַעַם וְלֹא רִיחַ 57 אלא הדבר
76 נובע מה'פשיטות' שלהם, בדוגמת
77 ה'פשיטות' של המים שהם חסרי צבע
78 וכאמור לעיל נמשכת מ'פשיטות
79 העצמות" .
80 וְנִמְצָא, שְׁעֲנִין הַמִּים שְׁהֵם
81 בְּאֻפְּוֹן שֶׁל פְּשִׁיטוֹת שְׁלִמְעֵלָה
82 מְצִיּוּר, 'פשיטות' ללא הגדרה הוּא עַל-דֶּרֶךְ בְּחִינַת לְתַבּוּנָתוֹ אֵין
83 מְסַפֵּר, בְּחִינָה עֲלִינָה בְּאֻלּוֹקוֹת שְׁלִמְעֵלָה מְגַדֵּר מְסַפֵּר והגבלה,
84 בְּחִינַת עֲתִיק שְׁמוּבְדֵלֶת לְחֻלוּטִין מִבְּחִינּוֹת שֶׁבָּהֶן הָאוֹר הָאוֹלּוּקִי יוֹרֵד

(54 ראה תו"א תולדות כ, סע"ב ואילך. עטרת ראש שער יוהכ"פ לו, ב ואילך. 55) ראה גם המשך וככה תרל"ז פצ"ח (קנט, א). (56) ד"ה ולקחתם לכם פ"ח (תורת מנחם - התוועדויות חלק מח ע' 88). (57) ראה ויק"ר פ"ל, יב.

שבת חול המועד סוכות, ה'תשכ"ז

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 ונמשך בצורה מוגבלת ומגודרת, שִׁמְמָנָה מבחינת "עתיק" נִמְשַׁכֶּת
 2 הַכִּפְּרָה דְיוֹם הַכַּפּוּרִים בְּאוֹפֵן שֶׁזְדוֹנוֹת נַעֲשׂוּ לוֹ פְּזֻזוֹת,
 3 והמשכה זו שבאה ביום הכיפורים "כנסה" באה בחג הסוכות בגלוי שִׁמְתַגְלָה
 4 בְּסִכְף הַסּוּכָה בְּבַחֲנֵינָת מְקִיף. וְעַל-יְדֵי שְׂאִיבַת הַמַּיִם בְּכָלִים,
 5 שמשמלת ירידה והמשכה של האור
 6 ה'פשוט' מעל כל הגדרה מ'מקיף' לתוך
 7 'כלים' פנימיים נִמְשַׁכֶּת פְּשִׁיטוֹת
 8 זו בְּבַחֲנֵינָת פְּנִימִיּוֹת.
 9 וְעַל-פִּי-זָה לפי הביאור האמור
 10 שדווקא שאיבת המים מביאה את
 11 העניינים הנעלים של יום הכיפורים
 12 לידי גילוי ולהמשכה פנימית יוֹכֵן
 13 הַטַּעַם הַפְּנִימִי עַל גּוֹדֵל
 14 הַשְּׂמֵחָה דְשִׂמְחַת בֵּית
 15 הַשְּׂוֹאֲבָה, עַד שְׂמִי שְׂלֵא רָאָה
 16 שְׂמֵחַת בֵּית הַשְּׂוֹאֲבָה לֹא רָאָה
 17 שְׂמֵחָה מִיָּמָיו, וכפי שנתבאר
 18 בתחילת המאמר זו הדגשה מיוחדת
 19 ותוספת מיוחדת על עניין השמחה בחג
 20 הסוכות בכלל שְׂזָהוּ מִצַּד
 21 הַהִמְשָׁכָה של עניני יום
 22 הכיפורים שמתגלים בחג
 23 הסוכות בענייני הסוכה
 24 ב'מקיף' שיבואו מה'מקיף'
 25 בְּפְנִימִיּוֹת. וְעַל-דֶּרֶךְ הִיתְרוֹן
 26 המיוחד של שמחת בית השואבה לגבי
 27 השמחה הכללית של חג הסוכות הוא
 28 על דרך וברוגמת גוֹדֵל הַשְּׂמֵחָה
 29 דְשִׂמְיָנִי עֲצָרַת וְשִׂמְחַת תּוֹרָה
 30 שְׂהִיא בתוספת מיוחדת של שמחה
 31 גדולה במיוחד לְמַעְלָה גַם
 32 מְשִׂמְחַת בֵּית הַשְּׂוֹאֲבָה, שְׂהָרִי
 33 שְׂמֵחַת בֵּית הַשְּׂוֹאֲבָה אמרו
 34 עליה חכמינו ז"ל במשנה שאופן
 35 השמחה הוא אשר לא היו עוֹשִׂין
 36 אוֹתָהּ בריקוד ובשירה וכו' בפועל
 37 כֹּל מִי שִׁירְצָה, אֶלֶּא רַק
 38 חֲסִידִים וְאֲנָשִׁי מַעֲשֵׂה הָיוּ
 39 מְרַקְדִין כּו',⁵⁸ וּשְׂאָר כֹּל
 40 הַעַם בָּאִים רַק לְרֵאוֹת וְלִשְׂמוֹעַ⁵⁹, והחלוקה הזו מלמדת שעם כל
 41 מעלתה הנפלאה של שמחת בית השואבה יש בה הגבלות מסוימות
 42 מֵה-שְׂאִינְ-פֶן הַשְּׂמֵחָה דְשִׂמְיָנִי עֲצָרַת וְשִׂמְחַת תּוֹרָה הִיא

דְיוֹם הַכַּפּוּרִים בְּאוֹפֵן שֶׁזְדוֹנוֹת נַעֲשׂוּ לוֹ פְּזֻזוֹת,
 שִׁמְתַגְלָה בְּסִכְף הַסּוּכָה בְּבַחֲנֵינָת מְקִיף. וְעַל-יְדֵי
 שְׂאִיבַת הַמַּיִם בְּכָלִים, נִמְשַׁכֶּת פְּשִׁיטוֹת זו
 בְּבַחֲנֵינָת פְּנִימִיּוֹת. וְעַל-פִּי-זָה יוֹכֵן הַטַּעַם עַל
 גּוֹדֵל הַשְּׂמֵחָה דְשִׂמְחַת בֵּית הַשְּׂוֹאֲבָה, עַד שְׂמִי
 שְׂלֵא רָאָה שְׂמֵחַת בֵּית הַשְּׂוֹאֲבָה לֹא רָאָה שְׂמֵחָה
 מִיָּמָיו, שְׂזָהוּ מִצַּד הַהִמְשָׁכָה בְּפְנִימִיּוֹת. וְעַל-
 דֶּרֶךְ גּוֹדֵל הַשְּׂמֵחָה דְשִׂמְיָנִי עֲצָרַת וְשִׂמְחַת תּוֹרָה
 שְׂהִיא לְמַעְלָה גַם מִשְׂמֵחַת בֵּית הַשְּׂוֹאֲבָה, שְׂהָרִי
 שְׂמֵחַת בֵּית הַשְּׂוֹאֲבָה לֹא הָיוּ עוֹשִׂין אוֹתָהּ כֹּל
 מִי שִׁירְצָה, אֶלֶּא רַק חֲסִידִים וְאֲנָשִׁי מַעֲשֵׂה הָיוּ
 מְרַקְדִין כּו'⁵⁸, וּשְׂאָר כֹּל הַעַם בָּאִים רַק לְרֵאוֹת
 וְלִשְׂמוֹעַ⁵⁹, מֵה-שְׂאִינְ-פֶן הַשְּׂמֵחָה דְשִׂמְיָנִי עֲצָרַת
 וְשִׂמְחַת תּוֹרָה הִיא אֶצֶל כָּל הַעַם. וְטַעַם הַדְּבָר
 הוּא לְפִי שְׂבִשְׂמִינִי עֲצָרַת נִמְשָׁכִים כָּל עֲנִינֵי חַג
 הַסּוּכּוֹת בְּפְנִימִיּוֹת. וְעַל-דֶּרֶךְ-זֶה מוֹכֵן בְּנוֹגַע
 לְחַג הַסּוּכּוֹת גּוֹפֵא, דְכִינֵן שְׂעַל-יְדֵי שְׂאִיבַת
 הַמַּיִם נַעֲשִׂית הַהִמְשָׁכָה בְּפְנִימִיּוֹת, לְכֵן הַשְּׂמֵחָה
 הִיא גְדוֹלָה יוֹתֵר.

וְלִהְעִיר שְׂגַם שְׂמִינִי עֲצָרַת קָשׁוּר עִנְיָן
 הַמַּיִם, שְׂהָרִי בְּשִׂמְיָנִי עֲצָרַת מִתְחִילִים
 לֹמַר מְשִׁיב הַרוּחַ וּמוֹרִיד הַגֶּשֶׁם⁶⁰, וְכִידוּעַ⁶¹
 בְּעִנְיָן גְּבוּרוֹת גְּשָׁמִים⁶⁰, שְׂאָף שְׂהַגְשָׁמִים יוֹרְדִים
 טִיפִין טִיפִין, שְׂזָהוּ עַל-דֶּרֶךְ עִנְיָן הַתְּחִלְקוֹת
 שְׂבִמְלָכוֹת שְׂמִצַּד הַגְּבוּרוֹת (פְּנ"ל סְעִיף ג), הִנֵּה
 הַתְּחִלְקוֹת זוֹ אֵינָה בְּחִינַת גְּבוּרָה וְצִמְצוּם שְׂהוּא
 בְּחִינַת מִיעוּט וְהַעֲדָר הָאוֹר, אֶלֶּא הִיא מִצַּד
 הַתְּגַבְּרַת דְּוָקָא, דְּכָל הַשְּׂפַעָה שְׂבָאָה בְּתַגְבּוּרַת

(58) משנה וגמרא סוכה נא, סע"א ואילך. (59) רמב"ם הל' לולב פ"ח הי"ד. (60) משנה ריש מסכת תענית (ב, א). (61) ראה סה"מ תרע"ח ע' צג. תרצ"ב ע' רסט. וש"נ.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 דְּקָא, דְּכָל הַשְּׁפָעָה שֶׁבָּאָה בְּתַגְבוּרַת הָעֲצָמוֹת, הֲרִי הִיא
 2 בָּאָה בְּכַחֲמֵינָה הַתְּחַלְקוֹת דְּקָא⁶² כמבואר בחסידות שהשפעת החסד
 3 באה בבת אחת (כמו מים היורדים ממקום גבוה למקום נמוך בזרם אחד)
 4 ואילו השפעה שבאה באמצעות "גבורות" באה בהתחלקות (כמו השפעת
 5 רעיון שכלי באמצעות הדיבור המורכב
 6 מאותיות ומילים רבות) ולכן גם הגשם
 7 יורד בטיפות ולא בשטף אחד. אבל,
 8 כאמור, אין זו גבורה של צמצום
 9 ומניעת שפע אלא גבורה של השפעה
 10 מוגברת עם חלקים רבים והשפעה
 11 רבה.
 12 (ח) אָמְנָם אָף שֶׁעֲנִין גְּבוּרוֹת
 13 גְּשָׁמִים מוֹרָה עַל תַּגְבוּרַת
 14 הָעֲצָמוֹת כּוֹי, מְפַל־מְקוֹם
 15 תְּכִלִּית הָעִילוּי הוּא שְׂיוּמָשָׁךְ
 16 בְּחֵינַת הָאוֹר שֶׁלְמַעְלָה גַם
 17 מְעַנֵּן גְּבוּרוֹת גְּשָׁמִים, שְׂזָהוּ
 18 שְׂאָמְרוּ בְּגִמְרָא עַל "אַרְבַּעַת שְׁנַכְנְסוּ
 19 לְפָרְדֵּס" וְאָמְרוּ לְהֵם רַבִּי עֲקִיבָא
 20 שְׂכַאשֵׁר יִרְאוּ אֲבָנֵי שֵׁשׁ בּוֹהֵק וְצִלּוֹ
 21 כְּמִים אֵל תֹּאמְרוּ מִים מִים⁶³
 22 וְתַתְמַהוּ אִיךְ אֲפֹשֶׁר לִכְתּוֹת (כִּי אֲסוּר
 23 לֹאמַר שֶׁקֶר וְהִשִּׁישׁ אִינוּ מִים),
 24 וְהַמְשַׁמְעוֹת הַפְּנִימִית שֶׁל הַדְּבָרִים הִיא
 25 שְׂאִין לֹאמַר וּלְבַקֵּשׁ "מִים" כִּי
 26 הַתְּכִלִּית הוּא שְׂיוּמָשָׁךְ בְּחֵינַת
 27 עֲצָמוֹת אוֹר אֵיין־סוֹף
 28 שֶׁלְמַעְלָה גַם מְבַחֲשֵׁינָה מִים
 29 מִים וְאֵף שְׂבַחֲשֵׁינָה מִים הִיא עֲנִין
 30 נַעֲלָה בְּיֹתֵר וְהַשְּׁפָעָתָם בָּאָה בְּתַגְבוּרַת,
 31 סוֹף סוֹף הָעֵינֵק הוּא שְׂתַהִיָּה הַתְּגִלּוֹת
 32 מִהַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא בְּעֲצֻמוֹת לְמַעְלָה
 33 מְכַל הַדְּרָגוֹת הַכִּי נַעֲלוֹת.
 34 וְעֲנִין זֶה שֶׁל עֲצֻמוֹת וּמַהוֹתוֹ שֶׁל
 35 הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יִתְגַּלֵּה בְּקִרְוֹב
 36 בְּגִמְרָא הַשְּׂלִימָה עַל־יְדֵי
 37 מְשִׁיחַ צְדָקָנוּ, שְׂאֵז יְקוּיִם
 38 הֵיעוּד שְׂאוּמְרִים בְּהַפְטָרָה
 39 דְּחַג הַסּוֹכּוֹת: וְהִנֵּה ה' לְמַלְךְ
 40 עַל כָּל הָאָרֶץ בְּיֹם הַהוּא יְהִיָּה ה' אֶחָד וְשָׂמוּ אֶחָד⁶⁴,
 41 וְכִדְרָשׁת רַבּוֹתֵינוּ ז"ל⁶⁵ שְׂאֵז יְהִיָּה הַטּוֹב וְהַמְּטִיב,
 42 וְיִהְיֶה נִקְרָא כְּפִי שֶׁהוּא נִכְתָּב⁶⁶ כְּדַבְרֵי הַגְּמָרָא עַל פְּסוּק זֶה "וְהִיָּה

הָעֲצָמוֹת, הֲרִי הִיא בָּאָה בְּכַחֲמֵינָה הַתְּחַלְקוֹת דְּקָא⁶².

(ח) אָמְנָם אָף שֶׁעֲנִין גְּבוּרוֹת גְּשָׁמִים מוֹרָה עַל תַּגְבוּרַת הָעֲצָמוֹת כּוֹי, מְפַל־מְקוֹם תְּכִלִּית הָעִילוּי הוּא שְׂיוּמָשָׁךְ בְּחֵינַת הָאוֹר שֶׁלְמַעְלָה גַם מְעַנֵּן גְּבוּרוֹת גְּשָׁמִים, שְׂזָהוּ שְׂאָמְרוּ אֵל תֹּאמְרוּ מִים מִים⁶³, כִּי הַתְּכִלִּית הוּא שְׂיוּמָשָׁךְ בְּחֵינַת עֲצָמוֹת אוֹר אֵיין־סוֹף שֶׁלְמַעְלָה גַם מְבַחֲשֵׁינָה מִים מִים.

וְעֲנִין זֶה יִתְגַּלֵּה בְּקִרְוֹב בְּגִמְרָא הַשְּׂלִימָה עַל־יְדֵי מְשִׁיחַ צְדָקָנוּ, שְׂאֵז יְקוּיִם הֵיעוּד שְׂאוּמְרִים בְּהַפְטָרָה דְּחַג הַסּוֹכּוֹת: וְהִנֵּה ה' לְמַלְךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בְּיֹם הַהוּא יְהִיָּה ה' אֶחָד וְשָׂמוּ אֶחָד⁶⁴, וְכִדְרָשׁת רַבּוֹתֵינוּ ז"ל⁶⁵ שְׂאֵז יְהִיָּה הַטּוֹב וְהַמְּטִיב, וְיִהְיֶה נִקְרָא כְּפִי שֶׁהוּא נִכְתָּב⁶⁶. וְאֵז יְקוּיִם גַּם מֵה שֶׁכְּתוּב בְּהַפְטָרָה דְּשִׁבְתָּ חוֹל הַמּוֹעֵד סוֹכּוֹת: וְהִנֵּה הוּא גּוֹי תְּעַלָּה חֲמַתִּי בְּאִפִּי וְגוֹי וְהַתְּגַדְלַתִּי וְהַתְּקַדְשָׁתִי וְנִוְדַעְתִּי לְעֵינֵי גּוֹיִם רַבִּים וְגוֹי⁶⁷, כּוֹלֵל וּבְמִיּוּחַד בְּנוֹגֵעַ לְאוֹתָן מְדִינּוֹת שֶׁבֵּהֶם נִמְצְאוּ יְהוּדִים שְׂרָצוֹנָם לְקִיָּם תּוֹרָה וּמִצְוֹת וְאִין יְכוֹלִים לְפִי שְׂאִין מְנִיחִים אוֹתָם לֹא מֵאֲפֹשְׁרִים לְהֵם כּוֹי, יְצוּיִן כִּי בְּשֵׁנִים הֵם הִיא הַרְבִּי מְדַבֵּר לְעֵתִים קְרוּבוֹת עַל יְהוּדֵי רוּסִיָּה וּמְצַבֵּם הַמִּיּוּחַד בְּאוֹתָן שְׁנִים וּבְגִלָּל זֶה בְּגִלָּל הַרְדִּיפּוֹת שֶׁל הַשְּׁלֹטָנוֹת נִמְצְאוּ הֵם אוֹתָם יְהוּדִים בְּמַעֲמָד וּמְצַב שְׂאִין בֵּהֶם לֹא טַעַם (תּוֹרָה) וְלֹא רִיחַ (מִצְוֹת)⁶⁷, כְּדַבְרֵי חֲכָמֵינוּ ז"ל לְגַבִּי הַעֲרִיבָה שְׂבָאֲרַבְעַת מֵנִיָּם אֲכַל אֵין זֶה בְּאֲשַׁמְתָּם, כִּי מִצַּד עֲצָמָם יֵשׁ בֵּהֶם טַעַם וְרִיחַ כּוֹי, וְהֵם כֵּן שִׂיכִים לְתוֹרָה וּמִצְוֹת, וְהִיוּ רוֹצִים לְהִיּוֹת עִם 'טַעַם' וְעִם 'רִיחַ' אֲלָא שְׂמִצַּד הַהִשְׁגָּחָה הָעֲלִיוֹנָה, וּמִצַּד חֲשָׁבוֹנוֹת שֶׁל תְּמִים דְּעֵיִם, הַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא שְׂדַעוּתוֹ תְּמִימוֹת וְשְׁלִימוֹת, אֲבָל לֹא תְּמִיד מוֹכּוּנוֹת לְבָנֵי אָדָם שְׂדַעַתָּם מוֹגְבֵלֵת, דַּעוֹת שֶׁהֵם לְמַעְלָה מֵהַכְּנָה וְהַשְּׂגָה לְגַמְרֵי, בְּיַחֲדֵי סְגוּלָה אֵלוּ, וְהֵעֲמִידוּ אוֹתָם

(62) המשך תערו"ב ח"ג ע' א'שלה. (63) חגיגה יד, ב. וראה תו"א יתרו עג, ד. מאמרי אדה"ז תקס"ד ע' צו ואילך. תקס"ה ח"ב ע' תרלב. (64) זכרי' יד, ט. (65) פסחים נ, א. (66) חסר קצת (המור"ל). (67) יחזקאל לח, יח-כג.

שבת חול המועד סוכות, ה'תשכ"ז

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 מְסִירַת נֶפֶשׁ עַל קִיּוֹם הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת, שֶׁכָּל זֶה כָּל הַסִּיכָה לְכַן
 2 שאנשים אלה נמצאים במצב שדורש מסירות נפש כדי ללמוד תורה ולקיים
 3 מצוות הוא מַצֵּד הַרְצוֹן הָעֵלְיוֹן בְּעֵינֵי הַמְּסִירוֹת נֶפֶשׁ הַקְּדוּשׁ
 4 ברוך הוא רוצה, מטעמים הכמוסים עמו, את עניין המסירות נפש. אף על
 5 זֶה יִשְׁנֶה הַטְּעָנָה, כְּמוֹ
 6 שְׁנֵתְבָאָר לְעֵיל⁶⁸ במאמרים
 7 שנאמרו בתחילת חודש תשרי שנה זו,
 8 תשכ"ז, בְּעֵינֵי תַפְלָה⁶⁹ לְעֵנִי כִי
 9 יַעֲטוּף גו'⁷⁰, לגבי התוכן המיוחד
 10 של תפילת העני שְׁהָעֵנִי טוֹעֵן כְּלִפִּי
 11 הַקְּדוּשָׁ-בְרוּךְ-הוּא וּמִבְּקֶשׁ, שֶׁהֵן אֵמֶת
 12 שְׁמַצֵּד סֵדֵר הַשְּׁתַלְשּׁלוֹת של
 13 ירידת האור האלוקי מדרגה לדרגה וכן
 14 ירידת השפע האלוקי מלמעלה למטה
 15 עד לעולם הזה צָרִיף לְהִיּוֹת
 16 הָעֵנֵן דְּמִשְׁפִּיעַ וּמִקְבֵּל, ב'סדר'
 17 השתלשלות' של הדרגות הרוחניות כל
 18 דרגה מקבלת מזו שמעליה ומשפיע לזו
 19 שתחתיה, כך שכל האור והשפע עובר
 20 בדרך משפיע ומקבל, וְהַמְקַבֵּל
 21 צָרִיף לְהִיּוֹת בְּמַעֲמָד וּמִצְוֹת
 22 דְּכָלִי רִיקָן (שָׁאז הוּא)
 23 מִחֲזִיק⁷¹ ומכיל את ההשפעה,
 24 וְלִכְּן כִּיּוֹן שֶׁכֵּן הוּא סֵדֵר הַרְבִּיּוֹת
 25 לְמַעַל צָרִיף לְהִיּוֹת כֵּן גַּם
 26 לְמַטָּה כו', וכך גם בירידת ומסירת
 27 השפע הגשמי נקבע בעולם סדר של
 28 משפיע ומקבל ויש נותנים ויש מקבלים
 29 אֲבָל אֶף-עַל-פִּי-כֵּן – טוֹעֵן
 30 הָעֵנִי – מַדּוּעַ צָרִיף דְּוָקָא
 31 הוּא לְהִיּוֹת הָעֵנִי, וְכַנִּ"ל
 32 שָׂאִין זֶה בְּאִשְׁמַתָּם כו', של
 33 היהודים הנתונים תחת רדיפות
 34 שפוגעות במצבם הרוחני אֲלָא
 35 שְׁהַשְׁגָּחָה הָעֵלְיוֹנָה בְּחֶרֶה
 36 בְּהֵם דְּוָקָא. וְעַל-יְדֵי הַתַּפְלָה,

1 בְּמַעֲמָד וּמִצְוֹת שְׁדוֹרֵשׁ מְסִירַת נֶפֶשׁ עַל קִיּוֹם
 2 הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת, שֶׁכָּל זֶה הוּא מַצֵּד הַרְצוֹן הָעֵלְיוֹן
 3 בְּעֵינֵי הַמְּסִירוֹת נֶפֶשׁ. אֵף עַל זֶה יִשְׁנֶה הַטְּעָנָה,
 4 כְּמוֹ שְׁנֵתְבָאָר לְעֵיל⁶⁸ בְּעֵינֵי תַפְלָה⁶⁹ לְעֵנִי כִי
 5 יַעֲטוּף גו'⁷⁰, שְׁהָעֵנִי טוֹעֵן, שֶׁהֵן אֵמֶת שְׁמַצֵּד
 6 סֵדֵר הַשְּׁתַלְשּׁלוֹת צָרִיף לְהִיּוֹת הָעֵנֵן דְּמִשְׁפִּיעַ
 7 וּמִקְבֵּל, וְהַמְקַבֵּל צָרִיף לְהִיּוֹת בְּמַעֲמָד וּמִצְוֹת
 8 דְּכָלִי רִיקָן (שָׁאז הוּא) מִחֲזִיק⁷¹, וְלִכְּן צָרִיף
 9 לְהִיּוֹת כֵּן גַּם לְמַטָּה כו', אֲבָל אֶף-עַל-פִּי-כֵּן -
 10 טוֹעֵן הָעֵנִי - מַדּוּעַ צָרִיף דְּוָקָא הוּא לְהִיּוֹת הָעֵנִי,
 11 וְכַנִּ"ל שָׂאִין זֶה בְּאִשְׁמַתָּם כו', אֲלָא שְׁהַשְׁגָּחָה
 12 הָעֵלְיוֹנָה בְּחֶרֶה בְּהֵם דְּוָקָא. וְעַל-יְדֵי הַתַּפְלָה,
 13 שְׁהִיא מְלִשׁוֹן הַתְּקַשְׁרוֹת וְהַתְּחַבְּרוֹת⁷², כּוֹלֵל גַּם
 14 הָעֵנֵן דְּאֵהְבַת יִשְׂרָאֵל (שְׁזָהוּ עֵינֵן עַרְבֵי נַחַל
 15 שְׁגָדִלִים בְּאַחֲוָה), כְּמִבּוּאָר בְּאֵרוּכָה בְּכַמְּהָ
 16 מְקוֹמוֹת גּוֹדֵל הָעֵלְיוֹי שְׁבַמְצוֹת אֵהְבַת יִשְׂרָאֵל⁷³,
 17 וְכַמְּאָמַר אֲדַמּוּ"ר הַזְּקֵן⁷⁴, שְׁאֵהְבַת יִשְׂרָאֵל הִיא
 18 כְּלִי לְאֵהְבַת הַיְוִי, וְאֵהְבַת אֵת הַיְוִי אֲלֵקִיף⁷⁵, וְגַם
 19 לְבַחֲיַנַּת עֲצָמוֹת אֹר אֵין-סוֹף שְׁלַמְעֵלָה מִהַיְוִי -
 20 מְמַשִּׁיכִים וּפּוֹעֲלִים שְׁיִתְבַּטְּלוּ כָּל הַמְּנַגְדִים כו',
 21 כְּכֹל פְּרִטֵי הָעֵנִינִים שְׁבַהֲפִטְרָה הַנִּ"ל, וּבְקָרוֹב
 22 מְמַשׁ תְּהִיָּה הַיְצִיאָה מִשֵּׁם בְּנַעֲרִינוּ וּבְזַקְנֵינוּ
 23 בְּבִינֵנוּ וּבְכַנּוּתֵינוּ⁷⁶, לֹא תִשְׂאָר פְּרִסָּה⁷⁷, שְׁאֲפִילוּ
 24 יְהוּדֵי אֶחָד וְנִיצוּץ קְדוּשָׁה אֶחָד לֹא יִשְׂאָר
 25 בְּגָלוֹת, וְקֵהֵל גְּדוֹל יִשׁוּבוּ הֵנָּה⁷⁸, וְשִׁמַּחַת עוֹלָם
 26 עַל רֵאשִׁים⁷⁹.

(68) סד"ה שיר המעלות ממעמקים שנה זו (תורת מנחם - התוועדויות חלק מה ע' 29). וראה גם סד"ה תקעו (שם ס"ע 13 ואילך). (69) תהלים קב, א. (70) סה"מ תרכ"ז ע' תלא. (71) סוכה מו, א. (72) ראה תו"א תרומה עט, סע"ד ואילך. (73) ראה תניא פל"ב. סהמ"צ להצ"צ מצות אהבת ישראל. ספר הערכים חב"ד בערכו. (74) ראה סה"מ תרצ"א ע' צד. ספר השיחות תרפ"ט ע' 56. אגרות-קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"ב ע' קלד ואילך. ח"ג ע' תכו. (75) ואתחנן ו, ה. (76) כמ"ש ביצי"מ - בא יו"ד, ט. (77) שם יו"ד, כו. (78) ירמי' לא, ז. (79) ישעי' לה, י. שם נא, יא.

בס"ד. שיחת שבת חול המועד סוכות, ה'תשכ"ז.

בלתי מוגה

1 א. דובר כבר כמ"פ, שאע"פ שישנה ירידת הדורות, מ"מ, כותב רבינו הזקן¹ (ה"אושפיזא" של יום
2 זה) ש"בכל שנה ושנה יורד ומאיר . . אור חדש ומחודש . . עליון יותר שלא הי' מאיר עדיין מימי עולם
3 אור עליון כזה" - למעלה מהאור שהאיר בזמן בית שני, למעלה גם מהאור שהאיר בבית ראשון, ואפילו
4 למעלה מהאור שהאיר בהזמן ד"קיימא סיהרא באשלמותא"².

5 [וכשם שהדברים אמורים בנוגע לר"ה, עד"ז הוא גם בכל יום ויום - כמובן ע"פ המדובר לעיל³,
6 שהעבודה דר"ה ישנה גם בכל יום ויום, והו"ע ג' ברכות ראשונות שבתפלה, שבהם הוא עליית המלכות
7 ובנין המלכות, כמו בר"ה].

8 ואף שאיתא בגמרא "בכל יום ויום מרובה כו' משל חבריו"⁴, ו"אם ראשונים כמלאכים אנו כו"⁵,
9 ו"אכשור דרי" (בתמי)⁶ - הרי זה רק בנוגע להגילוי, אבל בהעלם, הולכים ומתעלים יותר ויותר ("עס
10 ווערט אַלץ העכער און העכער").

11 [וכן הוא בנוגע לכללות התומ"צ - שאע"פ שבגלוי הרי זה באופן של ירידה, מ"מ, בהעלם הולכים
12 ומתעלים, ועי"ז יומשך כן גם בגשמיות, ע"י משיח צדקנו].

13 והרי זה כמשל התיבה⁷, שגם בהיותה סגורה, אינו דומה מי שיש לו בתיבה אבן טובה אחת למי
14 שיש לו כמה אבנים טובות. ובפרט שבנדוד"ד נמצאים המפתחות בידו של בעל התיבה, דהיינו, בידו של
15 כאו"א מישראל, שבידו לגלות אור זה ע"י הריבוי בתומ"צ.

16 ב. ועד"ז בנוגע לעניינינו - שמחת בית השואבה:

17 אף שבגשמיות היתה שמחת בית השואבה רק בזמן הבית, מ"מ, ברוחניות ישנו ענין זה גם עתה,
18 ואדרבה - בתוספת אור עליון יותר (כנ"ל).

19 ונוסף לזה, הנה גם בגשמיות יש מעלה בשמחת בית השואבה עתה לגבי שמחת בית השואבה שבזמן
20 הבית - "קלקלתנו זוהי תקנתנו"⁸ - כ"י, בזמן הבית היו הגבלות בשמחת בית השואבה, כיון שהיתה
21 נערכת ע"י "חליל" שאינו דוחה שבת ויו"ט (ומה גם שהיו מדליקים מנורות, אבוקות של אש וכו')¹⁰,
22 משא"כ עתה, הנה גם בלילה הראשון יכולה להיות שמחת בית השואבה, להיותה ללא חליל כו', כך,
23 שלא שייך ענין השבות שבגללו לא היו עורכים שמחת בית השואבה ביו"ט ראשון¹¹.

24 ג. ולהעיר:

25 בהמשך "וככה"¹² כותב אדמו"ר מהר"ש, שענין שמחת בית השואבה מתחיל ביום ב' דחג הסוכות
26 דוקא, לאחר העבודה דארבעת המינים. ומבאר מילתא בטעמא - שלכל לראש צ"ל ענין הסוכה (מיד
27 בליל יו"ט¹³), שהוא בחי' מקיף, ולאחרי כן (מהנץ החמה, או עכ"פ משעלה עמוד השחר¹⁴) באה העבודה
28 דד' מינים, שענינה המשכת המקיף בפנימיות; ורק לאח"ז ישנו הענין דשמחת בית השואבה.

(10) סוכה רפ"ה.

(11) כ"ק אדמו"ר שליט"א הפסיק, ואמר בכת שחוק (בנוגע
למי הגשמים שחדרו לסוכה): יכולים לצאת י"ח ענין המים ע"י
הדיבור בתורה - "אין מים אלא תורה" (ב"ק יז, א. וש"נ), ואז,
יחלש הגשם, ועד שיפסק לגמרי.
(12) תרל"ז - פצ"ז ואילך. וראה גם שיחת שמחת ביה"ש
תשי"ד; תשח"י ס"ה-ו ואילך (תו"מ ח"י; חכ"א ע' 47 ואילך).
וש"נ.

(13) ראה פרשי' ד"ה ה"ג - סוכה לג, ב.

(14) טושו"ע או"ח רסתרנ"ב.

(1) תניא אגה"ק סי"ד.

(2) זח"א קנ, רע"א. ועוד. וראה שמור"ר פט"ו, כו.

(3) שיחת ו' תשרי ס"ו (לעיל ע' 50).

(4) סוטה מט, א.

(5) ע"פ שבת קיב, ב (וראה לקו"ש חט"ו ע' 281 הערה 14.

וש"נ).

(6) יבמות לט, ב (ובפרש"י). וש"נ.

(7) ראה תו"א ס"פ בראשית. לקו"ת דברים א, ב. ובכ"מ.

(8) ע"ד שבת פ, ב (ועוד): "קלקולו זהו תיקונו".

(9) ראה גם שיחת שחווה"מ"ס דאשתקד בתחלתה בהערה

(תו"מ חמ"ה ע' 86). וש"נ.

1 אבל אין זה בסתירה להאמור לעיל ששמחת בית השואבה מתחילה מהלילה הראשון - כי:

2 בהמשך הנ"ל גופא מובא¹⁵ שגם שאיבת המים היתה רק ביום ב' דחג הסוכות, שזהו לפי שיטת ר' יהודה בן בתירה במסכת תענית¹⁶ שניסוך המים הי' במשך ששה ימים בלבד, החל מיום ב' דחג הסוכות,

3 כיון שתיבת "ונסכייהם" (שבה מרומו ניסוך המים) לא נכתבה אלא בקרבנות היום השני¹⁷;

4 ואילו האמור לעיל שענין שמחת בית השואבה ברוחניות ישנו כבר מהלילה הראשון - הוא לפי הפס"ד להלכה¹⁸, שהוא כ"סתם משנה"¹⁹, שניסוך המים הי' גם ביום הראשון. וכיון שגם ביום הראשון הי' הענין ד"ושאבתם מים" - הרי מובן שכבר אז מתחיל הענין ד"בששון"²⁰, ורק מצד השבות היתה התחלת השמחה רק ביום ב' דחג הסוכות.

5 אלא שכל זה הוא רק בבית שני, שהרי רוב עניני שבות נתקנו בזמן בית שני (כמ"ש רבינו הזקן בלקו"ת²¹), אבל בזמן בית ראשון היתה התחלת שמחת בית השואבה בפועל ביום א' דחג הסוכות. ועד"ז מובן בנוגע אלינו, שהתחלת שמחת בית השואבה היא ביום א' דחג הסוכות.

6 ד. ואין לתמוה על כך שאדמו"ר מהר"ש מבאר לפי דעת ר' יהודה בן בתירא, אף שאינה אליבא דהלכתא - שהרי מצינו בכ"מ²² שמבארים גם דעה שאינה כפי ההלכה, כיון ש"אלו ואלו דברי אלקים חיים"²³.

7 ובפרט שלפעמים פסק ההלכה בנסתר דתורה אינו כמו בנגלה דתורה, וכמשנ"ת בהתוועדות קודם ראש-השנה²⁴ (ונזכר גם במכתב²⁵), שאף שברכות הם מדרבנן (מלבד ברכת המזון, ולכמה דעות²⁶ - גם ברכת התורה), מ"מ, איתא ברעיא מהימנא²⁷ שהברכות הן "בפקודי אורייתא", דהיינו שכל הברכות הן מדאורייתא.

8 ועד"ז מצינו שרבינו הזקן מבאר בלקו"ת²⁸ הענין ד"שופר של ראש השנה של יעל פשוט"²⁹ - אף שההלכה ע"פ נגלה אינה כן³⁰.

9 והביאור בזה - כמ"ש כ"ק מו"ח אדמו"ר במאמר ד"ה הוי' יחתו מריביו שנאמר בריגא (שכבר ישנו ב"קופיר")³¹, ש"באמת הנה בהעבודה דר"ה ישנם ב' המדריגות כו", והיינו, שבעבודה הרוחנית ישנו לא רק האופן דשופר כפוף, כפי ההלכה, אלא גם האופן ד"שופר של יעל פשוט", אע"פ שאינו להלכה, ולכן מבארים בתורת החסידות גם אופן זה.

10 ה. ועפ"ז יובן גם מה שמצינו, שאף ש"הרבה עשו כרשב"י ולא עלתה בידן"³², הנה אצל יחידי סגולה היתה העבודה באופן כזה, ועד שגם בזמן הזה ישנם המתמסרים ללימוד התורה כל חייהם. ומעין זה ישנם אצל כאו"א זמנים ידועים שבהם מתמסר ללימוד התורה באופן של "תורתו אומנתו"³³, ובפרט בשנת השמיטה, שהרי א' הטעמים לכך שמצות "הקהל" באה לאחר שנת השמיטה הוא³⁴ משום שבשנת השמיטה פנויים בני מעבודת האדמה, ולכן יכולים להתמסר יותר ללימוד התורה, ועי"ז נעשים מוכשרים לקבלת הענינים ד"הקהל", שאז קיבלו ענינים בתורה³⁵, ועד להחיבור עם המלך כו'.

(15) רפצ"ו.

(16) ג, א.

(17) פינחס כט, לג.

(18) רמב"ם הל' תמידין ומוספין פ"י ה"ו.

(19) סוכה רפ"ד.

(20) ישעי' יב, ג.

(21) דרושי ר"ה נו, ג.

(22) ראה גם תו"מ חל"ט ע' 352. וש"נ.

(23) עירובין יג, ב. וש"נ.

(24) רד"ה ואכלת ושבעת וברכת גו' דש"פ עקב, כ"ף מנ"א

דאשתקד (תו"מ חמ"ז ע' 252 ואילך). וש"נ.

(25) אג"ק חכ"ד ע' קצא (בהערה ד"ה ואכלת).

(26) ראה לקו"ש חיי"ד ע' 148. וש"נ.

(27) זח"ג ער, ב ואילך.

(28) נצבים מה, א ואילך.

(29) ר"ה כו, ב (במשנה).

(30) טושו"ע ואדה"ז או"ח ר"ס תקפו.

(31) פ"ו, נדפס לאח"ז בסה"מ תרפ"ט ע' 8 (וראה בהנסמן

שם בהערה 62). וראה גם תו"מ חכ"ד ע' 21 ואילך.

(32) ברכות לה, ב.

(33) שבת יא, א.

(34) ראה גם לקו"ש חיי"ט ע' 612. וש"נ.

(35) ראה רמב"ם הל' חגיגה פ"ג ה"ו.

1 ועד"ז בנוגע לענין שמחת בית השואבה, שגם שם היו שואבים ענינים חדשים בתורה, כדאיתא
 2 בתרגום על הפסוק²⁰ "ושאבתם מים בששון"³⁶, ולימוד ענינים אלו בתורה פעל את השמחה, כמ"ש³⁷
 3 "פקודי ה' ישרים משמחי לב".
 4 ובהתאם לכך, צריך כאו"א להוסיף עתה בלימוד התורה, נגלה וחסידות, וכן בקיום המצוות - גדול
 5 תלמוד שמביא לידי מעשה"³⁸, שזהו כללות הענין דשמחת בית השואבה.
 6 ובפרט בשנה זו, שהענין דשמחת בית השואבה בא יחד עם הענין ד"הקהל".
 7 ועי"ז נזכה לקיום הענין ד"הקהל" כפשוטו - בביהמ"ק השלישי.

* * *

9 ו. איתא בזהר³⁹, שכאשר האושפיזין באים לסוכה, נותן כל אחד מהם את ברכתו: "אברהם קרי עלי'
 10 אז תתענג על הוי'⁴⁰, ויצחק קארי עלי' כל כלי יוצר עליך לא יצלח"⁴¹, אמר ר' שמעון האי דוד מלכא
 11 אמר לי' .. אבל יצחק קאמר גבור בארץ יהי' זרעו וגו' הון ועושר בביתו גו'⁴², יעקב אמר אז⁴³ יבקע
 12 כשחר אורך וגו'".
 13 וכיון שיעקב הוא האושפיזא דיום ג' דחג הסוכות, וע"פ סדר ה"אושפיזין החסידיים" האושפיזא דיום
 14 ג' דחג הסוכות הוא רבינו הזקן, נמצא, שהפסוק "אז יבקע כשחר אורך גו'" שייך גם לרבינו הזקן⁴⁴.
 15 ז. ובהקדם ביאור אדמו"ר האמצעי בסידור⁴⁵ בענין "אז יבקע גו'":
 16 "וביאור הדברים .. עד"מ החבית וכיוצא [שהיא מלאה משקין - מים או יין], כאשר תתמלא ביותר
 17 ולא תוכל להחזיק המילוי, תבקע בבקעים וסדקים, ויצא המשקה דרך שם. ואמנם בוודאי הנה יציאת
 18 משקה זאת שיוצאת דרך סדק מעט מזעיר היא .. אך הנה יש בכל ענין זה דבקיעה יתרון מעלה מצד
 19 אחר, והוא, לפי שזאת הבקיעה באה מצד תוקף ותגבורת ההשפעה שלא יכילה הכלי .. ובהו יוכן מ"ש
 20 כאן .. שיעקב אמר יבקע כשחר אורך, פי' להיות כי מצד שרשו הוא בבחינת או"מ שלא יכילנו הכלי,
 21 ע"כ בוקע ויוצא לחוץ וכנ"ל. והיינו פי' יבקע כשחר, כמו השחר שהוא בחינת בקיעת אור מתוך החושך
 22 וההעלם כו'".
 23 כלומר: בתיבת "שחר" יש שני פירושים⁴⁶: מלשון שחר ואור, ומלשון שחרות וחושך. וזהו "אז יבקע
 24 כשחר אורך" - שאור השחר בוקע את שחרות וחשכת הלילה, ואף שאור זה הוא במיעוט לגבי האור
 25 המאיר בצהריים, מ"מ, מזה גופא שאור זה בוקע את חשכת הלילה, מוכח שהוא ענין נעלה.
 26 ח. אך צריך להבין, מדוע פסוק זה נאמר ע"י יעקב דוקא - דלכאורה ענינו של יעקב הוא היפך הענין
 27 ד"אז יבקע גו'":
 28 יעקב - היתה "מטתו שלימה"⁴⁷, ודוקא ממנו יצאו ה"שבעים נפש"⁴⁸, עד שנעשו לאח"ז "גוי גדול"⁴⁹.
 29 וא"כ, מדוע דוקא אצל יעקב ישנו ענין הבקיעה, הרומז על ענין מועט - היפך ענינו של יעקב?
 30 ואף שנתבאר לעיל שהבקיעה מורה על ענין נעלה יותר כו' - הרי זה רק באיכות, ואילו בכמות - מורה
 31 ענין הבקיעה על מיעוט. ולאמיתו של דבר צ"ל גם ריבוי בכמות, כמעלת עולם התיקון⁵⁰, שיש בו "כלים
 32 מרובים", כדי שיוכלו לקבל "אורות מרובים".

(36) ראה גם פרש"י ורד"ק עה"פ. שיחת שמחת ביה"ש
 תשי"ג בסופה (תו"מ ח"ז ע' 60).
 (37) תהלים יט, ט. וראה תענית ל, סע"א.
 (38) קידושין מ, ב. וש"נ.
 (39) ח"ג קד, א.
 (40) ישעי' נח, יד.
 (41) שם נד, יז.
 (42) תהלים קיב, ב"ג.
 (43) ישעי' נח, ח.
 (44) ראה גם שיחת יום ב' דחה"ס דאתשקד סי"ט (תו"מ

חמ"ה ע' 80). וש"נ.
 (45) עם דא"ח - שער הסוכות רנח, א ואילך.
 (46) ראה תו"מ ח"ב ע' 215. ח"כ ע' 10. וש"נ.
 (47) ויק"ר פל"ו, ה. פרש"י ויחי מז, לא. וראה פסחים נו, א.
 ספרי ואתחנן ו, ד. ברכה לב, ט.
 (48) עקב יו"ד, כב.
 (49) תבוא כו, ה.
 (50) ראה סה"מ תרמ"ט ע' רלג ואילך. תרס"ח ע' מז ואילך.
 תרפ"ד ע' רמט ואילך.

ושאלה זו היא גם בנוגע לרבינו הזקן:

מבואר בשיחות רבותינו נשיאינו שאמיתית הענין של הפצת המעיינות התחיל ע"י רבינו הזקן - שהרי אצל הבעש"ט והמגיד היו ה"תורות" בקיצור, משא"כ אצל רבינו הזקן היו באריכות, וגם מלובשים בהבנה והשגה וכו' [אלא שגם בהיותם מלובשים בהבנה והשגה, נשאר עדיין מתאימים לתורות הבעש"ט, וכידוע⁵¹ מה שאמר הבעש"ט להמגיד אודות הדרוש "מראיהם ומעשיהם", שהוא "אות באות כפי שקיבלת ממני"], כלומר שרבינו הזקן פעל שתורת החסידות תפשט ותחדור גם בחב"ד שבנפש וגם במדות שבנפש כו'.

ולכן, הנה גם השלימות שתבוא ע"י ש"יפוצו מעינותיך חוצה" - "קאתי מר"⁵² דא מלכא משיחא - תהי' דוקא ע"י הפצת חסידות חב"ד, שראשה ומייסדה (כלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר⁵³) הוא רבינו הזקן.

ונמצא, שענינו של רבינו הזקן הוא ריבוי, ולא בקיעה שענינה דבר מועט [ואף שהמיעוט מגיע מצד הריבוי והתגבורת - הרי צריך להיות ריבוי כלים ואורות בפועל, כנ"ל]. וא"כ, מהי השייכות של הפסוק "אז יבקע גו" לרבינו הזקן?

ט. ויובן ע"פ ביאור כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע⁵⁴ בענין הבקיעה, שמבאר שענין התיקון, שהו"ע שם מ"ה, הו"ע האורות היוצאים ממצחא דא"ק, שיציאתם היא באופן של בקיעה; משא"כ תוהו, שהו"ע שם ס"ג, הוא מההבלים דאוזן חוטם פה דא"ק, שיציאתם אינה באופן של בקיעה. ולכן, ככח התיקון דוקא לתקן את התוהו, מצד מעלת הבקיעה שיש בתיקון. והענין בזה⁵⁵:

ענין הבקיעה בשרשו - קאי על הקו שבוקע את הצמצום, שיש בו מעלה גם לגבי האור שלפני הצמצום. והיינו, שאף שהאור שלפני הצמצום הוא בלי-גבול, וממלא כל מקום החלל וכל המציאות, ואילו הקו הוא אור מועט, ולכן נקרא בשם "קו קצר", אעפ"כ, יש עילוי בהקו לגבי האור שלפני הצמצום, כי, האור שלפני הצמצום נמשך מבחי' חסד (הנעלם) שלפני הצמצום, והצמצום עצמו נמשך מבחי' גבורה (הנעלמה) שלפני הצמצום; ואילו הקו נמשך מבחי' תפארת הנעלם, ולכן יש בו מעלה (לא רק לגבי הצמצום, אלא) גם לגבי האור שלפני הצמצום, כמעלת ספירת התפארת לגבי שאר הספירות.

אלא שכל זה הוא רק מצד שורש הקו, ובאמת יש עילוי גם בקו עצמו - שהרי האור שלפני הצמצום פעל עליו הצמצום (אם באופן של מיעוט, או סילוק והתעלמות⁵⁶), משא"כ הקו - לא זו בלבד שהצמצום לא העלים עליו (כמו על האור שלפני הצמצום), אלא אדרבה - הקו בקע את חושך הצמצום.

אלא שגם ביאור זה הוא רק בשורש הענינים, אך יש מעלה גם בקו עצמו - שאע"פ שאינו אלא "קו קצר", אעפ"כ ה"ה מאחד הפכים, כמ"ש ב"פתח אליהו"⁵⁷: "אנת הוא דקשיר לון (ויתירה מזו) ומייחד לון", והיינו, שמצד שרשו בבחי' תפארת הנעלם, הרי הוא פועל התכללות בחסד וגבורה, ועד להמשכת אור החסד בכלי הגבורה ואור הגבורה בכלי החסד.

ולא זו בלבד שהקו מאחד הפכים, אלא עוד זאת, שגם בקו עצמו יש שני ענינים הפכיים: (א) "קשיר לון ומייחד לון", היינו, שפועל התכללות, (ב) שנקרא בשם "קו המדה", ע"ש שמודד ומגביל. וגם החיבור דשני הפכים אלו הוא מצד שרשו בבחי' תפארת הנעלם.

וזהו תוכן מעלת הבקיעה - בקיעת החושך - שנמשכת מבחי' תפארת הנעלם, שבחי' התפארת כוללת כל ג' הענינים הנ"ל.

(55) ראה שם פרע"ג.

(56) ראה שם פכ"ח.

(57) תקו"ז בהקדמה (יז, א).

(51) ראה בית רבי ח"א פט"ז בהערה ב' (לא, א).

(52) ראה אגה"ק דהבעש"ט - כש"ט בתחלתו. ובכ"מ.

(53) ראה סה"ש תש"א ס"ע 158 ואילך.

(54) המשך תער"ב ח"א פרס"ג ואילך.

- 1 י. ועפ"ז יובן שייכות ענין הבקיעה ("אז יבקע גו") לרבינו הזקן:
 2 בדרך כלל הנה "כל אחד במסילתו יעלה", אבל דרכו של רבינו הזקן כוללת את כל הענינים, שהו"ע
 3 ספירת התפארת, המגעת עד פשיטות העצמות, ונמשכת למטה בריבוי גדול, ועד שנמשכת גם ל"חוצה"
 4 - שלכן המשיך רבינו הזקן את תורת החסידות גם בחב"ד, באופן של התלבשות בהבנה והשגה. והרי
 5 זהו ענין הבקיעה (כנ"ל).
- 6 ואף שענין הבקיעה הוא אור מועט (כנ"ל), שזהו שכללות ענין השכל (חב"ד) הוא מוגבל, מ"מ, הרי
 7 זה קשור עם תגבורת העצמות, שזהו מצד בחי' תפארת הנעלם.
- 8 ומצד בחי' זו נעשה "אז יבקע כשחר אורך" - שבוקע את החושך, וגם שם מאיר האור.
- 9 ולהעיר גם מדברי אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע⁵⁸ על המאמר "אילו ידעתיו הייתיו"⁵⁹, שע"י "ידעתיו"
 10 נעשה "הייתיו"⁶⁰.
- * * *
- 11
- 12 יא. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה ושאתם מים בששון.
- * * *
- 13
- 14 יב. דובר לעיל⁶¹ אודות פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר, שנוסף על האושפיזין הידועים, אברהם יצחק וכו',
 15 ישנם גם האושפיזין החסידיים, החל מהבעש"ט, ולאח"ז המגיד, רבינו הזקן וכו'.
 16 והנה, נזכר לעיל (ס"ו) שבזהר הובאו הברכות שאומר כאו"א מהאושפיזין: "אברהם קרי עלי' אז
 17 תתענג על הוי"ו" (ושייך גם לבעש"ט, האושפיזא דיום א' דחג הסוכות), "יצחק קארי עלי' כל כלי יוצר
 18 עליך לא יצלה, אמר ר' שמעון האי דוד מלכא אמר לי' . . אבל יצחק קאמר גבור בארץ יהי' זרעו וגו'
 19 הון ועושר בכיתו גו"ו" (ושייך גם להמגיד), "יעקב אמר אז יבקע כשחר אורך וגו"ו" (ושייך גם לרבינו
 20 הזקן).
- 21 ודובר לעיל⁶², שצריך להבין למה הוצרך להביא בזה את הקס"ד שיצחק אומר "כל כלי יוצר גו"ו",
 22 בה בשעה שדעת רשב"י אינה כן?
- 23 וכמשנת"ל, שהלשון הרגיל בזהר הוא "תא חזו", ולא "תא שמע" כבנגלה דתורה, כיון שאופן הלימוד
 24 בספר הזהר הוא בבחי' ראי', ולכן אין בזהר פלפולים, דלא כבנגלה שישנם פלפולים רבים כו' (ובפרט
 25 בתלמוד בבלי, משא"כ בירושלמי שהפלפול כו' הוא במדה פחותה יותר, ובזהר ה"ז במדה פחותה יותר
 26 גם לגבי הירושלמי), וא"כ, לא הי' לו להביא את הקס"ד.
- 27 יג. ויובן בהקדם המבואר לעיל בענין הבקיעה, שהו"ע בקיעת ופריצת הצמצומים והגבורות, ועי"ז
 28 נמשך ממדריגה נעלית יותר כו'⁶³:
- 29 לכאורה אינו מובן: איך אפשר לומר שיצחק אומר "כל כלי יוצר עליך לא יצלה", דהיינו שיש צורך
 30 להבטיח ש"לא יצלה" - הרי האושפיזין הם בעולם האצילות, ששם "לא יגורך רע"⁶⁴?
- 31 ועד"ז צריך ביאור במ"ש בזהר³⁹ שיש צורך לעשות פעולות מיוחדות כדי שהאושפיזין יישארו, ואם
 32 לאו עלול להיות ענין של היפך - דלכאורה איך שייך באצילות ענין של רע?
 33 ונקודת הביאור בזה - שבאצילות אין אמנם רע כלל, אבל בריבוי ההשתלשלות עלול להיות ענין
 34 הפכי כו'.

61 שיחת יום ב' דחה"ס סי"ג (לעיל ס"ע 98). וש"נ.

62 שם סי"ד (לעיל ע' 99 ואילך).

63 חסר קצת (המו"ז).

64 תהלים ה, ה. וראה לקו"ת במדבר ג, סע"ג. וש"נ.

58) סה"ש קיץ הי"ש"ת ע' 27.

59) ס' העיקרים מ"ב ספ"ל. מדרש שמואל לאבות פ"ו מ"ז.

וראה מו"ח פנ"ח.

60) חסר הסיום (המו"ז).

1 ועפ"ז יובן הטעם שר' שמעון שולל את הקס"ד שיצחק אומר "כל כלי יוצר עליך לא יצלח", ואעפ"כ
2 הובא קס"ד זה בזהר:

3 מצד ענינו של יצחק עצמו - אין מקום שיאמר "כל כלי יוצר עליך לא יצלח", שהרי ענין זה שייך
4 רק במקום שיש מנגד וצריך להבטיח שהמנגד "לא יצלח", משא"כ באצילות שאין מקום למנגד כו'.

5 ואעפ"כ הביא קס"ד זה בזהר, כי בריבוי השתלשלות, בבי"ע, עלול להיות ענין הפכי כו'. ומ"מ,
6 המסקנא אינה כן, כי ענין האושפזין הוא לפעול שכל הענינים יהיו בגילוי, ובגילוי אין באצילות רע
7 כלל.

8 ולפי המסקנא - מי שאומר "כל כלי יוצר עליך לא יצלח" בגילוי, הרי זה דוד, שענינו "אדמוני ..
9 יפה עיניים"⁶⁵, שמורה על התעסקות עם מנגד כו'⁶⁶;

10 ומה שאומר יצחק בגילוי - הרי זה "גבור בארץ יהי' זרעו גו'", שהו"ע הריבוי ב"בני", וממשיך "הון
11 ועושר בביתו גו'" - שהו"ע הריבוי ב"מזוני", ו"מאן דיהיב חיי יהיב מזוני"⁶⁷, ונמצא, שברכתו של יצחק
12 היא כללות הברכות דבני חיי ומזוני רויחי.

13 ולאח"ז אומר יעקב "אז יבקע כשחר אורך" - שהו"ע בקיעת אור התורה כו'⁶⁰.

14 * * *

15 יד. [בסיום ההתוועדות אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א:
16 בעת חלוקת "כוס של ברכה" דר"ה, ראיתי, שהיו כאלו שלא בירכו על שתיית ה"כוס של ברכה",
17 מאחר שעדיין לא בירכו ברכה אחרונה.

18 אמנם, כיון שברכה אחרונה צריכה להיות במקום האכילה - הרי מוטב שיברכו עתה ברכה אחרונה,
19 ולאח"ז יברכו ברכה ראשונה על ה"כוס של ברכה", וכיון שזהו פחות מכשיעור, לא יצטרכו לברך על
20 זה ברכה אחרונה.

21 [לאח"ז חילק "כוס של ברכה" מהתוועדות יום ב' דחג הסוכות].

67) ע"פ תענית ח, ב.

65) שמואל-א טז, יב.

66) ראה סידור (עם דא"ח) שער התפילין יג, ד ואילך.

נוסח המברק ששלח כ"ק אדמו"ר שליט"א לאנ"ש שי' בכל מרחבי תבל לקראת חג הסוכות, ה'תשד"מ

יום וזמן שמחתנו דישמח ישראל בעושו וישמח השם במעשיו, ושבתא טבא, ולהמשיכם בכל
השנה.

/מקום החתימה/

לקוטי שיחות וזאת הברכה – שמחת תורה כרך יד

מתורגם ללשון הקודש

30 ביוהכ"פ, ומצד לוחות אלו הוא מה שנוהגין
 31 לעשות חדוה ושמחה בשמע"צ ("שהוא יום
 32 האחרון שאחר יוהכ"פ"⁸, וכדלקמן).
 33 והנה ידוע דפנימיות התורה "נשמתא
 34 דאורייתא", ונגלה דתורה – "גופא דאורייתא"⁹
 35 אינן ב' תורות ח"ו, כ"א תורה אחת היא שלימה;
 36 ושמות אלו עצמם מוכיחים ומודיעים שהן
 37 "נשמתא" (פנימיות) ו"גופא" (נגלה) של עצם
 38 אחד. ומזה מובן שכל ענין בפנימיות התורה הוא
 39 בהתאם לכמו שהוא בנגלה דתורה. ועפ"ז צריך
 40 ביאור – על פי נגלה מהי הקושיא בקביעות שמחת
 41 תורה בשמע"צ – הרי מפורש בשו"ע¹⁰ הטעם ע"ז
 42 "לפי שמסיימין בו התורה וראוי לשמוח בסיומה".
 43 והנה בפשטות י"ל שהקושיא שבחסידות (למה
 44 לא הוקבעה שמחת התורה בזמן מתן תורתנו
 45 בחגה"ש) היא על התקנה מעיקרה; מדוע תקנו
 46 מעיקרא להתחיל קריאת התורה בשבת שלאחרי
 47 חגה"ס ולגומרה, בשמחה, בשמע"צ – הלא לכא'ו
 48 הי' מתאים יותר (להתחילה ו)לסיימה (בשמחה)
 49 בחגה"ש שבו ניתנה התורה לישראל? וע"ז בא
 50 התירוך (בחסידות), שביוהכ"פ ניתנו לוחות
 51 האחרונות, שעז"נ "ביום חתונתו זה מ"ת"¹¹, שהם
 52 "כפלים לתושי"¹² לגבי הלוחות הראשונות, ולכן
 53 דוקא בהם הוא עיקר השמחה.
 54 ג. אולם באמת י"ל שהקושיא תיתכן גם לפי
 55 התקנה שגומרין את התורה בשמח"ת ולא
 56 בחגה"ש, ואעפ"כ מסתבר לומר שבחגה"ש בהיותו
 57 זמן מתן תורתנו, הי' צ"ל קביעות שמחה מצד
 58 "גמרה של תורה"¹³; והוא ע"פ מש"כ רש"י¹⁴ בשם

1 א. איתא ברמב"ם¹ (והוא ממשנה וגמרא²):
 2 "משה תיקן להם לישראל שיהו קוראין בכל מועד
 3 ענינו . . ומה הן קורין . . (וממשיך ומונה הקריאות
 4 של כל המועדות) וביו"ט אחרון (של חג הסוכות)
 5 קוראין כל הבכור . . ולמחר קורין וזאת הברכה".
 6 והנה מהטעמים לקריאת "וזאת הברכה" ביו"ט
 7 האחרון של חגה"ס, אי' במחזור ויטרי³ - "כדי
 8 לסמוך שמחת התורה שזכו לסיימה לשמחת החג
 9 שכן נכפלה שמחה במקרא בשמע"צ לפי שמחת
 10 החג מרובה".

11 אבל מזה שברמב"ם (ובגמרא) באה הלכה זו
 12 שבשמח"ת "קורין וזאת הברכה", בהמשך ל"משה
 13 תיקן להם לישראל שיהו קוראין בכל מועד ענינו"
 14 – ואילו בהתחלת דבריו⁴, כשהוא מפרט סדר
 15 קריאת התורה של שבתות השנה "מתחילין בשבת
 16 שאחר חגה"ס וקורין בסדר בראשית, בשני' אלה
 17 תולדות . . (הוא סותם ואומר) עד שגומרין את
 18 התורה בחגה"ס" מבלי לפרש שגומרין את התורה
 19 בוזאת הברכה ביו"ט האחרון של חג – משמע,
 20 שהשייכות ד"וזאת הברכה" ליו"ט האחרון של חג
 21 היא (לא רק מצד שהיא סיום התורה ומטעם לסמוך
 22 שמחה לשמחה⁵, אלא) לפי שיש בפרשה זו ענין
 23 המועד.

24 ב. ויובן בהקדים ביאור הקושיא המובאת
 25 בדרושי חסידות⁶: "מהו השייכות לשמוח שמחת
 26 תורה ביום השמע"צ והלא בשבועות הוא זמן מ"ת,
 27 וא"כ אז הי' צ"ל קביעת שמחה זו דהאי יומא דקא
 28 גרים". ומבואר שם התירוך ע"ז, שהשמחה
 29 דשמח"ת היא על הלוחות השניות⁷ שניתנו

8 אוה"ת שם ס"ע א'תשעט. וראה גם שם ע' א'תשפו ואילך.
 תרס"ז שם (בסופו). המשך תש"ו שם פמ"ד. וראה לקמן הערה
 51.

9 זח"ג קנב, א.

10 טור אר"ח ס"י תרסט. רמ"א שם. וראה ת"ז תק"א.

11 משנה סוף תענית ופרש"י שם.

12 שמו"ר רפמ"ו.

13 ואף שמצינו שמחה בחגה"ש – ראה שו"ע אדמו"ר הזקן
 (ס"י) תצד ס"ח מרש"י פסחים ס"ח, ב ד"ה דבעינן: "וצריך
 לאכול ולשמוח בו", הרי אי"ז שמחה לגמרה של תורה אלא
 דנתינת התורה "להדאות שנוח ומקובל לישראל יום שנתנה בו
 התורה" (היינו שאינו "עול" עליו). ולהעיר מסה"ש תש"ג ס"ע
 143 ואילך. סה"ש תש"ה ע' 104.

14 משפטים כד, יב.

1 ה' תפלה פ"ג ה"ח ואילך.

2 מגילה לא, א.

3 ס"י שפה.

4 שם רפ"ג.

5 ועאכ"כ שהיא לא רק "כדי לסמוך ברכת המלך (שלמה)
 לברכת משה" (מחז"ו שם. אבוררה סדר תפלת סוכות). או "לפי
 שהוא סוף כל המועדות חותמין בברכת משה רבינו שבירך את
 ישראל" (ר"ן מגילה פ' בני העיר).

6 אוה"ת שמע"צ ע' א'תשעט ואילך. ד"ה ביוהשמע"צ תרס"ז
 (בתחלתו ובסופו), תש"ו (בתחלתו), ועוד.

7 בתורה שבכתב (או במקום ששייך לתושב"כ) בכ"מ לוחות
 ל' זכר (תשא לר, א. ועוד) משא"כ בש"ס וכו'. וראה חולין קלו,

ב. ולהעיר ג"כ מתורה שתי (מנחות זד, א).

28 ועשה"ד – גמרה של (נתינת ה) תורה וא"כ – אז
29 הי' צריך להיות שמחה ל"גמרה של תורה".

30 ד. וביאור התירוץ בזה:
31 ההפרש שבין חגה"ש לשמע"צ: הלוחות
32 (עשה"ד וכל הרמוז בהם) הראשונות, היו באופן
33 של מתנה לבנ"י מלמעלה²¹; משא"כ בשמע"צ שבו
34 גומרים את התורה, היינו שבנ"י לומדים אותה
35 במשך כל השנה ועד שגומרים כל התורה – עבודת
36 ויגיעת בנ"י²². ובזה יובן שהשמחה על "גמרה של
37 תורה" היא דוקא בשמע"צ ולא בחגה"ש.

38 שמחה שלימה וקבלת איזה דבר לא תתכן אלא
39 כשאינו "נהמא דכסופא"²³, ובנדו"ד הרי שמחה זו
40 שייכת בשמע"צ שבו גומרים את התורה הנלמדת,
41 היינו התורה הנקנית ע"י עבודה ויגיעה [וגם זה
42 שהוא בבחי' לא ידע מאי קאמר – שגם עליו
43 לשמוח בשמח"ת – הנה אף שלא ידע, מ"מ
44 "קאמר" עכ"פ, ובזה מתבטאת עבודתו].

45 משא"כ בחגה"ש, אע"פ שגם בו הוא "גמרה
46 של תורה" (ולכאו' באופן נעלה יותר, שהרי לימוד
47 התורה ע"י האדם למטה אינו בערך לגילוי התורה
48 מלמעלה במ"ת), בכ"ז מכיון שזה בא במתנה, בלי
49 עבודה ויגיעה, אין השמחה שלימה (וע"ד אדם
50 רוצה בקב שלו מט' קבים של חבירו²⁴).

51 ויתירה מזו: כשהמדובר בדבר שאי אפשר לו
52 לאדם להשיגו בעבודתו, כ"א רק ע"י שיקבלו
53 במתנה (וע"ד הנ"ל בחכמת שלמה), הרי קבלתו
54 תגרום לו שמחה – אף שאינה שלימה כדבר
55 שהשיגו ע"י עבודה; משא"כ בדבר שאפשר
56 להשיגו ע"י עבודה, והוא מקבלו באופן של "נהמא
57 דכסופא", בלי עבודה ויגיעה, הרי השמחה
58 מעורבת בצער על אשר לא יגע כו' וקיבלה עי"ז.
59 ובפרט שבנדו"ד, הרי נתינת התורה בחגה"ש היתה
60 בכוונה שאח"כ ילמדו אותה,

61 ולכן אין קובעין שמחה מיוחדת ב"גמרה של
62 תורה" זו.

1 אזהרות הרס"ג שבעשה"ד כלולות כל התרי"ג
2 מצות, וא"כ בזמן מתן תורה (ועשה"ד) הרי ישנה
3 כבר "גמרה של (נתינת כל ה) תורה" – ולכאו' יום
4 "גמרה" של תורה באופן זה, היינו שכולה
5 מתחלתה ועד סיומה כלולה בנתינתה, ראוי
6 לעשותו יום שמחה. ואדרבא אופן זה קרוב ודומה
7 יותר להמאורע שממנו למדין שעושין שמחה זו.
8 דאיתא במדרש¹⁵: "א"ל הקב"ה שלמה חכמה
9 שאלת לך כו' חייך החכמה והמדע נתון לך כו' מיד
10 ויקץ שלמה והנה חלום א"ר יצחק חלום הי' עומד
11 על כנו חמור נוהק והוא יודע מה נוהק צפור מצוצי
12 והוא יודע מה מצוצי מיד ויבוא ירושלים ויעמוד
13 לפני ארון ברית ה' ויעל עולות ויעש שלמים ויעש
14 משתה לכל עבדיו א"ר אלעזר מכאן שעושין
15 סעודה לגמרה של תורה".

16 ואף שהתכללות זו של כל (התורה ו)המצות
17 בעשה"ד (בלוחות הראשונות) היא בהעלם, ובגילוי
18 ניתנו רק העשה"ד – מ"מ בנתינתן לבנ"י הרי
19 נתונה להם (אם שבאופן בלתי גלוי) כל התורה
20 והמצוה¹⁶, וע"ד מאמר רז"ל הפך בה והפך בה
21 דכולא בה¹⁷. ונתינה זו של כל התורה במ"ת –
22 דייה לעשות שמחה ביום סיומה. והרי עושים
23 סעודה ושמחה בסיום אפילו מס' אחת בלבד¹⁸.

24 ומכיון שכל הגילויים וההמשכות חוזרים
25 וניעורים ונמשכים מדי שנה בשנה וכו'¹⁹, הרי מובן
26 שבכל חגה"ש, זמן מתן תורתנו, חוזר ומתחדש
27 הענין דמתן תורה²⁰ והרי קורין פ' מתן תורה

15) שהש"ר פ"א א (ט). הובא בספר האשכול (הלכות סדר פרשיות והפטורות לכל שבוי"ט ותענית), אור זרוע (ח"ב סי' שכ) ובית יוסף (סו"ט תרסט) – כמקור על המנהג שעושין שמחה בשמח"ת לגמרה של תורה.

16) להעיר מפי מהרז"ו במדרש שם "לגמרה של תורה – שכל החכמה שידע שלמה ברוה"ק נכלל הכל בתורה".

17) אבות ספ"ה. וראה ד"ה והי' אור הלבנה תרס"ו.

18) רמ"א בשו"ע יו"ד סו"ט רמ"ו. וראה שו"ת חות יאיר סי' ע, יפה קול (למדרש שם) שכתבו שהכוונה במדרש הנ"ל (שבפנים) היא גם לסיום מסכת.

19) ראה לב דוד פכ"ט בשם הרמ"ז בס' תקון שובבי"ם. וראה משנה ספ"ג דגיטין. שו"ת הר"י אירגס (בסו"ט מבוא פתחים) ס"ה בארוכה. סד"ה עלה אלקים, תש"ד.

20) ואף ש"בכל יום יהיו בעיניך חדשים" (פרש"י תבא כו, טז. וראה גם פרש"י יתרו יט, א. עקב יא, יג) ובכ"י חותמים בברכת התורה נותן התורה (ל' הוה) שנותן לנו בכ"י (לקו"ת) סוכות פא, ג. וראה ברכות כב, א. סג, ב), הרי ההתחדשות בכ"י היא רק התחדשות פרטית, ובחגה"ש היא התחדשות כללית, וכמו התחדשות הבריאה בר"ה שהיא התחדשות כללית לגבי התחדשות הבריאה בכל יום שהיא התחדשות פרטית (ד"ה ועשית חג"ש תש"ה פמ"ה).

21) ולהעיר מדרשו"ל עה"פ (תשא לא, יח) ויתן גו' ככלותו – במתנה (שמו"ר פמ"א, ו. הובא בפרש"י תשא שם).

22) ועד"ז הו"ע לוחות שניות, כדלקמן בפנים.
23) ראה ירושלמי (ערלה פ"א ה"ג): דאכיל מן חברי' בהית (בוש) מסתכל ב"י (וראה לקו"ת צו ז, רע"ד), ולהעיר מ"מ להב"י בראשית מהדו"ק ד"ה אור ליה"ש יד לטבת.

24) ב"מ לח, א. וראה בכהנ"ל מכתב כללי (ושיחות) י"א ניסן תשל"ב (נדפס בהגש"פ עם לקוטי טעמים מנהגים וביאורים (קה"ת תשל"ו) ע' שמג ואילך) ובהנסמן שם.

31 היגיעה בתורה. והיינו דמצד לוחות הראשונות
 32 מקבלים בני" את התורה כמו שהיא נמשכת
 33 מלמעלה, בבחי' אור ישר, ובגילוי מלמעלה הרי
 34 לוחות הראשונות הם נעלים מלוחות האחרונות;
 35 אבל ע"י הלוחות האחרונות נתחדש ענין העבודה
 36 ויגיעה בתורה בכח עצמו, בבחי' אור חוזר, שדוקא
 37 ע"י ממשיך ממדריגה עליונה יותר בתורה מדרגא
 38 הנמשכת מצ"ע. ולכן דוקא בשמח"ת (שהוא הסיום
 39 דמ"ת שביהכ"פ⁷), הוא עיקר השמחה על התורה.
 40 ו. והנה בדרושים הנ"ל³¹ מבואר עוד ביאור
 41 בטעם הקביעות של שמח"ת בשמע"צ – מצד
 42 לוחות שניות:
 43 לוחות הראשונות הם כנגד בחי' צדיקים, דבעת
 44 נתינתם עמדו בני" במדרי' צדיקים דכתיב³² "ויחן
 45 שם ישראל כו' כאיש אחד", והקדימו נעשה
 46 לנשמע³³ ובעת שעמדו בהר סיני פסקה זוהמתן³⁴;
 47 אבל לוחות האחרונות הן כנגד בחי' בע"ת, כי בעת
 48 קבלתם היו בני" בבחי' בע"ת. ולכן נקבעה
 49 השמחה דוקא על נתינת התורה שהיתה ביהכ"פ
 50 לבחי' בע"ת, כי עיקר השמחה ויתרונה הוא דוקא
 51 מקירוב הבא אחר הריחוק.
 52 וגם זה עולה בקנה אחד עם המבואר לעיל,
 53 דשמח"ת הוא דוקא מצד "גמרה של תורה" באופן
 54 של לימוד ויגיעה ולא ע"י מתנה מלמעלה –
 55 ובהקדים ביאור ההפרש בין צדיק לבע"ת³⁵, שהוא
 56 בשמים: א) בעבודת העצם בעצמו ועם עצמו, ב)
 57 בפעולת עבודתו בעולם:
 58 א) בעבודת עצמו: עבודת הצדיק היא, כמו
 59 שהאלקים עשה את האדם ישר³⁶ ועבודה זו היא
 60 מצד טבעו, כי יהודי אינו יכול בטבעו להיות נפרד
 61 מאלקות, וצדיק שאין בו שליטת (וההעלם ע"י)
 62 היצר, עבודתו היא מצד טבעו [וגם מצד השבועה
 63 שמלמע' "תהי צדיק"³⁷];

1 ומובן הענין לכל או"א – דמכיון ששמחת
 2 התורה שייכת לכאו"א²⁵, ומשתתפים בה גם נשים
 3 וטף, לכן גם טעמה צ"ל מושג לכאו"א – גם לקטן
 4 ביותר;
 5 כי גם אצלו מתעוררת שאלה הנ"ל: למה לא
 6 קבעו שמח"ת בחגה"ש? – שגם הוא יודע שאז
 7 "זמן מתן תורתנו" – וע"ז משיבים לו ומסבירים
 8 בדוגמא מיני' ובי': כשמקבל התורה כשעודנו
 9 בקטנותו, ובהסברה: תורה ציווה לנו משה מורשה
 10 קהלת יעקב – בכ"ז מובן, שבתור יורש התורה
 11 נתונה לו, אמנם עדיין קטן הוא מלהבינה
 12 ולהשיגה, ולכשיגדל ויבינה ובטוב טעם הרי ביחד
 13 עם השמחה מתעורר בו צער מזה שאינו מבינה
 14 נכשיו, ואין שמחתו בשלימות.
 15 ה. והנה ביאור הנ"ל מתאים עם המבואר בכמה
 16 דרושי חסידות (מהנ"ל), שטעם הקביעות של
 17 שמח"ת בשמע"צ הוא מפני לוחות האחרונות
 18 שנתנו ביהכ"פ (שזהו גם הטעם שתקנו ש"גמרה
 19 של תורה" (היינו גמר לימוד התורה ע"י האדם,
 20 כנ"ל) תהי' בשמע"צ²⁶):
 21 כללות ההפרש בין לוחות הראשונות ולוחות
 22 האחרונות הוא²⁷ בהלוחות עצמן, דלוחות
 23 הראשונות היו "מעשה אלקים גו' מכתב אלקים"²⁸,
 24 ולוחות האחרונות היו רק "מכתב אלקים", אבל
 25 הלוחות עצמם היו מעשה ידי משה²⁹. וזוהי גם
 26 הסיבה להפרש בפעולתם בישראל ובעולם:
 27 בלוחות הראשונות ארז³⁰ ש"אלמלי לא
 28 נשתברו לוחות הראשונות לא נשתכחה תורה
 29 מישראל. . אין כל אומה ולשון שולטת בהן",
 30 אמנם בנתינתם של הלוחות האחרונות נתחדש ענין

25 ועוד יותר משמחת ביה"ש* שרק "חסידים ואנשי מעשה
 היו מוקדין", אבל כל העם באין לראות ולשמוע***, משא"כ
 בשמח"ת הרי מנהג ישראל*** שגם נשים וטף שמחים.
 26 הקושיא שבסו"ס ב'.

27 כמבואר בתש"ו שם פל"ד. ובד"ה ויתן לך תרס"ו.

28 תשא לב, טז.

29 דכתיב (שם לר, א) פסל לך גו' וכתבתיו.

30 עירובין נד, א.

* שמי שלא ראה שמחת ביה"ש לא ראה שמחה מימיו (משנה סוכה
 נא, א).

** ראה משנה שם, רמב"ם הל' לולב פ"ח הי"ד.

*** שתורה היא (ראה ירושלמי פסחים פ"ד ה"א. בתוד"ה נפסל
 מנחות כ, ב): מנהג אבותינו. וראה גם מנהגים ישנים מודוא"ע 153.

מרה"ל הובא ברמ"א שו"ע י"ד שעו ס"ד.

31 אוה"ת שם. וראה גם המשך תש"ו שם פל"ד ומ"ד.

32 יתרו יט, ב. ופרש"י שם.

33 משפטים כד, ז (וראה פרש"י שם, ד). שבת פח, א.

34 שבת קמו, רע"א. זח"א נב, ב. ח"ב קצג, ב.

35 ראה בזה לקו"ש ח"ט ע' 63-4. ע' 66. לקו"ש ח"י ע' 84

ואילך, ובהנסמן שם.

36 קהלת ז, כט.

37 ספ"ג דנדה (ל, סע"ב). וגם שבועה מל' שביעה, היינו

שנותנים לו כחות מלמעלה שיהי' צדיק (ראה קיצורים והערות

לתניא ס"ע נו ואילך).

38 משה מורשה קהלת יעקב, מורשה ל' ירושה⁴³,
 39 היינו שניתנה ובאה בירושה, בדרך ממילא ולא ע"י
 40 עבודה ויגיעה⁴⁴. והסיום דפ' וזאת הברכה (שהכל
 41 הולך אחר החתום⁴⁵) הוא "לעיני כל ישראל",
 42 שקאי על שבירת הלוחות⁴⁶, "שנשאו לכו לשבור
 43 הלוחות לעיניהם, והסכימה דעת הקב"ה לדעתו
 44 שנאמר⁴⁷ אשר שברת ישר כחך ששברת"⁴⁸, שבזה
 45 מרומז עלוויים של הלוחות האחרונות לגבי לוחות
 46 הראשונות (שלכן אמר לו ישר כחך ששברת), כי
 47 דוקא ע"י שנשאו לכו לשבור את הלוחות לעיני כל
 48 ישראל, פעל בכל ישראל (גם באלו שלא חטאו
 49 בעגל) עבודת התשובה – עבודה בכח עצמו.
 50 וכאשר נתקבלה תשובתם במילואה, אז נתן
 51 להם הקב"ה את הלוחות שניות, שבזה הראה לעין
 52 כל שהוא ית' קבל תשובתם ונתרצה הקב"ה
 53 לישראל בשמחה ובלב שלם⁴⁹ ונתן להם לוחות
 54 שניות, היינו שגם בתורה תהי' עבודה ויגיעה –
 55 לימוד התורה בכח עצמו.

56 וכאשר באים לשמע"צ לאחר ז' ימי הסוכות,
 57 הזמן שכל ההמשכות נקלטות בפנימיות⁵⁰, וגם
 58 בחי' התורה שנתנה בלוחות שניות, הרי אז באה
 59 השמחה האמיתית והשלימה בלימוד האדם בתורה
 60 בכח עצמו⁵¹.

61 ולכן לאחר סיום התורה "לעיני כל ישראל",
 62 מתחילין לקרות תיכף "בראשית ברא אלקים את

1 משא"כ בע"ת שחטא ופגם ועבר את הדרך, הרי
 2 כשם שהשינוי (תשובתו) הוא ע"י הבע"ת עצמו,
 3 כמו כן עבודתו בתומ"צ היא בעיקר בכח עצמו –
 4 "בחילא סגיא"³⁸.

5 (ב) ועד"ז בפעולת עבודתם בעולם: כשם
 6 שעבודתו של הצדיק בעצמו היא בזה שמגלה את
 7 הכחות שניתנו לו מלמעלה מהכח אל הפועל, כמו
 8 כן הוא בהדירה שעושה לו יתברך בתחתונים,
 9 שהיא נעשית ע"י שמברר דברי הרשות השייכים
 10 (בכח עכ"פ) לקדושה, ונמצא שעשיית ה"דירה"
 11 בעבודתו אינה באופן שיש בזה התחדשות ממש,
 12 אלא רק שמוציאה ומביאה (מן הכח) אל הפועל;
 13 וא"כ אי"ז שולל לגמרי את ה"נהמא דכסופא"
 14 שבפעולתו, מאחר שיסוד עבודתו הוא מתנה
 15 מלמעלה³⁹ (הכחות שניתנו לו מלמעלה, משביעים
 16 אותו כו' – ועד"ז בגילוי הדירה בתחתונים).

17 משא"כ בע"ת, שהוא מברר ומעלה גם הזדוונות
 18 עד שנהפכו לזכיות⁴⁰, היינו שפעולתו היא גם
 19 בדברים המנגדים לאלקות (גקה"ט) לעשותם
 20 "זכיות" – כלים לאלקות; הרי עבודה זו אינה
 21 באופן של גילוי מהכח אל הפועל, אלא התחדשות
 22 ממש⁴¹. ונמצא שדוקא עבודת הבע"ת מושללת
 23 לגמרי מ"נהמא דכסופא", בהיות שהן עבודתו עם
 24 עצמו והן עבודתו בעשיית ה"דירה לו ית", ה"ה
 25 בכח עצמו, בחילא יתיר, עד שמהפך מרע ממש
 26 לטוב וקדושה.

27 ועפ"ז יובן דב' הביאורים נקודה אחת משותפת
 28 בשניהם: מעלת עבודתו של האדם בכוחו ויגיעתו,
 29 שהיא נקודת הטעם דביאור הא' – שלכן שלימות
 30 השמחה ב"גמרה של תורה" היא רק ביו"ט האחרון
 31 של חג (שמח"ת) – והיא היא נקודת היסוד בביאור
 32 הב' שהשמחה דשמח"ת היא מצד הלוחות
 33 האחרונות שניתנו לבעלי תשובה.

34 ז. עפ"י כהנ"ל מובנת השייכות ד"זאת הברכה"
 35 ל"ענין המועד" דשמע"צ⁴²:

36 בתחלת פ' ברכה מדובר בלוחות הראשונות:
 37 "הוי' מסיני בא גו'", וע"ז נאמר "תורה צוה לנו

(38) זח"א קכט, ב.

(39) ראה תניא פי"ד.

(40) יומא פו, ב. וראה בארוכה דרך מצותיך קצא, א.

(41) ראה אוה"ת שם (ע' א'תשפ): והנה בחי' זכיות אלו הם זכיות אחרים שלא כענין זכיות דצדיקים כלל.

(42) ראה עד"ו לקו"ש ח"ט ע' 242 ואילך.

(43) ראה לקו"ת פרשתנו צד, ד. ובהנסמן שם.

(44) להעיר שקטן מנשיתחיל לדבר אביו מלמדו תורה צוה לנו משה גו' (סוכה מב, א. הל' ת"ת לאדמוה"ז רפ"א).

(45) ברכות יב, א.

(46) ספרי ורש"י ס"פ ברכה.

(47) תשא לד, א.

(48) פרש"י ס"פ ברכה. וראה לקו"ש שם ש"ל ש"ישר כחך ששברת" נאמר לא בעת שבירת הלוחות, אלא כשנצטווה על הלוחות שניות "אשר שברת". ורש"י מביא (ומגלה) זה (יישר כחך ששברת) רק בסיום וזאת הברכה, כי רק אז נתגלה העילוי שבא ע"י שבירת הלוחות.

(49) פרש"י תשא לג, יא.

(50) ראה לקו"ת סוכות פח, ד. אוה"ת שם ע' א'תשפט. ובכ"מ.

(51) ראה אוה"ת שם (ע' א'תשפו ואילך. וראה גם לקו"ת ברכה צו, א) שביהכ"פ וז' ימי הסוכות (שהוא ענין ז' ימי המשתה שאחר "ביום חתונתו" שביהכ"פ) גילוי בחי' התורה שבלוחות האחרונות הוא בבחי' מקיף בלבד – קדושין וחופה, ובשמע"צ הוא "גמר יום חתונתו". ולכן אז שייך השמחה מהתורה שנמשכת ומתפשטת בפנימיותם.

וראה אוה"ת שם (ע' א'תשעג) שזהו ע"י התשובה דוקא שלכן בלוחות הראשונות בשבועות לא נתקיימה הקליטה, "ואח"כ ע"י התשובה ניתנו הלוחות האחרונות ביהכ"פ והם התקיימו וזהו ענין הקליטה דשמע"צ".

1 השמים ואת הארץ", כי ע"י עבודת האדם בלימוד
 2 התורה בכח עצמו (ועד"ז – בעבודת הבע"ת שהיא
 3 בכח עצמו ובבחי' התחדשות ממש) נעשה שותף
 4 להקב"ה במעשה בראשית⁵² שהוא מוסיף ומשפיע
 5 כביכול במעשה בראשית⁵³ - כי שותפות
 6 בשלימותה היא כששניהם שותפים שווים לגמרי.
 7 ולכן הצדיק שעבודתו היא רק לגלות מהכח אל
 8 הפועל (הן הכחות שלו, והן בהדירה שעושה

(משיחת יום שמח"ת תשל"ג)

52 ראה שבת י, א. קיט, ב. טור וש"ע אדמוה"ז או"ח ר"ס רס"ח.

53 ועד"ז בתורה שארז"ל (ב"מ נט, ב) נצחוני בני נצחוני. וכאשר מתחיל ללמוד התורה עוה"פ אחר שסיימה הרי הלימוד הוא באופן נעלה יותר, ועוד שישראל מוסיפין* ומשפיעין* בתורה. וראה לקו"ש שם ס"ד ובהערה 46 שם.

* וחייב הוא "לאפשא לה" (זח"א יב, ב. תו"א מקץ לט, ד).
 ** שלכן בכ"מ נקראו התורה כלה וישראל חתן (ראה לקו"ת תצא לז, טע"א. ברכה צג, ד ואילך).

54 ב"ר פ"ג, ז.
 55 להעיר מבר"ר פצ"ח, ג: מה הקב"ה בורא עולמות אף אביכם בורא עולמות, ובאוה"ת בראשית (רנח, ב) – דקאי על כל בניי.
 56 נוסח התפלה דר"ה.
 57 ראה ג"כ לקו"ת סד"ה ה' לי בעזורי.

אגרות קודש

ב"ה, י"ג תשרי, תשי"ב
 ברוקלין.
 שלום וברכה!

במענה לשאלתו במכתבו מיי"א תשרי בהנוגע לנסיעת זוגתו שתליטי"א, ביקור באנגליא וכן בשוידען.

ומוכרחני לאמר האמת, שבכלל איני רואה תוכן פנימי בהנ"ל ובפרט בימי החורף והסתיו המתקרבים, אבל כיון שכנראה ממכתבו ישנו רצון חזק וחשק לנסיעה האמורה, הרי יש לצרפה עם איזו שליחות של מצוה [וכמו שתבקר שם באגודת נשי חב"ד או בחוגי נשים חרדיות בכלל לעוררן בהנוגע למצות ולאורח חיים ע"פ התורה וכו'], ובטח תוכל לסדר הילדים שיי בכי טוב.

ויהי רצון שתהיי הנסיעה וחזרה בשעה טובה ומוצלחת ותנצל אותה לענינים של מצוה נוסף על מילוי הרצון מתוך שמחה וטוב לבב.

בודאי מתכווננים לנצל ימי שמחתנו הבע"ל באופן המתאים להפצת המעניות.

בברכה לבשו"ט ולחג שמח.

ב"ה, ו' תשרי, תשי"ב
 ברוקלין.
 שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מערב ר"ה עם הפי"נ המצורף אליו, שנקרא בעת רצון על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע,

אגרות קודש

ומובן שנבהלתי לכתבו במכתבו, בקור רוח, בהנוגע למשרתו ועבודתו, אלא שמסיים שידוע שאני מתנגד לזה בכל תוקף, כאילו זהו ענין פרטי שלי וחוו"ד שלי ורוצה אני להתנגד ודוקא בכל תוקף, ואני לא באתי אלא להגיד מה שלמדתי בספרים, וביארתי דעתי גלוי, ולא באתי בתור גזירה גזרתי ח"ו ולא התנגדתי למי שהוא אלא להציל היחיד והרבים מעון של פרהסיא - שלא הי' כמוהו אלפים שנה שיעשה ככה ובשם כלל ישראל!

מובן שאין ימים אלו מתאימים כלל לכתוב באריכות בענין כהאמור, אלא שמאידך גיסא לא ראיתי עצמי רשאי לעבור על הדבר בשתיקה, ובפרט בימים אלו שהקב"ה דורש ומתחנן, דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב, ובלשון נשיאנו נשיאי החסידות, ימים דקירוב המאור אל הנצוץ, וכבר ידוע המבואר בקבלה ובחסידות אשר שבת אותיות תשב, תשובה עילאה, והכנה הקודמת לזה תשובה תתאה חרטה גמורה על העבר וקבלה טובה על להבא, וכנ"ל אי אפשר להאריך בימים אלו ככהאמור.

ויהי רצון אשר קירוב המאור ילהיב כל הניצוצות בכל מקום שהם ובחסד וברחמים ותומ"י ישמור עם ישראל השבת כהלכתו ומיד הם נגאלים מגלות הפנימי ומגלות כפשוטו גלות שנתקיים בו האמור בפסוק: אנכי הסתר אסתיר, שגדול החשך וכפול ומכופל שגם ההסתר מוסתר, שאומרים אשר זוהי הדרך וזהו הרצוי וכנ"ל דוקא בפרהסיא ודוקא בשם כלל ישראל, והלואי יוכל לברר טוב בהאמור ואין טוב אלא דרך התורה עלי' נאמר כי לקח טוב נתתי לכם, שניתנה בשבת ובהקדמת שמירת שבת, שניתנה מקודם במרה (ולא בנועם) ובכ"ז קבלו עליהם באהבה, וכמבואר בראשונים ובפוסקים.

באיחולים ששורותי אלו המעטות בכמות תפעלנה פעולתן ומכאן ולהבא ימצא פרנסתו ופרנסת ב"ב שי' ע"פ תורה בכשרות וכבוד.

בברכת חתימה וגמח"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ב"ה, ו' תשרי, תשי"כ
ברוקלין.
שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"ח לחדש הרחמים.

בעת רצון הזכירו אותנו ואת כל אלה שכותב אודותם על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע מתאים לתוכן כתבו.

בשאלתו בשם גיסו שי', כיון שדר במקום שתושביו מתנהגים שלא כדבעי וכו' האם להעתיק לסביבה דתית וחרדית אף שעי"ז יצטרך ללוות מעות.

ע"פ דברי רז"ל (אבות פרק ו' משנה ט') ופס"ד הרמב"ם הלכות דיעות ריש פרק ו', מובן שיש להשתדל ככל האפשרי לדור בסביבה של חרדים לדבר ה' ושומרי תומ"צ כדבעי, ובטח יוכל לשלם המעות שילוח בתנאים נוחים, והשי"ת יצליחו.

בברכה לבשו"ט ולחתימה ולגמח"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ויש לתרץ, שם קאמר בעיטא של נחש דא, עיין שם, היינו בעיטא דנחש שבחטא העגל, וכאן אמר עיטא דנחש הקדמוני. דקדק לומר קדמוני, הוא העיטא דנחש שבחטא עץ הדעת.

והיינו ביהושע לא איתמר שלא הי' בו חטא כלל, יכול להיות שהי', אלא שאחר כך במתן תורה שפסק הזוהמא ונתעטרו בעדיים⁴, הוסר החטא, ואחר כך בחטא העגל חזרה הזוהמא על ידי הנחש, ויהושע שלא חטא בעגל מה שמת הוא בעיטא דנחש שבחטא העגל.

מה שאין כן אלו הגי', לא הי' בהם חטא כלל, ומה שמתו הי' בעיטא דנחש הקדמוני דוקא שבחטא עץ הדעת.

לקוטי לוי יצחק, הערות לספר הזוהר בראשית עמוד כ

והא לא חטא (וא"ת שגם ממנו נסתלקה השמירה העליונה, למה, הלא הוא לא חטא בעגל), דהא איהו עם משה הוה בשעתא דחבו ישראל (כי הוא המתין על ירדת משה מן ההר מחוץ למחנה כשחטאו ישראל בעגל), ואי תימא דלא קביל ההוא עטרא בטורא דסיני כמה דקבילו ישראל, אמאי (וא"ת שיהושע לא קבל את אותה העטרה בהר סיני כמו שקבלו כל ישראל, למה לא קיבל מה נשתנה מכולם)...

ואמר ותא חזי כד חב אדם באילנא דאכל מני' (ובא וראה כשחטא אדם הראשון באכילת עץ הדעת), גרם להווא אילנא דשרי בי' מותא לכל עלמא (גרם להעץ הדעת שישרה בו המות לכל העולם), וקאים חובא דפגימו דא בסיהרא עד דקיימו ישראל בטורא דסיני (ועמד חטא ופגם זה שגרם במלכות עד שעמדו ישראל בהר סיני), כיון דקיימו ישראל בטורא דסיני אתעבר ההוא פגימו דסיהרא וקיימא לאהרא תדיר (כיון שעמדו ישראל על הר סיני נסתלק פגם זה מהמלכות ועמדה להיות מאירה תמיד בלי הפסק), כיון דחבו ישראל בעגלא תבת כמלקדמין סיהרא לאתפגמא (אבל כיון שחטאו ישראל בעגל חזרה המלכות להפגם בכתחילה), ושלטא חויא בישא ואחיד בה ומשיך לה לגבי' (ואז שלט בה הנחש הרע שהוא הסי' והי' לו בה אחיזה ומשך אותה אליו)...

וכיון דקיימא לאתפגמא (וכיון שהמלכות עמדה בפגמה), אע"ג דיהושע קאים בעטרא דזיינין דילי' (אעפ"י שיהושע עמד בעטרה של הכלי זיין שלו שקבל בהר סיני), כיון דפגימו שריא בה ואתהדרת כמה דאתפגימת בחורבא דאדם (אבל כיון ששרה בה הפגם וחזרה לפגמה כמו שנפגמה בחטאו של אדם הראשון), לא יכיל בר נש לאתקיימא (לכן לא יכול שום אדם להתקיים לעולם).... ועל דא יהושע לא מית אלא בעיטא של נחש דא (ועל כן יהושע לא מת אלא בעצתו של הנחש הזה).

4) ראה שבת פח. וז"ל: "דרש ר' סימאי בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע באר ששים ריבוא של מלאכי השרת לכל אחד ואחד מישראל קשרו לו שני כתרים אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע וכיון שחטאו ישראל ירדו מאה ועשרים ריבוא מלאכי חבלה ופירקום שנאמר (שמות לג, ו) ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב א"ר חמא בר' חנינא בחורב טענו בחורב פרקו בחורב טענו כדאמרון בחורב פרקו דכתיב ויתנצלו בני ישראל וכו' א"ר יוחנן וכולן זכה משה ונטלן דסמיך לי' ומשה יקח את האהל אמר ר"ל עתיד הקב"ה להחזירן לנו שנאמר (ישעי' לה, י) ופדויי ה' ישוּבוּן ובאו ציון ברנה ושמחת עולם על ראשם שמחה שמעולם על ראשם".

בראשית ב, יז - ומעין הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו כי ביום אכלך ממנו מות תמות

לז

ביאור הזוהר, דרך עמרם לוי ובנימין לא חטאו כלל, ומתו בעיטא דנחש הקדמוני, משא"כ יהושע וכו'

ר' ייסא¹ אמר, כלהו בני עלמא חמאן ליה לאדם הראשון בשעתא דמסתלקי מן עלמא, לאחזאה סהדותא דבגין חובוי דבר נש איהו אסתלק מעלמא, ולא בגיני' דאדם, כמה דתנינן אין מיתה בלא חטא, בר אינון תלתא דאסתלקו בגין ההוא עיטא דנחש הקדמוני, ואלין אינון, עמרם לוי ובנימין, ואית דאמרי אוף נמי ישי, דלא חבו ולא אשתכח עלייהו חובא דימותון בי', בר דאדכר עלייהו ההוא עיטא דנחש כדאמרן.

ספר הזוהר חלק א' דף נז ע"ב

עיין בדרך אמת אות ג'² שהקשה מהאמור לעיל דף נ"ג עמוד א'³ שיהושע מת גם כן בעטיו של נחש.

1) [תרגום ללה"ק] רבי ייסא אמר, כל בני העולם רואים את אדם הראשון בשעה שנפטרים מן העולם, כדי להודות לפניו שבשביל עונותיו הוא נפטר מן העולם ולא בשביל עונו של אדם הראשון, "כמה דתנינן, אין מיתה בלא חטא" לבד אלו הג' צדיקים שנסתלקו מן העולם בשביל אותה העצה שיעץ ופיתה הנחש הקדמוני את חוה לאכול מעץ הדעת, ואלו הן, עמרם לוי ובנימין, ויש אומרים אף ישי נמי, שאלו לא חטאו מעולם, ובשעת מיתתם לא נמצא עליהם חטא שימותו על ידו, אלא לפי שנזכר עליהם אותה עצה הרעה של הנחש כמו שאמרנו ולפיכך גם הם מתו.

2) וז"ל: לעיל נג, א מבואר שיהושע מת ג"כ בעטיו של נחש, ושם תמצא פ"י מלת עטיו, ובפ' בלק ר"ה ב מבואר שצ'לפחד מת ג"כ בעטיו של נחש עכ"ל.

3) וז"ל שם: רבי שמעון הוה יתיב ליליא חד ולעי באורייתא (רבי שמעון הי' יושב לילה אחד ועסק בתורה), והיו יושבים לפניו רבי יהודה, ורבי יצחק, ורבי יוסף, אמר רבי יהודה (שאל מר' שמעון), הא כתיב (שמות לג, ו) ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב (פירוש שהופשטו מכלי זיינם שקבלו מהר חורב), וקאמרינן דגרמו מותא עלייהו מההוא זמנא ולעילא, (ואמרנו שגרמו להמשיך עליהם את המות מחדש מחטא העגל ואילך, ר"ל כי מה ששלט המות קודם שעמדו על הר סיני נתקן אז, ועתה המשיכו את המות מחדש), ושלטי בהו ההוא חויא בישא דאעדו לי' מנייהו בקדמיתא (ושלטה בהם זוהמת הנחש מה שסילקו מעליהם בתחילה כשעמדו על הר סיני).

(אם כן קשה), ישראל תינתן (ישראל שחטאו בעגל ניחא), יהושע דלא חטא אעדי מני' ההוא זיינא עלאה דקבל עמהון בטורא דסיני או לא (אבל יהושע שלא חטא בעגל כי הי' מחוץ למחנה והמתין שם על ירדת משה מן ההר, וכי גם ממנו נסתלק אותו הכלי זיין העליון שקבל עמהם בהר סיני או לא), אי תימא דלא אתעדי מני' (א"ת שלא נסתלק ממנו הכלי זיין שהוא השמירה מהמות), אי הכי אמאי מית כשאר בני נשא (אם כן למה מת כשאר בני אדם), אי תימא דאתעדי מני', אמאי,

חוברת לה

יום ו' י"ט מ' אב, תשי"ג.

היום מלאו תשע שנים להסתלקותו של בעלי ז"ל. עם כל שנה שעוברת מורגשת יותר הבדידות. ביום זה מתעוררים יותר איכשהו כל המקומות הכואבים. משאלתי היא שבני שליט"א עם רעייתו תחי' יאריכו ימים, שיהיה להם טוב ונוח בפשטות, ושנוחה ליהנות זה מזה.

* * *

חוברת לו

עונג רב מהשתתפות בהתוועדות

ג' דחיה"מ סוכות תשי"ד.

אני מרוצה מכך שלא כתבתי בזמן האחרון – פשוט לא הייתי לגמרי בקו הבריאות, ועכשיו, תודה להשי"ת, אני מרגישה טוב בהרבה. אינני רוצה להחמיץ את ההזדמנות לציין את העונג שזכיתי לו אמש, כששמעתי את בני שליט"א נושא דברים בפני ציבור של כמה וכמה מאות אנשים³⁰¹. את ה"לומדות" – לא אני הוא ה"מבין" כדי להעריך; אולם החלק שאותו הבנתי עשה עלי רושם רב בתוכנו העשיר³⁰².

מובן שלא השתתפתי בהתוועדות עד סופה; הדבר קשה עבורי. נעם לי לראות את המספר הרב של צעירים שנכח בהתוועדות, ואת ההתעניינות הרבה שהם מפגינים ביחס לכל העניינים השייכים לבני שליט"א. ראיתי כיצד הם מביטים בו באהבה שכזו, שלא ניתן לתארה במלים. רק לראות כיצד הם רצים בקבוצות מהרכבות התחתיות ומהמכוניות, האחד עוקף בריצה את חברו כדי שיוכל להקדים ולתפוס מקום, כדי שתהיה לו האפשרות לראות יותר ולשמוע יותר!... המשתתפים היו מכל מיני חוגים: לא-חסידים וחסידים, פולנים וליטאים, זקנים וצעירים, חפשיים ואורתודוקסים, וכך גם הנשים. כל אחד חיפש דרכים למקם את עצמו כך שתהיה לו היכולת לא רק לשמוע את בני שליט"א, אלא גם לראותו. יתן לו השי"ת בריאות והצלחה, כדי שיוכל לעשות את עבודתו ולהוציא אל הפועל את משאלות לבו, ללא הפרעות ומתוך מנוחת הגוף ומנוחת הנפש.

301 רשימת דברי כ"ק אדמו"ר זי"ע בהתוועדות זו – ליל ג' דחיה"מ סוכות תשי"ד – נדפסה בתורת מנחם התוועדויות תשי"ד ח"א ע' 43 ואילך.

302 להעיר שבהתוועדות זו הזכיר כ"ק אדמו"ר זי"ע גם ענין ששמע מאביו ז"ל (תורת מנחם שם ס"ע 61): "ובהקדם מה ששמעתי מאאמו"ר ז"ל שמצות סוכה רומזת על שלימות הקיום דרמ"ח מצוות עשה .. באופן דלא תוסף ולא תגרע, כמרומו במ"ש "וסוכה תהי' גו' למחסה ולמסתור מזרם וממטר", וז"ם הוא א' פחות מרמ"ח, ומט"ר הוא א' יותר מרמ"ח, וה"סוכה" היא "למחסה ולמסתור מזרם (לא תגרע) וממטר (לא תוסיף)".

מתוך הספר ילקוט גאולה ומשיח – שבת חול המועד סוכות

מחולפים.

1) חג המצות הוא שמחת הנפש ושמחת הגוף מזמן העבר, שהוא זמן חרותנו ממצרים שגאלנו וגאל את אבותינו, בגאולת הגוף מקושי השעבוד, וגאולת הנפש מטומאת מצרים.

ושמחת זמן ההוה, לפי שהוא בזמן האביב, אחר שעבר הסתיו והגשם חלף הלך לו, וכל מעשה הבריאה והטבע נתחדש, וכאילו עתה נברא עולם חדש, והוא דומה כאלו הי' תחיית המתים לכל מעשה הטבע, והוא שמחה לגוף ולנפש גם יחד לזמן ההוה.

ולזמן העתיד, שעתידי הקב"ה לעשות לנו ניסים ונפלאות בחודש הזה כמו שעשה לאבותינו בזמן הזה, כמ"ש כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות (מ"כה ז), וגם בחג הזה עתיד להיות תחיית המתים, כמו שמח"י הש"י את כל מעשה הטבע כמו כן עתיד הקב"ה להחיות את המתים בחג הזה, לכן אנו קוראים בשבת חוה"מ של פסח את ההפטורה של תחיית המתים (ביחזקאל לז).

2) חג השבועות שמחת העבר להנפש והגוף ביחד כי הוא זמן מתן תורתנו, שבו נתן לנו הקב"ה תורת אמת שהיא משיבת נפש, ונותנו לנו חיי עולם ואריכת ימים לגוף ולנפש בעוה"ז ובעוה"ב, וע"י התורה הבטיח לנו הש"י שנה"י ממלכת כהנים וגוי קדוש.

שמחת ההוה, שהוא חג הקציר בכורי קציר חטים, בזמן שהחטים והרבה מיני תבואה נתבכרו, וברכת ה' בבית ובשדה, והוא שמחה לגוף ולנפש.

ושמחת העתיד הוא, כי עוד עתיד הקב"ה לדבר עמנו פנים אל פנים, כמ"ש (ישעי' נד) וכל בניך למודי ה', ושעתיד להחזיר לנו את הנבואה כמ"ש (יואל ג) ונבאו בניכם ובנותיכם וגו', ועתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים, והצדיקים מראין עליו באצבע ויאמרו הוא אלקינו זה וגו', והקב"ה ישכון ביניהם כמ"ש (להלן כו) ונתתי משכני בתוכם, ומלאכי השרת ישאלו לישראל מה פעל אל.

3) וחג הסוכות יש בו שמחת הגוף והנפש מזמן העבר כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים והם ענני כבוד.

ושמחת ההוה שהוא בסוף הקיץ, בזמן שכל התבואות וכל הפירות כבר נתבשלו, לכן נקרא ג"כ חג האסיף, וזהו שאמר כאן באספכם את תבואת הארץ, שבזמן הזה יאספו כל התבואה וכל הפירות ויראו שברכת ה' איתם והוא שמחה גדולה לגוף ולנפש, ולכן אנו אומרים בו שהוא זמן שמחתנו, וכן הבטיח לנו הש"י והיית אך שמח.

ומזמן העתיד, כי עתיד הקב"ה להקים את סוכת דוד הנופלת, ולעשות סוכה לצדיקים מעורו של לויתן, וגם מפלת גוג ומגוג יהי' בחג הסוכות, ואז כל האלילים כליל יחלוף מן הארץ, ונשגב ה' לבדו, וכל העמים יכירו אז כי לה' המלוכה ובימים ההוא יהי' ה' אחד ושמו אחד, ולכן כל הגוים עתידין לחוג את חג הסוכות ואז ישמח ה' במעשיו וישמח ישראל בעושייו ובני ציון יגילו במלכם, בשמחת הנפש ובשמחת הגוף, ב"ב אמן.

שמנה לחמו

ביאור הטעם, דחג הסוכות יום ראשון ובאמצע חוה"מ ואח"כ שמיני עצרת, ופסח יום ראשון ושביעי חג (ובאמצע חוה"מ) – כנגד ענני הכבוד וחירות, ובימי הגלות, ולע"ל שיחזרו וכו', וחג השבועות יום א' – כנגד התורה שהוא נצחי

אלה מועדי ה'. ונראה ליתן טעם על מה דאמר רחמנא שפסח יהי' שבעה ימים וביום הראשון וביום השביעי יהי' חג, ועצרת יהי' רק יום אחד וחג הסוכות רק יום אחד, ושמיני עצרת הוא רגל בפני עצמו, והימים שבאמצע פסח וסוכות הם חוה"מ ומוותר במקצת מלאכה ואסור במקצת מלאכה.

ונראה הטעם, דהנה ידוע בפסח הוא יציאת מצרים שבו הי' חירות הגופות מעבדות, ועצרת הוא נתינת התורה, וסוכות הוא זכר לענני הכבוד שהקיפן הקב"ה.

ולזה בפסח שהוא זכרון לחירות הגוף ובעוננו נתבטל החירות והגלה אותנו ועתיד לגאלנו להשיב לחירות. וידוע שכל שבעה הוא סימן להקיף שלם, ולזה עושין יום ראשון ושביעי חג והאמצעים אינם חג, להורות אף שיש שמחה להחירות, יחזור ויתבטל, ואחר ההיקף שלם יחזור ויהי' עוד חג.

ומבואר בספר יוסף לקח על מגילת אסתר שבשעת יציאת מצרים נתבטל מישראל שם עבדות לעולם, שבמצרים הי' עלינו שם עבדות שהיינו עבדים בחומר ובלבנים, ובשעת גאולת מצרים הי' מחסד הקב"ה שנתבטל מעלינו שם עבדים, שלא יקרא עלינו שום שם עבדות לעולם רק שם משועבדים.

ולזה הימים האמצעים המורה על ביטול החירות, מ"מ צריכים לנהוג בהם קצת יו"ט מפני שעכ"פ נגאלנו משם עבדים, וצריכין לעשות זכר קצת לעשות קצת יו"ט לזכר חסד שעשה הקב"ה עמנו שביטל מאתנו שם עבדים. ועצרת שהוא על נתינת התורה אשר כרת ברית אתנו שלא ימושו מפינו ומפי זרעינו עד עולם, ולכך אינו אלא יום אחד.

וחג הסוכות אשר הוא זכר לענני הכבוד שג"כ נתבטל בעוננו, ולכך יום ראשון חג, ושבעה ימים אינם חג, וכיון שמ"מ מקיף אותנו השגחת והשפעת השי"ת שמשגיח עלינו כמשגיח מן החלונות וכמציץ מן החרכים ולכך צריכין לנהוג באותן ימים קצת יו"ט, ומה שעתידי לשוב עלינו היקף ענני כבוד לא ידמה כלל לאותן הראשונים כדכתיב (ירמי' לא) ברית חדשה לא כברית אשר כרתי את אבותם וגו', ולזה שמיני רגל בפני עצמו כיון שלא ידמה להראשונים. נחלת יעקב

ביאור דרצה הקב"ה לזכות את ישראל שישמחו בחגיגה (פסח, שבועות, סוכות), בשמחת זמן העבר, וזמן ההוה, וזמן העתיד לבוא וכו'

רצה הקב"ה לזכות את ישראל שישמחו בחגיגה שמחת הנפש ושמחת הגוף, בשמחת זמן העבר, וזמן ההוה, וזמן העתיד, ע"כ נתן לנו שלשה חגים בשנה בשלשה זמנים

♦ יום ראשון י"א תשרי ♦

לג (א) וְזֹאת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בְּרַךְ מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים
א וְדָא בְּרַבְתָּא דִּי בְרִיךְ מֹשֶׁה נְבִיא דִּי זַת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קָדָם מוֹתָהּ:
אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי מוֹתוֹ:

הכ"א < וְזֹאת הַבְּרָכָה • לִפְנֵי מוֹתוֹ. (ספרי) סְמוּךְ לְמִיתָתוֹ שָׁאֵם לֹא עֲכָשׁוּ, אִימַתִּי? >

(ב) וַיֹּאמֶר יְהוָה מִסִּינֵי בָּא וְזָרַח מִשְׁעִיר לָמוֹ הוֹפִיעַ
מַהֲרֵ פְאָרוֹן וְאֶתְּהָ מִרְבַּבְתָּ קֹדֶשׁ מִימִינוֹ אִשׁ דָּת
לָמוֹ:
ב וַיֹּאמֶר יי מסיני אתגלי וזהור יקרה משעיר
אתחזי לנא אתגלי בגברתה מטורא דפארן
ועמה רבבת קדישין כתב זמינה מגו אשטא
אורימא יחב לנא:

הכ"ב < וַיֹּאמֶר ה' מִסִּינֵי בָּא • (ש) פֶּתַח תְּחִלָּה בְּשֹׂכְחוֹ שֶׁל מְקוֹם, וְאַחַר כֵּן פֶּתַח בְּצִרְכֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וּבִשְׂבַח שִׁפְתָּהּ בּוֹ יֵשׁ בּוֹ הַזְּכָרֹת זְכוֹת לְיִשְׂרָאֵל. וְכֵן זֶה דְרָךְ רִצּוֹי הוּא, כְּלוּמַר כִּדְאֵי הֵם אֵלּוֹ שִׁתְּחַוֵּל עֲלֵיהֶם בְּרָכָה. מִסִּינֵי בָּא • יֵצֵא לִקְרָאתָם כְּשֶׁבָאוּ לְהִתְיַצֵּב בְּתַחְתִּית הַהָר, כְּחֹתֵן הַיּוֹצֵא לְהִקְבִּיל פְּנֵי כְּלָה, שְׂנַאֲמֵר: (שמות ט) "לִקְרָאת הָאֱלֹהִים", לְמַדְנֹו שִׁיֵּצֵא פְּגָנְדָם. וְזָרַח מִשְׁעִיר לָמוֹ • (ספרי) שִׁפְתָּה לִבְנֵי עֲשׂוֹ שִׁיקְבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה, וְלֹא רִצּוּ. הוֹפִיעַ • לָהֶם. מַהֲרֵ פְאָרוֹן • שֶׁהֵלֵךְ שָׁם וּפֶתַח לִבְנֵי יִשְׂמַעֵאל שִׁיקְבְּלוּהָ, וְלֹא רִצּוּ. וְאַתָּה • לְיִשְׂרָאֵל (ש). מִרְבַּבְתָּ קֹדֶשׁ • וְעַמּוֹ מְקַצֵּת רַבְבוֹת מְלֹאכֵי קֹדֶשׁ וְלֹא כְלָם, וְלֹא רַבָּם, וְלֹא כְדָרְךְ בְּשׁוֹר וְדָם שִׁמְרָאָה כָּל כְּבוֹד עֲשָׂרוֹ וְתַפְאָרְתוֹ בְּיוֹם חֲפָתוֹ. אִשׁ דָּת • שֶׁהִתְהַ כְּתוּבָה מָאָז לִפְנֵי בְּאֵשׁ שִׁחוּרָה עַל גְּבֵי אִשׁ לִכְנֶה, נִתֵּן לָהֶם בְּלוּחוֹת כְּתָב יֵד יְמִינֹו. דְּבָר אַחַר: "אִשׁ דָּת", כְּתָרְגוּמוֹ, שִׁנְתָּנָה לָהֶם מִתּוֹךְ הָאִשׁ.

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטר שיחות כרך יד פרשת זאת הברכה שמחת תורה)

בתחלת פרשת בְּרָכָה מְדוּבָר בְּלוּחוֹת הָרֵאשׁוֹנוֹת: "הַיּוֹן מִסִּינֵי בָּא גו'", וְעַל זֶה נֹאמֵר "תּוֹרָה צְוֶה לָנוּ מֹשֶׁה מוֹרְשֵׁה קַהֲלַת יַעֲקֹב", מוֹרְשֵׁה לְשׁוֹן יְרוּשָׁה, הֵינּוּ שִׁנְתָּנָה וּבָאָה בְּיְרוּשָׁה, בְּדָרְךְ מְמִילָא וְלֹא עַל יְדֵי עֲבוּדָה וְיִגְיעָה. וְהַסִּיּוֹם דְּפְרַשְׁתָּ זֹאת הַבְּרָכָה (שֶׁהַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הַחֲתוּם) הוּא "לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל", שֶׁקָּאֵי עַל שְׂבִירַת הַלוּחוֹת, "שֶׁנִּשְׂאֹו לָבוֹ לְשַׁבּוֹר הַלוּחוֹת לְעֵינֵיהֶם, וְהַסִּיּוּמָה דַּעַת הַקְּב"ה לְדַעַתוֹ שֶׁנֹּאמֵר אֲשֶׁר שִׁבְרַת יִשׂר כְּחָף שִׁשְׁבְּרַת", שֶׁבָּזָה מְרָמָז עֵילוּיִים שֶׁל הַלוּחוֹת הָאֲחֵרוֹנוֹת לְגַבֵּי הַלוּחוֹת הָרֵאשׁוֹנוֹת (שֶׁלִּכְּן אָמַר לוֹ יִשׂר כְּחָף שִׁשְׁבְּרַת), כִּי דִּקְאָ עַל יְדֵי שֶׁנִּשְׂאֹו לָבוֹ לְשַׁבּוֹר אֶת הַלוּחוֹת לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל, פֶּעַל כָּל יִשְׂרָאֵל (גַּם בְּאֵלוֹ שֶׁלֹא חָטְאוּ בְּעַגְלָה) עֲבוּדַת הַתְּשׁוּבָה - עֲבוּדָה בְּכַח עֲצָמוֹ. וְכֹאשֶׁר נִתְקַבְּלָה תְּשׁוּבָתְךָ בְּמִילוּאָהָ, אִזְּ נִתֵּן לָהֶם הַקְּב"ה אֶת הַלוּחוֹת הַשְּׁנִיּוֹת, שֶׁבָּזָה הַרְאָה לְעֵין כָּל שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ קָבַל תְּשׁוּבָתְךָ וְנִתְרַצָּה הַקְּב"ה לְיִשְׂרָאֵל בְּשִׁמְחָה וּבְלָב שְׁלָם וְנִתֵּן לָהֶם לּוּחוֹת שְׁנִיּוֹת, הֵינּוּ שֶׁגַם בְּתּוֹרָה תְּהִיָה הָעֲבוּדָה וְיִגְיעָה - לְמוֹד הַתּוֹרָה בְּכַח עֲצָמוֹ.

וְכֹאשֶׁר בָּאִים לְשִׁמְיָנֵי עֲצַרְתָּ לְאַחַר ז' יְמֵי הַסִּכּוֹת, הֵזְמַן שֶׁכָּל הַהַמְשָׁכוֹת נִקְלְטוֹת בְּפְנִימִיוֹת, וְגַם בְּחִינַת הַתּוֹרָה שֶׁנִּתְנָה בְּלוּחוֹת הַשְּׁנִיּוֹת, הֵרִי אִזְּ בָּאָה הַשְּׂמִחָה הָאֲמָתִית וְהַשְּׁלִימָה בְּלְמוּד הָאֲדָם בְּתּוֹרָה בְּכַח עֲצָמוֹ. וְלִכְּן לְאַחַר סִיּוֹם הַתּוֹרָה "לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל", מִתְחִילִין לִקְרוֹת תַּכְף "בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹקִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ", כִּי עַל יְדֵי עֲבוּדַת הָאֲדָם בְּלְמוּד הַתּוֹרָה בְּכַח עֲצָמוֹ (וְעַל דְרָךְ זֶה - בְּעֲבוּדַת הַבְּעִלְיָת־שׁוּבָה שֶׁהִיא בְּכַח עֲצָמוֹ וּבְחַבְחִינַת הַתְּחַדְּשׁוֹת מִמֶּשׁ) נַעֲשֶׂה שִׁתָּף לְהַקְּב"ה בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית שֶׁהוּא מוּסַיִף וּמְשַׁפִּיעַ כִּבְיָכוֹל בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית - כִּי שִׁתָּפוֹת בְּשְׁלִימוֹתָהּ הִיא כְּשֶׁשְׁנִיָּהֶם שִׁתָּפִים שׁוֹיִם לְגִמְרִי. וְלִכְּן הַצְּדִיק שֶׁעֲבוּדָתוֹ הִיא רַק לְגָלוֹת מִהַכֹּחַ אֶל הַפְּעַל (הֵן הַכּחוֹת שְׁלוֹ, וְהֵן בְּהַדִּירָה שְׁעוֹשָׂה בְּעוֹלָם) אֵין ה"שִׁתָּפוֹת" בְּשְׁלִימוֹתָהּ - שֶׁהֵרִי הַקְּב"ה בּוֹרָא וּמְהוֹה מֵאִין; אֲבָל כְּשֶׁעֲבוּדָתוֹ הִיא בְּכַח עֲצָמוֹ, הַבְּעִלְיָת־שׁוּבָה שֶׁעֲבוּדָתוֹ הִיא הַתְּחַדְּשׁוֹת מִמֶּשׁ בְּהַבְּרִיאָה, כִּנְל, וְעַד שֶׁעוֹשָׂה מְדָבָר הַפְּכִי דְבָר הָרִצּוֹי - מְעוֹלָם דְּלֹא "הֵנִין לִיה" (לְהַקְּב"ה) עוֹשָׂה עוֹלָם ד' הֵנִין לִיה", עַל יְדֵי זֶה נַעֲשֶׂה דוּמָה לְבוֹרָא - שִׁתָּף בְּשְׁלִימוֹת לְהַקְּב"ה, וּבוֹרָא שְׁמַיִם וָאָרֶץ "חַדְּשִׁים" שֶׁנִּרְגַשׁ בָּהֶם ש"ה' אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל מְלֹךְ וּמְלֹכּוֹתוֹ בְּכָל מְשֻׁלָּה", וּמִסִּיְעִין לְהֵאָדָם לְמַלְאוֹת שְׁלִיחוֹתוֹ וְעֲבוּדָתוֹ בְּעוֹלָם.

(ג) **אַף חִבֵּב עַמִּים כָּל־קִדְשׁוֹ בִּידְךָ וְהֵם תָּבוּ לְרַגְלְךָ** **יִשְׂרָאֵל בְּגִבּוֹרָא אִפְקִינן מִמְצָרִים וְאִנּוּן מִדְּבָרֵין תַּחֲוֹת עֲנֵנְךָ נְטִלִין עַל מִימְרֵךָ :**

י"א אף חבב עמים • גם חבה יתרה חבב את השבטים, כל אחד ואחד קרוי 'עם', שהרי בנימין לבדו היה עתיד להגדל כשומר הקדוש-ברוך-הוא ליַעֲקֹב: (בראשית לה) "גוי וקהל גוים יהיה ממך". כל-קדשיו בידך • נפשות הצדיקים גנוזות אתו, כענין שנאמר: (ש"א כח) "והיתה נפש אדני צרורה בצרור החיים את ה' אלהיך". והם תבו לרגלך • והם ראויים לכך, שהרי תבו עצמן לתוף תחתית הקר לרגלך, בסיני. תבו לשון פעלו, התוכו לתוף מרגלותיך. **יִשְׂא מִדְּבָרְתֵיךָ** • נשאו עליהם על תורתך. **מִדְּבָרְתֵיךָ** • המ"ם בו קרוב ליסוד, כמו: (במדבר ו) "וישמע את הקול מדבר אלי", ו"אשמע את מדבר אלי", כמו 'מתדבר אלי', אף זה 'מדברתיך', מה שהיית מדבר להשמיעני לאמר להם. טיש פורפרליר"ש בלע"ז (ציינע אונטעררעדנונגן). ואונקלוס תרגם שהיו נוסעים על פי דבריך, והמ"ם בו שמוש, משמשת לשון מן. דבר אחר: "אף חבב עמים", אף בשעת חבתן של האמות שהראית להם פנים שזקקות, ומסרת את ישראל בידם. **כָּל־קִדְשׁוֹ בִּידְךָ** • כל צדיקהם וטוביהם דבקו בך ולא משו מאחריך, ואתה שומרם. והם תבו לרגלך • והם מתמצעים ומתכנסים לתחת צלך. **יִשְׂא מִדְּבָרְתֵיךָ** • מקבלים גזרותיך ודתותיך בשמחה, ואלה דבריהם.

(ד) **תּוֹרָה צִוְּה־לָנוּ מֹשֶׁה מוֹרְשָׁה קְהֵלַת יַעֲקֹב:** **ד אוריתא יהב לנו משה מורה קהלת יעקב לכנישת יעקב:**

י"א תורה • אשר צוה לנו משה, מורשה היא לקהלת יעקב, אחזניה ולא נעזבנה.

~ נקודות משיחות קודש ~ (משיחות ליל שמחת תורה תש"ל, תשל"א)

התורה היא "מימינו אש דת למו". ונאמר בספרי: "מה אש - כל המשתמש בו עושה בגופו רשם, אף בני אדם שעמלים בו ניכרים הם בין הגריות, כך תלמידי חכמים נכרים בהלכותם ובדבורם ובעטיפתם בשוק" (וכפי שמפרש הרמב"ם את הפסוקים שבקף).

אף, לכאורה, מתעוררת השאלה מצד שני: אצל תלמידי חכמים, שהתחלת למוד התורה שוב היא אצלם באפן חדש לגמרי, מובן, שנגרמת התחדשות ותוספת הנפרת "בהלכותם ובדבורם...", אבל אצל יהודים שאינם תלמידי חכמים, מהו החדוש שיש לתורתם בשמחת תורה עד-כדי-כך שהוא משפיע על כל עניניהם, כדלעיל, עד אשר הם שמחים כל כך ומברכים ברכת שהחיינו?

על כך מסביר בפרשתנו: "תורה צוה לנו משה מורשה..." - התורה היא ירשה לכל יהודי, וההלכה לגבי ירשה היא שאין חשיבות לגיל, למעמד ולמצב של היורש - התורה מועברת לכל יהודי בירשה. ולפיכך, פאשר יש התחדשות ונוסף אור בתורה - בשמחת תורה, חלה אצל כל יהודי התחדשות ותוספת בהתנהגותו ובחיותו על-פי התורה.

ולכן עקר השמחה בשמחת תורה מתבטאת דוקא בהקפות - לא על-ידי קריאה ולמוד בתורה, אלא דוקא על-ידי הנועות ופעלות מעשיות של ריקוד עם התורה עצמה - כי עקר השמחה בשמחת תורה איננה כל-כך על הבנתה, אלא בעקר על כך שהתורה היא "שהחיינו" - מחיה אותנו בכל עניננו, עד לעשייה בפעל.

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטרשיחות חלק כ"ט עמוד 229 ואילך - מתוך 'לקראת שבת')

וזהו תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב, שהתורה היא מארסה לישראל, הינו שישראל הם משפיעים בתורה. ועל זה נאמר מורשה קהלת יעקב, הינו, שענין זה שהנשמות הם משפיעים בתורה הוא לא רק בבחינת ישראל, אלא גם בבחינת יעקב, יו"ד עקב. דהנה, ישראל הוא בחינת לי ראש, אותיות אשר, דאשר פרושו תענוג, והוא בחינת טהורה היא, שזהו כפי שהנשמות משרשות בבחינת התענוג. ובבחינה זו פשיטא שהנשמות הם משפיעים בתורה. וזהו גם מה שאומרים אשר קדשנו במצותינו, דמצד בחינת אשר שהוא התענוג, נעשה קדשנו במצותינו, הינו שנשמות ישראל הם הם העושים את המצוות, וזהו מה שכתוב וזכרתם את כל מצוות ה'י, ואחר כך פתיב ועשיתם את כל מצוותי, הינו שישראל עושים מבחינת מצוות ה'י שהיו מצותנו, והוא על-דרך הנ"ל שנשמות ישראל מחברים את התורה שלמעלה בהקב"ה ממש. וכל זה הוא בבחינת ישראל. אמנם, התורה היא מורשה קהלת יעקב, הינו, שגם הנשמות דבחינת יעקב, יו"ד עקב, שזהו כפי שהנשמה ירדה למטה, הנה גם נשמות דבחינת יעקב הם משפיעים בתורה.

משמעות לשון 'אחזניה' – בתורה

תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב:

אחזניה ולא נעזבנה (לג, ד. ובפירוש רש"י)

צריך להבין, מהו הלשון אחיזה שפרש רש"י לגבי התורה, דלכאורה מתאים יותר לכתב לשון שמיעה, למוז, וכיצא בזה, וכפי שכתבה התורה עצמה בפסוקים שלפני זה? גם צריך להבין השיכות בין "מורשה" – שהתורה היא ירושה, לזה שאחזניה ולא נעזבנה, הרי גם אם התורה נתנה במתנה וכיצא בזה, שיך (לכאורה) לומר אחזניה ולא נעזבנה? ויש לומר שלשון אחזניה כאן אין משמעו אחיזה אלא אחזנה, שהתורה היא אחוזתם וירשתם של ישראל. דכמו שבשדה אחזנה אפילו כשהבעלים מוזכרים אותה, חוזרת להם ביוזב"ל "בשנת היזב"ל הזאת תשובו איש אל אחוזתו" דמפיון ששדה זו היא אחוזתם, לכן קשורה אליהם בכל מצב.

כמו כן התורה היא אחוזתם של ישראל, וקשורה אתם בקשר תמידי, דגם כשנמצאים בין האמות, התורה היא "מורשה קהלת יעקב" ירושה ואחזנה של ישראל. דזה שבני ישראל קשורים לתורה בכל מצב בו יהיו (ואפילו בזמן שבני ישראל נמסרו בידי אמות העולם), נובע מכך שהתורה היא "מורשה קהלת יעקב" ירושה ואחזנה של ישראל.

(ה) ויהי בישרון מלך בהתאסף ראשי עם יחד
שבטי ישראל:
הנהיה בישראל מלפא באתפנשות רישי
עמא פחדא שבטיא דישראל:

כ"י ויהי הקדוש ברוך הוא. בישרון מלך. תמיד על מלכותו עליהם. בהתאסף. בכל התאסף ראשי חשבון אסיפתם. ראשי. כמו (שמות ל) "כי תשא את ראש", ראויין אלו שאברכם. דבר אחר: "בהתאסף", בהתאספם יחד, באגדה אחת ושלום ביניהם – הוא מלכם, ולא כשיש מחלוקת ביניהם.

(1) יהי ראובן ואלים ויהי מתיו מספר: 8
יהי ראובן לחיי עלמא ומותא תננא לא
מות ויקבלון בנוהי אחסנתהון במנינהון:

כ"י ויהי ראובן בעולם הזה. ואלים ויהי מתיו מספר. ויהי מתיו מספר. נמנין במנין שאר אחי, דגמא היא זו פענין שנאמר: (בראשית לה) "וישכב את בלהה, ויהיו בני יעקב שנים עשר", שלא יצא מן המנין.

(2) וזאת ליהודה ויאמר שמע יהוה קול יהודה
ואל-עמו תביאנו ידיו רב לו ועזר מצריו תהיה: פ
וודא ליהודה ואמר קבל יי צלותה דיהודה
במפקה (פאגחא) לקרבא ולעמה תתיבנה
לשלם ידוהי יעבדן לה פרענותא מסנאוהי
וסעיד מפעלי דכבוהי הוי לה:

כ"י וזאת ליהודה (מכות יא) סמך יהודה לראובן, מפני ששניהם הודו על קלקול שביתם, שנאמר: (איוב טו) "אשר חכמים יגידו וגו', להם לבדם וגו' ולא עבר זר בתוכם". (ב"ק צב) ועוד פרושו רבותינו שכל מ' שנה שהיו ישראל במדבר, היו עצמות יהודה מתגלגלין בארון מפני נדוי שקבל עליו, שנאמר: (בראשית מד) "וחטאתי לאבי כל הימים", אמר משה: מי גרם לראובן שיודה? יהודה וכו'. שמע ה' קול יהודה. תפלת דוד, ושלמה, ואסא מפני הכושים, ויהושפט מפני העמונים וחזקיה מפני סנחריב. ואל-עמו תביאנו. לשלום מפני המלחמה (ספרי אחרים: מן המלחמה) • ידיו רב לו • יריבו ריבו וינקמו נקמתו. ועזר מצריו תהיה. על יהושפט התפלל, על מלחמת רמות גלעד: (דה"ב יח) "ויצעק יהושפט, וה' עזרו". דבר אחר: "שמע ה' קול יהודה", (ספרי) כאן רמז ברכה לשמעון מתוך ברכותיו של יהודה. ואף כשחלקו ארץ ישראל, נטל שמעון מתוך גורלו של יהודה, שנאמר: (יהושע יט) "מתחיל בני יהודה נחלת בני שמעון". וימפני מה לא יחד לו ברכה בפני עצמו?

הנהיה בלבו עליו על מה שעשה בשמים, כך כתוב באגדת תהלים (מזמור צ.)) •

♦ יום שני י"ב תשרי ♦

(ח) וּלְלוֹי אָמַר תְּמִיךָ וְאוּרִיךָ לְאִישׁ חֲסִידֶךָ אֲשֶׁר נָסִיתוֹ בְּמִסָּה תְּרִיבָהוּ עַל־מֵי מְרִיבָה:

ח וּלְלוֹי אָמַר תְּמִיךָ וְאוּרִיךָ אֲשֶׁר נָסִיתוֹ בְּמִסָּה תְּרִיבָהוּ עַל־מֵי מְרִיבָה: דְּאִשְׁתַּכַּח חֲסִידָא קְדָמָךָ דִּי נָסִיתוּהִי בְּנִסְתָּא וְהָיָה שְׂלִים בְּחִתּוּהִי עַל מֵי מְצוּתָא וְאִשְׁתַּכַּח מְהִימָן:

ח"י « וּלְלוֹי אָמַר • וְעַל לְוֵי אָמַר • תְּמִיךָ וְאוּרִיךָ • כָּל־פִּי שְׂכִינָה הוּא מְדַבֵּר • אֲשֶׁר נָסִיתוֹ בְּמִסָּה • שְׁלֵא נִתְלוּנְנוּ עִם שְׂאֵר הַמַּלְאָכִים • תְּרִיבָהוּ וְגו' • כְּתַרְגוּמוֹ • דְּבַר אַחַר: "תְּרִיבָהוּ עַל מֵי מְרִיבָה", נִסְתַּקְפֶּת לֹו לְבֹא בְּעִלְיָה, אִם מִשָּׁה אָמַר: (במדבר ט) "שָׁמְעוּ נָא הַמּוֹרִים", אַהֲרֹן וּמְרִים מָה עָשׂוּ? »

(ט) הָאֲמֹר לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא רְאִיתִיו וְאֶת־אָחִיו לֹא הִכִּיר וְאֶת־בְּנָיו לֹא יָדַע כִּי שָׁמְרוּ אִמְרֹתֶיךָ וּבְרִיתֶיךָ יִנְצְרוּ:

ט דְּעַל אָבוּהִי וְעַל אִמָּה לֹא רָחַם כִּד חֲבוּ מִן דִּינָא וְאִפִּי אַחֵהִי וּבְנֵהִי לֹא נָסִיב אַרְי נְטָרוּ מִטְּרַת מִימְרֶךָ וּקְנִמְךָ לֹא אֲשַׁנְיִו:

ח"י « הָאֲמֹר לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא רְאִיתִיו • כְּשִׁחְטָאוּ בְּעִגְלָ וְאִמְרֵתִי: (שמות לב) "מִי לֵה' אֲלֵי", נֶאֱסָפוּ אֲלֵי כָּל בְּנֵי לְוֵי, וְצוּיָתִים לְהַרְגֵּ אֶת אָבִי אִמּוֹ וְהוּא מִיִּשְׂרָאֵל, אוֹ אֶת אָחִיו מֵאִמּוֹ, אוֹ אֶת בֶּן בְּתוֹ, וְכֵן עָשׂוּ. וְאִי אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ אָבִיו מִמֶּשׁ, וְאָחִיו מֵאָבִיו, וְכֵן בְּנָיו מִמֶּשׁ, שְׁתַּרְי לְוִיִּים הֵם וּמִשְׁבֵּט לְוֵי לֹא חָטָא אַחַד מֵהֶם, שְׁנֵאֲמַר: (שם) "כָּל בְּנֵי לְוִי". כִּי שָׁמְרוּ אִמְרֹתֶיךָ • לֹא יִהְיֶה לָךְ אֲלֵהִים אַחֵרִים. וּבְרִיתֶיךָ יִנְצְרוּ • בְּרִית מִלָּה, שְׁאוּתָם שְׁנוּלְדוּ בְּמִדְבָּר שֶׁל יִשְׂרָאֵל לֹא מָלוּ אֶת בְּנֵיהֶם, וְהֵם הָיוּ מוֹלִינִין וּמְלִינִין אֶת בְּנֵיהֶם (ספרים אחרים: אוֹתָם שְׁנוּלְדוּ בְּמִדְבָּר, שִׁיִּשְׂרָאֵל לֹא מָלוּ אֶת בְּנֵיהֶם, וְהֵם הָיוּ מוֹלִינִין) ♦

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות ז עמ' 39)

נֶאֱסָפוּ אֲלֵי כָּל בְּנֵי לְוֵי וְצוּיָתִים לְהַרְגֵּ . . וְכֵן עָשׂוּ (רש"י לג, ט) רש"י כְּתַב בְּפָרֶשֶׁת תִּשְׁאֵא (לב, כט) שֶׁהַכֹּהֲנִים זָכוּ לְכַהֲנֹה מִפְּנֵי שֶׁהֻעָנְשׂוּ אֶת עוֹבְדֵי הָעֵגֶל. וְלִכְאוּרָה, עַל פִּי זֶה הָרִי זֶה צָרִיף לְהִיּוֹת בְּכָל שְׁבֵט לְוֵי, לֹא דוֹקָא כְּהֲנִים. וְרָאָה רִש"י בְּמִדְבָּר ג, יב (והלוים), שְׁלֵא עָבְדוּ עֲבוֹדַת אֱלִילִים, נִבְחָרוּ תַּחְתִּיָּהֶם) וְדַבְּרִים י, ח (וּטְעִיתֶם בְּעִגְלָה, וּבְנֵי לְוֵי לֹא טְעוּ), שֶׁפָּרֵשׁ עַל הַלּוּיִם. אָבֵל בְּשִׁנְיָהֶם פָּרַשׁ הַטַּעַם דְּלֹא טְעוּ בְּעִגְלָה, וְלֹא שֶׁהֲרִגוּ. וְאִין כָּאֵן מִקוּמוֹ.

(י) יוֹרוּ מִשְׁפָּטֶיךָ לְיַעֲקֹב וְתוֹרַתֶךָ לְיִשְׂרָאֵל יְשִׁימוּ קְטוֹרֶה בְּאַפֶּךָ וְכִלְיִל עַל־מוֹבְחָךָ:

י כְּשִׁרְיִן אֲלִין דִּינְפִין דִּינִיף לְיַעֲקֹב וְאוּרִיךָ לְיִשְׂרָאֵל יְשִׁימוּ קְטוֹרֶה בְּאַפֶּךָ וְכִלְיִל עַל־מוֹבְחָךָ לְרַעְוָא עַל מְדַבְּחָךָ:

ח"י « יוֹרוּ מִשְׁפָּטֶיךָ • רְאוּיִין אֵלוּ לְכָךְ. וְכִלְיִל • עוֹלָה. »

(יא) בְּרַךְ יְהוָה חִילוֹ וּפְעַל יָדָיו תִּרְצֶה מִחֵץ מִתְנַגֵּם קָמְיוֹ וּמִשְׁנֵאָיו מִן־יְקוּמוֹן: ם

יא בְּרַךְ יְי נְכֻסְיָה וְקִרְבַּן יְדוּהִי תִקְבַּל בְּרַעְוָא תְּבַר חֲרָצָא דְּסִנְאוּהִי וְדִבְעֵלִי דְּכֻבְּהִי דְּלֹא יְקוּמוֹן:

ח"י « מִחֵץ מִתְנַגֵּם קָמְיוֹ • מִחֵץ קָמְיוֹ מִפֶּת מִתְנַגֵּם, פְּעִנִין שְׁנֵאֲמַר: (תהלים טו) "וּמִתְנַיִהֶם תִּמְיֵד הַמַּעַד", וְעַל הַמַּעוֹרְרִין עַל הַכְּהֵנָה אָמַר כֵּן. דְּבַר אַחַר: רָאָה שְׁעִתִּידִין חֲשִׁמוֹנָאֵי וּבְנָיו לְהִלָּחֵם עִם עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, וְהַתְּפַלֵּל עֲלֵיהֶם, לְפִי שֶׁהִיוּ מוֹעֲטִים: "בְּ בְנֵי חֲשִׁמוֹנָאֵי וְאֶלְעָזָר כִּנְגַד פְּמָה רְבֻבוֹת. לְכָךְ נֵאֲמַר: "בְּרַךְ ה' חִילוֹ וּפְעַל יָדָיו תִּרְצֶה". וּמִשְׁנֵאָיו מִן־יְקוּמוֹן • מִחֵץ קָמְיוֹ וּמִשְׁנֵאָיו מֵהִיּוֹת לְהֵם תִּקְוָמָה. »

(יב) לְבַנְיָמִן אָמַר יָדִיד יְהוָה יִשְׁכֵּן לְבֵטַח עָלָיו חֲפָה עָלָיו כְּלֵי־הַיּוֹם וּבֵין כַּתְּפוֹי שָׁכֵן: ם

יב לְבַנְיָמִן אָמַר רְחִימָא דִּינִי יִשְׂרִי לְרַחֲצֹן עֲלוּהִי יְהִי מְגֵן עֲלוּהִי כֹל יוֹמָא וּבְאַרְעָה תִּשְׂרִי שְׂכַנְתָּא:

ט"א < לְבַנְיָמִן אָמַר • לְפִי שְׁבַרְפַּת לִי בַעֲבוּדַת הַקְּרָבָנוֹת וְשָׁל בְּנֵימִין בְּבָנִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּחֶלְקוֹ, סָמְכָן זֶה לְזֶה, וְסָמַךְ יוֹסֵף אַחֲרָיו שָׂאֵף הוּא מִשְׁכָּן שִׁילָה הִיָּה בְּנֵי בְּחֶלְקוֹ, שְׁנֵאמַר: (שם עה) "וַיִּמָּאֵס בְּאֵהָל יוֹסֵף וְגו'...", וְלְפִי שְׁבִיַת עוֹלָמִים חָבִיב מִשִּׁילָה, לְכַף הַקְּדִים בְּנֵימִין לְיוֹסֵף. חֲפָף עָלָיו • מְכַסֶּה אוֹתוֹ וּמַגֵּן עָלָיו. כָּל-הַיּוֹם • לְעוֹלָם. מִשְׁנֹבַחְהָ יְרוּשָׁלַיִם, לֹא שָׁרְתָה שְׁכִינָהּ בְּמָקוֹם אַחֵר. וּבֵין כְּתַפְּיוֹ שָׁכָן • בְּגִבְעָה אֲרָצוֹ הִיָּה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּנֵי, אֲלֵא שְׁנֵמוֹךְ כ"ג אָמָה מֵעֵין עֵיטָם, וְשֵׁם הִיָּה דַעְתוֹ שָׁל דָּוִד לְכַנּוּתוֹ, כְּדֹאִיתָא בְּשַׁחֲטַת קְדָשִׁים: 'אֲמַרִי נַחְתִּי בֵיה פּוֹרְתָא', מִשׁוּם דְּכַתִּיב: "וּבֵין כְּתַפְּיוֹ שָׁכָן", אֵין לָךְ נְאֻה בְּשׁוֹר יוֹתֵר מִכְּתַפְּיוֹ.

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות י עמ' 146)

אמרי, נחתי ביה פורתא (רש"י לג, יב) בית המקדש אמור להאיר אור אלקי לכל העולם, עד לחלקו הכי נמוף. לכן לא היה גבוה לגמרי מן העולם, כי אז היה נעלה מפי שיוכל להאיר לכל העולם; אלא נחתי ביה פורתא, ואז הוא שייר וקרוב לעולם. והוא הדין ל'מקדש' הפרטי שבתוף כל יהודי: פשנפש האלקית שבו אינה בבחינת התנשאות והבדלה מנפשו הבהמית, גופו, וחלקו בעולם, אלא היא מתעסקת אתם ומתלבשת בהם, בכדי לבררם ולזככם – נעשים פלם משכן ומקדש להשראת השכינה.

◆ יום שלישי י"ג תשרי ◆

(יג) **וְלְיוֹסֵף אָמַר מִבְּרַכַּת יְהוָה אֲרָצוֹ מִמֶּנּוּ שְׁמוֹם מִפֶּל וּמִתְהוֹם רִבְצַת תַּחַת:**
יג וְלְיוֹסֵף אָמַר מִבְּרַכַּת מִן קָדָם יי אֲרָעָה עֲבָדָא מְגַדְנִין מִטְּלָא דְשִׁמְיָא מִלְעֵלָא וּמִמְבוּעֵי עֵינָן וּתְהוּמִין דְּגַנְדָן מִמְעַמְקֵי אֲרָעָא מְלַרְע:

ט"א < מִבְּרַכַּת ה' אֲרָצוֹ • שְׁלֹא הִיָּתָה בְּנַחֲלַת הַשְּׁבָטִים אֲרִץ מְלֵאָה כָּל טוֹב כְּאֲרָצוֹ שָׁל יוֹסֵף. מִמֶּנּוּ לְשׁוֹן עֲדָנִים וּמִתְהוֹם. וּמִתְהוֹם עוֹלָה וּמִלְחֵלַח אוֹתָהּ מְלִמְטָה. אֵתָה מוֹצֵא בְּכָל הַשְּׁבָטִים בְּרַכְתוֹ שָׁל מֹשֶׁה, מֵעֵין בְּרַכְתּוֹ שָׁל יַעֲקֹב.

~ נקודות משיחות קודש ~ (שיחת ש"פ בראשית תשכ"א – תורת מנחם התועדויות כט עמ' 131)

שלא הייתה בנחלת השבטים ארץ מלאה כל טוב כארצו של יוסף (רש"י לג, יג) באחת הפעמים הנדירות שבכבוד קדושת מורי וחמי אדמו"ר דבר על עצמו, הוא אמר: ארצו של 'יוסף' מברכת בכל טוב. תנו ידכם ותסייעו לעבד אותה! בארץ יש הכל, וכאשר יעבדו אותה - היא תתן כל טוב. ויש להוסיף, ש'ארץ' זו מברכת הן ברוח, מגד שמים מטל, והן בגשם, תהום רובצת תחת.

(יד) **וּמִמֶּנּוּ תְבוּאֹת שֶׁמֶשׁ וּמִמֶּנּוּ גֵרֶשׁ יְרֻחִים:**
יד וְעֲבָדָא מְגַדְנִין וְעֵלְלָן מִיבּוּל שְׁמֵשׁא וְעֲבָדָא מְגַדְנִין מְרִישׁ יְרַח בִּירַח:

ט"א < וּמִמֶּנּוּ תְבוּאֹת שֶׁמֶשׁ • שְׁהִיָּתָה אֲרָצוֹ פְּתוּחָה לַחֲמָה, וּמִמֶּנּוּ הַפְּרוֹת. גֵּרֶשׁ יְרֻחִים • יֵשׁ פְּרוֹת שֶׁהַלְבֵנָה מְבַשְׁלֶתָן, וְאֵלוֹ הֵן: קִשׁוּאִין וְדְלוּעֵין. דְּבַר אַחֵר: "גֵּרֶשׁ יְרֻחִים", שְׁהֲאֲרִץ מְגַרְשֶׁת וּמוֹצִיאָה מִחֲדָשׁ לַחֲדָשׁ.

(טו) **וּמִרֹאשׁ הַרְרֵי-קָדָם וּמִמֶּנּוּ גְבְעוֹת עוֹלָם:**
טו וּמְרִישׁ טוּרִיָא פִּינִיָא וּמְטוּב רָמָן דְּלֵא קְפִסָן:

ט"א < וּמִרֹאשׁ הַרְרֵי-קָדָם • וּמִבְּרַכַּת מְרִאשִׁית בְּשׁוּל הַפְּרוֹת, שְׁהַרְרֵיהָ מְקַדְמִין לְכַפֵּר בְּשׁוּל פְּרוֹתֵיהֶם. דְּבַר אַחֵר: מַגִּיד שְׁקִדְמָה בְּרִיאַתָן לְשָׂאֵר הָרִים. גְּבְעוֹת עוֹלָם • גְּבְעוֹת הָעוֹשׂוֹת פְּרוֹת לְעוֹלָם וְאֵינָן פּוֹסְקוֹת מֵעֶצֶר הַגְּשָׁמִים.

(טז) **וּמִמֶּנּוּ אֲרִץ וּמְלֵאָה וְרִצּוֹן שְׁכֵנֵי סָנָה תְבוּאָתָה לְרֹאשׁ יוֹסֵף וְלִקְדָקֵד גִּזֵּר אַחִיו:**
טז וּמְטוּב אֲרָעָא וּמְלֵאָה רַעֲי לֵה דְשַׁכְּנָתָה בְּשִׁמְיָא וְעַל מֹשֶׁה אֲתַגְּלִי בְּאֶסְנָא יִתֵּן כָּל אֵלֶיךָ לְרִישָׁא דְיוֹסֵף וְלִגְנִיא פְּרִישָׁא דְאַחֵיהּ:

ט"ז < ורצון שכני סנה • כמו שוכן סנה, ותהא ארצו מברכת מרצונו ונחת רוחו של הקדוש-ברוך-הוא הנגלה עלי תחלה בסנה. רצון • נחת רוח ופיוס, וכן כל רצון שבמקרא. תבואתה • ברכה זו לראש יוסף. נזיר אָחיו • שהפּרש מאָחיו במכירתו.

(יז) בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ וְקַרְנֵי רְאֵם קַרְנָיו בָּהֶם עֲמִים יִנְגַח יַחֲדוּ אֶפְסֵי-אָרֶץ וְהֵם רִבְבוֹת אֶפְרַיִם וְהֵם אֲלֵפֵי מְנַשֶּׁה: ם

ט"ז < בְּכוֹר שׁוֹרוֹ • יש בכור שהוא לשון גדלה ומלכות, שְנָאָמַר: (תהלים פט) "אף אני בכור אֶתְנַהוּ", וכן: (שמות ה) "בני בכורי ישראל". בְּכוֹר • מֶלֶךְ הַיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ, וְהוּא יְהוֹשֻׁעַ. שׁוֹרוֹ • שִׁכְחוּ קֶשֶׁה פְּשׁוֹר לִכְבֹּשׁ כְּמֵה מְלָכִים. הָדָר לוֹ • נְתוּן לוֹ, שְנָאָמַר: (במדבר כז) "וְנִתְתָה מֵהוֹדֶךָ עָלָיו". וְקַרְנֵי רְאֵם קַרְנָיו • שׁוֹר כָּחוּ קֶשֶׁה, וְאִין קַרְנָיו נְאוֹת, אֲכָל רְאֵם קַרְנָיו נְאוֹת וְאִין כָּחוּ קֶשֶׁה, נְתַן לִיהוֹשֻׁעַ כָּחוּ שֶׁל שׁוֹר, וְיֹפֵי קַרְנֵי רְאֵם. אֶפְסֵי-אָרֶץ • שְׁלִשִׁים וְאַחַד מְלָכִים. אֶפְשָׁר שֶׁכֶּלֶם מֵאָרֶץ יִשְׂרָאֵל הָיוּ? אֵלֵא אִין לָךְ כָּל מֶלֶךְ וְשִׁלְטוֹן, שְׁלֵא קָנָה לוֹ פְּלַטְרִין וְאַחַזָּה בְּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁחֲשׂוּבָה לְכֶלֶם הִיא, שְנָאָמַר: (ירמיה א) "נִחַלְתָּ צְבִי צְבָאוֹת גּוֹיִם". וְהֵם רִבְבוֹת אֶפְרַיִם • אוֹתָם הַמְּנַגְחִים הֵם הַרְבֵּבוֹת שֶׁהָרָג יְהוֹשֻׁעַ שְׁבָא מֵאֶפְרַיִם. וְהֵם אֲלֵפֵי מְנַשֶּׁה • הֵם הָאֲלֵפִים שֶׁהָרָג גִּדְעוֹן בְּמַדִּינָה, שְנָאָמַר: (שופטים ח) "וְזָכַח וְצִלְמַנְע בַּקָּרָקַר וְגו'".

◆ יום רביעי י"ד תשרי ◆

(יח) וְלִזְבוּלָן אָמַר שְׂמַח זְבוּלָן בְּצִאתְךָ וַיִּשְׁשָׁךְ בְּאַהֲלֶיךָ: ם

ט"ז < וְלִזְבוּלָן אָמַר • אֵלוּ חֲמִשָּׁה שְׁבֻטִים שִׁבְרָךְ בְּאַחְרוֹנָה: זְבוּלָן גַּד דָּן נִפְתָּלִי וְאָשֵׁר – כָּפַל שְׂמוֹתֵיהֶם לְחֻזְקָם וְלִהְגִּבּוּרָם, לְפִי שֶׁהָיוּ חֲלָשִׁים שֶׁבְּכָל הַשְּׁבֻטִים, הֵם הֵם שֶׁהוֹלִיךְ יוֹסֵף לְפָנָי פְּרָעָה, שְנָאָמַר: (בראשית מז) "וּמִקְצֵה אָחִיו לָקַח חֲמִשָּׁה אֲנָשִׁים", לְפִי שֶׁנִּרְאִים חֲלָשִׁים וְלֹא יֵשִׁים אוֹתָם לוֹ שָׂרֵי מִלְחָמָתוֹ. שְׂמַח זְבוּלָן בְּצִאתְךָ וַיִּשְׁשָׁךְ בְּאַהֲלֶיךָ • זְבוּלוֹן וַיִּשְׁשָׁךְ עָשׂוּ שְׂתַפּוֹת: "זְבוּלוֹן לְחוּף יַמִּים יִשְׁכֵּן", וַיּוֹצֵא לְפָרְקַמְטִיָּא בְּסַפִּינּוֹת וּמִשְׂתַּפֵּר וְנוֹתֵן לְתוֹךְ פִּיו שֶׁל יִשְׁשָׁךְ, וְהֵם יוֹשְׁבֵים וְעוֹסְקִים בְּתוֹרָה. לְפִיכֶךָ הַקָּדוּשִׁים זְבוּלוֹן וַיִּשְׁשָׁךְ, שְׂתוֹרְתוֹ שֶׁל יִשְׁשָׁךְ עַל יְדֵי זְבוּלוֹן הִיָּתָה. שְׂמַח זְבוּלָן בְּצִאתְךָ • הִצְלַח בְּצִאתְךָ לְסוֹחֲרוֹה. וַיִּשְׁשָׁךְ • הִצְלַח בִּישִׁיבַת אַהֲלֶיךָ לְתוֹרָה, לִישִׁיב וְלַעֲבֹר שָׁנִים וְלִקְבֹּעַ חַדָּשִׁים, כְּמוֹ שְנָאָמַר: (דה"א יב) "וּמִבְּנֵי יִשְׁשָׁךְ יוֹדְעֵי בִינָה לְעֵתִים... רְאִישֵׁיהֶם מְאִתִּים", רְאִישֵׁי סִנְהֶדְרָאוֹת הָיוּ עוֹסְקִים בְּכֶךָ, וְעַל פִּי קְבִיעַת עֵתֵיהֶם וְעַבּוּרֵיהֶם.

(יט) עֲמִים הֲרִי-יִקְרָאוּ שֵׁם יִזְבְּחוּ זְבַח־צֶדֶק כִּי שִׁפְעַ יָמִים יִיָּנְקוּ וּשְׁפָנֵי טְמוּנֵי חוֹל: ם

ט"ז < עֲמִים • שֶׁל שְׁבֻטֵי יִשְׂרָאֵל. הֲרִי-יִקְרָאוּ • לְהַר הַמּוֹרְיָה וְאֶסְפוּ. כָּל אֲסִיפָה עַל יְדֵי קְרִיאָה הִיא, וְשֵׁם יִזְבְּחוּ בְּרַגְלִים זְבַח־צֶדֶק. כִּי שִׁפְעַ יָמִים יִיָּנְקוּ • יִשְׁשָׁךְ וְזְבוּלוֹן, וַיְהִי לָהֶם פְּנָאֵי לְעֶסֶק בְּתוֹרָה. וּשְׁפָנֵי טְמוּנֵי חוֹל • (מגילה ו) כְּסוּי טְמוּנֵי חוֹל: טְרִית, וְחִלְזוֹן וְזִכּוּכִית לְבָנָה הַיּוֹצֵאִים מִן הַיָּם וּמִן הַחוּל, וּבְחֻלְקוֹ שֶׁל יִשְׁשָׁךְ וְזְבוּלוֹן הָיָה, כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ בְּמִסְכַּת מַגְלָה: (שופטים ה) "זְבוּלוֹן עִם חֲרָף נִפְשׁוּ לְמוֹת", מִשׁוּם דְּ"נִפְתָּלִי עַל מְרוֹמֵי שְׂדֵה", שֶׁהָיָה מְתַרְעֵם זְבוּלוֹן עַל חֻלְקוֹ: לְאַחֵי נִתְתָּ שְׂדוֹת וּבְרָמִים וְכו'. וּשְׁפָנֵי • לְשׁוֹן כְּסוּי, כְּמוֹ שְנָאָמַר: (מ"א ו) "וַיִּסְפַּן אֶת הַבַּיִת", (שם ז) "וַיִּסְפַּן בְּאַרְזוֹ", וְתַרְגוּמוֹ: "וּמִטְלַל בְּכִיּוּרֵי (סְפָרִים אַחֲרִים: בְּכִסּוֹ) אֲרָזֵא". דְּבָר אַחַר: "עֲמִים הֲרִי-יִקְרָאוּ", עַל יְדֵי פְרַקְמְטִיָּא

שיעור יומי ליום רביעי י"ד תשרי ושנים מקרא ואחד תרגום – לג – פרשת וזאת הברכה מא

שֶׁל זְבוּלוֹן, תַּגְרֵי עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים בָּאִים אֶל אֲרָצוֹ, וְהוּא עוֹמֵד עַל הַסֶּפֶר, וְהֵם אוֹמְרִים: הוֹאִיל וְנִצְטַעְרְנוּ עַד בָּאֵן, גִּלְף עַד יְרוּשָׁלַיִם, וְנִרְאָה מֵהַ יְרֵאֲתָהּ שֶׁל אִמָּה זוּ וּמֵה מַעֲשֵׂיָהּ, וְהֵם רוֹאִים כֹּל יִשְׂרָאֵל עוֹבְדִים לֵאלֹהֵי אֶחָד וְאוֹכְלִים מֵאֶכֶל אֶחָד, לְפִי שֶׁהַעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, אֱלֹהוֹת שֶׁל זֶה לֹא כְּאֱלֹהוֹת שֶׁל זֶה, וּמֵאֶכְלוֹ שֶׁל זֶה לֹא כְּמֵאֶכְלוֹ שֶׁל זֶה, וְהֵם אוֹמְרִים 'אֵין אוֹמֵה כְּשֶׁרָה כְּזוֹ' וּמִתְגַּיְרִין שָׁם, שֶׁנֶּאֱמַר: "שָׁם יִזְבְּחוּ זִבְחֵי-צֶדֶק". פִּי שֶׁפַע יָמִים יִינָקוּ • זְבוּלוֹן וְיִשְׁשֻׁכָר הֵגִם נֹתֵן לָהֶם מְמוֹן בְּשִׁפְעוֹ.

(ב) וּלְגַד אָמַר בְּרוּךְ מִרְחִיב גַּד כְּלָבִיא שֶׁכֵּן וְטָרַף זְרוּעַ אֶף-קַדְקָד:
כ וּלְגַד אָמַר בְּרִיךְ אֶפְתֵּי לְגַד כְּלִיתָא שְׂרִי וְיִקְטוּל שְׁלִטוּנִין עִם מַלְכִין:

ט"ו ◀ בְּרוּךְ מִרְחִיב גַּד • מְלַמֵּד שֶׁהֵיָה תְחוּמוֹ שֶׁל גַּד מִרְחִיב וְהוֹלֵף כְּלָפֵי מִזְרַח. כְּלָבִיא שֶׁכֵּן • לְפִי שֶׁהֵיָה סְמוּךְ לַסֶּפֶר. לְפִיכֵךְ נִמְשַׁל בְּאַרְיֹת, שֶׁכָּל הַסְּמוּכִים לַסֶּפֶר צְרִיכִים לְהִיּוֹת גְּבוּרִים. וְטָרַף זְרוּעַ אֶף-קַדְקָד • הַרוּגִיָּהֵן הָיוּ נְכָרִין, חוֹתְכִים הָרֹאשׁ עִם הַזְרוּעַ בְּמַכָּה אַחַת.

~ נְקוּדוֹת מִשִּׁיחוֹת קוֹדֶשׁ ~ (על־פי לְקוּטֵר שִׁיחוֹת חֶלֶק ט עִמּוּד 8 וְאֵילֶךְ – מִתּוֹךְ 'לְקִרְאת שַׁבַּת')

טַעַם הַקְּדָמַת בְּנֵי גַד לְבְנֵי יְהוּדָה – בְּכַבוֹשׁ הָאֶרֶץ

וְטָרַף זְרוּעַ אֶף-קַדְקָד:

הַרוּגִיָּהֵם הָיוּ נְכָרִין, חוֹתְכִים הָרֹאשׁ עִם הַזְרוּעַ בְּמַכָּה אַחַת (לג, כ. ובפירוש רש"י) בַּפְּסוּק שֶׁלְאַחֲרָיו, "וַיִּתֵּן רֹאשֵׁי עֵם", פֶּרֶשׁ רִש"י שֶׁשָּׁבַט גַּד הָיוּ הוֹלְכִים לְפָנָיו הַחֲלוּץ בְּכַבוֹשׁ הָאֶרֶץ לְפִי שֶׁהָיוּ גְבוּרִים. וְצָרִיף לְהַבִּין, הֲרֵי בְּרַכְתָּ עֵקֶב לְשִׁבְטִים בְּפִרְשֵׁת וַיְחִי נֶאֱמַר בְּנוֹגַע לְיְהוּדָה "יָדָךְ בְּעַרְףְּ אוֹיְבֶיךָ גו'" גוֹר אֲרִיָּה יְהוּדָה גו'" וּמִזֶּה שֶׁנִּמְשַׁל לְאַרְיָה - מְלָךְ שַׁבְחִיּוֹת, מִשְׁמַע, שֶׁיְהוּדָה הִיָּה הַחֲזַק מִבְּיַן הַשְּׁבָטִים, וּמִדּוּעַ אָמַר לְבְנֵי גַד לְלַכֵּת לְפָנָיו הַחֲלוּץ בְּכַבוֹשׁ הָאֶרֶץ וְלֹא לְבְנֵי יְהוּדָה?

וַיּוֹבֵן בְּהַקְּדָמַת הַחֲלוּץ בֵּין יְהוּדָה לְגַד, דָּעַל יְהוּדָה נֶאֱמַר "יָדָךְ בְּעַרְףְּ אוֹיְבֶיךָ" שֶׁפְּרוּשׁוֹ שֶׁלְרֵב גְּבוּרְתוֹ הָיוּ הָאוֹיְבִים בּוֹרְחִים מִפָּנָיו, וְכַפְרוֹשׁ הַמִּצְדוּדוֹת' עַל הַפְּסוּק "וְאֵיבֵי תִתֵּן לִי עֶרְףְּ" כִּי יִנוּסוּ וַיִּהְפְּכוּ לִי עֶרְףְּ". מֵהַשְּׂאִיבֵן בְּנֵי גַד הָיוּ הוֹרְגִים אוֹתָם מִיָּד, "חוֹתְכִים הָרֹאשׁ עִם הַזְרוּעַ בְּמַכָּה אַחַת".

וְהִנֵּה בְּמִלְחָמַת שַׁבְעָה עֲמִינִין נִצְטוּוּ "לֹא תַחֲזִיק כָּל נֶשְׁמָה", וְלָכֵן הִיָּתֵה מַעֲלָה מִזְחֵדַת כְּכַבוֹשׁ הָאֶרֶץ דִּקְוָא בְּבְנֵי גַד שֶׁהָיוּ הוֹרְגִין אוֹתָם מִיָּד. מֵהַשְּׂאִיבֵן אֲצֵל יְהוּדָה שֶׁהָיוּ בּוֹרְחִים, שָׁגַם אִם אַחֲרֵיכֵךְ יִתְפָּסוּם, יִהְיֶה לָהֶם זְמַן לְהַעֲרִים, כִּהִגְבְּעוּנִים בְּיָמָיו יְהוֹשֻׁעַ, וְכִהִכְנַעֲנִים בְּיָמָיו מֹשֶׁה (פִּירוּשׁ רִש"י נִצְבִים כט, י). וּמִטַּעַם זֶה פֶּרֶשׁ רִש"י בְּפִרְשֵׁת דְּבָרִים עַל הַפְּסוּק "חֲלוּצִים תַּעֲבְרוּ לְפָנָי אַחֲיִכֶם": הֵם הָיוּ הוֹלְכִים לְפָנָיו יִשְׂרָאֵל . . לְפִי שֶׁהָיוּ גְבוּרִים וְאוֹיְבִים נוֹפְלִים לְפָנֵיהֶם".

(כא) וַיִּרְא רֵאשִׁית לוֹ כִּי-שָׁם חֲלָקַת מַחֲקָה סָפוּן וַיִּתֵּן רֵאשֵׁי עִם צִדְקַת יְהוָה עֲשֵׂה וּמִשְׁפָּטָיו עִם-יִשְׂרָאֵל: ם
כא וְאַתְּקַבֵּל בְּקַדְמָתָא דִּילָה אַרִי תַמְן בְּאַחֲסָנְתָּהּ מִשָּׁה סָפְרָא רַבָּא דִּישְׂרָאֵל קָבִיר וְהוּא נַפְק וְעַל בְּרִישׁ עֲמָא וְכֹן קָדָם יי עֲבַד וְדִינֵיהִי עִם יִשְׂרָאֵל:

ט"ז ◀ וַיִּרְא רֵאשִׁית לוֹ • רָאָה לִיתֵן לוֹ חֶלֶק בְּאֶרֶץ סִיחוֹן וְעוּג, שֶׁהִיא רֵאשִׁית כְּבוֹשׁ הָאֶרֶץ. כִּי-שָׁם חֲלָקַת מַחֲקָה • פִּי יַדַע אֲשֶׁר שָׁם בְּנַחֲלָתוֹ חֲלָקַת שְׂדֵה קְבוּרַת מַחֲקָה, וְהוּא מִשָּׁה. סָפוּן • אוֹתָהּ חֲלָקָה סָפוּנָה וְטְמוּנָה מִכָּל בְּרִיָּה, שֶׁנֶּאֱמַר: (לְקַמֵּן לד) "וְלֹא יַדַע אִישׁ אֵת קְבוּרָתוֹ". וַיִּתֵּן גַּד • רֵאשֵׁי עִם • הֵם הָיוּ הוֹלְכִים לְפָנָיו הַחֲלוּץ בְּכַבוֹשׁ הָאֶרֶץ, לְפִי שֶׁהָיוּ גְבוּרִים, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: (בְּמִדְבָר לב) "חֲלוּצִים תַּעֲבְרוּ לְפָנָי אַחֲיִכֶם וְגו'". צִדְקַת ה' עֲשֵׂה • שֶׁהָאֱמִינוּ דְּבָרֵיהֶם וְשִׁמְרוּ הַבְּטָחָתָם לְעַבְרֵי אֶת הַיַּרְדֵּן, עַד שֶׁכְּבָשׁוּ וְחָלְקוּ. דְּבַר אַחֵר: "וַיִּתֵּן", מִשָּׁה. "רֵאשֵׁי עִם". צִדְקַת ה' עֲשֵׂה • עַל מִשָּׁה אָמַר.

♦ יום חמישי ט"ו תשרי ♦

(כב) וּלְדָן אָמַר דָּן גּוֹר אַרְיָה יִזְנַק מִן־הַבֶּשֶׂן:

כב וּלְדָן אָמַר דָּן פְּקִיף כְּגוֹר אַרְיָן אַרְעָה שְׂתֵי אֵין מִן נַחְלֵיָא דְגָגְדָן מִן מַתְנָן:

כ"ב • דָּן גּוֹר אַרְיָה • אֵף הוּא הִיָּה סְמוּךְ לַסֶּפֶר, לְפִיכֹף מוֹשְׁלוֹ בְּאַרְיֹת. יִזְנַק מִן־הַבֶּשֶׂן • פְּתַרְגוּמוֹ, שְׁהִיָּה הִיָּדָן יוֹצֵא מִחֶלְקוֹ מִמְעַרְת פְּמִיאָס וְהִיא לְשֵׁם שְׁהִיא בְּחֶלְקוֹ שֶׁל דָּן, שְׁנֵאמַר: (יהושע יט) "וַיִּקְרָאוּ לְלִשְׁם דָּן", וְזוּקוֹ וְקִלְוִחוֹ מִן הַבֶּשֶׂן. דָּבָר אַחֵר: מֵה זְנוּק זֶה יוֹצֵא מִמְקוֹם אֶחָד וְנִחְלַק לְשֵׁנֵי מְקוֹמוֹת, כִּף שְׁבִטוֹ שֶׁל דָּן נָטְלוּ חֶלֶק בְּשֵׁנֵי מְקוֹמוֹת, תַּחֲלָה נָטְלוּ בְּצַפּוֹנִית מְעַרְבִית, עֶקְרוֹן וְסִבְיבוּתִיָּה, וְלֹא סָפְקוּ לָהֶם, וְכֵאוּ וְנִלְחְמוּ עִם לְשֵׁם, שְׁהִיא פְּמִיאָס, וְהִיא בְּצַפּוֹנִית מְזַרְחִית, שְׁהִיָּה הִיָּדָן יוֹצֵא מִמְעַרְת פְּמִיאָס, וְהוּא בְּמְזַרְחָה שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְכֵא מִהַצָּפוֹן לְדָרוֹם וְכֵלָה בְּקֶצֶה יַם הַמֶּלַח, שְׁהוּא בְּמְזַרְחַי הַיְהוּדָה, שְׁנֵטְל בְּדָרוֹמָה שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שְׁמִפְרָשׁ בַּסֶּפֶר יְהוֹשֻׁעַ, וְהוּא שְׁנֵאמַר: (סו) "וַיֵּצֵא גְבוּל בְּנֵי דָן מִמֶּה, וַיַּעֲלוּ בְנֵי דָן וַיִּלְחְמוּ עִם לְשֵׁם וְגו'", יֵצֵא גְבוּלָם מִכָּל אוֹתוֹ הַרוּחַ שְׁהִתְחִילוּ לְנַחַל בּוֹ.

(כג) וּלְנַפְתָּלִי אָמַר נַפְתָּלִי שְׁבַע רְצוֹן וּמְלֵא בְרַפְתַּ

כג וּלְנַפְתָּלִי אָמַר נַפְתָּלִי שְׁבַע רַעוּא וּמְלֵי בְרַכָּן מִן קָדָם יְיָ מְעַרְב יָם גְּנוּסֵר וְדָרוּמָא יֵרַת:

יְהוָה יָם וְדָרוֹם יִרְשָׁה: ׀

כ"ג • שְׁבַע רְצוֹן • שְׁהִיָּה אֶרְצוֹ שְׁבַעָה כָּל רְצוֹן יוֹשְׁבֵיהָ. יָם וְדָרוֹם יִרְשָׁה • יָם פְּנֵת נִפְלָה בְּחֶלְקוֹ, וְנֵטְל מְלֵא חֶבֶל חָרֶם בְּדָרוֹמָה, לְפָרֵשׁ חֲרָמִים וּמְכֹמוֹרוֹת. יִרְשָׁה • לְשׁוֹן צְוּוּי, כְּמוֹ (דברים א) "עֲלֵה רֶשֶׁת", וְהַטַּעַם שֶׁלְמַעֲלָה בְּרִי"ש מוֹכִיחַ, כְּמוֹ: יִרְשָׁה, יִדְעָה, לְקַח, שְׁמַע, כְּשִׁמוּסִיף בּוֹ ה"א, יְהִיָּה הַטַּעַם לְמַעֲלָה: שְׁמַעָה, יִדְעָה, סִלְחָה, לְקַחָה, אֵף כָּאֵן: "יִרְשָׁה", לְשׁוֹן צְוּוּי. וּבְמִסְרַת הַגְּדוּלָה מְצִינּוֹ בְּאַלְפָא בֵּיתָא לְשׁוֹן צְוּוּי דְטַעַמִּיהוֹן מְלַעִיל.

(כד) וּלְאַשֶׁר אָמַר בְּרוּךְ מִבְּנֵים אֲשֶׁר יְהִי רְצוֹן אֶחָיו

כד וּלְאַשֶׁר אָמַר בְּרִיךְ מִבְּנֵי בְּנֵי אֲשֶׁר יְהִי רַעוּא לְאַחֵוּהִי וְיִתְרַבִּי בְּמִפְנוּקֵי מְלָכִין:

וְטַבֵּל בְּשִׁמּוֹן רַגְלוֹ:

כ"ד • בְּרוּךְ מִבְּנֵים אֲשֶׁר • רְאִיתִי בַסֶּפֶר: אֵין לָךְ בְּכָל הַשְּׁבִטִים שְׁנֵתְבַרֵךְ בְּבָנִים כְּאֲשֶׁר, וְאֵינִי יוֹדֵעַ כִּיצַד. יְהִי רְצוֹן אֶחָיו • שְׁהִיָּה מִתְרַצֵּה לְאַחֵיו בְּשִׁמּוֹן אֲנִפִּיקִינוֹן וּבְקַפְלָאוֹת, וְהֵם מְרַצִּין לוֹ בְּתִבּוּאָה. דָּבָר אַחֵר: "יְהִי רְצוֹן אֶחָיו", שְׁהִיָּה בְּנוֹתָיו נְאוֹת, וְהוּא שְׁנֵאמַר בְּדַבְרֵי הַיָּמִים: (י א) "הוּא אָבִי בְּרִזִּית", שְׁהִיָּה בְּנוֹתָיו נְשׂוּאוֹת לְכַהֲנִים גְּדוּלִים, הַנִּמְשָׁחִים בְּשִׁמּוֹן זֵית. וְטַבֵּל בְּשִׁמּוֹן רַגְלוֹ • (ספר) שְׁהִיָּה אֶרְצוֹ מוֹשְׁכַת שִׁמּוֹן כְּמַעֲזֵן, וּמַעֲשָׂה שְׁנַצְטָרְכוֹ אֲנָשִׁי לְוַדְקֵיָא לְשִׁמּוֹן, מִנּוֹ לָהֶם פּוֹלְמוֹסְטוֹס אֶחָד וְכו' כְּדֵאִתָּא בְּמִנְחוֹת (פ"ה).

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות א עמ' 109)

שְׁהִיָּה בְּנוֹתָיו נְאוֹת . . נְשׂוּאוֹת לְכַהֲנִים גְּדוּלִים (רש"י לג, כד) יֵשׁ לְשֵׁאל, מֵה הַקָּשֶׁר בֵּין שְׁנֵי הַדְּבָרִים. וְיֵשׁ לוֹמַר, דְּהִנֵּה הַנּוֹי הָאֵמֶתִי שֶׁל אִשָּׁה הוּא צְנִיעוּתָהּ, כָּל כְּבוֹדָה בַּת מְלֶךְ פְּנִימָה. וְצְנִיעוּת מְבִיאָה וּמוֹעִילָה לְכַהֲנָה גְּדוּלָה, כְּפִי שְׁנֵאמַר בְּמִדְרָשׁ שֵׁאִשָּׁה צְנוּעָה רְאוּיָה שֶׁתִּנְשָׂא לְכַהֵן וְתַעֲמִיד כְּהֻנָּה גְּדוּלִים, וּבְזָכוֹת צְנִיעוּתָהּ זָכָתָה קוֹמִית לְבָנִים שֶׁשִּׁמְשׁוּ בְּכַהֲנָה גְּדוּלָה. אִשָּׁה צְנוּעָה זֹכָה לְבָנִים 'כַּהֲנִים גְּדוּלִים', כְּלוּמֹר: הַכַּהֵן הַגְּדוֹל נִכְנָס לְקִדְשׁ הַקִּדְשִׁים, שֶׁם הִיָּה הָאָרוֹן, שָׁבוּ הַלְחוֹת, שְׁעָלֵיהֶם חֲקוּקוֹת עֶשְׂרֵת הַדְּבָרוֹת (לֹא כְתוּבוֹת בְּדָיו, שְׁהוּא דָּבָר נוֹסֵף עַל הַקְּלָף); וְכֵמוֹ כּוֹ, הָאֲדָם וְהַתּוֹרָה שְׁלוּמֵד הֵם דָּבָר אֶחָד.

(כה) בְּרוּל וְנַחֲשֶׁת מְנַעֲלָךְ וּכְמוֹיָךְ דְּבִאָדָךְ:

כה תְּקִיף כְּפַרְזֵלָא וְנַחֲשָׂא וְכִיּוּמֵי עוֹלַמְתָךְ תְּקַפְדָךְ:

כ"ה • בְּרוּל וְנַחֲשֶׁת מְנַעֲלָךְ • עֲכָשׁוּ הוּא מְדַבֵּר כְּנֶגֶד כָּל יִשְׂרָאֵל, שְׁהִיָּה גְבוּרִיָּהֶם יוֹשְׁבִים בְּעָרֵי הַסֶּפֶר וְנוֹעֲלִים אוֹתָהּ, שֶׁלֹּא יוֹכְלוּ הָאוֹיְבִים לִיפְגֹּס בָּהּ, כְּאֵלוֹ הִיא סְגוּרָה בְּמַנְעוּלִים וּבְרִיחִים שֶׁל בְּרוּל וְנַחֲשֶׁת.

דָּבָר אַחֵר: "בְּרָזַל וּנְחָשֶׁת מְנַעַלְךָ", אֲרָצְכֶם נְעוּלָה בְּהָרִים שֶׁחֹצְבִין מֵהֶם בְּרָזַל וּנְחָשֶׁת, וְאֲרָצוֹ שֶׁל אֲשֶׁר הִיְתָה מְנַעוּלָה שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וּכְיִמְיָךְ דְּבִאָדָּה • וּכְיִמְיָךְ שֶׁהֵם טוֹבִים לָךְ, שֶׁהֵן יְמֵי תַחֲלֻתְךָ, יְמֵי נְעוּרֶיךָ, כִּי יִהְיוּ יְמֵי זְקֻנָתְךָ, שֶׁהֵן דוֹאֲבִים, זָבִים וּמִתְמוּטָטִים. דָּבָר אַחֵר: "וּכְיִמְיָךְ דְּבִאָדָּה", וּכְיִמְיָךְ שֶׁהֵם טוֹבִים לָךְ, כִּמְנַזֵּן יְמִיךָ כֹּל הַיָּמִים אֲשֶׁר אַתָּם עוֹשִׂים רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם יְהוָה דְּבִאָדָּה, שֶׁכָּל הָאֲרָצוֹת יִהְיוּ דוֹבְאוֹת כִּסְף וְזָהָב לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁתְּהֵא מְבֻרַכַת בְּפִרוֹת, וְכָל הָאֲרָצוֹת מִתְּפַרְנְסוֹת הַיְמָנָה וּמִמְשִׁיכוֹת לָהּ כִּסְפָם וְזָהָבָם, אֲשֶׁלְּוֹנֵי ט, הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב כָּלָה מֵהֶם, שֶׁהֵן מְזִיבוֹת אוֹתָם לְאֲרָצְכֶם.

(כו) אֵין כָּאֵל יִשְׂרוּן רַכֵּב שָׁמַיִם בְּעֶזְרָךְ וּבִגְאוּתוֹ כּוֹלֵית אֱלֹהִים כָּאֱלֹהֵי דְיִשְׂרָאֵל דְשִׁכְנַתְהָ בְּשָׁמַיָא בְּסַעֲדָךְ וְתַקְפָּה בְּשָׁמַי שְׁמַיָא: שְׁחָקִים:

כ"א אֵין כָּאֵל יִשְׂרוּן • דַּע לָךְ יִשְׂרוּן, שְׂאִין כָּאֵל בְּכָל אֱלֹהֵי הָעוֹבְדֵי כּוֹכְבִים, וְלֹא כְּצוּרָךְ צוּרָם. רַכֵּב שָׁמַיִם • הוּא אוֹתוֹ אֱלֹהִים שְׁבַעֲזָרְךָ, וּבִגְאוּתוֹ הוּא רַכֵּב שְׁחָקִים.

הפטרה ליו"ט ראשון של סוכות זכריה פרק יד

יְד א הִנֵּה יוֹם־בָּא לַיהוָה וְחִלַּק שְׁלֹלְךָ בְּקִרְבְּךָ: ב וְאֶסְפְּתִי אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם אֶל־יְרוּשָׁלַם לְמַלְחָמָה וְנִלְכְּדָה הָעִיר וְנִשְׁפּוּ הַבְּתִיִּם וְהַנְּשִׁים תִּשְׁכַּבְנָה וַיֵּצֵא חֲצִי הָעִיר בַּגּוּלָה וַיִּתֵּר הָעָם לֹא יִפְרַת מִן־הָעִיר: ג וַיֵּצֵא יְהוָה וְנִלְחַם בַּגּוֹיִם הָהֵם בַּיּוֹם הַלְחָמוֹ בַּיּוֹם קָרָב: ד וְעַמְדוֹ רִגְלוֹ בַּיּוֹם־הַהוּא עַל־הַר הַזֵּיתִים אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי יְרוּשָׁלַם מִקְדָּם וְנִבְקַע הַר הַזֵּיתִים מִחֲצִיו מִזְרַחָה וְיָמָה גַּיָא גְדוּלָה מְאֹד וּמֵשׁ חֲצִי הָהָר צָפוֹנָה וְחֲצִיו נִגְבָּה: ה וְנִסְתָּם גַּיָא־הָרִי כִּי־יִגִיעַ גַּיָא־הָרִים אֶל־אֶצֶל וְנִסְתָּם כַּאֲשֶׁר נִסְתָּם מִפְּנֵי הָרַעַשׁ בַּיּוֹם עֲזִיבָה מִלְּךָ־יְהוּדָה וּבָא יְהוָה אֱלֹהֵי כָל־קְדוֹשִׁים עִמָּךְ: ו וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא לֹא־יְהִיָה אֹר יִקְרוּת וְקַפְאוֹן: ז וְהָיָה יוֹם־אֶחָד הוּא יוֹדַע לַיהוָה לֹא־יוֹם וְלֹא־לַיְלָה וְהָיָה לְעַתְעָרֵב יְהִי־אֹר: ח וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יֵצְאוּ מִיּוֹשְׁלַם חֲצִיִּם אֶל־הַיָּם הַקְדָּמוֹנִי וְחֲצִיִּם אֶל־הַיָּם הָאַחֲרוֹן בְּקִיּוֹן וּבַחֲרָף יִהְיֶה: ט וְהָיָה יְהוָה לְמִלְךָ עַל־כָּל־הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יְהִי־יְהוָה אֶחָד וְשִׁמוֹ אֶחָד: י יִפּוֹב כָּל־הָאָרֶץ כַּעֲרֵבָה מִגִּבְעַת לְרַמּוֹן נִגְבַת יְרוּשָׁלַם וְרֵאמָה וַיִּשְׁבָּה תַחֲתֶיהָ לְמִשְׁעַר בְּנִימָן עַד־מְקוֹם שַׁעַר הָרֵאשׁוֹן עַד־שַׁעַר הַפְּנִיִּים וּמִגְדַל חֲנַנְיָאֵל עַד יִקְבֵי הַמֶּלֶךְ: יא וַיִּשְׁבּוּ כָּה וְחָרַם לֹא יְהִי־עוֹד וַיִּשְׁבָּה יְרוּשָׁלַם לְבִטָח: יב וְזֹאת תְּהִיָה הַמַּגִּפָּה אֲשֶׁר יִגַּף יְהוָה אֶת־כָּל־הָעַמִּים אֲשֶׁר צָבְאוּ עַל־יְרוּשָׁלַם הֵמָּךְ בְּשׂוֹרוֹ וְהוּא עֹמֵד עַל־רִגְלוֹ וְעֵינָיו תִּמְקַנָּה בַחֲרִיתָן וּלְשׁוֹנוֹ תִּמְקַן בְּפִיהֶם: יג וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא תְּהִיָה מְהוּמַת־יְהוָה רַבָּה בָּהֶם וְהַחֲזִיקוּ אִישׁ יָד רֵעֵהוּ וְעָלְתָה יָדוֹ עַל־יַד רֵעֵהוּ: יד וְגַם־יְהוּדָה תִּלָּחֶם בְּיְרוּשָׁלַם וְאֶפְסָה חֵיל כָּל־הַגּוֹיִם סָבִיב זָהָב וְכֶסֶף וּבְגָדִים לָרַב מְאֹד: טו וְכֵן תְּהִיָה מַגִּפַת הַפּוֹם הַפְּרָד הַגָּמַל וְהַחֲמֹזֵר

וְכַל־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּמַּחֲנוֹת הַהֵמָּה כַּמִּגְפָּה הַזֹּאת: ^{טו} וְהָיָה כָּל־הַנוֹתֵר
 מִכָּל־הַגּוֹיִם הַבָּאִים עַל־יְרוּשָׁלַם וְעָלוּ מִדֵּי שָׁנָה בְּשָׁנָה לְהַשְׁתַּחֲוֹת לַמֶּלֶךְ יְהוָה
 צְבָאוֹת וְלַחֹג אֶת־חַג הַסְּפֹת: ^{יז} וְהָיָה אֲשֶׁר לֹא־יַעֲלֶה מֵאֵת מִשְׁפַּחַת הָאָרֶץ
 אֶל־יְרוּשָׁלַם לְהַשְׁתַּחֲוֹת לַמֶּלֶךְ יְהוָה צְבָאוֹת וְלֹא עֲלֵיהֶם יִהְיֶה הַגֶּשֶׁם: ^{יח} וְאִם־
 מִשְׁפַּחַת מִצְרַיִם לֹא־תַעֲלֶה וְלֹא בָּאָה וְלֹא עֲלֵיהֶם תִּהְיֶה הַמִּגְפָּה אֲשֶׁר יִגַּף יְהוָה
 אֶת־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא־יַעֲלוּ לַחֹג אֶת־חַג הַסְּפֹת: ^{יט} וְזֹאת תִּהְיֶה חַטָּאת מִצְרַיִם וְחַטָּאת
 כָּל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא יַעֲלוּ לַחֹג אֶת־חַג הַסְּפֹת: ^כ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה עַל־מִצְלוֹת הַפֹּסֵם
 קֹדֶשׁ לַיהוָה וְהָיָה הַסִּירוֹת בְּבֵית יְהוָה כַּמִּזְבֵּחַ: ^{כא} וְהָיָה כָּל־סִיר
 בְּיְרוּשָׁלַם וּבִיהוּדָה קֹדֶשׁ לַיהוָה צְבָאוֹת וּבָאוּ כָּל־הַזִּבְחִים וְלָקְחוּ מֵהֶם וּבִשְׁלוּ בָהֶם
 וְלֹא־יִהְיֶה כְּנַעֲנִי עוֹד בְּבֵית־יְהוָה צְבָאוֹת בַּיּוֹם הַהוּא:

◆ יום שישי ט"ז תשרי ◆

הפטרה ליום טוב שני של סוכות מלכים א, ח

ח ג וַיִּקְהָלוּ אֶל־הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה כָּל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל בִּירַח הָאֲתָנִים כַּחֲג הוּא הַחֹדֶשׁ
 הַשְּׁבִיעִי: ד וַיָּבֹאוּ כָּל זְקֵנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׂאוּ הַכֹּהֲנִים אֶת־הָאָרוֹן: ה וַיַּעֲלוּ אֶת־אָרוֹן יְהוָה
 וְאֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת־כָּל־כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר בָּאֹהֶל וַיַּעֲלוּ אֹתָם הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם:
 ו וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וְכָל־עַדַּת יִשְׂרָאֵל הַנוֹעֲדִים עָלָיו אִתּוֹ לִפְנֵי הָאָרוֹן מִזִּבְחִים צֹאן
 וּבִקֹּר אֲשֶׁר לֹא־יִסְפְּרוּ וְלֹא יִמְנוּ מְרֹב: ז וַיָּבֹאוּ הַכֹּהֲנִים אֶת־אָרוֹן בְּרִית־יְהוָה
 אֶל־מְקוֹמוֹ אֶל־דְּבִיר הַבַּיִת אֶל־קֹדֶשׁ הַקִּדְשִׁים אֶל־תַּחַת כְּנָפֵי הַכְּרוּבִים: ח כִּי
 הַכְּרוּבִים פָּרְשִׁים כְּנָפִים אֶל־מְקוֹם הָאָרוֹן וַיִּסְכּוּ הַכְּרוּבִים עַל־הָאָרוֹן וְעַל־בְּדִי
 מִלְמַעְלָה: ט וַיֵּאָרְכוּ הַבַּדִּים וַיֵּרְאוּ רֵאשֵׁי הַבַּדִּים מִן־הַקֹּדֶשׁ עַל־פְּנֵי הַדְּבִיר וְלֹא יֵרְאוּ
 הַחוּצָה וַיִּהְיוּ שֵׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה: י אֵין בָּאָרוֹן רֶכֶּשׁ שְׁנֵי לַחֹת הָאֲבָנִים אֲשֶׁר הֵנִיחַ
 שָׁם מִשֶּׁה בַּחֲרֹב אֲשֶׁר פָּרַת יְהוָה עִם־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: יא וַיְהִי
 בְּצֵאת הַכֹּהֲנִים מִן־הַקֹּדֶשׁ וְהֵעֲנָן מָלֵא אֶת־בֵּית יְהוָה: יב וְלֹא־יָכְלוּ הַכֹּהֲנִים לַעֲמֹד
 לְשֶׁרֶת מִפְּנֵי הֵעֲנָן כִּי־מָלֵא כְבוֹד־יְהוָה אֶת־בֵּית יְהוָה: יג אַז אָמַר שְׁלֹמֹה יְהוָה אָמַר
 לְשָׁפֵן בְּעַרְפֶּל: יד בָּנָה בְּנִיתִי בַּיִת זָכֵל לָךְ מְכוֹן לְשִׁבְתְּךָ עוֹלָמִים: טו וַיִּסַּב הַמֶּלֶךְ
 אֶת־פָּנָיו וַיִּכְרֹךְ אֶת כָּל־קַהֲלֵי יִשְׂרָאֵל וְכָל־קַהֲלֵי יִשְׂרָאֵל עִמָּד: טז וַיֵּאמֶר בְּרוּךְ יְהוָה
 אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּפִיו אֶת דְּוֹד אָבִי וּבִידוֹ מָלֵא לֵאמֹר: יז מִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר
 הוֹצֵאתִי אֶת־עַמִּי אֶת־יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם לֹא־בַחֲרַתִּי בְּעִיר מִכָּל־שְׁכֵטֵי יִשְׂרָאֵל לְבָנוֹת

שיעור יומי ליום שישי ט"ז תשרי ושנים מקרא ואחד תרגום - לג - פרשת וזאת הברכה מה

בַּיִת לַהֲיוֹת שְׁמִי שָׁם וְאַבְחַר בְּדָוִד לַהֲיוֹת עַל-עַמִּי יִשְׂרָאֵל: יְיָ וַיְהִי עִם-לִבְבִּי דָוִד
אָבִי לִבְנוֹת בַּיִת לְשֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-דָּוִד אָבִי יָעַן אֲשֶׁר
הָיָה עִם-לִבְבְּךָ לִבְנוֹת בַּיִת לְשְׁמִי הֵיטִיבְתָּ פִי הִיא עִם-לִבְבְּךָ: כִּי רַק אֶתָּה לֹא תִבְנֶה
הַבַּיִת פִּי אִם-בְּנֶךָ הַיָּצֵא מִחֻלְצִיךָ הוּא יִבְנֶה הַבַּיִת לְשְׁמִי: כִּי וַיִּקָּם יְהוָה אֶת-דְּבָרֹו
אֲשֶׁר דִּבֶּר וְאָקָם תַּחַת דָּוִד אָבִי וְאֲשַׁב עַל-כַּפֵּאֵי יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה וְאַבְנֶה
הַבַּיִת לְשֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: כִּי וְאֲשֵׁם שָׁם מְקוֹם לְאֲרוֹן אֲשֶׁר-שָׁם בְּרִית יְהוָה
אֲשֶׁר כָּרַת עִם-אַבְתָּיִנוּ בְּהוֹצִיאֹו אֶתְּם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם:

(כו) מַעֲנֶה אֱלֹהֵי קִדְּם וּמִתַּחַת זִרְעַת עוֹלָם וַיִּגְרַשׁ
מִפְּנֵיךָ אוֹיֵב וַיֹּאמֶר הַשְּׂמֹד:
כז מדור אלהא די מלקדמין במימרה
מתעבד עלמא ותריף מקדמך סנאה ואמר
שצי:

כ"ז « מענה אלהי קדם • למעון הם השחקים לאלהי קדם, שקדם לכל אלהים, וברר לו שחקים לשבתו
ומעונתו, ומתחת מעונתו כל בעלי זרוע שוכנים. זרעת עולם • סיחון ועוג ומלכי כנען, שהיו תקפו
וגבורתו של עולם, לפיכך, על כרחם יחרדו ויזועו וכחם חלש מפניו. לעולם אימת הגבה על הנמוך, והוא
שהכח והגבורה שלו בעזרה. ויגרש מפניך אויב • ויאמר לך 'השמד אותם'. מענה • כל תבה שצריכה
למ"ד בתחלתה, הטיל לה ה"א בסופה.

(כח) וַיִּשְׁכֵּן יִשְׂרָאֵל בְּטַח בְּרַדְל עֵין יַעֲקֹב אֶל-אֶרֶץ דְּגֵן
וּתְרוֹשׁ אֶף-שְׁמִי יַעֲרֹפוּ-טַל:
כח ושרא ישראל לרחצן בלחודוהי פעין
ברפתא דברכנון יעקב אבוהון לארעא
עבדא עביר וחמר אף שמאי דעלויהון
לשמשנון בטלא:

כ"ח « בטח ברד • כל יחיד ויחיד "איש תחת גפנו ותחת
תאנתו", מפזרין ואין צריכין להתאסף ולישב יחד מפני האויב. עין יעקב • כמו: (במדבר יא) "ועינו פעין
הבדלח", פעין הברכה שברכם יעקב, לא ככדד שאמר ירמיה: (ירמיה טו) "ברד לשכתי", אלא פעין הבטחה
שהבטיחם יעקב: (בראשית מח) "והיה אלהים עמכם, והשיב אתכם אל ארץ אבותיכם". יערפו • יטיפו. אף
שמיו יערפו-טל • אף ברכתו של יצחק נוספת על ברכתו של יעקב: (שם כז) "ויתן לך האלהים מטל השמים
וגו'".

(כט) אֲשֶׁרִיךָ יִשְׂרָאֵל מִי כְמוֹךָ עִם נוֹשַׁע בֵּיתוֹהָ מִגֵּן
עוֹרֶךָ וְאֲשֶׁר-חָרַב גְּאוֹתֶךָ וַיַּכְּחוּ אוֹיְבֶיךָ לָךְ וְאֶתָּה
עַל-בְּמוֹתֵימוּ תִדְרֹךְ: ם
כט טובך ישראל לית דכותך עמא דפרקנה
(מן) קדם יי תקיף בסעדה ודמן קדמוהי
נצחון גבורתך ויכדבין סנאך לך ואת על
פריקת צוארי מלכיהון תדרך:

כ"ט « אשריך ישראל • לאחר שפרט להם הברכות, אמר להם: 'מה לי לפרט לכם, כלל דבר: הכל שלכם'.
אשריך ישראל מי כמוך • תשועתך בה אשר הוא מגן עזרך, (ואשר הוא) חרב גאותך. ויכחשו אויביך לך •
כגון הגבעונים שאמרו: (יהושע ט) "מאריך רחוקה באו עבדיך וגו'". ואתה על-במותימו תדרך • פענן
שנאמר: (שם ט) "שימו את רגליכם על צוארי המלכים האלה".

♦ שבת קודש י"ז תשרי ♦

א וסלק משה ממישרא דמואב לטורא דנבו ריש רמתא די על אפי ירחו ואחזיה יי וית כל ארעא וית גלעד עד דן :

לד (א) ויעל משה מערבת מואב אליהר נבו ראש הפסגה אשר על פני ירחו ויראהו יהוה את-כל הארץ את-הגלעד עד-דן:

כ"י « מערבת מואב אליהר נבו • כמה מעלות היו, ופסען משה בפסיעה אחת. את-כל-הארץ • הראהו את כל ארץ ישראל בשלוחה, והמציקין העתידין להיות מציקין לה. עד-דן • הראהו פני דן עובדים עבודת כוכבים, שנאמר: (שופטים יח) ״וַיִּקְיָמוּ לָהֶם בְּנֵי דָן אֶת הַפְּסָל״, והראהו שמשון שעתיד לצאת ממנו למושיע.

~ נקודות משיחות קודש ~ (שיחת ש"פ האוינו, י"ג תשרי, התשכ"ו)

ישנם החושבים שענין הזריות צריך להיות רק בענין של מצוה, כלשון חז"ל: ״זריון מקדימין למצות״, אבל בענין של רשות - ״כל מעשיך יהיו לשם שמים״ ו״בכל דרכיך דעהו״ - לא נוגע ענין הזריות. ועל זה באה ההוראה מהנהגת משה רבינו בעליה להר נבו לראות את הארץ - שאף על פי שראיתו את הארץ לא היתה ענין של מצוה, כי אם דבר הרשות, מפל מקום, ״ויעל משה מערבות מואב אל הר נבו״, ״כמה מעלות היו ופסען משה בפסיעה אחת״, שעשה זאת בזריות כו', שמזה למדים שגם בעניני הרשות צריך להיות ההנהגה באופן של זריות. ויש להוסיף בזה - על פי האמור לעיל שבשכר הזריות (בעניני הרשות) זכה להשליחות לילך ולומר לאברהם יצחק ויעקב שהקב"ה קים את שבועתו: ובהקדם - שלכאורה אינו מובן: כיון שבני ישראל הם ״מאמינים בני מאמינים״, ועל אחת כמה וכמה אברהם אבינו שהוא ״ראש למאמינים״ - איך שיה לומר שיהיה ספק אצל אברהם בנוגע לקיום שבועתו של הקב"ה, שיצטרכו לשלח לומר לו שהקב"ה קים השבועה?! ובענין זה רואים נקדה נפלאה - שעל ידי ענין הזריות (בעניני הרשות) הגיע משה רבינו למדרגה נעלית יותר אפלו מאמונתו של אברהם אבינו.

ב וית כל נפתלי וית ארעא דאפרים ומנשה וית כל ארעא דיהודה עד ימא מערבא :

(ב) ואת כל-נפתלי ואת-ארץ אפרים ומנשה ואת כל-ארץ יהודה עד הים האחרון:

כ"י « ואת כל-נפתלי • הראהו ארצו בשלוחה וחרבנה, והראהו דבורה וברק מקדש נפתלי נלחמים עם סיסרא וחילותיו. ואת-ארץ אפרים ומנשה • הראהו ארצם בשלוחה וחרבנה, והראהו יהושע נלחם עם מלכי כנען, שבא מאפרים, וגדעון שבא ממנשה, נלחם עם מדן ועמלק. ואת כל-ארץ יהודה • בשלוחה וחרבנה, והראהו מלכות בית דוד ונצחונם. עד הים האחרון • ארץ המערב בשלוחה וחרבנה. דבר אחר: אל תקרי ״הים האחרון״, אלא ״הים האחרון״, הראהו הקדוש-ברוך-הוא כל המאצעות שעתידין ליארע לישראל עד שיחיו המתים.

ג וית דרומא וית מישרא בקעתא דירחו קרמא דדקליא עד צער :

(ג) ואת-הנגב ואת-הפכר בקעת ירחו עיר התמרים עד-צער:

כ"י « ואת-הנגב • ארץ הדרום. דבר אחר: מערת המכפלה, שנאמר: (במדבר יא) ״ויעלו בנגב, ויבא עד חברון״. ואת-הפכר • הראהו שלמה יוצק כלי בית המקדש, שנאמר: (מלכים א ז) ״בכפר הירדן יצקם המלך במעבה האדמה״.

ד ויאמר יי לה דא ארעא די קימית לאברהם ליצחק וליעקב למימר לבניו אתנגנה אחזיתך פעיניך ולתמן לא תעבר :

(ד) ויאמר יהוה אליו ואת הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב לאמר לזרעך אתנגנה הראיתך בעיניך ושמה לא תעבר:

ט"ז < לאמר לזרעך אתגנה הראיתיך • כדי שתלך ותאמר לאברהם, ליצחק וליעקב: 'שבועה שנשבע לכם הקדוש-ברוך-הוא, קימה', וזהו לאמר, לכך הראיתיך לך, אבל גזרה היא מלפני ששמה לא תעבר, שאולי כך, הייתי מקימך עד שתראה אותם נטועים וקבועים בה, ותלך ותגיד להם.

(ה) וימת שם משה עבד-יהוה בארץ מואב על-פי יהוה:
ה ומית פמן משה עבדא דיי בארעא דמואב על מימרא דיי:

ט"ז < וימת שם משה • (כ"ב טו) אפשר משה מת, וכתיב: "וימת שם משה" ? אלא עד כאן פתב משה, מכאן ואילך פתב יהושע. רבי מאיר אומר: אפשר ספר התורה חסר פלום, והוא אומר (לעיל לא): "לקוח את ספר התורה הזה" ? אלא הקדוש-ברוך-הוא אומר, ומשה כותב בדמע. על-פי ה' • בנשיקה.

(ו) ויקבר אתו בני בארץ מואב מול בית פעור ולא ידע איש את-קברתו עד היום הזה:
ו ויקבר יתה בחילתא בארעא דמואב לקבל בית פעור ולא ידע אנש ית קברתה עד יומא דדין:

ט"ז < ויקבר אתו • הקדוש-ברוך-הוא בכבודו. (ספרי נשא) רבי ישמעאל אומר: הוא קבר את עצמו, וזהו אהד משלשה אהין שהיה רבי ישמעאל דורש כן. כיוצא בו (במדבר ו) "ביום מלאת ימי נזרו כיא אותו", הוא מביא את עצמו. כיוצא בו (ויקרא כב) "והשיאו אותם עון אשמה", וכי אחרים משיאים אותם? אלא הם משיאים את עצמם. מול בית פעור • קברו היה מוכן שם מששת ימי בראשית, לכפר על מעשה פעור, וזה אהד מן הדברים שנבראו בערב שבת בין השמשות (אבות פ"ה).

(ז) ומשה בן-מאה ועשרים שנה במתו לא-כהתה עינו ולא-נס לחה:
ז ומשה בר מאה ועשרין שנין פד מית לא כהת עינוהי ולא שגא זיו יקרא דאפוהי:

ט"ז < לא-כהתה עינו • אף משמת. ולא-נס לחה • לחלוחית שבו, לא שלט בו רקבון ולא נהפך תאר פניו.

(ח) ויבכו בני ישראל את-משה בערבת מואב שלשים יום ויתמו ימי בכי אבל משה:
ח ויבכו בני ישראל ית משה במישרניא דמואב תלתין יומין ושלמימו יומי בכיתא אכלא דמשה:

ט"ז < בני ישראל • הזכרים, אבל באהרן מתוך שהיה רודף שלום ונותן שלום בין איש לרעהו ובין אשה לבעלה, נאמר: (במדבר כ) "כל בית ישראל", זכרים ונקבות.

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות כד עמ' 255)

הזכרים, אבל באהרן . . זכרים ונקבות (רש"י לד, ח) לכאורה, מדוע מזכירים בעת מיתת משה את החסרון שלו לגבי אהרן. ויש לומר: אהרן עשה שלום על ידי ששנה קצת מן האמת, אף משה, שמדתו אמת, אינו מסגל לפעול בדרך זו. יש בזה מה שאין בזה: משה – אינו נוטה מן האמת. אהרן – מביא שלום לכל יהודי, גם אדם פנה שבשבילו מכרחים לשנות מן האמת. במשך חיי משה, כשהיה עסוק במלוי תפקידו, היה עסוק פלו בעבודה שלו, מדת האמת; אבל כאשר השלים שליחותו, הרגיש את מעלת הנהגת אהרן.

(ט) ויהושע בן-נון מלא רוח חכמה פייסמך משה את-ידיו עליו וישמעו אליו בני-ישראל ויעשו כאשר צוה יהוה את-משה:
ט ויהושע בר נון מלי רוח חכמתא ארי סמך משה ית ידוהי עלוהי וקבילו מגה בני ישראל ועבדו כמא די פקיד יי ית משה:

(א) וְלֹא־קָם נְבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כַּמֹּשֶׁה אֲשֶׁר יָדַעוּ יְהוָה פָּנִים אֶל־פָּנִים:
 יוֹלָא קָם נְבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כַּמֹּשֶׁה דִּי אַתְּגַלִּי לֵיהּ יְיָ אַפִּין בְּאַפִּין:
 וְלֹא־קָם נְבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כַּמֹּשֶׁה אֲשֶׁר יָדַעוּ יְהוָה פָּנִים אֶל־פָּנִים:

כ"ט"א - אֲשֶׁר יָדַעוּ ה' פָּנִים אֶל־פָּנִים • שֶׁהָיָה לְבוֹ גַם בּוֹ וּמְדַבֵּר אֵלָיו בְּכָל עֵת שְׂרוּצָה, כְּעִנְיָן שֶׁנֶּאֱמַר: (שמות לב)
 "וַעֲתָה אֶעֱלֶה אֵל ה'", (במדבר ט) "עֲמְדוּ וְאַשְׁמְעָה מֵה יִצְוֶה ה' לָכֶם".

(יא) לְכֹל־הָאֲתֹת וְהַמּוֹפְתִים אֲשֶׁר שְׁלַחוּ יְהוָה לַעֲשׂוֹת בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם לְפָרְעֹה וּלְכֹל־עַבְדָּיו וּלְכֹל־אֶרֶץ:
 יא לְכֹל אֲתִיבָא וּמוֹפְתֵי דִי שְׁלַחוּ יְיָ לְמַעַבְדֵי בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם לְפָרְעֹה וּלְכֹל עַבְדֵיהּ וּלְכֹל אֶרְעָה:
 וְלֹא־קָם נְבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כַּמֹּשֶׁה אֲשֶׁר יָדַעוּ יְהוָה פָּנִים אֶל־פָּנִים:

(יב) וּלְכֹל־הַיָּד הַחֲזֹקָה וּלְכֹל־הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל אֲשֶׁר עָשָׂה מֹשֶׁה לְעֵינֵי כָל־יִשְׂרָאֵל:
 יב וּלְכֹל יָדָא תְּקַפְתָּא וּלְכֹל חֲזוּנָא רַבָּא דִּי עַבְדֵי מֹשֶׁה לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל: חֲזַק

כ"ט"ב - וּלְכֹל הַיָּד הַחֲזֹקָה • שֶׁקָּבַל אֶת הַתּוֹרָה בְּלִוְחֹת בְּיָדָיו. וּלְכֹל הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל • נְסִים וּגְבוּרוֹת שֶׁבְּמִדְבַר הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא. לְעֵינֵי כָל־יִשְׂרָאֵל • שֶׁנֶּאֱמַר לְבוֹ לְשִׁבְרֵי הַלּוּחֹת לְעֵינֵיהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר: (לעיל ט)
 "וְאַשְׁבְּרֵם לְעֵינֵיכֶם", וְהַסְכִּימָה דַעַת הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא לְדַעְתּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: (לעיל י) "אֲשֶׁר שִׁבַרְתָּ", וַיִּשַׁר כִּחְדָּךְ שִׁשְׁבַרְתָּ (שבת פז):

~ נקודות משיחות קודש ~ (אגרות קדש כב עמ' כה)

לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לְפָרֵשׁ אֶת סְמִיכוֹת הַתּוֹרָה סוּפָה לְתַחֲלָתָהּ, עַל פִּי מֵה שֶׁהִקְשׁוּ רַז"ל (נדרים לט, ב) וְהִכְתִּיב אֵין כָּל חֲדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמַשׁ. וְזֶהוּ הַמִּשְׁפָּח הַכְּתוּבִים: לְכֹל הָאוֹתוֹת וְהַמּוֹפְתִים. . . אֲשֶׁר עָשָׂה. . . (וְאֵין זֶה חֲדָשׁ, כִּי אִם) בְּרֵאשִׁית בְּרֵא אֱלֹקִים, כִּי תִנְאִי הַתְּנָה הַקֶּבֶ"ה עִם כָּל מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית בְּעַת הַבְּרִיאָה בְּנוֹגַע לְנִסִּים (בראשית רבה ה, ה. זח"ב קצח, ב. פירוש המשניות להרמב"ם ותוספות יום טוב אבות ה, 1).

~ נקודות משיחות קודש ~ (על-פי לקוטי-שיחות חלק ל"ד עמוד 217 – מתוך 'לקראת שבת')

מַעֲלַת מֹשֶׁה בְּשִׁבְרֵת הַלּוּחֹת

וּלְכֹל־הַיָּד הַחֲזֹקָה גו' אֲשֶׁר עָשָׂה מֹשֶׁה לְעֵינֵי כָּל־יִשְׂרָאֵל:

לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל – שֶׁנֶּאֱמַר לְבוֹ לְשִׁבְרֵי הַלּוּחֹת לְעֵינֵיהֶם (לד, יב. ובפירוש רש"י)

וְצִרְיָ־עֵינֵי אֵיךְ מֵתֵאִים שְׁלֹא־חָרִי שֶׁהַכְּתוּב מְסַפֵּר עַל הַמַּעֲלוֹת הַגָּדוֹלוֹת וְהַנִּפְלְאוֹת שֶׁל מֹשֶׁה רַבְּנוּ, יִסְיָם בְּ"לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל", שֶׁנֶּאֱמַר לְבוֹ לְשִׁבְרֵי הַלּוּחֹת לְעֵינֵיהֶם?

וַיֵּשׁ לֹמַר עַל־פִּי הַמְּדַרְשׁ (הובא ברש"י פרשת תשא לד, א): "מִשָּׁל לְמִלְךָ שֶׁהִלֵּךְ לְמַדִּינַת הַיָּם וְהִנִּיחַ אַרוֹסְתּוֹ עִם הַשְּׂפָחוֹת, מֵתוֹךְ קַלְקוּל הַשְּׂפָחוֹת יֵצֵא עֲלֶיהָ שֵׁם רַע. עֹמֵד שׁוֹשִׁבִינָה וְקָרַע כְּתֻבָתָהּ. אָמַר, אִם יֵאמַר הַמֶּלֶךְ לְהַרְגָּהּ, אָמַר לוֹ עֲדִין אֵינָה אֲשֶׁתְךָ. . . הַמֶּלֶךְ זֶה הַקֶּבֶ"ה, הַשְּׂפָחוֹת אֵלוֹ עַרְב רַב, וְהַשּׁוֹשִׁבִין זֶה מֹשֶׁה, אַרוֹסְתּוֹ שֶׁל הַקֶּבֶ"ה אֵלוֹ יִשְׂרָאֵל".
 וְעַל־פִּי־זֶה מוֹבָנֵת בְּפִשְׁטוֹת מַעֲלַת מֹשֶׁה בְּשִׁבְרֵת הַלּוּחֹת, שֶׁמַּעֲלָה זוֹ נַעֲלִית יוֹתֵר מִשְׁאֵר מַעֲלוֹתַי הַנּוֹכְרוֹת בְּכַתוּב, שֶׁחָרִי מוֹבֵן גְּדֹל וְיָקָר עֲרַף הַתּוֹרָה בְּעֵינֵי מֹשֶׁה רַבְּנוּ, וּבְפָרֵט שֶׁהוּא זֶה שֶׁקָּבַלָּה מִיָּדוֹ שֶׁל הַקֶּבֶ"ה, וְאֶף־עַל־פִּי־כֵן כֶּאֱשֶׁר רָאָה מֹשֶׁה רַבְּנוּ, הַרוּעָה הַנְּאֻמָּן וְהָאוֹהֵב יִשְׂרָאֵל, שֶׁיֵּשׁ מְקוֹם לְחִשׁוּשׁ שֶׁמִּצְמִיאֹתָם שֶׁל הַלּוּחֹת יְכוּלָה לְפַגֵּעַ בְּיִשְׂרָאֵל חֲסִי־שָׁלוֹם, לֹא הִסַּס לְכָל וּשְׁבַרָם מִיָּד כְּדִי לְהַצִּיל אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִהָעֶשֶׂן.

"בשבת ראש חודש מפטירין בציבור הפטרה הקשורה עם ראש חודש – "השמים כסאי" עד והי' מידי חודש בחדשו גו", ולא ההפטרה דפרשת השבוע. ואף על פי כן, ידוע המנהג שנתפרסם על ידי כ"ק מורי וחמי אדמו"ר, שביחיד – יש לומר גם את ההפטרה דפרשת השבוע. ועל דרך זה בנוגע לשבת חול המועד, שבציבור מפטירין בהפטרה המיוחדת לשבת חול המועד, אבל ביחיד – יש לומר גם את ההפטרה הקשורה עם פרשת השבוע".

התוועדות חלק א תשמ"ה עמוד 351

הפטרה לשבת חול המועד סוכות יחזקאל פרק לח

לח יי והיה ביום ההוא ביום בוא גוג על-אדמת ישראל נאם אדני יהוה תעלה חמתי באפי: יט ובקנאתי באש-עברתי דברתי אם-לא ביום ההוא יהיה רעש גדול על אדמת ישראל: כ ורעשו מפני דגני הים ועוף השמים וחיית השדה וכל-הרמש הרמש על-האדמה וכל האדם אשר על-פני האדמה ונהרסו ההרים ונפלו המדרגות וכל-חומה לארץ תפול: כא וקראתי עליו לכל-הרי חרב נאם אדני יהוה חרב איש באחיו תהיה: כב ונשפפתי אתו בדבר ובדם וגשם שוטף ואבני אלקביש אש וגפרית אמטיר עליו ועל-אנפיו ועל-עמיו רבים אשר אתו: כג והתגדלתי והתקדשתי ונדעתי לעיני גוים רבים וידעו פיראני יהוה: לד א ואתה בן-אדם הנבא על-גוג ואמרת פה אמר אדני יהוה הנני אליך גוג נשיא ראש משד ותבל: כו ושכבתוך וששאתוך והעליתוך מירכתי צפון והבאותיך על-הרי ישראל: ג והפיתני קשתך מיד שמאלך וחציך מיד ימינך אפיל: ה על-הרי ישראל תפול אתה וכל-אנפך ועמים אשר אתך לעיט צפור כל-כנף וחיית השדה נתתיך לאכלה: ה על-פני השדה תפול פי אני דברתי נאם אדני יהוה: ו ושלחתי-אש במגוג ובישבי האיים לבטח וידעו פיראני יהוה: ז ואת-שם קדשי אודיע בתוך עמי ישראל ולא-אחל את-שם-קדשי עוד וידעו הגוים פיראני יהוה קדוש בישראל: ח הנה באה ונהייתה נאם אדני יהוה הוא היום אשר דברתי: ט ויצאו ישבי ערי ישראל ובערו והשיקו בנשק ומגן וצנה בקשת ובחצים ובמקל יד ובכרמח ובערו בהם אש שבע שנים: י ולא-ישאו עצים מן-השדה ולא יחטבו מן-היערים פי בנשק יבערו-אש ושללו את-שלליהם ובזזו את-בזויהם נאם אדני יהוה: יא והיה ביום ההוא אתן לגוג מקום-שם קבר בישראל גי העברים קדמת הים וחסמת היא את-העברים וקברו שם את-גוג ואת-כל-המונה וקראו גיא המון גוג: יב וקברום בית ישראל למען טהר את-הארץ שבעה חדשים: יג וקברו כל-עם הארץ והיה להם לשם יום הפבדי נאם אדני יהוה: יד ואנשי תמיד יבדילו עברים בארץ מקברים את-העברים

אֶת־הַגּוֹתְרִים עַל־פְּנֵי הָאָרֶץ לְטַהֲרָהּ מִקְצֵה שְׁבַע־חֳדָשִׁים יַחְקְרוּ: טו וְעָבְרוּ הָעֹבְרִים בְּאֶרֶץ וְרָאָה עֵצֶם אָדָם וּבָנָה אֶצְלוֹ צִיּוֹן עַד קָבְרוּ אֹתוֹ הַמִּקְבְּרִים אֶל־גֵּיא הַמּוֹן גּוֹג: טז וְגַם שָׁם־עִיר הַמוֹנָה וְטַהְרוּ הָאָרֶץ:

הַפְּטוּרָה לַפְּרִשְׁת וּזְאת הַבְּרִכָּה יְהוֹשֻׁעַ פָּרַק א

א א וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת מֹשֶׁה עֶבֶד יְהוָה וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון מִשְׁרַת מֹשֶׁה לֵאמֹר: ב מֹשֶׁה עַבְדִּי מָתָּה וְעַתָּה קוּם עֲבֹר אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה אִתָּה וְכָל־הָעָם הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנֹכִי נָתַן לָהֶם לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל: ג כָּל־מְקוֹם אֲשֶׁר תִּדְרֹךְ בְּפִרְגְּלְכֶם בּוֹ לָכֶם נִתְּנוּ כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֶל־מֹשֶׁה: ד מִהַמְּדָבָר וְהַלְבָּנוֹן הַזֶּה וְעַד־הַנָּהָר הַגָּדוֹל נְהַר־פָּרָת כָּל אֶרֶץ הַחִתִּים וְעַד־הַיָּם הַגָּדוֹל מִבּוֹא הַשָּׁמֶשׁ יְהִי גְבוּלְכֶם: ה לֹא־יִתְיַצֵּב אִישׁ לְפָנֶיךָ כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ כַּאֲשֶׁר הָיִיתִי עִם־מֹשֶׁה אֲהִי עִמָּךְ לֹא אֲרַפֶּךָ וְלֹא אֶעֱזֹבְךָ: ו חֹזֵק וְאַמֵּץ כִּי אִתָּה תִּנְחִיל אֶת־הָעָם הַזֶּה אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתִּי לְאֲבוֹתֶם לָתֵת לָהֶם: ז רַק חֹזֵק וְאַמֵּץ מְאֹד לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת כְּכָל־הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוִּיתִי מֹשֶׁה עַבְדִּי אֶל־תְּסוּר מִמֶּנּוּ יָמִין וּשְׂמֹאל לְמַעַן תִּשְׁכִּיל כְּכָל אֲשֶׁר תִּלְדָּ: ח לֹא־יִמּוֹשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיךָ וְהִגִּיתָ בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה לְמַעַן תִּשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת כְּכָל־הַפְּתוּב בּוֹ כִּי־אֲזוּ תִצְלִיחַ אֶת־דְּרָכֶךָ וְאֲזוּ תִשְׁכִּיל: ט הֲלוֹא צִוִּיתִיךָ חֹזֵק וְאַמֵּץ אֶל־תַּעֲרֹץ וְאַל־תַּחַת כִּי עִמָּךְ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כְּכָל אֲשֶׁר תִּלְדָּ: י וַיֵּצֵא יְהוֹשֻׁעַ אֶת־שְׁטָרֵי הָעָם לֵאמֹר: יא עָבְרוּ א בְּקֶרֶב הַמַּחְנֶה וַצִּוּוּ אֶת־הָעָם לֵאמֹר הִכִּינוּ לָכֶם צֵדָה כִּי בָּעוֹד א שְׁלֹשֶׁת יָמִים אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה לְבוֹא לְרִשֶׁת אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁל יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם נָתַן לָכֶם לְרִשְׁתָּהּ: יב וְלָרְאוּבֵנִי וְלַגָּדִי וְלַחֲצִי שִׁבְט הַמְּנַשֶּׁה אָמַר יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר: יג זְכוּר אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה אֶתְכֶם מֹשֶׁה עַבְד־יְהוָה לֵאמֹר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מְנִיחַ לָכֶם וְנָתַן לָכֶם אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת: יד נְשִׁיכֶם טַפְּכֶם וּמִקְנֵיכֶם יֵשְׁבוּ בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר נָתַן לָכֶם מֹשֶׁה בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן וְאַתֶּם תַּעֲבְרוּ חַמְשִׁים לִפְנֵי אַחֵיכֶם כָּל גְּבוּרֵי הַחֵיל וְעֲזַרְתֶּם אוֹתָם: טו עַד אֲשֶׁר־יָנִיחַ יְהוָה א לְאַחֵיכֶם כָּכֶם וַיִּרְשׁוּ גַם־הֵמָּה אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם נָתַן לָהֶם וְשַׁבְתֶּם לְאֶרֶץ יִרְשַׁתְכֶם וַיִּרְשַׁתֶּם אוֹתָהּ אֲשֶׁר א נָתַן לָכֶם מֹשֶׁה עֶבֶד יְהוָה בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרַח הַשָּׁמֶשׁ: טז וַיַּעֲנוּ אֶת־יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר כָּל אֲשֶׁר־צִוִּיתָנוּ נַעֲשֶׂה וְאֶל־כָּל־אֲשֶׁר תִּשְׁלַחְנוּ נִלְדָּ: יז כְּכָל אֲשֶׁר־שָׁמַעְנוּ אֶל־מֹשֶׁה בֶּן נְשָׁמַע אֱלֹהֶיךָ רַק יְהִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עִמָּךְ כַּאֲשֶׁר הָיָה עִם־מֹשֶׁה: יח כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר־יִמְרָה אֶת־פִּיךָ וְלֹא־יִשְׁמַע אֶת־דְּבָרֶיךָ לְכָל אֲשֶׁר־תִּצְוֶנוּ יוֹמָת רַק חֹזֵק וְאַמֵּץ:

שיעורי תהלים לשבוע חול המועד סוכות

קטע ממכתב כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ

בי"ה א' ט"ו סיון, תרפ"ח, ריגא

... בראשית שנת תרפ"ז באתי בבקשה לכללות אני"ש שי אשר יקבעו, שבבתי-הכנסת אחר תפילת שחרית בכל מנין מתפללים יאמרו שיעורי תהלים (כמו שנחלק לימי החדש), ולאמר אחר זה קדיש כנהוג. ובקשתי זאת **בתקפה עומדת**, לזכות הרבים, (וראוי הי' לעשות כן בכל בית כנסת, כי איננו ענין פרטי של מפלגת החסידים יחיו בפרט), ובגלל זאת יתברכו ממקור הברכות בכל מילי דמיטב מנפש ועד בשר ...

<p>יום רביעי - י"ד תשרי פרק כ, מפרק עב עד סוף פרק עו</p>	<p>יום ראשון - י"א תשרי פרק כ, מפרק ס עד סוף פרק סה</p>
<p>יום חמישי - ט"ו תשרי פרק כ, מפרק עז עד סוף פרק עח</p>	<p>יום שני - י"ב תשרי פרק כ, מפרק סו עד סוף פרק סח</p>
<p>יום שישי - ט"ז תשרי פרק כ, מפרק עט עד סוף פרק פב</p>	<p>יום שלישי - י"ג תשרי פרק כ, מפרק סט עד סוף פרק עא</p>
<p>שבת קודש - י"ז תשרי פרק כ, מפרק פג עד סוף פרק פז</p>	

יום ראשון י"א תשרי

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' 262, ועוד זאת יתר... עד עמ' 264, כמ"ש בכו"א.

44 שבה, ו"אור הסובב" שבה - בההארה האלקית שכבר באה
 45 באופן של הארה דהארה דהארה - במציאות של נברא - היא
 46 מְרָאָה - ההארה האלקית הבאה מ"מלכות דאצילות", מראה
 47 את פְּתָח וּבְקִלְתָּהּ בְּיָסוּד הָעֵפֶר הַגָּשְׁמִי בְּגִלּוּי עֲצוּם, בְּיָתֵר
 48 עוּ מִיִּסּוּדוֹת הָעֲלִיּוֹנִים
 49 מְפִנּוּ, - מיסוד העפר,
 50 וכמו למשל יסודות אש,

אגרת הקדש

ועוד זאת

51 רוח ומים, וְגַם מִצְבֵּא
 52 הַשָּׁמַיִם, שְׁאֵין בְּכַחֵם
 53 וּבְקִלְתָּם לְהוֹצִיא יֵשׁ
 54 מֵאֵין תְּמִיד, בְּיָסוּד
 55 הָעֵפֶר הַמְּצַמֵּחַ תְּמִיד
 56 יֵשׁ מֵאֵין, הֵם עֲשִׁבִים
 57 וְאֵילָנוֹת - הצומחים
 58 מכוח הצומח הרוחני
 59 באופן של "יש מאין".
 60 שהרי גם אלה שצומחים
 61 על ידי זריעה ונטיעה,
 62 יסביר להלן, שזה כמו "יש

1 להלן יסביר רבנו הזקן, שגם כפי שההארה האלקית באה
 2 במציאות של נברא, זה מתגלה דוקא בנברא כזה שבנבראים
 3 עצמם הוא מהיסוד הנמוך ביותר, יסוד העפר שלמטה מאש,
 4 רוח ומים, ובנברא המורכב בעיקר מיסוד העפר, כמו הארץ
 5 הגשמית - מתבטא בגילוי
 6 הכוח והיכולת שיש דוקא
 7 ב"עצמות אור אין סוף"
 8 להוות "יש מאין". כוח זה¹
 9 הוא בעיקר ב"אור הסובב"²
 10 ומתגלה על ידי ה"קר"³
 11 דוקא, האור הפנימי, דבר
 12 זה נראה בבירור במה⁵
 13 שהארץ מצמיחה,⁶
 14 שצמיחת צמחים ואילנות⁷
 15 גשמיים מכוח הצומח⁸
 16 הרוחני שבארץ היא ענין⁹
 17 של "יש מאין", וכוח זה¹⁰
 18 מגלה הארץ תמיד,¹¹
 19 שתמיד צומחים ממנה

יתר על כן כל הנ"ל הארה דהארה וכל
 הנ"ל היא מראה כחה ויכלתה ביסוד העפר הגשמי
 בגילוי עצום ביתר עז מיסודות העליונים ממנו וגם
 מצבא השמים שאין בכחם ויכלתם להוציא יש מאין
 תמיד כיסוד העפר המצמיח תמיד יש מאין הם עשבים
 ואילנות (והמזל המכה ואומר גדל היינו לאחר שכבר
 צמח העשב ואינו אומר לו לצמוח מאין ליש אלא
 מקוטן לגדול ולשאת פרי כל מין ומין בפרטי פרטיות.
 אבל בטרם יצמח למי יאמר כל מזל ומזל לכל עשב
 ועשב בפרטי פרטיות) מהכח הצומח שבו שהוא אין

20 צמחים באופן של "יש מאין", (לא רק בששת ימי בראשית, כפי
 21 שזה היה בשאר המאמרות, כמו "ישרצו המים" וכדומה, שאז,
 22 בששת ימי בראשית, הוציאו המים מכוחם הרוחני ענין של נפש
 23 חיה שבא מהמים, אך לאחר ששת ימי בראשית כבר באה נפש
 24 חיה אחת מהשניה, ואין זה באופן של "יש מאין", ואילו הארץ
 25 - מצמיחה תמיד צמחים באופן של "יש מאין" - הרי שבארץ
 26 ישנה המעלה, שלמרות שהיא "נברא" שההארה האלקית שבה
 27 הצטמצמה באופן של הארה דהארה דהארה (שאין היא
 28 המהות של אלקות ואפילו לא המציאות של אלקות, כי אם
 29 מציאות של נברא גשמי כפי שזה בארץ), בכל זאת נראה על
 30 ידה הכוח האלקי של התהוות "יש מאין", מצד זה שיש בה גם
 31 מהאור ה"סובב כל עלמין" וגם מאור ה"קר" שעל ידו מתגלה
 32 הכוח הסובב בענין של התהוות וחיות בנבראים. טעמו של דבר
 33 מדוע דבר זה מתגלה בארץ דוקא, יסביר רבנו הזקן להלן, הוא
 34 מפני שהארץ היא היסוד הנמוך ביותר של העולם הגשמי,
 35 ובמקום הנמוך ביותר שבו יורדת ההארה האלקית, יש בו כוח
 36 מ"אור חוזר", המבטא בגילוי יותר את ה"עצם", כאור ומדרגה
 37 שלמעלה ממנה. ובלשון רבנו הזקן:

63 מאין", שכן מה שזורעים נרקב כולו בארץ, הזריעה משמשת
 64 כ"העלאת מ"ן" בלבד (התעוררות של כוח הצומח), ובמיוחד
 65 אלה שצומחים בלי זריעה ונטיעה כלל, (וְהַמָּלְ הַמְּכָה וְאוֹמֵר
 66 "גִּדְל", - שחכמינו ז"ל⁴⁴ הרי אומרים שאין עשב למטה שאין לו
 67 מזל למעלה המכה בו ואומר לו גדל. הרי, שהצמיחה היא לא
 68 כולה מכוח הצומח שבארץ כי אם מה"מזל" שברקיע בא ענין
 69 הצמיחה? אומר על כך רבנו הזקן: הֵינּוּ לְאַחַר שֶׁכָּבַד צִמְחַ
 70 הָעֵשֶׂב, - שכבר נעשה מציאותו של "יש" (עשב), אלא שעליו
 71 לצמוח ולגדול, ואילן שעושה פירות הרי צריך שיהיה בהם
 72 טעם, מתיקות או חמיצות, הרי זה בא מן המזל, וְאֵינוֹ אֹמֵר לוֹ
 73 לְצַמֵּחַ מֵאֵין לֵישׁ - שתתהווה מציאות העשב או האילן, אֵלֶּא
 74 מִקְטָן לְגִדּוֹל, וְלִשְׂאֵת פְּרִי כָּל מִין וּמִין בְּפִרְטֵי פִרְטֵיּוֹת. -
 75 שישנם אילנות המוציאים פירות מתוקים, וישנם אילנות
 76 המוציאים פירות חמוצים וכדומה, הרי זה בא מהמזל שברקיע.
 77 ב"אור התורה" פרשת במדבר⁴⁵ אומר ה"צמח צדק", שהמזל
 78 משפיע התעוררות בכוח הצומח שמתבטא בעשב או באילן
 79 שיצמיח, אך עצם הצמיחה הוא מכוח הצומח עצמו, ובמקום
 80 אחר ב"אור התורה"⁴⁶ מפרש ה"צמח צדק", שענין ה"הכאה" של
 81 המזל הוא, שבשעה שהמזל מאיר על העשב או האילן שאליו
 82 הוא שייך, משפיע הדבר בעשב או באילן המשכה לשרשו,
 83 ומזהמשכה לשרשו הוא הולך וגדל יותר ויותר. אֲבָל בְּטָרֵם
 84 יִצְמַח - לְמִי יֹאמֵר כָּל מְזַל וּמְזַל לְכָל עֵשֶׂב וְעֵשֶׂב בְּפִרְטֵי
 85 פִּרְטֵיּוֹת) - הרי אומרים שהמזל "מכה בו" (בעשב), ואומר לו
 86 "גדל", וכשהעשב אינו קיים עדיין - למי הוא אומר גדל? אלא,

38 וְעוֹד זֹאת, יֵתֵר עַל כֵּן עַל כָּל הַנּוֹפֵךְ לְעֵיל⁴³, הָאֲרֵה דְהָאֲרֵה
 39 דְהָאֲרֵה, - כפי שההארה האלקית באה בנברא באופן של
 40 הארה דהארה דהארה, שאז הרי זה כבר שלא בגילוי, לא
 41 המהות של אלקות, ואפילו לא המציאות של אלקות, ובכל זאת
 42 כבר הוסבר לעיל שיש בה גם מה"קר" - האור הפנימי וגם
 43 מהאור ה"סובב כל עלמין", וְכָל הַנּוֹפֵךְ לְעֵיל - אור ה"קר"

43. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "ב"הערות ותיקונים": צ"ע ה' והכוונה". 44. ב"ר פ"י, ו. 45. ע' קצו. 46. במדבר ע' תשפו.

47 של המחשבה המקיפה כל העולמות והנבראים – הוא חוזר באור
 48 חוזר, כמו ש – ד"ק", תמלכש ב"אריה אנפין" ו"אבא ואמא"
 49 – חכמה בינה ו"יעיר אנפין" ונוקבא – ז"א (מדות) ומלכות,
 50 דאצילות – מאיר באור חוזר ממלכות דאצילות, ומלכות
 51 דאצילות היא – לכן,
 52 כחינת כתר ממטה
 53 למעלה, – בחישוב
 54 הספירות מלמטה למעלה,
 55 מ"מלכות" לספירות
 56 העליונות, הרי "מלכות"
 57 היא בחינה של "כתר" –
 58 כנזר לעיל באגרת קודש
 59 זו, ו"ענין תחלתן
 60 פסוקין" – שב"מלכות"
 61 הרי זה, שה"תחילה" של
 62 "כתר" שלמעלה
 63 מ"חכמה", נמצאת
 64 ב"מלכות", וב"קו" הרי זה,
 65 שה"תחילה" של ה"קו"
 66 נעוצה בסוף של "רגלי
 67 אדם קדמון", המסתיימות
 68 במדריגות התחונות של עולם ה"עשיה", ביסוד העפר; וכיוון
 69 שה"קו" הרי ענינו גילוי של "אור אין סוף" – מתבטא לכן ביסוד
 70 העפר יותר בגילוי הענין של "אין סוף" בענין של "יש מאין", בענין
 71 של צמיחה, כפי שיסביר להלן. וקבא הוא פסיוס ה"קו" דאור
 72 אין סוף המסתים פסיוס ה"יש" דרגלי אדם קדמון" – כפי
 73 שה"רגלים" והמדריגות התחונות של 'אדם קדמון' באות באור
 74 הפנימי בהתחלקות של המדריגות, הרי בשעה שזה בא למדריגות
 75 האחרונות, שזה בתחתית ה"עשיה", במדריגות האחרונות של
 76 עולם ה"עשיה", כפי שזה יסוד העפר הגשמי, מאיר – ה"קו"
 77 בבחינה של "אור חוזר", ממטה למעלה – מההארה דהארה
 78 דהארה שבעפר הגשמי, לבחינת אור הנשמה דמלכות
 79 דמלכות העשיה, – שבאור הנשמה זו המדריגה האחרונה. שכן,
 80 "עשיה" היא הרי העולם התחתון ביותר, ו"מלכות" היא הספירה
 81 האחרונה, וב"מלכות" גופא, בעשר הספירות שבה, "מלכות
 82 דמלכות" היא האחרונה – אך, כיוון שמדובר כאן בענין אור
 83 הנשמה, שהוא אלקות ממש, מחיצוניות הפלים דמלכות
 84 דאצילות. – שכאמור לעיל הם נעשים אור הנשמה לבריאה
 85 יצירה עשיה – הרי במדריגת אור הנשמה, שהיא האחרונה
 86 שבאור הנשמה – מאיר בה האור החוזר מהמדריגות האחרונות
 87 של "עשיה" (המדריגה האחרונה שבנבראים), ונותן את הכוח
 88 לגלות כוח ה"אין סוף" בענין של "יש מאין", של צמיחה, באופן
 89 תמידי. ולפי מה שכתוב בספר הגלגולים פירק כ, הובא
 90 בקלוקני אמרים – בספר ה"תניא"⁴⁷, מתלבשת תחלה הארה זו
 91 של ה"קו" דאור אין סוף באור האצילות שבעשיה, וממנה
 92 לבריאה ויצירה שבעשיה, ומהן לבחינת אור הנשמה

1 כאמור, הכוונה היא לאחרי שהעשב כבר קיים במציאות של
 2 "יש", על הצמיחה מקטן לגדול וכו' על כך באה האמירה והכוח
 3 מהמזל. על כל פנים, צמיחת העשבים והאילנות היא מהפך
 4 הצומח שבו, – שיסוד העפר שהוא – כוח הצומח הוא אין –
 5 לא מציאות גשמית,
 6 ורוחני, ו – אילו הם –
 7 העשבים והאילנות, הם
 8 נשמיים. – הרי שזה ענין
 9 של "יש מאין", שכפי
 10 שהוסבר לעיל, הרי הכוח
 11 ל"יש מאין" הוא דוקא
 12 ב"עצמות אין סוף" – וכוח
 13 זה מתבטא ביסוד העפר
 14 הגשמי. ואין זאת, – מה
 15 שדוקא בארץ מתבטא
 16 בגילוי כוח ה"אין סוף" של
 17 "יש מאין", אין זה אלא
 18 משום דרגלי אדם
 19 קדמון" – הרגלים של
 20 אדם קדמון, מסתמים
 21 בתחתית – עולם ה"
 22 עשיה", – ה"רגלים" המדריגות האחרונות של 'אדם קדמון' (של
 23 המחשבה הקדומה הכוללת בתוכה כל הנבראים מהעליונים
 24 ביותר עד התחוננים ביותר), מסתיימות במדריגות התחונות של
 25 העולם התחתון ביותר, עולם ה"עשיה", והוא יסוד העפר שבעולם
 26 ה"עשיה", ותחת דרגלי – מתחת למדריגות האחרונות של 'אדם
 27 קדמון', מאיר אור אין סוף פרוץ הוא הסובב כל עלמין, –
 28 היכן שמסתיים האור הפנימי שהוא בהגבלה ובהתחלקות
 29 בעולמות, מאיר האור המקיף שלמעלה מעולמות, כלי הפסק
 30 רב ביניהם, רק עגולי אדם קדמון" – ה"עגולים" של 'אדם
 31 קדמון', לברו. – שהרי במחשבה הקדומה של 'אדם קדמון' ישנם
 32 "יושר" ו"עגולים", אור פנימי ואור מקיף, הרי היכן שמסתיים
 33 ה"יושר" והאור הפנימי של 'אדם קדמון' ונשארים רק העגולים
 34 והמקיפים של 'אדם קדמון' (שגם העגולים של 'אדם קדמון' הרי
 35 אינם ענין של "אין סוף" ממש כמו ה"אור אין סוף" ה"סובב כל
 36 עלמין") – מאיר שם "אור אין סוף" ה"סובב כל עלמין", וכן ה"קו"
 37 מאיר אין סוף המסתים פסיוס רגלי אדם קדמון" – מאיר
 38 ממטה למעלה בבחינת "אור חוזר", – "אור חוזר" היינו – אור
 39 שכשמגיע למקום שמעבר לו אין הוא יכול להאיר, הוא מגיע
 40 חזרה באור חוזר ביתר חוזק וביתר אור מאשר האור הוא לפני
 41 שמגיע לאותו מקום. וכפי שהדבר באור השמש, שהאור התחתון
 42 הקרוב יותר לארץ חם יותר מאשר האור האמצעי (האור
 43 שבאמצע, בין השמש לארץ), שכן, כאשר קרני השמש מגיעים
 44 לארץ, שמעבר לה אין הם יכולים להגיע – הוא חוזר באור חוזר,
 45 ולכן חם יותר למטה. כך הדבר ב"אור הקו" שענינו להאיר כל
 46 הנבראים באור פנימי, הרי כאשר הוא מגיע למדריגות האחרונות

אגרת הקדש

45 הכוח בארץ להצמיח, שאם יתקנים עולם הזה רבוי רכבות
 46 שנים - יצמיחו מדי שנה בשנה. אלא שיש מהן - מהעשבים,
 47 מהאילנות ומהפירות, הבאים על ידי העלאת מין נוקבין, -
 48 שיש משהו המעורר את כוח הצומח שיצמיח, והם הזרעים
 49 והנמועים, - העשבים
 50 הנזרעים והאילנות

51 הניטעים, הרי הזרעים הם
 52 "העלאת מין" לכוח
 53 הצומח, ואף-על-פי-כן -
 54 למרות שהם זרעים
 55 ונטועים, הם כמו יש
 56 מאין, שהגרעין הנמוע
 57 אין לו ערך כלל לגבי
 58 הפרי, וגם - אין לו שום
 59 ערך והשוואה, נגד כל
 60 האילן עם הענפים
 61 והעליו, - שבכך אין
 62 ההבדל כל כך באיכות
 63 כמו לגבי הפרי שיש בו
 64 טעם, ואילו לגרעין שנורע
 65 אין טעם. אך, קיים הבדל
 66 גדול ואין השוואה
 67 בכמות, של האילן וענפיו
 68 ועליו לגבי הגרעין, הרי
 69 צמיחתם של הפירות ושל
 70 האילן היא ענין של יש
 71 מאין, למרות שזה בא על
 72 ידי זריעת הגרעין, וכן

73 במיני זרעונים וירקות, וגם במיני תבואה להתהוות מאות
 74 גרעיני מגרעין אחד, הוא כמו יש מאין, ומכל-שכן - לא
 75 גרעיני החטה שהם אותו מהות של הגרעין, אלא הקשין
 76 והשבלים. - שאינם אותו מהות ממש כמו הגרעין - הרי הם
 77 בודאי יש מאין. והנה⁴⁸, הפרות ש - צומחים עלידי העלאת
 78 "מין נוקבין", - התעוררות מלמטה, היא היריעה והנטיעה -
 79 הם משבחים מאד מאד מהעולים מאליהן מפת הצומח
 80 לבדו שבארץ, - בלי נטיעה חריעה, ומזה נשכיל - בענין
 81 המשכות אורות עליונים - שיומשכו ב - עולמות אצילות
 82 בריאה יצירה עשיה - שהאורות הנמשכים על ידי העלאת
 83 מין (התעוררות מלמטה) של עבודת האדם, יש בהם מעלה
 84 עליונה יותר מאשר האורות הנמשכים ב"אתערותא דלעילא"
 85 (בהתעוררות מלמעלה) בלבד, בלי ההתעוררות ועבודת האדם
 86 למטה, (שהוא תכלית בריאת האדם), - שעל ידי עבודתו
 87 יומשכו אורות נעלים יותר בכל העולמות, כמו שנתבאר
 88 במקום אחר.

1 דמלכות דמלכות דעשיה, ועל-ידיה יש פת ועו בסיום
 2 הכלי דמלכות דמלכות דעשיה - המדריגה וספירה התחתונה
 3 ביותר שב'עשיה', שביסוד העפר, והוא מאמר: "תדשא
 4 הארץ וכו'", - דשא - שממאמר זה בא הרי כוח הצומח, להיות
 5 פועל בקרב הארץ תמיד
 6 לעולם ועד (בחינת אין

7 סוף, - שלא רק עצם
 8 פעולת הצמיחה שהיא
 9 ענין של יש מאין, בא
 10 מכוח ה"אין סוף", אלא גם
 11 האופן של להצמיח הוא
 12 פעולה תמידית, ומצד כוח
 13 זה, הוא יכול להצמיח
 14 תמיד בלי סוף, הרי שגם
 15 זה הוא הענין של "אין
 16 סוף", ולא בלבד בששת
 17 ימי בראשית, כמאמר:
 18 "ישרצו המים", ומאמר:
 19 "תוצא הארץ נפש
 20 תיה", - מאמרות אלה
 21 השפיעו רק בששת ימי
 22 בראשית, שאז הוציאו
 23 המים והארץ נפשות חיות
 24 באופן של יש מאין,
 25 ואילו לאחר זה כבר באה
 26 נפש חיה אחת מהשניה
 27 שלא באופן של יש
 28 מאין, רק בששת ימי

29 בראשית בלבד השפיעו מאמרות אלה, שהמאמרות באים
 30 מחכמה דמלכות דמלכות דעשיה, שבו ימי בראשית האיר
 31 בעולם הזה הארה מאור אין-סוף ב"חסד חנם", בלי
 32 העלאת "מין נוקבין" כלל), - בלי שום התעוררות מהמטה
 33 (מהמקבל), הנקראת "העלאת מין נוקבין", שהנוקבא (המקבל)
 34 מעלה ומעוררת בהתעוררות שלה מלמטה - התעוררות
 35 מלמעלה. הרי, הסדר אחרי ימי בראשית, שמן ההכרח שתהיה
 36 העלאת מין והתעוררות מלמטה כדי לעורר התעוררות
 37 מלמעלה; אך, בימי בראשית האירה הארה מ"אור אין סוף"
 38 בחסד חנם, בלי העלאת מין כלל, ולכן השפיעו אז המאמרות
 39 "ישרצו המים" ו"תוצא הארץ" ענין של יש מאין, ואילו כוח
 40 הצומח מהמאמר "תדשא הארץ" - משפיע תמיד, להצמיח
 41 עשבים ואילנות ופירות מאין - מכוח הצומח הרוחני, ליש -
 42 ל"יש" הגשמי, העשבים, האילנות והפירות, תמיד מדי שנה
 43 בשנה⁴⁹, שהוא - להצמיח תמיד מדי שנה בשנה, הוא מעין
 44 בחינת "אין-סוף", - שהוא ענין אין-סופי, לא מסתיים אף פעם

48. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "לאחרי אומרו 'תמיד' מהו 'מדי שנה בשנה' (מעין סתירה מזל"ז), משא"כ לעיל (קלב, סע"א): תמיד (וכן יהי) לעו' - וכהמשך (בחי' א"ס). ויל"פ עפ"מש"כ אגה"ק סו"ס יד: וז"ש תמיד כו' אעפ"כ אינה כו' אלא שבכל שנה ושנה כו'".
 49. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "לכאורה 'והנה - במ"מ" - מה ענינו כן? - וי"ל שהוא בהמשך להנ"ל במעלת המצות

יום שני י"ב תשרי

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' 264, ומזה יובן היטב... עד עמ' קלג, עוה"ב.

41 האחרונות של האור הפנימי שבעולמות – מאירה שם ההארה
 42 האלקית בְּחִינַת "אור חוֹר", – באור מחוץ יותר מאשר
 43 במדריות העליונות, כְּנֹפֶר לְעֵיל. וְיֻכַּן הַיָּמִב כְּזֶה טוֹב טַעַם
 44 וְדַעַת, מֵה שְׁמֵלָאכִים עֲלִיוֹנִים שְׁבִמְרַכְבָּה "פְּנֵי שׁוֹר" ו"פְּנֵי
 45 נְשִׁיר"⁵³, – שב"מרכבה",
 46 נְהַיִם מְאֹד וְנִזְוֹנִים
 47 וּמְסַתְּפִים מְרוּחַ
 48 הַבְּהֵמָה וְהַעוֹף הָעוֹלָה
 49 אֲלֵיהֶם מִהַקְרָבָנוֹת שְׁעָל
 50 גְּבֵי הַמְּזוּבָּה, – כמו
 51 שכתוב⁵⁴: "את קרבני
 52 לחמי לאשי", כלומר,
 53 שהמלאכים העליונים
 54 שהם בבחינה של "אשי",
 55 הרי זה להם לחם ומזון,
 56 וְכִדְקֻדֹק לְשׁוֹן הַחֵרֶת
 57 הַקְדוּשָׁה"⁵⁵: "וְאֵת־הַיִּיִן
 58 מִיִּסוּדָא וְעִקְרָא דִּילְהוֹן".
 59 – והם נהנים מהיסוד
 60 ומדעיקר שלהם, כלומר,
 61 שההמשכה הנמשכת
 62 למלאכים על ידי ענין
 63 הקרבנות היא מהיסוד
 64 ומדעיקר שלהם –
 65 משרשם – שכן, כאמור,
 66 זה מ"האור החור" של
 67 "אור אין סוף". וְאֵת־הַיִּיִן
 68 הַדְּבָרִים וְהָאֵמֶת הָאֵלָה – שהוסברו כאן, דַּעַת לְנִבּוֹן נִקָּל
 69 לְהִבּוֹן, עַל יְדֵי כָּל הַנּוֹפֵר לְעֵיל, גְּדֵל מַעְלַת הַמַּצּוֹת מַעֲשִׂיֹת,
 70 – מצוות הנעשות בדברים גשמיים, על ידי האברים הגשמיים
 71 של האדם, אֲשֶׁר הֵן – המצוות המעשיות, הן תְּכֵלִית יְרִידַת
 72 הַנְּשִׁמוֹת לְעוֹלָם הַזֶּה הַגְּשָׁמִי, כְּמוֹ שְׁכַתוֹב⁵⁶: "הַיּוֹם
 73 לְעִשׂוֹתָם", – שהיום דוקא, בעולם הזה, בעולם המעשה, יש
 74 לקיים מצוות מעשיות, הנעשות בדברים גשמיים שהתהוותם
 75 היא דוקא מ"עצמות אור אין סוף", ושיש בהם הכוח הנעלם
 76 שמצד "עצמות אור אין סוף", ועל ידי המצוות שעושים בדברים
 77 אלה מתגלה הכוח הנעלם, ו"יִפְּהָ שְׁעָה אַחַת בְּתִשְׁבָּה
 78 וּמַעֲשִׂים טוֹבִים כְּעוֹלָם הַזֶּה מִכָּל חַיִּי הָעוֹלָם הַבְּאִי"⁵⁷:
 79 עַד כָּאֵן – אומרים מדפיסי אגרת הקודש, מְצַאנֵנוּ מִכְּתָב יְרוֹ
 80 הַקְדוּשָׁה. – של רבנו הזקן (שכתב אגרת זו לפני הסתלקותו).

1 וּמִזֶּה – ממה שהוסבר לעיל, שבתחתית העשיה (במדריות
 2 האחרונות של עולם ה"עשיה") מאיר אור מחוץ יותר באופן של
 3 "אור חוֹר", מ"אור אין סוף" ה"סובב כל עלמין" ומאור ה"קר" –
 4 הרי מזה יובן היטב כְּעֵינֵן סֵדֵר מְדֻרְגּוֹת: דוֹמֵם צוֹמֵחַ חַי
 5 מְדַבֵּר, שְׁהֵן – כפי שזה
 6 בא בד' היסודות מהם
 7 מורכב כל נברא, הרי הם
 8 בְּחִינּוֹת: עֶפֶר – (הנ"ל),
 9 מִיָּם אֲשֶׁר רוּחַ, שְׁאָפָה
 10 שְׁתַּחֲוִי הוּא לְמַעְלָה
 11 מִהַצּוֹמֵחַ⁵⁰, וְהַמְדַבֵּר
 12 לְמַעְלָה מִחַיִּי – אֶפֶסֶל
 13 פְּרִיָּבֵן – סוג חַי נִזְוֵן וְחַי
 14 מִהַצּוֹמֵחַ, וְהַמְדַבֵּר –
 15 האדם, מְקַבֵּל חַיּוֹתוֹ
 16 מִשְׁנִיָּהֶם, – מצומח ומחי,
 17 וְנֵם חֲכָמָה וְדַעַת, –
 18 מקבל האדם מצומח ומחי,
 19 שְׁאֵין הַתִּינּוֹק יוֹדֵעַ
 20 לְקִרּוֹת אֲבָא וְאִמָּא עַד
 21 שְׁיַטְעֵם טַעַם דְּגֵן כּוֹ", –
 22 כפי שהגמרא אומרת
 23 בברכות⁵¹, ו"עֲדוֹן לֹא
 24 אֲכִילָנָא בְּשָׂרָא דְתוֹרָא
 25 כּוֹ", – כפי שהגמרא
 26 אומרת במס' בבא קמא⁵²
 27 שרבא שאל שאלה אצל
 28 ר' נחמן, ענה לו למחרת בסברא משופרת יותר, ואמר על כך, מה
 29 שלא אמרתי לך זאת אתמול בערב, הרי זה מפני שאז עדיין לא
 30 אבלתי בשר שור, ולכן דעתי לא היתה צלולה כל כך. הרי
 31 שבשר מן החי מוסיף בשכל המדבר. שלכאורה לא מובן, מדוע
 32 יהיה החי זקוק לצומח שלמטה ממנו, ומדוע יהיה המדבר זקוק
 33 לצומח ולחי שהם למטה ממנו? אלא כפי שהוסבר לעיל יובן
 34 הדבר היטב, כִּי הוּא בְּחִינַת "אור חוֹר" מְמַטָּה לְמַעְלָה, –
 35 מהמדריות התחתונות לעליונות, מִתְּתַלְתֵּית הַעֲשִׂיָה, –
 36 מהמדריות התחתונות של "עשיה", שְׁמִתְגַּלִּית שֵׁם – בתחתית
 37 העשיה, בְּיַתֵּר עוֹ, הָאֵרָה דְהָאֵרָה כּוֹ" – כלומר, הארה דהארה
 38 דהארה שישנה בעפר הגשמי, מְאֹד אֵינְסוּף הַסּוֹפֵב כָּל
 39 עֲלָמִין, – המקיף וסובב כל העולמות בשווה, וּמִתְּ"קוֹן אֹר
 40 אֵינְסוּף שְׁכִיבִים "רְגְלֵי הַיִּשְׁר" ד"אֲדָם קְדָמִין" – המדריות

אגרת הקדש

ומזה יובן היטב

בענין סדר מדרגות דצח"מ שהן בחי' עפר מים אש
 רוח שאף שהחי הוא למעלה מהצומח והמדבר
 למעלה מהחי אעפ"כ החי ניוון וחי מהצומח והמדבר
 מקבל חיותו משניהם וגם חכמה ודעת שאין התינוק
 יודע לקרות אבא ואימא עד שיטעום טעם דגן כו'
 ועדיין לא אכילנא בישראל דתורא כו' כי הוא בחי'
 אור חוור ממטה למעלה מתחתית העשיה שמתגלית
 שם ביתר עז הארה דהארה כו' מאור א"ם הסובב
 כ"ע ומהקו אור א"ם שבסיום רגלי היושר דא"ק בבחי'
 אור חוור כנ"ל. ויובן היטב בזה טוב טעם ודעת
 מה שמלאכים עליונים שבמרכבה פני שור ופני נשר
 נהנים מאד וניזונים ומסתפקים מרוח הבהמה והעוף
 העולה אליהם מהקרבת שעי"ג המזבח וכדקדוק לשון
 הוזה"ק ואתהניין מיסודא ועיקרא דילהון. ואחרי
 הדברים והאמת האלה דעת לנבון נקל להבין ע"י
 כל הנ"ל גודל מעלת המצות מעשיות אשר הן תכלית
 ירידת הנשמות לעוה"ז הגשמי כמ"ש היום לעשותם
 ויפה שעה א' בתשובה ומעשים טובים בעוה"ז מכל
 חיי עוה"ב. ע"כ מצאנו מביה"ק:

מהסוף בכלל (ולהסיום במעלות מצות מעשיות) - דאף בכל הענינים הנשפעים גם עתה "בחסד חנם" - כשנעשה ע"י מצוה ותפלת האדם הם משובחים מאד מאד. ולהעיר מלקו"ת במש"נ בשלילת טענת המרגלים טובה הארץ מאד מאד". 50. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "גם בנוגע להתהוותו - ובכ"ז ניוון כו' נעפ"ז מובן דלא נזכר כאן עפר - דהכל חי מן העפר. וי"ל שלכן גם לאחר שנתהווה זקוק וניזון ממנו". 51. מ. א. 52. עא, סע"א ואל"ך. 53. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "אבל "ארי" סתם מן האש האוכל הקרבן אדם משרבון ורעות רוח" רוח נשברה דאדם המקריב (אוה"ת שם)". 54. פינחס כח, ב. 55. ח"ג רמא, א. 56. ואתחנן ז, יא. עירובין כב, א. 57. אבות פ"ד מ"ז.

יום שלישי י"ג תשרי

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' קלג, כא. אר"ש כמשפמ... עד עמ' 266, בכל יום:

- | | |
|--|---|
| <p>41 לְהַתְנַדֵּב בְּלִי נֶדֶר לְפָרְנֶסֶת אַחֲנֵינוּ יוֹשְׁבֵי אֶרֶץ הַקִּדְשׁ, מְדִי
42 שְׁנָה בְּשְׁנָה. – כפי הנראה רוצה רבנו הזקן להוסיף כאן, שלא
43 רק את הסכומים שקבעו לתת בשנים קודמות יחלקו עתה
44 במנות שבועיות או חדשיות, אלא גם אם עלה במחשבתו של
45 מישהו לתת סכום גדול
46 יותר מאשר בשנים
47 הקודמות, יקיים גם הוא
48 בקשה זו לתת את הסכום
49 הנוסף במנות שבועיות או
50 חדשיות. כִּי הַנֶּהָ, מְלֻכְד
51 הַיְדוּעַ לְכָל גְּדֹל מַעְלַת
52 הַזְרִיוֹת בְּכָל הַמְצוֹת, –
53 שיש להודרו בעשיית
54 מצוה לעשותה מה
55 שמוקדם יותר, הַנְּאֻמֵר
56 וְנִשְׁנָה בְּדַבְרֵי רַ'וֹל:
57 "לְעוֹלָם יִקְדִּים אָדָם
58 לְדַבֵּר מַצְוָה כּוֹ",
59 וְזִרְיוֹתֶיהָ דְאֶבְרָהִם
60 אֲכִינוּ עֲלוּיֵהֶשְׁלֹם –
61 זריותו של אברהם אבינו
62 ב"עקידה", היא הַעוֹמֶדֶת
63 לְעַד, לָנוּ וּלְבָנֵינוּ עַד
64 עוֹלָם, כִּי הַעֲקִידָה עֲצֻמָּה
65 – שהקדוש ברוך הוא
66 זוכר תמיד זכותה לבני
67 ישראל, אֵינָה נֶחְשָׁבָה כָּל כֶּף לְנִסְיוֹן גְּדוֹל לְעֶרְךָ מַעְלַת –
68 ומדריגת אֶבְרָהִם אֲכִינוּ עֲלוּיֵהֶשְׁלֹם, – זה טעם אחד מדוע
69 אין העקידה עצמה נחשבת לנסיון גדול כל כך לגבי אברהם
70 אבינו, מצד מעלתו ומדריגתו הגדולה, טעם שני, הוא: בְּשִׁנְיָם
71 – בלקחנו גם בחשבון, כִּי ה' דָּבָר בּוֹ: "קַח נָא אֶת בְּנֶךְ
72 כּוֹ",¹⁰ – שיקח את יצחק לעקידה, וְהָרִי – הִיוּ כְּמָה וְכְמָה
73 קְדוּשִׁים שְׁמֹסְרוּ נַפְשָׁם עַל קְדֻשַׁת ה' נָם כִּי לֹא דָבָר ה'
74 כָּם; – כיצד, איפוא, זה יכול להיחשב לנסיון גדול כל כך לגבי
75 אברהם אבינו, בשעה שהוא נצטוו על כך מהקדוש ברוך הוא
76 בעצמו? רק – הגדלות של העקידה היא בכך, שְׁאֶבְרָהִם אֲכִינוּ
77 עֲלוּיֵהֶשְׁלֹם עֲשָׂה זֹאת בְּזִרְיוֹת נִפְלְאוֹת, – "וישכם אברהם
78 בבוקר¹¹, ויחבוש את חמורו¹¹, חבש בעצמו את האוכף של
79 החמור, ולא ציווה ולא חיכה שמישהו אחר יעשה זאת¹²,
80 לְהִרְאוֹת – גם לאחרים, שְׁמַחְתּוֹ וְחִפְצוֹ – תענוגו הפנימי,</p> | <p>1 כא. אגרת קודש זו כותב רבנו הזקן, לעורר את אלה שקיבלו על עצמם
2 לתת סכום כסף מסויים במשך השנה ל"כולל חב"ד", לתמוך בלומדי
3 תורה ועוסקים בעבודת ה' בארץ ישראל.
4 ההתעוררות היא, שלא יחכו לסוף השנה ויתנו אז את כל הסכום, אלא
5 יחלקו את הכסף למנות
6 שבועיות או לפחות חדשיות.
7 שכן, מלבד מעלת הזריות
8 בכל מצוה בכלל ובצדקה
9 ביחוד, ישנה מעלה נוספת
10 בנתינת סכום הכסף (שרוצים
11 לתת במשך השנה) במנות
12 מרובות, כפי שיסביר טעמו
13 של דבר.
14 מתחיל רבנו הזקן אגרתו זו
15 בברכה לבני ישראל הנקראים
16 בכלל "אוהבי שמו"¹, מצד
17 האהבה שיש בבני ישראל
18 להקדוש ברוך הוא, ובמיוחד
19 אלה שנותנים לצדקה עבור
20 אלה שעוסקים בתורה
21 ובעבודה בארץ ישראל –
22 נקראים הם במיוחד "אוהבי
23 שמו", שכן, ארץ ישראל היא
24 הרי ארץ אשר "עניי ה' אלקייך
25 בה"², מאירה שם המשכה
26 פנימית משם הוי", ושם הוי'
27 הוא הרי "שמו" המיוחד של הקדוש ברוך הוא.
28 אחר דרישת שלומם, כְּמִשְׁפָּט לְאוֹהְבֵי שְׁמוֹ, – של הקדוש
29 ברוך הוא. אֵל הַמֵּתְנַדְּבִים בְּעַם, לְעֲשׂוֹת צְדָקָת ה' עִם
30 אֶרְצוֹ הַקִּדְוֶשָׁה, לְתַת מְדִי שְׁנָה בְּשְׁנָה חֵק הַקְּצוּב מְעוֹת
31 אֶרֶץ הַקִּדְשׁ, – לתמוך ביושבי ארץ הקודש, ארץ ישראל,
32 תְּבִנָּה וְתִבְנוּן בְּמַהְרָה בְּיָמֵינוּ, אֱלֹהֵי־הַתְּשׁוּבָה מְלִיתִי, וְתוֹל
33 בְּפִל אֲמַרְתִּי, – כלומר, רבנו הזקן קורא ופונה אליהם – לְזַרְזוּ
34 לְזִרְיָם, – בהתאם לביטוי⁵ "אין מורזין אלא למזורזין", וְלַחֲזֹק
35 יָדִים רְפוֹת, – כלומר, שברצון ובלב לא חסר; קיים הרצון
36 והרגש לתו', אלא שהידיים רפות לעשות זאת בפועל. בְּמַתָּן
37 דְּמִים – מְעוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל – מְדִי שֶׁבַת בְּשִׁבְתָּ, וּלְפָחוֹת
38 מְדִי חֵדֶשׁ בְּחֵדְשׁוֹ, מְעַרְבּוֹ הַקְּצוּב לְעֶרְךָ שְׁנָה, – יחלקו את
39 הכסף המוקצב לכל השנה במנות שבועיות או לפחות במנות
40 חדשיות. וְכָל כֶּסֶף הַקְּדוּשִׁים אֲשֶׁר עָלָה עָלָה לְבִי אִישׁ</p> |
|--|---|

1. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "וראה לעיל באגה"ק ס"ה דע"י צדקה עביד שמא קדישא וצדקה ניתנת מחמת מדת החסד שפנימיותה אהבה". 2. עקב יא, יב. 3. ע"פ איוב כט, כב. 4. האזינו לב, ב. 5. מכות כג, א. 6. ספרי במדבר א. 6. ע"פ ישעי' לה, ג. 7. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "כההמשך שהמדובר באלה שעלה על לבם להתנדב כו'". 8. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "להעיר דבכתוב (ישעי' בסופו) מדי שבת - הכוונה לשבת סוף השבוע ומדי חודש - לראש החודש". 9. נזיר כג, ב. ב"ק לח, ב. 10. וירא כב, ב. 11. שם, ג. 12. ראה פרש"י שם.

1 לְמֵלֶאֱת רְצוֹן קוֹנֵנוּ וְלַעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ לְיוֹצְרוֹ. – באחד
 2 מִמֵּאמְרָיו, מִי"ב בְּתַמוּז תש"ט¹³, מִסְבִּיר כ"ק אֲדַמּוּר מְהוֹרֵי"צ
 3 נ"ע, שֶׁעֲבוּדַת בְּעֵלֵי תְּשׁוּבָה הִיא לְהַשְׁפִּיעַ גַּם עַל אַחֵרִים.
 4 בְּהַתָּאם לִכְךָ יִכּוּלִים לְבַאֵר, שְׂכִיּוֹן שֶׁבַענֶץן הֶעֱקִידָה הִיתָה
 5 הָעֲבוּדָה בְּמַהוּפָן מִמַּהוּתוֹ
 6 שֶׁל אֲבֵרָהָם אֲבִינוּ (שֶׁהָרִי
 7 אֲבֵרָהָם הוּא מֵדַת
 8 הָאֲהָבָה, וְהֶעֱקִידָה הִיתָה
 9 עֲנִין שֶׁל גְּבוּרָה), "עֵתָה
 10 יִדְעֵתִי כִּי יֵרָא אֱלֹקִים
 11 אֲתָה"¹⁴, שׁוּה עֲלֵי־דֶרֶךְ
 12 עֲבוּדַת "בְּעַל תְּשׁוּבָה"
 13 הַמַּעֲמִיד אֶת עֲצָמוֹ בְּמַהוּת
 14 אַחֲרָת, לִכְן רָצָה אֲבֵרָהָם אֲבִינוּ לְהִרְאוֹת גַּם לְאַחֵרִים אֶת
 15 שְׂמַחְתּוֹ וְעוֹנְגוֹ בְּקִיּוֹם רְצוֹן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בַּעֲנִין זֶה, וְכִמְנַנּוּ –
 16 מֵאַבְרָהָם אֲבִינוּ – וּבִכּוּחַ שֶׁהוּא הֶעֱנִיק לְבִנֵי יִשְׂרָאֵל בְּכָל
 17 הַדּוֹרוֹת, לְמִדּוֹ רַז"ל¹⁵ לְקִיּוֹם כָּל הַמַּצְוֹת בְּכָלֵל, – שִׁישׁ
 18 לְקִיּוֹם כָּל מִצְוָה בְּזִירוּת, וּבְפִרְטָה מַעֲשֵׂה הַצְּדָקָה הָעוֹלָה עַל
 19 כְּלָנָה¹⁶, – בִּכְךָ, שֶׁהִיא הַמְּנַגֵּחַ וּמַצְלֵחַ בְּפִירוּתֶיהָ – הַנִּתְּנִים
 20 פְּעוּלֵם הָיָה¹⁷ מִכָּל מִינֵי פְּרַעֲנִיּוֹת הַמְּתַרְנְשׁוֹת, כְּדַכְּתִיב: –
 21 כִּמוֹ שְׂכּוּתוֹ¹⁸: "וְצִדְקָה תַצִּיל מַמּוֹת", וְכַל־שֶׁבֶן – זֶה מִצִּיל
 22 מִשְׂאָר מִינֵי יִסּוּרִים הַקְּלָיִם מַמּוֹת – הָרִי כָּל־שֶׁבֶן שְׂמוּב לְנוּ

גַּם פְּעוּלֵם הָיָה לְהַקְדִּימָה – אֶת מִתְּן הַצְּדָקָה, כָּל מַה
 דְּאֶפְשָׁר, – כְּלוּמֹר, אִם שָׂאֵר הַמִּצְוֹת, שְׂאִין שְׂכָרָן בְּעוֹלָם הַזֶּה,
 יֵשׁ לְהַקְדִּים בְּעִשְׂיָתָן, הָרִי בּוֹדָאֵי שִׁישׁ לְהוֹדְרוֹ בְּכָל מִינֵי זִירוּחַ
 בְּקִיּוֹם מִצְוֹת הַצְּדָקָה שֶׁשְׂכָר "פִּירוּתֶיהָ" נִתֵּן בְּעוֹלָם הַזֶּה וְהִיא
 מַגִּינָה מִיִּסּוּרִים רַחֲמָנָא
 לִיצְלָן. שְׂתֵּרֵי אָדָם נִדּוֹן
 כָּכָל יוֹם¹⁹: – הָרִי נִבּוֹן
 הַדְּבַר שֶׁנוֹגֵעַ לוֹ לְגַבֵּי
 הַמִּשְׁפָּט שֶׁל אוֹתוֹ יוֹם
 שֶׁתִּהְיֶה לוֹ הַזְּכוּת שֶׁל
 צְדָקָה הַמַּגִּינָה וּמַצִּילָה.
 עַד כֵּאֵן דָּן רַבְּנוּ הַזֶּקֶן
 בְּמִתְּן סְכוּמֵי הַכֶּסֶף,
 שֶׁהִתְנַדְּבוּ לִתֵּת בְּאוֹפֵן שְׁנַתֵּי עֲבוּר אַרְץ הַקְּדוֹשׁ, כָּל שְׁבוּעַת
 הַחֶלֶק שֶׁל הַשְּׁבוּעַ, אוֹ לְכָל הַפְּחוּת כָּל חוֹדֶשׁ אֶת הַחֶלֶק שֶׁל
 הַחוֹדֶשׁ – מִצַּד עֲנִין הַזִּירוּת. לְהֵלֵךְ מוֹסִיף רַבְּנוּ הַזֶּקֶן פֶּרֶט וּמַעֲלָה
 נוֹסְפִים בְּאִי־לַחְכוּת עַד סוּף הַשָּׁנָה: הַמַּעֲלָה מִתְּבַסְּטָא גַּם בּוֹיֶכּוֹךְ
 הַנֶּפֶשׁ הַבָּא מִצַּד הָעֲבוּדָה שֶׁל צְדָקָה, שְׂכָל פַּעַם שֶׁהוּא נוֹתֵן
 נִתְּנֶיהָ וְעוֹשֶׂה פְּעוּלָה בְּעֲבוּדַת הַצְּדָקָה, הוּא עוֹשֶׂה כָּל פַּעַם
 פְּעוּלָה שֶׁל זִיכּוֹר הַנֶּפֶשׁ, וְגַם בִּכְךָ שֶׁהַצְּדָקָה פּוֹעֵלֶת לְמַעֲלָה יְחוּד
 בְּסִפּוּרֹת וּבְפִרְצוּפִים עֲלִיוֹנִים – הָרִי בְּכָל נִתְּנֶיהָ שֶׁל צְדָקָה הוּא
 גּוֹרֵם מַחֲדָשׁ אֶת הַיְּחוּד לְמַעֲלָה²⁰.

יום רביעי י"ד תשרי

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' 266, אך גם זאת... עד עמ' קלד, יבא שילה:

45 אַךְ גַּם זֹאת מְצָאנוּ רַאֲינוּ בְּעֲבוּדַת הַצְּדָקָה, – בַּעֲנִין הָעֲבוּדָה
 46 שִׁיהוּדִי מִתִּיגֵעַ כְּנֶגֶד טֵבַע נִפְשׁוֹ, לִתֵּת צְדָקָה יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר
 47 מִסְתַּבֵּר לוֹ מִצַּד טֵבַע נִפְשׁוֹ, כִּפִּי שֶׁהוֹסֵבֵר בְּאֵגֶרֶת הַקְּדוֹשׁ סִימָן
 48 י"ב הַהִבְדֵּל בֵּין "מַעֲשֵׂה הַצְּדָקָה" ל"עֲבוּדַת הַצְּדָקָה", ש"מַעֲשֵׂה
 49 הַצְּדָקָה" הִיא נִתְּנֵת
 50 הַצְּדָקָה עַל דֶּרֶךְ הָרִגִּיל,
 51 וְאִילוֹ הָאוֹפֵן הַנַּעֲלָה יוֹתֵר
 52 ב"עֲבוּדַת הַצְּדָקָה" הוּא
 53 כְּשֶׁנִּתְּנֵת הַצְּדָקָה הִיא
 54 לְמַעֲלָה לְגַמְרֵי מִטְּבַע
 55 נִפְשׁוֹ וְרִגְלוֹתָהּ, שֶׁהָרִי
 56 הוּא מִתִּיגֵעַ עִם עֲצָמוֹ בִּיגִיעָה גְּדוּלָה לִתֵּת יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר הוּא
 57 רִגִּיל לִתֵּת; הָרִי אֲפִילוֹ כְּשֶׁהִסְכּוּם שֶׁהוּא נוֹתֵן אִינוּ לְמַעֲלָה לְגַמְרֵי
 58 מְרִגְלוֹתָהּ, אִלָּא עֲצָם נִתְּנֵת הַצְּדָקָה בְּמִנּוּת רַבּוּת, לִתֵּת פַּעַם

וְעוֹד פַּעַם וְכוּ', יֵשׁ בִּכְךָ מִשׁוּם עֲנִין שֶׁל עֲבוּדָה – רַאֲינוּ וּמַצָּאנוּ
 בְּעֲבוּדַת הַצְּדָקָה מַעֲלָה פְּרִטְיוֹת גְּדוּלָה וְנִפְלְאוֹה אִין עֲרוּךְ
 אֱלֹהֵי, – לֹא מַעֲלָה גְּדוּלָה וְנִפְלְאוֹה סִתְּמָה, אִלָּא מַעֲלָה
 שֶׁהַמַּעֲלוֹת הָאֲחֵרוֹת אֵינָן בְּהַשוּוָה כָּלֵל אֵלֶיהָ, לְהִיּוֹת מַעֲשֵׂה
 הַצְּדָקָה – נִתְּנֵת הַצְּדָקָה
 בְּפּוֹעֵל, לֹא הַהִתְנַדְּבוּת
 לִכְךָ, שִׁיכּוּלָה לְהִיּוֹת
 הַתְּנַדְּבוּת חֲדֵי־פַעֲמִית עַל
 כָּל הַשָּׁנָה, אִלָּא עֲצָם
 הַמַּעֲשֵׂה שֶׁל נִתְּנֵת צְדָקָה
 תִּהְיֶה נַעֲשִׂית בְּפַעְמִים
 רַבּוּת, וְכָל הַמְּרַבָּה – וְנוֹתֵן אֶת הַצְּדָקָה בְּמִנּוּת רַבּוּת, הָרִי זֶה
 מְשֻׁבָּה, וְלֹא בְּפַעַם אַחַת וְכִבְּתָה אַחַת, – לִתֵּת אֶת כָּל הַסְּכּוּם
 בְּפַעַם אַחַת, גַּם כִּי הַסֶּךָ הַכּוּלָּל אֶחָד הוּא, – בְּכָל זֹאת מַעֲלָה

אגרת הקדש

אך גם זאת מצאנו ראינו בעבודת הצדקה מעלה
 פרטיות גדולה ונפלאה אין ערוך אליה להיות
 מעשה הצדקה נעשית בפעמים רבות וכל המרובה
 ה"ו משובח ולא בפעם א' ובבת אחת גם כי הסך

13. סה"מ תש"ט ע' 184. 14. וירא שם, יב. וראה סה"מ קונטרסים ח"ב ע' 642. 15. פסחים ד, א. 16. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "להעיר משהיה"א רפ"י". 17. פאה פרק א' משנה א'. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "וראה אגה"ק ס"ג". 18. משלי י, ב. 19. ר"ה טז, א. 20. על הסברא שכוונת רבנו הזקן בכך, שגם לא יתנו סכום גדול של צדקה בתחילת השנה, אלא לחלקו לשבועות או לחדשים - כתב הרבי: "לפירוש זה מצוה אדה"ז לא ליתן כל הסכום בתשרי - כ"א רק חלק החדשי 1/12 ולעכב השאר, וליתן מדי חדש לא יותר מ-1/12 וכו'! וזה בא בהמשך לבי' הפלאת הזרירות! ופשיטא דכוונתו אך ורק - באם אינו בניגוד כלל לזרירות וקדימת הנתנה. כן מובן שכ"ז בצדקה איזו שתה" - ל"ד דאה"ק. וזיל בתר טעמי'. וכמדומה שנק' נוסף על פיה"מ - בתורת פס"ד בלבושי שרד הל' צדקה סק"י"ג סקרט"ו. הובא בד"ה להבין כו' כל פרוטה (להצ"צ, נדפס בפ"ע - עיי"ש בכהנ"ל בארוכה), וכנראה השייכות דבי' הנ"ל לגביית כסף הכולל (ודכללות האגה"ק) : המשלוח לאה"ק אז - הי' ע"י שליח מדי שנה בשנה (וגובים היו הזובים בעיירות אחת בכו"כ חדשים) (כמבואר בכו"כ מכ' רבותינו). ועפ"ז - מהי התועלת בנתינת מדי שבת בשבתו כו' להגבאי בכל עיר?! וע"ז בא הבי' באגה"ק: (א) זרירותו כו', (ב) רוב המעשה". עד כאן לשונו הקדוש של כ"ק אדמו"ר שליט"א.

46 דאצילות" הנקראת "ארץ החיים", שהיא "ארץ", המדריגה
 47 התחתונה ביותר בספירות, וממנה באים ה"חיים" לכל הנבראים,
 48 נוצרים ונעשים - ימשיכו בה מ"א (מדות) דאצילות" שהיא
 49 המדריגה האחרונה של "עולמות אין סוף", וה"חיים" של ז"א
 50 ומדות דאצילות הם בחינה
 51 של "חיי החיים", היא
 52 "שכינת ענינו" - הנותן
 53 חוק וחיות בנבראים,
 54 שְׁעִלְיָה נֶאֱמַר²⁵: "וְאַתָּה
 55 מְחִיָּה אֶת כָּלֵם", - את
 56 כל הנבראים, "אתה" מוסב
 57 על "מלכות דאצילות",
 58 האותיות מאל"ף עד תי"ו
 59 עם ה' המוצאות שחן
 60 מקור האותיות, שזה
 61 המלה "אתה": א' ת' ה'²⁶,
 62 וְהִיא סֶפֶת דְּיָד הַנּוֹפְלֹת
 63 עַד עֶפֶר, - שבזמן הגלות,
 64 השכינה שנקראת "סוכת
 65 דוד" היא בגלות ובירידה
 66 עד עפר²⁷, וְכַמְאֵמֵר
 67 רַ' ל²⁸: "גִּלְדוּ לְאָדָם -
 68 הגלות האחרונה שלנו,
 69 שְׁכִינָה עִמָּהם - בגלות, כו"²⁹, - הרי כיוון שזו הגלות האחרונה
 70 והתחתונה - ירדה השכינה עד למדריגות התחתונות ביותר -
 71 עד עפר, ועל ידי צדקה ממשיכים לשכינה מחיי החיים אין-סוף
 72 ברוך-הוא, כִּי בְּאַתְעֲרוּתָא דְלִתְתָּא - על ידי התעוררות האדם
 73 למטה, "לְהַחְיֹת רוּחַ שְׁפָלִים" - עניים, דְּלִית לֵיהּ מַגְרָמִיָּה
 74 כָּלֵם - שאין להם משל עצמם כלום, נעשה על ידי זה
 75 אֲתַעֲרוּתָא דְלְעִילָא, - התעוררות ופעולה למעלה, להמשיך
 76 חיים מ"חיי החיים" ל"מלכות דאצילות" שבספירות היא בחינה
 77 וספירה ש"לית לה מגרמה כלום", שאין לה משל עצמה כלום,
 78 היא רק מקבלת משאר הספירות, וּבְפִרְטָא בְּהַתְנַדֵּב עִם לְהַחְיֹת
 79 יוֹשְׁבֵי אֶרֶץ חַיִּים מְמֵשׁ, - יושבי "ארץ ישראל" שלמטה שהיא
 80 מכוונת כנגד "ארץ החיים" שלמעלה²⁹ - הרי הצדקה שנותנים
 81 להחזקת העוסקים בתורה ועבודה בארץ ישראל, יש על ידי זה
 82 המשכה מיוחדת במינה מחיי החיים ל"מלכות דאצילות"
 83 ול"שכינה", וְדִי לְמַכִּין, וְכָל מְשִׁבִיל עַל דְּבַר גְּדוּל וְנִפְלָא פִּזָּה
 84 - שעל ידי מעשה הצדקה ממשיכים חיים עליונים מ"אין סוף"
 85 ברוך-הוא לשכינה שנמצאת בגלות, וְיִמְצָא טוֹב טַעַם וְדַעַת,
 86 כְּמָה גְּדוּלִים דְּבָרֵי חֲכָמִים וְז"ל שְׁאֵמְרוּ: "וְהִכָּל לְפִי רֹב
 87 הַמַּעֲשֶׂה", דְּהֵינּוּ מַעֲשֶׂה הַצְּדָקָה הַנַּעֲשֶׂה בְּפַעְמִים רַבּוֹת,
 88 לְהַמְשִׁיךְ חַיִּים עֲלִיוֹנִים, - מחיי החיים "אין סוף" ברוך-הוא,
 89 לְיַחַד - ולפעול יחדו עֲלִיוֹן - של קודשא-בריך-הוא ושכינתי
 90 (של הקדוש ברוך הוא ושכינתו) פְּעָמִים רַבּוֹת. - אשר בכל

1 גדולה ונפלאה שאין ערוך לה בנתינת הסכום במנות רבות, כְּמֹ
 2 שְׁכָתָב הַרְמַב"ם ז"ל בְּפִרוּשׁ הַמַּעֲשֶׂה²¹ שְׁשֵׁנו חֲכָמִים וְז"ל²²:
 3 "וְהִכָּל לְפִי רֹב הַמַּעֲשֶׂה": - שהרמב"ם בפירוש המשניות שלו
 4 מפרש ומדייק שזה לא "לפי גודל המעשה" כי אם "לפי רוב
 5 המעשה" - שהמעשה
 6 הטוב נעשה בפעמים
 7 רבות. והרמב"ם מפרש,
 8 למשל כשאחד יתנדב
 9 לתת אלף²³ זהובים בבת
 10 אחת, הרי זה אמנם
 11 מעשה גדול, אך אין זה
 12 נעשה כל כך קנין בנפש,
 13 מאשר כשהוא נותן אלף
 14 זהובים באלף פעמים.
 15 שכן, על ידי כל נתינת
 16 נעשה הדבר יותר קנין
 17 הנפש, קנין וחיכוך בנפשו.
 18 להלן יסביר רבנו הזקן,
 19 שמלבד הזיכוך שנעשה
 20 בנפשו על ידי נתינת
 21 הצדקה בפעמים רבות,
 22 נעשה על ידי כל נתינה
 23 יחוד עליון למעלה, וְהֵנָּה,
 24 מְלַבֵּד כִּי הַרְמַב"ם ז"ל בְּאֵר הַיֵּטֵב טַעַמֹּ וְנִמְוֹקוּ, - מדוע יש
 25 מעלה גדולה בנתינת הסכום בפעמים מרובות, כְּדִי לְיַבֵּךְ הַנַּפְשׁ
 26 עַל יְדֵי רַבּוּי הַמַּעֲשֶׂה, - על ידי עשיית המעשה הטוב בפעמים
 27 רבות - הרי לבד זאת, הֵנָּה מְקַרָּא מְלֵא דְבַר הַכְּתוּב: "פְּעֻלַּת
 28 צְדָקָה לְחַיִּים", - הרבי מציין ב"הערות ותיקונים" שבסוף
 29 ה"תניא", לעיין בפסוקים במשלי י, טז, שם כתוב "פעולת צדיק
 30 לחיים" (לא המלה "צדקה" כי אם המלה "צדיק") ובמשלי יא, יא,
 31 שם כתוב "כן צדקה לחיים", שם אכן כתוב "צדקה לחיים", אבל
 32 המלה המקדימה היא לא "פעולת צדקה" כי אם "כן צדקה",
 33 והרבי אומר שם ב"הערות ותיקונים": "וצע"ג, שכן, בשני
 34 הפסוקים לא כתוב הלשון "פעולת צדקה לחיים", שרבנו הזקן
 35 מביא כמקרא מלא "פעולת צדקה לחיים". כפי הנראה אין הרבי
 36 רוצה להסתפק במה שיכולים לפרש ש"פעולת צדיק", היא
 37 צדקה, וכשהפסוק אומר ש"פעולת צדיק לחיים" הכוונה
 38 שהפעולה של צדקה (על דרך כמו "צדיק ה' צדקות אהב"²⁴)
 39 לחיים - אין הרבי, כפי הנראה, רוצה להסתפק בכך, שהרי,
 40 כשאומרים "מקרא מלא דיבר הכתוב", צריך הדבר להיות
 41 בפירוש בפסוק, בלי ההוספה שפעולתו של צדיק היא צדקה,
 42 ולכן זה צע"ג שבפסוק אין אנו מוצאים המלים "פעולת צדקה
 43 לחיים". דְּהֵינּוּ שְׁפָעֲלִתָּהּ וְסִגְלִתָּהּ - של צדקה, היא לְהַמְשִׁיךְ
 44 חַיִּים עֲלִיוֹנִים - האופן העליון יותר של חיים, מְחִי חַיִּים
 45 אֵינְסוּף פְּרוּךְ-הוּא - להמשיך זאת לְאֶרֶץ חַיִּים, - ל"מלכות

21. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "ובקיצור - הדין - הל' דעות פ"א ה"ז". 22. אבות פ"ג משנה ט"ו. 23. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "בצ"צ שם הביא גירסת הרע"ב מאה". 24. תהלים יא, ז. 25. נחמי"ט, ו. 26. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "לעיל השיחיה"א ספ"ב". 27. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "ובפרט שבעקבות משיחא - עיין אגה"ק סוס"ט". 28. מגילה כט, א (לפי גירסת העין יעקב), הובא לעיל ח"א ספ"ו. 29. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "אגה"ק סוס"ח".

- 1 נתינה - מייחדים יחוד עליון באופן של המשכה מקודשא
 2 בריך הוא (הקב"ה) ו"אין סוף" - לשכינתו (לשכינתו) עד
 3 למטה במדריגות
 4 התחתונות ביותר, וְהִינּוּ
 5 נְמִי - וזה גם גֵּעוֹן מֵה' 1
 6 שֶׁכֶּתֵב הַרְמַב"ם: - 2
 7 במעלת נתינת צדקה 3
 8 במנות רבות, לְזַבֵּךְ 4
 9 הַנְּפִשׁ, - בדברים אלה 5
 10 של הרמב"ם מרומז הענין
 11 מה שנעשה למעלה היחוד העליון, כְּנֻדָּע מוֹתֵר הַקְדוּשָׁה 30
 12 דְשִׁכְיִנָּה נִקְרָאת "נֶפֶשׁ", כִּי הִיא - השכינה, היא חֵינּוּ
 13 וּנְפִשָׁנוּ, וְכֵתִיב: - וכתוב: 31 "כִּי שָׁחָה לְעַפְרֹן נֶפְשָׁנוּ".
 14 כלומר, השכינה שירדה עד מטה מטה - בגלות. וְלִכֵּן אָמְרוּ
 15 רַ"ן ל"32: "גְדוּלָּה צְדָקָה,
 16 שְׂמִקְרָבֵת אֶת הַנְּאֻלָּה",
 17 - גאולת השכינה
 18 מהגלות, לְהַקְיִמָּה מְעַפְרֹן
 19 מְעַט מְעַט, - על ידי
 20 נתינת צדקה כל פעם
 21 מקימים יותר את
 22 השכינה שנפלה בגלות,
 23 "עַד כִּי יָבֹא שִׁילָה" 33: - שאז תהיה הקימה השלימה של
 24 השכינה.

אגרת הקדש

נמו כעין מ"ש הרמב"ם לזכך הנפש כנודע מזוה"ק
 דשכינה נקראת נפש כי היא חיינו ונפשנו וכתוב כי
 שחה לעפר נפשנו ולכן ארו"ל גדולה צדקה שמקרבת
 את הגאולה להקימה מעפר מעט מעט עד כי
 יבא שילה:

יום חמישי ט"ו תשרי

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' קלד, כב אהובי אחי... עד עמ' קלד, בפרש"י:

- 25 כב. באגרת הבאה (סימן כ"ב) מתאונן רבנו הזקן על מה שחסידים
 26 מטרידים אותו בשאלות אודות עצות בענינים גשמיים, פרנסה וכדומה,
 27 ומסביר שמתן עצות בענינים גשמיים, שייך רק לנביאים ולא לחכמי
 28 התורה. ומסיים באריכות הביאור כיצד יש לקבל יסורים גשמיים,
 29 שיתוסף על ידם ביראת
 30 שמים ובאהבת ה'.
 31 ליתר הבנת אגרת זו, כדאי
 32 להעתיק תחילתה וסופה של
 33 אגרת שלא נדפסה ב"תניא",
 34 אלא נדפסה ב"אגרות קודש" -
 35 אדמו"ר הזקן "קד"ת תש"מ"
 36 סימן כד.
 37 בתחילת אותה אגרת קובע
 38 רבנו הזקן זמנים קבועים בהם
 39 יכולים להיכנס אליו
 40 ל"יחידות", ולאחר מכן הוא
 41 מתבטא בביטויים חריפים כנגד
 42 מה ששואלים אותו עצות
 43 בענינים גשמיים, בטענה,
 44 בגודל הענווה שלו, שזה
 45 מבלבל אותו בעניני תורה, ובהביאו רבינו ממושה רבנו שחכמינו ז"ל
 46 אומרים: 1 "וכי תעלה על דעתך שמשנה רבנו עליוהשלום יושב ודן כל
 47 היום כולו - תורתו מהי נעשית".
 48 בהמשך לכך בא חלק האגרת שנדפס כאן ב"תניא", ולאחר מכן מסיים
 49 רבנו הזקן, שמן ההכרח לשמור על התקנות של זמני הקבלה ל"יחידות"
 50 וזמני הנסיעה אליו, והוא גוזר "קנסות" על אלה שלא יתנהגו כפי
 51 התקנות, וגם מאיים ביציאה מהמדינה.
 52 אולם, כדאי לציין, שהחסידים הראשונים היו אומרים, שמה שאנו רואים
 53 "מעשה רב" שאכן שואלים מהרביים עצות בענינים גשמיים, והרביים
- עונים - הרי זה מפני שרבנו הזקן בעצמו "התיר" זאת ברשימה שכתב
 "קרב לזמן הסתלקותו" (נדפסה ב"אגרות קודש" שם, סימן סה), אודות
 המעלה של "קירוב הדעת ועצות מרחוק בכל עניני ב"ב וכו'".
 אהובי, אחי ורעי! מאהבה מסתרת - בא אני אליכם
 ב-תוכחת מגלה. לכו
 נא וננבחה! - בואו
 ונתדבר ביננו. זכרו ימות
 עולם, בינו שנות דור
 ודור, הַיְהִי־תָה כְּזֹאת
 מימות עולם, וְאִי־הָ
 אִיפּוֹא מִצְאָתָם מִנְהַג
 זה - שיפרשו להלך,
 כְּאַחַד מִכָּל סִפְרֵי חֻכְמֵי
 יִשְׂרָאֵל הַרְאֻשׁוֹנִים
 וְהַאֲחֻרָּוִים, לְהִיזֹת
 מִנְהַג וְתִקּוּן לְשֵׁאל
 בְּעֵצָה נְשִׁמִּיּוֹת, בְּדַת
 מֵה לְעֵשׂוֹת בְּעֵינֵינוּ
 הָעוֹלָם הַנְּשָׁמִי, אִף -
 לא, לְגִדּוּלֵי חֻכְמֵי
 יִשְׂרָאֵל הַרְאֻשׁוֹנִים כְּתַנָּאִים וְאִמּוֹרָאִים, אֲשֶׁר כָּל רִז לֹא
 אֵינֶם לְהוֹי, - ששום סוד לא נעלם מהם, וְנִהְיִי לְהוֹן שְׂבִילֵינוּ
 דְרַקִּיעֵי, - והיו בהירים ומאירים להם הדרכים שבשמים, כִּי
 אִם לְנִבְיָאִים מְמוּשׁ, אֲשֶׁר הָיוּ לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל, כְּשִׂמּוֹאֵל
 - הנביא, הנקרא הַרְזָאָה, אֲשֶׁר הִלֵּךְ אֵלָיו שְׂאוֹל לְדַרְשׁ ה' 4
 - על ידו, עַל דְּבַר הַאֲתוֹנוֹת שֶׁנֶּאֱבְדוּ לְאִבּוֹ. - מדוע, אכן,
 לא שאלו את התנאים והאמוראים גם אודות ענינים גשמיים?
 - מסביר רבנו הזקן: כִּי כְּאַמְתָּ, כָּל עֵינֵינוּ אֲדָם, לְכַד מְדַבְרֵי
 תוֹרָה וְרִאֵת שְׁמַיִם - אֵינֶם מְשַׁנְּיִם, רַק כְּנִבְנוּאָה, -

30. ראה ז"ח רות פד, א. 31. תהלים מד, כו. 32. ב"ב י, א. 33. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "הסיום הבלתי רגיל "עד כי יבא שילה" (ראה פ"ו ובכ"מ) מובן ע"פ זח"א (רלו, ב) עה"פ: באתר אחרא כו' באתר אחרא כו' והכא כו' דשכינתא תקום כו'". 1. שבת י, א. 2. ראה חולין נט, א. 3. ראה ברכות נח, ב. 4. שמואל א' פרק ט.

- 1 כתוב⁵ - ו'לא לחכמים - מגיע, לחם", - כלומר, כל
 2 הענינים הגשמיים, כמאמר רז"ל⁶: "הכל בידי שמים, חוץ
 3 מיראת שמים", ו' - חכמינו ז"ל אומרים: "שבעה דברים
 4 מקסים כו' - מידעת האדם, ומהם: אין אדם יודע כמה
 5 משתכר כו' ומלכות
 6 בית דוד מתי תחזור
 7 כו'", - כשיבוא המשיח,¹
 8 הנה השון - פרנסה²
 9 גשמית וקץ ביאת³
 10 המשיח, זה לזה. - כשם⁴
 11 שאין אף אחד יודע⁵
 12 ה"קץ", כך אין בכוח אף⁶
 13 אחד לדעת הענינים של⁷
 14 פרנסה. ומה שכתוב⁸
 15 ב'ישעיה': "יועץ וחסם⁹
 16 תרשים", - הרי שחכם¹⁰
 17 (בחכמת התורה) הוא גם "יועץ", מונח שמשמשים בו על
 18 נתינת עצה בענינים גשמיים, וכן מה שאמרו רז"ל¹¹: - בנוגע
- למי שעוסק בתורה לשמה: "ונהנין ממנו עצה ותושיה" -
 הרי מובן מהפסוק וממאמר רבותינו ז"ל שתלמיד חכם הלומד
 תורה יש בכוחו לתת עצות, הנינו בדברי תורה, - דוקא,
 הנקרא "תושיה"¹⁰, - וא"כ "עצה ותושיה" היינו - עצות
 בעניני תורה, כמאמר
 רז"ל: "יועץ" - "זה
 שיודע לעבר שנים -
 על ידי הוספת חודש
 לשנה, חודש אדר,
 ולקבץ חדשים - מתי
 ראש חודש, כו", שפוד
 העבור - לעבר שנים
 וחדשים, קרוי 'עצה'
 ו'סוד' פלשון תורה,
 כדאיתא - כפי שהגמרא
 אומרת בפסנהדרין דף
 פז, ע"ג שם פפרוש רש"י: - שם כתוב במפורש ש"יועץ"
 ו'עצה' קשורים בסוד העיבור.

אגרת הקדש

וי"ש אינם מושגים רק בנוואה ולא לחכמים לחם
 כמארו"ל הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים ושבעה
 דברים מכוסים כו' אין אדם יודע כמה משתכר כו'
 ומלכות בית דוד מתי תחזור כו' הנה הושו זה לזה
 ומ"ש בישעיה יועץ וחסם חרשים וכן משארו"ל ונהנין
 ממנו עצה ותושיה היינו בד"ת הנקרא תושיה כמארו"ל
 יועץ זה שיודע לעבר שנים ולקבוע חדשים כו' שמוד
 העיבור קרוי עצה וסוד כלשון תורה כדאיתא בסנהדרין
 דף פ"ז ע"ש בפרש"י:

יום שישי ט"ז תשרי

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' קלה, אך האמת אניד... עד עמ' 268, ואחור ח"ו.

- 37 אך האמת אניד לשומעים לי, כי אהבה מקלקלת
 38 השורה¹¹, ונהנה היא - האהבה היא כסות עינים שלא
 39 לראות האמת, מרוב אהבתם לחיי הגוף - שבגלל כך באים
 40 חסידים לבקש עצות בענינים גשמיים, כפי שפרש להלן;
 41 בינתיים מצוין רבנו הזקן,
 42 שלא מדובר כאן חס'
 43 ושלום על אהבת הגוף¹⁰
 44 סתם, כי אם הכוונה היא¹¹
 45 אכן: לשם שמים, -
 46 רוצים בחיי גוף טובים,¹²
 47 לשם שמים, לעבד בו -
 48 עם הגוף, את ה', פרשפי¹³
 49 אש ושלחבת גדולה¹⁴
 50 מאהבת נפשם את ה',
 51 - הרי למרות שזה אכן¹⁵
 52 לשם שמים, אך כיוון שהם¹⁶
 53 כל כך שקועים בוה, עד¹⁷
 54 שיש להם גם אהבה לחיי¹⁸
 55 הגוף, אהבה כזו המפריעה¹⁹
 56 לסדר, הרי במילא - ועל בן היטב תרה להם בצער הגוף
 57 חס' ושלום ה' ירחם, ואין יכולין לקבל כלל, - צער ויסורים,
 58 עד ש' - הצער מעבירים על דעתם, לכתת רגליהם מעיר
 59 לעיר, לשאל עצות מרחוק, - מהו אכן הטעם שהקדוש ברוך
 60 הוא נותן יסורים, ואיך יש להתייחס על פי תורה לבעיות החיים
- הגשמיים - אם הדרך היא לא לבקש עצות על כך אצל תלמידי
 חכמים וצדיקים? ממשך רבנו הזקן ומסביר: אלה המתהלכים
 לבקש עצות איך להיפטר מהצרות הגשמיות, אין דרכם הדרך
 הנכונה על פי תורה. שכן, בעשותם כך - ולא שעו אל ה'
 לשוב אליו ברוח נמוכה
 והכנעת הגוף, לקבל
 תוכחתו באהבה, "כי -
 הרי, דוקא את אשר
 יאהב ה' וכו':" -
 יוכיח¹² - מכאן, שבמקום
 להתהלך ולחפש עצות
 איך להיפטר מעונשים
 גשמיים, על האדם לחזור
 בתשובה, שהרי העונשים
 סימן הם שהקדוש-ברוך
 הוא רוצה שאותו יהודי
 יעשה תשובה, ויתירה
 מזו, על יהודי להיות שבע
 רצון מכך, שכן יש לו
 הזכות, שדוקא אותו בחר ה' לעוררו לתשובה, כביטוי לאהבתו
 המיוחדת של הקדוש-ברוך-הוא אליו.
 וכמו אב רחמן וצדיק המכה בנו שאין לבן
 ערף לנום, למצוא לו עזרה, או אפילו - לא, מליץ ישר,
 לפני אביו הרחמן והצדיק וחסיד, - הרבי הרייצ' נ"ע העיר

5. קהלת ט, יא. 6. ברכות לג, ב. 7. פסחים נד, ב. 8. ג, ג. 9. אבות רפ"ו. 10. סנהדרין כו, ב. ובכ"מ. 11. ב"ר פנ"ה, ח. 12. משלי ג, יב.

34 לְכָךְ נִקְרָאִים "אלהים אחרים", שְׂיוֹנְקִים – חיותם, מִפְּחִינַת
35 "אֲחֻרָיִם". – לא ברצון הפנימי, כי אם ברצון החיצוני, כפי
36 שהוסבר בפרק כ"ב בחלק הראשון של ספר ה"תניא", שבשעה
37 שנותנים דבר לידיד, מסתכלים ישר בפניו כשנותנים לו. שכן,
38 כיוון שבנפש זה בא
39 מהפנים ומהרצון הפנימי

40 של הנפש, כך גם בגוף
41 מתבטא הדבר על ידי
42 ההסתכלות בו בפנים,
43 ואילו כשנותנים דבר
44 לשונא – מפנים את הפנים
45 ממנו, שכן כיוון שבנפש,
46 הפנים, פנימיות הרצון
47 הפנימי, מופנים ממנו,
48 והנתינה היא רק ברצון
49 החיצוני מפני טעם איזה
50 שהוא, אבל לא שרוצים
51 לתת לו באמת, הרי כשם
52 שבנפש, הפנים, הרצון

53 הפנימי, מופנה ממנו, משתקף הדבר גם בגוף, שהפנים מופנים
54 בשעה שנותנים לו ההשפעה. כך גם כאן – השפעת חיי הגוף
55 לאומות העולם ניתנת רק ברצון החיצוני, בחינת "אחוריים"
56 (הניגוד ל"פנים"), והם נקראים "אלהים אחרים". על כל פנים
57 יוצא, שבחינת "פנים" למעלה היא ההשפעה הניתנת לבני
58 ישראל ברצון הפנימי של הקדוש ברוך הוא. וְכֵן הוּא בְּאֵרֶם,
59 הָרָצוֹן וְהַחֲשֵׁק – הרצון הפנימי של האדם, הוּא בְּחִינַת
60 "פְּנִיִם", – וכשואמרים שצריך להיות "פנים בפנים" מהאדם
61 להקדוש ברוך הוא, הכוונה היא לקבל ברצון וחשק (ברצון
62 פנימי) מה שניתן לו מה"פנים" שלמעלה (מהפנימיות שלמעלה),
63 ובענינו הכוונה שיש לקבל התוכחה של הקדוש-ברוך-הוא
64 (שהתבטאה ביסורים גשמיים) ברצון פנימי. וְאִם אֵינוֹ מִקְבֵּל –
65 התוכחה, בְּאֵהָבָה וְרָצוֹן – פְּאֵלוֹ הוֹפֵךְ עֵרֶף וְאֲחֹזֵר, חֵם-
66 וְשָׁלוֹם.

1 באחת משיחותיו¹³: כשרבנו הזקן מדבר בפעם הראשונה אודות
2 אב המעניש את בנו ומכה אותו, אין הוא משתמש בתואר
3 "חסיד", ורק לאחר מכן, כשהוא מדבר אודות "מליץ יושר", שם
4 הוא משתמש בתואר זה. שכן, אב המכה את בנו, הוא אכן רחמן
5 וצדיק וחכם, אבל לא
6 חסיד, כי חסיד אינו מכה!

7 על כל פנים רואים אנו,
8 שאם הבן הוא חכם – לא
9 ינוס לחפש לו עזרה או
10 מליץ יושר, רק לְהִיזֵת
11 "וְיִשֶׁר יַחְזוּ פְּנִימוֹ" – לא
12 עם העורף שלו, כי אם עם
13 הפנים שלו, עִם אָבִיו –
14 פְּנִיִם בְּפְנִיִם, – פנים
15 כנגד פנים, לְסִבְלָה
16 הַבְּאֻרְתִּי בְּאֵהָבָה, לְמוֹת
17 לוֹ בְּלֵ חַיִּים. וְהֵנָּה,
18 לְמַעַלָּה בְּחִינַת "פְּנִיִם" –
19 שלמדנו לעיל, שמצדו

20 של יהודי צריך להיות ללמעלה האופן והבחינה של "ישר יחזו
21 פנימו", ו"פנים בפנים", ההיפך מהחזרת העורף, כי אם לחזות
22 באבינו שבשמים פנים אל פנים, הרי הבחינה של "פנים" למעלה
23 הוּא הָרָצוֹן וְהַחֲשֵׁק, אֲשֶׁר אָבִינוֹ שֶׁבְּשָׁמַיִם מְשַׁפֵּעַ לְבָנָיו
24 כֹּל טוֹב עוֹלָמִים – גם העולם הרוחני וגם העולם הגשמי, וְחַיִּי
25 נֶפֶשׁ וְגוֹף, – הרי כל זה הוא משפיע, בְּאֵהָבָה וְרָצוֹן, חֲשִׁיקָה
26 וְחֲפִיצָה, עֲלֵי־יְדֵי תוֹרַת חַיִּים – שֶׁהִיא – התורה היא, רָצוֹנוֹ
27 וְתַבְרָךְ – אֲשֶׁר נָתַן לָנוּ, – השפעה כזו, שהיא באהבה ורצון
28 וכו', היא הנקראת בחינת "פנים", השפעה הבאה מהפנים
29 ופנימיות הרצון שלמעלה, כְּמוֹ שְׂאוֹמְרִים: – בשמונה עשרה,
30 "כִּי בְּאוֹר פְּנִיךָ נִתְּתָה לָנוּ תוֹרַת חַיִּים כּוּ" – לַעֲשׂוֹת בָּהּ –
31 ועל ידה, רָצוֹנוֹ, וְעַל זֶה נֹאמְרִי: "בְּאוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים,
32 וְרָצוֹנוֹ כּוּ". מִה־שְׂאוֹן־בֶּן לְעוֹבְדֵי גִלּוּלִים, – לאומות
33 העולם, מְשַׁפֵּעַ חַיִּי גוֹפִם¹⁴ שְׁלֵא בְּרָצוֹן וְחֲשִׁיקָה וְחֲפִיצָה,

יום שבת קודש י"ז תשרי

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' 268, ועצה היעוצה לקבל... עד עמ' קלה, נס"ו:

76 ויעשה תשובה, וְיִמְצָא לוֹ עוֹנוֹת הַצְּרִיכִין מִרוּק יִסּוּרִים,
77 וְיִרְאֶה לְעֵין גְּדוֹל אֲהַבְתּוֹ – של הקדוש ברוך הוא, אֵלָיו, –
78 אהבה הַמְּקַלְקֶלֶת
79 חֲשׂוּרָה, כְּמִשַׁל מֶלֶךְ
80 גְּדוֹל וְנוֹרָא הַרוֹחֵץ
81 בְּכַבּוּדוֹ וּבְעֶצְמוֹ צוֹאֵת
82 בְּנוֹ יְחִידוֹ, מִרְבֵּ¹⁶
83 אֲהַבְתּוֹ, – לבנו, שהרי
84 זה חריגה מהסדר, שאכן

אגרת הקדש

ועצה היעוצה

לקבל באהבה היא עצת ה' בפי חז"ל לפשפש במעשיו
וימצא לו עונות הצריכין מירוק יסורים ויראה לעין
גדול אהבתו אליו המקלקלת השורה כמשל מלך
גדול ונורא הרוחץ בכבודו ובעצמו צואת בנו יחידו

67 וְעֵצָה הַיְעוּצָה לְקַבֵּל – היסורים, בְּאֵהָבָה, – שיהיה בכוחו
68 של אדם לקבל את היסורים באהבה, היא עֲצַת ה' בְּפִי
69 חֲכָמֵינוּ ז"ל: "לִפְשֵׁשׁ
70 בְּמַעֲשָׂיו", – כפי
71 שהגמרא¹⁵ אומרת: "אם
72 רואה אדם שיטורין באין
73 עליו יפשפש במעשיו",¹⁵
74 אחרי אלה ממעשיו שיש
75 לעשות תשובה עליהם,¹⁷

13. ראה סה"ש תש"ד ע' 15. 14. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "צ"ע דלכאורה כן הוא גם בחיי נפשם. ראה ח"א פכ"ב וספ"ג". 15. ברכות ה, א. 16. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "צ"ע דבמשל כ' גודל (איכות?) ובמשל רוב (כמות?)".

<p>24 המלך עצמו רוחץ ומנקה את הצואה, רק אהבתו הרבה של 25 המלך אל בנו יחידו מקלקלת את השורה, שהוא עצמו רוחץ 26 צואתו. כך יש לראות אהבתו הגדולה של הקדוש-ברוך-הוא 27 אליו – בנקותו עוונותיו על ידי יסורים. כְּמוֹ שְׁפָתוֹבֵב: "אִם 28 רְחִץ ה' צוֹאת בְּנוֹת 29 צִיּוֹן כּוֹ, בְּרוּחַ מְשַׁפֵּט 30 כּוֹ".²⁰ וּכְמִים הַפְּנִים 31 אֶל פְּנִים, – 32 כשמסתכלים עם הפנים 33 במים, משתקפים במים 34 אותם פנים, כך הרי גם 35 לב האדם לאדם, לב 36 האדם למטה לאדם 37 העליון – ללמעלה, 38 תתעורר האהבה בלב 39 כל משפיל ומבין יקר 40 מהות אהבת ה' אל 41 התחתונים, – לאלה הנמצאים בתחתיות העולם הזה, אשר 42 היא – אהבתו של הקדוש ברוך הוא, יקרה ומוכה מכל חיי 43 העולמים בלם, – העולמות הרוחניים והגשמיים, כמו 44 שפְּתוֹבֵב²¹: "מה יקר חסדך וכו'", – וכן כתוב²²: "כי טוב 45 חסדך מחיים כו'", כי החסד שהוא פְּחִינַת אַהְבָּה, – 46 פנימיות החסד היא אהבה, "אהבת עולם אהבתיך על כן</p>	<p>משתכין חסד", מאהבה בא חסד, הוא חיי החיים שֶׁבְּכָל הְעוֹלָמוֹת, כְּמוֹ שְׁאוּמְרִים: – בשמונה עשרה, "מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד". – הרי שחסד ואהבה הם המזון והחיים של החיים. וְאִזּוּ – כשיבין את אהבתו הגדולה של הקדוש-ברוך- הוא אליו, המתבטאת ביסורים – וזה יעורר בו אהבה להקדוש-ברוך- הוא, לקבל את היסורים באהבה, אז – "נָם ה' יִתֵּן חַיִּים", – מה שטוב גם בגלוי, טוב הנראה והנגלה, שרואים בעיני בשר שזה טוב, וְיֵאָר פְּנִי אֵלָיו, – שהפנים והפנימיות שלמעלה יהיו באופן שיהיו נראים בפנים, וטוב לאדם למטה, בְּפִחִינַת אַהְבָּה מְגֹלָה, אֲשֶׁר הִיְתָה תַּחְלָה מְלַבֶּשֶׁת וּמְסַתֶּרֶת בְּתוֹכָהּ מְגֹלָה, – הבאה מאהבה מסותרת, הרי זה יבוא באהבה גלויה ובחסדים גלויים, וְיִתְמַתְקוּ הַגְּבוּרֹת בְּשֶׁרֶשֶׁן, – שבשורש הרי הגבורות הן טוב, אלא שהן יורדות למטה בענין של גבורות ויסורים – הרי הגבורות יתמתקו בשרשן, וְיִתְבַּטְּלוּ הַדִּינִין נְצַח־סָלַח-וְעָד:</p>
--	--

17. ישעי' ד, ד. 18. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "בכתוב - את". 19. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "להעיר מש' הכולל ליה"ד דביעור חמץ". 20. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "וראה פרש"י שם". 21. תהלים לו, ח. 22. שם סג, ד.

אגרות קודש

בי"ה, ו' תשרי, תש"כ

ברוקלין.

הנהלת ביהמ"ד בית ישראל בעיה"ק ירושלים ת"ו

ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבם מכ"ה אלול, יום עליו נאמר בראשית ברא אלקים וגוי, בראשית אותיות, תרי שבת (עיין תקו"ז ריש תקון מח'), בו כותבים אודות ענין שמירת שבת, אשר לכן החליטו לקנות מכונה וכו' הקשורה בכמה הוצאות.

והנה אף כי אין קופה מיוחדת לענינים כגון אלו, ובכלל מצב הקופות שעמוסות הוצאות ע"ג הוצאות, בכ"ז ע"פ מ"ש חבר אני לכל אשר יראוך, מצורפת בזה המחאה פרטית השתתפות סמלית בענין האמור.

ויהי רצון אשר תרי שבת ישמרו ישראל ומיד הן נגאלין על ידי משיח צדקנו בגאולה האמיתית והשלימה.

בכבוד ובברכת חתימה וגמח"ט.

יום ראשון	יא תשרי	ה'תש"ד
-----------	---------	--------

שיעורים. חומש: ברכה, פרשה ראשונה עם פירש"י.
תהלים: ס"סה.
תניא: כא. אד"ש . . . 266 בכל יום.

במוצאי יוהכ"פ תקנ"ו בליאזנא אמר רבינו הזקן תורה ברבים – כנהוג אז דרושים קצרים – ע"פ מי כה' אלקינו בכל קראנו אליו, אליו לא למדותיו, דער פרדס זאגט אליו איז אורות המתלבשים בכלים דע"ס דאצילות, דער רבי דער בעש"ט זאגט אליו איז דער אלקות וואָס אין כלים דע"ס דאצילות, דער פירוש הפשוט איז: אליו עצמות א"ס וואָס עס איז בא יעדען פשוט'ן אידען בידיעה עצמית דורך אמונה פשוטה, און דאָס איז קרובים אליו און בכל קראנו אליו עצמות א"ס און עצמות הנשמה, תפלה באמונה פשוטה איז מחבר עצמות הנשמה מיט עצמות א"ס, אז עצמות א"ס זאָל זיין דער רופא חולים און מברך השנים.

במוצאי יום הכפורים תקנ"ו בליאזנא אמר רבינו הזקן תורה ברבים – כנהוג אז דרושים קצרים – על פסוק "מי כה' אלקינו בכל קראנו אליו", אליו לא למדותיו. ה'פרדס' אומר: "אליו" הם האורות המתלבשים בכלים דעשור ספירות דאצילות; הרפי הבעל-שם-טוב אומר: "אליו" הוא האלקות שבכלים דעשור ספירות דאצילות; הפרוש הפשוט הוא: "אליו" – עצמות אין-סוף שבידיעה עצמית של כל יהודי פשוט – על ידי אמונה פשוטה – וזהו 'קרובים אליו', ו'בכל קראנו אליו' – עצמות אין-סוף ועצמות הנשמה; תפלה באמונה פשוטה מחברת את עצמות הנשמה עם עצמות אין-סוף, שעצמות אין סוף יהיה הרופא חולים ומברך השנים.

יום שני	יב תשרי	ה'תש"ד
---------	---------	--------

שיעורים. חומש: ברכה, שני עם פירש"י.
תהלים: ס"סח.
תניא: אך גם . . . יבא שילה

ברית כרותה לתעמולה ועבודה במועצות חכמה ובקרוב הדעת שאינה חוזרת ריקם.

יום שלישי	יג תשרי	ה'תש"ד
-----------	---------	--------

שיעורים. חומש: ברכה, שלישי עם פירש"י.
תהלים: סט"עא.
תניא: כב. אהוביי . . . בפירש"י.

הסתלקות אדמו"ר מהר"ש – תרמ"ג – ומנוחתו כבוד בליובאוויטש.
תחלת אגרת סימן כב וסופה – לא בא בדפוס באגרת הקדש. (נדפס בקובץ התמים חוברת שנייה).

יום רביעי

יום רביעי

יד תשרי, ערב הה"ס

ה'תש"ד

שיעורים. חומש: ברכה, רביעי עם פירש"י.
תהלים: עב"עו.
תניא: אך האמת . . . יאהב ה' וכו'.

ערוב תבשילין.
אין מוסיפין על שתי ערבות, מה- שאין-כן בהדסים.
מהדרים לאגוד הלולב בפסח ובערב יום טוב. על הלולב שתי כריכות - ומשתדלים ששתייהם תהיינה מכסות בהדסים וערבות, גם כריכה העליונה במעט על כל פנים - ומלבד זה שלש כריכות שבהם אוגד ההדסים והערבות עם הלולב, שלש אלו במשך טפח אחד.

יום חמישי

יום חמישי

טו תשרי, א דחג הסוכות

ה'תש"ד

שיעורים. חומש: ברכה, חמישי עם פירש"י.
תהלים: עז"עת.
תניא: וכמו אב . . . הדינין נס"ו.

בשנותנים הד' מינים לאחר לברך עליהם, אומרים בפרוש שהוא במתנה על מנת להחזיר, ובפרט ביום ראשון. והוא תועלת לנותן ולמקבל. הורה אדוני אבי מורי ורבי [הרשב"ב] שיתחילו ברבת שהחנינו בשהלולב בידו אחת והאתרוג בשניה.
הפסוקים בי אמרתי גו' - רק בהושענא רבה.
גם ביום מברכים "לישב בפסח" אחר קדוש ולא אחר המוציא.
ההנהגה בעת ברכת כהנים (כנזכר לעיל יום ב' דחג השבועות), אנו יודעים על ידי זה שרבנו הזקן היה לוקח את ה"צמח צדק" קדם חתנתו תחת תליתו לנשיאת כפיים.

יום שישי

יום שישי

טז תשרי, ב דחג הסוכות [בחו"ל]

ה'תש"ד

בקדוש הלילה: שהחנינו, ואחר כך לישב בפסח. במתנה אין אומרים הודו, אבל אומרים פתח אליהו.
שיעורים. חומש: ברכה, ששי עם פירש"י.
תהלים: עט"פב.
תניא: אהובי . . . או"נ מלו"נ.

הצ"צ סיפר: תקס"ט האבען מיר געהערט פון זיידען דעם זעקסטען מאל דעם ושאתם מים - הראשון - פון לקו"ת, און עס איז געווען ע"ד ווי די גמרא זאגט (ירוש' סוכה פ"ה ה"א) שמשם שואבים. יונה האט מקבל געווען בשמחת בית השואבה גילוי הנבואה, מיר האבען מקבל געווען עד אין סוף, דער סוף איז אז משיח וועט קומען, שנעוץ תחלתן בסופן.

ה"צמח צדק" ספר: בשנת תקס"ט שמענו מהסבא [אדמו"ר הזקן] בפעם הששית את [המאמר] וישאבתם מים - הראשון - שב"לקוטי תורה", וזה היה בדומה למה שהגמרא אומרת (ירושלמי סכה פרק ה' הלכה א') שמשם שואבים. יונה [הנביא] קבל בשמחת בית השואבה את גלוי הנבואה, אנו קבלנו עד אין סוף, הסוף הוא שמשית יבוא, שנעוץ תחלתן בסופן.

שבת קודש

שבת

יז תשרי, שבת חוהמ"ס

ה'תש"ד

גם בשמחה ובצורה.

שלום עליכם, אשת חיל, מזמור לדוד, דא היא סעודתא, ויתן לך - אומרים בלחש. במוסף - "ומונחתם ונסכייהם" אחרי פסוקי כל יום ויום. בשבת אין אומרים הושענות.

שיעורים. חומש: ברכה, שביעי עם פירש"י.

תהלים: פג"ז.

תניא: כג. בגזירת . . . קלו כלל.

על ידי העבודה הנסיונות מתגלה בחינת יחידה שבנפש, כמאמר "חבוקה ודבוקה בך" - התקשרות הנשמה באלקות, ועל ידי זה - "טוענת עלך" - בקיום התורה ומצות במסירת נפש, הנה - "יחידה ליחידך" - שמתגלה בחינת יחידה שבנפש, דעל ידי התגלות זו נהפך יחידה שבנפש בהקמת לאלקות, שהיא ענין התקף בקיום התורה ומצות בחינת פנימי, ובהרגש תענוג גדול והנאה מרבה בעבודת ה', ובכל עניני העולם הן ולאן שוין אצלו בהשואה אמיתית, כי נלקח ממנו התענוג וטוב טעם שבענינים הגשמיים.

המשך ביאור למס' פסחים ליום ראשון עמ' ב

כדי שיוכלו לעסוק בתורה.

הגמרא מביאה טעמים נוספים מדוע גלו לבבל: ואמר רבי אלעזר, לא הגלה הקדוש ברוך הוא את ישראל לבבל, אלא מפני שעמוקה היא בשאול, ומשום כך יפדה אותם משם מהר, שהרי הבטיח הקב"ה שיפדה אותם ממקום שהוא עמוק כשאויל, שנאמר (הושע יג יד) 'מיד שאול אפרם ממות אנאלם'. רבי חנינא אמר, הטעם שהגלה אותם לבבל, הוא מפני שקרוב לשונם ללשון התורה, ומשום כך לא תשתכח מהם התורה מהר. רבי יוחנן אמר, הטעם שהגלה אותם לבבל, הוא מפני ששיגורן - ששלחם לבית אמן, שאברהם אבינו יצא מאור כשדים שהיא בבבל, משל לאדם שבעם על אשתו, ליהינן הוא משגרה, לבית אמה, כך ישראל כשכעס עליהם הקב"ה שלחם לבבל. והיינו - ודבר זה הוא המבואר בדבריו דרבי אלכסנדר, דאמר, שלשה חזרו למטעין - למקורם, ואילו הן, ישראל, הקסף של מצרים שבזו ישראל בצאתם, וכתב הלוחות. ומבאר הגמרא את שלשת הדברים: ישראל חזרו למקורם, היינו הא דאמרו - מה שאמר רבי יוחנן, שחזרו לבבל שהיא בית אמן. כסף מצרים שבזו ישראל חזר למקורו, דכתיב (מלכים א' יד כה-כו) 'ויהי בשנה החמישית למלך רחבעם עלה שישק מלך מצרים על ירושלם וגו' ויפק את אצרות בית ה' ואת אוצרות בית המלך ואת הכל לקח', הרי שחזר כל הכסף למצרים. כתב הלוחות חזר למקורו, דכתיב (דברים טו) לגבי שבירת הלוחות, 'ואשרם לעיניכם, ותנא - ושנינו בברייתא, לוחות נשברו, ואותיות פורחות, שדרשו מלעיניכם' שהיה שם דבר פלא שהעין פונה להסתכל עליו, הרי שחזר הכתב למקורו.

טעם נוסף מדוע גלו ישראל לבבל: עולא אמר, הטעם שגלו ישראל לבבל, הוא פרי שאיכלו שם

אחר שנלחם דוד באדום, כי ששת חדשים ישב שם וגו' יואב וכל ישראל עד הכרית כל זכר באדום - שבששה חדשים בלבד שישבו ישראל באדום הרגו מהם את כל הזכרים, ואילו אגן - אנחנו, איתנו גבן כמה שני ולא קא עבדינו לבו מדי - הרי אתם נמצאים אצלנו כבר כמה שנים, ואין אנו עושים לכם דבר. אמר לו רבי חנינא לאותו מין, האם ברצונך שיטפל לך - שיתלוה לך תלמיד אחד להשיבך תשובה. נטפל ליה - נתלוה אליו רבי אושעיא, אמר ליה רבי אושעיא, מה שאין אתם עושים לנו דבר, אין זה משום שאתם טובים יותר, אלא משום דלא ידעיתו היכי תעבדו - שאין אתם יודעים איך לעשות לנו רעה, תבלינן בוליהו - שהרי אם תרצו לכלות את כל ישראל, הלא אינכם יכולים כיון דליתנהו גביכו - אין כל ישראל נמצאים אצלכם, ואין אתם יכולים לכלות את כולם, ואם תרצו לכלות רק מאי דאיכא גביכו - את אותם שנמצאים אצלכם, אין אתם רוצים בכך, כיון דקרי לבו מלבנותא קמיעתא - יקראו לכם מלכות קטועה, שנחסר ממנה חלק מבני המלכות. אמר ליה המין לרבי אושעיא, נפא דרומאי - נשבע אני בעבודה ורה של רומי, שאכן כדברייך בהא נחתין ובהא סלקינן - במחשבה זו אנו יורדים ועולים, כלומר שתמיד אנו עסוקים במחשבה זו, שאנו רוצים לכלותכם, ואין אנו עושים כן מחמת הטעם שאמרת.

הגמרא מביאה דרשה נוספת בענין הגלות: תני רבי חיאי בברייתא, מאי דכתיב - מה הפירוש במה שנאמר על התורה (איוב כח ג) 'אלהים תבין דרבה והוא ידע את מקומה', יודע - מכיר היה הקדוש ברוך הוא את ישראל, שאינו יכולין לקבל גזירות אכזריות של אדום, שהם גזורים שמד על ישראל שלא יעסקו בתורה ולא יקיימו מצוות, לפיכך הגלה אותם לבבל, שאינם אכזרים כשאר האומות,

המשך ביאור למס' פסחים ליום שישי עמ' א

בית הפרס האמור בסוגייתנו, הוא שדה שהיה בה קבר ונחרשה השדה, שגורו חכמים שכל ההולך בתוך מאה אמה סביבות הקבר יטמא, שחוששים שמא הולוכה המחרישה את עצמות המת ופירותן על פני השדה, וההולך שם יסיט בהילוכו עצם שהיא גדולה כשעורה, ועצם כשעורה מטמא במגע ובמשא.

בית הפרס, היינו מה דתנן (אהלות פ"ח מ"א) 'ושוין בית שמאי ובית הלל,

כלומר, שחידשו דבר בהלכות של הר הבית, וקיבל רבי יוחנן מרבו, שהחידוש היה שהוסיפו על קדושתו ואמרו שטובל יום לא יגנם בטהרה ליה, דהיינו בהר הבית. הרי שכניסת טבול יום בהר הבית הוא איסור דרבנן, ובערב פסח התירו לו להיכנס להר הבית לצורך הבאת קרבנותיו כדי שיטהר מצרעתו ויוכל להקריב את הפסח, משום שלא העמידו חכמים את דבריהם במקום שיבטל מחמתם ממצוה שיש בה עונש כרת.

מתי מתירים את הספק?

יום ראשון י"א תשרי ה'תשע"ד

נאכלה – הותרה התערובת כי תולים שהאיסור הלך לו. ואולם לפי האמור לעיל התערובת מותרת רק אם החתיכה נפלה לים או נאכלה קודם שנודע הספק אבל לאחר שנודע הספק ונאסרה כל התערובת, הרי היא נשארת באיסורה גם אם חתיכה נפלה לים או נאכלה (משל"מ, ד"ה ומכאן ג"ל).

אמנם, ה'משנה אחרונה' חולק על כך וסובר שגם לאחר שנודעה התערובת ונוצר הספק – נפילת חתיכה לים מתירה את התערובת. והראיה, שההיתר הוא רק אם החתיכה נפלה מעצמה או שנאכלה בשוגג, וההבדל בין נפילה מעצמה לנאכלה במזיד שייך רק לאחר שנודעה התערובת ונוצר ספק איסור (כי רק אז ישנו המושג מ"ז).

ויש הבדל בין שתי ההלכות: ב'שני שבילין', לאחר שנעשו ה'טהרות' ושתיהן לפנינו הרי זו תערובת של 'חד בחד', אחת טמאה ואחת טהורה, וכל אחד מהשניים נחשב כגוף האיסור, ולכן גם אם נאכלה אחת אין להתיר את השניה כי תמיד האיסור קיים לפנינו. אבל בתערובת איסור ברוב היתר ('חד בתרי'), מדין תורה האיסור בטל ברוב (גם ב'בריה' ו'דבר שיש לו מתירין'), ואם נפלה חתיכה לים יש להתיר גם לאחר שנודעה התערובת ונוצר הספק, כי כאשר הרוב היתר (ואיסור המיעוט הוא מדרבנן) תולים שהאיסור נפל.

(משנה אחרונה טהרות פ"ה מ"ג, ד"ה ונאכלו)

הלכות שאר אבות הטומאות פרק יט, הלכה א: שני שבילין, אחד טמא ואחד טהור, הלך באחד מהן ואין ידוע באי זה מהן הלך, ועשה טהרות ונאכלו... ומהר, והלך בשני ועשה טהרות – הרי אלו טהורות. אם קצמות הראשונות – אלו ואלו תלויות.

אם ה'טהרות' (תרומה טהורה) שעסק בהם לאחר שהלך בשביל הראשון נאכלו ואינם, ואחר כך הלך בשביל השני ועסק שוב ב'טהרות' – גם הן טהורות מספק (כדין ספק טומאה ברשות הרבים), כי כאשר דנים על ה'טהרות' השניות יכולים לתלות את הטומאה בראשונות, אך אם ה'טהרות' הראשונות לא נאכלו ושתיהן לפנינו, כיון שאחת מהן טמאה וודאי, ואי אפשר לטהר את הוודאי, הרי כיון שלא ידוע איזו היא, שתייהן 'תלויות' ואף אחת מהן אינה נאכלת.

ומדייק ה'משנה למלך': ה'טהרות' השניות טהורות מספק רק אם הראשונות נאכלו קודם שנולד הספק בשניות, אבל אם לא נאכלו והספק נולד כאשר שתייהן לפנינו, אזי גם אם אחת ה'טהרות' תיאכל או תישרף – הנשארות אסורות.

והנה, נפסק ב'שלחן ערוך' (יור"ד סי' קי"ז): דבר איסור שאינו בטל ברוב (כגון 'בריה' או 'דבר שיש לו מתירין') שהתערב בהיתר, אם נפלה חתיכה מהתערובת לים או

ממתי נפסל המאכל?

יום שני י"ב תשרי ה'תשע"ד

אבל הראב"ד מקשה על פירוש זה: הרי בהמשך המשנה שם נאמר "וכל שאינו מיוחד למאכל אדם – טהור עד שיחדנו לאדם"; ובוודאי שבאומרה 'טהור' אין כוונת המשנה שהוא 'טהור' בפועל, אלא שאינו מקבל טומאה. ולפי זה: "מה 'טהור' שאינו מקבל טומאה – אף 'טמא' שמקבל טומאה", וגם בתחילת המשנה "כל המיוחד למאכל אדם טמא עד שיפסל מאוכל כלב", הכוונה היא שהמאכל מקבל טומאה עד שיפסל מאכילת כלב.

וה'צמח צדק' (חי' על הש"ס טהרות שם) מביא ראייה לשיטת הראב"ד מדברי הגמרא (פסחים מה, ב) "הפת שעטיפשה ונפסלה מלאכול לאדם והכלב יכול לאוכלה מטומאה טומאת אוכלין בכביצה" – היינו "שמקבלת טומאה עתה", הרי "מבואר להדיא כדברי הראב"ד" שגם מאכל שנפסל לאדם, כל עוד לא נפסל לאכילת כלב – מקבל טומאה.

הלכות טומאת אוכלין פרק ב, הלכה יד: כל אכל שנפסד ונפרח עד שאינו ראוי למאכל אדם – אינו מקבל טמאה.

לשיטת הרמב"ם, אוכל שנפסל מאכילת אדם אינו מקבל טומאה אבל לדעת הראב"ד גם אוכל שנפסל מאכילת אדם עדיין יכול לקבל טומאה, ורק אם נפסל מאכילת כלב – אינו מקבל טומאה.

והנה, שנינו במשנה (טהרות פ"ח מ"ו): "כלל אמרו בטהרות, כל המיוחד לאוכל אדם טמא עד שיפסל מאוכל הכלב". ואכן, הרמב"ם מפרש (פיה"מ שם) שהמשנה מדברת באוכל אשר כבר נטמא בהיותו ראוי למאכל אדם, ואח"כ נפסד ונסרח, ובמקרה זה "הרי הוא נותר בטומאתו עד שיפסל מלאכול הכלב" (וכן פסק לקמן הי"ח). ולפי זה כוונת המשנה "כל המיוחד לאוכל אדם טמא" היינו שהוא טמא בפועל כי רק אז הוא בטומאתו עד שיפסל לכלב.

מדידת שיעורי תורה – כיצד?

יום שלישי י"ג תשרי ה'תשע"ד

תמורה, בין לטמאה קלה, בין לאיסור. הימנחת חינוך' מעלה את השאלה הבאה: "אני נבוכך לענין כל שיעורי תורה לאכילה הן ב'כוית' והן ב'ככותבת',

הלכות טומאת אוכלין פרק ד, הלכה ו: בנות חלב ודם ונותר ופגול שהניחן בחמה ונתמעטו – אין תיבין עליהן ברת. הניחן בנשמים ונתפחו – תזרו לכמות שהיו. בין לטמאה

הוא חייב כרת, "וזה אינו מסתבר כלל, דזה יאכל חטים פחות מכזית ויהיה פטור, ואחר יקח חטים כמו אלו פחות מכזית ויטחון ויהיה כזית, יהא חייב..."

אך הרמב"ם כאן כתב "כזית חלב ודם ונותר ופגול שהניחן בחמה ונתמעטו, אין חייבין עליהן כרת. הניחן בגשמים ונתפחו, חזרו לכמות שהיו". ונראה מדבריו שהשיעור נקבע כפי מצבו הראשוני של החומר האסור ואם שיעורו התמעט פטור, אלא אם כן יחזור למצבו הראשון. ולכן "בכל השיעורים כגון חמץ וחדש וכדומה – אינו חייב באוכל כזית קמח [כי אין כאן כזית לפי מצבו הקודם], רק אם אכל כל כך – שיהיה בזויסום כזית [ולא די בכזית קמח]".

(מנחת חינוך, מוסף השבת, טווח, ס"ק ה)

ועוד שיעורים לענין טומאה ולענין שבת, האם השיעורים לאיסורים או למצוות, כמו למשל שיעור כזית להפרשת חלה נמדדים לפי חומר הגלם (חיסים), שהכמות המופרשת צריכה להיות בשיעור 'כזית' מחיסים, או שהכוונה לכזית מהמוצר המוגמר?

שאלה זו קיימת גם בדברים נוספים שכרוכים בשינויים שנגרמים כתוצאה מעיבוד החומר הראשוני. למשל, כתוצאה מטחינת החיסים – גדלה הכמות הסופית, ומכזית חיסים ניתן לייצר כזית ורבע קמח.

והנה, לדעת הרשב"א השיעור נמדד לפי הקמח, ולפי זה יוצא דבר תמוה: האוכל בפסח חטים מחומצות יהא חייב כרת רק אם יאכל כזית, ואילו אם יטחון פחות מכזית מחטים אלו כאשר בקמח יש כזית, וחברו יאכל את הקמח – יהא

יום רביעי י"ד תשרי ה'תשע"ד

הדלקת סיגריה בנר של חלב

והרי הן נמשכים כדבק, אבל בשאר מיני אוכל "אין הניצוק שלהן חיבור". ואם כן אף שהשלהבת העולה מן הנר מדליקה את הסיגריה, אין כאן חיבור בין החלב לסיגריה. ב. בעירוי המשקין לחמין, האדים העולים מן החמין מתחברים למים בכלי העליון, ואילו בהדלקת הסיגריה מהנר, הרי החלב שממנו דולקת האש נשאף לסיגריה לאחר שהוא שרוף. ומטעם זה ה'בני חיי' חזרו בו והתירו הדלקת סיגריה מנר של חלב. ולמעשה, כותב ה'משאת משה': "אין כאן סרך איסור אם לא על צד הפרישות ומשנת חסידים גרידא".

גם ה'חיד"א (מחזיק ברכה סי' רי סק"ח) הביא דעות האוסרים ודעות המתירים ולמעשה התירו. ולדעה אחת, אף שיש להתיר, מכל-מקום "בעל נפש יחוש לזה". וה'לקט הקמח' (או"ח דף נב) הביא "חלום נפלא שסיפר לו הרב הגדול... שהיו מנדין אותו בשמים על שהיה מדליק ה'פיפא' (מקטרת) מנר של חלב".

הלכות טומאת אוכלין פרק ז, הלכה ב: ומפני מה אמרו: המערה משקין זונן לחמין – חבור? מפני ששעשן החמין עולה פתימרות עשן ומתערב בנצוק ובמים שפפלי העליון ומטמא הפלי, ששעשן העולה מן החמין משקין הוא חשוב.

מהלכה זו למד ה'בני חיי' (סי' קה סק"ד) שאסור להדליק סיגריה מנר של חלב האסור באכילה, שהרי כתב הרמב"ם "ענין החמין עולה כתמרות עשן ומתערב בנצוק (עמוד הקילוח) ובמים שבכלי העליון", היינו שהאדים העולים מן המים ונחשבים כמשקין מתערבים במים שבכלי. וגם בהדלקת הסיגריה על ידי שאיפת האש - "להב הנר הנמשך מן החלב מתערב בטיטון (סיגריה) ונמצא שואף חלב".

אך ב'משאת משה' (יו"ד סי' ה) כתב שיש לחלק בין הנידון לראיה:

א. החיבור על ידי עליית האדים מן המים החמים קיים רק במשקין, ואילו באוכל ההלכה היא (להלן ה"ד) שהניצוק מחבר בין הכלי הטהור לטמא, רק בדבש "שיש להן ריר

הכשר לקבלת טומאה - ברצון הבעלים יום חמישי ט"ו תשרי ה'תשע"ד

הגלילי הן ממון בעלים (בבא קמא יב, ב), ולכן הרצון שלהם מועיל להכשיר.

על פי זה הוא מבאר דיוק לשון הגמרא:

הגמרא (חולין לו, ב) מביאה את הפסוק המדבר בבשר קרבן שלמים, "והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל", ומכאן שבשר קדשים נטמא, ודנה באפשרות שבשר קדשים יקבל טומאה, כי איך יתכן שיוכשר לקבל טומאה? אין לומר שההכשר נעשה על ידי דם השחיטה, כי דם קדשים אינו מכשיר! וכן אין לומר שהוכשר במים שהדיחו בהם את הבשר בבית המטבחים שבעזרה (משקי בית מטבחים) כי גם מים אלו אינם יכולים להכשיר אוכלים לקבל טומאה (ראה הביאור בתוס' שם ד"ה אלא) ! ומבארת, ישנה אפשרות כאשר אדם הקדיש פרה לזבחי שלמים, ובעליה העבירוה בנהר

הלכות טומאת אוכלין פרק יב הלכה א: כל דברי הקשר אכלין – דברי קבלה הן... והוא שינתן עליהם ברצון בעלים.

לדעת הרמב"ם, הכשר אוכלין שיהיו ראויים לקבל טומאה הוא כשינתן על האוכלין אחד משבעה משקין, וזהו דוקא כאשר הוא ניתן ברצון הבעלים (שלא כדעת הרשב"א והתוס'), שגם רצון אחרים שאינם בעלים - מועיל להכשר, כי אינו מסתבר שרצונם של אחרים, שאינם הבעלים, יגרום טומאה לדבר שאינו שלהם (כסף משנה).

ולפי זה דן ה'קצות החושן' (סי' תו סק"א): איך יתכן שבשר קדשים יקבל טומאה, שהרי בלי רצון הבעלים אין המשקין מכשירים, וקדשים שהם ממון גבוה אין להם בעלים? אלא האפשרות היחידה היא בקדשים קלים, שלדעת רבי יוסי

כי מי הנהר מכשירים את הבשר לקבל טומאה ברצון בעליה, ורק בקדשים קלים (שלמים) שהם ממון בעלים ישנה אפשרות זו, מה שאין כן שאר קדשים שהם ממון גבוה ואין להם בעלים.

סמוך לשחיטתה, וכאשר הפשיטו את עורה נפל מעט מן המים והכשירוה לקבל טומאה. ונשאלת השאלה: מדוע נוקטת הגמרא דוגמא של 'זבחי שלמים' ולא קרבן אחר שנאכל?

יום שישי ט"ז תשרי ה'תשע"ד

מעשה וקנין של קטן

מדרבנן. וכתב רש"י שמדובר בזכייה מדרבנן, ותוספות ועוד ראשונים סוברים שקטן זוכה מדאורייתא. ואף על פי כן, במציאת קטן יש גזל רק מדרבנן, כי קטן קונה מדאורייתא רק כאשר יש דעת אחרת שמקנה לו, ובמציאה הרי אין דעת אחרת שמקנה.

וכתב הש"ך (חנ"מ רמג, ו) כי מאחר שחילוק זה לא נזכר בגמרא, הקטן זוכה מדאורייתא אף ללא דעת אחרת מקנה, ואת המשנה לגבי מציאת חרש שוטה וקטן הוא מיישב על פי הירושלמי (מעשר שני פ"ה) שאינו מחלק בין תחומים שונים (מתנה ומציאה), אלא בין גילאים שונים: יש קטן שקונה מדאורייתא - מעל גיל של אגוז ונוטלו, ואילו פחות מגיל זה - אינו קונה מדאורייתא, וזה הגיל שבו מדאורייתא אין גזל.

הלכות טומאת אוכלין, פרק יד הלכה ב: הַעֲלוּם חֲרֵשׁ שׁוֹטֵה וְקָטָן, אֵף עַל פִּי שֶׁחֲשָׁבוּ שֶׁיֵּרֵד הַפֶּלַע עֲלֵיהֶן – לֹא הִכְשִׁירוּ; שֵׁשׁ מַעֲשֵׂה לֶחֶן דִּין תּוֹרָה, וְאִין לֶחֶן מִחֲשָׁבָה אֶפְלוּ מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים.

בגמרא (בבא מציעא ח, יב) מובא שקטן אינו יכול להקנות לפיקח, הואיל ואיננו בן דעת. וכן מאחר שקטן אינו קונה, אין זה גזל לקחת ממנו מציאה שמצא, ואסרו זאת רק משום דרכי שלום. גם לדעת ר' יוסי שם, שזהו גזל גמור, אומרת הגמרא שכוונתו היא לגזל גמור מדבריהם (גיטין נט, א. סא, א). אמנם בגמרא (גיטין סד, ב) נאמרו שיעורים שונים בקטן: "צרו וזורקו אגוז ונוטלו, זוכה לעצמו ואין זוכה לאחרים; חפץ ומחזירו לאחר שעה, זוכה בין לעצמו בין לאחרים", אך לא מבוואר אם קניין זה של קטן הוא מדאורייתא או

שבת חוהמ"ס י"ז תשרי ה'תשע"ד

כל טיפה קובעת

וטעם החילוק: רק בדבר שהוא משקה יכולים המים לשנות את תכונותיו ולהחשיב את כולו כמים, אך המלח שאיננו משקה אינו משנה את מהותו על ידי מעט מים המתערבים בו, ולכן הולכים בזה אחר הרוב (מרכבת המשנה מאכלות אסורות ג, כב).

ומההלכה שלנו יש שלמדו לגבי דיני חלה, שאף שעיסה שנילושה במי פירות אינה נחשבת עיסה להתחייב בחלה (לדעה אחת), אך אם יערב בהם טיפת מים היא נחשבת עיסה לכל דבר, וכמבואר בהלכה שלנו שטיפת מים הופכת את מי הפירות כולם למשקה (שעה"מ ברכות ו, ד).

ויש שפקפקו בכך, כי לגבי טומאה התחדש רק שאין המים מתבטלים במי הפירות או בציר ולכן הם עדיין מכשירים לקבל טומאה, אך אין מקום לומר שהם הופכים את מי הפירות עצמם למים, ואם כן אין די בטיפה אחת של מים כדי להחשיב זאת כעיסה, אלא רק אם תתערב כמות גדולה של מים שבכוחה לדבק לבד את העיסה אף ללא מי הפירות (ראה בצל החכמה ד, יב בדברי השואל שם. דרך אמונה ביכורים ו, יב).

אך מדברי הרמב"ם באמת יש להוכיח שלא זו בלבד שהמים אינם בטלים אלא הם אף הופכים את טבע כל התערובת להיחשב כמותם, וכלשונו: "וציר טהור שנפל לתוכו מים כל שהם הרי הכל משקה"

(בצל החכמה שם).

הלכות טומאת אוכלין פרק טז, הלכה ד: וְצִיר טָהוֹר שֶׁנִּפְּלָ לְתוֹכוֹ מִים כֹּל שֶׁהֵם – הָרִי הַכֹּל מִשְׁקָה, וּמְכַשֵּׁיר וּמְחַמְמֵא מִמַּאֲת מִשְׁקִין.

בהלכה הבאה כתב הרמב"ם לגבי הלוקח ציר מעם הארץ ואינו יודע אם רובו ציר או רובו מים, ש"אם היה רובו מלח של הגים – אינה מקבלת טומאה והמים שבה בטלו במיעוטם". ולכאורה דבריו אלו סותרים לדבריו כאן שאפילו טיפת מים ("מים כל שהם") שנפלה לציר נחשב כולו משקה, ואין הולכים אחר הרוב לומר שהכל נחשב ציר?

ויש לומר, על פי מה שביאר הרמב"ם בפירוש המשניות (מכשירין ו, א) כיצד יתכן בכלל ציר שהוא טהור, והלוא הוצאת הציר מהדג נעשית על ידי כבישתו במים, ונמצא שהציר מלכתחילה מעורב עם מים? ומבאר הרמב"ם שיתכנו שתי דרכים להוצאת הציר ללא מים: או בכבישה במי פירות, או במלח.

ובזה הוא החילוק בין שתי ההלכות: בהלכה הבאה משתמש הרמב"ם בלשון "אם היה רובו מלח של דגים", ולכאורה מדוע לא כתב בפשטות "אם היה רובו ציר"? אלא שבכך מרמז שמדובר דוקא בציר שנוצר על ידי מלח, ובוה אומרים שאם התערבו בו מעט מים הם בטלים ברוב, אך בהלכה שלנו מדובר בציר שנעשה על ידי מי פירות, ועל כך נאמר שאפילו טיפת מים המתערבת בהם מחשיבה את הכל למשקה.

שיעורי רמב"ם שלשה פרקים ליום - י"א י"ז תשרי ה'תשע"ד

יום ראשון י"א תשרי ה'תשע"ד

הלכות שאר אבות הטומאות

פרק יח

א. כל שאפה יכול לרבות ספקות וספק ספקות - ברשות הרבים, טהור; ובכרשות היחיד, טמא. כיצד? נכנס למבוי והטמאה בחצר, ספק נכנס לחצר ספק לא נכנס; טמאה בבית, ספק נכנס לבית ספק לא נכנס; ואפלו נכנס, ספק היתה שם בעת שנכנס ספק שלא היתה שם; ואם תאמר היתה שם, ספק יש בה פשעור ספק שאין בה; ואם תאמר יש בה, ספק שהיא טמאה ספק שאינה טמאה; ואפלו היא טמאה, ספק נגע ספק לא נגע - ספקו טמא, שהמבוי רשות היחיד.

ב. תשעה צפרדעים ושרץ אחד ברשות היחיד, ונגע באחד מהן, ואינו ידוע איזה הוא - ספקו טמא; תשעה שרצים וצפרדע אחד ברשות הרבים, ונגע באחד מהם - ספקו טהור. זה הכלל: כל ספק ברשות הרבים - טהור, עד שיאמר נטמאתי בודאי; וכל ספק ברשות היחיד - טמא, עד שיאמר ודאי שלא נטמאתי. לפיכך, עצמות המת ועצם נבלה ברשות הרבים, או גוש מארץ טהורה וגושים מבית הפרס [- שדה שנחדש בה קבר] או מארץ העמים, ונגע באחד מהן או הסיטו, ואין ידוע כמה נגע מהן ובמה הסיט; פזית מן המת ופזית מן הנבלה, והאחיל על אחת מהם ואין ידוע על איזה מהם האחיל; שבילין אחד טמא ואחד טהור, הלף באחד מהם ואין ידוע באיזה הלף; או שנגע באדם בדרך, ואין ידוע אם הוא טמא ואם הוא טהור; או שהיו שני אנשים אחד טמא ואחד טהור, ונגע באחד מהם ואין ידוע באיזה מהם נגע - בכל אלו הספקות, טהור.

ג. המוצא מת משקב לרחבו של דרך - אם היה שלם, והוא מן הקצה אל הקצה - הרי זה טמא לתרומה, שחזקתו שנגע; היה לו מקום לעבר, או שהיה משבר ומפרק שאפשר שעבר בין שוקיו ופרקיו - הרי זה טהור. ואם היה קבר לכל רחב הדרך - הקבר מצרפו [את חלקיו לגוש אחד], והעובר שם טמא; שאין זה כשאר ספקות, אלא חזקתו שנגע.

ד. שרץ שנמצא במבוי - מטמא למפרע, עד העת שיאמר: בדרקתי את המבוי הנה ביום פלוני, ולא היה בו שרץ; אפלו כבדו, ולא בדרקו - הרי זה מטמא למפרע מקדם הכבוד. במה דברים אמורים? שמצאו יבש; אבל אם מצאו לח - אינו מטמא למפרע אלא עד שעה שאפשר שימות בה, ויהיה עתה לח כמו שנמצא.

ה. שני רקין ברשות היחיד, אחד טהור ואחד מן הרקין הנמצאין שגזרו עליהן טמאה כמו שבארנו, ונגע באחד מהם או הסיטו, ואין ידוע איזה מהן - תולין עליו את התרומה [מטמאין מספק]; מפני שהם שני ספקות: ספק בטהור נגע, ספק בנמצא, ואם תאמר בנמצא - ספק שהוא טמא, ספק שהוא טהור. הרי שני הרקין ברשות הרבים - אם היו נגובין ומנחין שם ונגע באחד מהן, ספקו טהור. נשא אחד מהן, תולין עליו; שהרי משנשא, אינו מנח ברשות הרבים. וכן אם היה אחד מהם לח, ונתלה בו הרק הלח - תולין עליו; שהרי אינו מנח ברשות הרבים כרי שיהיה ספקו טהור, אלא הרי הוא על בגדו. כבר בארנו, שאם נגע ברק הנמצא, או נשא או הסיטו, בכל מקום - שורפין עליו את התרומה, בבית הפרס וכיוצא בו, ששורפין על ודאי מגען בכל מקום.

ו. מי שישב ברשות הרבים, ובא אחד ודרס על בגדיו, או שרקק ונגע בו הרק - על הרק, שורפין את התרומה. ועל בגדיו, הולכין אחר הרב: אם רב העיר טמאין, בגדיו [טמאים בטומאת -] מדרס [הזב]; ואם רב העיר טהורים, טהור.

ז. מי שאבד לו כלי, ומצאו ברשות היחיד - הרי זה טמא מדרס, וטמא טמא מת. אבד לו ברשות הרבים, ומצאו ברשות הרבים - אם אבד ביום, ומצאו בו ביום - טהור; אבד ביום ומצאו בלילה, או שאבד בלילה ומצאו ביום, או שאבד ביום ומצאו ביום שלאחריו - הרי זה בחזקת טמא. זה הכלל: כל שעבר עליו הלילה או מקצתו, טמא. ח. הניח כלי או שכחו ברשות הרבים - אף על פי שעבר עליו הלילה, טהור; הניח או שכח ברשות היחיד - הרי זה טמא מדרס, וטהור מטמא מת. ומפני מה לא החמירו בשוכח ומניח כמאבד? מפני שאינו דובר מצוי תמיד, לא נגורו בו.

ט. המאבד ומצא בתוך הבית - הרי זה טהור, מפני שהוא בחזקת שמור.

י. השוטח בלים ברשות הרבים, הרי אלו טהורין. ובכרשות היחיד - טמאים, שמא נגעו בהם טמאים; ואם היה משמרם, טהורים. נפלו והלף להביאם - טמאים, שהרי נעלמו מעיניו. וכן מי שאבדו בליו ברשות היחיד, ומצאם אפלו בו ביום - הרי הם מדרס וטמא מת, כמו שבארנו. יא. שוטה אחת בעיר, או נכרית - כל הרקין שבעיר בחזקת טמאה לעולם, בכל מקום.

יב. מי שדרסה אשה על בגדיו, או שישבה עמו בספינה - אם מכירתו שהוא אוכל בתרומה, כליו טהורין; ואם לאו, ישאלנה [אם היא טמאה].

יג. מי שישן ברשות הרבים, ועמד - כליו טהורין.

יד. נגע ברשות הרבים באחד בלילה, ואין ידוע אם חי

מתוך מהדורת חזק

47 בגי אדם אחרים ואכלו התמשה הנשארות - הרי
48 הראשונים טמאים, שאין להם אנשים אחרים שיתלו בהם
49 [שאכלו הטמא]; והתמשה האחרונים טהורין, מפני שהם
50 תולין בראשונים.
51 ד. שני שבילין, אחד טמא ואחד טהור, והלכו בהם שני
52 אנשים איש אחד טהור ואיש אחד טמא, אפלו היה האחד
53 תלוי [ספק טמא] - הרי זה הטהור תולה בתלוי, ואומרין:
54 'זה הטהור הלך בשביל הטהור והרי הוא בטוהרתו, וזה
55 התלוי הלך בשביל הטמא' - ואף על פי שנשאלו שניהם
56 כאחד.

פָּרָק כ

57
58 א. כל מקום שהוא רשות הרבים לענין שבת, כף הוא
59 רשות הרבים לענין טמאה.
60 ב. וארבע אמות הסמוכות לרשות הרבים, הרי הן כרשות
61 הרבים לטמאה; וכן הכרמלית [- שאינו רה"י ואינו רה"ר],
62 כגון היים והאצטונית [- אולם ציבורין] - הרי הן כרשות
63 הרבים לטמאה.
64 ג. לש שם מקומות - אף על פי שהן רשות היחיד לשבת,
65 הרי הן כרשות הרבים לענין טמאה; ואלו הן: השבילין
66 המפלישין [פתוחים] לשיחין וליבורות ולגתות; והבקעה
67 [מקום של שדות] המקפת גדר בימי החמה; ובסילקי
68 מלכים - שהוא בגן רחב הרבה לעמד בו אנשי המרכבה
69 [של המלך]. ויש לו פתחים הרבה פתוחים לרשות הרבים;
70 והפורן - והוא הבגן הגדול שיש לו שני פתחים זה כנגד
71 זה; ותצר שהרבים נכנסין בפתח זה ויוצאין בפתח אחר.
72 וכן מבואות היורדין לים או לנהר, אף על פי שגורין
73 מכאן ומכאן ורבים מטפסין ועולין בהן, והבימוסות
74 [ארמונות], והמרחצאות - הרי הן כרשות הרבים לטמאה.
75 וכן כל העזרה, כרשות הרבים לטמאה.
76 ד. גגות העיר שדרך העיר עוברת עליהן, רשות הרבים
77 לטמאה.
78 ה. הגנה - בזמן שהיא משתמרת, רשות היחיד; ובזמן
79 שאינה משתמרת, רשות הרבים לטמאה. וכן בסילקי
80 גדולה - בזמן שפותחין אותה, רשות הרבים לטמאה;
81 ובזמן שנועלין אותה, רשות היחיד לכל.
82 ו. הבקעה המקפת גדר - בימות הגשמים, רשות היחיד
83 לשבת ולטמאה; ואם לא היתה מקפת, הרי היא רשות
84 היחיד לטמאה בלבד. ובקעה שעברו עליה ימות
85 הגשמים - הרי היא רשות היחיד לטמאה, אפלו בימות
86 החמה. ואלו הן ימות החמה? משתקק התבואה
87 מתוקה; ואלו הן ימות הגשמים? משתרד רביעה שניה
88 [הגשם השני]. בין העגולים [ענבים המוכנים לדריכה] של
89 ענבים לזוגין [ענבים שכבר נדרכו], רשות הרבים
90 לטמאה.
91 ז. פנים שלפני הבוצרים, רשות היחיד; ושלאחר
92 הבוצרים, רשות הרבים לטמאה. אימתי? בזמן שהרבים

1 אם מת, ובשחר עמד, ומצאו מת - הרי זה טמא; שכל
2 הטמאות, כשעת מציאתן. ואם ראהו חי בערב, ובשחר
3 מצאו מת - הרי זה ספק ברשות הרבים, וטהור.
4 טו. [חולה] - המקפן ברשות היחיד, ונתעלה ואין ידוע
5 אם עדין הוא חי, והוציאוהו לרשות הרבים, וחרו
6 והכניסוהו לרשות היחיד - כשהוא ברשות היחיד, ספקו
7 טמא; וכשהוא ברשות הרבים, ספקו טהור. מעשה באחד
8 שהיה מספן, והולכיהו מעיר לעיר במטה, והיו בתות
9 מתחלפות תחתיו, ובאחרונה נמצא מת; ולא טמאו
10 חכמים אלא פת אחרונה בלבד.
11 טז. טמא שהיה עומד ומדבר על הבור, ונתנה צנונה -
12 טיפת רוק] מפיו, ספק הגיעה לבור, ספק לא הגיעה - אם
13 היה בור של שמן, ספקו טמא ברשות היחיד; ואם היה
14 בור של יין, ספקו טהור בכל מקום - מפני ששפת הבור
15 קולטת [מונעת כניסת הרוק לבור].

פָּרָק יט

16
17 א. שני שבילין, אחד טמא ואחד טהור, הלך באחד מהן
18 ואין ידוע באיזה הלך, ועשה טהרות, ונאכלו, והנה
19 שלישי ושביעי וטבל וטהר, והלך בשני ועשה טהרות -
20 הרי אלו טהורות; ואם קימות הראשונות - אלו ואלו
21 תלויות, שבודאי שאחד מן הטהרות טמא. ואם לא טהר
22 בינתיים - הראשונות תלויות והשניות ישרפו; שהרי הן
23 טמאות בודאי, שנה טמא הוא מפני שהלך בשני שבילין.
24 וכן הצפרדע והשרץ ברשות הרבים, ואין צורתן נפרת,
25 ואין ידוע איזה הוא השרץ, ונגע באחד מהם ועשה
26 טהרות ונאכלו, וטבל ונגע בשני ועשה טהרות - הרי אלו
27 טהורות; ואם קימות הראשונות, אלו ואלו תלויות. אם
28 לא טבל בינתיים - הראשונות תלויות, והשניות ישרפו.
29 ב. שני שבילין, אחד טמא ואחד טהור, הלך באחד מהן
30 ועשה טהרות, ובא חברו, והלך בשני ועשה טהרות - אם
31 באו ונשאלו זה אחר זה - מורין לכל אחד מהן בפני
32 עצמו, שהוא טהור; באו שניהן כאחת, או שבא האחד
33 ושאל עליו ועל חברו, ואמר: 'שנים היינו, ובשני
34 השבילים הלכנו, ושתי טהרות עשינו' - הרי שניהן
35 טמאין, וטהרות שעשו ישרפו. וכן אם נטמאו בטמאה
36 קלה. ביצר? שני כפרים, אחד טמא ואחד טהור, אכל את
37 אחד מהן ועשה טהרות, ובא חברו, ואכל את השני ועשה
38 טהרות - אם נשאלו זה אחר זה, שניהם טהורים; מפני
39 שהן ספק דברי סופרים, שהוא מפלל ספקות שטהרו
40 חכמים, כמו שבאנו. נשאלו שניהם כאחת, או ששאל
41 עליו ועל חברו - שניהם טמאין מספק, וטהרותיהן
42 נשרפות; שודאי אחת מן הטהרות טמאה. ואפלו כפר
43 אחת טמאה שנתערבה במאה כפרות טהורות - הרי כלן
44 טמאין, וישרפו.
45 ג. כפר טמא שנתערב בתשעה כפרות טהורין, ובאו
46 תמשה בני אדם ואכלו תמשה כפרות מהם, ובאו תמשה

47 יום שני י"ב תשרי ה'תשע"ד

הלכות טמאת אכלין

48 מצות עשה אחת, והוא דין טמאת משקין ואכלין
49 והקשרן. ובאור מצוה זו - בפ' רקיע אלו.

פרק א

51 א. כל אכל המיוחד למאכל אדם, כגון לחם וכשר וענבים
52 וזיתים וכיוצא בהן - מקבל טמאה; וכל שאינו מיוחד
53 למאכל אדם - הרי זה טהור ואינו מקבל טמאה, אלא אם
54 כן חשב עליו ויחדו למאכל אדם. וזה וזה אינו מקבל
55 טמאה, עד שיפלה [יתרטב] תחלה באחד משבעה משקין;
56 וזה הוא הנקרא 'הכשר', שנאמר: "וכי ימן מים על זרע".
57 ב. ואלו הם השבעה משקין שמכשירין את האכלין
58 לטמאה: המים, והשל, והשמן, והיין, והחלב, והדבש,
59 והדבש. ואינן מכשירין עד שיפלו על האכלין ברצון
60 הבעלים; ולא יהיו סרוחין, שמשקה הסרוח אינו מכשיר.
61 וכיון שהקשר האכל - אף על פי שביש והרי הוא נגוב,
62 הרי זה מקבל טמאה.

63 ג. אכל שהיה בלול במי פרות, כגון מי תותים ורמונים
64 - אף על פי שהוא בלול, ונגע בו הזב או בשר המת -
65 הרי הוא טהור, מפני שלא הקשר באחד משבעה משקין.
66 ד. אין שם משקה שמקבל טמאה, אלא שבעת המשקין
67 שמנינו בלבד; אבל שאר מי פרות - כדרך שאין מכשירין,
68 כף אין מקבלין טמאה כלל.

69 ה. זיתים וענבים שלא הביאו [- גדלו] שלישי - משקין
70 היוצאין מהן אינן מכשירין, ולא מקבלין טמאה; אלא
71 הרי הן כשאר מי פרות, שהן טהורין לעולם.

72 ו. אלו דברים שאין מקבלין טמאה, ואף על פי שבגו אדם
73 אוכלין אותן, לפי שאינן נאכלין להנאת גופן [- עצמם],
74 אלא מפני שנותנין טעם במאכלות, או מפני הריח, או
75 מפני הפרא; ואלו הן: הקשט, והחמס, וראשי בשמים,
76 והתינה, והחלתית, והפפלין, וחלות חריע [- מיני תבלין],
77 וכן כל כיוצא בהן.

78 ז. השבת [- מין ירק] - סתמו לאכילת גופו, כשאר ירקות
79 שדה; ואם חשב עליו לקדרה [לבשלו בתבשיל], אינו
80 מטמא טמאת אכלין. והשבת - משנתנה טעם בקדרה -
81 הרי היא כזבל, ואינה משמאה טמאת אכלין.

82 ח. התמרים והגורגורות שנתנן לקדרה כתבלין - עדין הן
83 מטמאין טמאת אכלין, עד שיפסדו מלאכל אדם.

84 ט. הפךשינין [שהם מאכל אדם רק בדוחק] - אם יחדן
85 למאכל אדם, מטמאין טמאת אכלין.

86 י. הקור [- ראש הדקל], הרי הוא כעץ לכל דבר; ואם
87 שלקו וטגנו, מטמא טמאת אכלין.

88 יא. התרצינין והזוגין [- קליפי הענבים] - אף על פי
89 שפנסן לאכלין, אין מטמאין.

1 נכנסים ברוח זו ויוצאים ברוח שכנגדה. שאר כל
2 המקומות חוץ מאלו שבארנו דינם - כשם שהם רשות
3 היחיד לשבת, כך הם רשות היחיד לענין טמאה.
4 ח. ויש מקומות שאינן רשות היחיד לשבת, ואף על פי
5 כן הרי הם רשות היחיד לענין טמאה - מפני שאין העם
6 משתמשין בהן; ואלו הן: האילנות וחרי [הכתלים של]
7 רשות הרבים, אף על פי שאין בהן ארבעה על ארבעה.
8 כיצד? אילן שהוא עומד ברשות הרבים, וטמאה בתוכו,
9 ועלה לראשו, ספק נגע ספק לא נגע - ספקו טמא;
10 הכניס ידו לחר שיש בו טמאה, ספק נגע ספק לא נגע
11 - ספקו טמא.

12 ט. חנות שהיא טמאה, ופתוחה לרשות הרבים, ספק
13 נכנס ספק לא נכנס - ספקו טהור; שכל החנות כמו שרץ
14 המנח ברשות הרבים, שספק מגעו טהור. היו שתי חניות
15 אחת טמאה ואחת טהורה - נכנס לאחת מהן, ספק
16 לטמאה נכנס ספק לטהורה נכנס - ספקו טמא; שזה ספק
17 רשות היחיד, שהחנות רשות היחיד. וכן בקעה בימות
18 הגשמים שיש בה שדות הרבה, ובה שדה אחת טמאה,
19 ואומר: 'ספק נכנסתי לאותה שדה, ספק לא נכנסתי' -
20 ספקו טמא; שספק טמאה ברשות היחיד, אפלו ספק
21 ביאה [- כניסה] - טמא.

22 י. מקום שהיה רשות היחיד, ונעשה רשות הרבים, וחזר
23 ונעשה רשות היחיד - כשהוא רשות היחיד, ספקו טמא;
24 וכשהוא רשות הרבים, ספקו טהור.

25 יא. דברים שהן ברשות הרבים, הרי הן ברשות הרבים.
26 כיצד? קפה ברשות הרבים גבוהה עשרה טפחים,
27 והטמאה בתוכה, ספק נגע [בידיו בתוכה] ספק לא נגע
28 - ספקו טהור; הכניס ידו לתוכה, ספק נגע ספק לא נגע
29 - ספקו טמא. היתה כפוישה [- כלי אבן] נתונה על כתפו,
30 וכבר תרומה פרוץ בסיב [חוט מן האילן] או בגזר ונתון
31 לתוכה, ספק נגע בה אחר, ספק לא נגע - ספקו טמא.

32 יב. חמור ברשות הרבים גבוה עשרה טפחים, וטמאה
33 נתונה על גביו, ספק נגע ספק לא נגע - ספקו טהור;
34 פשט ידו על גביו, ספק נגע ספק לא נגע - ספקו טמא.
35 וכן סלע המנח ברשות הרבים גבוה עשרה טפחים,
36 וטמאה נתונה עליו, ספק נגע ספק לא נגע - ספקו טהור;
37 עלה לראש הסלע, ספק נגע ספק לא נגע - ספקו טמא.

38 יג. היה זה רוכב על חמורו וזה רוכב על חמורו,
39 ומהלכין בדרך, ספק נגעו זה בזה, ספק לא נגעו; תינוק
40 טמא מרכב על כתפו של אביו, ותינוק טהור מרכב על
41 כתפו של אביו, והלכו זה בצד זה, ספק נגע ספק לא
42 נגע; תבילה על כתפו, והרק מדבק בתל, ספק נגע ספק
43 לא נגע; בלים שטוחין ברשות הרבים למעלה מעשרה
44 והטמא עובר, ספק היסט [הזיו] ספק לא היסט - הכל
45 טהור.

46 בריך רחמנא דיסען

47 **כה.** הערלה, וכלאי הפרס, ושור הנסקל שגשחט, ועגלה
 48 ערופה בין שגשחטה בין שנערפה, וצפרי מצרע, ופטר
 49 חמור, ובשר בחלב, ובשר פרה אדמה, והפגול, והנותר -
 50 אף על פי שכל אלו אסורין בהנהגה, כן מטמאין טמאת
 51 אכלין.

פָּרָק ב

52
 53 **א.** כל האכלין הגדלין מן הקרקע - אינן מקבלין טמאה
 54 עד שיעקרו; אבל כל זמן שהן מחבירין, אפלו בשרש קטן
 55 שיכולין לחיות ממנו - אינן מקבלין טמאה.

56 **ב.** יחור [ענף] של תאנה שגפשח [נשבר], ומערה בקלפה
 57 שאינו יכול לחיות [לגדול] ממנה - כל האכלין שבו
 58 מטמאין; ויש בדבר ספק, אם יהיה שאר האילן כמו יד -
 59 חיבור לטומאה [לזה היחור שגשפר, או לא].

60 **ג.** ירקות שייבשו באביהן [בעודן מחוברים], כגון כרוב
 61 ודלעת - אינן מטמאין טמאת אכלין; לקטן לבישן - הרי
 62 הן אכלין בפשהו, עד שייבשו ויעשו כעץ.

63 **ד.** אילן שגפשח [נשבר], ובו פרות - הרי הן כחלושין;
 64 וכן אם יבש האילן, ובו פרות - הרי הן כחלושין.

65 **ה.** תאנים שייבשו באביהן [בעודן על העץ], מטמאות
 66 טמאת אכלין במקומן.

67 **ו.** כל האכלין שהן מבעלי חיים - אינן מקבלין טמאה,
 68 עד שיימותו. שחט בהמה או חיה או עוף - אף על פי
 69 שעדין הן מפרקסין, מקבלין טמאה; ודגים מאימתי
 70 מקבלין טמאה? משיימותו. נולד בהן [- בדגים] טרפה,
 71 ונטמאו פשהן מתנדנדין - הרי יש בדבר ספק, אם הן
 72 חשובין כמתים, הואיל ונטרפו, או אינן מקבלין טמאה
 73 עד שידמו כאבן ולא יתנדנדו. האבר או הבשר המדלדלין
 74 בבהמה או חיה שאינן יכולין לחיות [- להפא] - אם
 75 הכשרו - מקבלין טמאה במקומן, מפני שהן חשובין
 76 כאכל שפרש. נשחטה בהמה, הכשרו בפחיטה;
 77 שבהמה בלה כמו יד לאבר זה, ויד שהכשר הכשר האבר
 78 בלו, כמו שיתבאר. ויש בדבר זה ספק, אם תהיה בהמה
 79 בחייה כמו יד לאבר או בשר המדלדלין בה.

80 **ז.** השוחט בהמה חיה ועוף, הכשר [- לקבל טומאה] כל
 81 הכשר בדם שייצא בפחיטה; לפיכך, אם לא יצא מהן דם
 82 בפחיטה, הרי כל בשרן צריך הכשר, כמו כל אכלין שלא
 83 הכשרו.

84 **ח.** אכלין שהכשרו כשהן מחבירין לקרקע, או שהכשרו
 85 במים שבקרקע - אינו הכשר; עד שייכשרו אחר שנעקרו,
 86 במים התלושין מן הקרקע או בשאר משקין - שגאמר:
 87 "בכל כלי", אינו מכשיר עד שיתלש מן הקרקע כעין
 88 המים שבכלים. שאב המים בכלי, ונתנן בקרקע - אינן
 89 מכשירין.

90 **ט.** קשות [קישוא] שנטעה בעציץ [נקוב], והגדילה - אף
 91 על פי שיצאת חוץ לעציץ, אינה מקבלת טמאה. ועציץ

1 **יב.** זיתים וענבים הקשין שגפרצין ויוצאין מתחת הקורה
 2 בשעת הדריכה, אינן מקבלין טמאה. ועד כמה? עד
 3 ארבעת קבין לכל כור; הנה הנפרץ יתר מזה, מקבלין
 4 טמאה. ואם כנסן לאכלין - אף על פי שהן פחות מארבעת
 5 קבין, מקבלין טמאה.

6 **יג.** הפגניות [תמרי בוטר] והפגין [תאני בוטר] והבטר [של
 7 ענבים] והקצח [כמוון] - הרי הן כאכלין, ומקבלין טמאה.

8 **יד.** לולבי זרדין [- קצוות עציס דקים], והחרובין, ושל
 9 עדל [מין צמח], ועלי הלוף [סוג בצל] השוטה - אינן
 10 מקבלין טמאה, עד שיימתקו.

11 **טו.** החרדל והתורמוסין [מין קטניות] ושאר כל הנכבשין
 12 - מטמאין טמאת אכלין, בין משהמתיקו בין עד שלא
 13 המתיקו.

14 **טז.** זיתים שפכשן בעלין שלהן - אין העלין מקבלין
 15 טמאה; שלא ככשן לאכלו, אלא למראה [לנו].

16 **יז.** קשות [שערוח] של קשות, והגץ שלה [פרח שעליה]
 17 - אינה מקבלת טמאה, מפני שאינן אכל.

18 **יח.** דבש בכורתו, מטמא טמאת אכלין שלא במחשבה.
 19 רדה הדבש [הוציא החלות מהכוורת] - משירסק החלות,
 20 מטמא משום משקה. דבש הזב מכורתו, מטמא טמאת
 21 משקין; חשב עליו לאכלין, מטמא טמאת אכלין אחר
 22 שייכשר.

23 **יט.** השמן הקרוש - אינו אכל, ולא משקה; חשב עליו
 24 כשהוא קרוש, בין לאכלין, בין למשקין - בטלה דעתו.
 25 וכן הדם שקרש - אינו אכל, ולא משקה. חשב עליו
 26 לאכלין, מטמא טמאת אכלין; חשב עליו למשקין, בטלה
 27 דעתו.

28 **כ.** חלב שקרש - אינו לא אכל, ולא משקה. חשב עליו
 29 לאכלין, מטמא טמאת אכלין; למשקה, בטלה דעתו.

30 **כא.** דבש תמרים - לא אכל, ולא משקה. חשב עליו
 31 לאכלין, מטמא טמאת אכלין; למשקין, בטלה דעתו.
 32 ושאר כל מי פרות כן - לא אכל, ולא משקה; חשב
 33 עליהן, בין לאכלין בין למשקין - בטלה דעתו.

34 **כב.** השלג - אינו לא אכל, ולא משקה. חשב עליו
 35 לאכלין, בטלה דעתו; חשב עליו למשקה, מטמא טמאת
 36 משקין. נטמא מקצתו, לא נטמא בלו; העבירו על גבי [-
 37 בתוך] כלי חרש הטמא, נטמא בלו.

38 **כג.** החלב שבפחל [- דד הבהמה] שחשב עליו - בטלה
 39 דעתו, והרי הוא טהור; חשב על החלב שבקבה [-
 40 לאוכלו], הרי זה מטמא טמאת אכלין.

41 **כד.** ענבים שדרכן - משיהלף בהן הדורף שתי וערב,
 42 מטמאין טמאת משקין; נשתירו בהם גרגרין שלמות,
 43 אותן גרגרין מטמאין טמאת אכלין. וכן הזיתים -
 44 משיטענו [- יניחו עליהם הקורה הסוחטת], מטמאין
 45 טמאת משקין; נשארו בהן גרגרין שלמים, מטמאין
 46 טמאת אכלין.

47 **כג.** שלג שנשטמא, והשיק מקצתו למי מקנה - הואיל
48 וטהר מקצתו, טהר בלו.
49 **כד.** התמד (מים עם שמרים) הטמא, בין שנשטמא אחר
50 שתמדו, בין שתמדו במים טמאים - עד שלא החמיץ,
51 משיקו במקנה ויטהר, שטהר הוא במים; משתחמיץ - הרי
52 הוא פנין, ואין לו טהרה במקנה.
53 **כה.** קדרה שהיתה מלאה משקין, כגון דבש ויין וכיוצא
54 בהן, ונתונה במקנה, ופשט הראשון לטמאה את ידו ונגע
55 בה [- במשקין] - הרי זה מטמא את המשקין, אף על פי
56 שהן במקנה; ונטמאת הקדרה מחמת המשקין, אף על פי
57 שהיא בתוך מקנה. היתה מלאה מים - הקדרה טהורה,
58 שאין הראשון מטמא כלי תרש לעולם; ואין המים
59 שבתוכה טמאים, מפני שהן מערביין במי מקנה [- ע"י
60 השקה]. פשט אב הטמאה את ידו ונגע בה - נטמאת
61 הקדרה, שאין המקנה מטהר כלי תרש.
62 **כו.** מי שפיכות [מי שופכים], הרי הן בחזקת טמאה. ירדו
63 עליהן מי גשמים - אם רבו עליהן, הרי הן טהורין; מחצה
64 למחצה, הכל טמא בין בכלים בין בקרקעות. אימת?
65 בזמן שקדמו מי שפיכות; אבל אם קדמו מי גשמים,
66 וירדו להן כל שהוא ממי שפיכות - הכל טמא; שהמשקין
67 הטמאין שיירדו לטהורין, מטמאין בכל שהוא.
68 **כז.** הטורף את גגו [מחליק את הטיט] והמכבס את
69 כסותו, והרי הן מנטפין, וירדו גשמים עליהם, ורבו
70 [התגברו] הנטיפות - הרי רבו מי גשמים עליהן, והנטפין
71 מהן טהורין.
72 **כח.** הסף שמן טהור, ונטמא זה האדם, וטבל, והרי
73 השמן על בשרו - אם היה פדי סיכת אבר קטן [-אצבע
74 קטנה], הרי הוא טהור כשהיה קדם. סף שמן טמא, וטבל
75 - לא טהר השמן שעליו; אלא אם נשאר ממנו משקה
76 טופח [- מרטיב את האצבע הנוגעת בו], הרי השמן
77 בטמאתו; ואם לא נשאר ממנו פדי להטפית, בטל
78 במעוטו.

פָּרָק ג

79
80 **א.** פָּבַר בארנו, שאין האכלין מטמאין עד שיכשרו; ושכל
81 אכל שאינו מיחד למאכל אדם, אינו מקבל טמאה עד
82 שיחדו לאדם.
83 **ב.** אכל שהוא מיחד לאדם במקום זה, ואינו מיחד לאדם
84 במקום אחר - במקום שהוא מיחד בו, אינו צריך מחשבה
85 ליחדו לאדם; ובמקום שאינו מיחד בו, צריך מחשבה
86 ליחדו לאדם, ואחר כך יקבל טמאה. וכל אכל שסופו
87 לטמא אדם וכלים, אינו צריך הכשר.
88 **ג.** יש אכלין שצריכין הכשר [לטומאה] ואינן צריכין
89 מחשבה [לאכילה], ויש שצריכין מחשבה ואינן צריכין
90 הכשר, ויש שצריכין מחשבה והכשר, ויש שאינן צריכין
91 לא מחשבה ולא הכשר. ביצד? כל האכלין המיחדין לאדם

1 שהוא נקוב פדי שיצא בו שרש קטן - הרי הוא פָּאָרָן,
2 והנטוע בו אינו מקבל טמאה; וכן אם היו בו מים, אינן
3 מכשירין.
4 **י.** עציץ שאינו נקוב, הרי הנטוע בו מקבל טמאה; ואם
5 היו מים בתוכו, מכשירין.
6 **יא.** כלי גללים וכלי אדמה שהשרשים יכולין לבקע בהן
7 ולצאת, [המים שבהם] - אינן מכשירין את הזרעים; ואף
8 על פי שאינן נקובין, הרי הן כנקובין.
9 **יב.** עציץ שמלאהו עפר עד שפתו - אינו חשוב כלי, אלא
10 הרי הוא כטבלה שאין לה שפה, שאינו כלי קבול.
11 **יג.** משקין טמאין שנפלו על האכלין - נטמאו, אף על
12 פי שנפלו שלא ברצון הבעלים, שטהר הטמאה וההכשר
13 באין כאחת; והוא, שלא יהיו בקרקע [אלא בכלי].
14 **יד.** כל אכל שנפסד ונסרח, עד שאינו ראוי למאכל אדם
15 - אינו מקבל טמאה. וכן משקה שנסרח ונפסד, ואינו ראוי
16 לשתיית האדם - אינו מקבל טמאה, פדרף שאינו מכשיר,
17 שנאמר: "אשר ישטה".
18 **טו.** העור ששלקו [- בישלון], והשליה שחשב עליה
19 לאכילה - מטמאין טמאת אכלין בפני עצמן.
20 **טז.** עור חמור ששלקו - הרי זה ספק אם מטמא טמאת
21 אכלין מפני ששלקו, או אינו מטמא, מפני שהוא מאוס
22 הרבה.
23 **יז.** חטין שבגללי הבקר ושיעורין שבגללי בהמה
24 שלקטן, אינן מקבלין טמאה; ואם חשב עליהן לאכילה,
25 מטמאות טמאת אכלין.
26 **יח.** כל אכל שנשטמא, ואחר שנשטמא נפסד ונסרח - אם
27 נפסל מלאכל הכלב, או שיבש חרש [- חרט] - הרי זה
28 טהור; נפסל מלאכל אדם, ועדין הוא ראוי לכלב - הרי
29 זה טמא כשהיה. וכל האכלין שנשטמאו, אין להן טהרה
30 במקנה.
31 **יט.** זרעים טמאים שזרען - הרי הצומח מהן טהור,
32 ואפלו בדבר שאין זרעו כלה [הגרעין נשאר]; והוא,
33 שהשרישו. אבל קדם השרשה - הרי הן בטמאתן, אפלו
34 בדבר שזרעו כלה.
35 **כ.** אכלין שהן מחברין לכלים, בטלו מתורת אכל; ואם
36 נטמא הכלי, הרי הם מטמאין פטמאת הכלי - הואיל והן
37 משמשין תשמיש עץ, הרי הם כעץ.
38 **כא.** כל משקה שנשטמא, ואחר שנשטמא נפסד ונסרח - הרי
39 זה בטמאתו לעולם; שאין המשקה יוצא ידי הכלב לעולם
40 [מלקח כל משקה]. ואין למשקה שנשטמא טהרה, חוץ מן
41 המים בלבד; שאם הטביל מים במקנה - פיון שצף מי
42 המקנה עליהם, טהרו; ומטבילין חמין בצונן, וצונן
43 בחמין, ורעים בנפים, ונפים ברעים.
44 **כב.** מקל שהיא מלאה [רטובה] משקין, והטביל מקצתה
45 במקנה - לא טהרו המים שעל מקצתה, עד שיטביל את
46 כלה.

מתוך מהדורת חזק

46 טו. כביצה אכל ראשון וכביצה אכל שלישי שבללן זה
47 בזה - הכל ראשון; חלקן, זה שני וזה שני - שהשלישי
48 שנגע בראשון, נעשה שני.
49 טז. כשתי ביצים אכל ראשון, וכשתי ביצים אכל שני
50 שבללן - הכל ראשון. חלקן לשנים, כל אחד מהן ראשון;
51 חלקן שלשה חלקים או ארבעה, כל אחד מהן שני. וכן
52 כשתי ביצים אכל שני, וכשתי ביצים אכל שלישי שבללן
53 - הכל שני. חלקן לשנים, כל אחד מהן שני; לשלשה
54 ולארבעה, כל אחד מהן שלישי.

פָּרֻק ה'

55
56 א. ידות האכלין, הן העצים הרפין הסמוכין לאכל,
57 שהאכל נתלה בהן מן האילן, כמו עקצי תאנים והאגסים
58 וקצה האשכול; וכן הגלעינין, וכיוצא בהן מדרבירים
59 שהאכל צריך להן. ושומרי האכלין, הם הקלפה שעל
60 האכל שהיא שומרת אותו; וכן כל פיוצא בזה.
61 ב. כל שהוא יד, ואינו שומר - מטמא ומטמא, ולא
62 מצטרף [לשיעור טומאה]; וכל שהוא שומר, אף על פי
63 שאינו יד - מטמא ומטמא ומצטרף; וכל שאינו לא שומר
64 ולא יד - אינו מטמא ולא מטמא, ואין צריך לומר שאינו
65 מצטרף. כיצד מטמא ומטמא, ואינו מצטרף? שאם נגעה
66 טמאה ביד, נטמא האכל התלוי בו; ואם נגעה טמאה
67 באכל, נטמאת היד. ואין היד מצטרפת עם האכל,
68 להשלימו לכביצה או לחצי פרס; אכל אם היה שומר,
69 הרי זה מצטרף לכביצה ולחצי פרס.
70 ג. כשם שיד לטמאה, כך יש יד להכשר [לקבלת
71 טומאה] - שאם הכשר היד, הכשר כל האכל התלוי בו;
72 ויש יד לפחות מפניות [אפי' האוכל פחות מכזית], ויש
73 שומר לפחות מקפול [מגודל של פול - סוג שעועית].
74 ושומר שחלקו [לשנים], אינו מצטרף עם האכל.
75 ד. ומנין לשומרי אכלין שהן מטמאין עם האכלין כשהן
76 מחברין בהן? שנגאמר: "על כל זרע זרע אשר יזרע" -
77 כדרך שבני אדם מוציאים לזרעה, חטים בשעירן
78 [קליפתן], ושעורין בקלפיהן, ועדשים בקלפיהן; והוא
79 הדין לשאר השומרין.
80 ה. ומנין לידות האכלין שהן מטמאות ומטמאות כשהן
81 מחברין עם האכל? שנגאמר: "טמא הוא לכם" - לכל
82 שבצרכיכם.
83 ו. הבוצר [ענבים] לגת [לעשותם יין] - אין לו ידות;
84 שהרי אין לו צרך ביד, מפני שמוצץ [היד] את המשקה.
85 ז. הקוצר לסכוף [לסוכות] - אין לו ידות; שהרי אינו
86 צריך ליד.
87 ח. כל ידות האכלין שבססן [ריסקם] בגרן, טהורין.
88 ט. פסיגה [אשכול קטן] של אשכול שרקנה [מענביה],
89 טהורה; ואם נשתיר בה גרגר אחד - הרי זה לאותו

1 שנותרו כשחתכו בסכין, והעצמות מחברין בפשר,
2 והגידיים והמקומות הרפין מן הקרנים והטלפים, והנפנים
3 והנודצה, והמקומות הרפין מן הצפרנים ומן החרטום
4 המבלעין בפשר - כל אחד מאלו מטמאין ומטמאין
5 ומצטרפין לכביצה, או לחצי פרס.
6 ה. כביצה אכלין טמאין שהניחן בחמה, ונתמעטו - אינן
7 מטמאין; וכן כזית מן המת או מן הנבלה וכעדשה מן
8 השרץ שהניחן בחמה, ונתמעטו - טהורין.
9 ו. כזית חלב ודם ונותר [מן הקדשים אחר זמנו] ופגול
10 [קדשים שנפסלו במחשבה] שהניחן בחמה, ונתמעטו - אין
11 חיבין עליהן כרת. הניחן בגשמים, ונתפחו - חזרו לכמות
12 שהיו, בין לטמאה חמורה, בין לטמאה קלה, בין לאסור.
13 ז. עליו הצלים ובני הצלים [עליו בצלים תלושין] שהן
14 חלולין - אם יש בהן ריר, משתערין כמות שהן; ואם היו
15 חלולין וריקנין, ממעך את חלקן.
16 ח. פת ספגנין [כספוג], משתערת כמות שהיא; ואם יש
17 לה חלל, ממעך את חלקה.
18 ט. בשר העגל שנתפח [בבישול], ובשר זקנה שנתמעט -
19 משתערין כמות שהן.
20 י. האגוז והתמרה והשקד המתקרקשין [מקששים מחמת
21 יובשם], משתערין כמות שהן.
22 יא. כל שטמאתו ושעורו שוין, מצטרפין זה עם זה; היו
23 טמאתן שוין אכל לא שעורן, שעורן אכל לא טמאתן -
24 אין מצטרפין, ואפלו לטמא פקל שבהן. כיצד טמאתן אכל
25 לא שעורן? כגון בשר המת ורקב שלו; שעורו ולא
26 טמאתו, כגון בשר [האדם] - המת ובשר הנבלה. ואין צריך
27 לומר, שאם לא היו שוין לא בשעור ולא בטמאה, כגון
28 בשר הנבלה ובשר השרץ - שאין מצטרפין.
29 יב. אכלין טמאים - שעורן שנה, שכל אכל טמא אינו
30 מטמא אלא בכביצה; וטמאתן שנה, שכל אכל טמא אינו
31 מטמא אלא במגע, ואינו מטמא אדם, ולא כלים. לפיכך
32 מצטרפין לטמא פקל שבשניהן. כיצד? פחצי ביצה אכל
33 ראשון וכחצי ביצה אכל שני שבללן זה בזה - הרי זה
34 שני; ואם נגע בתרומה, פסקה. פחצי ביצה אכל שני וכחצי
35 ביצה אכל שלישי שבללן זה בזה - הרי זה שלישי. וכן
36 כל פיוצא בזה. אפלו חצי ביצה אכל ראשון וחצי ביצה
37 אכל רביעי של קדש שבללן זה בזה - הרי הכל רביעי.
38 יג. כביצה אכל ראשון וכביצה אכל שני שבללן זה בזה
39 - הכל ראשון; חלקן [לשני חלקים], כל אחד מהן שני.
40 נפל זה לעצמו וזה לעצמו על כפר של תרומה, פסלוהו;
41 נפלו שניהן כאחד, עשוהו שני.
42 יד. כביצה אכל שני וכביצה אכל שלישי שבללן זה בזה
43 - הכל שני; חלקן, כל אחד מהם שלישי. נפל זה לעצמו
44 וזה לעצמו על כפר של תרומה, לא פסלוהו; נפלו שניהן
45 כאחת - פסלוהו, מפני שעשוהו שלישי.

- 1 גרגר, ומקבלת טמאה. וכן שרביט [אשכול] תמרה שרקנו,
 2 טהור; שיר בו תמרה אחת, טמא. וכן שרביט קטניות
 3 שרקנו, טהור; שיר בו גרגר אחד, מקבל טמאה.
 4 י. לעולם אין שומר על גבי שומר [כגון קליפה על
 5 קליפה]; אלא שומר אחד בלבד הסמוך לאכל, הוא
 6 הנחשב עמו.
 7 יא. שלש קלפות בכצל: פנימית [הבצל הנאכל] - בין
 8 שלמה בין קדורה [חתוכה], מצטרפת; אמצעית [שאינה
 9 נאכלת] - שלמה מצטרפת, קדורה אינה מצטרפת;
 10 החיצונה - בין כף ובין כף, טהורה.
 11 יב. כל הקלפין מטמאות ומטמאות ומצטרפות, מפני שהן
 12 שומר. קלפי פולין וקלפי תרמוסין [- מין קטנית] - זרקו,
 13 אינן מטמאין; כנסן לאכלין, מטמאין; ואם נשאר בהן
 14 אכל - בין כף ובין כף מטמאין. קלפי מלפפון - אף על
 15 פי שאין בהן מתוך המלפפון, מטמאות טמאת אכלין.
 16 השעורין - בזמן שהן יבשין, קלפתן מצטרפת עמהן;
 17 ובזמן שהן לחין, אין מצטרפת. אבל החטה - בין לחה
 18 בין יבשה, קלפתה מצטרפת.
 19 יג. כל הגרעינין - מטמאות ומטמאות ולא מצטרפות,
 20 חוץ מגלעינת הרטב [תמר רטוב ורך]; אבל של תמרה
 21 יבשה, אין מצטרף.
 22 יד. החותל [קרום שבין הגרעין לתמר] שעל הגרעינה של
 23 רטב, אין מצטרף; ושעל גרעינת היבשה, מצטרף - מפני
 24 שהוא דבק באכל, נחשב כאכל.
 25 טו. גרעינה של רטב שיצאת מקצתה [מחוץ לתמר] - כל
 26 שפגגה האכל מצטרף, והיציא אינו מצטרף. וכן עצם שיש
 27 עליו בשר, כל שפגגה הבשר מצטרף. הנה עליו הבשר
 28 מצד אחד, אין מצטרף ממנו אלא העצם שתחת הבשר
 29 עד חלל העצם; ואם לא הנה לעצם חלל, רואין אותו
 30 כאלו הוא כעבי האזוב [שכבה דקה מן העצם מצטרפת],
 31 ושאר העצם אין מצטרף, שהעצמות לבשר כמו שומר הן
 32 חשובין.
 33 טז. קולית [עצם הירך] שהנה עליה בשר, אפלו כפול -
 34 גורר את כלה לטמאה.
 35 יז. גלעיני זיתים וגרעיני תמרה - אף על פי ששלקן
 36 [בישלו] לאכלין, אין מטמאין.
 37 יח. גלעיני תרובין - אף על פי שכנסן לאכלין, אין
 38 מטמאין; שלקן לאכלין, מטמאין.
 39 יט. אלו מטמאין ומטמאין ומצטרפין: שרשי השום
 40 והבצלים והקפלוטות [מין בצל] בזמן שהן לחין, והפטמה
 41 [ראש הבצל] שלהן בין לחה בין יבשה, והעמוד [כעין
 42 קנה] שהוא מכון כנגד האכל [- החלק הנאכל בבצל],
 43 ושרשי החורין [חסה] והנפוס [מין צנון]; ושרשי צנון גדול
 44 מצטרף, והסיב [חוטם] שלו אינו מצטרף; ושרשי המנתה
 45 והפיגים [- מיני עשב], ושרשי ירקות שדה וירקות גנה
 46 שעקנן לשתלים [לשותלים], והשרדה של שבלת והלבוש

פָּרָק ו

- 78
 79 א. האגוזים והשקדים שנסדקה קלפתן - עדין הוא חבור
 80 לאכל, עד שירצץ [ישבר] את הקלפה.
 81 ב. ביצה מגלגלת [צלוויה קצת] - משיקב בה מקום
 82 לגמעה ממנו, אין שאר קלפתה חבור. ושלוקה [מבושלת
 83 היטב], קלפתה חבור עד שירצץ את הקלפה; ואם נתבלה
 84 [נתן בה תבלינים] בקלפתה - אף על פי שרצצה, כלה
 85 חבור.
 86 ג. עצם שיש בו מלח, חבור עד שירצץ [ישבר העצם]. צמר
 87 שבראשי הכבשים ושער שבזקן התשיש - אף על פי
 88 שחרכן באור - הרי הן חבור, עד שיתחיל לתלש.
 89 ד. פנפי חגבים וקשקשי דגים - אף על פי שהעביר סכין
 90 עליהן [הפרידם קצת], חבור עד שיתחיל לקלף. הרמון
 91 שפדרו [לחתיכות], חבור עד שיקיש עליו בקנה.

טמאין על מקצתו - הרי זה נוטל ממנו מקום המשקה
בלבד, והשאָר טהור.
טו. התמרים והגרוגרות ששלקן ונעשו אם [גוש], הרי
אלו חבור.
טז. הזיתים שעטנן [הניחם בחפירת הקרקע] ונעשו גוש
אחד - הרי זה חבור, מפני שמתחלה לא נתנן למעטן אלא
על מנת שיינקו [שמן] זה מזה; לפיכך, שרץ שנמצא על
אם של זיתים, והם זיתים שנעשו כלן גוף אחד - אפלו
נגע בכשעורה - הכל טמא, שהכל גוף אחד. היתה לו אם
של זיתים ועמיד להפכה [ולפרק הזיתים] - כיון שתקע
בה את היתד [להפכה], אף על פי שיש בה גופין [גושים]
הרבה, אינן חבור; ואם משתפכה נעשו [שוב] אם, אינן
חבור.
יז. אכל פרוד שהוא כלו מכנס ודבק זה בזה - אף על פי
שאינו חבור להטמא, ואינו כגוף אחד כמו שבארנו - הרי
הוא מצטרף לכביצה, לטמא אכלים אחרים; ואם לא
כנסו, אלא הרי הוא מפרד כמעשה קדרה - [גרעיני תבואה
המתבשלים בקדירה] והקטניות - אינו מצטרף, עד
שיקבצם ויעשה אותן גוף אחד. היו גושין הרבה זה בצד
זה, ונגע אב הטמאה באחד מהן - הרי הוא ראשון, והגוש
שבצדו שני, והגוש שבצד השני שלישי, ושבצד השלישי
רביעי.
יח. כפר של תרומה שהיתה ראשון לטמאה, והשיף לה
אחרות [הצמיד] - כלן ראשון; פרשה - היא ראשון, וכלן
שניות. היתה שניה, והשיף לה אחרות - כלן שניות;
פרשה - היא שניה, וכלן שלישיות. היתה שלישית,
והשיף לה אחרות - היא שלישית, וכלן טהורות; בין
שפרשו, בין שלא פרשו.
יט. כפרות של תרומה נושכות [מחבורות קצת] זו בזו -
נטמאת אחת מהן בשרץ - כלן ראשון, ואף על פי שפרשו
אחר מכאן; נטמאת אחת מהן במשקין טמאין - כלן
שניות, אף על שפרשו אחר מכאן; נטמאת אחת מהן
בגידים - כלן שלישיות, ואף על פי שפרשו; מפני שהיו
גוף אחד בשעת טמאתן.

יום רביעי י"ד תשרי ה'תשע"ד

פָּרָק ז

א. הנצוק [- וזם הקילוח מכלי כללי] אינו חבור, לא
לטמאה ולא לטהרה. כיצד? היתה מערה משקין טהורין
לתוך כלי טמא, אפלו על גבי השרץ - הרי העמוד הנצוק
טהור; ואם קלט מן המשקין הנגרזין מן האויר, הרי זה
שקלט טהור. ואין צריך לומר שהמשקין שמערה מהן
טהורין.
ב. במה דברים אמורים? בשערה מצונן לצונן, ומחם
לחם, או מחם לצונן. אכל המערה משקין טהורין צונן

ה. השרביטין [ענפי האשכולות] של תמרים, אינן חבור
זה לזה.
ו. מלפפון שחתכו ונתנו על השלחן [ולא נפרדו הפרוסות
לגמדין], חבור עד שיתחיל לפרק; התחיל לפרק - חתיכה
וכל העולה עמה [- נדבק בה] חבור, והשאָר אינו חבור.
פקה המתחננה [קצה התחתון שלו] - חבור לעצמה, ואינה
חבור לחתיכות. היו שנים או שלשה מלפפונות, וחתף כל
אחד מהם והניחם על השלחן, והתחיל באחד מהם - זה
שהתחיל בו חבור, והשאָר אינו חבור; אפלו אמר: 'חציו
אני נוטל שחרית וחציו ערבית' - זה החצי שהתחיל בו
חבור, והשאָר אינו חבור.
ז. המתחף ירקות וכיוצא בהן לבשל - אף על פי שלא
מרק והקביל [לא הפריד החתיכות], אינו חבור; אלא אם
נטמא זה - לא נטמא זה, אף על פי שהוא מערה [מחובר
קצת] בו. חתף לכבש או לשלק או להניח על השלחן -
הרי זה חבור, ואפלו התחיל לפרק מה שחתף.
ח. כל אכל שעדין לא פרקו, חבור; ואם נטמא מקצתו,
נטמא כלו.
ט. אכל שנפרס [נחלק] ומערה במקצת, ונגע טמא באחד
מהם - אם אחז בזה שנגע בו והשני עולה עמו, הרי זה
חבור; ואם כשאחזו בזה הטמא ומגביהו, ישמט האחר
ויפל - אינו חבור, אלא הרי זה האחר כנוגע בראשון
שנטמא.
י. כל האכלין שהיו עלין או קלחין מחברין בהם - את
שרבפו להאחז בעלה, אוחזין אותו בעלה; בקלח, אוחזין
אותו בקלח; אם נתלה עמו - הרי זה חבור בטביל יום
[טמא שטבל עד השקיעה], ואין צריך לומר בשאר טמאות.
וכן אם היה לו יד, אוחזין אותו ביד שלו [ובודקין אם
עולה עמו]; היה לו יד וצלה, אוחזין אותו באיזה מהן
שירצה. לא היה לו יד ולא צלה - בזה אמרו: אם אוחזו
בטמא והשני עולה עמו, חבור; ואם לאו, אינו חבור.
יא. האגוזין שקבצן בעקציהן [עם עוקציהם] כשהם רכין,
ואמנן [צירפס] כלן כמו חבל [כשרשרת], וכן הבצלים
שחברן בדרך הזאת - הרי אלו חבור. התחיל לפרק
באגוזים ולפקל בבצלים [פרקם מהשרשרת], אין השאָר
חבור; אפלו היו לפניו מאה כור - אין כלן חבור, שהרי
הזכיית שדעתו לפרק הכל.
יב. קליעה של [עלי] שים שנפלו משקין על אחד מהן -
הוא טמא, וחבורו טהור; שאין חבורי [ידי] אדם חבור
לכל דבר. וכן אתרוג שנפרס, ותחבו ככוש [מוט אריגה]
או בקיסם [נסר עץ] - אינו חבור [שני החלקים].
יג. עפה שלשה במי פרות - הרי זו אינה חבור; שאין לה
דבר שמחבר את האכלין, אלא שבעה משקין בלבד.
יד. הממעף אכלין זה בזה וקבצן, כגון הדבלה [תאנה
יבישה] והתמרים והצמיקין שקבצן ונשאָן גוף אחד -
אינן חבור; לפיכך, עגול [גוש] של דבלה שנפלו משקין

48 הטמאות, והן טהורין בטבול יום; ואלו הן: השעורין
49 והכסמין, בזמן שאינן קלופין. אבל בזמן שהן קלופין,
50 והחטה אף על פי שאינה קלופה, והקצח [מיו כמון],
51 והשמשמין - נפסלין בטבול יום, ואין צריך לומר שהן
52 מטמאין בכל הטמאות.

53 ט. כל ידות האכלין [דברים המחבורים אליהם] שהן
54 חבור באב הטמאה, הרי הן חבור בטבול יום; וכן כל
55 אכל שנפרס [נחתך] ומערה [מחובר] במקצת שהוא חבור
56 באב הטמאה, כף הוא חבור בטבול יום. וכל שאינו חבור
57 בטבול יום, הרי הוא חבור בידיים [טומאת ידיים]; וגם זה
58 חמור בטמאת ידיים מטבול יום.

פָּרָק ח

59 א. חלות או כפרים שפנסן והן נושכות [מחבורות] זו בזו
60 ודעתו להפרישן, או שאפה חלה על גבי חלה פתגור וצדין
61 לא קרמו פניה [לא קשתה], ונגע טבול יום באחת מהן -
62 לא פסל אלא החלה שנגע בה; וכן המים שהרתיחו
63 ונעשה קבבה [בועה], והגריסין [פוליס] שהרתיחו רתיחה
64 ראשונה, ויין חדש וארו שהרתיחו, ונגע טבול יום [טמא
65 שטבל ולא העריב שמו] כרתיחה [בבועות] - אינו חבור,
66 ולא פסל אלא רתיחה בלבד. ובשאר כל הטמאות, בין
67 קלות בין חמורות - הכל חבור. אבל חלות שהיו נושכות
68 זו בזו ואין דעתו להפריש, או שאפה חלה על גבי חלה
69 ונשכו [התחבר אליה] וקרמו פתגור [כשהם מחבורים],
70 ורתיחת המים שאינה מחלחלת קבבה [הבועות קטנות],
71 ורתיחת גריסין שניה, ורתיחת יין יין, ורתיחת השמן בין
72 חדש בין יין, ורתיחת צדשים - הרי אלו חבור בטבול
73 יום, ואין צריך לומר בכל הטמאות.

74 ב. בצק שיצא בעת אפיה [על גבי הכיכר], ונמצא באמצע
75 הכפר כמו מסמר יוצא, וכן קצת הצק שנמשך ונחרף
76 [נשרף] בעת אפיה, והוא הנקרא 'חרחור' - אם היו
77 פחותין מקאצבע, ונגע טבול יום בהן - פסל כל הכפר;
78 וכן אם נגע בגרגר מלח קטן שבכפר, נפסל כל הכפר. ואין
79 צריך לומר בכל הטמאות. אבל צרור [אבן] שבכפר או
80 תורמוס [מיו קטנית] וגרגר מלח גדול, וחרחור יתר
81 מקאצבע, שנגע בהן אפלו אב הטמאה - הכפר טהור;
82 ואין צריך לומר בטבול יום.

83 ג. ריקק [מאפה דק] שנתרף [נשרף] חציה וחציה קנים,
84 הרי זה אינו חבור; נחרף האמצע והצדין קמין - אינם
85 חבור זה לזה אפלו באב הטמאה, ואין צריך לומר בטבול
86 יום. בשר קדש שקרם [נקרש] עליו המרק, ונגע טבול יום
87 בקופה [בקרישה] - התחיתות מתרות; נגע בתחיתה,
88 התחיתה וכל העולין עמה [כשיגביהה] חבור. וכן
89 בתבשיל קטניות שקרם על גבי פרוסות [של לחם]. שמן
90 שהוא צף על גבי יין, ונגע טבול יום בשמן - לא פסל
91 אלא השמן.

92 ד. ירק של תרומה וביצה טרופה [מעורבת] ונתונה על
93

1 לתוף משקין טמאין חמין - הרי הנצוק חבור, ונטמאו
2 המשקין הצונן בלן שהוא מערה מהן, ונטמא הפלי שצרה
3 ממנו מחמת המשקין שבתוכו, שהרי נטמאו. ומפני מה
4 אמרו, 'המערה מצונן לחמין חבור?' לפי שצנן [אד]
5 החמין עולה כתימרות עשן, ומתערב בנצוק ובמים
6 שבפלי העליון, ומטמא הכל - שהענן העולה מן החמין,
7 משקין הוא חשוב.

8 ג. לפיכך, האשה שהיו ידיה טהורות, והגיסה [בחשה
9 בכך] בקדרה טמאה, והזיעו ידיה מהכל הקדרה - נטמאו
10 ידיה, כאלו נגעה במשקין שבקדרה; וכן אם היו ידיה
11 טמאות, והגיסה בקדרה טהורה, והזיעו ידיה - נטמא כל
12 מה שבקדרה, כאלו נגעה במשקה שבקדרה.

13 ד. דבש הזיפים ודבש הצפחת [שמות מקומות] - הנצוק
14 שלהן חבור, ואפלו היה מערה מצונן לצונן, מפני שיש
15 להן ריר, והרי זה נמשכין כדבוק. לפיכך, כל האכלין -
16 אין הנצוק שלהן חבור, ואפלו היו עבים הרבה, כגון
17 הגריסין והחלב המתוך [סמיר] וכיוצא בהן, לפי שאין להן
18 ריר; וכן שאר כל המשקין - אין הנצוק שלהן חבור, אלא
19 אם בן ערה מצונן לחם, כמו שבארנו.

20 ה. הנצוק אינו חבור לטהרה. כיצד? שאם ערה מים
21 טמאים מכלי אבן וכיוצא בהן לתוף המקנה - אין
22 אומרים, 'משנהגיע קצת הנצוק למקנה, טהרו המים'; אלא
23 הרי הן בטמאתן עד שישק המקנה לכלן מצד אחד, כמו
24 שבארנו. וכן הקטפרס [מקום שיפוע] שיש עליו משקה
25 טופח [מרוטיב את האצבע הנוגעת] - אינן מתברין לשאר
26 המשקין שבמדרון, לא לטמאה ולא לטהרה; אבל
27 המשקין שבאשרון [משקע באדמה], בלן חבור לטמאה
28 ולטהרה.

29 ו. צרכה שהיא קטפרס [תחתיתה משופעת] ועליה
30 משקה טופח, ושלה חתיכות אכלין טמאין כביצה מנחין
31 עליה זו למטה מזו - אינן מצטרפות; הרי אלו
32 מצטרפות. ואם היה תחתיהן משקה עומד [תחת כל
33 החתיכות], אפלו פצין התרדל - הרי זה מצרף את בלן.
34 ז. ככר בארנו, שטבול יום [טמא שטבל ולא העריב
35 שמו] אינו מטמא חלין פלל, אבל פוסל אכלי תרומה
36 ומשקה תרומה, ועושה הכל שלישי; וכן אם נגע באכלי
37 קדש או משקה קדש, פסלן ועשה אותן רביעי.

38 ח. יש דברים שאינן חבור בטבול יום, אף על פי שהן
39 חבור בכל הטמאות, אלא אם נגע בהן טבול יום, לא פסל
40 אלא זה שנגע בו; ואלו הנה הנוגע במקום טבול יום אדם
41 אחר [טמא], הנה פוסל הכל. אפלו היה הנוגע אדם שאכל
42 אכלין טמאין או שתי משקין טמאין, שהיא טמאה קלה
43 - הרי זה פסל הכל, שלא פסלו טבול יום; ואין צריך
44 לומר, שאם היה הנוגע אב טמאה או ראשון, שהוא
45 מטמא הכל. ומפני מה הקלו בטבול יום? מפני שכבר
46 טהר ואינו מחסר אלא הערב שמש. ועוד הקלו בטבול
47 יום, שיש אכלין שהם מיוחדין לאדם ומטמאין בכל

47 בדיבור מקום החלה, אך עדיין היא חלק מהעיסה], וכן
 48 קשות [קישואין] שקרא שם תרומתה בצפונה או בדרומה
 49 - הרי זה חבור; ואם נגע טבול יום במקצת העסה,
 50 נפסלה. נטלה חלקה מתוכה, ותזרה לתוכה - אינה חבור.
 51 טו. עסה שנדמעה [נתערב בה תרומה] או שנתחמצה
 52 בשאור של תרומה, אינה נפסלת בטבול יום.
 53 טז. עסה שהקשרה [לטומאה] במשקין, ונלושה במי
 54 פרות, ונגע בה טבול יום - לא פסל אלא מקום מגעו.
 55 יז. מעשר ראשון שהקשר, ונגע בו טבול יום או גדים
 56 מסאבות [- טמאות מדובגן] - מפרישין ממנו תרומת
 57 מעשר בטרה; מפני שמעשר ראשון בחלין, וטבול יום
 58 וידיים מסאבות אינן פוסלין את החלין, שהשלישי בחלין
 59 טהור, כמו שבארנו. וכן האשה שהיא טבולת יום, לשה
 60 את העסה וקוצה לה [- חוחכת] חלה, ומפרישה
 61 ומניחה בכלי, ונותנת הכלי עם [- ליד] שאר העסה
 62 באחת, ומקפת [- מקרבת] על הכל כדי לתרם מן המקף
 63 [- הסמוך], ואחר כך קוראה לה שם ואומרת: 'הרי זו
 64 חלה'; ומשקרא לה שם - לא תגע בה, שלא תפסל
 65 אותה. וכך היא עושה, אם לשה בערבה שהיא [העריבה]
 66 טבולת יום.
 67 יח. לגין [כד] שהוא טבול יום שמלאהו מחבית מעשר
 68 שלא נטלה תרומתו, ואמר: 'הרי זו תרומת מעשר על מה
 69 שחבית אחר שתחשף' - הרי זו תרומה טהורה; לפי
 70 שאינה נעשית תרומת מעשר עד שתחשף, כפי תנאו,
 71 ואחר שתחשף, יעריב שמשו של לגין וטהרה. נשברה
 72 החבית קדם שתחשף, הלגין בטבלו [- מחוייב הפרשה];
 73 נשבר הלגין, החבית בטבלה.
 74 יט. טבול יום מטמאת מת ומבעילת נדה, עושה [עוסק]
 75 בבית הבד [- שמו]; וכן שאר הטמאים שטבלו, עושין
 76 בטהרות; חוץ מן הזב והזבה בשביעי שלהן - שאף על
 77 פי שטבלו, לא יעשו בבית הבד ולא יתעסקו בטהרות,
 78 שמא יראו [זוב] ונמצאו טמאים למפרע, שהרי סותרין
 79 הכל [- כל ימי ספירתם], כמו שנתבאר.

פָּרָק ט

81 א. השמן או הדבש שנטמאו, ואחר כך קרשו, ואחר כך
 82 נמוחו - הרי הן ראשון לטמאה לעולם; מפני שהן
 83 כמשקין, ואף על פי שקפאו אחר שנטמאו.
 84 ב. הרטב והגריסין והחלב שקרשו - הרי הם כאכלין,
 85 ויצריכין מחשבה [לאכילה]; ואם נגע בהן אכל ראשון או
 86 משקין, נעשו שניים. הנה בהן משקה טופח [מחטיב את
 87 האצבע הנוגעת בו] - הרי הן כמשקין, והן תחלה לטמאה.
 88 נטמאו קשהן משקין, וקפאו אחר כך וקרשו - הרי אלו
 89 שניים, כמו אכל שנטמא במשקין טמאין. נטמאו קשהן
 90 קפויין, ונמוחו ונעשו משקה - אם היו כביצה מכנין
 91 [בדיק, או פחות], הרי המשקה טהור. הנה יותר מכביצה

1 גביו [- על הירק], ונגע טבול יום בכיזה - לא פסל אלא
 2 קלח [חתיכה] שכןגדו [- מול מקום נגיעתו]; ואם היתה
 3 כמין כובע [מנופחת], אינה חבור.
 4 ה. חוט של ביצה שקרם על דפנה של לפס [מחבת
 5 גדולה], ונגע בו טבול יום - מן השפה ולפנים, חבור
 6 [לתבשיל שבמחבת]; נגע מן השפה ולחוץ, אינו חבור.
 7 וכן בקטניות [תבשיל קטניות] שקרמו על שפת הקדרה.
 8 ו. חבית שנגקה בין משוליה [תחתיתה] בין מצדיה,
 9 וסתם טבול יום הנקב בידו - נפסלה בלה.
 10 ז. המערה מקלי לכלי, ונגע טבול יום בקלוח - משערין
 11 זה שנגע בו [מדת מה שנגע] באחד ומאה; שתרומה
 12 טמאה שנתערבה באחד ומאה בטלה במעוטה, כמו
 13 שבארנו בהלכות תרומות.
 14 ח. טבול יום שהיה תורם [מפריש תרומה] את הבור [של
 15 יין], ונפלה ממנו חבית של תרומה ושקעה בבור של יין
 16 ונגע ביין שבבור - מן השפה [של חבית] ולחוץ, אינו
 17 חבור; מן השפה ולפנים [נכנס קצת יין לתוך החבית],
 18 חבור. ואם היה הבור פייס [כלי גדול כבוד] - אפלו היה
 19 כלי גדול שמתזיק מאה כור, פלו חבור; ואם נגע במקצת
 20 היין, פסל התרומה שחבית שבקרקע הכלי.
 21 ט. הסלת של מנחות, והלבונה [אחד מסמני הקטורת]
 22 והקטרת והגחלים [של הקטורת] שנגע טבול יום במקצתן,
 23 פסל את פלן. במה דברים אמורים? בגחלים שחותרה
 24 במחתה ביום הכפורים, שהמחתה שחותרה בה נכנס
 25 להיכל; אבל גחלים שחותרה בכל יום, כשהוא מערה
 26 ממחתה של כסף לשל זהב - אם נתפזרו מן הגחלים -
 27 אין בהן קדשה, אלא מכבדן לאמה.
 28 י. מקפה [תבשיל סמיר] של חלין או רקיק [מאפה דק]
 29 של חלין, ושמן של תרומה צף על גביהן, ונגע טבול יום
 30 בשמן - לא פסל אלא השמן בלבד; אם חבץ [ערבב השמן
 31 בהם] - כל מקום שהלף השמן, פסל.
 32 יא. ירק של חלין שבשלו בשמן של תרומה, ונגע בו
 33 טבול יום - לא פסל אלא מקום מגעו.
 34 יב. המקפה של תרומה, והשום והשמן של חלין, שנגע
 35 טבול יום במקצתן - פסל את פלן.
 36 יג. המקפה של חלין, והשום והשמן של תרומה, שנגע
 37 טבול יום במקצתן - לא פסל אלא מקום מגעו; אם היה
 38 השום מרבה, הולכין אחר הרב. אימתי? בזמן שהוא גוש
 39 בקערה. אבל אם היה מפזר במדוכה [מקום כתישתו],
 40 ונגע במקצתו - לא פסל אלא מקום מגעו, מפני שהוא
 41 רוצה בפזרו. ושאר כל הנדוכין שדרכן לדוכן במשקין,
 42 כגון שום בשמן - אם דכן שלא במשקין, וקבץ - אף
 43 על פי שהן גוש בקערה ונגע בהן, לא פסל אלא מקום
 44 מגעו; שהרי הן כעגול של דבלה [גוש תאנים יבשות] -
 45 שאם נטמא מקצתו, לא נטמא פלו.
 46 יד. עסה שקרא שם חלקה בצפונה או בדרומה ציין

מתוך מהדורת חזק

48 המים שעליהן מטמאין מן המשקין הבלועין בהן. ולא
 49 יסיקין אלא בידים טהורות; גזרה שלא יסיקין הטמא,
 50 ונמצאו המשקין שעליהן מטמאין את התנור.
 51 ז. שרץ שנמצא ברחים של זיתים, אין טמא אלא מקום
 52 מגעו. אם היה משקה מהלך [ונוגע בכל הזיתים] - הכל
 53 טמא; שפיון שנשטמא מקצת המשקה - נטמא כלו, והשמן
 54 מטמא את כל הזיתים. נמצא על גבי העלין למעלה מן
 55 הזיתים, ישאלו הבדרין [עובדי בית הבד]: אם אמרו לא
 56 נגענו [בשרץ], נאמנין. נמצא על אם [גוש] של זיתים -
 57 נטמא כל הגוש, כמו שבארנו. נמצא על גבי זיתים פרודין,
 58 והוא נוגע בכביצה - הכל טמא; שהאכל שהוא בכביצה
 59 מטמא המשקה המלרב בו, והמשקה מטמא שאר הזיתים.
 60 היי פרודין על גבי פרודין, והמשקה מלמטה - אף על פי
 61 שנגע בכביצה, אין טמא אלא מקום מגעו.
 62 ח. עם הארץ שהושיט ידו לגת, ונגע באשכולות - אשכול
 63 וכל סביבותיו טמאין, וכל הגת פלה טהורה, מפני
 64 שמפסיקין האשכולות שסביבות זה האשכול בינו ובין
 65 שאר הגת.
 66 ט. הגפת [פסולת זיתים] והזוגין [פסולת ענבים] שנעשו
 67 בטהרה, והלכו עליהם טמאין, ואחר כך יצאו מהן משקין
 68 - הרי אלו טהורין, שמתחלה נעשו בטהרה. ואם נעשו
 69 מתחלה בטמאה, ונמצאו מהן משקין - הרי אלו טמאין.
 70 י. הבדרין שהיו נכסין ויוצאין, ומשקין טמאין בתוך בית
 71 הבד - אם יש בין משקין לזיתים [מקום די] כדי שינגבו
 72 רגליהם בארץ, הרי הזיתים טהורין; שהנוגע במשקין
 73 טמאים שלא בידו - טהור, ואפלו לקדש. כפרות של קדש
 74 שהיו בהן גמזות, והיו בתוך הגמזות משקין של קדש, ונגע
 75 השרץ באחת מהן, ונגעה ראשונה בשניה, ושניה
 76 בשלישית, אפלו מאה - כלן ראשון לטמאה, מפני
 77 המשקה שבגמזות וחתת הקדש; הרי כלן כמשקין שאין
 78 מונין בהם [ראשון שני וכו']. אבל אם היו כפרות של
 79 תרומה - הרי הכפר השלישית בלבד פסולה, ומשלישית
 80 והלאה טהור. ואם היה משקה טופח על כל הכפרות, אף
 81 בתרומה הכל טמאות; וכלן שניות, חוץ מן הראשונה
 82 שנגע בה השרץ, שהיא ראשון.
 83 יא. בעבוע [חלל] שנעשה בעבי החבית, והרי הוא כמו
 84 כלי אחר בצדה - אם נקב האבוע לאויר החבית, ונקב
 85 נקב אחר לחוץ זה כנגד זה, או שהיה הנקב הפנימי
 86 מלמטן והחיצון מלמעלה, והיה החבית והאבוע מלאים
 87 משקין - אם נגע אב הטמאה במשקה שבאבוע, נטמאו
 88 כל המשקין שבחבית. היתה החבית מקפת צמיד פתיל
 89 [כיסוי מהודק], ונתונה באהל המת - נטמאת מפני הנקב
 90 שבאבוע, זה שהרי הוא מפלש [פוחח] לאוירה. וכן אם
 91 היה הנקב שבאבוע שבפנים מלמעלה והחיצון מלמטן,
 92 הרי זו אינה נצלת בצמיד פתיל; אבל אם נגע אב הטמאה
 93 באבוע - לא נטמאו משקין שבחבית, והרי הם
 94 כמבדלין ממנה.

1 - המשקה טמא; שכשנמוחה טפה ראשונה, נטמאת
 2 בכביצה אכל טמא שנמוחה ממנו, ואותה הטפה תטמא
 3 כל המשקין שנמוחו אחריה. וכן טמא מת שפחט זיתים
 4 וענבים שהקשרו - אם היו בכביצה מכון, הרי המשקין
 5 היוצאין מהם טהורין, ובלבד שלא יגע במקום המשקה;
 6 שהמשקה כמפקד באכל [כנמצא בכלי], וכאלו הוא גוף
 7 אחר. היו אותן הזיתים וענבים יתר מכביצה, הרי המשקין
 8 היוצאין מהן טמאין; שפיון שיצאת טפה ראשונה, נטמאת
 9 בכביצה, וטמאה כל המשקין. ואם היה הסוחט זב וזכה
 10 וכיוצא בהן - אפלו סחט גרגר יחידי שלא הכשר ולא נגע
 11 במשקה, המשקה טמא; שפיון שיצאת טפה הראשונה,
 12 נטמאת במשא הזב - שהזב שנשא אכלין או משקין,
 13 טמאן כמו שבארנו. וכן זב שחלב את העז, החלב טמא
 14 - שפיון שיצאת הטפה הראשונה, נטמאת במשא הזב.
 15 ג. קדרה שהיתה מלאה פכשין [י. ירוקת כבושים] של
 16 חלין, ויצא עליה [של ירוק] מן הקדרה, ונגע אב הטמאה
 17 או ראשון בעלה שחיוץ לקדרה במקום הנגוב - אף על פי
 18 שיש בו בעלה בכביצה, הוא טמא והכל טהור. חזר לקדרה
 19 - טמא את המשקין שבה, ונטמאת הקדרה וכל הפכשין.
 20 נגע בעלה שחיוץ לקדרה, והיה בו משקה - אם יש בעלה
 21 בכביצה, הכל טמא; שהעלה מטמא משקה שעליו,
 22 והמשקה מטמא כל משקין שבקדרה, ומטמא הקדרה.
 23 היתה הקדרה מלאה כבשים של תרומה, ונער [עירב]
 24 אותה טבול יום, וראה משקין על ידו - ספק מן הקדרה
 25 נתוו, ספק שהשקלח [חתיכה] נגע בידו - הירק פסול,
 26 והקדרה טהורה.
 27 ד. טמא שהיה אוכל ענבים מכשרין [לקבלת טומאה],
 28 ונפל ממנו גרגר יחידי לגת [על הענבים המוכנים לדריכה]
 29 - אם היה שלם ולא נשטמ ממנו עקצו [ראשו], הגת
 30 טהורה; ואם נטל עקצו והיו הענבים מוכנים בעביט [כלי
 31 לענבים] וכיוצא בו לדרוך, שהרי רוצה במשקין היוצאין
 32 מהן - נטמאת הגת בטפת משקה שבראש הגרגר במקום
 33 העקץ. נפלו ממנו ענבים, ודרוך במקום מפנה [ללא
 34 ענבים] - אם היה בכביצה מכון [בדיוק או פוחח], הרי
 35 המשקין היוצאין מהן טהורין כמו שבארנו; היה יתר
 36 מכביצה, היוצא מהן טמא, שפיון שיצאת טפה הראשונה
 37 נטמאת בכביצה, ומטמאה את כל המשקה היוצא אחריה.
 38 ה. גוש של זיתים טמאין שהיה מקבץ ומחבר, והשליכו
 39 לתוך תנור והסק [והוציא שמו] - אם היה בכביצה מכון,
 40 התנור טהור; שאין האכלין מטמאין גלים, והמשקה
 41 היוצא מהן טהור כמו שבארנו. היה גוש יתר מכביצה -
 42 נטמא התנור; שכשיצאה טפה אחת, נטמאת בכביצה
 43 וטמאה את התנור. לפיכך, אם היו זיתים הטמאין פרודין
 44 ואינן גוש, ואפלו הם סאה - התנור טהור.
 45 ו. עצים שנבלעו בהן משקין טמאין, והסיקן - התנור
 46 טהור, שהרי בטלו בעצים. ואפלו הוציא העצים שיפלו
 47 עליהם גשמים ונפלו לרצונו, והסיקן - התנור טהור, ואין

46 ב. עצים שנפלו עליהן משקין ברוצח, ונרדו עליהן גשמים
 47 שלא לרוצח - אם רבו (מי הגשם על המשקין), הרי כלן
 48 שלא לרוצח; הוציאן שינרדו עליהן גשמים - אף על פי
 49 שרבו, הרי כלן לרוצח. הרי רגלי או רגלי בהמתו מלאות
 50 טיט, ועבר בנהר ונרצחו - אם שמח, הרי המים העולין
 51 עליהן תלושין ברוצח; ואם לא שמח, אינן תלושין ברוצח.
 52 ג. המוריד את הגלגלים (של עגלה) ואת כלי הבקר בשעת
 53 הקדים (- רוחות הקיץ) למים, כדי שיסתמו הסדקין שבעץ
 54 - הרי המים העולין בהן תלושין ברוצח.
 55 ד. המוריד את הבהמה לשמות, המים העולין בפיה
 56 תלושין ברוצח; וברגליה אינן תלושין ברוצח, אלא אם
 57 חשב שידוחו רגליה. ובשעת היחף והדיש, אף שברגליה
 58 תלושין ברוצח. הורידה חרש שוטף וקטן - אף על פי
 59 שחשב שידוחו רגליה, המים העולין ברגליה אינם
 60 תלושין ברוצח; שיש להם מצשה, ואין להם מחשבה.
 61 ה. הטובל במים, הרי כל המים שעל בשרו תלושין
 62 ברוצח; אבל העובר (בדרכו) במים, כל המים שעל בשרו
 63 אינן תלושין ברוצח.
 64 ו. מי שטבל בנהר, והיה לפניו נהר אחר ועבר בו - בטלו
 65 השניים את הראשונים, והרי המים שעליו אינן תלושין
 66 ברוצח. וכן אם דחיו (נדח) חביו לשברו או לשבר
 67 בהמתו, בטלו המים הראשונים; אבל אם דחיו דרך שחוק
 68 (שיחקו ביניהם ונפל למים) - לא בטלו, אלא הרי המים
 69 שעליו תלושין לרוצח. טבל בנהר ועלה, ונרדו עליו
 70 גשמים - אם רבו הגשמים - הרי בטלו המים הראשונים,
 71 והרי כל המים שעליו אינן תלושין ברוצח.
 72 ז. השט (שוחה) על פני המים - המים הנפתין אינן תלושין
 73 ברוצח, והמים העולין עליו תלושין ברוצח; ואם נתפנו
 74 להתיז על חביו, אף הנפתין תלושין ברוצח.
 75 ח. העושה צפור (משחק-מים עשוי קנים) במים - המים
 76 הנפתין ואת שבה, אינן תלושין ברוצח.
 77 ט. המוריד את הבור לידע עמקו - מים העולין בידו
 78 ובדבר שמדד בו, תלושין ברוצח; ואם מדד רחבו - מים
 79 העולין בידו או בדבר שמדד בו, אינן תלושין ברוצח.
 80 פשט ידו או רגלו לבור לידע אם יש בו מים - הרי המים
 81 העולין בידו או ברגלו, אינן תלושין ברוצח; פשטן לידע
 82 כמה מים יש בו, העולין בהן תלושין ברוצח. זרק את
 83 האבן לבור לידע אם יש בו מים - הנפתין אינן ברוצח,
 84 והמים שעל האבן אינן בתלושין.
 85 י. החובט על השלח (עור שלא ניטל צמרו) חוץ למים
 86 (אחר שהוציאוהו מהמים) - הנפתין ממנו תלושין ברוצח,
 87 שהרי רצונו שיצאו. חבט עליו והוא בתוף המים, אינן
 88 תלושין ברוצח.
 89 יא. המים העולין בפסינה ובצעקל (משקע מים שבספינה)
 90 ובמשוטות, אינן תלושין ברוצח. המים העולין במצודות
 91 ובקשתות ובמקמרות (- מלכודות), אינן תלושין ברוצח;
 92 ואם נער (המים מעליהם), הרי אלו תלושין ברוצח. וכן

1 נתנה תחת הצנור, כל המים שעל גבה ובחבל אינן
 2 תלושין ברוצח; לפיכך אינן מכשירין.
 3 ו. מי שינרדו עליו גשמים, אפלו היה אב הטמאה - המים
 4 שעליו, אף על פי שינרדו מצד העליון לתחתון, טהורין;
 5 והוא, שינתק אותן מעליו בכל כחו. אבל אם היה שותתין
 6 ויורדין (לאט לאט), בשעת פרישתן מטמאין. ובזמן שהן
 7 טהורין, אינן מכשירין, שהרי אינן תלושין עליו לרוצחו;
 8 ואם נער (המים), הרי אלו לרוצח. עמד תחת הצנור להקיר
 9 (להתקיר) או לדות (להתרחק), הרי זה לרוצח; ואם היה
 10 טמא, המים שעליו טמאין.
 11 ז. חבית שהיתה מלאה פרות, ונרד הדלף (דליפת גשמים)
 12 לתוכה - הרי זה יצרה (ישפך) המים מעליה, ואינן
 13 מכשירין, אף על פי שרצונו שימתינו בתוכה עד שיצרה
 14 המים מעליה.
 15 ח. צרכה שינרד הדלף לתוכה, המים הנפתין (החוצה)
 16 והצפין מעליה (עולים על גדותיה) אינן תלושין ברוצח;
 17 נטלה לשפכה, המים שבתוכה אינן תלושין ברוצח. הניחה
 18 שינרד הדלף לתוכה, הנפתין והצפין שבתוכה אינן תלושין
 19 ברוצח; ואם נטלה לשפכה, הרי אלו מכשירין, שכינן שלא
 20 שפכה במקומה, הרי תלשן ברוצחו.
 21 ט. המטביל את כליו, והמכבס את כסותו במערה (של
 22 מים) - המים העולין בידיו ברוצח, וברגליו אינן תלושין
 23 ברוצח.
 24 י. פרות שנפלו לתוף המים, ופשט ידיו ונטלן - לא
 25 הכשרו; ואם חשב שידוחו ידיו, הכשרו במים שבידיו,
 26 שהמים שבידיו ושעל הפרות, הרי הן תלושין ברוצח.
 27 יא. הנותן פרות לתוף המים ברוצחו - אם היו מים
 28 שבקרקעות, אינן מכשירין כל זמן שהן במים; הוציאן,
 29 הכשרו במים שעליהן או שעל ידיו, שהרי נתלשו ברוצח.
 30 כיצד? צנון או לפת שהוא בתוף המערה - נדה מדיחתו
 31 שם, והוא טהור; העלתהו כל שהוא מן המים, נטמא
 32 במגעו.
 33 יב. קפה (שק) שהיה מלאה תורמוסין (מין קטניות),
 34 ונתונה לתוף המים - מושיט ידו הטמא, ונטל תורמוסין
 35 מתוכה והן טהורין, מפני שלא הכשרו, שהרי מתוכה נטל,
 36 ואין רצונו במים שעליהן. העלה מן המים - (התורמוסין
 37 -) הנוגעין בקפה טמאין, שהרי הכשרו במים שבקפה
 38 שנתלשו ברוצחו; ושאר כל התורמוסין שבתוף הקפה,
 39 טהורין.
 40 יום שישי ט"ז תשרי ה'תשע"ד
 41 פרק יג
 42 א. הממלא בקילון (תעלת מים) - מים הנשארים בקילון,
 43 הרי הן תלושין ברוצח עד שלשה ימים; אבל אחר שלשה
 44 ימים, אינן תלושין ברוצח, אלא אם נשאר שם משקה,
 45 אינו מכשיר.

45 סופרים. הפכו בהן הקטנים על הגג, הרי אלו מכשרין;
 46 שאם היתה מחשבתו של קטן נפרת מתוך מעשיו, הרי
 47 מחשבתו מועלת מדברייהם.
 48 ג. המעלה את האגדות ואת הקציעות [תאנים] ואת השום
 49 לגג בשביל שימתינו [שישה שם], וירד עליהן הטל - לא
 50 הכשרו; ואין אומרים, 'הואיל והכל יודעין שהטל יורד,
 51 הרי זה ברצונו' - שהרי לא העלם אלא כדי שימתינו.
 52 ד. המוליך חטיו לטחן, וירדו עליהן גשמים - אם שמת,
 53 הכשרו. היו זיתיו נתונים בגג, וירדו עליהן גשמים - אם
 54 שמת, הכשרו. החמרים שהיו עוברים בנהר, ונפלו שקיהם
 55 במים והעלום - אם שמתו, הכשרו הפרות; והמים שעל
 56 השקין - הרי הם תלושין ברצון, שהרי שמתו.
 57 ה. שק שהוא מלא ורעונים, ונתנו על גב הנהר או על פי
 58 הבור או על מעלת [מדרגת] המערה, ושאבו [ספגו
 59 מהלחות] - הכשרו.
 60 ו. חבית שהיא מלאה פרות שנתנה בתוך המשקין, או
 61 מלאה משקין שנתנה בתוך הפרות, ושאבו [הפירות] -
 62 הכשרו. באלו משקין אמרו? במים, ביין ובחמץ; אבל
 63 שאר משקין, אינן נשאבין [- חודדים] מן החרש כדי
 64 שיכשירו הפרות שבצדן.
 65 ז. הרודה [מוציא מהתנור] פת חמה, ונתנה על פי החבית
 66 של יין - אם היתה פת חטין, לא הכשרה; ואם היתה פת
 67 שעורים - הכשרה, מפני שהשעורים שאובות. וכן אם היה
 68 היין טמא, והיתה פת חטים - טהורה; ואם היתה שעורים
 69 - נטמאת, מפני ששאבה משקין טמאין.
 70 ח. המרבץ [שוטף] ביתו, ונתן בו חטים וטננו [נרטבו] -
 71 אם מחמת המים, הכשרו; ואם טננו מחמת הסלע
 72 [מלחלוחית הריצפה עצמה], לא הכשרו. המכבס את
 73 כסותו בצרבה, ונתן בה חטים וטננו - אם מחמת המים,
 74 הרי הכשרו; ואם מחמת הצרבה, לא הכשרו.
 75 ט. הטומן פרותיו בחול כדי שירטבו, הכשרו. הטומן
 76 בטיט הנגוב - אם יש בו משקה טופח [לחלוחית],
 77 הכשרו; ואם לאו, לא הכשרו.
 78 י. המרבץ את גרנו, אינו חושש שמא הכשרו חטיו אם
 79 טננו בו, ואף על פי שהוא שמת.
 80 יא. המלקט עשבים כשהטל יורד עליהם לחפות בהן
 81 החטין, לא הכשרו; ואם נתפנו לכה, הכשרו החטים.
 82 יב. המרבץ את ביתו במים טמאים, ונתן בו שבלים וטננו
 83 - אם יש עליהן משקה טופח, הרי אלו טמאין; ואם לאו,
 84 טהורין.
 85 יג. הנוצר אגדה של ירק שהיו עליה משקין, וירדו מצד
 86 העליון לצד הפתחון - לא הכשרו.
 87 יד. המעלה שקין מלאין פרות מן הנהר, ונתנן זה על גב
 88 זה - הכשר הפתחון במים שירדו לו מן העליון, שהרי
 89 ברצונו הניח זה על גבי זה.

1 המים שעל הקסיה [- ציפוי] של שלחנות, ועל השיפה [-
 2 כיסוי] של לבנים - אינן ברצון; ואם נצר, הרי אלו ברצון.
 3 יב. המוליך את הספינה לים הגדול לצרפה [לחוקה],
 4 הוציא מסמר לגשמים לצרפו, המניח את האוד בגשמים
 5 לעשותו פחם [שתכבה גחלתו] - הרי המים שעליהן
 6 תלושין ברצון; אבל המוציא את המסמר ואת האוד
 7 לגשמים לכבותו [שלא יזוק], אין המים שעליהן תלושין
 8 ברצון.
 9 יג. שלשל את המשלת [שרשרת] לבור להעלות בה כלי
 10 או קיתון, שלשל את הפלפלה [סל] לבור כדי שתשב עליה
 11 התרנגולת - אין המים שעליהן תלושין ברצון.
 12 יד. הממחק [מנגב] את הכרשה [מין כרוב] להסיר המים
 13 שעליה, והסוחט את שערו בכסותו - המים היוצאין
 14 תלושין ברצון; והנשארים בהן אינן תלושין ברצון. מפני
 15 שרצונו שיצאו מכלן. וכרשה עצמה הכשרה, שבשעת
 16 פרישתן [תלישתן] מכשרין; ואם נתק מים מעליה בכל
 17 כחו, לא הכשרה.
 18 טו. המרעיד את האילן להשיר ממנו אכלין או להשיר
 19 טמאה, המים הנתזין ממנו אינן תלושין ברצון. הרעידו
 20 להשיר ממנו משקין - היוצאין ממנו, הרי הן תלושין;
 21 והנשארים בו - אף על פי שנשרו ממקום למקום - אינן
 22 תלושין ברצון, מפני שהוא מתפנו שיצאו מכלו. וכן אם
 23 נתזו [מהרעידה] על המתברין, אינן תלושין ברצון.
 24 טז. המרעיד את האילן ונפל על חברו, או שוכה ונפלה
 25 על חברתה, ומתחיתה זרעים וירקות מחברות לקרקע,
 26 ונפלו המים על הפרות המחברין לקרקע שתחתיהן - אותן
 27 המים שבזרעים ושבירקות אינן תלושין ברצון.
 28 יז. שמרים [שמרי יין] של תרומה שנתן עליהן מים, כבר
 29 בארנו בתרומות שהראשון והשני [- המישרה הראשונה
 30 והשניה היוצאת מהם] אסור לזרים; ושל הקדש בדיק
 31 הבית, אף השלישי אסור; ושל קדשי מזבח, לעולם אסור;
 32 ושל מעשר שני הודאי, ראשון בלבד אסור. כשם שאמרו
 33 לענין אסורין, כך אמרו לענין הכשרן - כגון שנתמדו
 34 מאליהן, והיתה בהמה שותה ראשון ראשון; שאם היה
 35 אדם הוא שמסיר המים הראשונים - אף על פי שמאליהן
 36 נפלו - בינו שהחשיבן והקפיד עליהן, מכשירין.

פרק יד

37
 38 א. פרות שירד הדלף לתוכן, וצרבן כדי שיתנגבו [-
 39 יתיבשו] - לא הכשרו.
 40 ב. המעלה פרותיו לגג מפני הפנימה [- שיצאו התולעים],
 41 וירד הטל עליהן - לא הכשרו; ואם נתפנו שירד הטל
 42 עליהן, הכשרו. לפיכך, אם העלום [לגג] חרש שוטה וקטן
 43 - אף על פי שחשבו שירד עליהן הטל, לא הכשרו; שיש
 44 להם מעשה, דין תורה; ואין להם מחשבה, ואפלו מדברי

מתוך מהדורת חזק

46 רגלי האדם או פרסות רגלי בהמה גסה נפרת בו. מצא
 47 פרסות רגלי בהמה דקה - הרי זה טהור, שאפשר שינדה
 48 [ללא בעליה] ושתת.
 49 ד. חזקת טיט וגוממיות [גומות] שפפתחי חניות ברשות
 50 הרבים בשעת הגשמים, שהן טהורין; פסקו הגשמים, הרי
 51 הם [טמאים] כמי שפייכות [- מי שופכין]. ושפשוקין,
 52 הולכין בהן אחר הרב. גבא שנפל לתוכו יין או חלב או
 53 דבש, הולכין אחר הרב. נפל לתוכו שמן - אף על פי
 54 שהקפיא והו ציינו והוציא כולו, הרי זה מטמא ומטמא
 55 שלא לרצון; לפי שאי אפשר לו לצאת ידי חצוצה [-]
 56 טיפת שמן.
 57 ה. ושאר המשקין, חוץ מן המים - הרי הם בקרקע כמות
 58 שהן בפלים; דין אחר הוא.
 59 ו. מי תמצית שלא פסקו [- ממשיכה ירידתם מההרים] -
 60 אף על פי שאין בהן ארבעים סאה, הואיל והן בקרקע,
 61 והרי המים נמשכין ובאין להן - אינן מקבלין טמאה; אף
 62 על פי ששתה מהן הטמא, ומלא מהן בכלי טמא, או נתן
 63 לתוכם מים טמאים - הרי הם טהורין לכל דבר.
 64 ז. מי שהיה אוכל תרומה בידים טמאות, כגון דבלה
 65 [תאינה] שלא הכשרה, והכניס ידו לתוף פיו לטל צרור
 66 [אבן שנכנסה לתאינה] - אם הפך [בידו לדבילה], נטמאת
 67 הדבלה ברירו; שהרי נטמא [הריר] בידו, מפני שעקרו.
 68 ואם לא הפך, הטהרה; שהמשקה שפפיו קדם שיהפכנו או
 69 ימצץ אותו להוציא, דומה למים שלא נתלשו, אלא עדין
 70 הן בקרקע, שאין מטמאין ולא מטמאין אלא ברצון, כמו
 71 שבארנו; וזה אין רצונו אלא לטל הצרור. הרי פונדיון
 72 [מטבע] לתוף פיו, ופשט ידו לנטלו, והדבלה לתוף פיו -
 73 אם הניחו לצמא [לדרות צמאונן], הרי זה הרק פקקוה,
 74 ונטמאת הדבלה מחמת משקה פיו, שנטמא מחמת ידו.
 75 ח. האשה שהיתה אוכלת אכלין של תרומה שאינן
 76 מכשרין, והיתה גורפת התנור הטמא, והפכה הקוץ ויצא
 77 ממנה דם, ומצצה אצבעה מפני הדם, או שנקוות, ונתנה
 78 אצבעה לתוף פיה - נטמאת התרומה שבפיה, שהרי
 79 רצונה להוציא המשקה [הרוק] מפיה ולעקרו במציצת
 80 אצבעה.

יום שבת קודש י"ז תשרי ה'תשע"ד

פרק טז

83 א. כל האגדות [של ירוקת] שבשוקים, וכל הקמחים וכל
 84 הסלתות שבשוקים - בחזקת מכשרין [לקבל טמאה];
 85 האגדות, מפני שדרךן [של מוכרים] לזלף המים עליהן
 86 תמיד; והקמח והסלת, לותרין [רוחצין במים] אותו ואחר
 87 כך טותרין אותו. וכן חטים שחולקין אותו ברחים אחת
 88 לשתיים ושלש [- גרעין א' שוברים לב' או ג' חתיכות] כדי
 89 לעשות מהן מעשה קדרה [תבשיל], כגון הריפות [-]

1 טו. הנופח בעדשים לכהן אם יפות הן, והזיעו - הכשרו
 2 בהבל פיו, מפני שהוא מתולדות המים; וכן האוכל
 3 שמשמין באצבעו, הכשרו במשקה פיו שעל אצבעו.
 4 טז. נשף באכל, ונפל האכל - הרי המשקה שעל האכל
 5 שלא לרצון. היה אוכל זיתים פצועים [- מבוקעים],
 6 והמרים רטבות, וכל שהוא רוצה למצ [למצוין] את
 7 גלעינתו, ונפל מפיו - הרי המשקה שעליו ברצון; הרי
 8 אוכל זיתים נגובין, והמרים יבשות, וכל שאינו רוצה למצ
 9 את גרעינתו, ונפל מפיו - המשקה שעליו שלא ברצון.
 10 יז. עלשין [מין עשב מאכל בהמה] שלקטן לבהמה,
 11 והדיחן, ואחר כך חשב עליהן לאדם - ככר בארנו שהן
 12 צריכין הכשר שני; ואם הנה עליהן משקה טופח כשחשב
 13 עליהן לאדם, הרי אלו מכשרין.

פרק טו

14
 15 א. מים שבפלים - מתטמא, בין לרצון בין שלא לרצון,
 16 ומטמא אכלים וכלים, בין שנפל עליהן ברצון בין שלא
 17 ברצון. אבל מים שבקרקעות, כגון מי בורות שיחין
 18 ומערות ומי גביין [גומות] שאין בהן ארבעים סאה - אין
 19 מתטמאין אלא ברצון, ואין מטמאין אלא ברצון. כיצד?
 20 מים שבקרקע שאין בהן ארבעים סאה, בין שהיו שאובין
 21 בין שאינן שאובין, שנפל לתוכן המת, או שהלף בהן
 22 הטמא - הרי אלו טהורין. אבל אם שתה מהם אדם טמא,
 23 או שמלא מהן בכלי טמא, או שנפלו לתוכן משקין טמאין
 24 ברצון - הרי אלו טמאין, ואף על פי שהן בקרקע. שתה
 25 מהן הטהור אחר שנטמאו בקרקע, או שמלא מהן בכלי
 26 טהור - נטמא השותה, ונטמא הפלי; שהרי ברצון שתה
 27 או מלא. נפל לתוכן כפר של תרומה - הרי הוא טהור
 28 כשהיה, שאין מטמאין אלא לרצון; לפיכך, אם הדית ידו,
 29 והוציא הכפר - נטמא הכפר במים שבגידו, שהרי הן
 30 ברצון.

31 ב. מי גביים וכיוצא בהן ממים שבקרקעות, כגון מי
 32 בורות שיחין ומערות, ומי תמצית [מי גשמים הזוחלים
 33 מההרים לעמקים] שפסקו [זחילתם], ומקוות שאין בהן
 34 ארבעים סאה, שנטמאו, וירדו עליהן גשמים ורבו מי
 35 גשמים עליהן - אף על פי שלא שטפו [- עלו על
 36 גדותיהן], הרי הן טהורין. לפיכך, המים שבקרקעות, כגון
 37 מי גביים וכיוצא בהן - בשעת הגשמים, הכל בחזקת
 38 טהרה.

39 ג. פסקו הגשמים - הקרובים לעיר או לדרך, טמאין;
 40 שהם בחזקת ששתה מהם טמא, ושמלאו מהם בכלים
 41 טמאין. והרחוקים טהורים, עד שיהלכו רב האדם; הלכו
 42 - הכל בחזקת טמאה, שההולכין בשירות שותין וממלאין
 43 מהן. כמה דברים אמורים? בגבא [גומא] שאפשר לשתות
 44 ממנו; אבל בגבא שאי אפשר לשתות ממנו אלא ברחק
 45 גדול - הרי זה בחזקת טהרה, עד שימצא מקום פרסות

מתוך מהדורת חזק

48 שבארנו. וכן האוכל אכל שני של חלין - אם נגע
49 בתרומה, פסלה.
50 ט. כשם שמתר לאכל חלין טמאין ולשתותן, כך מתר
51 לגרם טמאה לחלין שבארץ ישראל; ויש לו [- מותר]
52 לטמא את החלין המתקנין [- שהופרשו], לכתחלה. וכן
53 מתר לאדם לגע בכל הטמאות ולהטמא בהן. הרי זההיר
54 הפתוי את בני אהרן ואת הנזיר מלהטמא במת; מכלל -
55 שכל העם מתרין, ושאר פהנים ונזירים מתרין להטמא
56 בשאר טמאות, חוץ מטמאת מת.
57 י. כל ישראל מזהרין להיות טהורים בכל רגל, מפני שהם
58 נכונים להפנס למקדש ולאכל קדשים. וזה שנאמר
59 בתורה: "ויבנבלתם לא תגעו", ברגל בלבד; ואם נטמא,
60 אינו לוקה. אבל בשאר ימות השנה, אינו מזהר.
61 יא. "הטמא והטהור יחדו" - מפי השמועה למדו,
62 שהטמא והטהור אוכלין בקערה אחת. אבל לא יאכל
63 הבעל עם אשתו בקערה אחת כשהיא נדה, ולא ישתה
64 עמה, ולא תמזג לו את הכוס, כמו שבארנו. ולא יאכל
65 הזב עם הזבה, מפני הרגל עברה, שמה יבוא לבעל.
66 יב. אף על פי שמתר לאכל אכלין טמאין ולשתות משקין
67 טמאין - חסידים הראשונים היו אוכלין חליהן בטרה, ונזירים
68 מן הטמאות בלן כל ימיהם; והם הנקראים
69 'פרושים'. ודבר זה קדשה יתרה היא, ודרך חסידות
70 שיהיה אדם נבדל ופורש משאר העם, ולא יגע בהם ולא
71 יאכל וישתה עמהם; שהפרישה מביאה לידי טהרת הגוף
72 ממצעים רעים, וטהרת הגוף מביאה לידי קדשת הנפש
73 מן הדעות הרעות, וקדשת הנפש גורמת להדמות בשכינה,
74 שנאמר: "והתקדשתם והייתם קדשים, כי קדוש אני".
75 בריף רחמנא דסייען

הלכות כלים

76
77 ענין אלו ההלכות - לידע כלים שמקבלין טמאה מכל
78 אלו הטמאות, וכלים שאין מטמאין, וכיצד הכלים
79 מטמאין ומטמאין. ובאור ענין זה - בפרקים אלו.

פרק א

80
81 א. שבעה מיני כלים הן שמקבלין טמאה מן התורה, ואלו
82 הן: הבגדים, והשקין, וכלי עור, וכלי עצם, וכלי מתכות,
83 וכלי עץ, וכלי חרש. הרי הוא אומר: "מכל כלי עץ או
84 כגד או עור או שק", ובכלי מתכות נאמר: "אף את הזהב
85 ואת הכסף", ובכלי חרש נאמר: "וכל כלי חרש אשר יפל
86 מהם אל תוכו".
87 ב. מפי השמועה [ממשה רבינו] למדו, שזה שנאמר
88 בתורה: "וכל מעשה עזים", לרבות כלים העשויין מן
89 הקרנים ומן הטלפים ומן העצמות של עזים; והוא הדין
90 לשאר מיני בהמה וחסיה. אבל כלים העשויין מעצמות
91 העוף, אינן מקבלין טמאה; חוץ מכלים העשויין מנפך
92 העזניה בלבד, וביצת הנעמית [בת יענה] המצפה - הואיל

1 גריסים] וכיצא בהן - הרי הן בחזקת מכשרין בכל מקום,
2 בין של שוקים בין של בתים; מפני שלותתין אותן כדי
3 להסיר קלפתן.
4 ב. כל אלו שהן בחזקת מכשרין - הרי הן בחזקת טמאה,
5 מפני שהכל ממשמשים בהן והן מכשרין. ועל בלן נאמן
6 עם הארץ לומר: 'לא הכשרו'; ואין צריך לומר שאר
7 אכלין שאין להן חזקה, שעם הארץ נאמן עליהן לומר
8 'לא הכשרו'.
9 ג. כל הדגים בחזקת מכשרין, ואין עם הארץ נאמן עליהן
10 לומר 'לא הכשרו'; לפיכך, הדגים לעולם בחזקת טמאה.
11 הדגים - בין שצדן בחרם, בין שצדן בכפוף, בין שצדן
12 במצודה [- מיני רשותות] - אם לא נער את המצודה
13 עליהם, לא הכשרו; ואם נער, הכשרו. ואין עם הארץ
14 נאמן לומר 'לא נערת את המצודה עליהן', והרי הם
15 בחזקת טמאה עד שיתפון לצידן בטרה.
16 ד. כל הציר [של דגים] בחזקת מכשר. ציר טהור שנפל
17 לתוכו מים כל שהן - הרי הפל משקה, ומכשיר ומטמא
18 טמאת משקין; לפיכך חזקתו טמא. נפל לתוכו יין ודבש
19 וחלב, הולכין אחר הרב. וכן מי פרות שנתערבו בשאר
20 המשקין, הולכין אחר הרב; נתערבו במים כל שהן - הרי
21 הכל משקה, ומטמא טמאת משקין ומכשיר. וציר חגבים
22 טמאים - אינו מכשיר, אבל מטמא טמאת משקין.
23 ה. הלוקח ציר מעם הארץ - משקין במים, וטהור; שאם
24 היה רב הציר מים, הרי המים מטמאין במקנה; ואם היה
25 רבו מליחה של דגים, אינה מקבלת טמאה, והמים שבה
26 בטלו במעוטרן. במה דברים אמורים? לטבל בהם פת;
27 אבל לקדרה [- תבשיל], מצא מין את מינו [- מים את
28 המים] ונעור [- נתעורר], ונמצאו רב המים טמאים,
29 שהמעוט שהיה בציר לא טהר במקנה.
30 ו. הפרות בכל מקום בחזקת טרה, אפלו היה המוכר
31 גוי, עד שיידע שהכשרו, או שהיו מדברים שחזקתן
32 מכשרין.
33 ז. האוג [מין צמח], בכל מקום בחזקת טמאה. וכן כל
34 הקשואין והדלועין התלויות בגמי על פתחי חניות
35 [כדוגמאות], בחזקת מכשרין וטמאין.
36 ח. כל הפתוי בתורה ובדברי קבלה מהלכות הטמאות
37 והטהרות - אינו אלא לענין מקדש וקדשיו ותרומות
38 ומעשר שני בלבד, שהרי הזהיר את הטמאין מלהפנס
39 למקדש או לאכל קדש או תרומה ומעשר בטמאה. אבל
40 החלין - אין בהן אסור כלל, אלא מתר לאכל חלין טמאין
41 ולשתות משקין טמאין. הרי נאמר: "והבשר אשר יגע
42 בכל טמא, לא יאכל" - מכלל שהחלין מתרין, שאינו
43 מדבר אלא בבשר קדשים. אם כן, מפני מה נאמר:
44 הראשון שבחלין - טמא והשני - פסול? לא שיהיה אסור
45 באכילה, אלא למנות ממנו לתרומה ולקדש, שאם נגע
46 שני של חלין בתרומה פסלה ועשה אותה שלישי. וכן אם
47 נגע באכלין של קדש - טמאין, ועשה אותן שלישי כמו

מתוך מהדורת חוק

48 תורה; אבל פשוטיהן כגון הלוחות והכפא והעור
 49 שאוכלין עליו וכיוצא בהן, אין מקבלין טמאה אלא
 50 מדברי סופרים, שנאמר: "מפל כלי עץ או בגד או עור או
 51 שק" - מפי השמועה למדו, מה שק שישיש לו בית קבול,
 52 אף כל שישיש לו בית קבול; וכלי עצם - בכלי עץ לכל
 53 דבר. במה דברים אמורים שטמאת פשוטיהן מדברי
 54 סופרים? בשאר טמאות, חוץ מטמאת מדרס; אבל במדרס
 55 הזב וחרברי, מטמאין מן התורה - שנאמר: "כל המשכב
 56 אשר ישכב עליו הזב וטמא", כל העשוי למשכב או
 57 למרזב, כמו שבארנו. וכל כלי זכוית העשוי למשכב,
 58 מטמא מדרס מדברייהם.

59 **יא.** כל שהוא אריג - בין מצמר ופשתים, בין מן הקנבס
 60 [צמח דומה לפשתן] או המשי או משאר דברים הגדלים
 61 בבישה - הוא הנקרא 'בגד' לענין טמאה. והלכדים [צמר
 62 שנכבש] כבגדים לכל דבר.

63 **יב.** השק - הוא חטי שער הגדילין [שוורים] כששלת,
 64 או הארוגין [שתי וערב] כבגדים. אחד העשוי מן העזים,
 65 או מצמר גמלים, או מזב הסוס והפרה וכיוצא בהן,
 66 ואחד האריג מהן כמו המרצופין [שקים גדולים], או
 67 הגדול כמו חבק [חגור] של חמור וכיוצא בו. אבל
 68 התכלים והמשיחות השזורין, בין מן השער בין מצמר
 69 ופשתים - אינן מקבלין טמאה בפני עצמן.

70 **יג.** כל הכלים העשויין מן הגמא ומן הערבה ומן הקנים
 71 ומן פפות תמרים ומן העלין והשריגינן ומקלפי אילנות ומן
 72 החלף, כגון הקפפות והטרסקלין והמחצלות והמפצות
 73 - הכל בכלל כלי עץ, שהכל גדל מן הארץ כעץ. אחד כלי
 74 חרש, ואחד כלי נתר לכל דבר - כלי העשוי מעפר מן
 75 העפרים, ואחר כף שורפין אותו בכבשן - הרי זה כלי
 76 חרש. והתנור והפירים והכפח וכיוצא בהן משאר
 77 הבנינות, שאופין בהן או שמבשלין עליהן - הכל מקבלין
 78 טמאה דין תורה, וטמאתן וטמאת כלי חרש שנה.

פרק ב

79

80 **א.** העושה כלי קבול מפל מקום - הרי זה מקבל טמאה
 81 בכל שהוא, מן התורה; ואין לכלי קבול שעור; והוא
 82 שיעשה דבר של קנמה, שאפשר שיעמד [- יחזיק ממנד].
 83 כיצד? העושה כיס מן העור המצה [- היינו -] שלא נתעבד
 84 כלל, או מן הניר, אף על פי שהניר אינו מקבל טמאה,
 85 או מקלפת הרמון והאגוז והאלון, אפלו חקקום התינוקות
 86 למד בהן את העפר, או שהתקנינום לכף מאזנים - הרי
 87 אלו מקבלין טמאה; שתינוק חרש שוטה וקטן - יש להן
 88 מעשה, אף על פי שאין להן מחשבה. אבל העושה כלים
 89 מן הלפת והאתרוג והדלעת הנבשים שחקקום למד בהן,
 90 וכל כיוצא בהן - הרי הן טהורין, לפי שאי אפשר שיעמדו
 91 אלא זמן מועט.

92 **ב.** קנה מאזנים והמחק [- כלי שמוחקים בו המידות] שישיש
 93 בהן בית קבול מתכת, והאסל [- מוט נשיאה] שישיש בו בית

1 והן דומין לעצם, מקבלין טמאה ככלי עצם; וקרוב -
 2 [נראה] בעיני, שטמאתן מדברי סופרים.

3 **ג.** כלים העשויין מעצמות חיה שבים ומעורה, וכל שבים
 4 - טהור, ואין מקבל טמאה מן הטמאות, ולא טמאת מדרס
 5 [הזב]; אף האורג בגד מצמר הגדל בים, אינו מקבל
 6 טמאה, שנאמר: "או בגד או עור" - מפי השמועה למדו,
 7 מה בגד מן הגדל מן הארץ, אף עור מן הגדל בארץ. חבר
 8 מן הגדל בים עם הגדל בארץ, אפלו חוט או משיחה -
 9 אם חברו חבר שמשים את שניהם כאלו הן אחד
 10 לטמאה, שאם נטמא זה וטמא זה - הרי הכל מקבל
 11 טמאה.

12 **ד.** יראה לי, שהכלים העשויין מעור העוף - אינן מקבלין
 13 טמאה כמו עצמותיו. ואם תאמר, הלא הוא כשר לכתב
 14 עליו תפלין, כעור בהמה וחייה - הנה עור הדג אינו מקבל
 15 טמאה, ולולי זהמתו שאינה פוסקת הנה כשר לתפלין.
 16 הנה למדת, שדבר שאינו מקבל טמאה כשר לתפלין אם
 17 אין לו זהמה.

18 **ה.** כלי זכוית אינן מקבלין טמאה מדברי תורה, וחקמים
 19 גזרו עליהן שיהיו מקבלין טמאה. הואיל ותחלת ברייתן
 20 מן החול ככלי חרש, הרי הן ככלי חרש; מפני שתוכן
 21 נראה ככרן, לא גזרו עליהן שישטמאו מאוירן, אלא עד
 22 שתגע הטמאה בהן בין מתוכן בין מגבן, ככלי מתכות.
 23 ולא גזרו טמאה על פשוטיהן [- זכוית ללא בית קיבול],
 24 אלא על מקבליהן. ואין להן טהרה במקנה. ואין שורפין
 25 עליהן תרומה וקדרשים - שלא גזרו עליהן אלא לתלות
 26 [לא לאכול ולא לשרוף].

27 **ו.** כלי גללים וכלי אדמה וכלי אבנים - טהורין לעולם,
 28 ואין מקבלין טמאה מן הטמאות ולא טמאת מדרס [הזב],
 29 לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים, בין פשוטיהן בין
 30 מקבליהן.

31 **ז.** פיל שבלע הוציץ [נעים דקים], והקיאן דרך בית הרעי
 32 - העושה מהן כלים, הרי הן ספק אם הן ככלי גללים או
 33 ככלי עץ כשהיו; אבל קפיפה [סל עין] שנטמאת, ובלע
 34 אותה פיל, והקיאה דרך בית הרעי - הרי היא בטמאתה.
 35 **ח.** פשוטי כלי חרש, כגון מנורה וכסא ושלחן של חרש
 36 וכיוצא בהן - אין מקבלין טמאה מן הטמאות ולא טמאת
 37 מדרס, לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים, שנאמר:
 38 "אשר יפל מהם אל תוכו" - כל שישיש לו תוף בכלי חרש,
 39 מקבל טמאה; ושאינו לו תוף, טהור.

40 **ט.** כלי מתכות - אחד פשוטיהן כגון הספינין והמספרים,
 41 או מקבליהן כגון היורות [- סירים] והקומקומסין [-
 42 קומקומים] - הכל מקבלין טמאה, שנאמר: "כל דבר אשר
 43 יבא באש", בין מקבל בין פשוט. אפלו תבה או מגדל
 44 [ארון] וכיוצא בהן של מתכת שהן מקבלין ארבעים סאה
 45 בלח או יתר - מקבלין טמאה, שנאמר: "כל דבר".

46 **י.** כלי עור וכלי עץ וכלי עצם - מקבליהן כגון הערבה
 47 [קערה] והחמת [נד] וכיוצא בהן, מקבלין טמאה מדברי

25 טמאה עד שיוציא את כל הלבן שבתוכה; ואם לא נחתכה
 26 לקבלה, הרי היא מפשוטי כלי עץ. אבל שפופרת של
 27 פקועות [מין צמח] וכיוצא בהן - אינם פלים, אלא פאקלין
 28 הן חשובין.
 29 ה. שפופרת שחתכה, ונתן בה את המזוזה, ואחר כך נתנה
 30 בכהל - אפלו נתנה שלא כדרך קבלתה - בית הקיבול
 31 כלפי הקיר, מקבלת טמאה. קבעה בכהל [חיבור קבוע] -
 32 אם קבעה כדרך קבלתה, טמאה; שלא כדרך קבלתה,
 33 טהורה. נתן את השפופרת בכהל, ואחר כך נתן בה את
 34 המזוזה - אם היתה כדרך קבלתה, הרי זו מקבלת טמאה;
 35 ושלא כדרך קבלתה, טהורה. קבעה בכהל - אפלו כדרך
 36 קבלתה, טהורה.
 37 ו. כלי שאורגין אותו מן הנסרים או מן השעם [גמי. חבל
 38 מקנה מיוחד], כדי שיניחו עליו את הבגדים ואת המגמר
 39 [- כלי הקטרת בשמים] מלמטה כדי שיתבסמו - אם היה
 40 עשוי ככורת שאין לו קרקע, טהור; ואם היה בו בית
 41 קבלת כסות [שמניחין בו כתחית], הרי זה מקבל טמאה.
 42 ז. סנדל של בהמה - של מתכת, טמא; ושל שעם, טהור;
 43 שאין זה חשוב מפלי הקבלה.
 44 ח. הצורך [קושר] מרגלית בעור, והוציאה, ונשאר מקומה
 45 עמק - הרי זה מקבל טמאה עד שיפושט [יתיישר
 46 מקמטים]; שכל כלי קבול מקבלין בכל שהוא, והרי
 47 מקומה כמו כיס קטן. אבל צרור המעות אינו מקבל
 48 טמאה, שאין עליו צורת כלי.

1 קבול מעות, וקנה של עני שיש בו בית קבול מים, ומקל
 2 שיש בו בית קבול מזוזה או מקום מרגלית, ומשחזת של
 3 עץ שיש בה בית קבול שמן, ולוח פנקס [רשימות] שיש
 4 בו בית קבול שעוה - כל אלו וכיוצא בהן, אף על פי
 5 שפשוטי כלי עץ הן - הואיל ויש בהן בית קבול כל
 6 שהוא, מקבלין טמאה דין תורה. ואין טמא מן התורה
 7 אלא בית הקבול לבדו שיש בהן, והמשמש את בית
 8 הקבול משאר הכלי שבית הקבול צריך לו. אבל היתר על
 9 הצורך משאר הכלי הפשוט, טהור מן התורה; וטמא
 10 מדבריהם [מדרבנן], כמו שבארנו.
 11 ג. בית קבול העשוי למלאתו, אינו בית קבול. כיצד?
 12 בקעת של עץ שחוקקין בה בית קבול, ותוקעין בו הסדן
 13 של ברזל - אם של נפחים היא, אינה מקבלת טמאה;
 14 שאף על פי שיש בה בית קבול, לא נעשה אלא למלאתו.
 15 וכן כל כיוצא בה. ואם היתה של צורפין, הרי זו מקבלת
 16 טמאה; מפני שהן מגביהין [שולפים] את הברזל בכל עת,
 17 ומקבצין את שפית [שארית] הנהב והכסף המתקבצת שם
 18 תחת הסדן, והרי נעשה לקבלה. וכן כל כיוצא בו.
 19 ד. הפך החוקק תחת רגלי המטות והמגדלות [ארונות]
 20 וכיוצא בהן - אף על פי שהוא מקבל - טהור ואין בו
 21 משום כלי קבול, לפי שאינו עשוי לקבלה אלא לסמוך בו
 22 בלבד. שפופרת הקש - מקבלת טמאה בכל כלי עץ
 23 שמקבלין טמאה, אפלו אינה יכולה לקבל אלא טפה
 24 אחת. ושפופרת הקנה שחתכה לקבלה, אינה מקבלת

שיעורי רמב"ם פרק אחד ליום - י"א-י"ז תשרי ה'תשע"ג

63 - הרי אלו מצטרפין, ומביא חטאת; שאין התמחוין
 64 מחלקין. והוא, שלא ישקה ביניהן יותר מכדי [שיעור זמן
 65 של] אכילת שלש ביצים, כמו שבארנו בהלכות מאכלות
 66 אסורות; שפושם שמצטרף השעור למזיד למלקות, כך
 67 מצטרף השעור לשוגג בקרבן.
 68 ב. אבל נותר [- בשך קרבן לאחר זמן אכילתו] מתמשה
 69 זבחים, פזית מפל זבח, בעלם אחד - אף על פי שאכלן
 70 בתמשה תמחוין, אינו חייב אלא חטאת אחת; שכלן שם
 71 [איסור] אחד הן, והתמחוין אינן מחלקין. וגופי הזבחים
 72 אינן מחלקין - שאחד האוכל בשר מזבחים רבים, או
 73 מזבח אחד. וכן השוחט תמשה זבחים בחוץ [- חוץ
 74 למקדש] בעלם אחד - אינו חייב אלא חטאת אחת; הא
 75 למה זה דומה? למשתנהו לחמש צורות [של עבודה זרה]
 76 בעלם אחד.
 77 ג. הקזי דם לבהמתו, וקבלו בשני כוסות, ושחזן בעלם
 78 אחד - אינו מביא אלא חטאת אחת.

יום ראשון י"א תשרי ה'תשע"ד

הלכות שגגות

פרק ו

52 א. דין שגגת המאכלות, כדין שגגת הבעילות; לפיכך,
 53 אם אכל אכילות הרבה משם [של איסור] אחד בעלם אחד
 54 [- הכל בשגגה אחת] - אף על פי שיש ביניהן ימים רבים,
 55 אינו חייב אלא חטאת אחת. כיצד? אכל חלב היום, ואכל
 56 חלב למחר, וחלב למחר, בעלם אחד - אף על פי שהן
 57 בשלשה תמחוין [קערות], אינו חייב אלא חטאת אחת.
 58 אבל אם אכל פזית חלב, ונודע לו, וחסר ואכל פזית חלב,
 59 ונודע לו - חייב על כל אכילה ואכילה; שהידיעות,
 60 מחלקות השגגות [כל שכחה שאחר ידיעה מחייבת]. אבל
 61 פחצי זית חלב, וחסר ואכל פחצי זית חלב בעלם אחד -
 62 אף על פי שהם שני תמחוין, ואף על פי שהפסיק ביניהן

מתוך מהדורת חזק

48 מהן, וחזר ואכל פזית אחר בהעלמו של שני, והביא
49 חטאת על הראשון - ראשון ושני מתכפרין, אבל שלישי
50 לא נתכפר; אלא פשינדע לו עליו, יביא חטאת אחרת.
51 הביא חטאת על השלישי - שלישי ושני מתכפרין,
52 ששניהן בעלם אחד; וראשון לא נתכפר בחטאת זו. הביא
53 חטאת על האמצעי - שלשמן מתכפרין, מפני שהראשון
54 והשלישי בהעלמו של אמצעי; וכשנידע לו על הראשון
55 ועל השלישי, אינו צריך להביא חטאת אחרת.
56 יב. מי שאכל חתיכה משתי חתיכות, ונסתפק לו אם חלב
57 אכל או שמן, וחזר ואכל חתיכה אחרת משתי חתיכות,
58 ונסתפק לו אם חלב אכל או שמן, ואחר כך נודע לו
59 בודאי שחלב אכל בראשונה ובשניה - אינו חייב אלא
60 חטאת אחת; שידיעת ספק היתה לו ביניהם - אף על פי
61 שמחלקת לאשמות [ומתחייב בשתי אשם תלוין], אינה
62 מחלקת לחטאות.

יום שני י"ב תשרי ה'תשע"ד

פרק ז

64 א. המשתנה לעבודה זרה ונסף וקטר זובת, בעלם אחד
65 [כולם בשגגה אחת] - חייב ארבע חטאות; וכן אם פער
66 עצמו [עשה צרכיו] לפעור [- שכך עבודתה] וזרק אבן
67 למרקוליס [ע"ז שכך עבודתה], בעלם אחד - חייב שתיים.
68 וכן כל פיוצא בזה, והא חייב על כל עבודה ועבודה. במה
69 דברים אמורים? בשהזיד בעבודה זרה, ושגג בעבודות
70 אלו [שלא ידע שהן אסורות]; אבל אם הזיד בעבודות אלו,
71 ושגג בעבודה זרה - אינו חייב אלא חטאת אחת. כיצד?
72 ידע שזו עבודה זרה, ושאסור לעבדה, אבל לא ידע
73 שהשתחווה והנסוף עבודה, והשתחווה ונסוף - חייב
74 שתיים; ידע שאסור עבודות הן, ואסור לעבד בהן לאל
75 אחר, ולא ידע שזו עבודה זרה, לפי שלא היתה של כסף
76 וזהב, ועלה על דעתו שאין קרויה עבודה זרה אלא של
77 כסף וזהב, ועבדה בכל העבודות - אינו חייב אלא חטאת
78 אחת.
79 ב. כלל גדול אמרו בשבת: כל השוכח עקר [- את המושג]
80 שבת, ושכח שנצטוו ישראל על השבת, או שנשבה והוא
81 קטן לבין הגוים, או נתגבר קטן והוא בין הגוים - אף על
82 פי שעשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה - אינו חייב אלא
83 חטאת אחת, שהפול שגגה אחת היא. וכן חייב חטאת אחת
84 על כל חלב שאכל, וחייב חטאת אחת על כל דם שאכל;
85 וכן כל פיוצא בעברות אלו. וכל היודע עקר שבת, אבל
86 שכח שהיום שבת, ודמה שהוא חל - אף על פי שעשה
87 בו מלאכות הרבה, חייב חטאת אחת על כל היום כלו;
88 וכן חטאת, על כל שבת ושבת ששגג בו.
89 ג. וכל היודע שהיום שבת, ושגג במלאכות ולא ידע
90 שמלאכות אלו אסורות, או שידע שהן אסורות ולא ידע
91 שחייבין עליהן כרת, ועשה מלאכות הרבה - חייב חטאת

1 ד. האוכל מאכלות הרבה, משמות הרבה [מאיסורים]
2 שונים], בעלם אחד - חייב על כל שם ושם. כיצד? כגון
3 שאכל חלב ודם ונוטר ופגול [קרבן שנפסל], פזית מכל
4 אחד ואחד, בעלם אחד - מביא ארבע חטאות; וכן כל
5 פיוצא באלו. וכן האוכל פזית אחד שנתקבצו בו שמות
6 הרבה, בעלם אחד - אם נתקבצו באסור מוסיף [שהאיסור
7 הנוסף הרחיב במשהו את תחומי האיסור], או באסור כולל
8 [כגון חלב ביום כיפור], או באסור [שחלו כולם] בבת אחת
9 - חייב על כל שם ושם. לפיכך, הטמא שאכל פזית חלב,
10 נוטר, ביום הכפורים - מביא ארבע חטאות, ואשם:
11 חטאת אחת משום טמא שאכל קדש, ואחת משום אוכל
12 חלב, ואחת משום אוכל נוטר; ואחת משום יום הכפורים
13 - והוא שיצטרף אכל אחר עם פזית זה, עד שישלימו
14 לככותבת [כתמר - שיעור האיסור ביום כיפור]. ומביא
15 אשם ודאי למעילה, שהרי נהנה מן הקדש בשגגה.
16 ה. האוכל ושותה ביום הכפורים בעלם אחד - אינו חייב
17 אלא חטאת אחת; אכילה ושתייה, אחת היא.
18 ו. העושה מלאכה ביום הכפורים שחל להיות בשבת -
19 חייב שתי חטאות, מפני שהן שני אסורין הבאין כאחד.
20 ז. אכל פחצי זית חלב, וכחצי זית דם, בעלם אחד - אינו
21 חייב קרבן; קשם שאין האסורין מצטרפין למלקות, כמו
22 שבארנו בהלכות מאכלות אסורות - כך אין מצטרפין
23 לקרבן.
24 ח. אכל פחצי זית [מאיסור בשוגג], ונודע לו [שאכל],
25 וחזר ושכח [שזה אסור], ואכל פחצי זית אחר בעלם שני
26 - פטור; שהרי נודע לו ביניהם, ויש ידיעה לחצי שעור
27 [- שהיא מחלקת בין שתי האכילות]. וכן אם כתב אות
28 אחת בשבת בשגגה, ונודע לו, וחזר ושכח, וכתב אות
29 שניה סמוכה לה בעלם שני - פטור מקרבן חטאת. וכן
30 כל פיוצא בזה. וכן המעביר [ברשות הרבים] שתי אמות
31 בשוגג, ושתי אמות במזיד, ושתי אמות בשוגג - אם
32 בדיקה, חייב; לא מפני שאין ידיעה לחצי שעור, אלא
33 מפני שאין בידו להחזירה, ולפיכך לא הועילה לו הידיעה
34 שבניהם. ואם בהעברה, פטור - שיש ידיעה לחצי שעור,
35 כמו שבארנו.
36 ט. האוכל פזית חלב ופזית חלב בעלם אחד, ונודע לו
37 על הראשון, וחזר ונודע לו על השני - מביא שתי
38 חטאות; שהידיעות מחלקות [אפילו שאינם בין
39 האכילות], ואף על פי שעדין לא הפריש הקרבן. אבל
40 אם נודע לו על שניהן כאחת, מביא חטאת אחת. וכן
41 יראה לי שהוא הדין בפעילות.
42 י. אכל פזית ומחצה בעלם אחד, ונודע לו על פזית, וחזר
43 ואכל חצי זית בהעלמו של שני - אינו חייב אלא חטאת
44 אחת; שאין חצי זית האחרון מצטרף לראשון, אף על פי
45 שהוא בהעלמו - שהרי נודע לו על מקצת העלמה
46 ראשונה.
47 יא. אכל שני זיתי חלב בעלם אחד, ונודע לו על אחד

47 כמלאכה אחת, ונגררה קצירה וטחינה עם הקצירה.
 48 ותשאר הטחינה של ודון שבת עד שינדע לו עליה, ויביא
 49 חטאת שניה. קצר כחצי גרוגרת בשגגת שבת ודון
 50 מלאכות, ודון וקצר כחצי גרוגרת בודון שבת ושגגת
 51 מלאכות - הרי אלו מצטרפין; קצירה גוררת קצירה. וכן
 52 כל פיוצא בזה בשאר מלאכות.
 53 יא. המתפנן לחתף את התלוש [מן הקרקע], וחתף את
 54 המתפר - אף על פי שנחפנן לחתיכה - הואיל ולא עשה
 55 מחשבתו, פטור מן החטאת; שזה כמתעסק [כאילו לא
 56 נתכוון לעשות כלל], ולא אסרה תורה אלא מלאכת
 57 מחשבת, כמו שבארנו כמה פעמים.
 58 יב. החותה גחלים בשבת, שהוא מכבה את העליונות
 59 ומקליק את המתחונות - אם נתפנו לכבות ולהכעיר, חיב
 60 שמים. חתה גחלים להתחמם מהן, והכעירו מאליהן - חיב
 61 שמים; מפני שמלאכה שאינה צריכה לגופה חיב עליה,
 62 כמו שבארנו בהלכות שבת. וכשם שחיב על ודונה כרת,
 63 כך חיב על שגגתה קרבן חטאת.

יום שלישי י"ג תשרי ה'תשע"ד

פרק ח

64 א. כל חטא שחיבין על שגגתו חטאת קבועה [רגילה],
 65 חיבין על לא הודע שלו אשם תלוי. ומה הוא לא הודע?
 66 אם נסתפק לו אם שגג בדבר זה או לא שגג - הרי זה
 67 מצוה להקריב אשם, שנאמר: "ולא ידע ואשם, ונשא
 68 עונו. והביא איל תמים מן הצאן, בערךף לאשם". וזה הוא
 69 הנקרא 'אשם תלוי' - מפני שהוא ככפר על הספק, ותולה
 70 לו, עד שינדע לו בודאי שחטא בשגגה, ויקריב חטאתו.
 71 ב. אינו חיב באשם תלוי, עד שיהיה שם אסור קבוע
 72 [ברור מוכר ומזוהה, והספק הוא בפעולה]. פיצד? אכל
 73 חלב, וספק אם היה פזית או פחות מפזית, או שהיתה
 74 לפניו חתיכת חלב וחתיכת שמן, ואכל אחת מהן ואין
 75 ידוע איזה מהן אכל, אשתו ואחותו עמו בבית, בעל אחת
 76 מהן ואין ידוע איזו מהן בעל, שבת ויום חל, ועשה
 77 מלאכה באחד מהן ואין ידוע באיזה מהן עשה, או שעשה
 78 מעשה בשבת, ולא ידע מעין איזו מלאכה עשה - הרי זה
 79 מביא אשם תלוי. וכן כל פיוצא בזה. אכל אם היתה לפניו
 80 חתיכה אחת, ספק שהיא חלב ספק שהיא אלה, ואכלה
 81 - פטור, שהרי אין פאן אסור קבוע. וכן האוכל חלב הכוי
 82 [- שהוא ספק חיה או בהמה, וחיה חלבה מותר] - פטור
 83 מאשם תלוי, שאין פאן אסור קבוע. וכן הכא על אשה
 84 שהיא ספק נדה, או ספק ערוה של קרוב בשר [קירבה
 85 משפחתית] - פטור מאשם תלוי. לפיכך, האשה שנמצא
 86 דם על עד [מטלית] שלה לאחר זמן, והנושא יבמתו בתוך
 87 שלשה חדשים [מפסירת בעלה], ונלדה, ואין ידוע [מיהו
 88 אביו]: אם בן תשעה [חודשי עיבור] - לראשון [וא"כ לא

1 על כל אב מלאכה ומלאכה; אפלו עשה הארבעים חסר
 2 אחת בעלם אחד, מביא תשע ושלשים חטאות.
 3 ד. שכח שהיום שבת, ושגג אף במלאכות ולא ידע
 4 שמלאכות אלו אסורות - אינו חיב אלא חטאת אחת.
 5 ה. העושה אב [- מלאכה] ותולדותיו [מלאכה שדומה לה]
 6 בעלם אחד - אינו חיב אלא חטאת אחת; ואין צריך
 7 לומר, העושה תולדות הרבה של אב אחד, שאינו חיב
 8 אלא חטאת אחת.
 9 ו. עשה תולדה של אב זה, ותולדה של אב זה, בעלם
 10 אחד - יראה לי שהוא חיב שתי חטאות.
 11 ז. עשה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת, כגון שרוע
 12 ונטע והכריף [כפף ענף המחובר לעץ והשחילו בקרקע
 13 והוציא ראשו לחוץ] והקריב [חיבר ענף עץ בעץ אחר],
 14 בעלם אחד - אינו חיב אלא חטאת אחת. וכבר נתבאר
 15 בהלכות שבת, האבות והתולדות והמלאכות שהן מעין
 16 האבות.
 17 ח. עשה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת, בשבתות
 18 הרבה - בין בודון שבת ושגגת מלאכות, בין בשגגת שבת
 19 וודון מלאכות - חיב על כל מלאכה ומלאכה. פיצד? ידע
 20 שהיום שבת, וזרע בו מפני שלא ידע שהזריעה מלאכה,
 21 וכן בשבת שניה ידע שהוא שבת, ונטע בה מפני שלא
 22 ידע שהנטיעה אסורה משום מלאכה, וכן בשבת שלישית
 23 הכריף מפני שלא ידע שההכרפה מלאכה - חיב על כל
 24 אחת ואחת, אף על פי שהיא מעין מלאכה אחת; מפני
 25 שהשבתות, כגופין מלקין [- כדון הבא על כמה עריות
 26 בשגגה אחת].
 27 ט. שגג שהיום שבת, וזרע בו, והוא יודע שהזריעה
 28 מלאכה, וכן בשבת שניה שכח שהוא שבת, ונטע בו,
 29 והוא יודע שהנטיעה מלאכה, וכן בשלישית שכח שהוא
 30 שבת, והכריף, אף על פי שיודע שההכרפה מלאכה - הרי
 31 זה חיב על כל אחת ואחת; שהימים שבין שבת לשבת,
 32 הרי הם פריעה לחלק [- בין השגגות ולחייב עליהם
 33 בנפרד].
 34 י. מי שקצר וטחן כגרוגרת [- שיעור כתאנה] בשגגת שבת
 35 וודון מלאכות, שאינו חיב אלא חטאת אחת, ודון וקצר
 36 וטחן כגרוגרת בודון שבת ושגגת מלאכות, שהוא חיב על
 37 כל מלאכה ומלאכה, ונדע לו על קצירה של שגגת שבת
 38 וודון מלאכות - קצירה [של שגגת שבת וודון מלאכות]
 39 גוררת קצירה [של שגגת מלאכות וודון שבת], וטחינה
 40 גוררת טחינה, וכאלו עשה ארבעתן בשגגת שבת וודון
 41 מלאכות, שאינו חיב אלא חטאת אחת, ודין שהקריב
 42 חטאת זו - נתפטר לו על הכל; וכשידעם אחר פן, אינו
 43 צריך להביא חטאת אחרת. אכל אם נודע לו תחלה על
 44 קצירה של ודון שבת ושגגת מלאכות, והקריב חטאת -
 45 נתפטר לו על זו הקצירה שנודע לו עליה, ועל הקצירה
 46 והטחינה של שגגת שבת וודון מלאכות, מפני ששתיקן

מתוך מהדורת חזק

47 השני, וכן על כל אחד ואחד - חֵיב אֶשֶׁם תְּלוּי עַל כָּל
48 אֶחָד וְאֶחָד.
49 ט. חֲתִיכָה שֶׁל שֶׁמֶן וְחֲתִיכָה שֶׁל חֶלֶב, אֲכַל אַחַת מֵהֶן
50 וְאִין יָדוּעַ אִיזוֹ הִיא, וְהִבִּיא אֶשֶׁם תְּלוּי, וְחִזַּר וְאָכַל אֶת
51 הַשְּׁנִיָּה - מִבִּיא חֲטָאת. וְכֵן אִם אֲכַל אַחַר אֶת הַשְּׁנִיָּה -
52 מִבִּיא הָאֶחָד אֶשֶׁם תְּלוּי, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ.
53 י. חֲתִיכָה שֶׁל חֶלֶב וְחֲתִיכָה שֶׁל חֶלֶב נֹתֵר -] שְׁבַח שְׁנֵי
54 אִיטוּרִים, אֲכַל אֶת אַחַת מֵהֶן וְאִין יָדוּעַ אִיזוֹ הִיא - מִבִּיא
55 חֲטָאת עַל הַחֶלֶב, וְאֶשֶׁם תְּלוּי מִשּׁוּם נֹתֵר. אֲכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה
56 בְּעֶלֶם שְׁנֵי - מִבִּיא שְׁלֹשׁ חֲטָאוֹת; וְאִם הָיָה בָּהּ שְׁוֵה פְּרוּטָה,
57 מִבִּיא אֶשֶׁם וְדָאִי מִשּׁוּם מְעִילָה. אֲכַל אֶחָד אֶת אַחַת
58 מִשְׁתֵּיֶהֱן, וְכֵן אַחַר וְאָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה - זֶה מִבִּיא חֲטָאת
59 וְאֶשֶׁם תְּלוּי, וְזֶה מִבִּיא חֲטָאת וְאֶשֶׁם תְּלוּי; וְכֵן כָּל פְּיוּצָא
60 בְּזָה.

יום רביעי י"ד תשרי ה'תשע"ד

פָּרָק ט

62 א. עַל חֲמֵשׁ עֲבֻרוֹת מִבִּיאִין קֶרְבֵּן אֶשֶׁם, וְהוּא הַנִּקְרָא
63 'אֶשֶׁם וְדָאִי', שֶׁהָרִי אִינוֹ בָּא מִשּׁוּם סֶפֶק; וְאֵלּוּ הֵן: עַל
64 שְׁפָחָה חְרוּפָה [נְחִיצָה שְׁפָחָה וְחִצְיָה בֵּת חוּרִין], וְעַל הַגְּזֵל,
65 וְעַל הַמְּעִילָה, וְעַל טְמֵאת נְזִיר, וְעַל הַצְּרַעַת כְּשִׁיטְהָר מִמֶּנָּה.
66 עַל שְׁפָחָה חְרוּפָה בִּיצֵד? הֲבֵיא עַל שְׁפָחָה חְרוּפָה, בֵּין בְּדוּדוֹן
67 בֵּין בְּשִׁגְגָה - מִבִּיא אֶשֶׁם. וְהוּא שְׁתֵּהִיָּה הַשְּׁפָחָה גְּדוּלָּה,
68 וּמְזִידָה, וּבְרִצּוֹנָה, וְתִהְיֶה בְּעוֹלָה - פְּדִי שְׁתַּלְקָה, שֶׁנֶּאֱמַר:
69 "בַּקֶּרֶת תִּהְיֶה . . וְהִבִּיא אֶת אֲשָׁמוֹ", הִיא לֹקָה וְהוּא מִבִּיא
70 קֶרְבֵּן.
71 ב. וּמִפִּי הַשְּׁמוּעָה [מִסוּרַת מִמִּשֶׁה רַבִּינוֹן] לְמַדוּ, שֶׁבְּזִמְנָן
72 שְׁהִיא חֲטָאת מַלְקוּת, הוּא חֵיב בְּקֶרְבֵּן; וּבְזִמְנָן שְׁהִיא פְּטוּרָה
73 מִן הַמַּלְקוּת, הוּא פְּטוּר מִן הַקֶּרְבֵּן.
74 ג. בֵּן תִּשַׁע וְיוֹם אֶחָד שֶׁבָּא עַל שְׁפָחָה חְרוּפָה - { הִיא }
75 (הוּא) לֹקָה, וְהוּא מִבִּיא קֶרְבֵּן; וְיִרְאֶה לִי, שְׂאִינוֹ מִבִּיא, עַד
76 שְׁיִגְדִּיל וְיִהְיֶה בֵּן דַּעַת.
77 ד. פְּכָר בְּאֲרָנוֹ בְּהִלְכוֹת בִּיאוֹת אֲסוּרוֹת, מֵה הִיא הַשְּׁפָחָה
78 הַחְרוּפָה הָאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה, וְשְׂאִינָן חֵיבִין עַד שְׁיִבְעַל בְּדִרְכָּה
79 וְיִגְמֹר. לְפִיכָךְ, אִם אָמְרוּ לוֹ שְׁנַיִם: 'בְּעִלְתָּ שְׁפָחָה חְרוּפָה',
80 וְהוּא אוֹמֵר: 'לֹא בְּעִלְתָּ' - נֶאֱמַר, וְאִינוֹ מִבִּיא קֶרְבֵּן עַל
81 פִּיָּהֶם; שֶׁהָרִי הוּא יוֹדֵעַ אִם גָּמַר בִּיאָתוֹ, אוֹ לֹא גָמַר; וְזֶה
82 שְׂאֵמֵר 'לֹא בְּעִלְתָּ', כְּלוּמַר: 'לֹא גָמַרְתָּ'.
83 ה. הֲבֵיא עַל הַשְּׁפָחָה בִּיאוֹת הַרְבָּה, אִינוֹ חֵיב אֶלָּא אֶשֶׁם
84 אֶחָד. בִּיצֵד? הֲבֵיא עַל הַשְּׁפָחָה בִּיאוֹת הַרְבָּה בְּדוּדוֹן, אוֹ
85 שֶׁבָּא עֲלֶיהָ בְּשִׁגְגָה, וְנוֹדַע לוֹ, וְחִזַּר וְכֵן עֲלֶיהָ בְּשִׁגְגָה,
86 וְנוֹדַע לוֹ, אֶפְלוּ מָאָה פְּעָמִים בְּמָאָה הַעֲלָמוֹת - מִקְרִיב
87 אֶשֶׁם אֶחָד, וּמִתְפַּכֵּר לוֹ עַל הַכֹּל: עַל הַדְּוֹנוֹת שֶׁבָּהּ, וְעַל
88 הַשְּׁגָגוֹת. בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים? בְּשְׁפָחָה אַחַת; אֲכַל הֲבֵיא
89 עַל שְׁפָחוֹת הַרְבָּה, אֶפְלוּ בְּעֶלֶם אֶחָד - חֵיב אֶשֶׁם עַל כָּל

1 הִיתָה צְרִיכָה יְבוּם - וְאִסוּרָה עֲלִיוֹן אוֹ בֵּן שִׁבְעָה לְאַחֲרוֹן
2 - הָרִי אֵלּוּ פְּטוּרִין מִן הַקֶּרְבֵּן. וְכֵן כָּל פְּיוּצָא בְּאֵלּוּ, שֶׁהָרִי
3 אִין שֵׁם אֲסוּר קְבוּעַ.
4 ג. הָאוֹכֵל חֲתִיכָה, וְעַד אֶחָד אוֹמֵר לוֹ: 'זֶה שֶׁאֲכַלְתָּ, חֶלֶב
5 הִיָּה', וְעַד אֶחָד אוֹמֵר: 'לֹא אֲכַלְתָּ חֶלֶב', אִשָּׁה אוֹמֵרֶת
6 'אֲכַל', וְאִשָּׁה אוֹמֵרֶת 'לֹא אֲכַל' - הוּאִיל וְנִקְבַע הָאֲסוּר,
7 וְהוּא אִינוֹ יוֹדֵעַ אִם חֲטָא אוֹ לֹא חֲטָא - הָרִי זֶה מִבִּיא
8 אֶשֶׁם תְּלוּי. וְכֵן כָּל הַבָּא עַל אֶשֶׁת אִישׁ, שֶׁעַד אֶחָד אוֹמֵר
9 'מֵת בְּעִלְיָה', וְאֶחָד אוֹמֵר 'לֹא מֵת' - חֵיבִין בְּאֶשֶׁם תְּלוּי.
10 וְהוּא הַדִּין לְסַפֵּק מִגְּרִשָׁת, שֶׁהָרִי נִקְבַע הָאֲסוּר; אֲכַל סַפֵּק
11 מִקְדָּשָׁת, לֹא נִקְבַע הָאֲסוּר.
12 ד. מִי שֶׁהָיָה לְפָנָיו שְׁתֵּי חֲתִיכוֹת, אַחַת שֶׁל חֶלֶב וְאַחַת שֶׁל
13 שֶׁמֶן, וְאֲכַל אַחַת מֵהֶן, וְכֵן גוֹי אוֹ כָּלֵב וְאֲכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה,
14 אוֹ שֶׁאֲכַל גוֹי אוֹ כָּלֵב אֶת הָרֵאשׁוֹנָה, וְכֵן יִשְׂרָאֵל וְאֲכַל
15 אֶת הַשְּׁנִיָּה, אוֹ שֶׁאֲכַל רֵאשׁוֹנָה בְּדוּדוֹן וְשְׁנִיָּה בְּשִׁגְגָה, אוֹ
16 שֶׁאֲכַל רֵאשׁוֹנָה בְּשִׁגְגָה וְשְׁנִיָּה בְּדוּדוֹן - הָרִי זֶה חֵיב בְּאֶשֶׁם
17 תְּלוּי, הוּאִיל וְהָיָה שֵׁם אֲסוּר קְבוּעַ. אֲכַל שְׁתֵּיֶהֱן בְּדוּדוֹן,
18 פְּטוּר מִקֶּרְבֵּן; אֲכַל שְׁתֵּיֶהֱן בְּשִׁגְגָה, מִבִּיא חֲטָאת; אֲכַל אֶת
19 הָרֵאשׁוֹנָה בְּשִׁגְגָה, וְכֵן אַחַר וְאֲכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה בְּשִׁגְגָה -
20 שְׁנֵיהֶם חֵיבִין בְּאֶשֶׁם תְּלוּי. וְכֵן כָּל פְּיוּצָא בְּזָה.
21 ה. חֶלֶב וְנוֹתֵר -] בְּשַׁר קֶרֶבֶן לְאַחַר זִמְנָן אֲכִילְתוּן לְפָנָיו, אֲכַל
22 אַחַת מֵהֶן וְאִין יָדוּעַ אִיזוֹ מֵהֶן אֲכַל, אֲשֶׁתוֹ נִדְּהָ וְאֲחֹתוֹ
23 עִמּוֹ בְּבֵיתוֹ, וְשִׁגְגָה בְּאַחַת מֵהֶן וְאִין יָדוּעַ אִיזוֹ מֵהֶן בְּעַל,
24 שְׁבַת יוֹם הַכַּפּוּרִים, וְעֵשָׂה מְלֹאכָה בֵּין הַשְּׁמִשׁוֹת שְׁבִינִיָּהֶן
25 - הָרִי זֶה פְּטוּר מִקֶּרְבֵּן, וְאִינוֹ מִבִּיא חֲטָאת, שֶׁהָרִי אִינוֹ
26 יוֹדֵעַ עֲצָמוֹ שֶׁל -] מִיוֹ ה': חֲטָא כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ, וְאִינוֹ מִבִּיא
27 אֶשֶׁם תְּלוּי, שֶׁהָרִי יוֹדֵעַ בְּדָאִי שֶׁחֲטָא.
28 ו. כָּל דְּבַר שֶׁחֵיבִין עַל וְדָאוּ חֲטָאת קְבוּעָה אַחַת, חֵיבִין
29 עַל לֹא הוֹדַע שְׁלוֹ אֶשֶׁם תְּלוּי אֶחָד; וְכָל דְּבַר שֶׁחֵיבִין עַל
30 וְדָאוּ חֲטָאוֹת הַרְבָּה, חֵיבִין עַל לֹא הוֹדַע שְׁלוֹ אֶשֶׁמוֹת
31 תְּלוּיִין הַרְבָּה, כְּמִנְיַן הַחֲטָאוֹת. בִּיצֵד? כְּשֵׁם שֶׁאִם אֲכַל
32 חֶלֶב וְדָם וְנוֹתֵר וּפְגוּלָה [קֶרֶבֶן פֹּסוּל] בְּעֶלֶם אֶחָד [בְּשִׁגְגָה
33 אַחַת], חֵיב אֶרְבַּע חֲטָאוֹת - כִּף אִם נִסְתַּפֵּק לוֹ אִם אֲכַלְתָּ,
34 אוֹ לֹא אֲכַל אֶלָּא חֲתִיכוֹת שֶׁל הַתֵּר שֶׁהָיָה עִמָּהֶן - מִבִּיא
35 אֶרְבַּעַת אֶשְׁמוֹת תְּלוּיִין. וְכֵן אִם נִסְתַּפֵּק לוֹ אִם הָאִשָּׁה שֶׁבָּא
36 עֲלֶיהָ אֲשֶׁתוֹ, אוֹ פְּלוֹנִית הַעֲרוּהָ שֶׁהָיָה עִמָּה שֶׁחֵיב עֲלֶיהָ
37 שְׁמוֹנֵה חֲטָאוֹת - הָרִי זֶה מִבִּיא שְׁמוֹנֵה אֶשְׁמוֹת תְּלוּיִין.
38 ז. הָאוֹכֵל חֲתִיכָה מִשְׁתֵּי חֲתִיכוֹת, וְנִסְתַּפֵּק לוֹ אִם שֶׁל חֶלֶב
39 אֲכַל אוֹ שֶׁל שֶׁמֶן אֲכַל, וְאַחַר שֶׁנוֹלַד לוֹ הַסֶּפֶק, אֲכַל
40 חֲתִיכָה מִשְׁתֵּי חֲתִיכוֹת אַחֲרוֹת, וְנִסְתַּפֵּק לוֹ אִם שֶׁל חֶלֶב
41 אֲכַל אוֹ שֶׁל שֶׁמֶן - הָרִי זֶה מִבִּיא שְׁנֵי אֶשְׁמוֹת תְּלוּיִין.
42 ח. כְּשֵׁם שֶׁיִּדְעִית וְדָאִי בִּינְתִים [כַּגּוֹן שֶׁאֲכַל שְׁתֵּי חֲתִיכוֹת
43 חֶלֶב וְנוֹדַע לוֹ עַל כָּל אַחַת בְּנִפְרֵד] מִחֲלָקֶת לְחֲטָאוֹת [וְחִיִּיב
44 שְׁתֵּיִם], כִּף יִדְעִית סֶפֶק בִּינְתִים מִחֲלָקֶת לְאֶשְׁמוֹת. לְפִיכָךְ,
45 אִם אֲכַל חֲמִשָּׁה זִמִּי חֶלֶב בְּעֶלֶם אֶחָד, וְנוֹדַע לוֹ יִדְעִית
46 סֶפֶק עַל אֶחָד מֵהֶן, וְחִזַּר וְנוֹדַע לוֹ יִדְעִית סֶפֶק אַחֲרָת עַל

47 מביא אָשֶׁם תְּלוּי מִשּׁוּם חֶלֶב. אֲכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה - מביא
48 חטאת על החלב, ואָשֶׁם ודאי של מעילה על הקדש; בא
49 אחר ואכל את השנייה, אף השני מביא אָשֶׁם תְּלוּי. חתיכה
50 של חלב וחתיכה של חלב הקדש, אכל אחת מהן - מביא
51 חטאת. אכל את השנייה אחר שנודע לו על הראשונה -
52 מביא שְׁתֵּי חֲטָאוֹת, ואָשֶׁם ודאי על מעילתו; בא אחר ואכל
53 את השנייה - זה מביא חטאת וזה מביא חטאת, בלבד. כבר
54 בארנו בהלכות מאכלות אסורות, מאיזה טעם נוסף אסור
55 הקדש על אסור חלב; וכן כל פיוצא באלו האסורין.

יום חמישי ט"ו תשרי ה'תשע"ד

פרק י

57 א. ששה, מצותן שיקריבו קרבן עולה ויורד; ואלו הן:
58 המצרע, והיולדת, והנשבע שבועת העדות ידע עדות
59 ממון ומיאן להעיד ונשבע שאינו יודע מהמעשה [בין בְּדוֹן
60 בין בשגגה, והנשבע שבועת בטוי לשקר בשגגה [על דבר
61 שעשה או שיעשה, ולא עשה], והטמא שאכל קדש
62 בשגגה, והטמא שנוכנס למקדש בשגגה.
63 ב. קרבן היולדת - אם היתה עשירה - מביאה כבש בן
64 שנתו לעולה, וכן יונה או תור לחטאת. ואם אין ידה
65 משגת - הרי קרבנה יורד, ומביאה שתי תורים או שני בני
66 יונה, אחד עולה ואחד חטאת; אפלו היתה ידה משגת
67 לשה, ואינה משגת לנסכיו - מביאה קרבן עני.
68 ג. המצרע כשיטהר - מביא שלש בהמות, מהן שני
69 כבשים, אחד עולה ואחד אָשֶׁם, וכבשה לחטאת; אם אין
70 ידו משגת - מביא שתי תורים או שני בני יונה, אחד עולה
71 ואחד חטאת, וכבש לאָשֶׁם.
72 ד. על שבועת העדות, ועל שגגת שבועת בטוי, ועל שגגת
73 טמאת מקדש וטמאת קדשיו [טמא שנכנס למקדש או
74 שאכל קודש] - מביא פֶּשֶׁה או שעירה, כשאר החטאות
75 הקבועות; ואם אין ידו משגת - מביא שתי תורים או שני
76 בני יונה, אחד עולה ואחד חטאת; ואם אין ידו משגת
77 לעוף - מביא עשירית האיפה סלת, והיא הקרויה 'מנחת
78 חוטא', שפָּכַר נתפרשו מעשיה בהלכות מעשה הקרבנות.
79 ה. כל הקרבנות האלו מפרשין בתורה, ומפרש זה שחייב
80 להביאן, חוץ מטמא שנוכנס למקדש או אכל קדש - שפָּךְ
81 כתוב שם: "ונפש כי תחטא, ושמצה קול אלה וגו' או
82 נפש אשר תגע בכל דבר טמא וגו' או נפש כי תשבע
83 לבטא בשפתים וגו' והיה כי יאשם לאחת מאלה וגו'";
84 מפי השמועה [מסורת ממש רבינו] למדו, שזה שחייב כאן
85 קרבן לטמא - כשנוטמא ונכנס למקדש או אכל קדש, והוא
86 לא ידע. אף על פי שהדבר מפי הקבלה, הרי הוא כמפרש,
87 שהרי בפרוש חייבה תורה ברת לטמא שאכל קדש, ולטמא
88 שנוכנס למקדש; באוכל גאמר: "והנפש אשר תאכל בשר
89 ומזבח השלמים אשר לה, וטמאתו עליו - ונכרתה",
90 ונכנס למקדש גאמר: "ונכרתה הנפש שהוא מתוך הקהל,
91

1 שפחה ושפחה. בעל שפחה והפריש אָשֶׁמו, וחזר ובעלה
2 אחר שהפריש אָשֶׁמו - חייב על כל אחת ואחת; ששהפרישה
3 מחלקת, ונמצא כמי שהקריב ואחר כך בעל.
4 ו. וכן אם בעל חמש בעילות בעלם אחד בשפחה אחת,
5 ונודע לו על אחת מהן, והפריש אָשֶׁמו, ואחר כך נודע על
6 השנייה - מפריש אָשֶׁם אחר; אף על פי שבעלם אחד היו
7 פלן, הואיל ולא נודע לו אלא אחר שהפריש, נמצא כבועל
8 אחר שהפריש, שדין השוגג והמזיד בשפחה - אחד הוא.
9 ז. על הגזל ביצר? כל מי שיש בידו משנה פרוטה ומעלה
10 מממון ישראל, בין שגזלו, בין שגנבו, בין שהפקידו אצלו,
11 או הלווה, או משום שתפוח, או משאר דרכים, וכפר בו
12 [הכחיש שקיבל] ונשבע על שקר, בין בְּדוֹן בין בשגגה -
13 הרי זה מביא אָשֶׁם על חטאתו; וזה הוא הנקרא 'אָשֶׁם
14 גזלות'. ומפרש בתורה, שאין מתכפר לו באָשֶׁם זה, עד
15 שישב הממון שבידו לבעליו; אבל החמש [מהקדו,
16 שבנוסף לקדו], אינו מעכב הכפרה. כבר בארנו בהלכות
17 שבועות, אימתי יהיה חייב שבועה זו שמקריב עליה אָשֶׁם
18 זה, ואימתי יהיה פטור ממנה, ועל איזו דָּרֶךְ יתחייב אָשֶׁמות
19 רבות כמנין חייב השבועות, ועל איזו דָּרֶךְ לא יהיה חייב
20 אלא אָשֶׁם אחד.
21 ח. על המעילה ביצר? כל הגנהה בשנה פרוטה מן
22 הקדש בשגגה - מחזיר מה שגנהה, ויוסיף חמש; ויקריב
23 אָשֶׁם, ויתכפר לו. וכבר בארנו בהלכות מעילה, שהקרבן
24 והקרבן מעכבין הכפרה, ואין החמש מעכב.
25 ט. האוכל מדבר שמועלין בו, בהמשה פמחויין
26 [תבשיליים] בעלם אחד - אף על פי שהוא מזבח אחד -
27 אם יש בכל אכילה ואכילה שנה פרוטה, חייב אָשֶׁם על כל
28 אחד ואחד; שהתמחויין מחלקין במעילה, והרי הם כמינין
29 הרבה - אף על פי שאין מחלקין בחיוב הפרתות. חמרה
30 יתרה יש במעילה - שהרי עשה בה המהנה פנהנה [נתן
31 לחבירו - הנותן מעל], ומצטרפת לזמן מרבה [חצי שיעור
32 לעוד חצי לאחר זמן רב], ושלית שעשה שליחותו [ובכך
33 מעל] חייב המשלח; מה שאין דברים אלו בשאר האסורין.
34 י. כל המחייב אָשֶׁם ודאי - צריך שיודע לו חטאו תחלה,
35 ואחר כך יקריב אָשֶׁמו; אבל אם הקריבו קדם שיודע לו,
36 ונודע לו אחר שהקריב - אינו עולה לו. וכל חטא שחייבין
37 עליו אָשֶׁם ודאי - אחד המלך, או כהן משים [כהן גדול
38 שנמשח בשמן], או שאר עם הארץ - שוין בו.
39 יא. כל חטא שחייבין עליו אָשֶׁם ודאי - אם נסתפק לו אם
40 עשהו או לא עשהו, פטור מכלום; לפיכך, הבא על ידו
41 ספק מעילה - אינו חייב כלום, כמו שבארנו במעילה.
42 יב. היתה לפניו חתיכה של חלין וחתיכה של הקדש, אכל
43 אחת מהן, ואין ידוע איזו היא - פטור. חזר ואכל את
44 השנייה, מביא אָשֶׁם על מעילתו; אבל אחר את השנייה,
45 שגיהן פטורין.
46 יג. חתיכה של חלב וחתיכה של הקדש, אכל אחת מהן -

מתוך מהדורת חזק

47 עני שהקריב קרבן עשיר, יצא; ועשיר שהקריב קרבן עני,
48 לא יצא.

יום שישי ט"ז תשרי ה'תשע"ד

פרק יא

51 א. שנוי יש בשגגת טמאת מקדש וקדשיו [טמא שנכנס
52 למקדש או אכל קודש], מה שאין כן בשאר כרתות: שכל
53 הכרתות - כיון ששגג ונודע לו בסוף שחטא - אף על פי
54 שלא היתה לו ידיעה בתחלה, הרי זה חייב חטאת; אבל
55 בטמאת מקדש וקדשיו - אינו מביא קרבן עולה ויורד, עד
56 שתהיה לו ידיעה לטמאה וידיעה לקדש או למקדש
57 בתחלה, וידיעה לטמאה וידיעה לקדש או למקדש בסוף,
58 והעלם בינתיים. ביצד? נטמא ונכנס למקדש או אכל קדש,
59 ואחר כך נודע לו שנטמא ושהיה טמא בשעה שאכל או
60 שנטמא, ושקדש היה זה שאכלו, או מקדש היה זה שנטמא
61 לו - הרי זה פטור מקרבן; עד שיידע שנטמא ושהיה קדש
62 ושהיה מקדש, קדם שיפגס או קדם שיאכל. ביצד? נטמא,
63 וידע שנטמא, וידע שהיה מקדש ושהיה קדש, ואחר כך
64 נעלמה ממנו הטמאה ושכח שנטמא, ונכנס למקדש או
65 אכל קדש, והוא יודע שהיה מקדש ושהיה קדש, או ששגג
66 ושכח שהיה מקדש או שהיה בשר קדש, והוא יודע שהוא
67 טמא, ונכנס או אכל, או ששגג או שכח שנטמא, ושכח
68 שהיה בשר קדש ושהיה מקדש ונכנס או אכל, ואחר כך נודע
69 לו דברים אלו שנתעלמו ממנו - הרי זה מביא קרבן עולה
70 ויורד, בכל צד וצד ממש מחלקות אלו. ומנין שדין שגגת
71 טמאת מקדש וקדשיו כף הוא? שהרי בשאר שגגות נאמר:
72 "בעשתה אחת ממצות ה' אשר לא תעשינה, ואשם. או
73 הודע אליו חטאתו אשר חטא" - כיון שיידע בסוף, אף על
74 פי שלא ידע בתחלה; ובטמאת מקדש וקדשיו נאמר:
75 "ונעלם ממנו, והוא ידע ואשם". מאחר שצאמר: "ונעלם
76 ממנו", מכלל שהיתה שם ידיעה בתחלה, ונאמר: "והוא
77 ידע" - הא למדת, שהוא צריך ידיעה בתחלה וידיעה
78 בסוף, והעלם בינתיים.

79 ב. נטמא, וידע שנטמא, אבל לא ידע באיזה אב [טוג
80 טומאה] נטמא, ושכח שנטמא, ואחר כך נכנס למקדש או
81 אכל קדש, ונודע לו אחר שנטמא או אחר שאכל באיזה אב
82 נטמא - הרי זה חייב בקרבן, ואף על פי שלא ידע בתחלה
83 באיזה אב נטמא; הואיל וידע שהוא טמא, הרי היתה שם
84 ידיעת טמאה בתחלה. אבל אם נעלמו ממנו הלכות טמאה
85 - כגון שנטמא בכעדר מן השרץ, וידע שהשרץ מטמא
86 ולא ידע בשעור, ושכח שנגע בשרץ כלל ונכנס או אכל,
87 ואחר כך נודע לו שנגע בכעדר מן השרץ - הרי זה ספק
88 אם חייב קרבן, או פטור. וכן מי שלא ראה המקדש מימיו,
89 ולא הבין מקומו - אם נטמא וידע שנטמא, ושכח שנטמא,
90 ונכנס למקדש ולא ידע בתחלה שהיה מקומו, שיהיה

1 כי את מקדש ה' טמא". וכיון שחייבה תורה כרת על
2 טמאת מקדש וקדשיו, פרשה הקרבן שמביאין על שגגתו.
3 ו. כל קרבנות שהאשה חייבת, בעלה מביא על ידיה
4 [עבורה]. אם היה עני, מביא קרבן עני; ואם היה עשיר,
5 מקריב על ידיה קרבן עשיר. ומביא אדם על ידי בנו ועל
6 ידי בתו ועל ידי עבדו ושפחתו קרבן עני, ומאכילן
7 בדבחים.
8 ז. המלך וכהן משיח [כהן גדול שנמשח בשמן] - מביאין
9 קרבן על שבועת העדות, או על שבועת בטוי, או על
10 טמאת מקדש וקדשיו, פשאר ההדיוטות; שלא חלק
11 הפתויב קרבן מלך מקרבן הדיוט ומקרבן כהן משיח, אלא
12 במצוות שחייבין על שגגתן חטאת קבועה, כמו שבארנו;
13 אבל בקרבן עולה ויורד, כלם שוין. כבר בארנו בהלכות
14 שבועות, אימתי יהיה חייב על שבועת העדות ועל שגגת
15 שבועת בטוי, ואימתי יהיה פטור עליהן, ועל איזו דרך
16 יהיה חייב קרבנות הרבה כמנין השבועות, ועל איזה דרך
17 לא יהיה חייב אלא קרבן אחד. ובהלכות מחסרי כפרה
18 אבאר באיזה דרך תחייב היוצרות והמצרע קרבנות הרבה,
19 ובאיזה דרך יתחייב כל אחד מהם קרבן אחד.
20 ח. כל המביא קרבן על הדיון בשגגה - אם היה אנוס,
21 פטור מן הקרבן; ואין צריך לומר שאר עברות שאינו חייב
22 חטאת אלא על שגגתן - שאם היה אנוס, פטור.
23 ט. מי שהפריש מעות לכבשה של חטאתו, וצריך [נזקק
24 להן, כגון ששעירה זולה יותר] - הרי זה מביא שעירה,
25 ויחלל אותן המעות על השעירה, ויהנה בהן. וכן אם
26 הפריש לשעירה, ולקח כשפה - יהנה בהן.
27 י. הפריש מעות לכהמה, והעני - קח שתי תורים או שני
28 בני יונה, ויחלל עליהן אותן המעות, ויהנה בהן. הפריש
29 מעות לבני יונה או לתורים, והעני - יביא [מנחה] עשירית
30 האיפה, ויחלל עליהן אותן המעות, ויהנה בהן. וכן אם
31 היה עני, והפריש מעות לעשירית האיפה, והעשירי - יוסיף
32 עליהן, ויביא עוף; הפריש לעוף, והעשירי - יוסיף עליהן,
33 ויביא כשפה או שעירה. אפלו היה מורישו גוסס - הרי
34 זה עני, עד שימות מורישו ויירשנו.
35 יא. עשיר שהפריש כשפה או שעירה, ונפל בה מים -
36 אם רצה, יביא בדמיה עוף; אבל אם הפריש עוף, ונפסל
37 - לא יביא בדמיו עשירית האיפה, שאין לעוף פדיון.
38 יב. הפריש עשירית האיפה, והעשירי - אם עד שלא
39 קדשה בפלי [שרת] - הרי היא ככל המנחות, ותפדה
40 ותאכל; ומשקדשה בפלי - תעבר צורתה [תפסול], ותצא
41 לבית השרפה.
42 יג. עשיר שהפריש קן [עופות] למכר אותה, ולקח בדמיה
43 כשפה או שעירה, והעני - יביא קן זה, אף על פי שהיא
44 קדשת דמים שהיא נדחית [כיון שעני לא ראו להביא
45 קרבן עשיר]. ולמה לא נדחית [בפועל]? מפני שדחוי
46 מעקר [מלכתחילה] אינו דחוי, והרי נראה קן זה לו עתה.

47 מיתה חמורה, קל וחמר שיביאנהו לידי קרבן הקל - שהרי
48 הכחישן.
49 ט. טמאת מקדש או קדשיו - שהיה לה ידיעה בתחלה,
50 ולא היה לה ידיעה בסוף - שעיר של יום הכפורים הנעשה
51 בפנים ויום הכפורים תולין [מגינים מן היסודים], עד
52 שינדע לו ויביא קרבן עולה ויורד. ושאיין בה ידיעה
53 בתחלה, אכל יש בה ידיעה בסוף - שעיר הנעשה בחוץ
54 ביום הכפורים ויום הכפורים מכפרין. ועל שאין בה
55 ידיעה, לא בתחלה ולא בסוף - שעירי הרגלים ושעירי
56 ראשי חדשים מכפרין. ועל זדון טמאת מקדש וקדשיו -
57 פר כהן גדול של יום הכפורים מכפר, אם היה המזיד מן
58 הכהנים; ואם היה מישראל, דם שעיר הנעשה בפנים ויום
59 הכפורים מכפר - שגאמר: "וכפר על הקדש מטמאת בני
60 ישראל".

יום שבת קודש י"ז תשרי ה'תשע"ד

פרק יב

61 א. כל דבר שחייבין על שגגתו חטאת קבועה [רגילה] -
62 אם שגגו בית דין הגדול בהוראה, והורו להתירו, ושגגו
63 העם בהוראתו, ועשו העם והם סומכין על הוראתו, ואחר
64 כן נודע לבית דין שטעו - הרי בית דין חייבין להביא
65 קרבן חטאת על שגגתו בהוראה, ואף על פי שלא עשו
66 הן בעצמן מעשה; שאין משגיחין על עשיית בית דין כלל,
67 בין עשו בין לא עשו - אלא הוראתו בלבד. ושאר העם
68 פטורין מן הקרבן, אף על פי שהן העושים - מפני שתלו
69 בבית דין. ומה הוא הקרבן שמביאין על שגגה זו? אם
70 בעבודה זרה שגגו והורו - מביאין פר לעולה ושעיר
71 לחטאת, מכל שבט ושכט; וקרובין זה הוא האמור בפרשת
72 שלח לך: "והיה, אם מציני העדה נעשתה לשגגה" - מפי
73 השמועה [מסורת ממושה רבינו] למדו, שבשגגת עבודה
74 זרה הוא מדבר. ואם בשאר פרות שחייבין על שגגתן
75 חטאת קבועה שגגו והורו - מביא כל שבט ושכט פר
76 חטאת; וזה הוא האמור בפרשת ויקרא: "ואם כל עדת
77 ישראל ישגו". נמצאת למד, שאם שגגו בית דין הגדול
78 בהוראה בעבודה זרה - מביאין כל הקהל שנים עשר פרים
79 עולות, ושנים עשר שעירים חטאות; והן נשרפות, שהרי
80 דמן נכנס לפנים [להזות על הפרוכת ומזבח הזהב]; והן
81 הנקראין 'שעירי עבודה זרה'. ואם בשאר המצוות שגגו,
82 מביאין שנים עשר פרים חטאות; והן נשרפות, מפני
83 שדמן נכנס לפנים. וכל פר מהן נקרא 'פר העלם דבר של
84 צבור', שגאמר: "והקריבו הקהל" - כל קהל וקהל; וכל
85 שבט ושכט קרוי 'קהל', שגאמר: "ויצמד יהושפט בקהל
86 יהודה". בין שעשו כל ישראל שבאין ישראל על פי בית
87 דין שהורו, בין שעשו רב ישראל, אף על פי שהם מעוט
88 מנין השבטים, בין שעשו רב השבטים, אף על פי שהן

1 לא ראהו מעולם, ואחר כך זכר הטמאה, וידע שזה מקדש
2 - הרי זה ספק אם ידיעה שיש מקדש בעולם ידיעה, או
3 עד שידע מקומו תחלה. וראה לי, שאלו החייבין בקרבן
4 מספק - אינן מביאין קרבן, שגאמר יבניסו חלין לעזרה. ואם
5 תאמר: ויהלא חטאת העוף באה על הספק, ואינה
6 נאכלת? מפני שהמביא אותה [כגון ספק זבה] מחסר
7 כפורים, ואסור לאכל בקדשים עד שיביא פפרתו; אכל מי
8 שאינו מחסר כפורים, אינו מביא קרבן מספק.
9 ג. מי שנטמא בעזרה - צריך שידע תחלה שנטמא ושזה
10 מקדש, ואם נעלם ממנו אחריו כן שנטמא והרי הוא זכור
11 שזה מקדש, או שנעלם ממנו שזה מקדש ולא שכח
12 שנטמא, או שנתעלמו ממנו זה וזה - כשינדע לו, יביא
13 קרבן עולה ויורד; והוא שישקה בשעור, כמו שבארנו
14 בהלכות ביאת המקדש.
15 ד. מי שטמא עצמו במזיד, ולא שקה בשעור - הרי זה
16 ספק אם שעור השתתתה [שיעור השהיה] לאנוס בלבד,
17 או אף למזיד; ולפיכך, אם נעלם ממנו, ויצא ולא שקה -
18 אינו מביא קרבן. וכן אם תלה עצמו באויר עזרה - הדבר
19 ספק אם אויר עזרה בעזרה, או אינו בעזרה.
20 ה. מי שנסתפק לו אם נכנס למקדש או אכל קדש בטמאה
21 או לאו, אינו מביא אשם תלוי - שאין מביאין קרבן על
22 לא הזדע, אלא בכרת שחייבין על שגגתו חטאת קבועה.
23 ו. מי שהיו לפניו שני שבילים, אחד טמא ואחד טהור -
24 הלך בראשון וחזר והלך בשני, ובעת שהלך בשני שכח
25 שהלך בראשון, ונעלמה ממנו טמאה זו, ונכנס למקדש או
26 אכל קדש - חייב, ואף על פי שלא היה לו בתחלה ידיעה
27 גמורה לטמאה, אלא מקצת ידיעה - שהרי לא ידע שהלך
28 בשני שבילין, שבהלך שניהן יהא טמא בודאי; ואף על
29 פי כן חייב חטאת - שמקצת ידיעה, ככל ידיעה. הלך
30 בראשון, ונכנס למקדש או אכל קדש - פטור, מפני שהוא
31 ספק טמא.
32 ז. הנה שלישי ושביעי [כטמא מת] וטבל אחר שונכנס
33 למקדש, והלך בשני, וחזר ונכנס למקדש - חייב; שהרי
34 נכנס בשניה טמא למקדש בודאי, או בפעם ראשונה או
35 בשניה; ואף על פי שכל ידיעה מהן ספק ידיעה היא,
36 שהרי כל שביל מהן ספק הוא - פאן בטמאת מקדש
37 וקדשיו, עשו ספק ידיעה כידעה.
38 ח. היה טמא, ואמרו לו שנים: 'נכנסת למקדש', והוא
39 אומר להן: 'לא נכנסתי' - נאמן, ואינו מביא קרבן; שאם
40 ירצה, יאמר: 'מזיד הייתי' [כלומר: כוונתי היתה] לא
41 [נכנסתי בשוגג]. אמרו לו שנים: 'טמא היית כשנכנסת
42 למקדש, ובפנינו נטמאת, וידעת שאתה טמא' - אף על פי
43 שהיה בין טמאה זו שמעידין בה ובין פניסתו למקדש
44 ימים רבים, שאפשר לו שיאמר: 'כבר טבלתי', הואיל
45 והכחיש את העדים ואמר: 'לא נטמאתי מעולם', הרי אלו
46 נאמנין, ומביא קרבן על פיהן; אם הביאנהו שנים לידי

מתוך מהדורת חזק

- 1 מעוט כל ישראל - מביאין למנין כל השבטים פר לכל
 2 שבט ושבט, ובעבודה זרה פר ושעיר לכל שבט ושבט;
 3 שאף אלו שלא חטאו, מביאין על ידי החוטאים. אפלו
 4 עשה שבט אחד בלבד, והוא רב הקהל - הרי כל הצבור
 5 מביאין שנים עשר פרים, ובעבודה זרה שנים עשר פרים
 6 ושנים עשר שעירים.
 7 ב. בית דין שנסתפק להן אם שגגו בהוראה, או לא שגגו
 8 - אינן תיבין באשם תלוי, שנאמר: "ונודעה החטאת";
 9 עד שתודע ואחר כך יתחילו בך, כמו שיכתב. במה
 10 דברים אמורים, שבית דין תיבין, ואלו העושים על פיהם
 11 פטורין מן הקרבן? בשתי המורים בית דין הגדול של
 12 שבועים ואחד; ויהיה ראש ישיבה [מופלא שבסנהדרין]
- 13 עמהן בהוראה; ויהיו כלן ראויין להוראה; ויטעו כלם או
 14 רבם בדבר זה שהורו בו; ויורו בפרוש ויאמרו לעם:
 15 'מתרין אתם לעשות', וכן אלו ששמעו מפי בית דין, אם
 16 אמרו לאחרים: 'מתרין אתם לעשות'; ויעשו כל הקהל
 17 או רבו על פיהם; ומדמים שהדבר שהורו בו פדת הורו;
 18 ויורו לביטל מקצת, לא שיעקרו כל הגוף [כל המצוה];
 19 וכשיודע להם, ידעו גופו של דבר שהורו בו בשגגה. בכל
 20 אלו המארכים - הוא שיהיו בית דין תיבין בקרבן,
 21 והעושה על פיהם פטור. אבל אם חסר אחד מכל אלו
 22 הדרכים - הרי בית דין פטורין מן הקרבן, וכל מי ששגג
 23 ועשה מעשה - מביא חטאת קבועה על שגגתו.

שיעורי רמב"ם ספר המצוות – י"א-י"ז תשרי ה'תשע"ד

יום ראשון-שבת קודש י"א-י"ז תשרי ה'תשע"ד

24

מצות עשה צח.

25

- 26 המצוה הצ"ח — הצווי שנוצטוינו לדון בטמאת אכלין ומשקין פדינים האמורים בהם, ומצוה זו כוללת כל-תורת
 27 טמאת אכלין ומשקין כלם.

המשך ביאור למס' פסחים ליום חמישי עמ' ב

- 20 מצוה ומרור, בראשון חובה, מכאן ואילך מצוה ומרור אינם אלא
 21 רשות, רבי שמעון אומר, פסח, באנשים חובה באנשים רשות, שדברי
 22 רבי שמעון נאמרו על תחילת דברי תנא קמא, שאמר שפסח חובה
 23 הוא, ואמר על זה רבי שמעון, שבנשים אינו חובה אלא רשות.
 24 **משנה**
 25 מי שמת אחד מקרוביו שהוא חייב להתאבל עליהם, אזי ביום
 26 המיתה הוא נקרא אונן ואסור באכילת קדשים, כמו שאמר אהרן
 27 ביום מיתת נדב ואביהוא (ויקרא י ט), וְאֶכְלְתִּי חֶסֶת הַיּוֹם הַזֶּה הֵיטֵב
 28 בעיני ה', כלומר שאסור לי לאכול בקדשים, מחמת שאני אונן.
 29 משנה זו מבארת מה דינו של אונן לגבי אכילת הפסח.
 30 אונן טובל ואוכל את פסחו לערב, אף קודם שנקבר המת,
 31 שמדאורייתא אינו אונן אלא ביום המיתה, אבל בלילה שלאחריו,
 32 אינו אונן אלא מדרבנן, והתירו לו חכמים לאכול את הפסח. משום
 33 שהיא מצוה שיש בה חיוב כרת. אבל לא יאכל בקדשים, שמדרבנן
 34 הוא אונן אף בלילה שלאחר יום המיתה, ולא התירו לו חכמים
 35 לאכול קדשים, מאחר שאינו אלא עשה.
 36 השומע על פתו - מי שמת קרובו ושמע על כך לאחר זמן, שאמרו
 37 חכמים שביום ששמע, הרי הוא אונן.
- 1 שואלת הגמרא: אהיאי קאי - על מה אמרה הברייתא שבשאר ימי
 2 הפסח רשות, אילימא אפסח - אם נאמר שאמרה כן על קרבן פסח,
 3 קשה, פסח כל שבועה מי איכא - וכי יש קרבן פסח בשאר ימי
 4 הפסח, שניתן לומר עליו שהוא רשות, ואלא ודאי, שאמרה כן
 5 אמצוה ומרור, שאין חובה לאכלם בשאר ימי הפסח, ואם כן, אימא
 6 סיפא - אמור ובאר את הסיפא של הברייתא, רבי שמעון אומר
 7 באנשים חובה ובנשים רשות, שכיון שברישא דיברה הברייתא
 8 במצוה ומרור, מן הסתם אף רבי שמעון מדבר במצוה ומרור, ואמר,
 9 שאף בלילה הראשון שאמר תנא קמא שהם חובה, אין זה אלא
 10 לאנשים, אבל לנשים הוא רשות, שנשים אינן חייבות במצוה
 11 ומרור, וקשה, ולית ליה לרבי שמעון הא דאמר רבי אלעזר - וכי אין
 12 רבי שמעון סובר, את מה שאמר רבי אלעזר, שנים תיבות
 13 באכילת מצוה דבר תורה, שנאמר (דברים טו א), לא תאכל עליו חמץ
 14 שבועת ימים תאכל עליו מצות, וממה שהוקשו איסור אכילת חמץ
 15 ומצות אכילת מצוה זה לזה, יש ללמוד, שכל שישנו בכלל האיסור
 16 של כל תאכל חמץ, ישנו בכלל החיוב של קום אכול מצוה, והני
 17 נשים, הואיל וישנו באיסור של כל תאכל חמץ, ישנו במצוה של
 18 קום אכול מצוה, הרי שאף נשים חייבות באכילת מצוה. מתרצת
 19 הגמרא: אלא, אימא - יש לך לומר ולפרש את הברייתא כך, פסח

מלכים א כ כט-לט

כט וַיַּחֲנוּ אֱלֹהִים נֹכַח אֱלֹהֵי שִׁבְעַת יָמִים וַיְהִי אֲבִימֶלֶךְ הַשְּׁבִיעִי וַתִּקְרַב הַמֶּלֶחֶמָה וַיָּכּוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־אֲרָם מֵאֶה־אֶלֶף רִגְלֵי בָיִם אֶחָד: ל וַיָּנָסוּ הַנוֹתָרִים אֶפְקָה אֶל־הָעִיר וַתִּפֹּל הַחוֹמָה עַל־עֲשָׂרִים וְשִׁבְעָה אֶלֶף אִישׁ הַנוֹתָרִים וּבְיַהֲרָד נָם וַיָּבֵא אֶל־הָעִיר חֶדֶר בְּחֶדֶר: לא וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו עֲבָדֶיךָ הִנֵּה־נָא שָׁמְעָנוּ כִּי מַלְכֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל כִּי־מַלְכֵי חֶסֶד הֵם נְשִׁימָה נָא שְׂקִים בְּמַתְנֵינוּ וְחַבְלִים בְּרֹאשֵׁינוּ וְנִצַּא אֶל־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אוֹלֵי יַחֲיֶה אֶת־נַפְשֵׁךָ: לב וַיַּחְגְּרוּ שְׂקִים בְּמַתְנֵיהֶם וְחַבְלִים בְּרֹאשֵׁיהֶם וַיָּבֵאוּ אֶל־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ עֲבָדֶיךָ בְּיַהֲרָד אָמַר תַּחֲיֶינָא נַפְשֵׁי וַיֹּאמֶר הַעוֹרְנוּ חֵי אַחֵי הוּא: לג וְהָאֲנָשִׁים יִנְחָשׁוּ וַיִּמְהָרוּ וַיַּחְלְטוּ הַמִּמֶּנּוּ וַיֹּאמְרוּ אַחִיךָ בְּיַהֲרָד וַיֹּאמֶר בָּאוּ קָחֵהוּ וַיִּצֵא אֵלָיו בֶּן־הַדָּד וַיַּעֲלֵהוּ עַל־הַמְּרַפְכָּה: לד וַיֹּאמֶר אֵלָיו הָעָרִים אֲשֶׁר־לָקַחְתָּ אִבִּי מֵאֵת אֲבִיךָ אֲשִׁיב וְחוֹצוֹת תְּשִׁים לָךְ בְּדַמְשֶׁק פְּאֵש־שָׁם אָבִי בְּשֹׁמְרוֹן וְאֲנִי בְּבִרְיָת אֲשַׁלְּחֶךָ וַיִּכְרַתְלוּ בְרִית וַיִּשְׁלַחְהוּ: לה וְאִישׁ אֶחָד מִבְּנֵי הַנְּבִיאִים אָמַר אֶל־רַעְיָהוּ בְּדַבְרֵי יְהוָה הַכִּינִי נָא וַיִּמָּאֵן הָאִישׁ לְהַפְתּוֹ: לו וַיֹּאמֶר לוֹ יַעֲזֵן אֲשֶׁר לֹא־שָׁמְעֶתָ בְּקוֹל יְהוָה הַנֶּהָךְ הוֹלֵךְ מֵאֲחֵי וְהַפֶּךָ הָאָרֶץ וַיִּלְךְ מֵאֲצִלוֹ וַיִּמְצָאֶהוּ הָאָרֶץ וַיִּפְהוּ: לו וַיִּמְצָא אִישׁ אֶחָד וַיֹּאמֶר הַכִּינִי נָא וַיִּפְהוּ הָאִישׁ הַכֹּהֵן וּפְצָע: לה וַיִּלְךְ הַנְּבִיא וַיַּעֲמֵד לְמֶלֶךְ עַל־הַדָּרֶךְ וַיִּתְחַפֵּשׂ בְּאַפֵּר עַל־עֵינָיו: לט וַיְהִי הַמֶּלֶךְ עֹבֵר וְהוּא צָעַק אֶל־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר עֲבָדֶיךָ יִצֵּא בְּקֶרֶב־הַמֶּלֶחֶמָה וְהִנֵּה־אִישׁ סֹר וַיָּבֵא אֵלָיו אִישׁ וַיֹּאמֶר שְׁמַר אֶת־הָאִישׁ הַזֶּה אִם־הִפְקֵד יִפְקֹד וְהִיתָה נַפְשֶׁךָ תַּחַת נַפְשׁוֹ אוֹ כִּפְרֶכְסֶךָ תִּשְׁקוֹל:

רש"י

(לג) ינחשו וימהרו ויחלטו הממנו. ינחשו לשון מנחש, אמרו כיון שנפלו דברי שלום בפיו אפילו שלא במתכוין, סימן טוב הוא זה, וימהרו להחזיק הדבר: ויחלטו. לשון צמימות, כרתו הדבר מפיו שלא יחזור בו, והה"א של הממנו נוטה במסורת לשתי התיבות, כאלו נכתב ויחלטוה ממנו, אם ממנו יצא הדבר בכוונת הלב: (לד) ויאמר אליו. בן הדד, הערים אשר לקח אבי מאת אביך עמרי, אשיב לך: וחוצות תשים לך בדמשק. ותהי מושל בה, והיא ראש למלכותי: כאשר שם אבי בשומרון. עירך על כרחך, וכל זה היה אומר מיראה, אמר לו אחאב, ואני בכרית הזאת אשלחך:

מצודת דוד

(ל) חדר בחדר. חדר לפנים מחדר, להסתיר עצמו: (לא) מלכי חסד. להתחסד עם אויביה: נשימה נא שקים וכו'. להראות הכנעה ללכת כשבווי מלחמה, לבושי שקים והחבלים בראשיהם, מוכנים לתלותם בהם: (לב) העודנו חי. וכי הוא עדיין חי ולא הומת במלחמה, כי מעתה לכו לא יפחד, כי חביב הוא לי כאח, ולא יעשה לו מאומה רע: (לג) והאנשים. עבדי בן הדד: ינחשו וימהרו ויחלטו הממנו. רוצה לומר: בשמעם שאמר אחי הוא, היו מחזיקים הדבור לניחוש וסימן טוב, ולזה מהרו והחליטו הדבור היוצא ממנו, וחזרו ואמרו גם המה אחיך בן הדד: (לד) ויאמר. בן הדד

מצודת ציון

(כט) נוכח. מול: המלחמה. עם המלחמה: (לג) ינחשו. מלשון נחשו וסימן טוב, וכן (בראשית ל כז) נחשתי ויברכני ה', ורוצה לומר: ביאתך לי לסימן טוב, ויברכני ה': ויחלטו. התרגום של לצמימות (ויקרא כה כג), הוא לחלוטין, וענינו דבר המתקיים מבלי השתנות: (לה) וימאן. לא רצה: (לז) ופצוע. מכה המוציאה דם: (לח) ויתחפש. ענין השתנות המלבוש, וכן (למקן ככ ל) התחפש ובוא: באפר. בצעיף, והוא הפך מן פארי המגבעות (שמות לט כח), שהוא מענין היופי והשבח שיש להאדם כשהצעיף בראשו:

אל אחאב: וחוצות. בעיר המלוכה דמשק, תעשה לך שווקים, כאילו היתה עירך: ואני בכרית. זה מדברי אחאב שהשיב ואמר לו, כאשר תכרות לי ברית על זה, אז אשלחך לנפשך. (לה) מבני הנביאים. הוא מיכיהו בן ימלה (פנהודין פט ב): בדבר ה'. בשליחתו של ה': הכיני נא. הוא למשל על אחאב, שנצטוו להרוג את בן הדד: (לח) ויעמוד למלך. עמד על הדרך, להמתין עד יעבור המלך: ויתחפש באפר. שינה עצמו בלבוש אפר אחר, לשומו ממעל לעיניו, וזהו בכדי שלא יכירו המלך, על ידי לבוש האפר אשר לו: (לט) והוא צעק. כאילו קובל על המכות אשר הוכה ממי שהפקיד בידו האיש: אם הפקד יפקד. אם יברח ויהיה נחסר, כמו (במדבר לא מט): ולא נפקד ממנו איש: תשקול. ליד תשקול, לפרוע בערו:

תהלים צד י-כג.

י הַיָּסֵר גּוֹיִם הִלֵּא יוֹכִיחַ הַמֶּלֶמֶד אֶדָם דַּעַת: יא יְהוָה יִדְעַ מַחְשְׁבוֹת אָדָם כִּי־הִמָּה הַכֹּל: יב אֲשֶׁר־י |
הַגִּבֹּר אֲשֶׁר־תִּיַסְרֵנוּ יְהוָה וּמִתּוֹרַתְךָ תִּלְמַדְנוּ: יג לְהַשְׁקִיט לֹא מִימֵי רַע עַד יִפְרָה לְרַשָּׁע שְׁחַת: יד פִּי |
לֹא־יִפְטַשׁ יְהוָה עִמּוֹ וְנִחַלְתּוֹ לֹא יַעֲזֹב: טו פִּרְעֵד־צֶדֶק יָשׁוּב מִשִּׁפְטֵי וְאַחֲרָיו פְּלִי־שִׁרְי־לֵב: טז מִי־יִקְוֶם לִי
עִם־מַרְעִים מִי־תִצַּב לִי עִם־פְּעָלֵי אֲוֹן: יז לִוְלֵי יְהוָה עֲזֹרְתָה לִּי כַּמַּעֲטָה | שְׁכֵנָה דוֹמָה נִפְשֵׁי:
יח אִם־אֲמַרְתִּי מָטָה רִגְלִי חֲסִדְךָ יְהוָה יִסְעֲדֵנִי: יט בְּרַב שְׂרַעְפֵי בְּקִרְבִי תִנְחַוְמִיךָ יִשְׁעֵשְׂעוּ נִפְשֵׁי:
כ הִיחַבְרְךָ כִּפְסֵא הַזֹּת יִצַּר עֲמָל עַל־יְחֹק: כא יִגֹּדוּ עַל־נַפְשׁ צְדִיק וְדָם נָקִי יִרְשִׁיעוּ: כב וַיְהִי יְהוָה לִי
לְמִשְׁגָּב וְאַלְהֵי לְצִוֹר מַחְסִי: כג וַיִּשָּׁב עֲלֵיהֶם | אֶת־אֲוֹנָם וּבִרְעֵתָם יִצְמִיתָם וַיְצַמִּיתָם יְהוָה אֱלֹהֵינוּ:

תהלים צה א-ד.

א לְכוּ נִרְנְנָה לַיהוָה נְרִיעָה לְצִוֹר יִשְׁעֵנוּ: ב נִקְדְּמָה פָּנֵינוּ בַתּוֹרָה פְּזֻמוֹת נְרִיעַ לֹא: ג פִּי אֶל גְּדוֹל יְהוָה
וּמְלֶכֶד גְּדוֹל עַל־כָּל־אֱלֹהִים: ד אֲשֶׁר בִּידוֹ מַחְקֵר־אֶרֶץ וְתוֹעֵפֶת הַרִים לֹא:

רש"י

יטלו שרם: (טז) מי יקום לי. זכות מי יעמד לנו
בין המריעים הללו: (יז) דומה. דומיה:
(כ) היחברך כסא הוות. היוכל להדמות לך
האומות היוצרים צלמים ומסכות של עמל: עלי חק.
בשביל חק להיותו חק להם עבודתם: (כא) יגודו.
יאספו גודדים על נפש צדיק להרוג: ירשיעו. יחיבו
בדין להורגו: (כג) אונם. אונסם כמו (איוב כא) יצפון
לבניו אונו: (ד) ותועפות. לשון גובה כעוף
המעופף:

מצודת ציון

(יג) להשקיט. ענין הנחה: יכרה. ענין חפירה כמו בור כרה
(לעיל ד'): שחת. בור: (יז) דומה. ענין שתיקה כמו נאלמתי
דומיה (לעיל ט): (יח) מטה. מלשון הטיה: יסעדני. מלשון
סעד ותמיכה: (טז) שרעפי. ענין מחשבה וכן בחנני ודע
שרעפי (לקמן קט): ישעשעו. מלשון שעשוע ושמחה כמו
ושעשע יונק (ישעיה יא): (כ) הוות. ענין שברון: (כב) למשגב.
לחזוק: (כג) אונם. ענין כח כמו מצאתי און לי (הושע יב):
יצמיתם. ענין כריתה כמו אותו אצמית (לקמן קא): (א) לכו.
הוא ענין זרוז כמו ועתה לכו ונהרגו (בראשית לו) והלא בא
אצלם. (ב) נריע. מל' תרועה: (ד) מחקרי. מלשון חקירה
וחפוש: ותועפות. ענין גבהות ע"ש העוף אשר יעופף בגובה
האוויר:

מצודת דוד

(י) היוסר. המייסר את הגוים במבול ובהפלגה הלוא יוכיח
אתכם: המלמד. הלא הוא המלמד לאדם דעת ובהבטה
מועטת ביין מעשיכם ועליהם הוכח יוכיח: (יא) כי המה
הבל. מול חכמת המקום ההבל תחשב ויובן א"כ בהבטה
מועטת: (יב) אשרי הגבר. אשרי להצדיקים המעונים אשר
ה' הוא המייסרם ובוזה מלמד אותנו מתורתו ר"ל בזה מגלה
אוזן לעשות את דבר התורה: (יג) להשקיט. בכדי להשקיט
להן מן ימי רעה הם ימי גיהנם: עד יכרה. עד יתן לב לראות
חפירת השחת להוריד בה את הרשע לגיהנם כי כשאדם
בהרווחה נותן לב לראות מפלת שונאו ולא כן כשאינו
בהרווחה: (יד) לא יטוש. לא יעזוב עד עולם: (טו) ישוב
משפט. משפט יסורים עליו יבוא וישוב עד כי ישאר
מוצדק וזכאי: ואחריו. אחרי ככלות המשפט ישובו כולם

להיות ישרי לב כי העון נתמרק ולא יוסיפו עוד לחטוא בראותם כי המשפט מעותד לבוא: (טז) מי יקום לי. מי הוא המקים
אותי בהלחמי עם מרעים הלא אין לאל ידי: (יז) לולי. אם לא היה לי ה' לעזרה היתה נפשי שוכנת בשעה מועטת במקום
השתיקה והוא הקבר: (יח) אם אמרתי. כאשר אני רואה עצמי בסכנה ואחשוב שכבר מטה רגלי לנפול הנה חסדך ה' ישען
אותי להשאר עומד: (יט) ברוב. בעת בוא בקרבי רבוי מחשבות מתוגה וצער הנה תנחומיך הנאמרים מפי הנביאים הם ישעשעו
וישמחו נפשי: (כ) היחברך. וכי יחבר עמך להיות דומה לך הכסא של אנשים העושים הוות המשברים ורוצצים את האביונים:
יצר עמל. בורא ומחדש דברי עמל: עלי חוק. להיות להם חק קבוע: (כא) יגודו. יתחברו גודדים על נפש הצדיק לקחתה:
ירשיעו. מחייבים בדינם המקולקל: (כב) ויהי ה'. אכל ה' היה לי למשגב להצילני מידם: (כג) וישב עליהם. עליה' ישיב
את גמול החמס שעשו בכח הזרוע: וברעתם. בהרעה עצמה שהביאו עלי בה יכריתם ה': יצמיתם ה'. כאומר אף אם יתמהמה
בוודאי יכריתם ולא יהיו נקיים מן ההכרתה: (א) לכו נרננה לה'. לעתיד יזרוז זא"ז ויאמרו לכו נרננה וכו': (ב) נקדמה. נקדם
עצמינו לבוא מול פניו בהודאת שפתיים להודות לו על הטובה הבאה: (ג) אלהים. הם מלאכי מעלה: (ד) מחקרי ארץ. דברים
הנעלמים בארץ אשר יחקרו בדעת להבינם: ותועפות. גבהי ההרים המה לו:

ו אָמַר לְחַנּוּנִי: תָּן לִי בְדִינְךָ פְּרוּתָה, וְנָתַן לּוֹ; אָמַר לּוֹ: תָּן לִי אֶת הַדִּינָר; אָמַר לּוֹ: נָתַתּוּ לָךְ, וְנָתַתּוּ בְּאַנְפְּלִי – יִשְׁבַּע בְּעַל הַבַּיִת. נָתַן לּוֹ אֶת הַדִּינָר, אָמַר לּוֹ: תָּן לִי אֶת הַפְּרוּת; אָמַר לּוֹ: נָתַתּוּ לָךְ, וְהוֹלַכְתָּן לְתוֹךְ בֵּיתְךָ – יִשְׁבַּע הַחַנּוּנִי. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל שֶׁהַפְּרוּת בִּידוֹ – יָדוּ עַל הָעֲלִיזוֹנָה. אָמַר לְשַׁלְחָנִי: תָּן לִי בְדִינְךָ מַעוֹת, וְנָתַן לּוֹ, אָמַר לּוֹ: תָּן לִי אֶת הַדִּינָר; אָמַר לּוֹ: נָתַתּוּ לָךְ, וְנָתַתּוּ בְּאַנְפְּלִי – יִשְׁבַּע בְּעַל הַבַּיִת. נָתַן לּוֹ אֶת הַדִּינָר, אָמַר לּוֹ: תָּן לִי אֶת הַמַּעוֹת; אָמַר לּוֹ: נָתַתּוּ לָךְ, וְהִשְׁלַכְתֶּם לְתוֹךְ פִּיֶּסֶךָ – יִשְׁבַּע הַשְּׁלַחְנִי. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִין דְּרָךְ שְׁלַחְנִי לְתַן אֶסֶר עַד שֵׁיטַל דִּינָרוֹ.

ז בְּשֵׁם שְׁאֲמָרוּ: הַפּוֹגְמַת כְּתוּבָתָהּ לֹא תִפְרַע אֶלָּא בְּשָׁבוּעָה; וְעַד אַחַד מְעִידָה שֶׁהִיא פְּרוּעָה, לֹא תִפְרַע אֶלָּא

פירוש ברטנורא

ו ונתן לו. והפירות צבורין ומונחים ברה"ד ואין מוחזק בהן לא חנוני ולא בעל הבית: ונתתו באנפליא. תיק העשוי למעות: ישבע בעל הבית. שבועה כעין של תורה, ויטול. דכיון דחנוני מודה שמכר, והפירות הם חוץ לחנותו, בעה"כ נשבע ונטול: אמר לו נתתים לך, והולכתן לתוך ביתך. ואילו הפירות הצבורין ומונחים שלי הם שנתתי כאן למוכרן, והלה טוען אלו הם הפירות שמכרת לי בדינר. הואיל והלוקח מודה במקח והחנוני כופר שלא מכר את אלו, ישבע החנוני שבועה כעין של תורה ויטול: רבי יהודה אומר וכו'. רבי יהודה אסיפא פליג, ואמר רבין בון בון בעל הבית נשבע ונטול. דכיון שהפירות הם חוץ לחנות הוי כאילו הפירות הם ביד בעל הבית, וכל שהפירות בידו, ידו על העליונה והוא נשבע ונטול: אמר לשולחני וכו'. אשמענין תנא פלוגתא דר' יהודה ורבנן בין במעות של שולחני בין בפירות של חנוני. דאי אשמענין פלוגתייהו בחנוני, הוה אמינא בפירות אמרו רבנן דכי אמר לו נתתים לך והולכתן לתוך ביתך ישבע החנוני ויטול, לפי שהחנוני עשוי ליתן פירות קודם שיקח הדינר, אבל בשולחני שאינו עשוי ליתן האיסורין קודם שיקח הדינר, אימא מודו ליה לר' יהודה דלעולם בעל הבית נשבע ונטול. ואי איתמר בהא, כהא קאמר ר' יהודה דלעולם בעל הבית נשבע ונטול, מפני שאין השולחני עשוי ליתן האיסורין עד שיקח הדינר, אבל בחנוני שהוא עשוי ליתן הפירות קודם שיקח המעות אימא מודה ליה לרבנן, צריכא. ואין הלכה כר' יהודה: ז הפוגמת כתובתה. שמוציאה שטר כתובתה ומודה שנתקבלה מקצתה: לא תפרע אלא בשבועה. אם טוען הבעל נתקבלה כולה: עד אחד אומר וכו'.

משניות מבוארות – קהתי

הבית, ולכן ידו של בעל הבית על העליונה (דמב"ט). ויש מפרשים, שרבי יהודה חולק על הרישא וסובר, שאין בעל הבית צריך שבועה כלל; שהואיל וקיבל את הפירות מהחנוני, ידו על העליונה (דמב"ט). אָמַר לְשַׁלְחָנִי – המחליף והפורט מטבעות: תָּן לִי בְדִינְךָ מַעוֹת – מטבעות קטנים, וְנָתַן לּוֹ – השולחני את המעות, אָמַר לּוֹ – השולחני: תָּן לִי אֶת הַדִּינָר – תמורת המעות שקיבלת; אָמַר לּוֹ – בעל הבית: נָתַתּוּ לָךְ, וְנָתַתּוּ בְּאַנְפְּלִי – בארנקך; ואף כאן מדובר, שהמעות מונחות ברשות הרבים, ואף אחד אינו מוחזק בהן, והואיל ומודה השולחני שמכר את המעות לבעל הבית, אלא שתובע ממנו את הדינר, לפיכך יִשְׁבַּע בְּעַל הַבַּיִת – שנתן לו את הדינר ויטול את המעות. אבל אם נָתַן לּוֹ אֶת הַדִּינָר – לשולחני, ובא ליטול את המעות המונחות ברשות הרבים, אָמַר לּוֹ – לשולחני: תָּן לִי אֶת הַמַּעוֹת – שקינתי ממך בדינר; אָמַר לּוֹ – השולחני: נָתַתּוּ לָךְ, וְהִשְׁלַכְתֶּם לְתוֹךְ פִּיֶּסֶךָ – ואילו המונחות ברשות הרבים לא מכרתים לך, יִשְׁבַּע הַשְּׁלַחְנִי – כמבואר בענין הפירות. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִין דְּרָךְ שְׁלַחְנִי לְתַן אֶסֶר עַד שֵׁיטַל דִּינָרוֹ – כלומר אין דרכו של שולחני לתת מטבעות קטנים ולהניחם ברשות הרבים עד שיקבל תחילה את דינרו, ולכן יישבע בעל הבית שנתן לו את הדינר ויטול המעות המונחות ברשות הרבים (לפי הרמב"ט). ולפי פירוש רש"י, אף כאן חולק רבי יהודה על הרישא וסובר, שהואיל והשולחני מודה שמכר לו את המעות, מסתמא קיבל כבר את הדינר, ולכן אין בעל הבית צריך להישבע כלל. משנתנו באה להשמיענו, שנחלקו תנא קמא ורבי יהודה בין בפירות של חנוני ובין במעות של שולחני, שכן בפירות של חנוני באה המשנה להשמיענו דעתו של רבי יהודה, שאף על פי שדרכו של חנוני לתת הפירות קודם שיקבל דמיהם, מכל מקום סובר רבי יהודה שידו של בעל הבית על העליונה. ובמעות של שולחני באה המשנה להשמיענו דעתו של תנא קמא, שאף על פי שאין דרך שולחני לתת המעות קודם שיקבל דינרו, מכל מקום סובר תנא קמא, ששולחני נשבע. והלכה כתנא קמא.

ב אור משנה ז

משנה זו מוסיפה ללמד בענין הנשבעים ונטולים.

בְּשֵׁם שְׁאֲמָרוּ – במסכת כתובות פרק ט משנה ז: הַפּוֹגְמַת כְּתוּבָתָהּ – אשה שבאה לגבות כתובתה והיא מודה שקיבלה כבר מקצתה, אבל בעלה טוען שפרע לה את כל הכתובה, לֹא תִפְרַע – את ירתת

ב אור משנה ו

כהמשך למשנה הקודמת מוסיפה משנתנו לדרון בטענות שבין חנוני ללוקח (המכונה בלשון המשנה "בעל הבית"). וכן בטענות דומות שבין שולחני לבעל הבית, שאף בהן נוהגת שבועת המשנה, שנשבעים ונטולים.

אָמַר לְחַנּוּנִי: תָּן לִי בְדִינְךָ פְּרוּתָה – ומדובר כאן בקונה במזומנים ולא בהקפה, וְנָתַן לּוֹ – החנוני את הפירות; אָמַר לּוֹ – החנוני: תָּן לִי אֶת הַדִּינָר – דמי הפירות שקיבלת. אָמַר לּוֹ – הלוקח לחנוני: נָתַתּוּ לָךְ, וְנָתַתּוּ בְּאַנְפְּלִי – כבר שלמתי לך את הדינר ושמתו בארנקך, יִשְׁבַּע בְּעַל הַבַּיִת – הלוקח, שנתן לו את הדינר, ויטול את הפירות. בגמרא מבואר, שהפירות צבורים ומונחים ברשות הרבים ואין אחד מהם מוחזק בפירות, והואיל ומודה החנוני שמכרם ללוקח, אלא שתובע ממנו דמיהם, לפיכך הלוקח נשבע ונטול. ברם, אם הפירות הם ברשות אחד מהם, הרי המוציא מחברו עליו הראיה, ובכגון זה נשבע המוחזק שבועת היסט ונפטר, היינו שאם הלוקח הוא מוחזק בפירות, הרי הוא נשבע שבועת היסט ונטול הפירות. ואם החנוני הוא מוחזק, שעדיין הפירות ברשותו, הרי החנוני נשבע שבועת היסט, ואינו נותן לו את הפירות עד שישלם לו את הדינר. נָתַן לּוֹ – הלוקח לחנוני – אֶת הַדִּינָר, אָמַר לּוֹ – לחנוני: תָּן לִי אֶת הַפְּרוּתָה – המונחים ברשות הרבים, שקינתי אותם בדינר זה, אָמַר לּוֹ – החנוני: נָתַתּוּ לָךְ, וְהוֹלַכְתֶּן לְתוֹךְ בֵּיתְךָ – הפירות שקינתי בדינרך כבר נתתים לך והולכתם לביתך, אבל הפירות הללו המונחים ברשות הרבים לא מכרתים לך. ויש מוסיפים לבאר ענין זה כדלקמן: החנוני טוען, שבא אלו בעל הבית ואין בידו דינר, ואמר לו: תן לי בדינר פירות ועוד מעט אביא לך את הדינר, ונתן לו את הפירות והולכים לתוך ביתו, ואחר כך חזר אליו ופרע לו את הדינר. ובעל הבית טוען: לא כי, אלא קודם שנתתי הדינר לא לקחתי פירות מעולם, ולא נתתי לך את הדינר אלא בשביל אלו הפירות שהם ברשות הרבים (והר"ו). יִשְׁבַּע הַחַנּוּנִי – שכבר נתן ללוקח את הפירות, ונטול את הפירות המונחים ברשות הרבים, שהואיל ואינו מודה שמכרם ללוקח, עדיין ברשותו הם עומדים, אלא מפני שמונחים ברשות הרבים ואינו מוחזק ממש, לכן צריך הוא להישבע עליהם שבועת חכמים (שבועת המשנה). כדין הנשבעים ונטולים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל שֶׁהַפְּרוּת בִּידוֹ, יָדוּ עַל הָעֲלִיזוֹנָה – רבי יהודה חולק על הסיפא וסובר, שלא החנוני אלא הלוקח נשבע ונטול, שהואיל והפירות אינם ברשותו של חנוני אלא ברשות הרבים, הרי הם כאילו ברשות בעל

בשבועה; מנכסים משועבדים ומנכסי יתומים, לא תפרע אלא בשבועה; והנפרעת שלא בפניו, לא תפרע אלא בשבועה – וכן היתומים לא יפרעו אלא בשבועה: שבועה שלא פקדנו אבא, ולא אמר לנו אבא, ושלא מצינו בין שטרותיו של אבא, ששטר זה פרוע. רבי יוחנן בן ברוקה אומר: אפלו נולד הבן לאחר מיתת האב – הרי זה נשבע ונטל. אמר רבן שמעון בן גמליאל: אם יש עדים, שאמר האב בשעת מיתתו: שטר זה אינו פרוע – הוא נוטל שלא בשבועה.

ח ואלו נשבעים שלא בטענה: השתפין, והאריסין, והאפוטרופין, והאשה הנושאת והנותנת בתוך הבית, וכן הבית. אמר לו: מה אתה טועני? רצוני שתשבע לי – חיב. חלקו השתפין והאריסין – אין יכול להשביעו;

פירוש ברטנורא

ומנכסים משועבדים ומנכסי יתומים כו'. ונפרעת שלא בפניו. כולם אכשם קימי, כשם שאין אחד מאלו נפרע אלא בשבועה, כך היתומים אינם נפרעים אלא בשבועה. יתומים הנפרעים מן היתומים לא יפרעו אלא בשבועה. ומיירי מתניתין כגון שאלו היתומים שבאים להפרע מהן אומרים אין אנו יודעים אם פרע אבינו זה החוב אם לאו, אבל אם טענו אמר לנו אבינו שלא לזה מעות הללו ולא נתחייב בחוב זה מעולם, הרי היתומים שמוציאים שטר חוב על היתומים הללו נפרעים מהם שלא בשבועה, שכל האומר לא ליתו כאומר לא פרעתי דמי, והם אינם יכולים להכחיש העדים שמעידים שאביהם לזה המעות הללו. ולא שנו דבשבועה מיתה שקלי יתומים מן היתומים, אלא שמת מלוה בחיי לוח, אבל מת לוח בחיי מלוה, כבר נתחייב מלוה שבועה לבני לוח שלא נתקבל כלום, שהנפרע מן היתומים אפילו בשטר צריך שבועה, ואין אדם מוריש ממון שהוא חייב עליו שבועה לבניו, לפי שאין הבנים יכולים ליטעם שבועה שנתחייב אביהם. ואע"פ שכן הדין, אם דין אחד הן שישבעו היתומים שבועה שלא פקדנו אבא ויפרעו מממון היתומים האחרים בשבועה זו, מה שעשו עשוי: שלא פקדנו אבא. בשעת מיתה: ושלא אמר לנו קודם לכן, ששטר זה פרוע: הרי זה נשבע. שלא מצא בין שטרותיו של אביו ששטר זה פרוע. וכן הלכה: רבן שמעון בן גמליאל אומר. והלכה כרשב"ג:

ח שלא בטענה. שלא בטענת ברי אלא בטענת שמוא, שמוענו שמוא עכבת משלי. ומשום דכל הני מורו היתר לעצמם לפי שטרות בנכסים, משום הכי רמו רבנן שבועה עליהו: והאפוטרופים. שנתעסקו בממון אדם להכניס ולהוציא ולישא וליתן. אבל באפוטרופוס של יתומים, אם מינהו ב"ד ישבע, ואם אבי יתומים מינהו לא ישבע: והאשה הנושאת ונותנת בתוך הבית. שהושיבה בעלה חנונית או אפטרופא על נכסיו: וכן הבית. אחד מן האחין שנתעסק

משניות מבוארות – קהתי

ברם, תנא קמא סובר, שאף בכגון זה אינו נוטל אלא בשבועה, שכן חוששים אנו, שמוא לא אמר אביו את דבריו אלא כדי להשמיע באזני האנשים שמשאיר לבניו ירושה גדולה, ועל ידי כך יגדל כבודו וערכו בעיניהם (תוספות). והלכה כרבן שמעון בן גמליאל.

באור משנה ח

מן התורה אין הנחבע חייב שבועה, אלא אם כן התובע בא עליו בטענת ודאי, אבל אם הוא בא בטענת ספק, פטור הנחבע משבועה. ברם, חכמים תיקנו שבועה אף בטענת ספק, שאם אדם חושד בשותפו או באריסו וכיוצא בהם, ובא עליו בטענת ספק, שמוא גזל מרכושו או שמוא לא דקדק בחשבון שביניהם, יכול הוא להשביעו על כך. ולאחר שנימנו בפרקנו אלו שתיקנו להם חכמים שבועה, שיהיו נשבעים ונטלים, מונה משנתנו – המסיימת את הפרק – אלו הנשבעים בטענת ספק מתקנת חכמים.

וְאֵלֶּיךָ – המנויים להלן במשנתנו, נִשְׁבָּעִים שְׁלֵא בְּטַעְנָה – שלא בטענת ודאי, אלא בטענת ספק: הַשְׁתַּפֵּין – כמו שבארנו לעיל בהקדמה לבאור משנתנו, וְהָאֲרִיסִין – המקבלים שדות לעבדם, והם נותנים לבעליהם מוצה או שלישי או רביעי מן התבואה, כפי שהוסכם ביניהם, יכולים הבעלים להשביעם שלא נטלו משלהם כלום, וְהָאֲפוֹטְרוֹפִין – הממונים על נכסי אחרים, או הממונים על ידי בית הדין על נכסי יתומים, נשבעים שלא עיכבו בידיהם משל הנכסים שבאפוטרופוסותם, וְהָאִשָּׁה הַנוֹשֵׂאת וְהַנוֹתֶנֶת בְּתוֹךְ הַבַּיִת – שהושיבה בעלה חנונית או שמינה אותה אפוטרופא, שתהא מפקחת על נכסיו, יכול בעלה להשביעה שהיא נושאת ונותנת באמונה ולא לקחה משלו כלום (עיי' כתובות ט, ז), וְכֵן הַבַּיִת – אחד מן האחים הנושא ונותן בנכסים שנפלו להם בירושה לאחר שמת אביהם, יכולים האחים להשביעו, שלא עיכב בידו משל נכסי הירושה. – ולמה תקנו להם חכמים שבועה זו? מפני שמורים הם היתר לעצמם. שכל מה שמעכבים בידיהם, ראוי הוא להם, מאחר שטורחים בנכסים, לפיכך תיקנו להם חכמים, שיהיו חייבים שבועה בטענת ספק, כדי שיעשו מעשיהם בצדק ובאמונה (תוס' ט). כיצד מתחייבים הם בשבועה זו? אָמַר לוֹ – אחד מאלו שנימנו לעיל לתובע: מָה אַתָּה טוֹעֵנִי – מה אתה תובע ממני? והשיב לו התובע: רָצוֹנִי שֶׁתִּשָּׁבַע לִי – שלא עיכבת בידך משלי כלום, כי חושש אני שמוא עיכבת, חֲתִיב –

הכתובה שהיא תובעת אֶלָּא בְּשִׁבּוּעָה – כמבואר הטעם במשנה בכתובות (עיי' טו); וְעַד אֲחָד מְעֵידָה שְׁהִיא פְּרוּעָה – וכן אם עד אחד מעיד שכבר נפרעה לה הכתובה, לֹא תִפְרַע אֶלָּא בְּשִׁבּוּעָה – כמבואר שם; מִנְּכָסִים מְשֻׁעָבָדִים – האשה שבאה לגבות כתובתה מהנכסים שמכר בעלה לאחרים, וּמְנַכְסֵי יְתוּמִים – או אלמנה שבאה לגבות כתובתה מהנכסים שהניח בעלה ליתומים, לֹא תִפְרַע אֶלָּא בְּשִׁבּוּעָה – כמבואר שם; וְהַנְּפָרֶעֶת שְׁלֵא בְּפָנָיו – גרושה שהלך בעלה לדרך רחוקה, והיא באה לבית דין שישגבו לה כתובתה, לֹא תִפְרַע אֶלָּא בְּשִׁבּוּעָה – כמבואר שם; והרי כל אלו נשבעות ונטולות, וְכֵן הַיְתוּמִים – כלומר: כשם שכל אחת מאלו אינה נפרעת אלא בשבועה, כך היתומים לֹא יִפְרְעוּ אֶלָּא בְּשִׁבּוּעָה – בגמרא מבואר, שמדובר ביתומים שבאים להיפרע מן היתומים, וכגון שהיתומים הנתבעים לפרוע חוב אביהם אומרים: אין אנו יודעים אם פרע אבינו את החוב הזה. אבל אם טענו, שאמר להם אביהם, שלא לזה מעות הללו, הרי היתומים המוציאים שטר חוב עליהם נפרעים מהם שלא בשבועה, שכל האומר: "לא ליתתי", הריהו כאומר: "לא פרעתי", והם אינם יכולים להכחיש העדים שמעידים שאביהם לזה את המעות הללו. וכיצד היתומים נשבעים? שְׁבּוּעָה שְׁלֵא פִקְדְנוּ אָבָא – שלא ציוונו אבינו בשעת מיתתו, וְלֹא אָמַר לָנוּ אָבָא – לפני כן, בחייו, וְשְׁלֵא מְצִינוּ בֵּין שְׁטְרוֹתָיו שֶׁל אָבָא – שובר או פתק, שְׁשֻׁטְרָה זֶה פְּרוּעַ – בגמרא אמרו: "לא שנו (שיתומים נפרעים מן היתומים בשבועה). אלא שמת מלוה בחיי לווה. אבל מת לווה בחיי מלוה, כבר נתחייב מלוה לבני לווה (היתומים) שבועה (שלא קיבל כלום, שהנפרע מן היתומים אפילו בשטר צריך שבועה – רש"י). ואין אדם מוריש שבועה לבניו (אין אדם מוריש ממון, שהוא מחוייב עליו שבועה, לבניו. לפי שאין הבנים יכולים להישבע שבועה זו שנתחייב אביהם. – רש"י). רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה אֹמֵר: אֶפְלוּ נוֹלַד הַבֵּן לְאַחַר מִיתַת הָאָב – ואינו יכול להישבע שלא אמר לו אבא ששטר זה פרוע, הֲרִי זֶה נִשְׁבָּע – שלא מצא בין שטרותיו של אבא ששטר זה פרוע, וְנוֹטֵל – תשלום השטר מהיתומים. אָמַר רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: אִם יֵשׁ עֲדִים, שְׁאָמַר הָאָב בְּשַׁעַת מִיתָתוֹ: שְׁטְרָה זֶה אֵינוֹ פְּרוּעַ, הוּא נוֹטֵל שְׁלֵא בְּשִׁבּוּעָה – בנו היתום גובה את השטר הזה בלא שבועה.

נתגלגלה לו שבועה ממקום אחר – מגלגלין עליו את הכל. והשביעית משמטת את השבועה.

פ ר ק ש מ י נ י

א ארבעה שומרין הן: שומר חנם, והשואל, נושא שקר, והשוכר. שומר חנם נשבע על הכל; והשואל משלם את הכל; נושא שקר והשוכר נשבעין על השבועה ועל השבועה ועל המתה, ומשלמין את האבדה ואת הגניבה. **ב** אומר לשומר חנם: היכן שורי? אומר לו: מת, והוא שנושבר או נשבה או נגנב או אבד; נשבר, והוא שמת או נשבה או נגנב או אבד; נשפה, והוא שמת או נשבר או נגנב או אבד; והוא שמת או נשבר או נשבה או אבד; והוא שמת או נשבר או נגנב או אבד; משביעך אני, ואמר: אמן – פטור.

פירוש ברטנורא

בנכסים משמת אביהן; חלקו, ולא השביעוהו בשעת החלוקה: נתגלגלה לו שבועה. אצלם אחרי כן, מגלגלין גם את זו עליו. וכרך שמגלגלין בשבועת התורה ובשבועה שהיא כעין של תורה, כך מגלגלין בשבועת היסת: והשביעית משמטת את השבועה. לא אהני שבועות דשותפין קאי, דהא אין שביעית משמטת שותפות ולא שבועתה. אלא מלוה ושבועתה היא משמטת:

א ארבעה שומרים הם. [ודיעהן שלשה]: נושא שקר. שומר בשכר: נשבע על הכל. שלא פשע: משלם את הכל. כל הנך דתנינן במתניתין, שכוחה ושבועה ומתה וגיבה ואבדה. אבל מתה מחמת מלאכה, אינו משלם, דלאו לאוקמה בכלתא שאלה. והמשנה הווא מפורשת בהשוכר את הפועלים: **ב** ואמר אמן פטור. שאילו הודה לא היה משלם כלום, נמצא שאין כאן כפיית ממון. ואע"פ שנשבע לשקר, לא חיובה תורה קרבן שבועה אלא היכא שכתרו ממון. וכן הדין אינו יכול להשביע אלא על דבר שאם הודה היה חייב לשלם ממון:

משניות מבוארות – קהתי

את האונסים, שנאמר (שם ס"ט, ג): "וכי ישאל איש מעם רעהו ונשבר או מת, בעליו אין עמו, שלם ישלם", וכל שכן שמשלם את הגניבה ואת האבידה. ברם, אם הבהמה ששאל מתה מחמת מלאכה, הריהו פטור. נושא שקר והשוכר – ששויים בדינם, נשבעין – שבועת השומרים – על השבועה ועל השבועה ועל המתה – אם נמסרה לו בהמה לשמירה, או ששכר אותה, ונשברה או נשבתה או מתה, שכל אלה אונסים הם, ופטור מלשלם, שנאמר בפרשת שומר שכר (שם ס"ט, ט): "כי יתן איש אל רעהו חמור או שור או שה וכל בהמה לשמור, ומת או נשבר או נשבה, אין רואה. שבועת ה' תהיה בין שניהם" וגו', ומשלמין את האבדה ואת הגניבה – שנאמר (שם ס"ט, יא): "ואם גנב יגנב מעמו, ישלם לבעליו". אין לי אלא גניבה, אבידה מניין? תלמוד לומר: "ואם גנב יגנב" – מכל מקום. ועוד, שלמדים בקל וחומר: ומה גניבה שקרובה לאונס – חייב, אבידה שקרובה לפשיעה – לא כל שכן? (גמרא בבא מציעא ד, ב); ואף השוכר דינו כשומר שכר.

ב א ו ר מ ש נ ה ב

מכאן ועד סוף פרקנו עוסקות המשניות בשבועת השומרים, היינו בדיני חיוב קרבן אשם ותוספת חומש משום שבועת הפיקדון, כמו שהזכרנו בהקדמה לבאור המשנה הקודמת. משניות אלו משלימות אפוא, את הפרק החמישי במסכתנו, העוסק בדיני שבועת הפיקדון (עיי' שם). משנתנו באה ללמד בשומר חנם, שלא פשע אמנם בשמירתו, והוא נשבע לשקר בדבר המקרה של הפסד הפיקדון, כגון שנגנב הפיקדון והוא נשבע שאבד, וכיוצא בזה – שאף אילו היה נשבע על האמת היה פטור מתשלומים, שהרי "שומר חנם נשבע על הכל" (משנה א) – אם אחר כך הודה, אינו חייב קרבן משום שבועת הפיקדון, כפי שיבואר במשנה.

אמר – המפקיד – לשומר חנם: היכן שורי – שהפקדתי בידך? **אמר לו** – השומר למפקיד: מת – שורך, והוא שנושבר – אבל באמת לא מת השור אלא נשבר, או נשפה או נגנב או אבד; או שאמר השומר: נשבר – השור, והוא – לא נשבר, אלא הנכון הוא, שמת או נשפה או נגנב או אבד; או שאמר: נשפה – השור, והוא – אבל הנכון הוא – שמת או נשבר או נגנב או אבד; או שאמר השומר: נגנב – השור, והוא – אבל הנכון הוא – שמת או נשבר או נשפה או אבד; או שאמר: אבד – השור, והוא – והנכון הוא – שמת או נשבר או נשפה או נגנב; ואמר המפקיד לשומר: משביעך אני – שכן הוא כדברין, ואמר – השומר: אמן – ואחר כך הודה שנשבע לשקר, פטור – השומר מקרבן שבועת הפיקדון, שלא חיובה התורה קרבן משום שבועת

להשביע. חלקו השתפין והאריסין – ולא השביעוהו בשעת החלוקה, והוא הדין לאפוטרופסים, ולאשה ולבן הבית, אין יכול להשביעו – אחר כך על טענת ספק, שהואיל וחלקו ביניהם בלא שבועה, מחלו זה לזה. נתגלגלה לו שבועה ממקום אחר – אם לאחר שחלקו, נתחייב לו שבועה על טענה אחרת, מגלגלין עליו את הכל – יכול הוא להשביעו על ידי גלגול שבועה אף על טענות הספק בענין השותפות שהיתה להם, או האריסות או שאר הדברים שנימנו במשנה (בענין גלגול שבועה עיי' משנה טוטה ב. ה.) וכשם שמגלגלים בשבועת התורה ובשבועת המשנה, כך מגלגלים בשבועת היסת (ברטנורא). והשביעית משמטת את השבועה – פיסקה זו אינה מוסבה על השבועות שבמשנתנו, שהרי אין שביעית משמטת שותפות ולא שבועתה, אלא הכוונה היא לשבועת המורה במקצת, שאם נתחייב הלווה שבועה משום הודאה במקצת, ועברה שנת השמיטה, הריהו פטור משבועה, שכשם שהשביעית משמטת את החוב (עיי' דברים טו, א-ב), כן משמטת היא את שבועתו. בגמרא למדים זה מהכתוב (שם): "זהו דבר השמיטה" – אפילו דיבור משמטת.

ב א ו ר מ ש נ ה א

פרק זה – האחרון במסכתנו – דן בייחוד בשבועת השומרים, והוא בא ללמדנו, אימתי חייבים השומרים קרבן משום שבועתם, אם נשבעו שבועת הפיקדון לשקר. ואחר כך הודו. ברם, משנתנו, הפותחת את הפרק, עוסקת בדיני ארבעת השומרים וחייבי תשלומיהם. משנה זו שנויה כבר במסכת בבא מציעא (פרק ז משנה ח), והיא נשנית כאן שנית כפתיחה למשניות שלאחריה, ללמדנו מתי חייב כל אחד מארבעת השומרים בתשלומים; שכן כלל הוא, שאין השומר חייב קרבן שבועת הפיקדון אלא אם כן פטר עצמו בשבועתו מתשלום ממון. אבל אם לא הועיל בשבועתו כלום, שאף אילו הודה היה פטור מתשלומים, או שאף לאחר שנשבע חייב בתשלומים, הרי הוא פטור מקרבן שבועה וחומש, כפי שיבואר.

ארבעה שומרין הן – ארבעה מיני שומרים הם האמורים בתורה: שומר חנם – שהפקיד חברו בידו פיקדון והוא שומרו ללא שכר שמירה, והשואל – שלקח דבר מחברו להשתמש בו במשך זמן מסויים, מבלי לשלם שכר שימוש, נושא שקר – היינו שומר שכר, ששומר על פיקדון חברו בשכר, והשוכר – שלקח דבר מחברו בשכר לשימוש זמני. שומר חנם נשבע על הכל – על כל מקרה של הפסד הפיקדון, על ידי גניבה או אבידה, או אונסים, הריהו נשבע שלא פשע בשמירתו, ופטור מלשלם, שנאמר בפרשת שומר חנם (שמות כב, ו-ז): "כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור, וגונב מבית האיש... ונקרב בעל הבית אל האלהים", ומכאן שפטור בגניבה ובאבידה, וכל שכן באונסים; והשואל משלם את הכל – אפילו

ג היכן שורִי? אָמַר לוֹ: אֵינִי יוֹדֵעַ מָה אֶתָּה סָח, וְהוּא שָׁמַת אוֹ נִשְׁפַּר אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ נִגְנַב אוֹ אָבֵד; מִשְׁבִּיעַךְ אֲנִי, וְאָמַר: אָמֵן – פְּטוּר. הֵיכֵן שוֹרִי? אָמַר לוֹ: אָבֵד, מִשְׁבִּיעַךְ אֲנִי, וְאָמַר: אָמֵן, וְהָעֵדִים מְעִידִין אוֹתוֹ שְׁאֵכְלוּ – מִשְׁלֵם אֶת הַקֶּרֶן. הוֹדָה מְעַצְמוֹ – מִשְׁלֵם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ וְאֶשֶׁם. הֵיכֵן שוֹרִי? אָמַר לוֹ: נִגְנַב – מִשְׁבִּיעַךְ אֲנִי, וְאָמַר: אָמֵן, וְהָעֵדִים מְעִידִין אוֹתוֹ שֶׁנִּגְנְבוּ – מִשְׁלֵם תְּשֻׁלוּמֵי כֶּפֶל. הוֹדָה מְעַצְמוֹ – מִשְׁלֵם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ וְאֶשֶׁם.

ד אָמַר לְאַחַד בְּשׁוּק: הֵיכֵן שוֹרִי שֶׁנִּגְנַבְתָּ? וְהוּא אוֹמֵר: לֹא נִגְנַבְתִּי; וְהָעֵדִים מְעִידִין אוֹתוֹ שֶׁנִּגְנְבוּ – מִשְׁלֵם תְּשֻׁלוּמֵי כֶּפֶל; טַבַּח וּמְכַר – מִשְׁלֵם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחֹמֶשֶׁה. רָאָה עֵדִים שֶׁמְמַשְׁמְשִׁין וּבָאִין; אָמַר: גִּנְבַתִּי, אָכֵל לֹא מִבְּחַתִּי וְלֹא מִכְרַתִּי – אֵינִי מִשְׁלֵם אֶלָּא קֶרֶן.

ה אָמַר לְשׂוֹאֵל: הֵיכֵן שוֹרִי? אָמַר לוֹ: מֵת, וְהוּא שֶׁנִּשְׁפַּר אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ נִגְנַב אוֹ אָבֵד; נִשְׁפַּר, וְהוּא שָׁמַת אוֹ נִשְׁבָּה

פירוש ברטנורא

ג היכן שורִי א"ל אבד. אמר לשומר חנם היכן שורי אמר ליה אבד: משביעך אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו שאכלו משלם את הקרן. ולא כפל. ואם הודה לו מעצמו עד שלא באו עדים, משלם קרן וחומש ואשם, כדן שבועות הפקדון, דאינה באה עד שמודה ושב מרשתתו וכו' להתכפר: אמר ליה נגנב משביעך אני וכו'. דשומר חנם הפוטר עצמו בטענת גנב ונשבע ובאו עדים, משלם כפל, דכתיב (שמות כ"ב) אם לא ימצא הגנב, אם לא ימצא כמו שאמר, אלא שהוא עצמו גנבו, ישלם שנים. אבל אם בא לפטור עצמו בטענת אבד, אינו משלם כפל: הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם. אבל כפל לא, המודה בקנס פטור:

ד אמר לאחר מן השוק וכו'. הכא לא גרסינן משביעך אני, דהא בלא שבועה מחייב כפל. שוה גנב ממש הוא, ובגנב כתיב ישלם שנים, ואין צורך שבועה: עדים שממשימין וכו'. רבותא אשמעינן, דאע"ג דמחמת ביערותא דעדים מודה, אפ"ה מהניא הודאה ונפטר מן הכפל. וכיון דאין כפל, פטור אף מן הטביחה שכפר בה ובאו עדים שגנב וטבח ומכר, דכל היכא דליכא כפל ליכא חוב טביחה, דתשלומו ארבעה וחמשה אמר רחמנא, ולא תשלומי שלשה וארבעה, וכיון דכפל ליכא, בציר ליה חד:

ה אמר לשואל וכו' פטור. שהרי אף כשנשבע לשקר חייב את עצמו בתשלומו ואין בשבועה זו כפירת ממון:

משניות מבוארות – קהתי

והיתה זו שבועת שקר, וְהָעֵדִים מְעִידִין אוֹתוֹ שֶׁנִּגְנְבוּ – אחר כך באו עדים והעידו, שגנבו והשומר עצמו, מִשְׁלֵם תְּשֻׁלוּמֵי כֶּפֶל – שכן שומר חנם הפוטר עצמו בטענת גנב ונשבע, והעדים מעידים אותו שגנבו, חייב לשלם כפל, כדינו של גנב, שכתוב (שמות כב, ז-ח): "אם לא ימצא הגנב... אשר ירשיעון אלהים ישלם שנים לרעהו". ברם, הפוטר עצמו בטענת אבד, אינו משלם כפל, כמו שלמדנו לעיל. הוֹדָה מְעַצְמוֹ – שנשבע לשקר, ולא נגנב השור, מִשְׁלֵם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ וְאֶשֶׁם – כמו שבארנו לעיל. אבל כפל אינו משלם, שכן המודה בקנס פטור מלשלם (עיי' לעיל ה, ד; ועיי' בבא קמא ט, ז-ח).

ב א ו ר מ ש נ ה ד

לאחר שלמדנו במשנה הקודמת דין שומר חנם הטוען טענת גנב, באה משנתנו ללמד דין גנב הטוען שלא גנב. אָמַר – אדם – לְאַחַד בְּשׁוּק: הֵיכֵן שוֹרִי שֶׁנִּגְנַבְתָּ? וְהוּא אוֹמֵר: לֹא גִנְבַתִּי – את שורך, וְהָעֵדִים מְעִידִין אוֹתוֹ שֶׁנִּגְנְבוּ – שהוא גנב את השור, מִשְׁלֵם תְּשֻׁלוּמֵי כֶּפֶל – ואף בלא שבועה חייב לשלם כפל, שגנב ממש הוא, וכתוב (שמות כב, ז): "אם ימצא הגנב ישלם שנים". טַבַּח וּמְכַר – אם טבח את השור שגנב, או מכרו, מִשְׁלֵם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחֹמֶשֶׁה – כמו שכתוב (שמות כא, לז): "כי יגנבו איש שור או שה וטבחו או מכרו, חמשה בקר ישלם תחת השור וארבע צאן תחת השה". רָאָה עֵדִים שֶׁמְמַשְׁמְשִׁין וּבָאִין – מתקרבים לבית הדין להעיד על גנבתו, אָמַר: גִּנְבַתִּי, אָכֵל לֹא מִבְּחַתִּי וְלֹא מִכְרַתִּי – ובאו עדים שגנב וטבח ומכר, אֵינִי מִשְׁלֵם אֶלָּא קֶרֶן – שהואיל והודה על הגניבה, אף על פי שלא הודה אלא משום שראה את העדים ממשימים ובאים, פטור מן הכפל, שהמורה בקנס פטור, וכיון שפטור מכפל, פטור גם על הטביחה או המכירה, שכן ארבעה וחמשה אמרה תורה ולא שלושה וארבעה, ואם אין כפל, הרי אין כאן אלא שלושה וארבעה; לפיכך אינו משלם אלא קרן בלבד.

ב א ו ר מ ש נ ה ה

לאחר שלמדנו במשניות הקודמות בענין שומר חנם, ממשיכה משנה זו בענין השואל, והיא באה ללמד, כיצד השואל פטור מקרבן שבועת הפקדון, אם נשבע לשקר ואחר כך הודה. אָמַר – המשאל – לְשׂוֹאֵל: הֵיכֵן שוֹרִי – שהשאלתיך? אָמַר –

הפיקדון אלא בכפירת ממון, והרי אין כאן כפירת ממון, שאפילו הודה השומר על האמת היה פטור מלשלם, כמו שבארנו לעיל בהקדמה; נמצא שלא הועיל בשבועתו כלום, ולפיכך – אף על פי שנשבע לשקר – פטור מקרבן שבועת הפיקדון.

ב א ו ר מ ש נ ה ג

משנה זו היא המשך המשנה הקודמת, והיא באה ללמדנו, כיצד שומר חנם חייב קרבן שבועה.

אמר המפקיד לשומר חינוס: הֵיכֵן שוֹרִי – שהפקדתי בידך? אָמַר לוֹ – השומר למפקיד: אֵינִי יוֹדֵעַ מָה אֶתָּה סָח – שלא הפקדת בידי מעולם שור לשמירה. וְהוּא שָׁמַת – אבל באמת הפקיד בידו שור, ומת או נִשְׁפַּר אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ נִגְנַב אוֹ אָבֵד; ואמר המפקיד לשומר: מִשְׁבִּיעַךְ אֲנִי – שכן הוא כדבריך, שלא קבלת ממני שור לשמירה, וְאָמַר – השומר: אָמֵן – ואחר כך הודה שנשבע לשקר, פְּטוּר – השומר מקרבן שבועת הפיקדון, לפי שלא פטר עצמו בשבועתו מן התשלומים, שהרי אף אילו הודה על האמת היה פטור מלשלם; וכיון שאין כאן כפירת ממון אין חיוב קרבן שבועה. אמר המפקיד לשומר חינוס: הֵיכֵן שוֹרִי – שנתתי לך לשמירה? אָמַר לוֹ – השומר: אָבֵד – לי שורך; אמר לו המפקיד: מִשְׁבִּיעַךְ אֲנִי – שאבד לך שורי שהפקדתי בידך, וְאָמַר – השומר: אָמֵן – והיתה זו שבועת שקר, וְהָעֵדִים מְעִידִין אוֹתוֹ שְׁאֵכְלוּ – ואחר כך באו עדים והעידו, שהשומר עצמו אכל את השור שהפקיד חברו בידו, מִשְׁלֵם אֶת הַקֶּרֶן – חייב השומר לשלם למפקיד את שוויי של השור. ברם, הואיל ולא הודה מעצמו שנשבע לשקר, אלא נודע הדבר על פי העדים, פטור הוא מקרבן שבועה. הוֹדָה מְעַצְמוֹ – קודם שבאו העדים, שנשבע לשקר כדי לפטור עצמו מתשלומים, ולא אבד השור אלא הוא אכלו, מִשְׁלֵם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ – מלבד שוויי של השור חייב השומר לשלם למפקיד תוספת של "חומש", היינו רבע מהקרן (והוא "חומש מלבד" – מבחוץ. כלומר שיחד עם הקרן יש כאן חמישה רבעים, והרי זה "חומש" מהתשלום כולו). וְאֶשֶׁם – וחייב הוא להביא קרבן אשם, משום שבועת הפיקדון, כמפורש בתורה (ויקרא ה, כא-כה). אמר המפקיד לשומר חינוס: הֵיכֵן שוֹרִי – שמסרתי לך לשמירה? אָמַר לוֹ – השומר: נִגְנַב – שורך ממני; אמר לו המפקיד: מִשְׁבִּיעַךְ אֲנִי – שנכונים דבריך, שנגנב ממך שורי, וְאָמַר – השומר: אָמֵן –

מסכת עדויות

פרק ראשון

א שמאי אומר: פל הנשים דין שעתן. והלל אומר: מפקידה לפקידה, אפלו למים הרבה. וחכמים אומרים: לא פדברי זה ולא פדברי זה, אלא מעת לעת ממעטת על יד מפקידה לפקידה, ומפקידה לפקידה, וממעטת על יד מעת לעת. פל אשה שיש לה וסת – דיה שעתה. המשמשות בעדים – הרי זו פפקידה, ממעטת על יד מעת לעת, ועל יד מפקידה לפקידה.

ב שמאי אומר: מקב לחלה; והלל אומר: מקבים. וחכמים אומרים: לא פדברי זה ולא פדברי זה, אלא קב ומקצה פירוש ברטנורא

א א שמאי אומר כל הנשים דיון שעתן. כל הנשים הרואות דם, דיון שעתן לטמא טהרות שנגעו בהן משעת ראייתן ואילך. ולא אמרינן מקמי הכי נמי הוה דם וכותלי בית הרחם העמידוהו והיתה ממצאה מקודם שכל הנשים מממאות בבית החיצון ואע"פ שלא יצא הדם לחוץ. ומעמא דשמאי דלא חייש דלמא מקמי הכי הוה דם, שאם אתה אומר כן, לבו של אדם נוקפו בשעת ביאה ופורש מאשתו ונמצאת מכבול בנות ישראל מפריה ורביה: **מפקידה לפקידה.** בדיקה היום ומצאה טהורה ובדיקה לטוף שבוע ומצאה טמאה, חוששים למגעה מבדיקה ראשונה ואילך, שמא עם סלוק ידיה ראתה וכותלי בית הרחם העמידוהו. ולכיוול פריה ורביה לא חיישין, דדוקא לטהרות הוא דמטמאנין להו מפקידה לפקידה, ולא לבעלה. ושמאי אומר, אי מממאת לה לטהרות, לבו נוקפו ופורש נמו מתשמיש: **לא פדברי זה ולא פדברי זה.** לא כדברי שמאי דמיקל טפי ואינו עושה סיג לדבריו, ולא כדברי הלל שהפריו על מדותיו ומחמיר יותר מדאי, דודאי כולי האי ימים רבים לא מוקמי כותלי בית הרחם דם: **מעת לעת ממעטת על יד מפקידה לפקידה.** שני זמנים הוזכרו באשה לטמא טהרות למפרע, והלך אחר הקל שבשניהן. אם מפקידה לפקידה יותר על מעת לעת, הלך אחר מעת לעת ולא תמא אלא טהרות שנגעה מאתמול בשעה האת. ואם מעת לעת יותר על מפקידה לפקידה, כגון שבדיקה עצמה שחרית ומצאה טהורה וערבית מצאה טמאה, לא מטמאנין אלא הנך טהרות דמבדיקת שחרית ואילך. והלכה כחכמים: **על יד.** אחר. כמו ועל ידו החזיק, בספר עזרא ב' (נחמיה ג' ח'), שהוא כמו ואחריו החזיק (שם פ"ז ב'): **וסת.** קבוע, שנקבע לה זמן האורח שלש פעמים, ובדיקה בשעת וסתה ומצאה טמאה, דיה שעתה, ולא חיישין דלמא מקמי הכי הוה, דודאי אורח כומנו בא: **והמשמשת בעדים הרי זו פפקידה.** תרתי קתני, והכי קאמר, ומשמשת בעדים, כלומר מצוה על כל אשה לשמש בשני עדים שבדיקה בהן, אחר לפני תשמיש ואחר לאחר תשמיש: **הרי זו פפקידה.** העד שלאחר תשמיש הרי הוא כפקידה: **ממעטת על יד מעת לעת ועל יד מפקידה לפקידה.** דמהו דתימא שמא תראה מפת דם כחרדל ותחפנה שכבת וזע ולא להוי כפקידה, קמ"ל מתניתין דעד שלאחר תשמיש הוה כפקידה. אבל העד שלפני תשמיש אינו כפקידה, שמתוך שהיא מהומה לביטה, כלומר בחולה לשמש, אינה מכנסת אותו לחורין ולספקין:

ב מקב לחלה. עיסה שיש בה קב חייבת בחלה: **קב ומקצה חייבים בחלה.** שהן ז' לוגין וחומש ביצה, למידה מדברית. והוא עומר לגולגולת עשירית

משניות מבוארות – קהתי

שעתה – שאינה מטמאה אלא משעת ראייתה. בגמרא מבואר, שמדובר כאן כשראתה בשעת וסתה, אבל אם ראתה שלא בשעת וסתה, דינה ככל הנשים שמתמאה מעת לעת או מפקידה לפקידה כדברי חכמים. **המשמשות בעדים** – שמקנחת עצמה במטפחות לפני התשמיש ואחריו לשם בדיקה, **הרי זו פפקידה** – שאם לא מצאה דם על המטפחת שקינחה בה לאחר התשמיש, הרי זו נחשבת כפקידה, והיא **ממעטת על יד מעת לעת, ועל יד מפקידה לפקידה** – ובדיקה זו ממעטת את הזמן של מעת לעת ושל מפקידה לפקידה, שאם תוך מעת לעת ראתה דם, אין הטהרות שנגעה בהן קודם ראייתה טמאות אלא משעת תשמיש ואילך. בגמרא מבואר, שמצוה היא על כל אשה, ואף לאשה שיש לה וסת, לשמש בעדים.

באור משנה ב

משנתנו דנה בשיעור העיסה החייבת בחלה.

שמאי אומר: מקב לחלה – העושה עיסה לפחות מקב אחד קמח (בערך 2 ליטר). חייב להפריש ממנה חלה. **והלל אומר: מקבים** – אין עיסה חייבת בחלה אלא אם כן היא עשויה לפחות משני קבים קמח. טעמם של שמאי והלל, שכתוב (במדבר טו, כ): "ראשית עיסותיכם חלה תרימו תרומה", ותרומת "חלה" זו הניתנת לכהן, צריך שיהא בה כדי נתינה, ואין נתינה פחות מכביצה; וסובר שמאי, הואיל ושיעור החלה לבעל הבית (מעטפה שעושה לעצמו) הוא אחד מעשרים וארבעה (חלה ב, ז), לכן עיסה מקב אחד חייבת בחלה, שכן קב הוא שיעור עשרים וארבע ביצים (קב = 4 לוגים, לוג = 6 ביצים), ונמצאת החלה שיעור ביצה. ברם, הלל אינו משער כבעל הבית אלא בנחתום, ששיעורו לחלה הוא אחד מארבעים ושמונה בעיסתו (שם), ונמצא מפריש מקבים ביצה (חידושי הרשב"א בשם רבנו תם; ועיין "תוספות יום טוב" ו"תפארת ישראל", שמבואר שם טעם אחד). **וחכמים אומרים: לא פדברי זה ולא פדברי זה** – לא כדברי שמאי ולא

באור משנה א

שלוש המשניות הראשונות בפרקנו עוסקות בשלוש הלכות שנחלקו בהן שמאי והלל, ואין הלכה כאחד מהם, אלא כדברי חכמים החולקים על שניהם. משנתנו שנויה בתחילת מסכת נידה (פרק א משנה א), והיא דנה באשה שראתה דם נידה, מאימתי היא נחשבת כטמאה, לטמא את הטהרות שנגעה בהן. ודין הוא, אשה שיצא לה דם מן המקור, אף על פי שלא יצא חוץ לגופה, אלא שעומד בתוך גופה. הרי היא טמאה, שנאמר (ויקרא טו, יט): "דם יהיה זוכה בכשרה" – אף על פי שהוא בכשרה (משנה נידה ה, א).

שמאי אומר: פל הנשים – הרואות דם נידה, **דין שעתן** – די לודנן כטמאות משעת ראייה ואילך, לטמא טהרות במגען; ואין חוששים שמא יצא כבר הדם מן המקור קודם לכן, וטימאו את הטהרות שנגעו בהן קודם ראייתן, שהרי משיצא הדם טמאות הן, כמו שבארנו לעיל, אלא אומרים, שיציאת הדם וראייתה באו כאחד. **והלל אומר: מפקידה לפקידה** – מבדיקה לבדיקה, שאם בבדיקה הקודמת מצאו עצמן טהורות, ולאחר ימים אחדים בדקו עצמן ומצאו דם, הרי כל הטהרות שנגעו בהן משעת הבדיקה הקודמת, טמאות הן, **אפלו למים הרבה** – אפילו עברו הרבה ימים בין בדיקה לבדיקה; שכן הלל מחמיר לגבי טהרות וסובר, שאנו חוששים שמא מיד לאחר הבדיקה יצא לה דם ולא הרגישה בו. **וחכמים אומרים: לא פדברי זה ולא פדברי זה** – לא כדברי שמאי שמיקל יותר מדאי, ולא כדברי הלל שמחמיר יותר מדאי, **אלא מעת לעת ממעטת על יד מפקידה לפקידה** – "מעת לעת" ממעטת את הזמן של "מפקידה לפקידה", כלומר אם הזמן שבין בדיקה לבדיקה יותר על "מעת לעת", שהוא עשרים וארבע שעות, טמאות הטהרות שנגעה בהן קודם ראייתה תוך מעת לעת בלבד, **ומפקידה לפקידה ממעטת על יד מעת לעת** – שאם הזמן שבין בדיקה לבדיקה הוא פחות מ"מעת לעת", כגון שבדיקה עצמה בבוקר והיתה טהורה, ובערב מצאה עצמה טמאה, אינן טמאות אלא טהרות שנגעה בהן משעת הבדיקה הקודמת ואילך. **פל אשה שיש לה וסת** – שרואה דם נידה בזמנים קבועים, **דיה**

תִּיבִים בַּחֲלָה; וּמִשְׁהַגְדִּילוּ הַמְדוּת, אָמְרוּ: חֲמִשָּׁת רִבְעִים תִּיבִין. רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר: חֲמִשָּׁה – פְּטוּרִין, חֲמִשָּׁה וְעוֹד – תִּיבִין.

ג הֵלֵל אֹמֵר: מֵלֵא הֵינן מִיָּם שְׂאוּבִין פּוֹסְלִין אֶת הַמְקוּהָ; אֶלֵא שְׂאָדָם תִּיב לֹאֵר בַּלְשׁוֹן רַבּוֹ. וְשִׁמְאִי אֹמֵר: תִּשְׁעָה קִבּוּין. וְחֲכָמִים אֹמְרִים: לֹא פְדָרְבִי זֶה וְלֹא פְדָרְבִי זֶה, אֶלֵא עַד שְׂבָאוֹ שְׁנֵי גְרָדִיִּים מִשְׁעַר הָאֲשָׁפוֹת שְׂבִירוֹשְׁלָיִם, וְהֵעִידוּ מִשׁוֹם שְׁמַעְיָה וְאַבְטָלְיוֹן: שְׁלֹשֶׁת לָגִין מִיָּם שְׂאוּבִין פּוֹסְלִין אֶת הַמְקוּהָ, וְקִיָּמוֹ חֲכָמִים אֶת דְּבָרֵיהֶם.

פירוש ברטנורא

האיפה שחייב בחלה, כדרכיב (במדבר ט"ו) ראשית עריסותיכם, כדי עיסת מדבר. והוסיפו שתות בירושלמיות, ונמצאו שש מדבריות נכנסים בחמש ירושלמיות, ולוג הנשאר וביצה וחומש ביצה עולים ללוג ירושלמי. שהלוג מדברי ששה ביצים, תננם בחמש ביצים גדולות, נמצא הלוג חסר ביצה גדולה, תן ביצה וחומש ביצה תחת הביצה גדולה, שהחומש ביצה שהוא שתות מלכר נוסף על הביצה, נמצאו שש ביצים גדולים שהן לוג גדול, הרי הן ששה לוגים גדולים שהן קב ומחצה: משהגדילו המדות. זו היא מדה צפורית, שהוסיפו שתות על של ירושלמית, נמצאו הששה לוגין חמשה, שהן חמשת רבעי קב, שהקב ארבעה לוגין: חמשה ועוד חייבים. דקסבר ר' יוסי, מדה מדברית היו ביצים גדולות משלנו אחד מעשרים בביצה לכל ביצה. והלכה כחכמים, דקב ומחצה ירושלמי דהיינו ששה לוגין ירושלמיות שהן שבעה לוגין וביצה וחומש ביצה מדבריות, הן שעור חלה. והן מ"ג ביצים וחומש ביצה. ורמב"ם און וחקר ותקן וברק ומצא שמשקל חמש מאות ועשרים דרה"ם מקמח חטים הוא שיעור הקמח החייב בחלה. ומשקל הרה"ם ידוע במצרים היום ובכל ארץ ישראל, שהוא משקל ס"א גרגרי שעורות בקיוב:

ג חין. שנים עשר לוגין: פוסלין את המקוה. אם נפלו בתוכו קודם שנשלם שיעורו. אבל לאחר שנשלם, אפילו השליך לתוכו כל מים שאובים שבעולם שוב אינן פוסלים: שחייב אדם לומר בלשון רבו. כלומר, הין אינו לשון משנה אלא לשון תורה, אלא כך שמע מרבתינו שמעיה ואבטליון. ורמב"ם קבל מאביו ז"ל שמפני שהיו שמעיה ואבטליון גרי צדק לא היו יכולין להוציא מפייהן מלת הין, והיו אומרים אין במקום הין, כדרך בני אדם עד היום שאינם יכולים לחתוך באותיות [אחה"ע], והיה הלל גם הוא אומר אין, כמו שהיו רבותיו שמעיה ואבטליון גרי צדק אומרים: גרדייב. אורגים: משער האשפות. הכיור התנא שם אומנתן ושם שכנתן, לומר לך שלא ימנע אדם עצמו מבית המדרש. שאין לך אומנות פחותה מן הגרדי, שאין מעמידים הימנו לא מלך ולא כהן גדול, ואין שער בירושלים פחותה משער האשפות, והכריעו בעדותן לכל חכמי ישראל:

משניות מבוארות – קהתי

הלל את ההלכה מרבתינו שמעיה ואבטליון. – בנוסח אחר אין גורסים תיבת "אלא". לפי הרמב"ם כוונת המשנה היא, שהלל לא אמר "הין" אלא "אין", משום שכך שמע מרבתינו שמעיה ואבטליון, שהיו גרי צדק, ולא היו יכולים לבטא את האות ה"א. ויש מבארים, שאמנם הלל ביטא נכון את התיבה "הין", אלא השאלה היא, למה אמר "מלא הין"? הלא תיבת "מלא" מיותרת היא? ובאה המשנה לבאר, שהואיל ורבתינו שמעיה ואבטליון אמרו "מלא הין", לפי שלא היו יכולים לבטא ה"א, והוסיפו תיבת "מלא", כדי שלא יטעו התלמידים בדבריהם, ש"אין מים שאובים פוסלים" ("אין" במוכּן "לא"), לפיכך אמר גם הלל בלשון רבותיו "מלא הין", אף שביטא נכון את הה"א (באודי הגריא). וְשִׁמְאִי אֹמֵר: תִּשְׁעָה קִבּוּין – מים שאובין פוסלים את המקוה החסר, שכן תשעה קבים (36 לוגים) ראויים לטבילת בעל קרי, ולפיכך חשובים הם לפסול את המקוה בשאובים, ששיעור טבילה פוסל טבילה; אבל פחות מכן, לא (הואב"ד). וְחֲכָמִים אֹמְרִים: לֹא פְדָרְבִי זֶה וְלֹא פְדָרְבִי זֶה, אֶלֵא – שלשת לוגים מים שאובים פוסלים את המקוה (תוספתא). ונחלקו עליהם שמאי והלל, עַד שְׂבָאוֹ שְׁנֵי גְרָדִיִּים – אורגים – מִשְׁעַר הָאֲשָׁפוֹת שְׂבִירוֹשְׁלָיִם, וְהֵעִידוּ מִשׁוֹם – משמם של – שְׁמַעְיָה וְאַבְטָלְיוֹן: שְׁלֹשֶׁת לָגִין מִיָּם שְׂאוּבִין פּוֹסְלִין אֶת הַמְקוּהָ – החסר, ושיעור זה הוא רבע ההין, שהוא שיעור הקטן ביותר שבנסכי ציבור; והואיל ושלשת לוגים חשובים לנסכים של קרבנות ציבור, חשובים הם גם לפסול את המקוה בשאובים (הואב"ד); וְקִיָּמוֹ חֲכָמִים אֶת דְּבָרֵיהֶם – כלומר שכל חכמי ישראל, ואפילו הלל ושמאי, קבלו את עדותם לפסוק כן הלכה. בתוספתא עדיות מובא: "ולמה הווכרו שם מקומם ושם אומנותם? והלא אין לך אומנות ירודה אלא גרדי, אין לך מקום ירוד משער האשפות! אלא מה אבות העולם (הלל ושמאי) לא עמדו על דבריהן במקום שמועה, על אחת כמה וכמה שלא יהא אדם עומד על דבריו במקום שמועה". ברש"י (שבת טו, א) מובא: "לומר, שלא ימנע אדם עצמו מבית המדרש, שאין לך אומנות פחותה מגרדי, שאין מעמידים ממנו לא כהן גדול ולא מלך, ואין שער בירושלים פחות משער האשפות, והכריעו בעדותן כל חכמי ישראל".

כדברי הלל, אֶלֵא קב וּמְחָצָה תִּיבִים בַּחֲלָה – שדרשו: "ראשית עריסותיכם" – כדי עיסת מדבר, והוא עומר, שכתוב בו (שמות טו, לו): "והעומר עשירית האיפה הוא"; האיפה היא שמונה עשר קב, ונמצאת עיסת מדבר החייבת בחלה: שני קבים פחות חומש (1.8); ברם, כשבאו לירושלים הגדילו את המידות בששית, היינו שכל מידה מדברית נעשתה 5/6 של המידה הירושלמית, ומכאן – "עשירית האיפה" במידה הירושלמית היא קב ומחצה (שאם נכפיל 1.8 פי 5/6 נקבל 1½); וזהו שאמרו חכמים: קב ומחצה (ירושלמיים) חייבים בחלה, שזו היא עיסה של עומר, שחייבה התורה להפריש ממנה חלה. וּמִשְׁהַגְדִּילוּ הַמְדוּת – פעם שנייה בצפורי, שהגדילו שם המידה הירושלמית בששית, אָמְרוּ חֲכָמִים: חֲמִשָּׁת רִבְעִים – קב ורבע צפוריים, שהם קב ומחצה ירושלמיים, תִּיבִין – בחלה (קב ומחצה הם ששה לוגים, ונענו בצפורי חמישה לוגים). רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר: חֲמִשָּׁה, פְּטוּרִין – חמשת רבעים קב פטורים מחלה, חֲמִשָּׁה וְעוֹד, תִּיבִין – כלומר אין עיסה חייבת בחלה אלא אם כן יש בה משהו יותר מחמשת רבעים קב (לפי המידה הצפורית), שלדעת רבי יוסי צריך להישאר בעיסה שיעור חמשת רבעים קב (חמישה לוגים) לאחר הפרשת החלה ממנה. והלכה כחכמים.

באור משנה ג

שיעור מקוה לטבילה, ארבעים סאה מים שאינם שאובים (הסאה היא ששה קבים); ואם לאחר שנשלם שיעור זה, נפלו לתוכו מים שאובים, אינם פוסלים את המקוה. אבל אם נפלו לתוכו מים שאובים קודם שנשלם שיעורו, המקוה פסול. משנתנו דנה בשיעור המים השאובים, שפוסלים את המקוה החסר.

הֵלֵל אֹמֵר: מֵלֵא הֵינן מִיָּם שְׂאוּבִין – הין הוא שנים עשר לוג, פּוֹסְלִין אֶת הַמְקוּהָ – אם נפלו לתוך מקוה חסר, כמו שבארנו לעיל. טעמו של הלל, שההין היא המידה הגדולה ביותר בלח הנוכרת בתורה, שנאמר (שמות ל, כד): "ושמן זית הין", לפיכך חשובה מידה זו של מים שאובים לפסול את המקוה. ומשער הלל במידה הגדולה, ולא במידה קטנה ממנה הכתובה בתורה, לפי שמים שאובים אינם פוסלים המקוה אלא בדרבנן (הואב"ד). ולמה נקט בלשון "הין" שהוא לשון תורה, ולא אמר "שלושה קבים" או "שנים עשר לוג" כלשון המשנה? אֶלֵא שְׂאָדָם תִּיב לֹאֵר בַּלְשׁוֹן רַבּוֹ – ובלשון זה שמע

ד וְלָמָּה מְזַכְּרִין אֶת דְּבָרֵי שְׁמַאי וְהַלֵּל לְבַטְלָהּ? לְלַמֵּד לְדוֹרוֹת הַבָּאִים, שְׁלֵא יִהְיֶה אָדָם עוֹמֵד עַל דְּבָרָיו, שֶׁהָיָה אֲבוֹת הָעוֹלָם לֹא עָמְדוּ עַל דְּבָרֵיהֶם.

ה וְלָמָּה מְזַכְּרִין דְּבָרֵי הַיְחִיד בֵּין הַמְרַבֵּין, הוֹאִיל וְאִין הִלְכָה אֲלֵא פְּדֻרְבֵּין? שְׁאֵם יִרְאֶה בֵּית דִּין אֶת דְּבָרֵי הַיְחִיד וְיִסְמְךָ עָלָיו; שְׁאִין בֵּית דִּין יָכוֹל לְבַטֵּל דְּבָרֵי בֵּית דִּין חֲבֵרוֹ, עַד שִׁיְהִיֶּה גְדוֹל מִמֶּנּוּ בְּחֻכְמָה וּבְמִנְיָן. הֵיךְ גְּדוֹל מִמֶּנּוּ בְּחֻכְמָה אֲבָל לֹא בְּמִנְיָן, בְּמִנְיָן אֲבָל לֹא בְּחֻכְמָה – אִינוֹ יָכוֹל לְבַטֵּל דְּבָרָיו, עַד שִׁיְהִיֶּה גְדוֹל מִמֶּנּוּ בְּחֻכְמָה וּבְמִנְיָן.

פירוש ברטנורא

ד שלא יחא אדם עומד על דבריו. שלא יחא סרבן לעמוד קיים כמכרתו: אבות העולם. הלל ושמאי: ה ויסמוך עליו. כלומר שעשה כדברי היחיד והניח דעת הרבים: אין בית דין אחר שיעמוד אחריו ויכול לבטל דברי ב"ד הראשון שעשה כדברי היחיד, עד שיהיה גדול ממנו בחכמה ובמנין. בחכמה, היינו שראש הישיבה של ב"ד האחרון יהיה גדול בחכמה מראש הישיבה של ראשון. ובמנין, שיהיו מנין התלמידים שבישיבה של אחרון מרובים ממנין התלמידים שבישיבה של ראשון:

משניות מבוארות – קהתי

דין האחרון גדול משל בית דין הקודם. לפי הרמב"ם (הלכות ממרים ב, א-ג): אין בית דין יכול לבטל דברי בית דין חברו בתקנות וגזרות ומנהגות, אבל אם "דרשו באחת מן המידות כפי מה שנראה בעיניהם שהדין כך, ודנו דין, ועמד אחריהם בית דין אחר, ונראה לו טעם אחר לסתור את הדין, הרי זה סותר ודן לפי מה שנראה בעיניו, שנאמר (דברים יז, ט): "אל השופט אשר יהיה בימים ההם" – אינך חייב ללכת אלא אחר בית דין שברוך..." ושואל הרמב"ם: "והיאך יהיו האחרונים גדולים במנין מן הראשונים, הוֹאִיל וְכַל בֵּית דִּין שֶׁל שְׁבַעִים וְאֶחָד הוּא?" ומשיב: "זה מנין חכמי הדור שהסכימו וקיבלו הרב שאמר בית דין הגדול ולא חלקו בו." ויש מפרשים: ובמנין – במנין שנים (הראב"ד). הֵיךְ גְּדוֹל מִמֶּנּוּ בְּחֻכְמָה אֲבָל לֹא בְּמִנְיָן, או שהיה גדול ממנו במנין אֲבָל לֹא בְּחֻכְמָה, אִינוֹ יָכוֹל לְבַטֵּל דְּבָרָיו, עַד שִׁיְהִיֶּה גְדוֹל מִמֶּנּוּ בְּחֻכְמָה וּבְמִנְיָן – משנתנו חוזרת על הדברים הללו, שלא נטעה לומר: גדול בחכמה או במנין, אלא הכוונה היא: גם בחכמה וגם במנין.

הראב"ד גורס במשנתנו: שאם יראה בית דין את דברי היחיד, יסמוך עליו. שכן הוא מפרש: שאם יראה נראה לבית דין אחרון שהלכה כדברי היחיד, יסמוך עליו. כלומר יקבע הלכה כמותו, כמו שמצאנו באמוראים האחרונים שהם קובעים הלכה כיהודים הראשונים בכמה מקומות, ואף על פי שהמרוכים חולקים עליהם. ואילו לא מצאו דברי היחיד הראשון, לא היו אחרונים יכולים לזהות דברי הראשונים מדעת עצמם, לפי שאין בית דין יכול לבטל דברי בית דין חברו עד שיהיה גדול ממנו בחכמה ובמנין (וכבר הבאנו לעיל שהראב"ד מפרש ובמנין במנין שנים), אלא מכיון שמצאו היחיד מן הראשונים שהיה חולק עמם, היה להם כמה לתלות.

באור משנה ד

לאחר שלמדנו במשנה הקודמת, שאף שמאי והלל קיבלו את עדותם של הגרדיים וחזרו בהם, – ויש לומדים מכאן, שגם בשתי ההלכות שבמשניות א ו-ב ביטלו דעתם, – באה משנתנו לבאר, לשם מה מזכירים במשנה את דבריהם. וְלָמָּה מְזַכְּרִין אֶת דְּבָרֵי שְׁמַאי וְהַלֵּל לְבַטְלָהּ – מאחר שהחכמים דחו את דבריהם, והם עצמו חזרו בהם? לְלַמֵּד לְדוֹרוֹת הַבָּאִים, שְׁלֵא יִהְיֶה אָדָם עוֹמֵד עַל דְּבָרָיו – מתוך עקשנות ונצחנות שיקבלו את דעתו, שכן "חסרון גדול הוא כנפש האדם ומניעה גדולה מלבוא אל האמת" (תפארת ישראל), שֶׁהָיָה אֲבוֹת הָעוֹלָם – שמאי והלל, לֹא עָמְדוּ עַל דְּבָרֵיהֶם – וביטלו דעתם בעדות הגרדיים (המאירי). ויש מפרשים, שלא עמדו החכמים על דברי שמאי והלל אלא ביטלום (הרמב"ם).

באור משנה ה

אגב המשנה הקודמת, מוסיפה משנתנו לבאר בכלל, לשם מה מובאים במשנה דברי היחיד, בומן שחולקים רבים עליו והלכה כמותם. וְלָמָּה מְזַכְּרִין דְּבָרֵי הַיְחִיד בֵּין הַמְרַבֵּין – החולקים עליו, הוֹאִיל וְאִין הִלְכָה אֲלֵא פְּדֻרְבֵּין הַמְרַבֵּין – מאחר שיחיד ורבים הלכה כרבים? שְׁאֵם יִרְאֶה בֵּית דִּין אֶת דְּבָרֵי הַיְחִיד – כלומר שאם יהיו נראים לבית דין דברי היחיד, וְיִסְמְךָ עָלָיו – כלומר שיעשה כדעת היחיד ויניח את דעת הרבים; שְׁאִין – ויש גורסים: וְאִין – בית דין – אחר, שיעמוד אחריו, יָכוֹל לְבַטֵּל דְּבָרֵי בֵּית דִּין חֲבֵרוֹ – הקודם, שעשה כדברי היחיד, עַד שִׁיְהִיֶּה גְדוֹל מִמֶּנּוּ בְּחֻכְמָה – שראש בית הדין האחרון יהיה גדול בחכמה מראש בית הדין הקודם, וּבְמִנְיָן – התלמידים, שיהיה מספר התלמידים של בית

המשך ביאור למס' פסחים ליום שני עמ' ב

15 נאמר דליתיה כל חד וחד – שיביא כל אחד ואחד מהם פסח, קא
16 מיתיה – הרי הם מביאים חולין לעזרה, דאֲרַבְּעָה מִיְנֵיהוּ עֲבָדֵי לְהוֹ –
17 שהרי ארבעה מהם כבר נפטרו מפסח, וכיון שעכשיו אינם חייבים
18 בפסח, הפסח שהם מביאים עכשיו, הרי הוא חולין בעזרה, ואם
19 נאמר דליתיה בוליהו חד פסח – שיביאו כולם יחד קרבן אחד לפסח
20 שני, זה גם אי אפשר, שהלא נמצא הפסח נאכל שלא למנין, שהרי
21 ארבעה מהם כבר נפטרו, ומה שנמנו עכשיו על הפסח שני אינו
22 כלום, ואסור להם לאכול מהפסח, האי מאי – אלא מה תאמר,
23 דניתיה כל חד מינייהו – שיביא כל אחד מהם את פסחו, וניתני ונימא
24 – ויתנה ויאמר, אי דידי – אם הקרבן שלי הוא היה הפעל מום, האי
25 דאיתיה השתא – מה שאני מביא עכשיו, ניתני – יהיה פסח, ואי דידי
26 – ואם שלי היה תם, האי דאיתיה השתא – מה שאני מביא עכשיו,
27 ניתני – יהיה שלמים, גם זה לא אפשר,

1 שיוציאים ידי חובה גם אם שכח לפני זריקת הדם, פיין דכל
2 הקרבנות פשוטין ניתנו – הם, וראוי דמם להיזרק על המזבח, שאין
3 בהם פסול בגוף הקרבן שמחמתו אי אפשר לאכלם, דהרי אי
4 אידכר הוי חוי לאכילה – אם יזכר האדון מה אמר לעבד, ויכולו
5 לאכלם, ואף עכשיו שלא נזכר מכל מקום הרי קמי שמיא נליא –
6 לפני היזבש בשמים גלוי מי מננה על כל קרבן, ואין זה נחשב שאין
7 הבשר ראוי לאכילה, ומשום כך יצאו בהם ידי חובתם, ופטורים
8 מפסח שני.
9 הגמרא מבארת את האמור בברייתא: אמר מר – הובא לעיל
10 בברייתא, שאם נמצאה באחד מהם יבלת כולם לא יאכלו, ופטורין
11 מלעשות פסח שני. שואלת הגמרא: מדוע פטורים הם, והא איכא
12 חד דלא נפיך – והרי יש אחד מהם, אותו שבעור פסחו היתה
13 היבלת, שלא יצא ידי חובת פסח. מתרצת הגמרא: משום דלא
14 איפשר שיביאו פסח שני. שהרי תיבי לעידי – איך נעשה, אם

ביאור עם "שפה ברורה – עזו והדר"

רש"י

ושהה לנדבה. לקיץ המזבח לתת לתוכן מעות שלוקחין מכל הרועות של מותר אשמות וחטאת ששנינו בהן ירעה וימכר ויפלו דמיו לנדבה ובפרק בתרא דמנחות (דף קז:) ששה שופרות כנגד ששה בני אבות שבכל משמר ומשמר וכל אחד ואחד מכיר את של יומו ואם היה מזבח בטל ביומו שאין איש מביא קרבנות לוקחין בני בית אב מעות שופר שלהן ולוקחין מהן עולות והוא קיץ המזבח שמע מינה מיהת דר' יהודה אית ליה כתיבה דקתני והיה כתוב עליהן:

גזירה משום חמאת שמתו בעליה. שמא מת אחד מן הבעלים שנתנו מעות בשופר וכיון דיש בהן חטאות הוה להו מעות חטאת שמתו בעליה והן הולכות לים המלח ונמצאו מעורבות עם הכשרות ופוסלות אותן והיינו מפני התערובות: **שמתו בעליה ודאי.** שאנו יודעין בו שמת משנתן מעות לשופר ועדיין לא קרבן: **ונכרוז ארבע זוזי.** דמי החטאת וזווי פשיטי קאמר זווי מדינה שיש ח' מהן בזווי צורי והן דמי פרידה אחת דתנן עמדו קינין בו ביום ברבעתים (כריתות ח.) והרובע הוא חצי דינר צורי שהוא ארבעה זווי מדינה: **לית ליה ברירה.** לא סמכינן אברירה למשרי איסורא: **הלוקח יין מבין הבותיים.** קודם שגזרו עליהם ואין לו כלים להפריש לתוכן תרומות ומעשרות: **הרי הן תרומה.** בתוכו ומיחל מעשר שני על המעות דמה שיש בידו לתקן ושותה מן התערובת וכשיהיו לו כלים יפריש בהם התרומה ומעשר דסמכינן אברירה ולומר זה היה התרומה והוא שתה חולין:

נה עמוד ב. מתרצת הגמרא: **כי אתא רב דימי אמר, אמרי במערבא** - בארץ ישראל אמרו, שאין טעמו של רבי יהודה שמא יטעו, משום שלזאת היתה מועילה כתיבה, אלא טעמו הוא, **גזירה משום חמאת שמתו בעליה**, שדינה שאסור להקריבה, ואם היה שופר לקיני חובה ואחד מהבעלים היה מת, שוב אי אפשר היה להקריב חטאת ממעות אלו כיון שמעותיו של המת מעורבות עם שאר המעות, וזה כוונת רבי יהודה שלא היו שופרות לקיני חובה 'מפני התערובת' שמא ימות אחד מחייבי החטאת.

מקשה הגמרא: **זמי תיישינן** שמא ימות אחד מהחייבים חטאת שהניח את מעותיו בשופר זו, **והתנן** (גיטין כח.), **השולח חמאתו ממדינת הים להקריבה במקדש, מקריבין אותה בחוקת שהוא קיים**, ואין חוששים שמא מת ונמצא שהיא חטאת שמתו בעליה. מתרצת הגמרא: **אלא משום חמאת שמתו בעליה ודאי**, שהחשש הוא שנדע בבירור שמת אחד מנותני המעות, וכיון שכל המעות מעורבים יחד בתוך הקופה, יאסרו להקריב מהם קרבנות חטאת, משום שמעורב בהם בודאי מעות של חטאת שמתו בעליה.

מקשה הגמרא: **ונכרוז ארבעה זוזי** שהם דמי עוף אחד, **ונשדרי** [-ונזרוק] **במיא** ונאמר שנתברר בכך שהמעות שנזרקו לים הם אלו שניתנו לצורך החטאת שבעליה מתו, **והקדך** - ושאר המעות **נישתרו** - יותרו להקריבה. מתרצת הגמרא: **רבי יהודה לית ליה פרייה** - שדעת רבי יהודה שאי אפשר לברר למפרע מה הם המעות של המת, ונמצא שכל המעות מעורבים ואסרו מעותיו של המת את כל המעות שלא יוכלו להקריב מהם חטאת.

שואלת הגמרא: **מןא לן** שרבי יהודה סובר שאין ברירה, **אילימא, מהא דתנן, הלוקח** [-הקונה] **יין מבין הבותיים** - שלא הפרישו מהם תרומות ומעשרות, **ערב שבת עם השבתה**, ואין לו כלים להפריש לתוכם התרומות ומעשרות, **עומד ואומר, שני לוגין** מתוך מאה לוגין שיש כאן **שאני עתיד להפריש** כשיהיו לי כלים **הרי הן תרומה**,

נו עמוד א. **עשרה** מהמאה לוג הרי הם **מעשר ראשון**, **השעה** מהתשעים שנשתיירו הרי הם **מעשר שני**, **ומיחל** - מחלל את המעשר שני על מעות שיש לו בביתו, שמאחר ובידו לתקן אין לו לסמוך על דין ברירה וצריך לתקן, ורק על הפרשת התרומה והמעשר שאין בידו לתקן מותר לו לסמוך על דין ברירה, **ושותה מיד, דברי רבי מאיר** הסובר שיש ברירה, ולכן מועיל תנאו כיון שלאחר שיפריש יבורר איזה חלק הוא התרומה, ומה ששתה היה זה חולין מתוקן.

המשך ביאור למס' פסחים ליום חמישי עמ' א

1 **אמר ליה רבא, לא תימא** - אין לך לומר בדברי רבי יהודה
 2 ששוחטים עליה **בפני עצמה**, **אלא אימא** - יש לך לומר בדבריו
 3 ששוחטים על הנשים **בפני עצמן**, אבל על יחיד, סובר רבי יהודה
 4 שאין שוחטים.
 5 **אמר ליה** - חזר והקשה רב עוקבא בר חיננא לרבא, איך ניתן לומר
 6 בדברי רבי יהודה ששוחטים על הנשים בפני עצמן, **מי עבדינן** - וכי
 7 עושים **חבורה שכולה נשים**, **והתנן** - והרי שנינו במשנתנו, שאין
 8 עושין **חבורת נשים ועבדים וקטנים**, **מאי לאו** - האם אין המשנה

מתפרשת שאין עושים חבורה של **נשים לחודיהו** - בפני עצמם,
 ועבדים **לחודיהו** - בפני עצמם, וקטנים **לחודיהו** - בפני עצמם.
אמר ליה רבא, לא - אין זה פירוש המשנה, אלא כוונת המשנה
 היא, שאין עושים חבורה של **נשים ועבדים**, ואין עושים חבורה של
 עבדים וקטנים יחד. ומבארת הגמרא, חבורה של **נשים ועבדים** יחד
 אין עושים, **משום חשש תפלות** - זנות, וחבורה של **קטנים ועבדים**
 יחד אין עושים, **משום**

פרק שמיני - האשה

58 ואמר רבי יוחנן, שזוהו ככלה שנמצאת שלימה בבית חמיה, וירדופה
59 לילך ולהניד את שבתה שמקובלת היא בבית חמיה, בבית אביה.
60 הגמרא מביאה דרשה נוספת של רבי יוחנן באותו ענין: (בד) **בתיב**
61 (הושע ביה) 'והיה ביום ההוא נאם ה' תקראי אישי ולא תקראי לי עוד
62 בעלי, אמר רבי יוחנן, כוונת הפסוק היא שלעתיד לבוא תהיה
63 כנסת ישראל ככלה שהיא בבית חמיה, שכבר נישאה ואינה ברושה
64 מבעלה, ולא ככלה בבית אביה, וזוהי כוונת הכתוב 'תקראי אישי
65 ולא תקראי לי עוד בעלי' שאישות הוא לשון נישואין, ובעלי הוא
66 לשון אירוסין.

67 הגמרא מביאה מה שדרש רבי יוחנן בפסוקים הסמוכים לפסוק 'או
68 הייתי בעיניו' שהובא לעיל: נאמר (שיר השירים ח ח) 'אחות לני קטנה
69 וישים אין לה', כלומר שאינה מניקה ואין הנאה ממנה, אמר רבי
70 יוחנן, 'אחות' שהזכירה בפסוק זה, זו עלים, שובתה ללמוד ולא
71 זבתה ללמד – שהיה בה דניאל, שזכה ללמוד אבל לא זכה להרביץ
72 תורה בישראל, אבל בבל גידלה את עזרא הסופר שאף זכה ללמד
73 את ישראל.

74 נאמר (שם פסוק ו') 'אני חזקה ושרי כמגדלות', אמר רבי יוחנן, 'אני
75 חזקה', זו תורה, שהיא מגינה על האדם שלא יחטא, ו'שרי'
76 כמגדלות, אלו תלמידי חכמים, שנקראים שריים על שם שמניקים
77 את תורתם לאחרים, והם מגינים על הדור כמגדלים המגינים על
78 העיר. ורַבָּא אָמַר, 'אני חזקה' זו כנסת ישראל, שהם גודרים את
79 עצמם כחומה מלהיטמע בעובדי כוכבים, ו'שרי כמגדלות', אלו
80 בתי כנסיות ובתי מדרשות, שמלמדים שם תורה לרבים, והם
81 מגינים על הדור.

82 הגמרא מביאה דרשה נוספת בענין שבחם של ישראל: אמר רב
83 זוטרא בר טוביה אמר רב, מאי דכתיב (תהלים קמד יב), 'אשר בנינו
84 כנטיעים מגדלים כנטיעים כנטיעים כנטיעים כנטיעים כנטיעים כנטיעים כנטיעים כנטיעים
85 אשר בנינו כנטיעים', אלו בחורי ישראל שלא נטעו מעם חטא, והיו
86 'כנטיעים' שהם כנטיעות רכות שלא נתקלקלו עדיין ולא אירע
87 בהן שבר. ו'כנטיעים כנטיעים', אלו בתולדות ישראל, שאוגדות –
88 שותמות את פתחיהן עד שמוזקקות לבעלותה, ואינן נבעלות
89 לאחרים, והיו 'כנטיעים כנטיעים', שזויות הוא דבר המתמלא כמו
90 שיבואר להלן, ואף כנטיעים מכיון שאינן נבעלות, הרי הן
91 מתמלאות תאוה, ומביאה הגמרא אריה שזויות' הוא לשון דבר,
92 שמתמלא, וכן הוא אמר (וכריה טו) 'וימלאו כפוחים כפוחים כפוחים
93 ומכאן שזויות הוא דבר המתמלא. מביאה הגמרא אריה נוספת
94 לכה, איבעית אימא מהכא, נאמר (תהלים שם יג) 'כפוחים כפוחים
95 כפוחים כפוחים כפוחים כפוחים כפוחים כפוחים כפוחים כפוחים כפוחים כפוחים כפוחים
96 שהוא דבר שמתמלא. הגמרא חוזרת לדרוש את המשך הפסוק:
97 'כפוחים כפוחים כפוחים כפוחים כפוחים כפוחים כפוחים כפוחים כפוחים כפוחים כפוחים
98 ישראל, מעלה עליהן הכתוב, כפוחים כפוחים כפוחים כפוחים כפוחים כפוחים כפוחים
99 כפוחים, וזוהו 'כפוחים כפוחים כפוחים כפוחים כפוחים כפוחים כפוחים כפוחים כפוחים כפוחים
100 היחילו.

101 הגמרא להלן דורשת את הפסוקים בתחילת ספר הושע: נאמר
102 (הושע א א) 'דבר ה' אשר יהיה אל הושע וגו' כימי עוונתו יותם אהו
103 ויחנקה (מלך) [מלכ'] ויהיה, דורשת הגמרא, כפרק אחר –
104 בתקופה אחת נתנבאו ארבעה נביאים, והנביא הגדול שבכולן, היה
105 הושע, שנאמר (הושע שם ב) 'תחלת דבר ה' בהושע', ואם נפרש
106 שהנביא הראשון שדבר עמו ה' הוא הושע, יקשה וכי בהושע דבר
107 ה' תחלה, והלא מופיע עד הושע כמה נביאים היו, ואמר רבי יוחנן,
108 שפירוש הפסוק הוא, שהושע היה תחלה – ראשון לארבעה נביאים
109 שנתנבאו באותו הפרק, ואלו הן ארבעת הנביאים, הושע ישעיה
110 עמוס וימיה, שכולם החלו להיבא בימי עוונתו, והמשיכו בימי
111 ארבעת המלכים, עוונתו יותם אחז יחזקיה.

112 עוד דורשת הגמרא: ממה שנאמר בהושע (שם) שאמר לו ה' שייקח
113 אשת זוננים, ולא מצאנו שנאמר כך לנביא אחר, שמן הסתם כך
114 היה סדר הדברים, שאמר לו הקדוש ברוך הוא להושע, בניך חטאו,
115 והיה לו להושע לומר להקב"ה, בניך הם, בני תנוניך הם, בני
116 אביהם יצחק ויעקב, ולגל רחמים עליהן, ולא היו שלא אמר בה, אלא

המשך בעמוד קלו

1 שנינו במשנה (לעיל סא) שהשוטח את הפסח שלא למנויו פסול.
2 ונתבאר בגמרא (שם) שדין זה נלמד מהפסוק (שמות יב ד) 'במקצת
3 נפשת איש לפי אכולו תבסו על קשה', ששחיתת הפסח צריכה
4 להיות לשם בני החבורה המנויים על הפסח מקודם לכן, ומי שלא
5 נמנה על הפסח בשעת שחיתתו, אסור לאכול ממנו. פרק זה עוסק
6 בעניני המינוי, על מי שחטים את הפסח, ומי הוא הראוי לימנות
7 עליו.

משנה

9 משנתנו דנה בדין מי שהמנו אותו על שני פסחים, באיזה מהם חל
10 המינוי: האשה בזמן שהיא בבית בעלה, אם שחט עליה בעלה –
11 שהמנה אותה על פסחו, וגם שחט עליה אביה, תאכל משל בעלה,
12 שכל זמן שלא פירשה שרוצה לימנות בשל אביה, אנו אומרים
13 שמן הסתם דעתה לימנות על של בעלה. אבל אם הלכה ברגל
14 ראשון שלאחר הנישואין לעשות את שמחת החג בבית אביה,
15 כדרך הנשואות שדרכן לילך ברגל הראשון לבית אביה, ושחט
16 עליה אביה ושחט עליה בעלה, תאכל במקום שהיא רוצה, כיון שאנו
17 מסופקים היכן היא מעדיפה לאכול. והם שיש לו שני אפטרופסין
18 רוצה. עבד של שני שותפין, לא יאכל משל שניהן – אינו יכול
19 לאכול משל אחד מהם, אפילו אם המנהו האחד על פסחו, כיון
20 שהשני לא נתן לו רשות להמנות אותו על פסחו, ואינו אוכל אלא
21 אם כן הסכימו שני השותפין שיימנה עם אחד מהם. מי שהוא חציו
22 עבד וחציו בן חורין, לא יאכל משל רבו, כיון שמן הסתם לא היתה
23 דעת אדונו להמנות את חלק החירות שלו על פסחו.

גמרא

27 שנינו במשנה, שאשה ששחט עליה אביה ובעלה, ברגל הראשון
28 שהיא בבית אביה תאכל במקום שהיא רוצה. מדייקת הגמרא:
29 שפועת מינה – יש לך ללמוד מדברי משנתנו, שיש בפרך, כלומר
30 שדבר שלא היה מבורר בתחילה, ונתברר אחר כך, אנו אומרים
31 שנתברר שהיה כן למפרע, שהרי אשה זו לא ידענו בשעת
32 השחיטה עם מי היא רוצה לאכול, ובשעת האכילה כשהיא
33 אומרת שהיא רוצה לאכול עם אחד מהן, אנו אומרים שנתברר
34 למפרע שכבר בשעת השחיטה רצתה לאכול עמו, ושחיתת הפסח
35 זוריקת דמו, היו גם בשבילה. דוחה הגמרא: מאי תאכל במקום
36 שהיא רוצה' שנאמר במשנה, ששאלנו אותה בשעת שחיטה
37 ואמרה משל זה אני רוצה לאכול.

38 במשנה מבואר שברגל הראשון תאכל במקום שהיא רוצה,
39 ומתרגל השני ואילך, ודאי אוכלת משל בעלה. מקשה הגמרא:
40 וימינהו, שנינו בברייתא, אשה שהלכה לבית אביה, ברגל הראשון,
41 כשלא פירשה משל מי היא רוצה לאכול, אוכלת משל אביה,
42 ומכאן – מרגל שני ואילך, אם רוצה, אוכלת משל אביה, ואם רוצה,
43 אוכלת משל בעלה. ודברי הברייתא סותרים את דברי המשנה
44 בשני הדינים, שלגבי הרגל הראשון מבואר במשנה שתאכל
45 במקום שהיא רוצה, ובברייתא מבואר שתאכל משל אביה, ולגבי
46 הרגל שני ואילך מבואר במשנה שתאכל משל בעלה, ובברייתא
47 מבואר שתאכל במקום שהיא רוצה. מתרצת הגמרא: לא נשויא,
48 כן בברייתא, מדובר באשה שהיא רדופה לילך לבית אביה,
49 ולכן אנו אומרים שברגל הראשון ודאי דעתה לאכול משל אביה,
50 ומרגל שני ואילך, אנו מסופקים ממי היא רוצה לאכול, ובאן
51 במשנה, מדובר באשה שאינה רדופה לילך לבית אביה,
52 שביט בעלה חביב לה, ולכן אנו אומרים שמרגל שני ואילך ודאי
53 דעתה לאכול משל בעלה, ורק ברגל ראשון אנו מסופקים ממי
54 דעתה לאכול.

55 הגמרא מביאה דרשה בענין אשה הרדופה לילך לבית אביה:
56 דכתיב (שיר השירים ח ח) שאומרת כנסת ישראל, 'אז הייתי כענינו
57 כמצאת שלום' – נתחבבתי על הקב"ה ונמצאתי שלימה בעיניו.

1 **האשה. מאי** רוצה בשעת שחיטה – ודווקא ביררה בשעת שחיטה, אבל לא ביררה
2 – אינה אוכלת לא משל זה ולא משל זה. אבל ברישא – אפילו סתמא אוכלת
3 משל בעלה. **כאן** ברדופה כאן בשאינה רדופה – אומר רבינו תם: דכל נשים רדופות הן
4 להגיד בבית אביהן כשנמצאו שלימות בבית חמיהן. והשתא מוקי מתניתין בשאינה רדופה,
5 כגון שברגל הראשון שאחר חופה לא הילכה לבית

6 אביה. ומיירי מתניתין ברגל שני לחופתה, והוא
7 ראשון להליכה, שברגל שלפניו לא הלכה. הלכך
8 כיון שאינה רדופה – ספק הוא, דשמת גם בזה לא
9 תלך, וצריכה לברר. אי נמי: מתניתין מיירי ברגל
10 ראשון לחופתה, ואינה רדופה – לפי שמיידי
11 שכבר קודם הרגל הגידה שבחה בבית אביה.
12 ולכך הוי ספק אף ברגל ראשון. ורישא דקתני
13 תאכל משל בעלה – ברגל שני להליכתה, שכבר
14 היתה בבית אביה ברגל שלפניו. וברייתא ברדופה
15 ברגל הראשון לחופתה ולהליכתה, ודאי דעתה
16 בשל אביה, דהויא רדופה להגיד שבחה שנמצאת
17 שלימה. ומכאן ואילך דקתני – היינו ברגל שני.
18 תעריין לא הגידה שבחה דאו הוא ספק. והלכה
19 דקתני במתניתין – לאו דוקא, דאי דוקא כבר
20 גילתה דעתה שרצה בשל אביה, אי נמי אפילו
21 הלכה – כל זמן שלא ביררה ספק הוא. אבל
22 "הלכה לעשות" לא גרס. ואי גרס – צריך לומר
23 דלעשות לאו דווקא. והשתא אתי שפיר הא
24 דגרס. דכתיב: "או הייתי בעיניו כממצאת שלום"
25 וגו'. וגרס נמי: ואמר ר' יוחנן, דמייתי ראיא דסתם
26 כלה רדופה להגיד שבחה. **בזויות** מובח – מה
27 להלן דם, אף כאן דם נדות. **בימי** עוהוה –
28 נתבאו ארבעה נביאים. אף על גב דאזכיריה לא
29 כתיב ביה עוהוה, אלא בימי יותם אמרי יחזקיהו.
30 מכל מקום, כיון דכתיב קרא סתם לזמר
31 שבתחלת מלכות יותם נתבאו, ואו היה עדיין
32 עוהוה חי, אלא שנתנגע, ומלך יותם בנו תחתיו
33 בימיו.

34 **אמר** לו הקדוש ברוך הוא לדושע – ממה
35 שאמר לו לקחת אשת זנונים הריש,
36 שמתסמא כן אמר לו וכך השיבו.
37 יזרעאל

37 **חמא.** "בנותינו כזויות" – אלו בתולות ישראל שאוגדות פתחיהן לבעליהן, וכן הוא אמר:
38 "ומלאו כפזוק כזויות מובח". איבעית אימא מהקא: "מיווני מלאים מפקים מן אל זן".
39 "מחטבות תבנית היכל" – אלו ואלו מעלה עליהן הכתוב פאלו נבנה היכל בימיהן. "דבר ה'
40 אשר היה אל הושע וגו' בימי עזיהו ויתם אהו יחזקיה מלך יהודה". פפרק אחד נתנבאו
41 ארבעה נביאים, ונדול שפכילין הושע, שנאמר: "תחלת דבר ה' בהושע". וכי בהושע דבר
42 תחלה? והלא ממשוה עד הושע פמה נביאים! אמר רבי יוחנן: תחלה לארבעה נביאים
43 שנתנבאו באותו הפרק, ואלו הן: הושע, ישעיה, עמוס, ומיכה. אמר לו הקדוש ברוך הוא
44 להושע: פניך חמא. והיה לו לומר: פניך הם, פני חנניך הם, פני אברהם יצחק ויעקב, פני
45 רחמיך עליהן. לא ריו שלא אמר כך, אלא אמר לפניו: רבוננו של עולם, פל העולם שלך הוא
46 תעבירם באומה אחרת. אמר הקדוש ברוך הוא: מה אעשה לזון? והו' אמר לו: לך נקח
47 אשה זונה והוליד לך בנים זנונים, ואחר כך אמר לו שלקחה מעל פניך. אם הוא יכול לשלוח
48 אף אני אשלח את ישראל. שנאמר: "ויאמר ה' אל הושע לך קח אשת זנונים וילדי
49 זנונים", וכתיב: "ויילך ויקח את גמר בת דבליים". "גמר", אמר רבי: שהכלל גומרים בה. "בת
50 דבליים"

57 רבינו: ארבעה נביאים מולדו כתיב בה: "בימי עוהוה", בר מיכה דכתיב ביה "ותם אחו יחזקיהו". ובעמוס לא כתיב אלא "עוהוה". ומיהו, מיכה בימי נתנבא, אלא שכבר נתנגע,
58 ויתם בנו שופט על הארץ, לפיכך לא נקרא על שמו, אבל שלשה היו קודם שנצטרע. בעמוס נאמר: "שנתים לפני הרעש", וישעיה ביום הרעש, דכתיב (ישעיהו 1): "ויזעו אמות הספים",
59 שרעשו עליונים לשרפו ותחתונים לבלועו כמשפט קרח ועדרו שערערו על הכהונה, ואתו היום נתנגע, והושע קודם לכולן. הכי גרסינן – אמר לו קח אשת זנונים, ואחר כך
60 אמר לו שלחה. וילדי זנונים – שתלך לך בנים זנונים, ספק שלך ספק של אחרים. נופרין בה – ביאתם, ותאוות לבם.

1 **משנה** האשה. תאכל משל בעלה – דמסתמא דעתה לימנות על של בעלה, כל זמן
2 שלא פירשה שיהא דעתה בשל אביה. רגל הראשון – כך דרך הנשואות ללכת
3 לבית אביהן רגל הראשון שאחר הנשואין. תאכל במקום שהיא רוצה – ובגמרא מוקי
4 לה כשאינה רדופה ליתך עד הנה לבית אביה תמיד. הלכך מספקא לן בהי ניהא לה, אלא
5 אם כן פירשה. **אפטרופסין** – שהיו לו שנים,
6 והמנהגו זה על פסחו וזה על פסחו. לא יאכל
7 משל שניה – לא מפסחו של זה ולא משל זה.
8 ואפילו המנהג האחד על פסחו – מי נתן רשות
9 לחלק המנהג לימנות על זה? ואין לו תקנה אלא
10 אם כן רצו שניהן שימנה עם האחד. לא יאכל
11 משל רבו – דמסתמא לא היה דעת רבו
12 להימנות חלק החירות על פסחו. **גמרא**
13 שמעת מינה יש ברירה – קא סלקא דעתך
14 ממקום שהיא רוצה בשעת אכילה קאמר.
15 ואמרינן, הוברר דשחיטה חזיקה דהאי פסח
16 שפיר אירדריק עלה דהאי אתתא. בשעת
17 שחיטה – ששאלנו את פיה בשעת שחיטה,
18 ואמרה: בזה אני רוצה. אוכלת משל אביה –
19 מן הסתם. מתניתין בשאינה רדופה – ליתך
20 תמיד לבית אביה, דבית בעלה חביב לה.
21 הלכך, כל שאר הרגלים דהיא שייכא בתריה,
22 ורגל ראשון – ספק. וברייתא ברדופה, הלכך
23 רגל הראשון – ודאי בחר אביה, מכאן ואילך
24 – ספק. כממצאת שלום – נתחבבתי עליה,
25 ונמצאתי שלימה לו. להגיד שבחה – היאך
26 מקובלת היא בבית חמיה. ושרים – להניק
27 אחרים. אין לה – שאין הנאה ממנה. זו עילם
28 – שהיה בה דינאל, שנאמר (דינאל ח): "ואני
29 (דינאל הייתי) בשושן אשר בעילם המדינה".
30 וזכה ללמדו, ולא רביך תורה בישראל. אבל
31 בכל גידלה עורא הסופר, דכתיב (עורא ז):
32 (הוא) "הבין לבבו לדרוש (בתורת) ואת תורתו
33 ה', וולעשותו וללמד בישראל חק ומשפט".
34 ושדי אלו תלמידי חכמים – המניקין אחרים,
35 כשידים הללו. כמגדלות – שנגמיקן על הדור.
36 כמניעים – נטיעות וינקות שלא נתקלקלו עדיין,
37 ולא אירע בהן שבר. שאונות פתחיהן לבעליהן
38 – סותמות פתחיהן עד שמדוקקת לבעליהן,
39 ואינן נבעלות לאחרים. לשון אחר: שמגדות
40 פתחיהן של נדה לבעליהן לפרש מנה, ואף על
41 פי שתאוותן רבה. וכן הוא אומר ומלאו כמורק
42 בזויות מובח – מה זויות הדתם כתיב בהו
43 "ומלאו", הכא נמי בנותינו כזויות, על יד
44 שמתמלאת תאוה ואין נוקקת אלא עד שיבואו
45 בעליהן. באילו נבנה היכל בימיהן – דהכי
46 משמע מחוטבות בבנין היכל, תבנית לשון בנין.
47 בימי עוהוה ב' – משום דאיריי בבנסת ישראל
48 בלשון אשה הנשאת לבעל, כדאמרן "כממצאת
49 שלום", נטי נמי להא דהושע, דכתיב ביה
50 "תקראי איש", כדריש לקמה. ארבעה נביאים
51 – לקמיה מפרש להו, ובכולו כתב בהו: "בימי
52 עוהוה יותם אחו יחזקיה", שכולן החלו להינבא
53 בימי עוהוה, וקפחוהי ארבעה מלכים. לא ריו
54 שלא אמר כן – אתה למד ממה שאמר לו
55 הקדוש ברוך הוא: "קח לך אשת זנונים, ולא
56 אמר כן לנביא אחר. (ממצאתי כאן הגדה מלשון

6 **משנה** האשה בומן שהיא בבית בעלה, שחט עליה
7 בעלה ושחט עליה אביה – תאכל משל
8 בעלה. הלכה רגל ראשון לעשות בבית אביה, שחט
9 עליה אביה ושחט עליה בעלה – תאכל במקום שהיא
10 רוצה. יתום ששחטו עליו אפטרופסין – יאכל במקום
11 שהוא רוצה. עבד של שני שותפין – לא יאכל משל
12 שניהן. מי שחציו עבד וחציו בן חורין – לא יאכל משל
13 רבו. **גמרא** שמעת מינה: יש ברירה. מאי רוצה –
14 בשעת שחיטה. ורמינהו: אשה, רגל הראשון – אוכלת
15 משל אביה. מכאן ואילך, רוצה – אוכלת משל אביה,
16 רוצה – משל בעלה! לא קשיא: פאן – ברדופה ליתך,
17 פאן – בשאינה רדופה. דכתיב: "או הייתי בעיניו
18 כממצאת שלום", ואמר רבי יוחנן: ככלה שנמצאת
19 שלימה בבית חמיה, ורדופה ליתך להגיד שבחה בבית
20 אביה. דכתיב: "היה ביום ההוא נאם ה' תקראי
21 אישי ולא תקראי לי עוד בעלי". אמר רבי יוחנן: ככלה
22 בבית חמיה, ולא ככלה בבית אביה. "אחות לנו קטנה
23 ושרים אין לה". אמר רבי יוחנן: זו עילם, שזכתה
24 ללמוד ולא זכתה ללמד. "אני חומה ושדי פמגדלות",
25 אמר רבי יוחנן: "אני חומה" – זו תורה, "ושדי
26 פמגדלות" – אלו תלמידי חכמים. ורבא אמר: "אני
27 חומה" – זו פנסת ישראל, "ושדי פמגדלות" – אלו בתי
28 כנסיות ובהי מדרשות. אמר רב זוטרא בר טוביה אמר
29 רב, מאי דכתיב: "אשר פנינו פנטעים מגדלים
30 פנעוריהם בנותינו כזויות מחטבות תבנית היכל". "אשר
31 פנינו פנטעים" – אלו בחורי ישראל שלא טעמו טעם
32 חמא. "בנותינו כזויות" – אלו בתולות ישראל שאוגדות פתחיהן לבעליהן, וכן הוא אמר:
33 "ומלאו כפזוק כזויות מובח". איבעית אימא מהקא: "מיווני מלאים מפקים מן אל זן".
34 "מחטבות תבנית היכל" – אלו ואלו מעלה עליהן הכתוב פאלו נבנה היכל בימיהן. "דבר ה'
35 אשר היה אל הושע וגו' בימי עזיהו ויתם אהו יחזקיה מלך יהודה". פפרק אחד נתנבאו
36 ארבעה נביאים, ונדול שפכילין הושע, שנאמר: "תחלת דבר ה' בהושע". וכי בהושע דבר
37 תחלה? והלא ממשוה עד הושע פמה נביאים! אמר רבי יוחנן: תחלה לארבעה נביאים
38 שנתנבאו באותו הפרק, ואלו הן: הושע, ישעיה, עמוס, ומיכה. אמר לו הקדוש ברוך הוא
39 להושע: פניך חמא. והיה לו לומר: פניך הם, פני חנניך הם, פני אברהם יצחק ויעקב, פני
40 רחמיך עליהן. לא ריו שלא אמר כך, אלא אמר לפניו: רבוננו של עולם, פל העולם שלך הוא
41 תעבירם באומה אחרת. אמר הקדוש ברוך הוא: מה אעשה לזון? והו' אמר לו: לך נקח
42 אשה זונה והוליד לך בנים זנונים, ואחר כך אמר לו שלקחה מעל פניך. אם הוא יכול לשלוח
43 אף אני אשלח את ישראל. שנאמר: "ויאמר ה' אל הושע לך קח אשת זנונים וילדי
44 זנונים", וכתיב: "ויילך ויקח את גמר בת דבליים". "גמר", אמר רבי: שהכלל גומרים בה. "בת
45 דבליים"

57 רבינו: ארבעה נביאים מולדו כתיב בה: "בימי עוהוה", בר מיכה דכתיב ביה "ותם אחו יחזקיהו". ובעמוס לא כתיב אלא "עוהוה". ומיהו, מיכה בימי נתנבא, אלא שכבר נתנגע,
58 ויתם בנו שופט על הארץ, לפיכך לא נקרא על שמו, אבל שלשה היו קודם שנצטרע. בעמוס נאמר: "שנתים לפני הרעש", וישעיה ביום הרעש, דכתיב (ישעיהו 1): "ויזעו אמות הספים",
59 שרעשו עליונים לשרפו ותחתונים לבלועו כמשפט קרח ועדרו שערערו על הכהונה, ואתו היום נתנגע, והושע קודם לכולן. הכי גרסינן – אמר לו קח אשת זנונים, ואחר כך
60 אמר לו שלחה. וילדי זנונים – שתלך לך בנים זנונים, ספק שלך ספק של אחרים. נופרין בה – ביאתם, ותאוות לבם.

דבלים - שתי דיבות, דומה בת דומה; כי אבדם מלך ארם ושימים כעפר לרדש. ותהר ותלך בן ויאמר ה' אליו קרא שמו וירעאל - שעתידי אני לזרעם ולזרעם בגולה. ארבעה קנינין
 נרפיני ובית המקדש אחד מינייהו - קנינין חשובין בעיניו לקרותם קנין לו, כאדם ששורח לקנות דבר החביב לו. שלש נזירות - זרעאל דהיינו גולה, ו'לא עמי' ו'לא רחמתי'; יאמר
 להם וגו' ונקבצו וגו' בטלה גזירת הגלות, ו'רחמתי' - בטלה גזירת "לא רחמתי"; ו'לא עמי' - קיפח - קבר, האריך ימים מהם. על ידי
 שמתנשאים ברבנות הם מתים. ובה ליפנות - כדילוף לקמיה. בימי עזייהו יותם - סיפיה דקרא "ובימי ירבעם בן יואש מלך ישראל". בהן בית אל - כומר לגוים. וזכר את הרחמים
 גרסינו. כי לא אוסיף עוד ארחם - אף על גב

1 ירעאל על שם העתיד שירעו בגולה. 1
 2 והגלה אותם לבבל - והא דאמר 2
 3 בניטין (ז,א ושם); רחמנא בטולף או בטולא דבר 3
 4 עשו. אלמא בני עשו מעלו טפי - היינו לבתר 4
 5 דאתו חברי לבבל. 5
 6 שמעת 6
 7 דב'לים - דבה רעה בת דבה רעה. ושמואל אמר: 7
 8 שמתוקה בפי הכל פדבלה. ורבי יוחנן אמר: שהכל 8
 9 דשין בה פדבלה. דבר אחר: "גומר" - אמר רבי 9
 10 יהודה: שבקשו לגמר ממונן של ישראל בימיה. רבי 10
 11 יוחנן אמר: ב'זו וגמר, ש'נאמר: "כי אבדם מלך ארם 11
 12 וישמם כעפר לרדש". ו'תהר ותלך לו בן ויאמר ה' 12

13 אליו קרא שמו וירעאל כי עוד מעט ופקדתי את דמי וירעאל על בית יהוא והשפתי ממלכות 13
 14 בית ישראל ותהר עוד ותלך בת ויאמר לו קרא שמה לא רחמה פי לא אוסיף עוד ארחם 14
 15 את בית ישראל כי נשא אשא להם ותהר ותלך בן ויאמר (ה' אליו) קרא שמו לא עמי פי 15
 16 אתם לא עמי ואנכי לא אהיה לכם". לאחר שגולדו [לו] שני בנים ובת אחת אמר לו הקדוש 16
 17 ברוך הוא להשוע: לא היה לך ללמוד ממשה רבך, שפינו שדברתי עמו - פירש מן האשה, 17
 18 אף אתה גדול עצמך ממונה. אמר לו: רבנו של עולם, יש לי בנים ממונה ואין אני יכול 18
 19 להוציאה ולא לגרשה! אמר ליה הקדוש ברוך הוא: ומה אתה, שאשתך זונה ובגיד [בני] 19
 20 זנונים, ואין אתה יודע אם שלף הן אם של אחרים הן - כך; ישראל, שהן בני, בני בחוני, 20
 21 בני אברהם יצחק ויעקב, אחד מארבעה קנינין שקניתי בעולמי, תורה קנין אחר, דכתיב: 21
 22 "ה' קניני ראשית דרבו". שמים וארץ קנין אחר, דכתיב: "קנה שמים וארץ". בית המקדש 22
 23 קנין אחר, דכתיב: "הר זה קנתה ימינו". ישראל קנין אחר, דכתיב: "עם זו קניתי". ואתה 23
 24 אמרת העבדים באומה אחרת?! פיון שידע שהטא עמד לבקש רחמים על עצמו. אמר לו 24
 25 הקדוש ברוך הוא: עד שאתה מבקש רחמים על עצמך - בקש רחמים על ישראל, שגורתי 25
 26 עליהם שלש גזירות בעבורך. עמד ובקש רחמים ובטל גזירה, והתחיל לברכו, ש'נאמר: 26
 27 "והיה מספר בני ישראל כחול הים וגו' והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל חי ונקבצו בני יהודה 27
 28 ובני ישראל יהיו וגו' וזרעתיה לי בארץ ורחמתי את לא רחמה ואמרתי ללא עמי עמי אתה". אמר רבי יוחנן: אוי לה לרבנות 28
 29 שמקברת את בעליה, שאין לך כל נביא ונביא שלא קיפח ארבעה מלכים בימיו. ש'נאמר "חזון ישעיהו בן אמוץ אשר 29
 30 חזה על יהודה וירושלים" וגו'. אמר רבי יוחנן: מפני מה זכה ירבעם בן יואש מלך ישראל להפנות עם מלכי יהודה 30
 31 - מפני שלא קבל לשון הרע על עמוס. מנלן דאימיני - דכתיב: "דבר ה' אשר היה אל השוע בן בארי בימי עזיה 31
 32 יותם אהו יחזקיה מלכי יהודה ובימי ירבעם בן יואש מלך ישראל". ומנלן דלא קיבל לשון הרע - דכתיב: "וישלה 32
 33 אמציה בהן בית אל אל ירבעם מלך ישראל לאמר קשר עליך וגו'", וכתיב: "פי כה אמר עמוס בחרב ימות ירבעם 33
 34 וגו'". אמר: חס ושלום אמר אותו צדיק כך, ואם אמר - מה אעשה לו? שכניה אמרה לו. אמר רבי אלעזר: אפילו 34
 35 בשעת פעסו של הקדוש ברוך הוא זכר את הרחמים, ש'נאמר: "פי לא אוסיף עוד ארחם את בית ישראל". רבי יוסי בר רבי חנינא 35
 36 אמר מהבא: "פי נשא אשא להם". ואמר רבי אלעזר: לא הגלה הקדוש ברוך הוא את ישראל לבין האומות אלא כדי שיתוספו 36
 37 עליהם גרים, ש'נאמר: "וירעתיה לי בארץ". כלום אדם זורע סאה - אלא להכניס פמה כורין. ורבי יוחנן אמר מהבא: "וירחמתי את 37
 38 לא רחמה". אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי, מאי דכתיב: "אל תלשן עבד אל אדוניו פן יקללך ואשמת", וכתיב: "דור 38
 39 אביו יקלל ואת אמו לא יברך". משום דאביו יקלל ואת אמו לא יברך אל תלשן עבד אל אדוניו? אלא: אפילו דור שאביו יקלל ואת אמו לא יברך 39
 40 - אל תלשן עבד אל אדוניו. מנלן - מהושע. אמר רבי אושעיא, מאי דכתיב: "צדקת פרונו בישראל" - צדקה עשה הקדוש ברוך 40
 41 הוא בישראל שפגזן לבין האומות. והיינו דאמר ליה ההוא מינא לרבי חנינא: אנו מעלינו מיניכונ, פתיב בכונ: "פי ששת חדשים ישב 41
 42 שם וגו'", ואלו אנו - איתנכו גפן פמה שני, ולא קא עברינו לנו מידי. אמר לו: רצונך, וטפל לך תלמוד אחר. נטפל ליה רבי 42
 43 אושעיא. אמר ליה: משום דלא ידעיתו היכי מעבדו: תכלינן פולחו - ליתנהו גפויכו, מאי דאיבא גפויכו - קרי לבו מלכותא קמיעתא. 43
 44 אמר ליה: גפא דרומאי! בהא נחתינו ובהא סלקינו. תני רבי חייא, מאי דכתיב: "אלהים הכין דרבה והוא ידע את מקומה" 44
 45 - יודע הקדוש ברוך הוא את ישראל שאינו יכולין לקבל גזירות של רומיים, לפיכך הגלה אותם לבבל. ואמר רבי אלעזר: 45
 46 לא הגלה הקדוש ברוך הוא את ישראל לבבל אלא מפני שעמוקה כשאל, ש'נאמר: "מיד שאול אפרם ממות אגאלם". 46
 47 רבי חנינא אמר: מפני שקרוב לשונם ללשון תורה. רבי יוחנן אמר: מפני ששיגרו לבית אפון. משל לאדם שבועם על אשתו, 47
 48 לחיכו משגרה - לבית אמה. והיינו דרבי אלפסנדר, דאמר: שלשה חזרו למפעתון, אלו הן: ישראל, כסף מצרים, וכתיב 48
 49 לחות. ישראל - הא דאמרן. כסף מצרים - דכתיב: "ויהי בשנה החמישית למלך רחבעם עלה שושק מלך מצרים על 49
 50 ירושלים וגו'". פתב הלוחות - דכתיב: "ואשפרם לעיניכם". תנא: לחות נשפרו ואותיות פורחות. עולא אמר כדי שיאכלו 50

פסוקים. פרק שמיני - האשה דף פח עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזלץ) קיג רש"י

1 שמעת מינה יש בריה - הכא לא שייך מאי רוצה בשעת שחיטה, דבשלמא לעיל
2 אשמענן דאי לא כיררה בשעת שחיטה אינה אוכלת כלל, אף על גב דסלקא
3 דעתך דבחר בעלה גיריא טפי. אבל הכא, אם רוצה בשעת שחיטה - מאי קא משמע לך.
4 **שה** לבית מכל מקום - פירושו: משום דשה לבית לאו דאורייתא. והכי אית ליה לר' זירא
5 גופיה בפרק "אין בין המודר" (נדרים לו,א). ואם
6 תאמר: והיאך מאכל פסח שלא למנוייה נהי דקטן
7 אוכל ונבילות אין בית דין מעוין להפרישו -
8 לנפשות לו בידים אסור, כדאמר בפרק "חוש" (יבמות קיד,א) ואומר רבינו יצחק: והתם ליפני
9 מ"לא תאכלום", ולא אסור אלא דומיא דשרצים
10 ונבילות, אבל כהאי גוונא דאיכא חנוך מצוה -
11 שרי.

12 **על** ידי בנו ובתו הקטנים - בפרק קמא דבבא
13 מציעא (יב,ב) גבי מציעא איכא למאן דאמר
14 דלא קטן קטן ממש, אבל גדול וסמוך ועל שלחן
15 אביו - זהו קטן. והא על כרחך קטן ממש,
16 מדאמרין בין מדעתו בין שלא מדעתו, ושל
17 מדעתו אמרין בסמוך היינו דאמי לא. וגדולים
18 פשיטא דיש בידים למחות, אפילו סמוכין על שלחן
19 אביהו. **ובול** ששחטו בו - קא משמע לך
20 אפילו סתמא. כיון דשחטו - אין לך מיהו גדול
21 מזה, כדאמרין בסמוך.

22 **מתניתין** בדקפדי אהודי - אין לפרש דקפדי
23 שאין כל אחד רוצה להחנות את
24 חבירו, ולכן אפילו חלקו לא יאכל דאי אפשר
25 שלא יזנה גם חלק חבירו. אם כן כל אחד ששחט
26 עליו, וכי השחט הוא סבור שיהנה חלקו משלו
27 ולא יזנה חלק חבירו; דסתמא מיירי כששחט
28 עליו רבו דומיא דרישא, יתום ששחטו עליו בו.
29 ועוד: דמי שחציו עבד אמאי לא יאכל משל עצמו
30 אף למשנה ראשונה; דדעתו ודאי להחנות אף
31 חלק רבו כדי לצאת ידי חובה; לכך נראה כפירוש
32 הקונטרס: דקפדי - שכל אחד אינו רוצה שיהנה
33 חלקו משל חבירו, ושחטו אף על חלק חבירו,
34 וסבור שחבירו אינו מקפיד אם יאכל חלקו משלו.
35 ולכן, חציו עבד לא יאכל למשנה ראשונה אף
36 משל עצמו. **לישא** שפחה אינו יכול - ואם
37 תאמר: וליתי עשה ד"רורי ורבי" (בראשית ט)
38 ויחיה לאו ד"לא יהיה קדש" (דברים כג) ויש
39 לומר: משום דידה, דליכא עשה, דאפשר לה
40 בעבד. ועוד: דבתחלת ביאה מיעקר לאו, ולא
41 מייקיס עשה אלא בהצאת זרע. ואם תאמר:
42 ימכור עצמו בעבד עברי ויחיה מותר שפחה;
43 ויש לומר: בזמן שאין היובל נהג, דאו נמי אינו
44 נהג עבד עברי. ועוד אומר רבינו יצחק: דאסור
45 למכור עצמו בעבד עברי, כדאמרין בפרק קמא
46 דקדושין (כב,ב). ואם תאמר: ישא חציה שפחה
47 וחציה בת חורין; ויש לומר: דאתי צד עבדות
48 ומשתמש בצד חירות. ואם תאמר: וישא ממורת,
49 דממזר מותר שפחה, דבפרק "אומרו" (שם
50 א,טא) אמר רבי טרפון: כולים ממזר ליתיה.
51 כיצד, ממזר נושא שפחה. ומותר נמי במצד חירות,
52 דרוריי וממזריי מותרים לבא בהו; ויש לומר:
53 אי חציו עבד קדושין תופסין - אתי צד עבדות
54 ומשתמש בצד אשת איש. ואי לא תפסי - אם כן
55 בעילתו בעילת זנות. וב"השולח" (גיטין מג,א)
56 מספקא ליה אי תפסי אי לא. ועוד אומר רבינו תם:
57 נתין אפשר דאסור בה, דקדש ועומד הוא הממזר
58 שנוצר מאיסור דלא תפסי קדושין, ולכך מותר בלאו ד"לא יהיה קדש". והא דאמרין ב"יש מותרות" (יבמות פה,ב) דממזרת ונתניה מרגלא ליה - לפי שיכול להכשיר זרעו וישא בנו שפחה,
59 ואף על גב דנתין אסור בשפחה - האי גברא לא אכפת ליה באיסור, דהא קא נסיב נתינה.

תקנתם

60

1 תמרים - יש בבבל הרבה. מרינא - סל. כמה כי חני בווא - כמה מאלו בזה אחד.
2 זה המורה, ושדה דיצחק, ובית אל דיעקב - כולם בדר הבית התפללו. שקראו בית -
3 מקום מושבו. **יום יורעאל** - יום כנישיוח מתרגומין, וקרי ליה יום כיצירת בראשית. יש
4 בריה - שהורר שבוה נתרצה בשעת שחיטה אילו הודיעהו. **שה לבית** - איש בעל
5 הבית יקחנו לכל בני ביתו, ואין צריך דעתו. על
6 די - בשביל שבנו ובתו הקטנים עליו לחנוך,
7 הלכך בין מדעתו - דהיינו בסתמא, כדמוכין
8 לקמן, בין שלא מדעתו - דאמרי לא, אין יבולין
9 למחות. וכן עבדו ושפחתו הנענים על כרחם
10 ימשכו אחריה, דסמוכין עליו. אבל שפחתו
11 העברית, אף על גב דלא משכחת לה אלא
12 בקטנה, דהא יוצאה בסמינן - כיון דאין עליו
13 לחובה, יכולה למחות. הכי גרסינן: תניא אידך,
14 לא ישחוט אדם לא על ידי בנו ובתו הגדולים,
15 ולא על ידי עבדו ושפחתו העברים, ולא על די
16 אשתו. אלא מדעתו, אבל שחוט הוא כו'. חוץ
17 מן האשה שיוצאת בשל עצמה, מפני שמחתה
18 מחאה, דקימא לך (גיטין עז,ב). יכולה אשה
19 שתאמר לבעלה איני זונת משלך ואיני עושה
20 לצרכך. הכי גרסינן: **ימי שנא אשה** - כלומר,
21 מאי שנא אידי מעבדו ושפחתו העברים, ובנו
22 ובתו הגדולים. ומפני: אמר רבא אשה וכל דדמי
23 לה - דהיינו כל חני. שיכולים למחות - משמע
24 שמחאה שלחם מחאה, אלמא: טעמא דמחאה,
25 הא סתמא - יוצאה בשל בעלה. הכי גרסינן.
26 **לאפוקי** היכא דאסור לא - אין אנו רוצין,
27 דהיינו מתאה. **בדקפדי אהודי** - שני הבעלים,
28 ואין רוצין ליהנות זה מזה. הלכך, אפילו נתרצה
29 האחד שיאכל העבד משלו - אין חבירו רוצה
30 שיהנה חלקו משל חבירו. כמשנה ראשונה -
31 קודם שחורו בית הלל, לא יאכל משל עצמו.
32 מפני שאין חלק עבדות נמשך אחר דעתו.
33 כמשנה אחרונה - הואיל ובדיעו לשחררו -
34 הרי הוא כבן חורין, ואוכל משל עצמו.
35 **תקנתם**

25 **על ידי בנו ובתו הגדולים**, ועל ידי עבדו ושפחתו העברים, ועל ידי אשתו אלא מדעתו.
26 **אבל שוחט הוא על ידי בנו ובתו הקטנים**, ועל ידי עבדו ושפחתו הנענים, בין מדעתו
27 ובין שלא מדעתו. **ובולן ששחטו ושחט רבן עליהן** - יוצאין בשל רבן, ואין יוצאין בשל
28 עצמן, חוץ מן האשה שיכולה למחות. מאי שנא אשה? אמר רבא: אשה וכל דדמי לה.
29 **הא גופא קשיא: אמרת: חוץ מן האשה שיכולה למחות. טעמא** - דמחי, הא לא מחי -
30 נפקא בשל בעלה. והא קתני רישא: ולא על ידי אשתו אלא מדעתו, הא סתמא - לא
31 נפקא! מאי "אלא מדעתו" לאו דאמרי איז, אלא בסתמא. לאפוקי היכא דאמור "לא.
32 והא "כולם ששחטו ושחט רבן עליהן יוצאין בשל רבן" דבסתמא, וקתני "חוץ מן האשה
33 מפני שיכולה למחות"! אמר רבא: פיון ששחטו - אין לך מיהו גדול מזה. "עבד של שני
34 שותפין וכו'". רמי ליה רב עינא סבא לרב נחמן, חנוך עבד של שני שותפין לא יאכל
35 משל שניהן, והתניא: רצה מזה אוכל רצה מזה אוכל! אמר ליה: עינא סבא, ואמרי ליה:
36 פתאי אוכמא, מיני ומינוך הסתיים שמענתא. מתניתין - בדקפדי אהודי, ברייתא - דלא
37 קפדי אהודי. "מי שחציו עבד וחציו בן חורין לא יאכל משל רבו וכו'". משל רבו הוא
38 דלא יאכל, אכל משל עצמו - יאכל. והא תניא: לא יאכל לא משלו ולא משל רבו!
39 **לא קשיא: פאן** - כמשנה ראשונה, פאן כמשנה אחרונה. דתנן: מי שחציו עבד וחציו בן
40 חורין - עובד את רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד, דברי בית הלל, בית שמאי אומרים:

דאין תקנה לרבות ממזרין. ואם תאמר: וישא נתינה, דרוריי ונתניי מותרים לבא בהו; ויש לומר: דאף על גב דממזר מותר בשפחה - נתין אפשר דאסור בה, דקדש ועומד הוא הממזר שנוצר מאיסור דלא תפסי קדושין, ולכך מותר בלאו ד"לא יהיה קדש". והא דאמרין ב"יש מותרות" (יבמות פה,ב) דממזרת ונתניה מרגלא ליה - לפי שיכול להכשיר זרעו וישא בנו שפחה, ואף על גב דנתין אסור בשפחה - האי גברא לא אכפת ליה באיסור, דהא קא נסיב נתינה.

1 **כופין** את רבו - בחצייה פסחה אין כופין את רבה אלא היכא דנהג בה מנהג הפקר -
 2 היינו משום דכשישחררה, שמה לא תקיים, כיון דלא מיחייבה. ואם תאמר: אמאי
 3 כופין? וכי אמר לו לאדם חטא בשביל שיזכה חבירו? דהמשחרר עבדו עובר בעשהו וש
 4 לומר: מצוה רבה שאני, ד"ל תהו בראה לשבת יצרה? כדמשני (ברכות מז.ג) גביר אליעזר
 5 ששחרר עבדו: מצוה דרבים שאני.

6 **והתניא** אין נמנין על שני פסחים כאחד -
 7 פירש בקונטרס: דברייתא סברה דאין
 8 ברייה. ולא מצי לשנויי דמתניתין קסבר דיש
 9 ברייה - דאם כן הוה ליה למיתני מאיזה שירצה
 10 יאכל. ואם תאמר: ואמאי לא משני דברייתא קתני
 11 כשמננה על שני פסחים כאחד, והתם ודאי לא
 12 יאכל משניהם. אבל מתניתין כשהמננה זה אחד
 13 זה - דדעתו על הראשון? ויש לומר: דמתניתין
 14 קאמר ראשון לשחטה, אף על פי שהמנה עליו
 15 לבסוף.

16 **במלך** ומלכה - שיש להם רוב מעדנים, ולא
 17 קפדי אם גדי ואם טלה, אם שמן אם בחוש.
 18 **על** מנת שאין לרבו רשות בו - ולמאן דאמר
 19 בפרק קמא דקדושין (ג.כג) דקני רביה עד
 20 שיתן על מנת שיצא בו לחירות, הכי נמי ירש
 21 שיתן לו שיצא בו חובת פסח.
 22 **קמי** שמאי גליא - פירושו: ולא פסול כל כך,
 23 הואיל ואינו בנוף הקרבן.
 24 **האי**

1 תקנתם את רבו - שאינו מופסד כלום מן הראוי לו. **ואת עצמו לא תקנתם** - מה תוא
 2 עליו. לישא שפחה אינו יכול - דצד חירות אסור בה, דכתיב (דברים כג.) "לא יהיה קדש"
 3 - לא יסב איתתא אמה. **משנה** שחט גדי יאכל - רבו ממנו, ואף על גב דרגיל בטלה,
 4 דכיון דלא פריש ליה - עליה סמך. **יאכל מן הראשון** - והשני ישרף. **שכח מה**
 5 **אמר לו רבו** - שפירש לו גדי או טלה, והוה
 6 שכח. **ומלה** שלי - ובגמרא פריך: מה שקנה
 7 עבד קנה רבו ומנא ליה לדידיה? **שכח רבו**
 8 **מה אמר לו** - הוה כבר שחט השנים. **שניהם**
 9 **יצאו לבית השריפה** - דלא ידיע הי דהאי
 10 **והי דהאי**, ואין פסח נאכל אלא למנויו,
 11 **ופטורין מפסח שני** - דשחיטה חריקה
 12 מעלייתא היא, חדא אחאי וחדא אדאהי, וקמי
 13 שמאי גליא. **גמרא** והתניא אין נמנין על
 14 שני פסחים כאחד - לאכול בשעת אבילה
 15 מאחד מהם שירצה, דאין ברייה, וכי בעי
 16 למיכל - הילכא בשעת שחיטה לא הוה
 17 דעתיה עליה, דלמאן לא אכיל. והוה שהמנה
 18 את רבו על שני פסחים ורבו סמך עליו -
 19 היאך יאכל מן הראשון? **במלך ומלכה** -
 20 שתלמין על עבדיו. ואין מקפידין על סעודתן
 21 אם גדיים אם טלאים. הלכך אין כאן דין
 22 ברייה, דתרווייהו ניהא ליה. לפיכך יאכל מן
 23 הראשון, דכיון דליכא פסידא - יצא בראשון
 24 ידיו חובתו, ואידך בכדי נשחט. **האי** גרשן
 25 והתניא אין נמנין על שני פסחים כאחד
 26 ומעשה במלך ומלכה כו. שני פסחים - גדי
 27 וטלה. לבו ושאלו את המלכה - בקיאה
 28 וחכמה היתה. **שדעתן קלה** - כדאמרן, שאין
 29 מקפידין אם גדי אם טלה. **אנו לא נאכל** -
 30 אם היה אחד ממנו ששחטו עליו גדי וטלה
 31 - לא יאכל לא מן הראשון ולא מן השני,
 32 דכיון דקפיד לא ידיע בהי ניהא ליה. **הלפאה**
 33 אחד משמנה שריצים המטמאין במגען, וביקשו
 34 לטמא, שהיו סבורין שמתה. **בית המטבחים**
 35 **רוחה או צונן** - כלומר, נמצאת ברותחין או
 36 בצונן. **ורחשה** - ופירסדה, וגבי טמאה -
 37 "ממותם" כתיב. **בתקנתא דרביה** - שאין לו
 38 תקנה אחרת, דהא לא מצי למימר גדי שלי
 39 וטלה שלימים, ואם טלה אמר לי רבי טלה שלי
 40 וגדי שלימים, כדמפרש לקמן (שמעט
 41 באבילתו, דקא אכיל לתרווייהו באותו הלילה
 42 משום ספק פסח, וחד מינייהו שלמים הוא). **לא**
 43 **שנו** - דנפטר מפיסח שני, אבל ששכח רבו
 44 לאחד זריקה - והדמים מה אמר לו, אבל
 45 בשעת זריקה עדיין הוא זכור, והיה אפשר
 46 לברר איזה של רב ואיזה של עבד, דכי אזודריק
 47 דם לשם אבילה אזודריק, דהא ידיעי מנויין
 48 דזריה. **וחייבין** - דכי אזודריק לא לאכילת
 49 בשר אזודריק, דהא לא ידיעי מנויין דזריה.
 50 **יבלת** - מום לפסול. **באחד מהם** - באחד
 51 העורות, ואין ידוע מאיזה פסח היה עור זה.
 52 **ואותו הפסח פסול הוא**. **ופטורין מפסח שני** -
 53 **ולקמן פריך**: והא איכא חד דלא נפק! **אמר אבי**
 54 **לא שנו** - דפטורין. **הוי חוי** - ארבעה הכשרין
 55 לאבילה. **הלכך**: הארבעה יצאו, והחמישי
 56 פטור, משום דלא ידיע מנו דליתיה, ולא אפשר
 57 לאיתויה חולין לעורה כדלקמיה. **חייבין** - כולן,
 58 שאין כאן כשר שלא נורק הדם לאבילת בשר.

1 **תקנתם את רבו, ואת עצמו לא תקנתם, לישא שפחה**
 2 **- אינו יכול, שכבר חציו בן חורין, לישא בת חורין -**
 3 **אינו יכול, שעדיין חציו עבד. ופטל - והלא לא נברא**
 4 **העולם אלא לפירה ורביה, שנאמר: "לא תהו בראה"**
 5 **אלא "לשבת יצרה"! אלא: מפני תיקון העולם כופין**
 6 **את רבו ועושה אותו בן חורין, וכותב שטר על חצי**
 7 **דמיו. וחזרו בית הלל להורות בבית שמאי. משנה**
 8 **האומר לעבדו: צא ושחטו עלי את הפסח. שחט גדי**
 9 **- יאכל, שחט מלה - יאכל. שחט גדי ומלה - יאכל**
 10 **מן הראשון, שכח מה אמר לו רבו כיצד יעשה -**
 11 **ישחט מלה וגדי, ויאמר: אם גדי אמר לי רבי - גדי**
 12 **שלו ומלה שלי, ואם מלה אמר לי רבי - הפלה שלו**
 13 **וגדי שלי. שכח רבו מה אמר לו - שניהן יצאו לבית**
 14 **השריפה, ופטורין מלעשות פסח שני. גמרא פשיטא!**
 15 **שחט גדי יאכל, אף על גב דרגיל במלה. שחט מלה**
 16 **יאכל - אף על גב דרגיל בגדי. "שחט גדי ומלה יאכל**

17 **מן הראשון" והא תניא: אין נמנין על שני פסחים כאחד! ומתניתין במלך ומלכה. והתניא:**
 18 **אין נמנין על שני פסחים כאחד, ומעשה במלך ומלכה שאמרו לעבדיהם: צאו ושחטו עלינו**
 19 **את הפסח, ויצאו ושחטו עליהן שני פסחים. באו ושאלו את המלך, אמר להם: לכו ושאלו**
 20 **את המלכה. באו ושאלו מן המלכה, אמרה להם: לכו ושאלו את רבן גמליאל. באו ושאלו**
 21 **את רבן גמליאל, אמר להם: מלכה ומלך דדעתן קלה עליהן - יאכלו מן הראשון, אנו -**
 22 **לא נאכל לא מן הראשון ולא מן השני. ושוב פעם אחת נמצאת הלפאה בבית המטבחים,**
 23 **ובקשו לטמא כל הסעודה פולה. באו ושאלו את המלך, אמר להם: לכו ושאלו את המלכה.**
 24 **באו ושאלו את המלכה, אמרה להם: לכו ושאלו את רבן גמליאל. באו ושאלו אותו. אמר**
 25 **להם: בית המטבחים רותח או צונן? אמרו לו: רותח. אמר להם: לכו והטילו עליה כוס של**
 26 **צונן. הלכו והטילו עליה כוס של צונן, ורחשה. וטהר רבן גמליאל כל הסעודה פולה. נמצא**
 27 **מלך תלוי במלכה, ונמצאת מלכה תלויה ברבן גמליאל, נמצאת כל הסעודה תלויה ברבן**
 28 **גמליאל. "שכח מה שאמר לו רבו וכו'". "שלי"? מה שקנה עבד קנה רבו? אמר אביו:**
 29 **חולץ אצל רועה הרגיל רבו אצלו, דניחא ליה בתקנתא דרביה, ומקני ליה חד מינייהו על**
 30 **מנת שאין לרבו רשות בו. "שכח רבו מה שאמר לו וכו'". אמר אביו: לא שנו אלא ששכח**
 31 **אחר זריקה, דבעידנא דאזודריק דם הוה חוי לאכילה. אבל שכח לפני זריקה, דכי אזודריק דם**
 32 **לא הוה חוי לאכילה חייבין לעשות פסח שני. איכא דמתני לה אפרייתא: הכושה שנתערבו**
 33 **עורות פסחיהן זה בזה, ונמצאת יבלת באחד מהן - כולן יוצאין לבית השריפה, ופטורין**
 34 **מלעשות פסח שני. אמר אביו: לא שנו אלא שנתערבו לאחר זריקה, דבעידנא דאזודריק דם**
 35 **מיהא הוה חוי לאכילה. אבל נתערבו לפני זריקה - חייבין לעשות פסח שני. מאן דמתני**
 36 **אפתייתין - כל שפן אפרייתא. מאן דמתני אפרייתא - אכל אפתייתין לא, פיון דכשירין**
 37 **נינהו, דאי אידבר הוי חוי לאכילה - קמי שמאי גליא. אמר מר: "ופטורין מלעשות פסח**
 38 **שני". והא איכא חד דלא נפיקו: משום דלא איפשר. היכי לעביד? ליתי כל חד וחד פסח -**
 39 **קא מייתי חולין לעורה, דארבעה מינייהו עבדי להו. ליתי פולהו חד פסח - נמצא פסח נאכל**
 40 **שלא למנויו. האי מאי? יתיה כל חד מינייהו פסחו, וניתני ונימא: אי דידי בעל מום - האי**
 41 **דאייתי השתא ניהוי פסח, ואי דידי הם - האי דאייתי השתא ניהוי שלמים לא - אפשר,**

מאן דמתני - להא "לא שנו" דאבי אמתניתין, שאף על פי ששנין כשרין אלא שאין מנוי ניכרין, קאמר דאם היה הספק בשעת זריקה חייבין בפסח שני - כל שכן אפרייתא, דספק פסול מום יש בבולן, ולא נראית זריקה שלהן. קמי שמאי גליא - איזה בעלים של כל אחד, והדם ניתן לזריקה. שהרי אין כאן פסול קרבן, ואף על פי שאסור לאכול. הכי גרסין: אמר מר פטורין מלעשות פסח שני כו' - ואפרייתא קאי. קא מייתי חולין לעורה - הארבעה שכבר יצאו. שלא למנויו - שאלו שכבר יצאו - אין מנינם כלום. משום

1 לכו ושאלו את המלכה, שבקיא וחכמה היתה, באו ושאלו מן
 2 המלכה, אמרה להם לכו ושאלו את רבן גמליאל, באו ושאלו את
 3 רבן גמליאל, אמר להם, מלכה ומלך דיעקו קלה עליהן – שאינם
 4 מקפידים מה יאכלו, יאכלו מן הראשון, אמן – אנוחנו, אם יארע לנו
 5 כן, לא נאכל לא מן הראשון ולא מן השני, כיון שאנו מקפידים מה
 6 נאכל, ואין ידוע מה היתה דעתנו בשעת השחיטה.
 7 הבריייתא מביאה מעשה נוסף שארע למלך והמלכה עם רבן
 8 גמליאל: ושוב פעם אחת נמצאת הלמטה – שהיא אחת מהשרצים
 9 שמתמאים במותם, בבית המטבחיים – במקום שחטת הבהמות
 10 שבבית המלך, ובקשה למטא כל הפעודה בילה, שסברו שהיא
 11 מתה, וחששו שזא נגעה בדבר מהסעודה, ובאו ושאלו את המלכה,
 12 אמר להם לכו ושאלו את המלכה שהיא בקיאה וחכמה, באו ושאלו
 13 את המלכה אמרה להם לכו ושאלו את רבן גמליאל, באו ושאלו
 14 אותה, אמר להם – שאל אותם רבן גמליאל, בית המטבחיים רותח
 15 או צונן – האם נמצאה הלטאה בתוך דברים רותחים, או בתוך
 16 דברים צוננים, אמרו לו רותח – נמצאה בתוך דברים רותחים, אמר
 17 להם, לכו והפילו עליה פוס של צונן, הלכו והפילו עליה פוס של
 18 צונן, וריחשה – ופירכסה, ומהר רבן גמליאל את כל הפעודה בילה,
 19 שהוברר שלא מתה עדיין. נמצא המלך תלוי במלכה, ונמצאת
 20 המלכה תלויה ברבן גמליאל נמצאת כל הפעודה תלויה ברבן
 21 גמליאל.
 22 שנינו במשנה: שכתב מה שאמר לו רבן וכו' ישחט טלה וגדי ויאמר
 23 אם גדי אמר לי רבי הגדי שלו וטלה שלי. שואלת הגמרא: איך
 24 יכול העבד לומר טלה שלי, והרי כל מה שנקנה העבד קנה רבו,
 25 ומנין לו בהמה להקריב עבור עצמו. מתרצת הגמרא: אמר אביו,
 26 שהולך העבד לקנות את הטלה והגדי אצל רועה הבהמות הרגיל
 27 רבו לקנות אצלו, דניחא ליה – שנוח לו לרועה בתקנתא דרביה –
 28 בתקנת אדונו שיוכל לאכול פסח, ולכך מקני ליה הרועה חד
 29 מיניהו – אחד מהם על מנת שיהיה שלו ושאיין לרבו רשות בו,
 30 שבאופן זה אין רבו וכוה במה שהקנה לו הרועה.
 31 שנינו במשנה: שכתב רבו מה שאמר לו וכו' ופטורין מלעשות פסח
 32 שני. אביי מבאר באיזה אופן אמרה המשנה שפטורים הם מפסח
 33 שני: אמר אביו, לא שנו שנפטרו מפסח שני, אלא כשכתב האדון
 34 לאחר הוריקה של הדם על המזבח, דבעידנא דאיריקי דם – שבזמן
 35 שנוק הדם, עדיין הנה חיו לאכילה – היה הפסח ראוי לאכול ממנו
 36 ערב, אבל אם שכתב מה אמר לו לפני הוריקה של הדם, דכי
 37 איריקי דם לא הנה חיו לאכילה – שכשנוק הדם כבר לא היה ראוי
 38 לאכילה, כיון שלא היה ידוע מי מניו על כל קרבן, לא יצאו ידי
 39 חובתם ותיבין לעשות פסח שני.
 40 איבא דמתני לה אפריותא – ויש ששנו את דברי אביו אלו, על מה
 41 ששנינו בברייתא, חמשה שנתערכו עורות פסחיהן זה בזה, ונמצאת
 42 יבילת בעורו של אחד מהן, והוא מום הפוסל בבהמה, ואין ידוע
 43 מיהו הפסול, הקרבנות בולין ויצאין לבית השריפה, ופטורין הם
 44 מלעשות פסח שני, ואמרו, שעל זה אמר אביו, לא שנו שנפטרו
 45 מפסח שני, אלא כשנתערכו העורות לאחר הוריקה של הדם,
 46 דבעידנא דאיריקי דם מיהא – שמכל מקום בזמן שנוק הדם, הנה
 47 חיו – היה ראוי הבשר של ארבעה מהם לאכילה, שאז מועלת
 48 וריקת הדם להוציאן ידי חובתן, אבל אם נתערכו העורות לפני
 49 וריקתן, ששבשעת הוריקה כבר לא היה הבשר ראוי לאכילה, לא
 50 יצאו ידי חובתן ותיבין לעשות פסח שני.
 51 אמרת הגמרא: מאן דמתני אמתניין – מי ששונה את דברי אביו
 52 על המשנה, כל שכן שהוא אומר כן אפריותא – על הברייתא,
 53 שהרי אם במשנה שאין פסול בגוף הקרבן, וראוי הבשר מצד עצמו
 54 לאכילה, אלא שאין ידוע מי הם מניו, אין מועלת וריקת הדם,
 55 כל שכן בברייתא, שהבשר אינו ראוי לאכילה כיון שכל אחד מהם
 56 הוא ספק בעל מום שהוא פסול בגוף הקרבן, ודאי שאין יוצאים בו
 57 ידי פסח, אבל מאן דמתני אפריותא – מי ששונה את דברי אביו על
 58 הברייתא, סובר שאין לומר את דבריו אלא על הברייתא, אבל
 59 אמתניין לא – על המשנה אין לומר כן, שבמשנה יש לומר

1 אם כן, תקנתם את רבו, שאינו מפסיד כלום, ואת עצמו – את
 2 העבד לא תקנתם, שהרי לישא שפחה אינו יכול, כיון שכתב חציו
 3 בן חורין, ובן חורין אסור בשפחה, ולישא בת חורין גם כן אינו יכול,
 4 כיון שעדיין חציו עבד, והרי הוא אסור בבת חורין, ואם תאמר
 5 שימל וישב בלא אשה, והלא לא נברא העולם אלא לפרה ורביה,
 6 שנקמר (ישעיה מה די) 'לא תהו בראא (אלא) לשבת יצרה' כלומר, לא
 7 ברא ה' את הארץ כדי שתעמוד בשממון, אלא כדי שירבו בני
 8 האדם ויתישבו בה, אלא מפני תקון העולם כופין את רבו, ועושה
 9 אותו בן חורין, וכותב העבד לרבו שטר חוב על חצי דמיו – על חצי
 10 שוויו ששייר לאדון. וחזרו בית הלל להורות בזה בבית שמאי, וזו
 11 היא המשנה אחרונה.
 12 משנה
 13 המשנה עוסקת במי שעשה שליח לשחוט עבורו את הפסח, ולא
 14 פירש לו אם ישחט עבורו גדי או טלה, או שפירש לו ושכה, כיצד
 15 הוא עושה.
 16 האומר לעבדו צא בשליחותי ושחוט עלי – בעבורין את הפסח, ולא
 17 פירש לו מאיזה מין לשחוט עליו, ושחט העבד גדי, יאכל האדון
 18 גדי, ואם שחט מלה, יאכל טלה, שכיון שלא פירש האדון מאיזה
 19 מין לשחוט, הרי הוא סומך על העבד, וברעתו להימנות על מה
 20 שישחט עבורו. ואם שחט גדי ומלה, יאכל האדון מן הראשון, שכיון
 21 שנשחט הראשון כבר יצא בו ידי חובתו, והשני ישרף. משום שאין
 22 אדם מנוי עליו. ואם פירש האדון לעבד איזה מין ישחוט לו, ושכתב
 23 העבד מה אמר לו רבו, כיצד יעשה, ישחט מלה וגדי, ויאמר, אם
 24 גדי אמר לי רבו, הגדי יהיה שלו, והמלה יהיה שלי, ואם מלה אמר
 25 לי רבו, המלה שלי, וגדי שלי. ואם עשה כן, ולאחר מכן שכתב רבו
 26 מה אמר לו, שנינו – הגדי והטלה יצאו לבית השריפה, שאי אפשר
 27 לאוכלם, כיון שאין הפסח נאכל אלא למניו, ולא ידוע מי נמנה
 28 על כל אחד מהם, ופטורין הם מלעשות פסח שני, משום שיצאו
 29 ידי חובה בשחיטה ובוריקת הדם של הטלה והגדי, שהרי לפני זה
 30 גלוי מי נמנה על כל אחד מהם.
 31 גמרא
 32 שנינו במשנה, שאם לא פירש האדון לעבד מה ישחט עבורו, אוכל
 33 האדון ממה ששחט העבד. שואלת הגמרא: פשיטא – הלא פשוט
 34 הוא דין זה, ולמה הוצרך התנא להשמיענו. משיבה הגמרא:
 35 החידוש הוא, שאם שחט גדי, יאכל האדון גדי, אף על גב דרגיל
 36 הוא תמיד במלה, ואם שחט מלה, יאכל האדון טלה, אף על גב
 37 דרגיל בגדי, שכיון שלא פירש לו מה לשחוט, ודאי מסכים הוא
 38 למה שישחוט העבד.
 39 שנינו במשנה: שאם שחט העבד גדי ומלה, יאכל מן הראשון.
 40 מקשה הגמרא: איך יכול הוא לאכול מהראשון, והא תניא, אין
 41 נמנין על שני פסחים באחד על מנת שיאכל מאיזה מהם שירצה,
 42 שאין ברייה, ואין אומרים שמה שהוא אוכל עכשיו, נתברר שזה
 43 היה בדעתו לאכול בשעת השחיטה, ולכן אינו יכול לאכול מאחד
 44 מהם, כיון שאין ידוע מה היתה דעתו בשעת השחיטה, ואף אדון
 45 זה שסמך על עבדו, והמנה אותו העבד על שני פסחים, הרי זה כמו
 46 שהוא עצמו נמנה על שני פסחים, ומדוע יכול הוא לאכול
 47 מהראשון. מתרצת הגמרא: מתניתין – משנתנו מדברת במלך
 48 ומלכה, שתלויים בעבדיהם, ואין הם מקפידים אם ישחט עבורו
 49 טלה או גדי, ואין צריך לדין ברירה, כדי לומר שמתחילה היתה
 50 דעתם במה שנשחט ראשון, שהרי כבר בשעת השחיטה היה נוח
 51 להם בין בגדי בין בטלה, וכיון שאינם מקפידים יוצאים הם ידי
 52 חובה במה שנשחט ראשון.
 53 ומביאה הגמרא ראייה לתירוץ זה: והתניא – וכן שנינו בברייתא,
 54 אין נמנין על שני פסחים באחד, ומעשה במלך ומלכה שאמרו
 55 לעבדיהם צאו ושחטו עלינו את הפסח, ויצאו ושחטו עליהן שני
 56 פסחים, גדי וטלה. ובאו ושאלו את המלך מהו הדין בזה, אמר להם

60 קרְבַּן שהוא מותר פסח של אֲנָשִׁים, כיון שהוא טעון סמיכה, ואי
 61 אפשר לסמוך עליו, אבל עדיין יקשה קרְבַּן נְשִׁים מֵאֵי אִיבָא לְמִמַּר
 62 – מדוע לא יביאו מותר פסח של נשים, שאינו טעון סמיכה.
 63 מתרצת הגמרא: אֵלָּא הטעם שאין אומרים שיביאו פסח ויתנו
 64 שאם יצאו כבר ידי חובה בראשון, שיהיה זה שלמים, הוא מְשֻׁם
 65 שאין הפסח והשלמים שווים לענין מְתָנוּת הַדָּם, דְּאֵילוּ פְּסַח צָרִיךְ
 66 לזרוק רק מְתָנָה אַחַת, וְאֵילוּ שְׁלָמִים צָרִיךְ לזרוק שְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע
 67 – שתי מתנות בפינות המזבח, שהם כארבע כיון שנראה הדם על
 68 ארבעה כתלים, ומשום חשש פסח אינו יכול לזרוק שתיים שהן
 69 ארבע כודין השלמים.
 70 שואלת הגמרא: מֵאֵי נִפְקָא מִיָּנָה – איזה חילוק יש בכך שהם שונים
 71 בצורת הזריקה, וְהָא תַּנּוּ (מוכחם לה), כָּל הַקֶּרְבָּנוֹת הַנִּתְּנִין – שמתן
 72 דמם הוא עַל מִזְבֵּחַ הַחֵיצוֹן, אֵף שֶׁנִּתְּנָן בְּמִתְּן אַחַת, כִּפְּרָא, ואם כן
 73 יכול לזרוק מתנה אחת ויצא בזה ידי חובתו אף אם הקרבן הוא
 74 שלמים.
 75 מתרצת הגמרא: אֵלָּא הטעם שאינם יכולים להביא פסח ולהתנות
 76 שיהיה שלמים, הוא מְשֻׁם דְּאֵילוּ פְּסַח נְתִיבָת דְּמוּ הִיא בְּשִׁפְיָהּ,
 77 ששופכים מהמזרק בנחת, וְאֵילוּ שְׁלָמִים נְתִיבָת דְּמַם הִיא בְּזִרְיָהּ,
 78 שזורק את הדם מרחוק, ונמצא שאם יתנה לעשותו כשלמים לא
 79 יוכל לקיים את מתן דמו כדנינו.
 80 שואלת הגמרא: מֵאֵי נִפְקָא מִיָּנָה – איזה חילוק יש בכך שהם שונים
 81 במתנות הַדָּם, וְהָא תַּנּוּ, כָּל הַקֶּרְבָּנוֹת הַנִּתְּנִין – שמתן דמם הוא
 82 בְּזִרְיָהּ, אֵף שֶׁנִּתְּנָן בְּשִׁפְיָהּ, יָצָא, ואם כן יכול ליתן את הדם
 83 בשפיכה ויצא בזה ידי חובתו. מתרצת הגמרא: אֵימָר דְּקָא אֶמְרִינָן
 84 – מה שאמרו שאם שפך את הניתנים בשפיכה יצא, אינו אלא דְּאֵי
 85 עֶבֶר – שאם עבר ועשה כן יצא, אבל האם יש לנו לומר דְּלִבְתַּחְלָה
 86 נְמִי – גם אפשר לעשות כן. ואם כן אין לנו לומר שיביא קרבן
 87 ולכתחילה יתן את הדם שלא כהוגן.

משנה

88 הָאוּמֵר לְבָנָיו, הֲרֵינִי שׁוֹחֵט אֶת הַפֶּסַח עַל – בעבור מי שיעלה מִכֶּסֶם
 89 רְאִישׁוֹן לִירוּשָׁלַיִם, בֵּין שְׁחֵבְנִים הֲרִאשׁוֹן אֶת רְאִישׁוֹ וְרוּבּוֹ לִירוּשָׁלַיִם,
 90 זָכָה בְּחֻלְקוֹ בַּקֶּרְבָּן, וּמְזַבְּחָה אֶת אַחֲיוֹ עִמּוֹ.
 91

גמרא

92 שנינו במשנה, שיכול אדם לשחוט את הפסח על מי מבניו שיעלה
 93 ראשון לירושלים. אומרת הגמרא: שְׁמַע מִיָּנָה – מוכח מכאן, שִׁישׁ
 94 בְּרִירָה – שדבר שלא היה מבורר, ונתברר אחר כך, אנו אומרים
 95 שנתברר שאף מתחילה היה הדבר כן, שהרי כאן במשנתנו, בשעה
 96 שנשחט הפסח, לא היה ידוע מי יכנס ראשון, וכשנכנס הראשון,
 97 אנו אומרים שהוברר שמתחילה נשחט הפסח בשבילו. דוחה
 98 הגמרא: אֵמָר רַבִּי יוֹחָנָן, באמת המשנה מדברת באופן שהמנה את
 99 כולם על הפסח, ומה שאמר האב ששחט על מי שיעלה ראשון
 100 לירושלים, רק כְּדִי לְזַרְזֵן בְּמִצּוֹת קְאָמַר להם בלשון זו, כדי שכל
 101 אחד מהם יודרו למצוות ויהיה ראש לאחיו ויזכו אחיו על ידו.
 102 ומביאה הגמרא ראייה לפירוש של רבי יוחנן: דִּיקָא נְמִי – וכן מדויק
 103 גם מִדְּקַתְּנִי – ממה ששנינו בהמשך המשנה, וּמְזַבְּחָה אֶת אַחֲיוֹ עִמּוֹ,
 104 דְּאֵי אֲמַרְתָּ בְּשִׁלְמָא – אם תאמר דְּאֲמַנְיָהוּ מַעֲקָרָא – שמתחילה
 105 המנה האב את כולם, שְׁפִיר – מובן הדבר, איך יכול לזכות את
 106 אחיו עמו, אֵלָּא אֵי אֲמַרְתָּ דְּלֵא אֲמַנְיָהוּ מַעֲקָרָא – שלא המנה האב
 107 מתחילה את כולם, קשה, איך יכולים אחיו לאכול מהפסח, וכי
 108 לְבַתֵּר דְּשָׁחִיט מִי קָא מְתָמְנוּ – האם לאחר שנשחט הפסח ניתן
 109 להימנות עליו, וְהָא תַּנּוּ להלן בסמוך, שְׁנִמְנִין על הפסח, וּמוֹשְׁבִין
 110 דִּיחֵן מְנִינוּ – ממה שנמנו עליו, רק עַד שִׁישְׁחַט הַפֶּסַח, אבל לאחר
 111 שנשחט הפסח, אי אפשר להימנות עליו, ואם כן איך מוכח
 112 הראשון את אחיו עמו, אלא ודאי שְׁמַע מִיָּנָה – מוכח מכאן,
 113 שהמשנה מדברת באופן שמתחילה המנה את כולם. ומוכיחה
 114 הגמרא כתירוץ זה מברייתא: תַּנּוּ נְמִי הֵבֵי, שהיה מַעֲשֶׂה שאמר
 115

1 מְשֻׁם דְּאִיבָא – שיש בשלמים חֵף וְשׁוֹק בְּהִנָּם הוּא דְּאִבְלִי לִיה –
 2 שצריך ליתן לכהנים לאכול אותם, ואם יתנו כן, לא יוכלו לתתם
 3 לכהנים, שמה קרבן זה פסח הוא, ואינו נאכל אלא למנויו,
 4 וכשהוא נותן את החזה ושוק לכהן, הרי הוא מאכיל את הפסח
 5 שלא למנויו.
 6 שואלת הגמרא: וְנִתְּי – ויביא כָּל חֵד וְחֵד מֵהֶם בְּהֵן בְּהִרְיָה וְיַחַד
 7 עִמּוֹ, וימנה אותו על פסחו, ויתן לכהן את החזה והשוק. דוחה
 8 הגמרא: הָאֵי בְּהֵן חֵיבֵי דְּמִי – איזה כהן שאלת שיביא כל אחד מהם
 9 עִמּוֹ, אֵי – אם כוונתך לכהן דְּעִבְדֵי פְּסַח – שכבר עשה פסח בפסח
 10 ראשון, הרי לא ניתן להמנותו על הפסח משום שיש לחשוש
 11 דְּיִלְמָא – שמה מי שממנה אותו הוא אותו שפסחו הראשון היה
 12 בעל מום, וְהָאֵי – וקרובן זה שהוא מביא עכשיו, פְּסַח הוּא, ואם
 13 יאכל הכהן ממנו, נִמְצָא פְּסַח נֶאֱכַל שְׁלֵא לְמַנְיָו, שכיון שכבר יצא
 14 כהן זה ידי חובתו, אין מינויו עליו כלום, וְהָאֵי – ואם כוונתך לכהן
 15 דְּלֵא עִבְדֵי פְּסַח – שעוד לא עשה פסח, הרי יש לחשוש דְּיִלְמָא –
 16 שמה קרבן זה שְׁלָמִים הוּא, ונמצא דְּלֵא עִבְדֵי פְּסַח – שלא הקריב
 17 הכהן קרבן פסח אף בפסח שני.
 18 שואלת הגמרא: וְנִתְּי כָּל הַמְּשֶׁשֶׁ שֶׁנִּתְּעַרְבוּ עֵרוֹת
 19 פִּסְחֵיהֶם, חֵד בְּהֵן דְּלֵא עֶבֶר פְּסַח – כהן אחד שלא הקריב פסח,
 20 וְנִמְנִי עִילוּיָהּ הֵנִי הַמְּשֶׁשֶׁ פְּסָחִים – וימנו את הכהן על כל חמשה
 21 קרבנות הללו, דְּמַמְּשָׁה נִפְשָׁךְ אִיבָא חֵד דְּלֵא עִבְדֵי פְּסַח – שהרי ודאי
 22 ברור הוא שיש בהם אחד שלא עשה פסח, ויתנו שהכהן נמנה עם
 23 אותו אחד שלא עשה פסח, וְקָא נִפְקִי בִּיה – ויצאו כולם ידי חובתם
 24 במה שהם מקריבים עכשיו, שהכהן יאכל את החזה ושוק של כל
 25 הקרבנות, ונמצא שודאי אכל גם מהפסח, ומדוע אמרו שאינם
 26 מביאים פסח שני.
 27 מתרצת הגמרא: אֵלָּא הטעם שאינם מביאים פסח, ומתנים שאם
 28 יצאו כבר ידי חובה בראשון, שיהיה זה שלמים, הוא מְשֻׁם
 29 שהמתנה כן, נמצא דְּקָא מְמַעִיב – שהוא ממעיט בזמן אֲכִילַת
 30 הַשְּׁלָמִים, דְּאֵילוּ פְּסַח, נאכל לַיּוֹם וְלַיְלָה, וְאֵילוּ שְׁלָמִים נאכלים
 31 לְשֵׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אַחֵד, כלומר, שהם נאכלים ביום ההקרבה וביום
 32 שלמחרת, ובלילה שבניהם, וכיון שהם חוששים שפסחים הם אין
 33 שואלים אותם יותר מיום ולילה, ולאחר זמן זה ישרפו אותם,
 34 ונמצא שאותם קרבנות שלמים הם, נשרפו כשהיו כשרים
 35 לאכילה.
 36 שואלת הגמרא: וְנִתְּי – ויביאו כל אחד קרבן, ויתנו שאם יצאו
 37 כבר בפסח ראשון, תהיה בהמה זו כקרוב מותר הַפֶּסַח, וְנִימָא –
 38 ויאמר כל אחד מהם, אֵי דִּירִי – אם שלי היה הַפְּעֵל מוּם, הָאֵי
 39 דְּאֵייתִי הַשְּׁקָא נִתְּי פְּסַח – מה שאני מביא עכשיו יהיה פסח, ואֵי
 40 דִּירִי תָם הוּא – ואם שלי היה תם, נִתְּי הָאֵי דְּאֵייתִי הַשְּׁקָא שְׁלָמִים
 41 – מה שאני מביא עכשיו יהיה שלמים כדן מותר הפסח, ובאופן זה
 42 אינו ממעט את זמן אכילתו, משום דְּשִׁלְמִים של מותר הַפֶּסַח נֶאֱכַל
 43 גם כן רק לַיּוֹם וְלַיְלָה אַחֵד.
 44 דוחה הגמרא: וְכִי מַפְרִישִׁין תְּחִלָּה לְמוֹתְרוֹת – וכי ניתן להביא
 45 בהמה שלא הקדישה לפסח ולהקדישה מלבתחילה שתהיה
 46 קדושה כמותר הפסח.
 47 שוב שואלת הגמרא: וְנִמְדָּהוּ וְנִתְּי מוֹתֵר הַפֶּסַח – ויטרוהו ויחפשו
 48 אנשים שנתורו להם קרבנות שהפרישו לפסח, או מעות שהפרישו
 49 לקרבן פסח ויקחו מהם בהמות לקרבן פסח, ויתנה כל אחד שאם
 50 לא יצא ידי חובה, יהיה קרבן זה לפסח, ואם יצא כבר, ישאר
 51 הקרבן מותר הפסח כמו שהוא עבשיו.
 52 מתרצת הגמרא: אֵלָּא הטעם שאין אומרים שיביאו פסח ויתנו
 53 שאם יצאו כבר ידי חובה בראשון, שיהיה זה שלמים, הוא מְשֻׁם
 54 שאין פסח ומותר פסח שווים לענין סְמִיכָה, דְּאֵילוּ פְּסַח לֹא כְּעִי –
 55 אינו טעון סְמִיכָה, וְאֵילוּ מוֹתֵר הַפֶּסַח כְּעִי – טעון סְמִיכָה, שהרי
 56 הוא קרב לשלמים, ולכן אין להתנותו כן, כיון שיהיה אסור לסמוך
 57 עליו, שיש לחשוש שמה פסח הוא, ובמעשה הסמיכה הרי הוא
 58 עושה עבודה בקדשים.
 59 עושה הגמרא: הָא תַּנּוּ – אמנם יישבת מדוע אינם יכולים להביא

פסחים. פרק שמיני – האשה דף פט עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזלץ) קי"ז רש"י

1 **האי** כהן היכי דמי אי דעבד פסח בו – ואם תאמר: וניתי כהן קטן? ויש לומר: דעריפא מינה
 2 פריך. ו**ניתי** מותר פסח – לא כפירוש הקונטרס שיקדיש לשם מותר אם שלו היה
 3 תם דבוה לא היה טועה הגמרא. אלא נראה לרבינו יצחק שיקדיש לפסח, ואם בעל מום שלו
 4 – יצא בוה, ואם לאו – יצא מותר פסח. ופריך: דלא הוי מותר פסח אלא היכא שהופרש
 5 לגמרי לפסח, וניתורת.

6 **ונטרחו** וניתי מותר פסח – ואם תאמר: ואיך
 7 יכשר מותר זה לפסח? ואלא לקמן בפרק
 8 "מי שהיה טמא" (צט"א, פליגי רבי יוסי ורבי יהודה
 9 אי בעינן אחר מבני חבורה ראשונה, אבל כולי
 10 עלמא מודו דאם נשאר שעה אחת בלא בעלים –
 11 דלא חוי תו לפסח? ויש לומר: הכא כשהפריש שני
 12 פסחים לאחריהו, וניתורת לו אחד, דאינו נפסל
 13 משום שהתירוהו יחידי, ואם תאמר: אבתי למאן
 14 דלא בעי עקירה – שלמים לשם פסח שקחיתו!
 15 ועוד: איך ימכרהו? האמר לקמן המוכר עולתו
 16 ושלמו לא עשה כלום? ויש לומר: כיון דאיכא
 17 אינש דצריך ליה – לכולי עלמא בעי עקירה,
 18 כדאמרין ב"מנדי שחט" (לעיל סד, א) כגון שהיו
 19 בעלים טמאי מותים. ואי מותר פסח במעות איירי,
 20 כדפירש בקונטרס – אתי שפיר.

21 **דאילו** פסח ליום לילה – קשה לרבינו יצחק:
 22 דתנן פרק קמא דברכות (ב"א): כל
 23 הנאכלין ליום אחד – מצותן עד שיעלה עמוד
 24 השחר. וקאמר בגמרא (שם ט"א): ואילו אבילת
 25 פסחים לא קתני, ורמינן קריאת שמע והלל בו
 26 ואבילת פסחים מצותן עד שיעלה עמוד השחר.
 27 ומאי קא פריך? הוא הכא משמע דשייך למיתני
 28 גבי פסח יום ולילה, ואם כן הוי בכלל הנאכלין
 29 ליום ולילה דקתני תתם? ויש לומר: דהתם הוה
 30 ליה למיתני בהדיא, אם איתא דנאכל עד עמוד
 31 השחר, לאפוקי ממשנה ד"איהו מקומן" (ובחים
 32 נו"ב) דקתני אינו נאכל אלא עד חצות והיינו
 33 מדאורייתא, דומיא דאחריני. וכיון דלא קתני ליה
 34 בהדיא – שמע מינה דסבר דאינו נאכל אלא עד
 35 חצות, כמשנת "איהו מקומן".

36 **ואילו** פסח לא בעי סמיכה – סבירא ליה
 37 סמיכה בכל כור בעינן, דאי לא בעינן
 38 אלא כל דהו – לא הוי עבודה בקדשים. ובי"אין
 39 דורשי' (תניגה ט"ב) פלוגתא דתנאי היא.

40 **הני** מילי ידעבד – והוא הדין דאבולוהו אמרינן
 41 הכי: אסמיכה האמתנות אונתור. ותימא: וכי
 42 בשביל דשמו יהיה נותר או משום סמיכה דלא
 43 מעבבא או לא יעשו מתנות כהלכתן, יכנס לידי
 44 ספק ברת? ויש לומר: דטוב שיהיה ספק ברת בשב
 45 ואל תעשה, ממה שיעשו רובם שלא כהוגן, כי
 46 כבר רובם עשו פסח. **אלא** אי אמרת דלא
 47 אמניננו בו – תימא: דבפיק "אין בין המודר"
 48 (נדרים ל"א) מסיק בבי זירא אליבא דרבי יוחנן
 49 מהך משנה דשה לבית אבות לאו דאורייתא, דאי
 50 דאורייתא – אבישרא קאי, ומכבה להון. והבא
 51 מוקף לה רבי יוחנן בדאמניננו מעיקרא: ויש לומר:
 52 דהבא הכי פירושו: אי אמרת בשלמא דחשוב
 53 כאילו אמניננו מעיקרא, דאין צריכין מינו, והיינו
 54 טעמא דשה לבית אבות לאו דאורייתא – שפיר.
 55 אלא אי אמרת איני חשוב אמניננו מעיקרא,
 56 אלא צריכין מינו, דשה לבית אבות דאורייתא –
 57 אמאי מכה אחיו עמו? דפשיטא שלא המנה כולם
 58 קודם שחטו, מוקאמרו: הריני שוחט על מי
 59 שיעלה מכם ראשון.

דעות

1 **משום דאיכא** חוה ושוק – דשלמים, שצריך לינתן לכהן ואי אפשר לתת. והא כל חד
 2 וחד שמוא האי הוי פסח, ונמצא מאבילו לכהן שלא נמנה עליו. וניתי כל חד וחד –
 3 מינייהו חד כהן, ונימניה אפסחו. הכי גרסינן: וניתי בולחו חמשה חד כהן **דלא** עבד פסח
 4 ונמניה בהדי כל חד וחד – דממה נפשך איכא חד דקא נפיק ביה, ויאכל חוה ושוק
 5 של כולם. דקא **טמקם** כאבילה השלמים –

6 בזמן אבילותו, שאוכל את כולם ליום ולילה
 7 ושורף את הנותר. ואם שלמים הוא – עדיין
 8 אינו נותר, ונמצא שורף קדשים כשרים. וניתי
 9 במותר הפסח – מתחלתו יתנה עליו: אם שלי
 10 תם היה – זה יהיה מותר הפסח, שהוא קרב
 11 שלמים, והוא כפסח שנאכל ליום ולילה. והכי
 12 תניא בתוספתא דובחים בפרק (הפסח
 13 שנתערב). ומשני: אין מפרשישן קרבן מתחלה
 14 לשם נותר, שהיאך יכול להיות מותר הפסח,
 15 והרי שם פסחו לא חל עליו מעולם, שהרי זה
 16 כבר יצא. ונפרחו וניתי במותר הפסח –
 17 יבקשו אנשים שנתותר להם פסח חי, או
 18 מעות פסח, ויקחו מהן בהמות, ויתנה כל אחד
 19 על שלו: אם שלי בעל מום היה – הרי זה
 20 פסח, ואם לאו – הרי הוא ממות שהוא. מותר
 21 הפסח לשלמים, ונאכל ליום ולילה. כפי
 22 סמיכה – ואי אפשר לסמוך על זה, שמוא פסח
 23 הוא. וקא עביד עבודה בקדשים. קרבן נשים
 24 – לא בעי סמיכה. פסח בשפיכה – בנחת מן
 25 המזרק לקיר המזבח כנגד היסוד. דנפקא לן
 26 מתן דם דפסח מידים זבחיך ישפ", במסכת
 27 זבחים בפרק "בית שמוא" (ל"ב). ובשלמים
 28 כתיבא זריקה, שזרק שזרק למזרק
 29 מן המזרק למזבח. ואין מתן אצבע אלא
 30 בחטאת, ודכתיב בה "באצבע". אבל בכל שאר
 31 קרבנות "זורק" כתיב, זורק כנגד הקרן עד
 32 שהדם ניתן לקרן מערבי וקרן דרומי. לכתחלה
 33 נפי – בתמיה. **משנה** על מי שיעלה –
 34 משמע שאינו ממנה עליו אלא הראשון. ומובה
 35 **את אחיו עמו** – בגמרא מפרש היכי מתמני.
 36 ומתריך: דאמניננו אבהון מעיקרא, וכדי לזרז
 37 קאמר, שזורז כל אחד להיות ראשון, ויהיה
 38 הוא ראש לאחיו שיזכר על ידו, וכך הודיעים.
 39 **גמרא** שמע מינה יש ברידה – קא סלקא
 40 דעתך דלא אימנו אלא חד. כדי לזרז – וכולן
 41 אימנו עליו, בין ראשון בין אחרון. תניא נמי הכי
 42 – דמשום זריזות נקט. **משנה** נמנין – הררצה
 43 לימנות. ונמשכין – הררצה לימשך. עד שישחט
 44 – אבל משנשחט – אין נמנין עליו, ואין מושכין
 45 הימנו. אפילו לרבי שמעון דפליג, ואמר עד
 46 שירוק – הא מוקים דלימשך הוא דפליג, אבל
 47 בלימנות מודה. **גמרא** דאף על גב דנמנין עליו
 48 חבורה [זו חזוין ונמנין עליו חבורה] אחרת –
 49 כל חבורה שלימה שנימנו על פסח אחד ימשכו
 50 כולן ידיהו דימנו. ודלא כרבי יהודה דאמר לקמן
 51 בפרק "מי שהיה טמא" (צט"א): ובלבד שיהיה
 52 אחד מבני חבורה ראשונה קיים עליו. מחלוקת
 53 לימשך – בהדיא קאמר רבי שמעון עד שירוק.
 54 **אם ימנע הבית** – אם באו לימנע ולמשך
 55 מהיות משה – בעוד היותו לשה יתמעט.
 56 מחיותיה – בעודו בחיים. מהווייתיה – קודם
 57 גמר עבודותיו.

משנה
 44 **ידיהן ממונו עד שישחטו**, רבי שמעון אומר: נמנין עד שישחטו, ומושכין עד שירוק הדים.
 משנה

1 דעות שאני — אף על גב דלא אבלי כולוהו אלא כחד. תימנה לרבינו יצחק: מה צריך לשנויי
2 הכי? ליתא ליה דשאני הבא דלא שייך למימר הא קבילתון, ולא דמי כלל לידיו של
3 אחד מן יפות. ויש לומר: דאיצטרך לשנויי הכי, דלא נידוק (ואיפכא: דוקא) ממנה אחרים
4 דלא מצי למימר הא קבילתון, והא ידיו יפות, דמצי למימר קבילתון — אין רשאין ליתן

5 חלקו. ומעיקרא הוה בעי למיפשט דהוי כידיו
6 של אחד מן יפות — הוה מצי למפרך: אדרבה,
7 איפכא מסתברא. לכך משני דלא מצי למיפשט
8 מידי. בני חבורה רשאין לחלק או לא — ואם
9 תאמר: אמאי לא פשטי ממתניתין, דדוקא אם
10 המנה האחרים עמו רשאין ליתן חלקו? ויש לומר:
11 דאיכא למידחי, דבלא ממנה נמי רשאין לחלק.
12 והא דנקט ממנה — משום דבכל ענין מיירי, אפילו
13 המנה שלא לחלק, ואם ממנה רשאין לחלק. אבל
14 ברייתא לא מצינן למידחי, דפשיטא דאם התנו
15 שלא לחלק, אפילו אחד מהם ידיו רפות — אי
16 רשאין ליתן חלקו, דמסתמא על דעת כן התנו.
17 דאם אין אחד מהן ידיו רפות — אין דרך לחלק
18 בלא תנאי.

19 מעות כל שהן יפלו לנדרה — קצת קשה
20 לרבינו יצחק: דרשא מיירי כשהקדיש
21 מעות לשם פסח, כדמוכח בסמוך, וסיפא מיירי
22 במעות חולין. דאי הקדיש לשלמים — איך יפלו
23 מעות לשלמים לנדרת ציבור, ויקריבו מהן עולות
24 לקיץ המזבח.

25 ומאחר דלא עשה ולא כלום אמאי יפלו
26 לנדרה — פירושו: אי אמרת בשלמא
27 דעשייתו מועלת — אתי שפיר, דקסינן ליה שלא
28 ירגיל לעשות כן פעם אחרת. אבל כיון דלא עשה
29 ולא כלום — אמאי קנסינן ליה, כיון שאין ממש
30 בעשייתו ומשני ממוקם קנסינן ליה.

31 וזה הפרש מעות לפסחו כו' — דאי במעות
32 חולין — מאי קא משמע לן? פשיטא שהן
33 חולין, דלית לן למיקנסיה כמו בספא, כיון דשרי
34 למנות אחרים על פסחו, ואם תאמר: אפילו אי הו
35 מעות חולין מעיקרא, מכל מקום איך יבול למנות
36 אחרים אחר שהקדישו? כיון דסבר דאפילו בנעות
37 לא משייר, וכל שכן בפסח דלא משייר, מדקשיא
38 ליה איך הקדש חל על הקדשו ויש לומר: דאף על
39 גב דלא משייר ביה מידי — על דעת כן מקדישו,
40 שיצאו כל אשר ימנה עליו. דקרא כתיב (שמות
41 יב): "ולקח הוא ושבטו", ותכתיב ביה (שם): "תבטור"
42 משמע דבכל ענין, אפילו הקדישו כבר, משום
43 דעת האדם כן.

כי

33 - אין ידיו יפות - לא. שמע מינה. רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע עריבו
34 ריפתא בהדי הדדי. אדאכיל רב הונא בריה דרב יהושע חדא, אכיל רב פפא ארבע. אמר
35 ליה: פלג לי! אמר ליה: קבילתון. איתביה כל הגי תיובתא, ושני כדשנינן. איתביה בני
36 חבורה. אמר ליה: התם - דאמרי ליה: כי קבילתון - לתקוני זביחה. איתביה סיבולת,
37 פלג ליה. אזל עריב בהדי רבינא. אדאכיל רב הונא בריה דרב יהושע חדא - אכיל רבינא
38 תמינא. אמר: מאה פפי ולא חדא רבינא! תנו רבנן: הממנה אחרים עמו על פסחו
39 ועל הגינתו - מעות שבידו חולין. והמוכר עולתו ושלמיו - לא עשה ולא כלום,
40 ומעות פל שהן יפלו לנדרה. וכי מאחר דלא עשה ולא כלום, מעות אמאי יפלו
41 לנדרה? אמר רבא: קנסא. ומאי "פל שהן" - אף על גב דלא הוו שוין אלא ארבעה,
42 ויהבו ליה חמשה. אפילו בתייהא יתירא נמי קנסוהו רבנן. אמר עולא, ואיתמיא רבי
43 אושעיא: אפשר דעי חכרין בבליא מעמא דהיא מלתא: זה הפרש מלה לפסחו וזה
44 הפרש מעות לפסחו, היאך הקדש חל על הקדש, דקתני: "מעות שבידו חולין?"

1 משנה הממנה אחרים על פסחו — אחד מבני חבורה שהמנה אחרים עמו על חלקו,
2 בלא דעת חבורה. רשאין — לומר לו: טול חלקך וצא ואבול אתה וחבורתך את חלקך.
3 דאית ליה להאי תנא פסח נאכל בשתי חבורות. נמרא ידיו יפות — לישנא מעליא,
4 ממחר לאכול הרבה. קבילתון — קבילתני עליכם לאכול בכל כחי בדמים הללו. לתקוני
5 זביחה — שלא ידא נותר, ושיערוך למאכל
6 שאר בני אדם. לאו משום דתות ליה כו' — שידו
7 עמו אוכלין. דעות שאני — אין בני חבורה
8 מרוצין להיות כל אלו הדעות בחבורתם, שמא
9 יעכבו עליהם הסעודה. ולא משום אכילה
10 יתירתא, אלא אפילו לא אבלי כולוהו אלא כחד
11 גברא, מצו מעכבי עליה. כמלא כריסו ממנו —
12 כדאמרין ביכיצד צולין (לעיל פ"א). שאין
13 האוכל אוכל בשתי מקומות. לא רצו לא —
14 אלמא משום שירחא דהרי ביה. הבא נמי, משום
15 פסידא דהרי ביה. לאמרחין לידך לא קבילתון
16 — אבל ידיו יפות, מדלא בדקו אחריו — שמע
17 מינה בכל מאכלו קבילו עליין. סיבולת —
18 תערוכת סעודה של כל ימות השנה. מאי ולא
19 עוד — מאי אולמיה הא מהא. לתקוני זביחה —
20 כמדת איש אחד. דלצוותא — ואיכא למימר
21 משום צוותא קבילה עליה בכל מאכלו. רשאין
22 לחלק — לחלק פסח ביניהן לכל אחד חלק
23 המגיע. או אין רשאין לחלק — אלא אוכלין
24 כאחד, ונותנין המנות לפניהם, כשאר סעודות.
25 שמע מינה — אין רשאין לחלק. כל הני תיובתא
26 — הממנה אחרים, השמשו. איתביה בני חבורה
27 — מרשייה, דקתני: טול חלקך. ושני ליה בהתיא
28 משום דלתקוני זביחה קבילה, וכמדת איש אחד.
29 אבל את צוותא קבילת עלך, וניחא עלך צוותי
30 קבולי עלך ככל סעודתי. ועל חנינו — חגיגת
31 ארבעה עשר, שאף היא באה לכל המניין.
32 מעות שבידו — שלקח מן הנמנין הללו. חולין
33 — כדמפרש טעמא לקמיה, שאף על פי
34 שהמנה כבר הקדיש מעותיו לכך, והממנה
35 כבר קבילתו פסחו — מתחללין המעות על
36 הפסח, וטעמא מפרש. המוכר עולתו —
37 להתכפר בה אדר — על עשה כלום, ואין
38 העולה קריבה אלא לשם בעלים הראשונים.
39 ומעות כל שהן — כל מה שקיבל מן העולה
40 והשלמים, ואפילו יותר על כדי דמיון — יפלו
41 המעות לנדרת ציבור, לשופרות שהיו במקדש
42 שהיו מקריבין מהן עולות לקיץ המזבח. ולקמיה
43 פריך: מאחר דלא עשה ולא כלום, אמאי יפלו
44 דמיה לנדרה? אמר רבא קנסא — קנסו רבנן
45 לקונה דלא ליקני זימנא אחריתי עולה ושלמים
46 דאחר, ואיהו הוא דאפסיד אנפשיה, דלא הוה
47 ליה למיקני כפרת אחרים. וכי האי גונא נמי
48 אמרי אינשי. לאו עבכרא גבא, אלא חורא גבא.
49 כלומר, המוכר לא פשע, אלא הקונה, הלכך
50 מעותיו נדבה. אף על גב דשריא ארבעה ויהבו
51 ליה חמשה — לא אמר אישתבח דמתנה
52 בעלמא הוא דיבה ליה, ולא ליקנסיה. אפשר
53 ידעין כו' — והלואי שיהו יודעין טעם זה
54 ויודיענו. היאך — מעות הקדש חל על טלה
55 הקדש אדר, לצאת הקדש של מעות לחולין?
56 מי הוציאן למעות (של חולין)? אילו היה נותן
57 בבהמת חולין — היתה נתפסת בקודשתו
58 המעות, והן יצאו לחולין. אבל עכשיו, מה
59 נתפס תחתיהם שיצאו הם לחולין? והא ליכא
60 למימר, במעות שלא הוקדשו עסקינן. דאם כן,
61 מאי למימרא?

פסחים דף פט עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שלישי) קיט

משנה

גמרא

מכר, שכמו כן מי שידי יפות אינו יכול לכופם לאכול עמו יחד, 58
 מאחר שיש להם הפסד בכך. דוחה הגמרא: שאני היתם – שונה 59
 הדין שם בשמש שאינם חייבים לבוא ולאכול עמו, משום דאמר 60
 ליה – שיכולים הם לומר לו, כי קבלניך אדעתא דנפיקך קמן – מה 61
 שקבלנוך שתצטרף לחבורה היה זה על דעת שתטרח אתה לפנינו, 62
 אולם למטרת לן לדיך לא קבלניך – לא קבלנוך כדי שנטרח אנו 63
 בשבילך, אבל מי שידי יפות, כיון שלא בדקו אחריו כמה הוא 64
 אוכל, יש לנו לומר שקבלוהו עליהם אף על מנת שיאכל יותר 65
 מהשיעור הרגיל. 66
 תא שמע, ששינו בברייתא (תוספתא פ"ז ה"י), בני חבורה שקהי ידיו 67
 של אחד מהן יפות, רשאין בני החבורה לומר לו מול חלקך וצא, 68
 ולא עוד – ולא אמרו כן רק בחבורה של אוכלי פסח, אלא אפילו 69
 חמשה נעשו סיבולת – שהצטרפו יחד לעשות סעודה בשאר ימות 70
 השנה, אם היו ידיו של אחד מהן יפות, רשאין בני החבורה לומר 71
 לו מול חלקך וצא. מסיקה הגמרא: שמע מינה – אכן מוכח מכאן, 72
 שאם היו ידיו של אחד מהן יפות, יכולים בני החבורה לומר לו טול 73
 חלקך וצא. 74
 הגמרא מבארת את דברי הברייתא, ושואלת: מאי – מה בא התנא 75
 להוסיף באמרו 'ולא עוד', כלומר, איזה חידוש יש בסעודה של כל 76
 השנה יותר מחבורה של פסח. משיבה הגמרא: לא מיבעיא קאמר 77
 ברייתא זו שנשית בדרך של אין צריך לומר, דלא מיבעיא – שאין 78
 צריך לומר בחבורת הפסח, שודאי יכולים לומר לו טול חלקך 79
 וצא, משום דמיני אמרי ליה – שיכולים הם לומר לו, כי קבלניך 80
 לתקוני וביקה – לא קיבלנו אותך שתצטרף לחבורתנו אלא כדי 81
 לתקן את הקרבן שלא יסאר ממנו נותר, אלא אפילו בסיבולת 82
 [סעודה של שאר ימות השנה] נמי – גם כן, אף שהיה מקום לומר 83
 שאין יכולים לסלקו, דצווקא בעלמא הוא – שהלא הצטרפו עמו 84
 רק משום שרוצים הם לאכול יחד, ויש לנו לומר שהסכימו 85
 להצטרף עמו אף אם יאכל יותר מהם, חידשה הברייתא שאף 86
 באופן זה רשאין הם לומר לו מול חלקך וצא. 87
 הגמרא מביאה לשון אחרת בספק הגמרא שהובאה לעיל: איבא 88
 דאמרי – יש שאמרו ספק זה באופן אחר, דהא לא איבעיא לן – שלא 89
 הסתפקנו כלל באדם שידי יפות, שבזה ודאי יכולים שאר בני 90
 החבורה לומר לו טול חלקך וצא. אלא הכי הוא דאיבעיא לן – כי 91
 היה הספק, בני חבורה שתלקם רוצים לחלק את הפסח ולתת לכל 92
 אחד את חלקו לפני, האם רשאין הם לחלק, כלומר, האם יכולים 93
 הם לכוף את שאר בני החבורה לכך, או שאינן רשאין לחלק, שכל 94
 זמן שאין כולם רוצים בכך אין האחד יכול לכוף את חברו, אלא 95
 נותנים את כל הפסח לפני כולם. 96
 הגמרא פושטת את הספק: תא שמע, ששינו בברייתא, בני חבורה 97
 שהיו ידיו של אחד מהן יפות, רשאין שאר בני החבורה לומר לו 98
 מול חלקך וצא, ומדייקת הגמרא: מבואר בברייתא שרק אם אחד 99
 מבני החבורה ידיו יפות, אין – יכולים לתת לו את חלקו ולהוציא 100
 מחבורתם, אבל אם אין ידיו יפות, לא – אינם יכולים לכוף האחד 101
 את חברו לחלק את הפסח. מסיקה הגמרא: שמע מינה – אכן מוכח 102
 מכאן, שאין חלק מבני החבורה יכולים לכוף את שאר בני החבורה 103
 לחלק. 104
 הגמרא מביאה מעשה מענין הספק שדיברה בו: רב פפא ורב הונא 105
 בריה דרב יהושע עריבו ריפתא ביהי הדי – עירבו את פתם לאכול 106
 יחד, אדאביל – עד שהיה אוכל רב הונא בריה דרב יהושע תדא – 107
 פת אחת, אכיל רב פפא ארבע, אמר ליה רב הונא לרב פפא, פלג 108
 לי – חלוק ותן לי את חלקי, אמר ליה רב פפא, קבילתון – הרי 109
 קיבלתני לאכול עמך, ובודאי קיבלת זאת עליך על מנת שאוכל 110
 כפי רגילתי. איתיה – הקשה לו רב הונא לרב פפא, כל הני 111
 תייבתא – את כל הקושיות שהביאה הגמרא לעיל והיינו, 112
 מהמשה שלנו ומהברייתא של שמש שאכלו, ושני בך שנינו – 113
 ותירץ לו רב פפא כפי שתירצה הגמרא לעיל, איתיה – ושוב 114
 הקשה לו רב הונא מהברייתא שהובאה לעיל שבני חבורה של 115
 פסח רשאים להוציא מחבורתם את מי שידי יפות, אמר ליה – 116

1 המשנה מבארת אופן שבו רשאים בני החבורה לסלק אחד מהם
 2 מהחבורה: אחד מבני חבורה של פסח הממנה עמו אדם אחר
 3 שאינו מבני החבורה פחלקו בפסח, בלא ידיעת שאר בני החבורה,
 4 רשאין בני החבורה ליתן לו – לממנה את שלו – את חלקו בפסח
 5 ולסלקו מסעודתם, והוא אוכל משלו יחד עם אדם זה שהמנה על
 6 חלקו, והן אוכלין משלהן, משום שיכולים בני החבורה לומר,
 7 שאינם רוצים לאכול יחד עם אדם זה שמינה בלא ידיעתם.
 8
 9
 10 הגמרא מסתפקת במי שאוכל הרבה האם רשאים בני החבורה
 11 להוציאו מחבורתם: איבעיא להו, בני חבורה שהיו ידיו של אחד מהן
 12 יפות – שממנה לאכול הרבה, מהו שיאמרו לו – האם יכולים שאר
 13 בני החבורה לומר לו מול חלקך וצא ואכול לבדך, כדי שלא
 14 תאכל יותר מחלקך. מי אמרינן – האם יש לנו לומר, שזה שידי
 15 יפות מצי אמר להו – יכול לומר להם, הא קבילתון – באותם דמים
 16 שנתתי כדי להשתתף עמכם, קיבלתם אותי על מנת שאוכל
 17 מהפסח כפי כוחי, או דילמא – שמו, מצי למימר ליה – יכולים הם
 18 לומר לו, כי קבילתון לתקוני וביקה – לא קיבלנו אותך אלא כדי
 19 לתקן את הקרבן שלא יהיה נותר, ושיערוך שתאכל כפי שאר בני
 20 אדם, אבל אדעתא דאבלת מפי מינן לא קבילתון – לא קיבלנוך על
 21 דעת שתאכל יותר מאתנו.
 22 הגמרא רוצה לפשוט את הספק ממשנתנו: תא שמע, שינו במשנה,
 23 הממנה אחרים עמו על חלקו, רשאין [בני החבורה] ליתן לו את שלו,
 24 והוא אוכל את שלו, והן אוכלין את שלהן, ומבארת הגמרא את
 25 הראיה ושואלת: מאי מעמא – מהו הטעם שיכולים הם להוציא
 26 מחבורתם, לאו – האם אין זה משום דהיו ליה – שהרי זה בידים של
 27 אחד מהן יפות, שכיון שמביא עוד אנשים שיאכלו עמו, חוששים
 28 בני החבורה שיקח יותר מחלקו, ועל כן אומרים לו טול חלקך וצא,
 29 ואי סלקא דעתך – ואם עולה בדעתך, שמי שידיו יפות מצי אמר
 30 להו קבילתון – יכול לומר לשאר בני החבורה, שקיבלתם אותי על
 31 מנת שאוכל כפי כוחי ואינכם יכולים לסלקני, אם כן יהיו האי –
 32 מנת זה שמינה אחרים על חלקו יהיה פאדם שידיו יפות, ומדוע
 33 יכולים לומר לו שיטול את חלקו ויצא, אלא ודאי מוכח מכאן,
 34 שמי שידי יפות, יכולים לומר לו שיטול את חלקו ויצא.
 35 דוחה הגמרא: אמרי, לא – אי אפשר לפשוט ספק זה מהמשנה,
 36 שהרי ברעות [יריבו אנשים שדעותיהם שונות] שאני – שונה
 37 הדין, כלומר, שמה ששינו במשנה שהממנה אחר על חלקו
 38 יכולים הם להוציאו, אין זה משום שהם אוכלים יותר מחלקו,
 39 אלא משום שאין בני החבורה רוצים שישב איש זה בחבורתם, דאי
 40 נמי תרויהו כחד מבני חבורה הוא דאביל – שאף אם שניהם יאכלו
 41 רק כבוד אחד, מצי אמרי ליה דלא ניחא לן אינש נוכרא נפן –
 42 יכולים לומר לו, שאין זה נוח לנו שישב עמנו אדם זר, ועל כן
 43 יכולים הם להוציאו מחבורתם, אבל אדם זה שידי יפות אינם
 44 יכולים להוציאו אף אם יאכל יותר מחלקו.
 45 הגמרא מביאה ראיות נוספות לפשוט את הספק: תא שמע – בא
 46 ושמע רביה לפשוט את הספק מברייתא, ששינו בברייתא, השמש
 47 שהוא מנוי על הפסח, שאכל ביה בשר מהפסח בצד התנוה, אם
 48 היה פקת, ממלא בריסו ממנו, כיון שאחר שילך משם, שוב לא יכול
 49 לאכול ממנו, משום שאסור לאכול מהפסח בשני מקומות כמבואר
 50 לעיל (פס), ואם רצו בני חבורה לעשות טובה עמו, כאן ויושבי
 51 בצדו, וואכלין עמו, דברי רבי יהודה, ומדייקת הגמרא מדברי
 52 הברייתא: שדווקא אם רצו לעשות עמו טובה, אין – באים הם
 53 ויושבים בצדו, אבל אם לא רצו, לא – אינם חייבים בכך, ואמאי –
 54 ומדוע אינם חייבים, ניחא להו הא קבילתון – הרי יכול לומר להם
 55 שכיון שקיבלתם אותי לחבורתכם חייבים אתם לבוא לאכול בצדי
 56 כדי שאוכל לאכול את חלקי בשלמותו. ומוכח שאינו יכול לכופם
 57 לבוא ולאכול עמו, מאחר שיש להם טירחה בדבר, ויש ללמוד

לבעלים, דהא תני בה – שהרי נאמר בברייתא, והמוכר עולתו
 ושלמיו לא עשה ולא בלום, והרי לדעת רבי יוסי הגלילי, אדם יכול
 למכור את שלמיו, מאחר שקדשים קלים ממון בעלים הם.
 מסיים אביי את דבריו: והשתא דאוקמייה – ועתה שהעמיד רבי
 אושעיא להיא – את אותה משנה בתמורה, כממנה זונה על פסחו
 בשכרה, ואמר שברייתא זו שהצריכה פסוק לכך כדעת רבי היא,
 שמע מינה – מוכח מכך, דקבירא ליה – שסובר רבי אושעיא בדעת
 רבי, שאפילו בפסחו משיר איניש בקדושתו, ואינו מקדישו לגמרי,
 כדי שכשימנה אחרים על פסחו ויתנו לו מעות שהוקדשו, יוכל
 להחפס את קדושת המעות על פסחו והמעות יהיו חולין. ולפי זה
 בודאי שאפשר לתרץ שמה ששינוי בברייתא בסוגייתנו שהמעות
 שבידו חולין הם כשיטת רבי היא, שהרי לשיטתו אדם מותר בין
 בקדושת המעות ובין בקדושת הפסח, ושוב אין להקשות כיצד
 המעות יוצאות לחולין.
 הגמרא מביאה את המשנה בתמורה שעליה דיבר רבי אושעיא.
 מבררת הגמרא: מאי היא דרבי אושעיא – מהי המשנה שעליה
 דיבר רבי אושעיא. מבארת הגמרא: דתנן (תמורה ל), נתן לה
 ו-לוונה) בהמות שהם מוקדשין למזבח פאתניה – בשכרה, הרי אלו
 מותרין להקריבם על המזבח, שאין איסור אתנן זונה חל עליהם,
 ואם נתן לה עופות החולין, הרי אלו אסורין להקריבה. מבארת
 המשנה: שאבמת היה לנו להתיר את העופות דין – בקל וחומר,
 וקח אם בהמות המוקדשים שהם חמורים שהמזבח פוסל בהן, אין
 איסור אתנן ואיסור מחיר כלב חל עליהן, עופות שהם קלים יותר
 מבהמות המוקדשין, שאין המזבח פוסל בהן מלהקדישם למזבח,
 אינו דין שאין איסור אתנן ומחיר כלב חל עליהן, תלמוד לומר (ברם)
 כג (ט) 'לא תביא אתנן זונה ומחיר כלב וגו' לבל נדר', ותיבת 'כל'
 ריבוי הוא, ובא לרבות את העופות, שיהו עושה איסורים אלו.
 ושאלו על כך בברייתא (שם): מאחר שעופות נפסלים באתנן ומחיר
 כלב, אם כן יש לתלמוד מהם קל וחומר לבהמות המוקדשין שיאסרו
 אף הם באתנן ומחיר, שמעתי מה עופות שהם קלים שאין המזבח
 פוסל בהן, אתנן ומחיר חל עליהן, בהמות המוקדשין שהם חמורים
 יותר מעופות שהמזבח פוסל בהן, וכי אינו דין שאתנן ומחיר חל
 עליהן. משיבה הברייתא: תלמוד לומר 'לבל נדר', שמשמעו הוא,
 פרוט נדר – להוציא את מה שהיה מוקדש כבר מקודם לכן, שאם
 נתנה באתנן זונה שאין חל עליו האיסור.
 ומקשה הגמרא (שם) על זה: אלא מבואר מדברי הברייתא דמעמא
 – שהטעם שקדשים לא חל עליהם איסור אתנן, הוא משום דתב
 רחמנא – שכתבה התורה 'לכל נדר', הא לאו הכי – אבל בלא
 דרשה זו, הוה אמנא – הייתי אומר שאף מוקדשים חל איסור אתנן
 עליהן, וקשה, הא – הרי אין אדם אוסר דבר שאינו שלו, וכיון
 שהקדשים אינם שלו, ואין יכול הוא לאסורם. ואמר רבי אושעיא,
 שהמשנה מדברת כממנה זונה על פסחו, ומשנה זו כדעת רבי היא,
 שסובר שאדם משייר בפסחו ואינו מקדישו לגמרי, והרי הוא
 ממנו ועל כן היינו סבורים שיכול הוא לאסרו, והוצרך הכתוב
 להשמיענו שאינו אסור.
 עתה הגמרא מביאה את דברי רבי לגבי פסח. מבררת הגמרא: מאי
 רבי – היכן מצינו שאמר רבי שפסח ממון הבעלים הוא. משיבה
 הגמרא: דתניא, נאמר בקרבן פסח (שמות יד) 'ואם ימעט הבית
 מהיות משה וקחן הוא ושכנו הקרב אל ביתו וגו', ופסוק זה נדרש
 כך, 'אם ימעט הבית מהיות משה', שימעט ביתו ולא יהיו לו די
 מעות לצרכי השה, כלומר לקנות בהם את צרכי הפסח, אזי
 מהיות משה, התיירו משה, כלומר, המצא לו חיתו משה זה,
 הדיינו שימנה את שכנו עמו, ובמענות שיתן לו שכנו יקנה את צרכי
 הפסח. אמנם דין זה הוא רק כשביתו התמעט מפרך אבילה –
 מצרכי אבילת הפסח, שאם אין לו די מעות לקנות צרכי אבילת
 הפסח, יכול להשתמש בדמי השה לצרכים אלו, ולא כשהתמעט
 מפרך מן – שחסר לו מעות לעשות בהם סחורה, שלכך אינו
 רשאי להשתמש בדמי השה, זו דעת חכמים. ורבי אומר, שיכול
 ליקח מדמי השה אף אם נתמעט ביתו מפרך מן, שאם אין לו

אביי מעמיד את הברייתא כדעת רבי שאמר בברייתא, שהמקדיש
 בהמה לפסח, והמנה עוד אנשים על הפסח, המעות שנתנו לו כדי
 להימנות על הפסח, חולין הם. ומבאר אביי שניתן לפרש את דברי
 רבי בשני אופנים: א. רבי אושעיא פירש, שקדושת הפסח מוגבלת
 היא, ושונה מקדושת שאר הקרבנות, שהפסח אף לאחר שהוקדש,
 ניתן לחלל עליו את קדושת המעות. ב. אביי עצמו פירש,
 שהמקדיש מעות כדי להימנות בהם על הפסח, מקדישם על מנת
 שכשינתנם לבעל הפסח, יהיו חולין. ומבאר אביי, ששני דרכים אלו
 בביאור דברי רבי תלויים בפירוש המשנה בתמורה (ל), שאמרה,
 שאם נתן לזונה בשכרה בהמה שקדושה למזבח, אין הבהמה
 נאסרת לקרבן משום איסור אתנן זונה, ומבואר בברייתא שם
 שלומדים כן מפסוק, ומשמע שלולי הפסוק היינו אוסרים את
 הבהמה, וקשה, כיצד יכול הוא לאסור את הבהמה, הרי בהמה זו
 כיון שהקדישה אינה שלו, ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו. וישנם
 שני אופנים לתרץ קושיא זו, וביאור דברי רבי תלוי בשני אופנים
 אלו.
 א. לאו דאוקמייה – אם לא שהעמיד רבי אושעיא להיא
 – לאותה משנה בתמורה (שם). כממנה זונה על פסחו בשכרה, ועל
 זה אמרה המשנה שאין הבהמה נאסרת משום אתנן זונה, ומה
 שמשמע בברייתא שלולי שהיינו לומדים זאת מפסוק היינו
 אוסרים את הבהמה, כדעת רבי היא, שאומר שהמקדיש בהמה
 לפסח, המעות שנתנים לו כדי להימנות על הפסח חולין הם,
 שסובר רבי אושעיא, שטעמו של רבי הוא משום שקרבן פסח ממון
 בעלים הוא, שהמקדיש את הפסח, משייר בקדושתו ואינו מקדישו
 לגמרי, ומשום כך לולא הפסוק היינו סבורים שיכול הוא לאסרו
 משום אתנן זונה, אם לא היה רבי אושעיא אומר כן, הוה מוקמינא
 לה להיא – הייתי אני מעמיד את אותה משנה בתמורה ככל
 קדשים קלים, והייתי אומר שמשנה זו הולכת אליה – בשיטתו
 דרבי יוסי הגלילי דאמר (ביק יב) שקדשים קלים ממון בעלים הוא,
 ולכן לולא הפסוק היינו סבורים שהם נאסרים כשהם ניתנים
 באתנן. אצל לא הייתי מעמיד את משנה זו בשיטת רבי, משום
 שהייתי אומר שרבי סובר שקפסח עצמו לא משיר איניש – אין
 אדם מותר בקדושתו אלא הוא מקדישו לגמרי, ומה שאמר רבי
 שהמעות הניתנים כדי להימנות על הפסח חולין הם, הוא משום
 שסובר רבי, שבמעות שאדם מפריש כדי להימנות בהם על הפסח,
 ודאי משיר איניש בקדושתם ואינו מקדישם לגמרי, דמעיקרא כי
 מפריש להו אדעתא דהכי מפריש להו – שמתחילה כשהוא
 מפרישם, הוא מפרישם על דעת כן שיוכל ליתן אותם בתורת
 חולין לבעל הפסח, ויכול בעל הפסח להשתמש בהם לצרכיו.
 ואמנם הא – הברייתא שבסוגייתנו שאמרה שהמעות שקיבל בעל
 הפסח תמורת המינוי חולין הם, בשיטת רבי היא, ומשום הכי
 המעות שפדיו חולין, (דבפסח לא משיר איניש) (ובמעות)
 (דבמעות) סובר רבי, שודאי משיר איניש – האדם המקדיש את
 המעות מותר בקדושתם, ונותנם לבעל הפסח בתורת חולין,
 דהיינו שהוא נותן לבעל הפסח מעות של חולין במתנה ובעל
 הפסח נותן לו את חלקו בפסח במתנה. ואילו הוה – אותה משנה
 בתמורה דקא מוקי לה – (שהעמיד אותה) רבי אושעיא ברבי, לא
 מוקמינא ליה אמא – לא הייתי מעמידה ברבי, כיון דבפסח עצמו
 לא משיר איניש – אין אדם משייר בקדושתו, וכיון שהקדישו אינו
 שלו ואינו יכול לאסרו באתנן זונה, ואף לולא הפסוק היינו יודעים
 שלא חל עליו איסור אתנן (ובמעות) משיר איניש דמעיקרא כי
 מפריש להו אדעתא דהכי מפריש להו, ולכן הייתי מעמידה ברבי
 יוסי הגלילי, שסובר שקדשים קלים ממון בעלים הם, ולכן היינו
 סבורים לומר שכיון שנתנה לזונה בשכרה הרי הוא אוסר אותה
 באיסור אתנן. ואולם הא – הברייתא שבסוגייתנו שאמרה
 שהמעות הניתנים כדי להימנות על הפסח חולין הם, ליבא לאוקמי
 – לא ניתן להעמידה ברבי יוסי הגלילי, ולפרש שהטעם שהמעות
 חולין הם, הוא משום שלדעת רבי יוסי כל קדשים קלים אינם ממון
 הקדש, אלא ממון בעלים, ולכך המעות שניתנים תמורתם שייכים

פסחים. פרק שמיני - האשה דף צ עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזלץ) קכא רש"י

1 אמר אביי אי לא דאוקמא רבי אושעיא - להא דתנן לקמן דאתנן חל על המוקדשים, בממנה לזונה על פסחו באתגנה. ואף על גב דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו - הכא אמרינן
 2 דאתנן חל עליו. ורבי היא - דאית ליה: פסח ממון בעלים הוא. דאמר לקמן: אף מכדי מקח. שאם ימעטו לו מעות לבעל הפסח ליקח חלוץ וטלית - ממנה אחרים עמו על פסחו,
 3 ונטל מן מעות ועשה צרכיו. אלמא: שלו הוא, ויכול לאוסרו. אי לא דאוקמא רבי אושעיא במסכת תמורה לההיא דכפרישית, אנא הייתי מוקי לה הדיא דאתנן בקדשים קלים,
 4 שנתן לה שלמים באתגנה, ויש בידו לאוסרו. ורבי יוסי הגלילי היא, דאמר בפרק קמא דבבא קמא (ב"ב.) קדשים קלים ממון בעלים הם. והאי מתינתא דלעיל דקתני מעות חולין -
 5 הזה מוקמינא כרבי, והוה אמיתא דהא דשרי רבי
 6 לעשות צרכיו במעות - לאו משום דפסח אית
 7 ביה שיוך בקדושתו ליתפס קדושת המעות
 8 בחולין שבו, אלא משום דוה שמפריש המעות
 9 שיוך בקדושתו לתתם מות חולין לבעל הפסח.
 10 והא ליכא לאוקמי כרבי יוסי, דהא קתני:
 11 בשלמים לא עשה כלום, וההיא דאתנן כרבי
 12 ובפסח, לא הייתי מוקי לה, דלא הוה סלקא
 13 דעתאי דפסח לרבי ממון בעלים הוא, שיהא
 14 בידו לאוסרו. דלא משייר איניש - בקדושת
 15 הגוף דבתמא, וטעמא דרבי דאמר אף מכדי מקח
 16 - משום דבמעוה משייר איניש לתתם מתת
 17 חולין בחזקת חולין, ומעיקרא אדעתא דרבי
 18 אפרשיניהו, ומשום הכי חולין הם. דוה שהפריש
 19 לפסחו ואחר כך הימנה אחרים עמו - מתנה
 20 בעלמא הוה דיהיב ליה. והך יתבו ליה ממעות
 21 חולין מתנה, והממנה זונה - מתנה הוא. שאין
 22 בידו למוכרו, ואין אתנן חל עליו. והשתא
 23 דאוקמא רבי אושעיא ליהוה בממנה זונה על
 24 פסחו - אלמא קא סבר רבי אושעיא פסח גופיה
 25 לרבי ממון בעלים. ושמינן מינה דאפילו בפסח
 26 משייר איניש, כל שכן מעות. וכל שכן דמיצטן
 27 לאוקמא דהך דקתני מעות שבידו חולין כרבי,
 28 דהא פסח חולין הוא, ויכול למוכרו, ומעות של
 29 אותו אחרים חולין הוה. וליכא לאקשויהו היאך
 30 הקדש חל על הקדש ליצאת לחולין. הרי אלו
 31 מותרין - כדיליף לקמן. עופות - תורים ובני
 32 יונה שאינן מוקדשין. שהמום פוסל בהם - אף
 33 משוהקדשו. אין אתנן חל עליהם כדיליף לקמן.
 34 עופות - חולין, שמום אין פוסל בהן
 35 מלהקדישם, דלא נאמר תמות וזכרות בעופות
 36 - אינו דין כו'. קל וחומר למוקדשין מעתה -
 37 שיהוה אתנן עליהן. אלא טעמא כו' - פירכא
 38 הוא. ואם ימעט הבית וכו' - אם יהיו מעות
 39 מועטין לבעל הפסח מזהות משה, שאין לו במה
 40 לקנות לצרכי הפסח - וליקח הוא ושכנו
 41 הקרוב אל ביתו. יקח מעות משכנו. וימננו על
 42 פסחו, ויקח מן המעות מה שהוא צריך לפסח.
 43 מכדי אכילה - אם יחסר לו מעות, שאין לו
 44 במה ליקח צרכיו ואכילה הפסח, כגון עצים
 45 לצלותו, רשאי הוא למכרו. ולא מכדי מקח -
 46 שאם אין לו מעות לסחורה - אינו רשאי למכור
 47 פסחו לכך. כולי עלמא לא פליגי - היכול
 48 להימנות אחרים ליקח במעות עצים. החייהו
 49 לשה - עשה צורכי הפסח מן המעות. ולאביי
 50 דאמר - לעיל, אליכא דרבי בפסח לא משייר
 51 איניש. הא קתני שעל מנת כו', אלמא: פסח
 52 גופיה ממון בעלים הוא. איכא מעות פסחיהו -
 53 זה שנמנה עמו לפסחו נתן לו מעותיו - חולין
 54 היו, ונתן לו במתנה. ומשום הכי יכול ליקח בהן טלית, ונתן לו חלק של פסחו במתנה. ומעותיו חולין הן, שעל מנת כן הקדישן, שאם רצה ליתנם במתנה - יתנם. משנה זב שראה
 55 שתי ראיות - שטומאתו טומאת שבעה, ואינו טעון קרבן. שוחטין עליו בשבטי - ואף על פי שלא העריב שמשו, דהא חזי למיכל לאורחא. ראה שלש - דלא חזי למיכל עד דמייתי
 56 כפרה. שוחטין עליו - אם חל שמיני שלו בערב הפסח, ואפילו לא הביא כפרתו. ומביאה לאחר מיכן, דמחוסר כפורים דחי עשה והשלמה, כדאמרו ב"תמיד נשחט" (נט.א.). שומרת
 57 יום כנגד יום - הוראה יום אחד בתוך אחד עשר ימים שבין גדה לגדה, דבעיא לספור יום ממורת - שוחטין עליה ביום ספירה. דכיון שספרה מקצת היום - מותרת לטבול. ואף על
 58 פי שמוסרת הערב שמש - שוחטין עליה. והובא - שראתה שלשה רצופים בתוך אחד עשר יום, וצריכה לספור שבעה נקיים ולהביא קרבן - שוחטין עליה בשמיני, ותביא כפרתה
 59 קודם שחושך, ותאכל.

אמר אביי: אי לא דאוקמיה רבי אושעיא ליהוה בממנה זונה על פסחו, ורבי היא, הוה מוקמינא לה ליהוה בקדשים קלים, ואליבא דרבי יוסי הגלילי, דאמר: קדשים קלים ממון בעלים הוא, אבל בפסח לא משייר איניש, במעות - ודאי משייר איניש. דמעיקרא פי מפריש להו אדעתא דהכי מפריש להו. והא רבי היא, ומזשים הכי מעות שבידו חולין, דבפסח לא משייר איניש, ובמעות ודאי משייר איניש. וההיא דקא מוקי לה רבי אושעיא כרבי - לא מוקמינא ליה אנא כרבי, דבפסח לא משייר איניש, ובמעות משייר איניש. דמעיקרא פי מפריש להו - אדעתא דהכי מפריש להו. והא ליכא לאוקמי כרבי יוסי, דהא תני בה: והמוכר עולתו ושלמיו - לא עשה ולא כלום. והשתא דאוקמיה רבי אושעיא ליהוה בממנה זונה על פסחו ורבי היא, שמע מינה דסבירא ליה אפילו בפסח משייר איניש. מאי היא דרבי אושעיא? דתנן: נתן לה מוקדשין באתגנה - הרי אלו מותרין. עופות דחולין - הרי אלו אסורין. שהיה בדין; ומה אם מוקדשים שהמום פוסל בהן - אין אתנן ומחיר חל עליהן. עופות שאין המום פוסל בהן, אינו דין שאין אתנן ומחיר חל עליהן? תלמוד לומר: "לכל נדר" - לזבות את העופות. קל וחומר למוקדשין מעתה: מה עופות שאין המום פוסל בהן - אתנן ומחיר חל עליהן, מוקדשין שהמום פוסל בהן - אינו דין שאיתנן ומחיר חל עליהן? תלמוד לומר: "לכל נדר" - פרט לנדר. אלא טעמא דכתב רחמנא 'נדר', הא לאו הכי הוה אמיתא: מוקדשים חל איפור אתנן עליהן, והא אין אדם אוסר דבר שאינו שלו! אמר רבי אושעיא: בממנה זונה על פסחו, ורבי היא. מאי רבי - דתניא: "אם ימעט הבית מזהות משה" - החייהו משה, מכדי אכילה, ולא מכדי מקח. רבי אמר: אף מכדי מקח. שאם אין לו - ממנה אחר עמו על פסחו ועל חגיגתו ומעות שבידו חולין, שעל מנת כן הקדישו ישראל את פסחיהו. רבה ורבי יורא: חד אמר: בעצים לצלייתו - כולי עלמא לא פליגי, דכיון דתקנתא דפסח הוא - כגופא דפסח דמי. כי פליגי - במצה ומרור. רבנן סברי: הא אכילה אחריתו היא, ורבי סבר: כיון דהכשירו דפסח הוא, כגופא דפסח דמי. וחד אמר: במצה ומרור נמי, כולי עלמא לא פליגי, דכתב: "על מצות ומררים יאכלהו", דכיון דמקדשין דפסח ניהו - בפסח דמי. כי פליגי - ליקח בו חלוץ, ליקח בו טלית. רבנן סברי: "מהיות משה" אמר רחמנא - החייהו לשה. ורבי סבר: החיהו עומד משה. ולאביי, דאמר: אי לאו דאוקמיה רבי אושעיא ליהוה בממנה זונה על פסחו ורבי היא, הוה מוקמינא לה בקדשים קלים, ואליבא דרבי יוסי הגלילי דאמר: קדשים [קלים] ממון בעלים הוא, אבל בפסח - לא משייר איניש, הא קתני בהדיא "שעל מנת כן הקדישו ישראל את פסחיהו"! איכא: שעל מנת כן הקדישו ישראל מעות פסחיהו, משנה זב שראה שתי ראיות - שוחטין עליו בשבעי. ראה שלש - שוחטין עליו בשמיני שלו. שומרת יום כנגד יום - שוחטין עליה בשני שלה. ראתה שני ימים - שוחטין עליה בשלישי. והוכה שוחטין עליה בשמיני. גמרא אמר רב יהודה אמר רב: שוחטין וזורקין על כבול יום ומחוסר כפורים, וזו שנמנה עמו לפסחו נתן לו מעותיו - חולין

גמרא

1 **מחוסר** טבילה — ואף על גב דמחוסר כפרה נמי צריך טבילה. כדתנן בפרק "חומר בקדוש"
2 (חגיגה כא.א): האונן ומחוסר כפורים צריכין טבילה לקודש — אינו אלא מדרבנן,
3 כדמוכח התיב. ועוד: דבהחייא טבילה לא בעי הערב שמש, ולא שייך התם דילמא פשע.
4 **עד** שיכלו כל המעות שבשופר — הקשה רבינו יצחק בן אשר: הא אי אפשר שלא היא

5 מעורב בכל קן וקן ממועות שתי נשים. ואפילו
6 למאן דאמר יש ברייה — כי האי גוונא לא שייך
7 למימר, דאנן סהדי שנתערבו. ואי היה אמרינן
8 שמכל מעות שבשופר קונה קנין יחד מאדם אחד
9 — הוה אהי שפיר, אבל לשונא דעד שיכלו לא
10 משמע הכי. ונראה לרבינו יצחק: דכל אחת היתה
11 צוררת מעותיה ונותנת בשופר. **מי** לא עסקינן
12 שחל שביעי שלו להיות בערב הפסח — ואם
13 תאמר: ואפילו טבל נמי לא ישחטו עליו מזהאי
14 טעמא: ויש לומר: "כי יהיה טמא" בתיב, והאי
15 קלישא טומאתיה.

16 **שחל** שביעי שלו — אבל שש שלו ליכא
17 למימר, מדכתיב: "ולא יכלו לעשות
18 הפסח ביום ההוא". הא למחר — היו יכולים
19 לעשות ולשחטו הן עצמן בלא שליחות, מולא
20 בתיב: "ולא יכלו לאכול". אי נמי, דייק מביים
21 ה"דא" דמיותר ואי ששי הוא — לישתוק מיניה.
22 ואם תאמר: למה אמר להם לדחות לפסח שני?
23 יטבלו בו ביום וישחטו עליהם? ויש לומר: דשמת
24 בן עשו, ובשעה ששאלו לא טבלו עדיין, ואמר
25 לזו משה: אם לא טבלו היום — תדרו לפסח
26 שני.

27 **בשמיני** פשיטא — אמנתיתן דקתני זב
28 שחטים עליו בשמיני ליכא למיפרך
29 פשיטא, דמצי למימר דקתני יום אגב רישא דזב
30 שריא שתי ראיות ושומרת יום כנגד יום שחטין
31 עליה, ולא חישינן שמא תראה ותסתר.
32 **האונן** כגון שמת לו מת אחר חצות, שכבר חל
33 עליו חיוב פסח, אבל קודם חצות — חל עליו
34 אנינות, כדאמר ב"מי שהיה טמא" (לקמן צח).
שהיה

25 **הכי נמי מסתברא**, מדקתני סיפא: ראה שלש ראיות - שוחטין עליו בשמיני. אי אמרת
26 בשלמא זב שראה שתי ראיות שוחטין עליו בשביעי, דטביל - ואיצטרף. סלקא דעתך אמינא:
27 ראה שתי ראיות - בשביעי הוא דלא מחוסר מעשה. אבל ראה שלש - בשמיני, דמחוסר
28 מעשה, מחוסר פפדה - לא, קא משמע לן: דאף על גב דמחוסר פפדה שוחטין וזרקין
29 עילויה. אלא אי אמרת ראה שתי ראיות בשביעי דלא טביל, ראה שלש בשמיני למה ליה?
30 השתא יש לומר ראה שתי ראיות בשביעי דלא טביל, דטמא מעליא הוא - שחטינן וזרקין
31 עילויה, ראה שלש בשמיני דטביל ליה בשביעי, דקלישא טומאה - לא כל שכן דשחטינן
32 וזרקין עילויה? אלא לאו שמע מינה: ראה שתי ראיות בשביעי, דשחטינן עילויה - דטביל.
33 לא, לעולם אימא לך דלא טביל. ואיצטרף; סלקא דעתך אמינא: בשביעי הוא דבירד לתקן,
34 אבל בשמיני דאין בירד להקריב קרבן - אימא פשעי ביה פהנים, קא משמע לן פדרב שמעיה.

35 "ותזכה שוחטין וכו'". תני תנא קמיה דרב אדא בר אבהו: והזכה שוחטין עליה בשביעי שלה. אמר ליה: זכה בשביעי שלה מי
36 חזיא? אפילו למאן דאמר שוחטין וזרקין על טמא שרץ - הני מיילי טמא שרץ, דחזי לאורתא, הא - עד למחר דמתניא פפדה לא
37 חזיא. אימא: בשמיני. פשיטא! מהו דתימא: בין דמחוסר פפדה - לא, קא משמע לן פדרב שמעיה. רבינא אמר: נדה תנא קמיה
38 "ותנדה שוחטין עליה בשביעי". אמר ליה: נדה בשביעי מי חזיא? אפילו למאן דאמר שוחטין וזרקין על טמא שרץ - דחזי לאורתא.
39 נדה לאורתא דשביעי הוא דטבילה, עד שמיני דעברא הערב שמש - לא חזיא. אלא אימא: בשמיני. פשיטא! השתא, ומה זכה
40 דמחוסר פפדה שוחטין וזרקין עליה בשמיני, נדה דלא מחוסר פפדה - צריכה למימר דשחטינן וזרקין עליה? נדה איצטרפא ליה,
41 הא קא משמע לן: בשמיני - אין, בשביעי - לא. פרתניא: כל תיבי טבילות טבילתן ביום, נדה ויולדת טבילתן בלילה. דתניא: יכול
42 תהא מובלת מבעוד יום, תלמוד לומר: "שבעת ימים תהיה בנדתה" - תהא בנדתה כל שבועה. ויולדת איתקש לנדה. משנה האונן

1 **גמרא** ואין שוחטין וזרקין על טמא שרץ — ואף על פי שבידו לטבול היום. וטעמא
2 מפרש לקמיה. פשע — ולא טביל. משם — מן העורה. שבשופרות — שופר היה שם
3 שכתוב עליו קנין, ואשה שיש עליה לידה וכן כל מחוסרי כפרה מביאין מעות ונותנין
4 לתוכו. ודמי הקנין קצובין היו. ואוכלים בקדש לערב, וסומכין על חוקת בית דין של
5 כהנים שאין עומדין משם עד שיכלו כל מעות
6 אותו שופר, כדי שלא יאכלו מחוסרי כפרה
7 בקדשים. מחוסרי כפרה — זב וזבה ומצורעת
8 ויולדת. ופרכינן ורב דאמר — שמא פשע,
9 דילמא: מדאורייתא מיוחד חזי טמא שרץ
10 לשחוט עליו, ומשום דילמא פשע גזרו ביה רבנן.
11 והאמר רב — ב"ביציר צולין": היו ישראל מחצה
12 טהורין ומחצה טמאין — מטמאים אחד מהן
13 בשרץ להכריע רוב ציבור לטומאה. ואי
14 מדאורייתא חזי — היאך הוא מכריעם לטומאה,
15 הדיינו טמא שרץ חזוי למטבל. ומטאי דהכי —

16 דילמא מדכתיב "טמא לנפש" ולא כתיב טמא
17 שרץ, שמע מינה: טמא מת שאינו ראוי לערב
18 קאמר. סבר לה רבי יצחק דאמר — בספר:
19 אותן אנשים שבפסח מדבר שהיו טמאין לנפש
20 אדם — טמאי מת מצוה היו, שחל שביעי בו,
21 מאי לאו דלא טביל — וקשיא לרב. הא קא
22 משמע לן דאף על גב דמחוסר הערב שמש
23 דשימשא ממילא עירבא — ולא חזי כמחוסר
24 מעשה. הכי נמי מסתברא — דאטבול קאי,
25 מדאצטרף למיתנא סיפא דשוחטין על מחוסר
26 כפורים. אי אמרת בשלמא רישא לא אשמעינן
27 (אלא טבול יום — איצטרף למיתנא סיפא
28 לאשמעינן דשוחטין על מחוסר כפורים. סלקא
29 דעתך אמינא: האי מחוסר מעשה חשיב ליה, קא
30 משמע לן דשרי. ובמסורו לבית דין של כהנים,
31 כדאמרין. אלא אי אמרת בו"י בידו לתקן —

32 לטבול, אבל מחוסר כפרה אין בידו לתקן אלא
33 ביד כהן. וזה פבילתה ביום שביעי — דכתיב
34 (ויקרא טו): "וספר לה שבעת ימים ואחר
35 תטהר" — אחר מעשה תטהר. כיון דסיימה לה
36 ספירה תטהר, ובתחלת היום עבדה לה ספירה.
37 אבל נדה דאורייתא, שאינה סופרת נקיים אלא
38 שבעה עם ימי ראייתה — אינה טובלת עד
39 לאחר שקיעת החמה של שביעי, והערב שמש
40 בדידה לא היו עד למחר. בשביעי לא — משום
41 דלא חזיא לאורתא משום הערב שמש. תתיב —
42 יתירה דריש. ויולדת איתקש לנדה — דכתיב
43 (שם יב): "כימי נדת דותה תטמא". **משנה**
44 האונן — שמתו מוטל לפניו. כדאמרין בשחטת
45 קדשים בפרק "טבול יום" (ובחים קב). איחוד
46 אונן — כל זמן שלא נקבר.
והמפקח

והמפקח

והמפקח

והמפקח

רובם טמאים, ויעשו כולם את הפסח בטומאה, ואם סבר רב בטמא
 שרץ שמדאורייתא ראו הוא שישחטו את הפסח עבורו, אם כן אף
 אם יטמאו אחד מהם בשרץ, עדיין לא יהיה רוב שאי אפשר
 להקריב עבורם בטהרה, ומוכח שסובר רב, שטמא שרץ אף
 מדאורייתא אין שוחטים עליו את הפסח.
 מתרצת הגמרא: אלא יש לומר, שלרב, טמא שרץ מדאורייתא נמי
 לא חיי – אינו ראוי שישחטו עבורו את הפסח, ודין זה נלמד
 מדקתניב – ממה שנאמר בפסח שני (במדבר טו יא) 'איש איש כי יהיה
 מִמָּא לִפְנֵי גוֹר' ועשה פסח לה' בחדש השני בארבעה עשר יום,
 ומי לא עסקינן – וכי אין מדובר בפסוק גם בטמא מת שחל יום
 השביעי שלו להיות בקרב הפסח, דהיינו – שדינו שיהיה למומא
 שרץ, ששניהם דינם הוא שטובלים וטהורים בערב, ואף על פי כן
 אמר ר' חנינא – אמרה תורה ונדחיה – שידחה ויעשה פסח שני. וכי
 תימא ממי דהכי – ואם תאמר, מנין לנו שהפסוק מדבר גם בטמא
 מת שחל שביעי שלו בערב פסח, שמא הפסוק אינו מדבר אלא
 בטמא מת שעדיין לא הגיע היום השביעי שלו שאינו נטהר בערב,
 יש לומר שרב כבר לה (ו-סובר) רבי יצחק, דאמר (סוכה כה),
 שהאנשים האלו ממיא מת מצוה היו, שחל שביעי שלהן להיות
 בקרב הפסח, שנאמר (שם טו ו) 'ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא',
 ומדויק מהפסוק, שרק ביום ההוא הוא דאינו יכולין לעשות את
 הפסח, אכל למחר יכולין הם לעשות, ומוכח שביום השביעי
 לטומאתם היו, ובלילה כבר היו טהורים ויכלו לאכול מהפסח,
 ואף על פי כן אמר ר' חנינא – אמרה התורה ונדחו – שידחו לעשות
 פסח שני, ומוכח שאף טמא שיכול להיטהר ולאכול מהפסח בערב,
 אין שוחטים עליו את הפסח.
 הגמרא מקשה ממשנתנו על דעת רב שאין שוחטים את הפסח על
 טמא שרץ: תנן – שנינו במשנתנו, ובשרא שתי ראיות, שטובל
 ביום השביעי ומותר באכילת קדשים בערב, שוחטין עליו בשביעי,
 ומבררת הגמרא: מאי לאו – האם אין כוונת המשנה ששוחטים
 עליו בשביעי שלו, אף באופן שלא מבייל – שלא טבל לפני הקרבת
 הפסח, כיון שיכול לטבול ולאכול בערב, ושמימי מיה – ומוכח
 מכאן, ששוחטין וזורקין על ממיא שרץ על אף שמחוסר טבילה הוא,
 כיון שיכול לטבול ולאכול בערב. דוחה הגמרא: לא – אין המשנה
 מדברת אב של טבל, אלא בוב דמבייל – שטבל לפני שחיטת
 הפסח, אבל אם לא טבל, אין שוחטים עליו, וכמו כן טמא שרץ
 שלא טבל גם כן אין שוחטים עליו.
 שואלת הגמרא: אי מבייל – אם המשנה מדברת דווקא באופן
 שטבל, מאי קא משמע לן – איזה חידוש השמיעתנו המשנה בזה.
 משיבה הגמרא: הא קא משמע לן – דבר זה השמיעתנו המשנה,
 דאף על גב דמחוסר הוא הערב השמש, שאינו טהור עד הערב,
 והיה אפשר לומר שלא ישחטו עבורו, כיון שנחשב כמחוסר
 מעשה, קא משמע לן – השמיעתנו המשנה, שאין זה נחשב
 כמחוסר מעשה, כיון דשמעא ממילא ערבא – שהשמש מעצמה
 היא שוקעת, ואינו צריך לעשות מעשה כדי להיטהר.
 ומוכיחה הגמרא כפירוש זה: הכי נמי מסתברא שהמשנה מדברת
 רק בוב שטבל כבר, שכן מוכח מדקתני – ממה שנאמר בסיפא של
 המשנה, שוב שראא שלש ראיות, שצריך להביא קרבנות ביום
 השמיני, שוחטין עליו ביום השמיני, ואי אמרת בשלמא – ומוכח
 המשנה אם תאמר שמה ששינו ברישא שוב שראא שתי ראיות
 שוחטין עליו בשביעי, אין זה אלא לאחר דמבייל, שאז מובן מדוע
 איצטרך (ו-הוצרכו) המשנה להשמיענו בסיפא, שוב שראא שלש
 ראיות שוחטים עליו בשמיני, דלקא דעתך אמינא – שהיה עולה
 בדעתך לומר, שמה ששוחטים על זב שראא שתי ראיות בשביעי,
 הוא משום דלא – שאינו מחוסר מעשה כדי להתירו לאכול
 בקדשים, שהרי אינו מחוסר אלא הערב שמש, והשמש מעצמה
 היא שוקעת, אכל זב שראא שלש ראיות בשמיני, דמחוסר מעשה
 הוא, שהרי מחוסר בפרה הוא, שצריך להקריב את קרבנותיו, לא
 – אי אפשר לשחוט עבורו, קא משמע לן – השמיעתנו המשנה דאף
 על גב דמחוסר בפרה הוא, שוחטין וזורקין עליו (ו-עליו), כיון

ואין שוחטין את הפסח וזורקין את דמו על ממיא שרץ קודם שטבל,
 ועולא אמר, אף שוחטין וזורקין על ממיא שרץ, משום שיכול לטבול
 ולאכול מהפסח בערב.
 הגמרא מבארת את טעמו של רב שאין שוחטין וזורקין על טמא
 שרץ. שואלת הגמרא: לרב שאמר שאין שוחטין את הפסח על
 טמא שרץ, קשה, מאי שנא מבייל יום ששוחטים עליו כיון דחיי
 לאורתא – שראוי הוא לאכול מהפסח בערב, הרי ממיא שרץ נמי
 חיי לאורתא – גם כן ראוי הוא לאכול מהפסח בערב, שיכול
 לטבול, ואי יהיה מותר לו לאכול מהפסח בערב. משיבה הגמרא:
 טמא שרץ הרי הוא מחוסר מבייל לטהרתו, ולכן הוא נחשב כמי
 שאינו יכול לאכול מהפסח.
 מקשה הגמרא: מבייל יום נמי הרי הוא מחוסר לטהרתו הערב שמש,
 כלומר שאינו נטהר עד שיהיה לילה, ואף על פי כן שוחטין עליו,
 ואם כן חוזרת השאלה, במה שונה הוא מטמא שרץ. מתרצת
 הגמרא: טבול יום אינו מחוסר מעשה לטהרתו, שכן שמיא ממילא
 ערבא – השמש מעצמה היא שוקעת, ואינו צריך לעשות כלום כדי
 שיהיה מותר לו לאכול מהפסח בערב, אבל טמא שרץ, צריך הוא
 לעשות מעשה כדי שיהיה מותר לו לאכול מהפסח בערב, שהרי
 צריך הוא לטבול כדי להטהר.
 מקשה הגמרא: איך יתכן לומר שכל מי שצריך לעשות מעשה כדי
 שיוכל לאכול מהפסח בערב, אין שוחטים עליו, והרי מחוסר
 בפורים נמי צריך לעשות מעשה כדי שיוכל לאכול מהפסח. דהא
 – שהרי מחוסר בפרה הוא, וצריך להביא את קרבנותיו כדי שיוכל
 לאכול בקדשים, ואף על פי כן אמר רב ששוחטים עליו את הפסח.
 מתרצת הגמרא: מה שאמר רב ששוחטים על מחוסר כיפורים,
 הוא רק כשקינו ו-שני הצפורים שהוא צריך להקריב בידו,
 כלומר שהוא מזומן להקריבם, שכיון שהוא מזומן לשוחטם, אין
 זה נחשב שהוא מחוסר מעשה לטהרתו.
 מקשה הגמרא: אם מה שמזומן בידו לתקן את עצמו שיוכל לאכול
 מהפסח בערב, מועיל שיוכלו לשחוט עליו את הפסח, אם כן קשה,
 שמיא שרץ נמי הרי קנה לפניו, ומזומן לטבול בו, ומדוע אין
 שוחטים עליו. מתרצת הגמרא: באמת מדאורייתא אף טמא שרץ
 כיון שיכול הוא לאכול את הפסח בערב, שוחטים עליו, אלא
 חכמים גזרו שלא ישחטו עליו, משום שחששו דילמא פשע – שמא
 יפשע ולא יטבולו.
 מקשה הגמרא: אי הכי – אם כן, שחששו חכמים לפשיעה, מחוסר
 בפורים נמי יש לחשוש דילמא פשע – שמא יפשע ולא יקריב את
 קרבנותיו, ומדוע לא גזרו חכמים שלא ישחטו עליו. מתרצת
 הגמרא: אכן אף במחוסר כיפורים יש לחשוש שמא יפשע ולא
 יקריב את קרבנותיו, ומה שאמר רב ששוחטים על מחוסר כפרה,
 הוא רק בגז דמקרינהו – שמסר את קרבנותיו לבית דין של כהנים
 שאז אין לחשוש שמא יפשעו הכהנים ולא יקריבום, ובדרך
 שמיני, דאמר, שטמא שהיה צריך להקריב קרבנות כדי להתירו
 לאכול קדשים, אם נתן את מעותיו בקופה שהיתה בעזרה שהיה
 רשום עליה קנין, ומחוסר כפרה היו נותנים שם מעות, והכהנים
 היו לוקחים באותם מעות קינים ומקריבים עבורם, יכול הוא
 לאכול קדשים בערב של אותו יום, שתוקה היא שאין בית דין של
 כהנים עומדין משם (ומהעזרה), עד שיכלו כל המעות שבשופרות
 – בקופות שהיו בעזרה, שהיו עשויות בצורת שופרות, כדי שלא
 יבואו מחוסר כפרה שנתנו שם מעות, לאכול קדשים קודם
 שהקריבו עבורם את קרבנותיהם. וכמו כן כאן, במחוסר כיפורים
 בערב פסח, כיון שמסר את קרבנותיו לבית דין של כהנים, אין
 לחוש שלא יקריבום, ומשום כך לא גזרו חכמים שלא יוכלו
 לשחוט עליו את הפסח.
 מקשה הגמרא: וכי ניתן לומר שלרב מדאורייתא טמא שרץ מיהא
 חיי – ראוי הוא שישחטו עבורו את הפסח, ויזקין הוא דגזרו ביה –
 ורק חכמים הם שגזרו בו שלא ישחטו עבורו שמא יפשע, (אלמא)
 [הא] – והרי אמר רב (לעיל פ), שאם היו כל ישראל מחציתם
 טהורים ומחציתם טמאים, מטמאין אחד מהן בשרץ, כדי שיהיו

פסוקים. פרק שמיני – האשה דף צא עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל" – (שטיינזליץ) קכה

תוספות

1 **והמפקח את הגל** – מעל אדם, ואין ידוע אם ימצאנו חי או מת. שוחטין עליו – המכל
 2 מקום ועודנו בחזקת טהרה. ואנון נמי, לאורתא חזי, כדאמרין בגמרא דאגנות לילה ליתא
 3 מדאורייתא אלא אגנות זיב. כדכתיב (ויקרא י'): "הן היום הקריבו". יום – אסור, לילה
 4 – מותר, בחשיטת קדשים. וגבי פסח לא העמידו דבריהם במקום כרת. שוחטין עליהן –
 5 בחבורת אחרים. שמה יביאווהו ליד פסול –
 6 שמה יטמא אונן למתו, ומפקח גל ימצאנו מת, 1
 7 ונמצא שהאחיל על הטומאה. והחבוש שמה לא 2
 8 יצא, וחולה וקן שמה יבדר חוליו, ולא יוכל 3
 9 לאכול כוית. לפיכך – הואיל ובשעת שחיטה 4
 10 ראויין היו, ונרק הדם עליהן, אם אירע בהן 5
 11 פסול, כמו שפירשתי – פטורין מלעשות פסח 6
 12 שני. חוץ מן המפקח את הגל – ונמצא המת 7
 13 תחתיו, שחייב לעשות פסח שני. שהיא טמא 8
 14 מתחלתו – קודם שחיטה, שהרי האחיל על 9
 15 הטומאה משעה שהתחיל לפקח. ובגמרא מוקי 10
 16 לה בגל עגול, שמתחלה האחיל את כולה. 11
 17 **גמרא לא שנו** – דאין שוחטין על החבוש 12
 18 בפני עצמו. בית האסורין של ישראל – בגון 13
 19 לכופו להוציא אשה פסולה, או לשלם ממנו. אי 14
 20 נמי כדתיבא (כתובות לגב): "אם יקום והתהלך 21
 22 בחוץ" כו', וכי תעלה על דעתך זה מהלך בשוק 23
 24 וזה נהרגו אלא מלמד שחובשין אותו עד 25
 26 שיראה מה תהא עליו. בית פאני – מקום 27
 28 חיצון בירושלים. דמעיילי ליה – מן הפסח 29
 30 בתוך בית האסורין לאכול, דהא לפנים 31
 32 מירושלים הוא. לא שנו – דמפקח גל חייב 33
 34 לעשות פסח שני, אלא גל עגול, דמתחלתו 35
 36 האחיל עליו. אבל גל ארוך – שמה בשעת 37
 38 שחיטה עדיין לא האחיל כנגד הטומאה. וכיון 39
 40 דספק יצא ספק לא יצא – פטור, משום דלא 41
 42 אפריש דאמרין לעיל (פחב) גבי המשח 43
 44 שנתערבו עורות פסחיהן. **משנה על היחיד** – 45
 46 טעמא ליקף בגמרא. ואפילו חבורה של מאה – 47
 48 רבי יוסי קאמר לה. כלומר, לא תליא מילתא 49
 50 דפסח אלא באכילה. יחיד ויכול לאכול כוית – 51
 52 שוחטין עליו, מאה ואין יכולין לאכול כוית בין 53
 54 כולם – אין שוחטין עליהן. ואין עושין חבורת 55
 56 נשים ועבדים וקטנים – טעמא מפרש בגמרא. 57
 58 גמרא לא תוכל לזבוח את הפסח באחד שעריך 59
 60 – ודריש "באחד" באנפיה נפשיה, על היחיד. 61
 62 ואין יכולים לאכול – כוית ממנו. מנין לזבוח 63
 64 פסחו בבמת יחיד – במה קטנה, שהיא בלא 65
 66 תעשה. להכי נקט במת יחיד ולא במת ציבור, 67
 68 דבמת ציבור בשעת איסור הבמות ליכא – 69
 70 דשעת איסור הבמות לאחר שנבחר משכן 71
 72 שילה, ומשחרב היה להם היתר עד שנבנה בית 73
 74 עולמים, ומשנבנה חזרו לאיסורם, ושוב לא היה 75
 76 להם היתר. שהיא בלא תעשה – אבל כרת 77
 78 דשחטין חוץ ליכא. ובשחיטת קדשים בפרק בתרא (זבחים קידב) מוקי לה בקודם חצות, דמחוסר זמן הוא להתקבל בפנים, דכתיב: "אשר ישחט מחוץ למחנה, ואל פתח אהל מועד 79
 80 לא הביאו", הראוי לפתח אהל מועד – חייב עליו, ושאינו ראוי לאהל מועד – אינו חייב עליו. וליקף מהכא דמחוסר זמן בחוץ, אף על פי שאינו בכרת – בלא תעשה מיהא הוי, 81
 82 הואיל וראוי לבא לאחר זמן. יכול אף בשעת היתר הבמות בן – ידא בלא תעשה זה, דהא לא הותרה במת יחיד אלא לדבר הנידר ונידב, ולהוי האי לגביה כשעת איסור. תלמוד 83
 84 לומר בו' – דהאי לאו דהכא לא משתייך אלא בשעת איסור הבמות. והכי שמעינן ליה לקרא: לא תוכל לזבוח את הפסח בבמת יחיד בזמן שכל ישראל נכנסין בשער אחד כו', כי 85
 86 אם אל המקום אשר יבחר" שם תזבחנו. ופריבין לרבי יוסי: ממאי דקרא לכדריש שמעון בו' – ולא פירכא כולי האי, דאיכא למימר: מר דריש ליה הכי, ומר דריש ליה הכי. אלא 87
 88 טעמא דרבי יוסי מהדר לפירושי מ"איש לפי אבלי", לא סלקא דעתך – דלאסור פסח על היחיד אתא. דכתיב: "איש לפי אבלו חבטו" – על איש אחד תשחטו, ובלבד שיראה לאכילה. 89
 90 **מפרישנא** – שם מקום. אשה בראשון – חובה, ובשני רשות. ולקמיה ליקף טעמיהו. מפילה – חיבור. קתני מיהת בפני עצמה – לשון יחיד. הכי גרסינן: לא נשים ועבדים וקטנים. 91
 92 תפלות – עבירה.

1 **והמפקח את הגל**, וכן מי שהבטיחוהו להוציא מביית
 2 האסורים, והחולה והזקן שהו יוכלו לאכול כוית -
 3 שוחטין עליהן. על פולס אין שוחטין עליהן בפני
 4 עצמן, שמה יבאו את הפסח ליד פסול. לפיכך, אם
 5 אירע בהן פסול - פטורין מלעשות פסח שני, חוץ
 6 מן המפקח בגל שהוא טמא מתחלתו. **גמרא אמר**
 7 **רבה בר הונא אמר רבי יוחנן:** לא שנו אלא בית
 8 האסורין דגוי, אבל בית האסורין דישראל - שוחטין
 9 בפני עצמן, פין דאבטחינהו - מפיק ליה, דכתיב:
 10 "שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב". אמר
 11 רב הונא, הא דאמרן בית האסורין דגויים - לא
 12 אמן אלא חוץ לחומת בית פאני, אבל לפני חומת בית פאני - שוחטין עליו בפני עצמו.
 13 מאי טעמא - אפשר דאמנו ליה ואכיל ליה. "לפיכך אם אירע וכו'". אמר רבה בר בר חנה
 14 אמר רבי יוחנן: לא שנו אלא גל עגול, אבל גל ארוך - פטור מלעשות פסח שני, אימא:
 15 טהור היה בשעת שחיטה. תניא נמי הכי: רבי שמעון בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר:
 16 מפקח בגל, עתים פטור עתים חייב. ביצד? גל עגול ונמצאת טומאה תחתיו - חייב, גל ארוך
 17 ונמצאת טומאה תחתיו - פטור, אימא: טהור היה בשעת שחיטה. **משנה אין שוחטין את**
 18 **הפסח על היחיד, דברי רבי יהודה.** ורבי יוסי מתיר. ואפילו חבורה של מאה שאינן יכולין
 19 לאכול כוית אין שוחטין עליהן. ואין עושין חבורת נשים ועבדים וקטנים. **גמרא תנו רבנן:**
 20 **מנין שאין שוחטין את הפסח על היחיד** - תלמוד לומר: "לא תוכל לזבוח את הפסח באחד"
 21 **דברי רבי יהודה.** ורבי יוסי אומר: יחיד ויכול לאכול - שוחטין עליו, עשרה ואין יכולין לאכול
 22 - אין שוחטין עליהן. ורבי יוסי, האי "באחד" מאי עביד ליה? מיבעי ליה לכדרש רבי שמעון.
 23 **תניא, רבי שמעון אומר:** מנין לזבוח את פסחו בזבוח יחיד, בשעת איסור הבמות, שהוא
 24 בלא תעשה - תלמוד לומר: "לא תוכל לזבוח את הפסח באחד שעריך". יכול אף בשעת
 25 היתר הבמות בן - תלמוד לומר: "באחד שעריך", לא אמרו אלא בשעה שכל ישראל נכנסין
 26 בשער אחד. ורבי יהודה, האי מנא ליה? תרתני שמעת מינה. ולרבי יוסי, ממאי דלקה דקאמר
 27 רבי שמעון, דילמא דקאמר רבי יהודה הוא דאתא? אמר לך: לא סלקא דעתך, דהא
 28 פתוב: "איש לפי אבלו". רמי ליה רב עוקבא בר חיננא מפרישנא לרבא: מי אמר רבי יהודה
 29 אין שוחטין את הפסח על היחיד, ורמינהו: אשה בראשון - שוחטין עליה בפני עצמה, ובשני
 30 עושין אותה טפילה לאחרים, דברי רבי יהודה! אמר ליה: לא תימא "בפני עצמה" אלא
 31 אימא "בפני עצמן". אמר ליה: מי עבדינן חבורה שפילה נשים? והתנן: אין עושין חבורת
 32 נשים ועבדים וקטנים. מאי לאו - נשים לחודיהו, ועבדים לחודיהו, וקטנים לחודיהו? אמר
 33 ליה: לא, נשים ועבדים וקטנים. נשים תפלות, קטנים ועבדים - משום

פריצותא
 1 פריצותא
 2 פריצותא
 3 פריצותא
 4 פריצותא
 5 פריצותא
 6 פריצותא
 7 פריצותא
 8 פריצותא
 9 פריצותא
 10 פריצותא
 11 פריצותא
 12 פריצותא
 13 פריצותא
 14 פריצותא
 15 פריצותא
 16 פריצותא
 17 פריצותא
 18 פריצותא
 19 פריצותא
 20 פריצותא
 21 פריצותא
 22 פריצותא
 23 פריצותא
 24 פריצותא
 25 פריצותא
 26 פריצותא
 27 פריצותא
 28 פריצותא
 29 פריצותא
 30 פריצותא
 31 פריצותא
 32 פריצותא
 33 פריצותא
 34 פריצותא
 35 פריצותא
 36 פריצותא
 37 פריצותא
 38 פריצותא
 39 פריצותא
 40 פריצותא
 41 פריצותא
 42 פריצותא
 43 פריצותא
 44 פריצותא
 45 פריצותא
 46 פריצותא
 47 פריצותא
 48 פריצותא
 49 פריצותא
 50 פריצותא
 51 פריצותא
 52 פריצותא
 53 פריצותא
 54 פריצותא
 55 פריצותא
 56 פריצותא

עבדים

1 **ובתיב** בשני ונכרתה הנפש היא אפילו אשה - ולא נפקא לרבי יוסי אשה מ'ככל חקת
 2 הפסח', דמהותם מפי' ר' יהודה מפילה, דאי לאו "הנפש היא" "ככל חקת הפסח"
 3 לא היה מוקמינן אלא לטפילה כר' יהודה, ו"איש" למעוטי חובה. הלכך, גלג' "הנפש היא"
 4 דלא ממעטין אשה מאיש. **איש** ולא קטן - תימה: אמאי איצטרך? הדין מצנינו שחיב
 5 קטן במצות? ויש לומר: דאיצטרך לקטן שהגדיל

6 בין שני פסחים. ודסקלא דעתך דחיב לעשות פסח
 7 שני, קא משמע לן דשני תשלומין דראשון הוא. **א**
 8 ובפרק "מי שהיה טמא" (לקמן גגא.) משמע
 9 דנפקא לן מקרא אחריא, ובפרק "ארבע מיתות"
 10 (סנהדרין גה.) נמי קשה: אמאי איצטרך איש
 11 פרט לקטן בבא על אשה איש ועל אשת אביו, ועל
 12 הוכר ועל הבהמה.

13 **אי** נימא מאיש שהא מיביע ליה לכור' יצחק
 14 כו' - תימה לרבינו יצחק: דבריש פרק שני
 15 דקדושין (מבא.) משמע דמילתיה דרבי יצחק
 16 מ'איש לפי אכלו' ואומר רבינו יצחק:
 17 דהתם משום דמ'איש שה' מפי' לשליחות, דלא
 18 מצי מפי' שליחות מ'איש לפי אכלו' לכך נפקא
 19 דרבי יצחק מאיש לפי אכלו. אבל תלמודא דהבא
 20 נפקא ליה שליחות מדרבי יחזקאל בן קרחה, ולכך

21 מוקי איש שה לכרדבי יצחק, דמשמע דמירי
 22 בזכה טפי מ'איש לפי אכלו. **איש** זוכה ואין
 23 קטן זוכה - תימה: אמאי איצטרך קרא? והא
 24 קיימא לן דאין שליחות לקטן ובפרק קמא דבבא
 25 מציעא (יבא.) מוכח דזכה מטעם שליחות, וכי
 26 תימא מהבא קיימא לן דאין לו שליחות - אכתי
 27 קשה, אמאי איצטרך למעט דאינו זוכה? הא

28 אפילו לעצמו אין לו זכיה במציאתו אלא מפני
 29 דרבי שלום, כדאמרין ב'הנזיקין' (גיטין נטא.)
 30 ויש לומר: דדוקא מצאתו, אבל מתנה דעת
 31 אחרת מקנה אותו - עדיף, כדמסיק ב"שנים
 32 אוחדין' (בבא מציעא יבג.) וכן בפרק "התקבל"
 33 (גיטין סד.) קאמרין: צורח חורק אגוז ונטול -
 34 זוכה לעצמו, אפילו לגבי קנין דאורייתא.

35 **רבי** שמעון נמי סבר לה כרבי יוסי - תימה:
 36 דילמא סבר לה כרבי יהודה, ותרתי שמעת מינה,
 37 כדאמרין לעיל לרבי יהודה.
 38 **שמוא** ידקדקו בו וביאורו לידי פסול - תימה:
 39 דבעי למימר גרימ' מודקדים ביותר.
 40 ודמי להא דאמרין (חולין דא.) כל מצה

41 שהחזיקו בה גרים וכוותים הרבה מודקדים בה
 42 יותר מישאראל. ויבדושלמי גריס: אמר רבי יעקב
 43 איש יצחק בשם ר' יוסף: אין עושין חבורות של
 44 גרים, שמעון שחן מוקלקים אין מודקדין,
 45 וביאורו לידי פסול. ובכל דוכתא נמי חזינן דגרימ'
 46 לא דידין במצות כישאראל, והבא קאמר דגרימ'
 47 מודקדים יותר.

35 **פסול**. תנו רבנן: פסח ומצה ומרור - בראשון חובה, מפאן ואילך רשות. רבי שמעון אומר:
 36 באנשים חובה, ובגושים רשות. אהייא קאי? אילימא אפסח - פסח כל שבקעה מי איפא? ואלא
 37 אמצה ומרור - אימא סיפא, רבי שמעון אומר: באנשים חובה ובגושים רשות. לית ליה לרבי
 38 שמעון הא דאמר רבי אלעזר: גושים חייבות באכילת מצה דכר תורה, שצאמר: "לא תאכל
 39 עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות". כל שישנו ב"בל תאכל חמץ" - ישנו בקום אכול
 40 מצה. והני גושים, הואיל וישנן בכל תאכל חמץ - ישנן בקום אכול מצה! אלא אימא: פסח

41 מצה ומרור - בראשון חובה, מפאן ואילך רשות. רבי שמעון אומר: פסח באנשים חובה,
 42 בגושים רשות. **משנה** אוגן טובל ואוכל את פסחו לערב, אבל לא בקדשים. השומע על מתו

1 עבדים וקטנים משום פריצותא - דמשבח זכור, אין שוחטין עליה כל עיקר - ואפילו
 2 טפילה, דלא שייכא ביה מידו, ואי אכלה ביה - הוה פסח נאכל שלא למיזו. והוא הדין
 3 לעבדים דאין אוכלין בו, וכי אכלי עבדים ונשים, בראשון שהן רשות בו, אבל בשני -
 4 לא, דאפילו מרשות אימעות כדלקמן. כמבכת נפשות - מדלא כתב אנשים - אפילו
 5 אשה במשמע, כתיב בשני **חטאו ישא האיש**

6 **החטא** - והכי משמע ליה קרא: "והאיש אשר
 7 הוא טהור, ובדרך לא היה, וחדל לעשות
 8 הפסח" ראשון - ונכרת, כי קרבן ה' כו'. "כי"
 9 - לשון שימוש "אי", כשקרבן ה' לא הקריב
 10 במועדו בשני - חטאו ישא. והכי דריש בפרק
 11 "מי שהיה טמא" (לקמן גגא.) אליבא דרבי
 12 יהודה, אי נמי: קרבן ה' לא הקריב במועדו,
 13 בשני - חטאו ישא. וכתיב בשני ונכרתה הנפש
 14 החיה - דאף על גב דאראשון קאי, מיהו "כי"
 15 כרת ה' - אשני קאי, וכדמפרשין וגמרינן בה

16 כרת לקמן (שם) האי "חטאו ישא" מ'ונשא
 17 חטאו' דמברך את השם, דכתיב ביה "את ה'
 18 הוא מגדף ונכרת" וגו' - והוי כמאן דכתיב נפש
 19 בגופיה, ואלא האיש - דבני פסח, מאי עביד
 20 ליה? ליכתוב חטאו ישא, ותו לא. כתיב בראשון
 21 **איש** - לקמן בעי: מאי איש כתיב בראשון?
 22 **איש** זוכה - לאחריים בלקוחו, אם לקח מקח
 23 לצורך אחרים, או קיבל מתנה לשם אחרים,
 24 כדכתיב: "ויקחו איש שה לבית אבות". ואין קטן

25 זוכה, דאין נעשה שליח. אלא מאיש לפי אכלו
 26 - דריש ליה למעוטי אשה. והא מדרבי יוסי
 27 סבר לה כרבי שמעון - דאין שוחטין פסח
 28 בממא יחד מ'לא תוכל לזכות". רבי שמעון נמי
 29 סבר לה כרבי יוסי - דילקח מ'איש לפי אכלו'
 30 ששוחט פסח על היחיד, דאי לא סביירא ליה

31 כוותיה - ממאי דהאי "באחד" לדרשא ידידיה
 32 אתאי? הא טפי משמע שפיר כרבי יהודה דאין
 33 שוחטין על היחיד, לפי אכלו - בלאו "איש" נמי
 34 נפקא לן מלשון יחיד דשוחטין פסח על היחיד,
 35 ואיש דרשינן ליה למעוטי אשה. רשות ודוחה
 36 את השבת - בתמיה. ידקדקו בו - באנשים הוא
 37 שאינן בני תורה יחמירו עליו לדקדק, ויפסילוהו
 38 על חנם. הכי גריסין: תנו רבנן פסח מצה ומרור
 39 בראשון חובה כו' - בראשון = לילה הראשון.
 40 אהייא קאי - מכאן ואילך רשות התנא קמא?

41 אי נימא אפסח - פסח כל שבקעה מי איכא?
 42 ואלא אמצה ומרור - ועלה מהדר רבי שמעון.
 43 אף בראשון דקאמרת חובה - באנשים הוא
 44 דהויא, אבל בגושים רשות. לית ליה לרבי שמעון
 45 - והא ליכא למימר דליהדר אמרור לחודיה,
 46 דסתמא מצה ומרור בהדי הדדי כתיב: "על"
 47 מצות ומרורים", וכשם שגושים באכילת מצה
 48 חובה - הכי נמי במרור. הואיל וישנן בכל
 49 תאכל חמץ - הדשה כתובת אשה לאיש לכל

50 ונשנין שבתורה, דכתיב (במדבר ד.) "איש או
 51 אשה כי יעשו מכל חטאת האדם" וגו'. אלא -
 52 הכי קאמר: פסח מצה ומרור בראשון חובה,
 53 מכאן ואילך רשות. וקאי האי "מכאן ואילך"
 54 אמצה ומרור. ורבי שמעון פליג אפסח דקאמרת
 55 בראשון חובה - באנשים הוא ההוה חובה, אבל
 56 בגושים רשות, ורבי שמעון לטעמיה. **משנה**
 57 איש מוכל ואוכל את פסחו לערב - ואף על פי
 58 שעדיין לא נקבר. דאין אנינות מן התורה אלא
 59 ביום, שנאמר (ויקרא י.) "הן היום הקריבו" ואני

60 אנון "ואכלתי חטאת היום" - יום אסור, לילה מותר. וטבילה בעי, וזו אחת מאחת עשרה מעלות ד'חומר בקדוש' (תניגה כא.א.) האנון והמחוסר כפורים צריכין טבילה לקדוש, מתוך
 61 שגאסור עד עכשיו בקדוש אצרכינהו רבנן טבילה. ואף על פי שמחוסר כפורים טבל אתמול. אבל לא יאכל אנון לערב בשאר קדשים, דאסור אנינות לילה מדרבנן. ולגבי פסח לא
 62 העמידו דברייהו במקום כרת. השומע על מתו - יום שמועה היו אנון דרבנן.

המלקט

מבררת הגמרא: ופאי – ומדוה הפסוק שנאמר בו 'אישי, דקאמר רבי
 שמעון שיש לדרוש ממנו שנשים אינן חייבות בפסח, אי ניקא – אם
 נאמר שלמד כן ממה שנאמר (שמות יב א) 'ויקחו ליהם איש שלח לביית
 אבות' וגו', קשה דההוא מיבעי ליה – שה'אישי' שנאמר בפסוק זה,
 נצרך לבררני וצחק, דאמר שמפסוק זה לומדים שאחד יכול לזכות
 בדבר בשביל אחרים, כשהוא קונה דבר בשבילם או מקבל מתנה
 בשבילם, שהרי אמר הפסוק שאחד קונה את השנה עבור כל
 המשפחה, ומתיבת 'אישי' שבפסוק זה דורשים, שרק איש (גדול)
 זוכה לאחרים, ופאי קמן זוכה לאחרים.
 לעיל (ע"א) נחלקו רבי יהודה ורבי יוסי, אם שוחטים את הפסח על
 היחיד, רבי יהודה דרש ממה שנאמר (דברים טו ה) 'לא תוכל לזבח
 את הפסח באחד שצריך', שאין שוחטים את הפסח בשביל יחיד,
 ורבי יוסי דרש ממה שנאמר (שמות יב ד), 'אישי לפי אכלו', ששוחטים
 בשביל יחיד, וביארה הגמרא שם, שרבי יוסי סובר, שהפסוק של
 'לא תוכל לזבח את הפסח', נדרש כמו שאמר רבי שמעון, שבא
 הפסוק ליתן איסור לא תעשה לשוחט את הפסח בבמת יחיד,
 ותיבת 'באחד' נצרכת ללמדנו שלא זו היא רק בשעת איסור
 במות.
 ממשכה הגמרא ושאלת: ופאי אם נאמר שרבי שמעון דרש ממה
 שנאמר 'אישי לפי אכלו', עדיין יקשה שפסוק זה נצרך לדרשה
 אחרת, דהא – שהרי מכיון שנתבאר לעיל (ע"א) דרבי יוסי שאמר
 ששוחטים את הפסח על היחיד, כבר לה פרי שמעון שתיבת
 'באחד' נדרשת לענין איסור במה, יש לנו ללמוד שרבי שמעון נמי
 כבר לה – גם הוא סובר כרבי יוסי ששוחטים את הפסח על היחיד,
 שאם אינו סובר כן, היה לו לדרוש את הפסוק 'באחד' כרבי יהודה
 שאין שוחטין על היחיד, שהיא הדרשה הפשוטה יותר, ואם כן
 ההוא – הפסוק של 'אישי לפי אכלו, מיבעי ליה – נצרך לרבי שמעון
 ללמוד ממנו דשוחטין את הפסח על היחיד, ואינו יכול לדרוש ממנו
 למעט נשים מפסח.
 מתרצת הגמרא: אף שרבי שמעון דרש מהפסוק של 'אישי לפי
 אכלו' ששוחטים את הפסח על היחיד, הוא דורש ממנו גם שנשים
 אינן חייבות בפסח, דאמר לה, אם כן – אם אכן לא בא הפסוק רק
 לומר שהפסח נשחט על היחיד, נתיב רחמינא – היה די שתכתוב
 התורה, 'לפי אכלו' בלשון יחיד, והיינו למדים מכך ששוחטים על
 יחיד, ופאי – ומדוע הוסיפה התורה 'אישי', אלא שמעט מינה תרתי
 – יש ללמוד מפסוק זה שני דברים, גם ששוחטים את הפסח על
 יחיד, וגם שדווקא איש חייב בפסח ולא אשה.
 הגמרא מביאה שרבי אלעזר פסק כרבי יהודה. מבררת הגמרא:
 כמאן אולא הא דאמר רבי אלעזר – כשיטת מי היא המימרא שאמר
 רבי אלעזר, שאשה בראשון חובה – חייבת בפסח ראשון, ובשני
 אינה חייבת, אלא הוא רשות, ודוקה את השבת. ולפני שהשיבה
 הגמרא על השאלה, מבארת הגמרא את עצם דברי רבי אלעזר,
 ומקשה: אי פסחה רשות הוא, ולא חובה, אמאי – מדוע דוקה הוא
 את השבת. מתרצת הגמרא: אלא אימא – כך יש לומר בדברי רבי
 אלעזר, שאשה בשני אינה חייבת אלא הוא רשות, ובראשון חובה
 הוא לה, ודוקה את השבת. וחזרת הגמרא לשאלה הראשונה:
 כמאן – כשיטת מי אמר זאת רבי אלעזר. משיבה הגמרא: כשיטת
 רבי יהודה, שאמר שאשה בראשון מקריבה בפני עצמה, ובשני
 אינה מקריבה בפני עצמה, שבראשון אשה חייבת, ובשני אינו
 אלא רשות.
 הגמרא מביאה דין נוסף בחבורה של פסח: אמר רבי יעקב אמר רבי
 יוחנן, אין עושין בחורה של קרבן פסח שפולג גרים, שיש לחשוש,
 שמא מחמת שאינם בני תורה, ואינם בקיאים בהלכות, ודקדקו בו
 – יחמירו בו יותר מדי, ויביאוהו לידי פסול – ויפסלוהו גם כשמדדין
 אינו פסול.
 הגמרא חזרת לדון בחיוב נשים בפסח, ומביאה ברייתא נוספת
 שאמר רבי שמעון שנשים אינן חייבות בפסח: תנו רבנן, קרבן פסח,
 וקוצה, וקרוי, כליל ראשון של פסח, חובה, כמאן ואילך – ובשאר
 ימי הפסח, רשות, רבי שמעון אומר, פאנשים חובה, ובנשים רשות.

המשך בעמוד צו

1 חשש פריצותא של משכב זכור.
 2 הגמרא חזרת לבאר את הברייתא שהובאה לעיל לגבי חיוב נשים
 3 בקרבן פסח: גופא – נשוב לבאר את דברי הברייתא. אשה בפסח
 4 ראשון, שוחטין עליה בפני עצמה, משום שהיא חייבת בו, ובשני אין
 5 שוחטים עליה בפני עצמה, אלא רק עושין אותה מפילה – חיבור
 6 לאחרים משום שאינה חייבת בו, אלא רשות הוא בידה להקריבו,
 7 דברי רבי יהודה. רבי יוסי אומר, אשה אף בשני שוחטין עליה בפני
 8 עצמה, משום שאשה חייבת גם בפסח שני, ואין צריך לומר
 9 שבראשון שוחטים עליה בפני עצמה. רבי שמעון אומר, אשה
 10 בראשון אין שוחטין עליה בפני עצמה, ורק עושין אותה מפילה –
 11 חיבור לאחרים, משום שאין זה חובה עליה אלא רשות, ובשני אין
 12 שוחטין עליה כל עיקר – כלל, שאינה שייכת בו כלל, ואם היא
 13 אוכלת ממנו, הרי הוא נאכל שלא למנויו.
 14 מבררת הגמרא: כמאן קמיפליג – במה נחלקו תנאים אלו. מבארת
 15 הגמרא: רבי יהודה כבר, שנשים חייבות בפסח ראשון, משום
 16 שנאמר בפסח (שמות יב ד) 'במקבת נפשות וגו' תכסו על השדה',
 17 ונמה שנאמר 'נפשות' ולא נאמר אנשים, משמע שאפילו נשים
 18 חייבות בפסח. ובי תיקא – ואם תרצה להקשות ולומר, מאחר
 19 שלמדנו מהפסוק שאין נשים חייבות בפסח, אי הכי – אם כן אפילו
 20 בשני נמי – גם כן יהיו חייבות, דתיב – לכך נאמר בפסח שני (במדבר
 21 טו א), 'חמאו ישא האיש ההוא', ודורשים מתיבת 'האיש', איש אין –
 22 שרק איש חייב בפסח, אבל אשה לא – אינה חייבת. ובי תיקא –
 23 ואם תרצה להקשות ולומר, מאחר שאשה נתמעטה מפסח שני, אי
 24 הכי – אם כן אפילו מפילה נמי בשני לא – אפילו חיבור לאחרים
 25 גם כן לא תיעשה בפסח שני, שיש לומר שנתמעטה לגמרי מפסח
 26 שני, לזה אהני (מועיל) מה שנאמר בפסח שני (שם טו א) 'בכל חקת
 27 הפסח יעשו אתו', ללמדנו שששה דין פסח שני לפסח ראשון
 28 למפילה בעלמא – לענין זה שאשה מצטרפת עם אחרים להימנות
 29 עליו.
 30 הגמרא מבארת את שיטת רבי יוסי שנשים חייבות בין בראשון ובין
 31 בשני. שואלת הגמרא: ורבי יוסי שאמר שנשים חייבות בין בפסח
 32 ראשון ובין בפסח שני, מאי טעמא. משיבה הגמרא: משום דתיב
 33 בראשון, 'במקבת נפשות', ולא נאמר אנשים, ומשמע שאפילו אשה
 34 חייבת בו, ותיב – ונאמר בפסח שני (במדבר טו ל) 'ונקרתה הנפש
 35 ההיא (מישראל) [מעמיה]', ומשמע שכל נפש חייבת בפסח שני,
 36 ואפילו נשים. שואלת הגמרא: ופאי הפסוק שנאמר בפסח שני
 37 'חמאו ישא האיש ההוא', ושממנו דרש רבי יהודה שנשים אינן
 38 חייבות בפסח שני למעוטי מאי – מה הוא בא למעט לדעת רבי
 39 יוסי. מתרצת הגמרא: פסוק זה בא למעוטי קמן מחיוב ברת.
 40 הגמרא מבארת את שיטת רבי שמעון שנשים אינן שייכות כלל
 41 בפסח שני, ואף בראשון אין שוחטים עליהן בפני עצמן: ורבי שמעון
 42 טעמו הוא, דתיב – שנאמר בראשון, 'אישי', ומשמע איש אין –
 43 שרק איש חייב בפסח, אבל אשה לא – אינה חייבת בו. ובי תיקא
 44 – ואם תרצה להקשות ולומר, מאחר שאשה נתמעטה מפסח, אי
 45 הכי – אם כן אפילו מפילה נמי לא – אפילו חיבור לאחרים גם כן
 46 לא תיעשה, ולא ישחטו עליה כלל, אהני ליה – לזה מועיל מה
 47 שנאמר 'במקבת נפשות', ולא נאמר אנשים, ללמדנו שהיא נעשית
 48 מפילה – חיבור לאחרים. ובי תיקא – ואם תרצה להקשות ולומר,
 49 מאחר שלמדנו שאשה נעשית חיבור לאחרים בפסח, אם כן אפילו
 50 בפסח שני נמי – גם כן תיעשה אשה חיבור לאחרים, לכן מייעט
 51 רחמינא – מיעטה התורה נשים בפסח שני, דתיב 'חמאו ישא
 52 האיש', ומשמע שאיש אין – שרק איש עושה פסח שני, אבל אשה
 53 לא – אינה עושה פסח שני. ומפאי קממעטי ליה – וממה מיעטתן
 54 התורה, אי – אם נאמר, שרק מחיוב מיעטתן התורה, אבל רשות
 55 הוא בידן להקריב עם אחרים, קשה, השתא – הרי מעתה, אם
 56 בראשון לא – אינה חייבת, בשני מיבעיא – הוצרכה התורה
 57 להשמיענו שאינה חייבת בשני, אלא לאו – אלא ודאי מיעטה
 58 התורה נשים בפסח שני, אפילו מן מפילה – שאינן מצטרפות עם
 59 אחרים ואין שוחטין עליה כלל.

פסחים. פרק שמיני – האשה דף צב עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל" – (שטיינזלץ) קכט רש"י

1 גב' פסח לא העמידו דבריהם במקום כרת – הא דלא קאמר: משום דפסח מצוה עוברת –
 2 משום דיש קדשים דמצותן נמי עוברת. כגון תורה, דאין נאכלת אלא ליום ולילה.
 3 **אבל** ערל ישראל דברי הכל טובל – תימה לרבינו יצחק בן אשר: דלא מצונו בשום מקום
 4 טבילה בישראל שמל, אפילו מדרבנן. **ואמר** רבי יוחנן דבר תורה אפילו עשה אין בו –
 5 ר' יוחנן לא פליג אבריייתא, דלאו תנא הוא. כדמוכח בפרק קמא דכתובות (תא) גבי אין
 6 אבלים מן המניין דלא משני אר' יוחנן רבי יוחנן
 7 תנא הוא ופליג כדמשני ארב. אלא פרושי מפרש
 8 לה. וכן מוכח, דגבי יולדת שהיא טבולת יום ארוך
 9 כתיב (ויקרא יב): "ואל המקדש לא תבוא" משמע:
 10 הא למחנה ליה – תבא.
 11 **טבול** יום לא יכנס במחנה ליה – לא בכל
 12 המחנה, אלא מעורת נשים ולפנים.
 13 כדתנן במסכת כלים (פרק ראשון משנה ח): עורת
 14 נשים מקודש הימנו, שאין טבול יום נכנס לשם.
 15 אבל בדר הבית היה נכנס. וקרי חצר לעורת נשים,
 16 כדתנן פרק שני דמדות: עורת נשים היתה אורך
 17 מאה שלשים וחמש וארבעה לשכות היו בארבעה
 18 מקצועותיה של ארבעים אמה, ולא היה מקורות,
 19 וכן הם עתידות להיות. כדכתיב: "ויצאינו אל
 20 החצר החיצונה" וגו'. ואם תאמר: מנא ליה דגורו
 21 על טבול יום? דילמא על טמא מת גורו, שהיה
 22 מותר בכל מחנה ליהוה! ויש לומר: דטמא מת
 23 אפילו בחיל גורו שלא יכנס, כדתנן במסכת כלים
 24 (שם): החיל מקודש הימנה, שאין גרים וטמאי
 25 מתים נכנסין לשם. והא דנקט בבריייתא וראה קרי
 26 בו ביום, ולא נקט טבול יום דשאר טמאים –
 27 רבותא נקט; לא מיבעיא שאר טמאים,
 28 דמדאורייתא מותרים ליכנס, אלא אפילו בעל
 29 קרי דמשתלח מדאורייתא חוץ לשתי מחנות –
 30 אפילו הכי טבול יום שול לא גורו ביה רבנן. ואם
 31 תאמר: דבפרק "נטול" (סוטה כב.) פריך אהא
 32 דתני היתם הרציאה הרציאה שלא תטמא את
 33 העורה. והתייא: טמא מת מותר ליכנס במחנה
 34 ליה, ואפילו מת עצמו כו'. ומאי פריך? כיון
 35 דמדרבנן אסור ליכנסו ויש לומר: דמשמע ליה
 36 מדאורייתא, מוקאמר הרציאה תרי זמני, שהיו
 37 ממחרין כל כך, אי נמי: לא גורו אלא שלא יכנס
 38 לפנים, אבל אם נטמא בפנים – לא גורו עליו
 39 לצאת. והא דאמרין ב"השפרקן" (סנהדרין
 40 פא.ב.) כחן ששימש בטמאה מוציאן אותו חוץ
 41 לעורה, ופוצעין את מוחו בגזירין – לאו דוקא
 42 חוץ לעורה, אלא הוא הדין חוץ לחיל.
 43 בודקין

1 וכן מי שליטמו לו עצמות – אביו ואמו, אמרין במעוד קטן (תא). מתאבל עליהן כל
 2 היום כולה, ולערב אין מתאבל עליהן. **טובל ואוכל בקדשים** – לערב. דאפילו יום גופיה
 3 מדרבנן הוא, הלכך בלילה ליכא אנינות. **כפורש מן הקבר** – צריך הזאה שלישי ושביעי.
 4 **גמרא לא העמידו דבריהם** – לאסור באכילת פסחו מפני אנינות דדבריהם. והא
 5 פסח כרת הוא, אבל אכילת קדשים עשה
 6 בעלמא הוא, "ואכלו אותם אשר כפר בהם"
 7 (שמות כט). מלקט – משמע: הוא עצמו
 8 ליקטן. מחלוקת בערל גוי – שאינו מקבל
 9 טומאה בגוינותו. דבית הלל סברי: גזירה שמא
 10 יטמא במת לשנה הבאה ערב הפסח, ויאמר:
 11 אשתקד לא טהרתי מכל טומאת עד יום ערב
 12 פסח שנתגייירי וטבילתי ואכלתי, והשתא נמי
 13 אטבול ואיבול. ולא ידע דאשתקד גוי היה,
 14 ולא קיבל טומאה בגוינותו, אבל עכשיו הוא
 15 טמא. הלכך, כשמתגיייר ממתין שבעה. שאין
 16 לך טומאה שעברה עליו שלא טהר ממנה.
 17 ואף על גב דמשום זיבה בעי שמנה – משום
 18 כפרה, כיון דאי אפשר דלייתי כפרה, דהא
 19 לא קבל טומאה בגוינותו. אי אמרת נגור –
 20 לא מייתי לעולם פסח, וכולי האי לא גזרי.
 21 **אבל ערל ישראל** – שאם יש לו עכשיו
 22 טומאה הוא נזדר בה, שאף בערילתו מקבל
 23 טומאה כשאר בני אדם – ליכא למיגזר ביה
 24 משום שנה הבאה. קרל הואה ואיזמל –
 25 סימני הלכות הם. הא דאמרין – רחוי
 26 לאורתא. ומשום גזירה דשנה הבאה רחוי
 27 בית הלל. ואינה דוחה שבת – בפרק "אלו
 28 דברים". ולא עביד פסח, ושבות דרבנן הוא.
 29 **אין מביאין אותו** – איזמל למילה. דרך
 30 הצרית – אף על גב דרשות דרבנן ניהו,
 31 וידחה פסחו. שאם יש לו זכר למול – מעכבו,
 32 דתניא: מילת זכריו ועבדיו מעכבין את הפסח.
 33 וליכא למימר משום כרת ד"ערל זכר אשר לא
 34 ימול" וגו' – דמילה דרחאי שבת במומנה וקטן
 35 לאו בר כרת הוא. **אונן** – אנינות לילה
 36 מדרבנן, דאמרן לעיל: אוכל פסחו לערב.
 37 **מצורע** – שטבל והעריב משמו בשביעי, נכנס
 38 בשמיני למחנה ליה, לשער נקור שלא
 39 נחקש בקדושת עורה. כדכתיב בקרא (ויקרא
 40 יד): "והעמיד הבחן המטהר את האיש המיטער
 41 ואותם לפני ה'", וגו'. ובעורה עצמה לא היה
 42 נכנס, אלא מכניס ידיו לבהונתו, לפי שאין
 43 מחוסר כפורים נכנס לה. כדאמרין ובמכות
 44 (תא.ב): "טמא יהיה" – לרבות טבול יום, "עד
 45 טומאתו בו" – לרבות מחוסר כפורים, שאם
 46 נכנסו למקדש חייבין כרת. וראה קרי בו ביום
 47 – ונדהה ממחנה ליה, כדאמרין ב"אלו
 48 דברים" (סו.ב) דבעל קרי משתלח חוץ לשתי
 49 מחנות וטובל לקרויו, דלצערותו טבל
 50 מאתמול. אף על פי שטבול יום אחר דקרי
 51 אינו נכנס, דכתיב (דברים כג): "כי יהיה כך
 52 איש וגו' וכבא השמש יבא אל תוך המחנה" – זה נכנס להר הבית להכניס ידיו לבהונתו. כדי שיאכל פסחו לערב. **יבא עשה** – דפסח, שיש בו כרת, וידחה עשה דטבול יום
 53 בהר הבית שאין בו כרת אלא בעורה. ואי משום דמכניס ידיו לעורה – הא אמרין ב"שחיטת קדשים" בפרק שלישי (לב.ב.) איכא למאן דאמר ביאה במקצת לאו שמה ביאה,
 54 ואיכא למאן דאמר הואיל והותרה לו אותה ביאה מקצת לצרעתו, אף על פי שעגש כרת משום מחוסר כפורים, והתיירו הכתוב, דכתיב: "לפני ה'" – הותרה לו אף לקרויו.
 55 **ואמר רבי יוחנן** – עשה שאין בו כרת דקאמר תנא בבריייתא – לאו דוקא, דאפילו עשה אין בו בטבול יום במחנה ליה, אלא דרבנן הוא. וקרא ד"כבא השמש" – במחנה
 56 שכניה קאמר. חצר החרשה – הר הבית. וקרי לה חרשה, מפני חידוש שהידשו והסופו על קדושתו בו ביום, ואמרו: טבול יום לא יכנס לה, והכי גמיר רבי יוחנן מרביה דדבר
 57 זה חידוש. וגבי פסח לא העמידו דבריהם לאיסור (דמנוצט) ודבעל קרי מלבוא, אלא התיירוהו ליכנס ולטהר, שלא ידחה מפסח.

1 **ואמר רבי יוחנן:** דבר תורה אפילו עשה אין בו, **שנאמר:** "ועמדו יהושפט בקהל יהודה
 2 וירושלים בבית ה' לפני החצר החדשה". מאי חצר החדשה – שחדשו בו דבר, ואמרו:
 3 **טבול יום לא יכנס במחנה ליה.** בית הפרס – דתנן: ושיון בית שמאי ובית הלל
 4 שבודקין

1 איש וגו' וכבא השמש יבא אל תוך המחנה" – זה נכנס להר הבית להכניס ידיו לבהונתו. כדי שיאכל פסחו לערב. **יבא עשה** – דפסח, שיש בו כרת, וידחה עשה דטבול יום
 2 בהר הבית שאין בו כרת אלא בעורה. ואי משום דמכניס ידיו לעורה – הא אמרין ב"שחיטת קדשים" בפרק שלישי (לב.ב.) איכא למאן דאמר ביאה במקצת לאו שמה ביאה,
 3 ואיכא למאן דאמר הואיל והותרה לו אותה ביאה מקצת לצרעתו, אף על פי שעגש כרת משום מחוסר כפורים, והתיירו הכתוב, דכתיב: "לפני ה'" – הותרה לו אף לקרויו.
 4 **ואמר רבי יוחנן** – עשה שאין בו כרת דקאמר תנא בבריייתא – לאו דוקא, דאפילו עשה אין בו בטבול יום במחנה ליה, אלא דרבנן הוא. וקרא ד"כבא השמש" – במחנה
 5 שכניה קאמר. חצר החרשה – הר הבית. וקרי לה חרשה, מפני חידוש שהידשו והסופו על קדושתו בו ביום, ואמרו: טבול יום לא יכנס לה, והכי גמיר רבי יוחנן מרביה דדבר
 6 זה חידוש. וגבי פסח לא העמידו דבריהם לאיסור (דמנוצט) ודבעל קרי מלבוא, אלא התיירוהו ליכנס ולטהר, שלא ידחה מפסח.

1 **בודקין** לעושי פסח – ואם תאמר: ומשום הכא דדוקא לעושי פסח התייר על ידי בדיקה.
 2 משום דלא העמידו דבריהם במקום כרת, ובפרק "בכל מערבין" (עירובין כו.ב.)
 3 תנן: מערבין לכהן בבית הפרס ומפרש בגמרא: משום דמצי איל ברב יהודה! ואומר רבינו
 4 יצחק: דהאי דקאמר הכא במקום כרת דוקא – היינו משום דאיכא נמי כרת בעשיית פסח
 5 בטומאה, והיינו דקאמר בסוף חגיגה (כה.ב.)
 6 לעושי פסח לא העמידו דבריהם במקום כרת,
 7 לאוכלי תרומה העמידו דבריהם במקום מיתה.
 8 פירושו: לענין פסח טיהרוהו, אף על גב דאיכא
 9 כרת באכילתו בטומאה, לענין תרומה העמידו
 10 דבריהם, ולא טיהרוהו אף על גב דליכא אלא
 11 מיתה לאוכלה בטומאה, אבל בטומאת כהן,
 12 דליכא אלא לאו – שרי ליכנס בבית הפרס
 13 לצורך עירובו, ויש דבר כגון ללמוד תורה ולישא
 14 אשה דשרי אפילו בלא נפוח, כדאמרין בי"מ
 15 שהוציאורו"ז (עירובין מז.א) ובעבודה זרה (יג.א)
 16 משום דעדיפי משאר מצות.
 17 **מאי** בודקין – קשה לרבינו תם: מאי קבעי?
 18 הלא הבדיקה מפורשת בסוף אהלות
 19 באותה משנה עצמה. דקתני: ומודים בית שמאי
 20 ובית הלל שבדקין לעושי פסח, ואין בודקין
 21 לאוכלי תרומה. ולגזירי, בית שמאי אומרים בודקין
 22 ובית הלל אומרים אין בודקין. כיצד הוא עושה?
 23 מביא את העפר שהוא יכול להסיתו, ונותן לתוך
 24 כברה שנקביה דקים כו'. ואומר רבינו יצחק:
 25 דבדיקה דמתניתין בשכבר עבר, ורב יהודה ורב
 26 חייא באין לפרש שיוכל לבא ולעבור, והכי קאמר:
 27 מאי בודקין אם רצה לעבור: ועיין תוספות בכורות
 28 כט.א דיבור המתחיל "היכי אזיל" כו' עיין עוד
 29 תוספות כתובות כה.ב דיבור המתחיל "מנפח".

1 שבדקין – מהלכין בבית הפרס על ידי בדיקה לעושה פסח, אם אין לו דרך אחרת.
 2 ואין בודקין לאוכלי תרומה – אלא ימתין, ויקוף או יום או יומים עד שמונע אל
 3 תרומתו ואוכלה. הכי גרסין: **מאי** בודקין – היאך יבדוק, **מנפח בית הפרס** –
 4 הוא שדה שנחרש בה קבר, כדתנן (אהלות פרק שבעה עשר משנה א): החורש בית
 5 הקבר הרי זה עושה בית הפרס מלא מענה
 6 מאה אמה. וגזור רבנן שמה כיתתה מחרישה
 7 את העצמות ופזירתן באורך המענה, ויש כאן
 8 עצם כשעורה, ויעבור ויסיטנו. ועצם כשעורה
 9 מטמאה במגע ובמשא, דדיינו היסט. הלכך
 10 מנפחו בפיו, ואם יש עצם גדול – יראנו,
 11 ועצם כשעורה נדחה בנפחתו. ואהל אין
 12 מטמאו, דהא אין טומאת אהל בעצמות אלא
 13 רוב בנין ורוב מנין, שנידש – ברזל – טהור.
 14 שדריסת הרגלים העבירתו, והבא לעשות
 15 פסחו יבדוק אם נידש, ויעבור. אבל לאכילת
 16 תרומה – לא סמכין עלה, שיכול להמתין.
 17 ובית הפרס מדבריהם, ולא העמידום במקום
 18 כרת דפסח.

הדרן עלך האשה

משנה מי שהיה טמא או בדרך רחוקה ולא עשה
 את הראשון - יעשה את השני. שנגג או
 נאנס ולא עשה את הראשון - יעשה את השני.
 אם כן למה נאמר טמא או שהיה בדרך רחוקה -
 שאלו פטורין מהפרת, ואלו חייבין בהפרת. גמרא
 איתמר: היה בדרך רחוקה, ושחטו ורקו עליו, רב
 נחמן אמר: הורצה, רב ששת אמר: לא הורצה. רב
 נחמן אמר "הורצה" - מיהם הוא דהם רחמנא עליו,
 ואי עבד - תבא עליו ברכה, ורב ששת אמר: לא
 הורצה, מידקא דחיה רחמנא פטמא. אמר רב נחמן:
 מנא אמינא לה - דתנן: מי שהיה טמא או בדרך
 רחוקה ולא עשה את הראשון - יעשה את השני.
 מפלל דאי בעי - עבד, ורב ששת אמר לך: אי הכי,
 סיפא דקתני: שנגג או נאנס ולא עשה את הראשון -
 יעשה את השני. מדקתני "ולא עשה" - מפלל דאי
 בעי עבד, הרי שנגג והרי נאנס! אלא: מויד קתני
 בהדיהו, הכא נמי: אונן קתני בהדיהו, אמר רב
 אשי: מתניתין נמי דיקא, דקתני: אלו פטורין מהפרת,
 ואלו חייבין בהפרת. אהיאי? אילמא אשונג ונאנס
 - שונג ונאנס בני כרת ניהו?! אלא לאו - אמויד
 ואונן, ורב נחמן אמר לך: לעולם אמויד לחודיה,
 ובדין הוא דאיבעי ליה למותנא "חייב", והאי דקתני
 "חייבין" - אידי דתנא רישא פטורין, תנא סיפא
 חייבין, אמר רב ששת: מנא אמינא לה - דתנאי: רבי
 עקיבא אומר: נאמר "טמא" ונאמר "בדרך רחוקה"
 מה

הדרן עלך האשה

1 **מי** שהיה טמא. אלו פטורין מהכרת – נראה
 2 לרבינו יצחק: דמתניתין קסבר שוחטין חורקין
 3 על טמא שרץ, והשתא איירי מתניתין בטמא מת
 4 בששי, דלא חיי לאכילה לאורתא. דאי קסבר אין
 5 שוחטין – אם כן טמא דמתניתין אף בטמא שרץ,
 6 או דטמא מת בשביעי שלו – אם כן אמאי פטור
 7 מהכרת? כיון דיכול לטבול. דהתניא בפרק "אלו
 8 דברים" (לעיל סט.ב.) יכול לא יהא ענוש כרת
 9 אלא טהור ושלא היה בדרך רחוקה, ערל וטמא
 10 שרץ ושאר טמאים מנין – תלמוד לומר:
 11 "האיש", ומשמע דליכא מאן דפליג עלה,
 12 מדפרין מינה לרבא, דקאמר די' אליעזר פטר
 13 מכרת, ואם תאמר: תיסק מתניתין לרב, דאמר
 14 לעיל (ג.ב.) אין שוחטין חורקין על טמא שרץ! ויש
 15 לומר: דכמה תנאי אשכחן דסברי כרב דאין
 16 שוחטין, והא דפרין ליה לעיל ממתניתין דוב שראה שראה ראיות – היינו משום דרב עלה
 17 קאי, ומוקף לה בשטבל.
 18 **ורב** נתמן אמר הורצה – רב נתמן מצי סבר כרב יהודה, דאמר לקמן: דרך רחוקה, כל שאין
 19 יכול ליכנס בשעת אכילה, ואפילו הכי הורצה. דנתי דאינו יכול במילוך ביעוני, כיון
 20 דיכול לבא בסוסים ובפרדסים – בר אבילה הוא, ולא דמי לחולה וערל וטמא.
 21 **הכא** נמי אונן קתני בהדיהו – ואם תאמר: מה בין אונן למויד (ושונג)? דאם הוא מויד –
 22 היינו מויד, (ואם הוא שונג) – היינו שונג! ויש לומר: דתנא תרי גוויי מויד. חד שהניח
 23 בחנם, ואונן שנתעצל אנב מריה. ומיירי ממת לו מת אחר חצות, אבל קודם חצות – אינו
 24 בהכרת, כדמוכח בסוף פירקין, וכן איתא בהדיא בפרק "טבול יום" (ובדוכי א.א.) ולעיל הוי
 25 מצי למיחשב נמי אונן בהדי הנוה דהעמידו דבריהם במת קודם חצות.
 26 **הכי** גרסין

פסחים דף צב עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שישי) קלא

56 שאינו מקריב בראשון, ואף אם יקריבו עבורו לא יצא ידי חובתו
57 וצריך להקריב בשני.
58 רב נחמן מוכיח ממשנתנו כדבריו: אמר רב נחמן, מנא אמינא לה –
59 מנין לי לומר כן, שאם היה בדרך רחוקה ושחטו עבורו את הפסח
60 יצא ידי חובתו, דתני במשנתנו, מי שהיה מנא או בדרך רחוקה ולא
61 עשה את הפסח הראשון, יעשה את השני. מכך שהמשנה שונה ולא
62 עשה' על מי שהיה בדרך רחוקה, מכלל דאי געי עבד – משמע
63 שאם היה רוצה לעשות בראשון, יכל לעשות כן, אלא שלא עשה
64 מרצונו, ומוכח כדברי רב נחמן, שהנמצא בדרך רחוקה יכול
65 לעשות את הפסח בראשון על ידי שליח ויוצא בזה ידי חובתו.
66 הגמרא דוחה את הראיה: ורב ששת אמר לה, אי הכי – אם כך
67 שלשון 'ולא עשה' משמע שיכל לעשות בראשון, כיצד תבאר את
68 הסיפא, דקתני – ששנינו בה, שנג או נאנס ולא עשה את הראשון,
69 יעשה את השני, מדקתני – מכך שהמשנה שונה 'ולא עשה', מכלל
70 דאי געי עבד, משמע שאם רצה יכל לעשות בראשון, והרי בשוגג
71 אין שייך לומר כן, שהרי שנג ולא ידע שהיום פסח וצריך להקריב
72 קרבן פסח, וכן לענין אונס הרי נאנס ולא יכל להקריב היום את
73 הפסח, אלא על כרחך צריך לומר שחטר בסיפא, ומייד קתני
74 בהרייהו – וצריך לשנות בה גם מייד יחד עם שוגג ואונס, ועל מייד
75 אומרת המשנה 'ולא עשה', שהרי יכול לעשות בראשון, הקא נמי
76 – גם כאן ברישא צריך לומר שחטר בה, ואונן קתני בהרייהו –
77 וצריך לשנות גם אונן יחד עם טמא ומי שהיה בדרך רחוקה, ועל
78 אונן אומרת המשנה 'ולא עשה', שיכול לעשות בראשון על ידי
79 שישחטו בעבורו, אבל הנמצא בדרך רחוקה אינו יכול לעשות
80 בראשון, כפי שסובר רב ששת.
81 הגמרא מוכיחה שאכן צריך לשנות במשנה מייד ואונן, ואין ראיה
82 לדעת רב נחמן: אמר רב אשי, מתניתין נמי דיקא – ממשנתנו גם
83 מוכח כן שצריך לשנות בה מייד ואונן, דקתני – ששנינו בה אלו
84 פטורין מהקרת ואלו תיבין בהקרת. אהייא – על מי שונה המשנה
85 שאם לא עשו את הפסח בראשון חייבים בכרת, אילימא – אם
86 נאמר] אשונן ונאנס, שהם חייבים כרת על שלא עשו בראשון,
87 שונן ונאנס בני כרת ניהו – וכי אפשר לחייב את השוגג והאונס
88 בכרת, אלא לאו אמוד ואונן, שהם חייבים כרת על שלא הקריבו
89 את הפסח בראשון, ומוכח שצריך לשנות במשנה גם מייד ואונן,
90 ואם כן אין ראיה לרב נחמן ממשנתנו, כיון שדברי המשנה ברישא
91 'ולא עשה' אמורים על אונן, שיכל לעשות בראשון, ואינם
92 אמורים על דרך רחוקה.
93 הגמרא דוחה את הראיה שהביא רב אשי ממשנתנו: ורב נחמן
94 שסבר שלא מוסיפים ברישא של המשנה אונן, ולכן הוכיח
95 שהנמצא בדרך רחוקה יכול להקריב את הפסח בראשון, אמר לה,
96 בסיפא של המשנה ודאי שחטר וצריך לשנות בה גם מייד, ועל
97 המייד שונה המשנה בסיפא ולא עשה את הראשון, שיכל
98 לעשות בראשון, אבל ברישא לא צריך לשנות אונן, שדברי
99 המשנה 'ולא עשה' אמורים על דרך רחוקה, שיכל לעשות
100 בראשון על ידי אחרים, ולעולם אמוד לחודיה – ועל מייד בלבד
101 שונה המשנה 'ואלו חייבין בכרת', שהרי לא מוזכר דין אונן
102 במשנה, וכדין הוא דאיבעי ליה למיתנא תיב – ואמנם המשנה
103 היתה צריכה לשנות 'חייב בכרת' בלשון יחיד, כיון ששונה רק על
104 מייד, והאי דקתני – ומה ששונה המשנה תיבין בלשון רבים, אידי
105 דתנא רישא – אגב כך שהמשנה שונה ברישא פטורין בלשון רבים,
106 תנא סיפא תיבין, ואם כן יש ראיה לרב נחמן, שהרי לא מוזכר אונן
107 ברישא, ובהכרח ש'ולא עשה' עולה על דרך רחוקה, ומבואר
108 שיכול לעשות את הפסח בראשון.
109 רב ששת מוכיח כדבריו שמי שהוא בדרך רחוקה אינו יכול
110 לשחוט על ידי אחרים: אמר רב ששת, מנא אמינא לה – מנין לי
111 לומר כן, שמי שהוא בדרך רחוקה אינו יכול לשחוט על ידי
112 אחרים, דתניא, רבי עקיבא אמר, התורה אומרת (במדבר ט) איש
113 איש כי יהיה טמא לנפש או בדרך רחוקה לכם או לדתיתכם ועשה
114 פסח לה, נאמר בפסוק זה טמא שנדחה לפסח שני, ונאמר גם בדרך
115 רחוקה,

1 שפודקין לעושי פסח – שאדם הצריך לעשות פסח וצריך לעבור
2 דרך בית הפרס, אם אין לו דרך אחרת, יכול לעבור בשדה זו על
3 ידי שיבדוק אם יש שם עצמות, ואין פודקין לאוקלי תרימא – אדם
4 הרוצה לאכול תרומה אינו סומך על בדיקה זו, אלא ימתין,
5 ויתאחר מלהגיע אל התרומה. שבפסח הקילו משום שיש בו עונש
6 כרת, ולא העמידו חכמים את תקנתם במקום שניפת, ואם יהיה
7 אבל באכילת תרומה לא הקילו משום שהיא מצות עשה שאין בה
8 עונש כרת.
9 ומבאר הגמרא את דברי המשנה ושאלת: מאי פודקין (לעושי
10 פסח) – כיצד עושים בדיקה זו. אמר רב יהודה אמר שמואל, מנפת
11 – נופח בפיו על עפר בית הפרס, וחולף במקום שניפת, ואם יהיה
12 שם עצם כשעורה, ידחה משם בנפיחתו, ואם יהיה שם עצם גדול,
13 יראנו ולא ידרוך עליו. רב יהודה בר אבין משמיה דרב יהודה אמר,
14 שבודקין אם כבר נידש בית הפרס זה ברגלי אדם, ואם נידש יכול
15 לילך בו, משום שבית הפרס שניידש ברגלי אדם, סהור, שסומכים
16 על כך, שהוסרו משם כל העצמות על ידי הריסת הרגלים.

הדרן עלך האשה

פרק תשיעי - מי שהיה

משנה

20 נאמר בתורה (במדבר ט יא) 'דבר אל בני ישראל לאמר איש איש
21 כי יהיה טמא לנפש או בדרך רחוקה לכם או לדתיתכם ועשה פסח
22 לה, בחודש השני בארבעה עשר יום בין הערפים יעשו אתו,
23 דהיינו, מי שהיה טמא או בדרך רחוקה בארבעה עשר בניס בזמן
24 הקרבת הפסח, ולכך לא הקריב את הפסח בזמנו, צריך להקריבו
25 בארבעה עשר באייר שהוא זמן הקרבת פסח שני. משנתנו תבאר
26 מי הם הנדחים לפסח שני.
27 מי שהיה טמא בזמן שחיטת הפסח, או שהיה בדרך רחוקה, ולכן לא
28 עשה – לא הקריבו את הפסח הראשון בארבעה עשר בניס, יעשה
29 את הפסח השני בארבעה עשר באייר. וכן אם שנג שלא ידע
30 שהיום פסח, או נאנס בזמן הקרבת קרבן הפסח ולא עשה את
31 הראשון, יעשה את השני. מקשה המשנה: אם כן שכל מי שהיה
32 אונס בזמן הקרבת הפסח הראשון, נדחה לפסח שני, למה נאמר
33 בתורה דווקא טמא או שהיה בדרך רחוקה שנדחים לפסח שני,
34 הלא כל האונסים נדחים לפסח שני. מתרצת המשנה: משום שאילו
35 – הטמא ומי שהיה בדרך רחוקה, השוגג והאונס, כשלא הקריבו
36 את הפסח פטורין מהקרת – (כרת), לכן אומרת התורה 'דרך
37 רחוקה', להשמיענו שאף הנמצא בדרך רחוקה פטור מכרת, אף
38 שיכל להיזהר שלא להיות בדרך רחוקה, ואלו שאינם שוגגים או
39 אונסים תיבין בהקרת.

גמרא

41 הגמרא מביאה מחלוקת לגבי מי שנמצא בדרך רחוקה בזמן
42 שחיטת הפסח, ובמשך הלילה שהוא זמן אכילת הפסח, יבוא
43 לירושלים ויכול לאכול את הפסח, ושחטו אחרים את הפסח
44 עבורו, האם יצא ידי חובתו או לא: אי תמר, היה בדרך רחוקה
45 בשעת שחיטת הפסח, דהיינו מחצות היום עד שקיעת החמה,
46 ושלוחיו שהטו את הפסח וירקו עליו – (עבורו) את הדם, ובמשך
47 הלילה שהוא זמן אכילת הפסח, יבוא לירושלים ויכול לאכול את
48 הפסח, רב נחמן אמר, הורצה – יצא ידי חובתו ואינו צריך להביא
49 פסח שני, רב ששת אמר, לא הורצה, וצריך להקריב פסח שני.
50 הגמרא מבארת את מחלוקתם: רב נחמן אמר הורצה, מימם הוא
51 דםם רחמנא עליו – התורה חסה על מי שהיה בדרך רחוקה שלא
52 יתחייב כרת אם לא הקריב בראשון, ואי עבד – אבל אם שלח
53 שליח להקריב בראשון, תבא עליו כרת, ויצא בזה ידי חובתו. ורב
54 ששת אמר לא הורצה, מידהא דתייה רחמנא בטמא – התורה דחתה
55 את הנמצא בדרך רחוקה מלהקריב את הפסח בראשון, כמו טמא

פסחים. פרק תשיעי – מי שהיה דף צג עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" קלג רש"י

1 מה טמא שיש ספק בידו לעשות – אי לא דדחיה רחמנא, דהא קמן קאי. ואינו עושה
2 – דקא אסר ליה רחמנא לעשות. אף דרך רחוקה שפסק בידו לעשות – שהיה לו
3 שלוחים לשלח, וקאמר רחמנא דאינו עושה. דמדה דחיה. רבי עקיבא סבר אין שוחטין
4 וזורקין על טמא שרין – ואף על גב דחזי לאורתא. והאי ספק דקאמר – הכי קאמר: מה
5 טמא שפסק בידו לעשות, דחזי למיכל לאורתא
6 – ואפילו הכי אין שוחטין וזורקין עליו. ואנן
7 סבירא לן שוחטין וזורקין, הלכך האי נמי דיכול
8 ליכנס בשעת אכילה – שוחטין וזורקין עליו.
9 ובוטלי נדות – שכל אלו טומאה ארוכה. ופמא
10 – לנפש. ואם כן – דאף אלו עושים את השני.
11 למה נאמר טמא – בתמיה. אלא למה נאמר
12 דרך רחוקה – אי משום דאי בעי למיעבד לא
13 תעביד – הא בדרך רחוקה הוא. ואם תאמר
14 שלא ישלח פסחו וכדרב ששת – האי תנא ליה
15 ליה, אלא כרב נחמן סבירא ליה, דאמר הורצה.
16 דאי כרב ששת – איצטרך דרך רחוקה למימר
17 דאי בעי לא לעביד. מי מתיבא – דקתני נדות
18 ויולדות. יכול לא יהו כן – ולא קתני זכות
19 ויולדות. הא רבי יוסי – דאמר בפירקין דלעיל
20 (צא.ב.) נשים בשני שוחטין עליהן בפני עצמן.
21 הא רבי יהודה ורבי שמעון – דאמרי רשות.
22 חייב כרת על הראשון וחייב כרת על השני –
23 חיוב כרת יש על זה ועל זה. ובהך גברא –
24 משכחת לה, דתרי קטלי בהך זבחה ליבא. ואם
25 לענין דאם שגג בשניהן יחייבי שתי חטאות –
26 ליבא למימר הכי, דכרת דפסח אין חייבין על
27 שגגות חטאת. דתנן בכריתות (ב.א.) הפסח
28 והמילה מצות עשה היא, ואין חטאת באה אלא
29 על שגגת כרת של לאו, דכתיב (ויקרא ד.) "אשר
30 לא תעשית", אלא נפקא מינה דאם שגג באחד
31 מן הוזהר בחבירו – חייב. אי נמי, לגר שנתגייר
32 בין שני פסחים. ופסור על השני – ואם שגג
33 בראשון הוזהר בשני פסור. אף על הראשון – אם
34 הוזהר אינו חייב כרת עד שיויד אף בשני. אבל אם
35 עשה את השני או שגג בו – פסור לגמרי. דשני
36 תשלומים דראשון ותקנתא דראשון הוא, ומוד
37 שלו הוא גמור של כרת דראשון, הלכך, באיזה
38 מתן ששגג – פסור. ואודו לפעמייהו – רבי רבי
39 נתן. שהגדיל – עצמו בו שערות. חייבין לעשות
40 את השני – דקסבר רגל בפני עצמו הוא, ואית
41 ליה חיובא באנפי נפשיה, ואפילו למאן דלא
42 איחיו בראשון. תשלומין דראשון – ומאן דלא
43 לראשון מכרת אם הוזהר בראשון לא מתקן ליה,
44 הלכך, חייב כרת על הראשון ואפילו עשה את
45 השני. ופסור על השני אם שגג בראשון הוזהר
46 בשני, דהא לית ליה חיובא באנפי נפשיה,
47 ובראשון הרי שגג. תקנתא דראשון – מכרת דיליה, דאפילו הוזהר בראשון – השני פטור
48 מן הכרת. אי נמי קרין ה' לא הקריב וכו' – ד"כ" משמש בארבע לשונות, והה בלשון
49 "אי" דרשין ליה. ולא קאי אדלעיל מיניה לפרושי טעמא למילתא קמיתא כמו לשון
50 "דהא", אלא מילתא אחרתהי אכמו "כי יקרא" (דברים כב.) "כי תכלה לעשר" (שם)
51 (בא. "כי תפגע" (שמות כו).
52

1 **הכי** גרסינן בכל הספרים, וכן גרסינן בספרי (פרשת "בהעלותך"): מה טמא שאין ספק בידו
2 כו ומיתני התם אפלוגתא דר' אליעזר ור' עקיבא, ומיית ר' עקיבא ראה לדבריו: מה
3 טמא שאין ספק בידו לעשות מפני טומאה – אף דרך רחוקה שאין ספק בידו לעשות. שדחוק
4 כל כך שאין יכול לבא בשעת שחיטה לעולא, או בשעת אכילה לרב יהודה. ומיית לה רב
5 ששת מדקאמר ואינו עושה – משמע דלא
6 הורצה, דלכל מילי לית דרך רחוקה מטמא.
7 ומשני רב נחמן דר' עקיבא סבר אין שוחטין
8 וזורקין, ולכך לית דרך רחוקה מטמא, דתרייהו
9 חזו בשעת אכילה לא חזו בשעת שחיטה.
10 ולדידה נמי, אם זרק – לא הורצה. אבל אמר
11 סבירא לי שוחטין וזורקין, והשתא ליבא למילף
12 דלא הורצה בדרך רחוקה כמו בטמא מת –
13 דשאני טמא מת דלא חזי בשעת אכילה. ורב
14 ששת סבר נמי שוחטין, דאין סברא שיחלוקו בה.
15 אלא דסבירא דר' עקיבא גמר מטמא מת אף על גב
16 דלא דמי ליה כל כך. ונראה לרבינו יצחק: דלאו
17 מהיקשא לית דרך רחוקה מטמא אלא במה
18 מצני. דאי מהיקשא – מאי קא משני רב נחמן
19 דסבר שוחטין? מכל מקום נייגר מיניה, דאין
20 משיבין על ההיקשו וקצת קשה לרבינו יצחק. דאי
21 לאו היקשא הוא – איבא טובא למיפך.
22 **רבי** עקיבא סבר אין שוחטין וזורקין – תימה:
23 מנא ליה, דהא לעיל (צ.ב.) אמר דמאן דאמר אין
24 שוחטין סבר לה רבי יצחק, דאמר טמאי מתים
25 היו שחל כו. וקוריש: ביום ההוא אין יכולים
26 לעשות, הא למחר – יכולים. ואילו ר' עקיבא
27 בפרק "הישן" (סוכה כה.) לית ליה דרבי יצחק.
28 **דאי** בעי למיעבד לא שבקין ליה – תימה:
29 הואיל וסבירא ליה להאי תנא שוחטין על טמא
30 שרין, מדקאמר לפטורו מהכרת – משמע מכרת
31 פטור. אבל אם זרק – הורצה. ומאן דאמר הורצה
32 אסיקא לעיל (פ.א.) דסבר שוחטין וזורקין. אם
33 כן, טמא דקרא שאינו יכול לאכול בלילה. והכי
34 קאמר התלמודא דלתיכ כתיבא דאי בעי למיעבד
35 – לא שבקין ליה. פשיטא דלא שבקין ליה. כיון
36 דלא חזי למיכל ומילפי אכלו" נפקא. דטמא נמי
37 נפקא לן מהתם כדאמר בפרק שני דובחים (ב.א.)
38 ויש לומר: דהאי קרא לא איצטרך להכי, אלא
39 פריך משום דקתני: למה נאמר טמא לפטורו
40 מהכרת, דמשמע: מכרת פטור אבל אי בעי
41 למיעבד – מצי עביד. הלכך פריך: הא אי בעי
42 למיעבד לא שבקין ליה. והשתא טמא לא
43 איצטרך למיכתב אלא לאשמעין דאיש נדחה
44 ואין ציבור נדחין. ונראה לרבינו יצחק: דממתניתין
45 דקתני שאלו פטורין מהכרת – ליבא למידק כרב
46 נחמן: מדקתני פטורין, מכלל דאם זרק הורצה –
47 דהוא הדין אם זרק לא הורצה, ואידי דקתני
48 סיפא חייבין – תנא ורשא פטורין. ואתי שפיר, דלעיל מיית ראה ממתינתין לרב ששת.
49 **אלא** למה נאמר דרך רחוקה כו' – קשה: לרב יהודה, דאמר לקמן: איזהו דרך רחוקה –
50 כל שאין יכול ליכנס בשעת אכילה, דרך רחוקה דכתיב רחמנא למה ליי פשיטא
51 דפטור, דהא לא חזי לאכילה ואי משום דיכול ליכנס בסוסים ובפרדים – אם כן לקמן,
52 דקתני: דהא חזי למודיעים ויכול ליכנס בסוסים ובפרדים יכול יזה חייב – תלמוד לומר:
53 "ובדרך לא יהיה". ואמאי איצטרך ההוא קרא? הא לא איצטרך למיכתב כלל דרך רחוקה
54 אלא משום היבא דיכול ליכנס בסוסים ובפרדים! ואין לומר דסלקא דעתך דחייב כרת על מה שהרחיק עצמו – דאם כן מאי פריך למה נאמר טמא – דאי בעי למיעבד לא שבקין ליה, הא
55 שפיר קאמר, דנאמר לפטורו מכרת דסלקא דעתך דלחייב על מה שטימא עצמו. ונראה לרבינו שמשון בן אברהם: דטמא ודרך רחוקה איצטרך למיכתב, דלא נימא כיון דלא חזי בראשון
56 לא לעבד בשני, וסבר כרבי נתן דשני תשלומין דראשון הוא. **לא** קשיא הא ר. יוסי – תימה: דמוקי דך ברייתא דסבר שוחטין וזורקין על טמא שרין כו' יוסי, ובפרק "כיצד צולין" (לעיל
57 פ.א.) גבי טומאת התהום מסיק דקסבר ר' יוסי אין שוחטין וזורקין בו! ויש לומר: דהבא לא מוקי לה כו' יוסי אלא במאי דסבר דנשים בשני חובה.

עולא לטעמיה - תימיה: מנא ליה לעולא ולא הוי שעת שחיטה מתחילת שקיעה, דם נפסל בשקיעת החמה דריש ליה מ'ביום הקריבו את זבחו', והא קיימא לן בפרק שני דמגילה (ב.ב.) דעד צאת הכוכבים ימנא הוא. רב יהודה אמר כל שאינו יכול ליכנס בשעת אכילה - תימיה: דלרב יהודה מן המודיעים לא יכול ליכנס בחצי היום וכל הלילה, ולעלא בשעת שחיטה, דניחוי אבן! ויש לומר: דאיסתתום דרכים: כדאמרינן בראש השנה (ב.ב.ב.) ועוד: דאליבא דר' עקיבא קיימינן דאית ליה תתמינן דאורייתא, ולרב יהודה יכול ליכנס מן המודיעים עד סמוך לתחום בתחלת הלילה וליכא בינייהו השתא כולי האי, וכן משמע בירושלמי. וקאמרת שחטין וזרקין על טמא שרץ - לאלומיה פירכיה הוא דקאמר הכי, ואפילו סבר אין שחטין הוה מצוי למיפרך מטבול יום, דלכולי לעלא שחטין וזרקין עליו, אף על פי שאינו יכול ליכנס בשעת שחיטה.

דרך רחוקה לטהור בו - דתלייה בעשיה, דכתיב: "וברך לא היה חדר לעשות" כו'. ואף על גב דבההוא קרא גופיה כתיב טומאה "והאיש אשר הוא טהור" - אולינן בתר אכילה מדחייב טמא שרץ, דכתיב טמא נפש ולא כתיב טמא שרץ.

לרב

חנניא בן עקיבא פטור. שגג בראשון והויד בשני - לרבי חייב, לרבי נתן ולרבי חנניא בן עקיבא פטור. משנה איוז היא הדרך רחוקה? מן המודיעים ולחוץ, וכמדתה לכל רוח, דברי רבי עקיבא. רבי אליעזר אומר: מאיסקופת העזרה ולחוץ. אמר ליה רבי יוסי: ל'פיך נקוד על ה' לומר לא מפני שרחוק ודאי, אלא מאיסקופת העזרה ולחוץ. גמרא אמר עולא: מן המודיעים לירושלים חמשה עשר מילין הויא. סבר לה פי הא דאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: כמה מהלך אדם ביום - עשרה פרסאות: מעלות השחר ועד הגין החמה חמשת מילין, משקיעת החמה ועד צאת הכוכבים חמשת מילין. פשו לה תלתין. המיסר מצפרא לפלגא דיומא, וחמיסר מפלגא דיומא לאזרתא. עולא לטעמיה, דאמר עולא: אי זה הוא הדרך רחוקה - כל שאין יכול ליכנס בשעת שחיטה. אמר מר: מעלות השחר עד הגין החמה - חמשה מילין. מנא לן? דכתיב: "וכמו השחר עלה ויאיצו המלאכים" וגו', וכתיב: "השמש יצא על הארץ ולוט בא צוערה", ואמר רבי חנניא: לדידי חוי לי ההוא אתרא, והווי חמשה מילין. גופא, אמר עולא: איוז הוא הדרך רחוקה - כל שאין יכול ליכנס בשעת שחיטה. ורב יהודה אומר: כל שאין יכול ליכנס בשעת אכילה. אומר ליה רבה לעולא: לדיך קשיא, ולרב יהודה קשיא. לדיך קשיא דאמרת כל שאין יכול ליכנס בשעת שחיטה - והא טמא שרץ, והא טמא שרץ, דאין יכול ליכנס בשעת שחיטה, וקאמרת שחטין וזרקין על טמא שרץ. ולרב יהודה קשיא: דאמר: כל שאין יכול ליכנס בשעת אכילה - והא טמא שרץ, דיכול ליכנס בשעת אכילה, וקאמר אין שחטין וזרקין על טמא שרץ! אומר ליה: לא לדידי קשיא ולא לרב יהודה קשיא, לדידי לא קשיא: הדרך רחוקה לטהור, ואין הדרך רחוקה לטמא.

לרב

קסבר מנרף - דכתיב ביה כרת היינו מברך את השם. וכיון דיש כרת במברך את השם יליף האי מיניה, נשיאות חטא נשיאות חטא לגוויה שוה. ורבי נתן - מוקי ליה להאי כי בלשון הוא, וקאי אדלעיל מיניה למיתב טעמא למילתיה: נכרת בראשון - משום דהא קרבן ה' לא הקריב במועדו בראשון. לאי היינו מברך את השם - אלא מזמר ומשורר לעבודה זרה, דאיכא דסבירא ליה הכי בכריתות (ה.ב.) ולית לן כרת במברך אי לא מהכא גמירי לה. ורבי חנניא - גמי דריש האי כי לשון אי כרבי, אלא קסבר: לאו מילתא אחריית היא, אלא כרת דקמא תלא ביה; ונכרת במיד דראשון אם קרבן ה' לאי יקריב בשני. כדאמרינן - לאנגוריי כרת למברך. דברי הכל חייב - חד כרת. לרבי ורבי נתן חייב - דלא סבירא להו דשני תקנתא דראשון. שגג בראשון והויד בשני לרבי חייב - דאית ליה כרת בשני באנפי נפשיה. לרבי נתן ורבי חנניא פטור - דהא לא כתיב כרת אלא אראשון, והרי שגג בו. משנה מויעוים - שם העיר. נקוד על ה' - שבי'רוקה" וכל ניקוד למעט הדבר בא, דמשמע: סמיה להא תיבה מהכא. גמרא חמשה עשר מילין - מדקרי ליה תנא דידן דרך רחוקה לגבי פסח, וסבירא ליה לעולא דרך רחוקה - כל שאינו יכול ליכנס בשעת שחיטה - כל שעת שחיטה מהלך ואינו מגיע. ושעת שחיטה מחצות היום ואילך, דבין הערבים כתיב ביה כתימין. ותמיד, אף על פי שנשחט בשש ומחצה - זמנו מן התורה מתחלת שבע ואילך, שמתחלת החמה להתעקם כלפי מערב קצת, ומשחרי כותלי. דכיון אמרינן ביזמא בפרק שלישי (ב.ב.ב.) צלותיה דאברהם מכי משחרי כותלי, והיינו מחצות היום ולהלן. ופרכינן עלה מהא דתנן: תמיד נשחט בשש ומחצה ומשני שאני כותלי בית המקדש דלא מכונני רחבם מתחתיקן ולא משחרי בעיקום פורתא עד חצי שבע. ומיזה, זמן שחיטה מתחלת שבע ואילך, ונמשך עד שתשקע החמה, ומשתשקע החמה - לא, דם נפסל בשקיעת החמה ביאידו מקומן (ובחיים נ.א.) ומחצות ועד שקיעת החמה מהלך חמשה עשר מילין כי הא דרבי יוחנן. סבי לה - עולא. כמה מהלך אדם - בינוני וביום בינוני דתקופת ניסן ותשרי שהימים ההלילות שוין: עשרה פרסאות - ארבעים מילין. מעלות השחר עד הגין החמה חמשה מילין - כן שהיית החמה לצאת בעוביו של רקיע, וכנגדה שוהה בשקיעתה ליכנס, דהיינו משקיעתה ועד צאת הכוכבים. פשו תלתין - מהנצח ועד שקיעתה. לאורחא - לשקיעת החמה, דשוב אין זמן שחיטה, דם קדשים נפסל בשקיעת החמה.

קסבר: מנרף היינו מברך השם, וכתיב במברך את השם: "ונשא חטאו", ונמר האי חטאו דהכא מחטאו דהתם, מה להלן פרת - אף פאן נמי פרת. ורבי נתן סבר: "וחדל לעשות הפסח ונכרתה", דהאי "כי" לשון "דהא" הוא, והכי קאמר רחמנא: דהא קרפן ה' לא הקריב במועדו בראשון. האי "חטאו ישא" מאי עביד ליה? קסבר: מנרף לא היינו מברך את השם, ונמר האי חטאו דהתם מהאי חטאו דהכא, מה הכא פרת - אף התם פרת. ורבי חנניא בן עקיבא סבר: "וחדל לעשות הפסח ונכרתה" אי "קרפן ה' לא הקריב במועדו" בשני. והאי "חטאו ישא" מאי עביד ליה? כדאמרינן. הלכך: הויד בזה ובה - דברי הפל חייב, שגג בזה ובה - דברי הפל פטור, הויד בראשון ושגג בשני - לרבי ולרבי נתן מחייבי, לרבי חנניא בן עקיבא פטור. רחוקה היא הדרך רחוקה? מן המודיעים ולחוץ, וכמדתה לכל רוח, דברי רבי עקיבא. רבי אליעזר אומר: מאיסקופת העזרה ולחוץ. אמר ליה רבי יוסי: ל'פיך נקוד על ה' לומר לא מפני שרחוק ודאי, אלא מאיסקופת העזרה ולחוץ. גמרא אמר עולא: מן המודיעים לירושלים חמשה עשר מילין הויא. סבר לה פי הא דאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: כמה מהלך אדם ביום - עשרה פרסאות: מעלות השחר ועד הגין החמה חמשת מילין, משקיעת החמה ועד צאת הכוכבים חמשת מילין. פשו לה תלתין. המיסר מצפרא לפלגא דיומא, וחמיסר מפלגא דיומא לאזרתא. עולא לטעמיה, דאמר עולא: אי זה הוא הדרך רחוקה - כל שאין יכול ליכנס בשעת שחיטה. אמר מר: מעלות השחר עד הגין החמה - חמשה מילין. מנא לן? דכתיב: "וכמו השחר עלה ויאיצו המלאכים" וגו', וכתיב: "השמש יצא על הארץ ולוט בא צוערה", ואמר רבי חנניא: לדידי חוי לי ההוא אתרא, והווי חמשה מילין. גופא, אמר עולא: איוז הוא הדרך רחוקה - כל שאין יכול ליכנס בשעת שחיטה. ורב יהודה אומר: כל שאין יכול ליכנס בשעת אכילה. אומר ליה רבה לעולא: לדיך קשיא, ולרב יהודה קשיא. לדיך קשיא דאמרת כל שאין יכול ליכנס בשעת שחיטה - והא טמא שרץ, והא טמא שרץ, דאין יכול ליכנס בשעת שחיטה, וקאמרת שחטין וזרקין על טמא שרץ. ולרב יהודה קשיא: דאמר: כל שאין יכול ליכנס בשעת אכילה - והא טמא שרץ, דיכול ליכנס בשעת אכילה, וקאמר אין שחטין וזרקין על טמא שרץ! אומר ליה: לא לדידי קשיא ולא לרב יהודה קשיא, לדידי לא קשיא: הדרך רחוקה לטהור, ואין הדרך רחוקה לטמא.

כדאמרינן ביאידו מקומן" בשחיטת קדשים. בשעת אכילה - כל שעת אכילה שרוקן מחצות היום כל כך שאינו יכול ליכנס כל הלילה. אכילת הפסח כל הלילה, ורבנן עבדו הרחקה. ואמור עד חצות לרבי עקיבא ולרבי אלעזר דאורייתא עד חצות, בפרק בתרא (ב.ב.) ובברכות בפרק קמא (ט.א.) ולרב יהודה קשיא - דאמר: כל שאינו יכול ליכנס בשעת אכילה הוא דפטור, הא איחוי למיכל לאורחא - חייב. והא טמא שרץ בו' - ופולוגיתיהו בפרק קמא (לעיל צ.ב.) לדידי לא קשיא - דאף על גב דדרך רחוקה פטורא להאי דחוי לאורחא, ומיחיבנא ליה גבי טמא שרץ - היינו טעמא: דדרך רחוקה תלא רחמנא פטורא דטהור, והיינו דרך רחוקה שאין יכול ליכנס בשעת שחיטה. דגבי עשייה כתיב ואף על גב דיכול ליכנס בשעת אכילה - אבל לטמא לא תלה רחמנא פטורא דידיה בדרך רחוקה אלא בטומאה. וטעמא: דטומאה משום אכילה היא ולא משום עשייה, דהא יכול לשלח רבנותיו. ועוד: מדכתיב "טמא נפש" ולא כתב בעל קרי או טמא שרץ - שמעינן מיניה: לא פטרי אלא בטומאה אריכתא דלא חוי לאורחא.

ולרב

7 בשביל עצמו, כיון שאין חלק העבדות תלוי בו. ומביאה הגמרא
8 את המשנה שבתחילה חלקו בית הלל על בית שמאי ולבסוף חזרו
9 להורות בבית שמאי, דתנן (גיטין פ"ד מ"ח), מי שחציו עבד וְחָצִיו בֵּן
10 חורין, עובד את רבו יום אחד, וְאֵת עֲצָמוֹ יוֹם אֶחָד, דְּבָרֵי בֵּית הַלֵּל,
11 וְזוֹ הַמְשָנָה רַאשׁוֹנָה דְּבַרְבֵּי בֵּית הַלֵּל, בֵּית שְׁמַאי אֹמְרִים,

1 עצמו, סוברת כמשנה אחרונה, כלומר כמו שסברו בית הלל אחר
2 שהודו לבית שמאי וכמבואר להלן, שמי שחציו עבד וחציו בן
3 חורין, כופין את רבו לשחררו, וכיון שבידינו לשחררו, הרי הוא
4 כבן חורין, ויכול לשחוט עבור עצמו, ואילו הברייתא סוברת
5 כמשנה ראשונה, כלומר כמו שסברו בית הלל קודם שהודו לבית
6 שמאי, שאין כופין את רבו לשחררו, ומשום כך אינו יכול לשחוט

46 אותם על פסחו. אבל הפסח עצמו, אין הבעלים משאירים בו חלק
47 שאינם מקדישים אותו.

משנה

48 מבואר במשנה לעיל (אס.) שפסח שנשחט לשם טמאים, פסול הוא,
49 משום שהם אינם ראויים לאכול, ונאמר (שמות י"ד) 'אִישׁ לְפִי אָכַל
50 תִּכְסוּ עַל הַשָּׂה', ולמדנו מפסוק זה שצריך לשחוט את הפסח לשם
51 אוכליו. ועתה מבארת המשנה, שטמאים שיטהרו בערב ויהיו
52 ראויים לאכול את הפסח, ניתן לשחוט עליהם את הפסח אף
53 שבשעת השחיטה עדיין טמאים הם.
54 הרואה שתי ראיות של זיבה, הרי הוא טמא עד שיעברו עליו
55 שבעה ימים שלא יראה בהם זיבה, וביום השביעי טובל במים,
56 ולכשיעריב השמש נטהר מטומאתו ומותר לאכול בקדשים. אבל
57 אם ראה שלש ראיות של זיבה, צריך הוא להביא קרבנות ביום
58 השמיני, ורק אז מותר לו לאכול קדשים.

59 וְבִשְׂרָאָה שְׁתֵּי רֵאיוֹת, שוֹחֲטִין עֲלָיו אֶת הַפֶּסֶח, אִם חָל עֶרֶב הַפֶּסֶח
60 בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי לְטַהֲרָתוֹ, ואף שאינו נטהר עד שיעריב שמשו,
61 ובשעת השחיטה עדיין אסור הוא באכילת קדשים, מכל מקום הרי
62 בלילה יוכל לאכול מהפסח. ואם רָאָה שְׁלֹשׁ רֵאיוֹת שֶׁל זִיבָה,
63 שוֹחֲטִין עֲלָיו אִם חָל עֶרֶב הַפֶּסֶח בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי שְׁלוֹ, אבל אם חל
64 ערב פסח בשביעי שלו, אין שוחטים עליו, כיון שעד שיביא את
65 קרבנותיו בשמיני, אסור לו לאכול בקדשים. אולם ביום השמיני
66 שוחטים עליו אף אם עדיין לא הביא את קרבנותיו, ויקריב את
67 קרבנותיו אחר הקרבת הפסח ואזי יוכל לאכול בלילה.
68 נדה, אחר שעוברים שבעה ימים מתחילת ראייתה, יכולה לטבול
69 ולהיטהר. ואם ראתה דם באחד עשר יום שאחר ימי נדתה, אם
70 ראתה יום אחד או שנים, הרי היא זבה קטנה ודינה הוא ששומרת
71 יום כנגד יום, כלומר שסופרת היא רק יום אחד למחרת היום
72 שראתה בו, וטובלת באותו יום, וטהורה בערב. ואם ראתה שלשה
73 ימים רצופים, הרי היא זבה גדולה, ודינה הוא שצריכה לספור
74 שבעה ימים נקיים בלא ראיית דם, וטובלת ביום השביעי וטהורה
75 בערב, וביום השמיני, צריכה להביא קרבנות.
76 שוֹמֵרֶת יוֹם כְּגִנְדָּה יוֹם, שוֹחֲטִין עֲלֶיהָ בְּשֵׁנֵי שָׁלֹה – ביום השני מתחילת
77 ראייתה, וכן אם רָאָתָה שְׁנֵי יָמִים, שוֹחֲטִין עֲלֶיהָ בְּשֵׁלִישֵׁי – ביום
78 השלישי מתחילת ראייתה, משום שיכולות הן לאכול מהפסח
79 בערב. וְהִזְקָה שראתה שלש ראיות שצריכה לספור שבעה נקיים
80 ולהביא קרבנות ביום השמיני, שוֹחֲטִין עֲלֶיהָ בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי
81 לטהרתה.

גמרא

83 הגמרא דנה אם אפשר להקריב פסח בשביל טמא שרץ: אָמַר רַב
84 וְהִזְקָה אָמַר רַב, שוֹחֲטִין אֶת הַפֶּסֶח וְזוֹרְקִין אֶת דָּמוֹ, עַל טְבוּל יוֹם –
85 טמא שטבל לטומאתו, ויהיה טהור בערב, וּמְחַזְרִים בְּפוֹרִים – טמא
86 שנטהר ועדיין לא הביא קרבנות כדי להתירו לאכול בקדשים,
87

1 מעות ליקח בהם דבר לעשות בו סחורה, מִמֶּנָּה אַחַר עֲמוֹ עַל פֶּסֶח
2 וְעַל חֲנִינְתוֹ, וּמַעוֹת שִׁפְדוֹ חוֹלִין הֵם, שֶׁעַל מִנְתַּן בֵּן הַקְּדִישׁוֹ יִשְׂרָאֵל
3 אֵת פְּסָחֵיהֶן, שיוכלו למכרם ויהיו המעות שלהם להשתמש בהם
4 לכל צרכיהם.

5 אומרת הגמרא, רַבָּה וְרַבִּי יוֹדֵא נַחֲלָקוּ בְּבִיאור מַחֲלוֹקֶת רַבִּי
6 וחכמים, הָד – אחד מהם אָמַר, בְּעֵצִים לְצִלְיָתוֹ שֶׁל הַפֶּסֶח, פּוֹלֵי
7 עֲלָמָא לֹא פְּלִיגי – לא נחלקו רבי וחכמים, שאף חכמים מודים
8 שיכול לקנות במעות אלו, דְּבִינָן דְּתַקְנָתָא דְּפֶסַח הוּא – שכיון
9 שהעצים נצרכים לתיקון והכשרת הפסח, כְּגוֹפֵסָא דְּפֶסַח דְּמִי – הרי
10 הם כפסח עצמו, ואפשר לקנותם ממעות הפסח. כִּי פְּלִיגי – ונחלקו
11 רק בקניית מִצָּה וּמְרוֹר בְּמַעוֹת אלו, דְּרַבְּנָן סְבָרִי, דְּהָא – שאכילת
12 מִצָּה ומְרוֹר, אֲכִילָה אַחֲרֵיתָא – אחרת היא, שאינה חלק מאכילת
13 הפסח, ולכן אסור לקנותם ממעות הפסח, וְרַבִּי סְבָר, בִּינָן דְּהִבְשִׁירוּ
14 דְּפֶסַח הוּא כִּיּוֹן שֶׁאֵף מַעוֹת וּמְרוֹר הֵם מִצְרָכֵי אֲכִילַת הַפֶּסֶח, כְּגוֹפֵסָא
15 דְּפֶסַח דְּמִי – הרי הם כפסח עצמו. וְהָד – ואחד מהם אָמַר, כְּמִצָּה
16 וּמְרוֹר נִמְי פּוֹלֵי עֲלָמָא לֹא פְּלִיגי – שאף במצה ומְרוֹר לא נחלקו רבי
17 וחכמים, וכולם מודים שיכול לקנותם ממעות הפסח, דְּרַבְּנָנִי –
18 שנאמר בפסח (במדבר ט"א) 'עַל מַצּוֹת וּמְרוֹרִים יֵאָכְלוּ', הרי שאף
19 המצה והמְרוֹר הם מִצְרָכֵי אֲכִילַת הַפֶּסֶח, וּודאי יכול לקנותם
20 ממעות הפסח, דְּבִינָן דְּמִבְשִׁירוֹן דְּפֶסַח נִיבְהוּ וְהֵם, כְּפֶסַח דְּמִי –
21 הרי הם כפסח עצמו. כִּי פְּלִיגי – ונחלקו רק אם מותר לקנות
22 במעות דברים שאינם מִצְרָכֵי הַפֶּסֶח כִּלְלִי, כְּגוֹן לִיקָה בּוֹ לְהוֹקֵה,
23 וְלִיקָה בּוֹ מִלִּיתָ, דְּרַבְּנָן סְבָרִי 'אִם יִמַּעַט הַבֵּית מְהִיזֵת מִשָּׁה' אָמַר
24 רַבְּנַנְטָא, והוא נדרש שאם ימַעַט ביתך מִצְרָכֵי הַשָּׂה, אִזֵּי תְהִיזֵהוּ
25 לְשָׂה, על ידי שתמנה עוד מנויים על הפסח, ובדמים שתקבל מהם
26 תוכל להשתמש לצרכי הפסח, אבל לשאר צרכיך אין אתה יכול
27 להשתמש בהם. וְרַבִּי סְבָר, שהוא נדרש כך, שאם ימַעַט ביתך ואין
28 לך את כל צרכיך, אִזֵּי תְהִיזֵהוּ אֶת עַצְמְךָ מִמַּעוֹת הַשָּׂה, שאף דבר
29 שאינו נצרך כלל לפסח, יכול אתה ליקח במעות אלו.

30 הגמרא מבארת כיצד סבר אביי לפרש את דברי רבי. שואלת
31 הגמרא: וְלֵאמֹר, דַּאי לֹא דְּאוֹקְמָה – שאם לא שהעמיד רבי
32 אוֹשְׁטֵינָא לְהִתְיָא – לאותה משנה בתמורה כְּמִמֶּנָּה זִוְנָה עַל פֶּסַחוֹ,
33 וְרַבִּי הָיָא, תְּוִי מוֹקְמִינָן לָהּ – הייתי מעמיד אותה כְּכֹל הַקְּדִישִׁים
34 קְלוּם, וְאֵלִיבָא – ובשיתו דְּרַבִּי יוֹסֵי הַגִּלְגִּיל, דְּאָמַר קְדִישִׁים [קְלוּם]
35 מְמוֹן בְּעֵלִים הוּא, אֲבָל לֹא הִייתִי מעמיד את המשנה בפסח וכרבי,
36 כיון שהייתי סבור בדעת רבי שבְּפֶסַח עצמו לֹא מְשִׁיר אִינִישׁ – אין
37 אדם מותר בו חלק שאינו מקדישו, ורק במעות הפסח אדם
38 משייר, יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת עַל דְּבָרֵינוּ, הָא קָתְנִי בְּהִרְיָא – הרי נאמר
39 בפירוש דברי רבי, שהטעם שיכול להשתמש בדמי הפסח הוא
40 משום שֶׁעַל מִנְתַּן בֵּן הַקְּדִישׁוֹ יִשְׂרָאֵל אֵת פְּסָחֵיהֶן, והרי מבואר
41 בדברי רבי שאדם משייר אף בקדושת הפסח עצמו. מתרצת
42 הגמרא: אִימָא – אביי סבר שדברי הברייתא משובשים הם, וכך יש
43 לומר בדברי רבי, שֶׁעַל מִנְתַּן בֵּן הַקְּדִישׁוֹ יִשְׂרָאֵל מַעוֹת פְּסָחֵיהֶן,
44 דהיינו שהקדישו את מעותיהם על מנת שיוכלו ליתנם בתורת
45 חולין למי שימנה אותם על פסחו, ויתנום במתנה למי שימנה

המשך ביאור למס' פסחים ליום שלישי עמ' א

21 שנינו במשנה: נמנין ומושבין את ידיהן עד שישישחט וכו' רבי שמעון
 22 אומר עד שיזרוק את הדם. אביי מפרש את דברי רבי שמעון: אמר
 23 אביי, המהלוקת של רבי שמעון וחכמים, אינה אלא עד מתי אפשר
 24 לימשך מהפסח, שנאמר בפסח (שמות יב ד), 'ואם ימעט הבית מהיות
 25 משה', ודרשו מכך, ש'אם ימעט הבית' כלומר, אם רוצים להימעט
 26 ולימשך מהפסח, הרי זה דווקא 'מהיות משה', ובמשמעות פסוק זה
 27 נחלקו רבי שמעון וחכמים, דרנןן כברי - שחכמים סוברים,
 28 שמהיות משה, משמעותו מהיותיה דשה, דהיינו שרק בעוד שהשה
 29 חי אפשר לימשך ממנו, ורבי שמעון סבר, שמהיות משה
 30 משמעותו, מהיותיה דשה, כלומר, בעוד שהשה נמצא, דהיינו כל
 31 זמן שלא נגמרו עבודותיו, ולכן אפשר לימשך ממנו עד שזורק
 32 הדם. אכל לימנות על הפסח, לדברי הכל, בין לחכמים ובין לרבי
 33 שמעון, אפשר לימנות רק עד שישישחט, דאמר קרא - שנאמר בפסוק
 34 (ש) 'במכסת נפשות וגו' תבסו על השה', ודרשו, 'במכסת נפשות'
 35 וגו', דהיינו, במנין נפשות, כלומר, שצריך להימנות על הפסח,
 36 וחדר - ורק אחר כך 'תבסו' דהיינו תשחטו, הרי שצריך להימנות
 37 קודם השחיטה.
 38 מביאה הגמרא ראייה לדברי אביי מברייתא: תניא נמי הכי, נמנין
 39 ומושבין את ידיהן מננו - מהפסח) עד שישישחט, רבי שמעון אומר,
 40 נמנין עליו עד שישישחט, ומושבין את ידיהם ממנו, עד שיזרק הדם,
 41 הרי מפורש בברייתא, שרבי שמעון מודה שאין נמנים על הפסח
 42 רק עד שישישחט.

משנה

6 המשנה מבארת כמה הלכות בענין הימני על הפסח: לעולם נמנין
 7 עליו - אין שיעור למספר האנשים שיכולים להימנות על הפסח,
 8 ויכולים להימנות הרבה אנשים על פסח אחד, עד שיהיה בו
 9 -בפסח) כות בשר לאכול לכל אחד ואחד מהנמנים עליו.
 10 נמנין - יכולים להימנות על הפסח, ומושבין - ויכולים למשוך את
 11 ידיהן ממנו, עד שישישחט, רבי שמעון אומר, מושכים את ידיהם ממנו
 12 עד שיזרק את הדם.
 13

גמרא

14 הגמרא מבארת מדוע אמרה המשנה לשון 'לעולם'. שואלת
 15 הגמרא: מאי קא משמע לן - מה השמיעתנו המשנה, במה שאמרה
 16 'לעולם נמנין עליו'. מתרצת הגמרא: הא קא משמע לן, דאף על גב
 17 דאמנין -שנמנו) עליו חבורה זו, חזירת נמנין עליו חבורה אחרת,
 18 ואף שכל בני החבורה הראשונה משכו את ידיהם ממנו, יכולים
 19 אחרים להימנות עליו.
 20

המשך ביאור למס' פסחים ליום שלישי עמ' ב

24 כלום, ואין מכירתו מועלת כלל, אם כן המעות אמאי -ומדוע) יפלו
 25 לנדבה, הלא יש לו למוכר להחזיר את המעות לקונה. אמר רבא,
 26 מצד הדין באמת מעות אלו שייכים לקונה, אלא קנסא הוא שקנסו
 27 חכמים את הקונה, כדי שלא יקנה פעם אחרת קרבנות של אחר.
 28 שואלת הגמרא: ויאי - ומה באה הברייתא להוסיף במה שאמרה
 29 'מעות כל שחן', משיבה הגמרא: באה הברייתא לומר בזה, שאף
 30 על גב דלא הוו שוו - שלא היו שווים הקרבנות אלא ארבעה, ויהבו
 31 ליה - ונתנו לו בעבורם המשה, אפילו כהיה יתירא - באותו חלק
 32 שהוא יותר משוויו, נמי קנסוהו רבנן - גם כן קנסו חכמים ללוקחים
 33 וצריכים ליתנם לנדבה, ואין אומרים שמה שהוסיפו למוכר יותר
 34 מהשווי של הקרבן נתנוהו לו במתנה ואין לקנסו בכך.
 35 הגמרא דנה במה ששינוי בתחילת הברייתא שהממנה אחרים על
 36 פסחו המעות שקיבל מהם חולין הם: אמר עולא, ויאיכא - ויש
 37 אומרים שדבר זה אמר רבי אשישיא, אפשר דרבי חבין ככלא
 38 מעמא דהאי מלתא - הלואי יודעים חברינו מבבל את הטעם של
 39 דין זה, ויודיענו, שקשה, מדוע המעות שנתן מי שנמנה על הפסח
 40 חולין הם, והרי זה - הממנה על הפסח הפריש מלה זה והקדישו
 41 לפסחו, וזה - והנמנה עמו הפריש את המעות והקדישם לפסחו,
 42 ואם כן היאך תקדש חל על הקדש - איך הקדושה שהיתה במעות
 43 עוברת לפסח שהוא כבר קדוש, דקתני - שאמרה הברייתא
 44 שהמעות שפירו חולין הם, וזהו ודאי משום שהקדושה שהיתה
 45 במעות עוברת על הבהמה.

1 השיב לו רב פפא, קתם - שם בחבורת הפסח, הטעם שיכולים
 2 להוציאו, הוא משום דאמרי ליה, כי קבלנך לתיקוני יביחה - שלא
 3 שיתפנו אותך בחבורה אלא כדי לתקן את הקרבן שלא יסאר
 4 ממנו נותר, אך על מנת שתאכל יותר לא קיבלנוך, אבל אני ואתה,
 5 הרי לא השתתפנו אלא כדי לאכול יחד, ובודאי קיבלת על עצמך
 6 להשתתף עמי אף אם אני אוכל יותר ממך. איתבייה - הקשה לו
 7 רב הונא, מהמשך הברייתא, שאמרה שדין זה שייך אף בסיבולת -
 8 בסעודה של כל השנה, ופלג ליה - ונתן לו רב פפא את חלקו. אול
 9 - הלך רב הונא בריה דרב יהושע, עריב בתי - עירב את פתו יחד
 10 עם רבינא, אדאביל רב הונא בריה דרב יהושע קדא, אביל רבינא
 11 תמינא - שמונה. אמר רב הונא, עדיף להשתתף יחד עם מאה פפי
 12 -אנשים כרב פפא), ולא עם תרא -אחד) כרבינא.
 13 הגמרא מביאה ברייתא שאמרה דין נוסף במי שממנה אחרים על
 14 פסחו: תנו רבנן, תמננה אחרים עמו על פסחו ועל חגיגתו - קרבן
 15 חגיגה שמביא בערב הפסח, או המעות שפירו - שביד הממנה,
 16 שנתנו לו הנמנים בעד הימני, חולין הם. דין נוסף מביאה
 17 הברייתא: תמוכר את עולתו ושלמיו לאחרים, כדי שיתכפרו בהם,
 18 לא עשה ולא כלום, ולא חלה כלל המכירה, שכיון שהקדישם, הרי
 19 הם של הקדש, ואין בכוחו למכרם, והקרבנות קרבים לשם
 20 הבעלים הראשונים, ומעות כל שחן - וכל המעות שקיבל המוכר
 21 עבורם, יפלו לנדבה - לנדבת ציבור, דהיינו שיש לו ליתנם בקופות
 22 שהיו במקדש שמהם היו מקריבים עולות לקיץ המזבח.
 23 הגמרא דנה בדברי הברייתא ושואלת: ובי מאחר דלא עשה ולא

המשך ביאור למס' פסחים ליום שבת קודש עמ' א

7 במועדו, דהיינו, שלא הקריב את הפסח בשניי (באשר חייב בו, שלא
 8 עשה את הראשון), ועל כך מלמד המשך הפסוק 'חטאו ישא האיש
 9 ההוא', שגם הוא חייב כרת.
 10 שואלת הגמרא: ומאי (רהא) [דהאי] - ומנין שתיבות אלו 'חטאו'
 11 ו'שא' המוזכרות בפסוק, משמען שחייב כרת הוא, הרי לא נאמר
 12 בפסוק רק 'חטאו ישא' ולא יותר מכך.

1 לא היה וחדל לעשות הפסח ונכרתה הנפש ההוא מעמיה, כי קרבן
 2 ה' לא הקריב במעדו, חטאו ישא האיש ההוא. ונחלקו כיצד
 3 לדרוש את הפסוק, רבי סבר, שדורשים כך, ו'חדל לעשות הפסח
 4 ונכרתה', היינו דלא עבד בראשון - שלא עשה את הפסח הראשון,
 5 ועל כך אומרת התורה 'ונכרתה' שחייב כרת, אי נמי - התורה
 6 אומרת אופן נוסף שיש בו חיוב כרת, אם 'קרבן ה' לא הקריב

א.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא שניאור זלמן - אדמו"ר הזקן - בעל התניא והשו"ע

שולחן ערוך - הלכות שבת

- 1 ג. ואם הנר קבוע בַּדֶּלֶת עֲצָמָה אִם הוּא שֶׁל שֶׁמֶן אִסוּר לִפְתַּח אוֹ לִנְעֹל הַדֶּלֶת בְּדַרְכּוֹ בְּחֹל שֶׁעַל יְדֵי
- 2 הַפְּתִיחָה וּנְעִילָה בְּדַרְכּוֹ אִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יִתְקַרֵּב קֶצֶת הַשֶּׁמֶן אֶל הַפְּתִילָה (וְיִתְחַיֵּב מִשּׁוּם מִבְּעִיר) אוֹ
- 3 יִתְרַחֵק קֶצֶת מִמֶּנּוּ (וְיֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם מִכְבָּה) אֲלֵא פּוֹתַח וְנוֹעֵל בְּנַחַת בְּעֵנִין שֶׁלֹּא יֵהָא פְּסִיק רִישִׁיָּה.
- 4 וְאִין אִסוּר בְּטַלְטוּל הַדֶּלֶת מִשּׁוּם הַנֵּר הַמְּקַצֵּה הַקְּבוּעַ בָּהּ לְפִי שֶׁהַדֶּלֶת לֹא נַעֲשִׂית בְּסִים לְנֵר מִפְּנֵי שֶׁהִיא
- 5 חֲשׂוּבָה שֶׁמְשַׁמֶּשֶׁת לְבֵית וּבִטְלָה אֶצְלוֹ וְלֹא לְהַנֵּר הִיא.
- 6 וְאִם הוּא נֵר שֶׁל שַׁעוּה וּבִיּוֹצֵא בּוֹ¹¹ מִתֵּר לִפְתַּח וְלִנְעֹל בְּדַרְכּוֹ אֲלֵא אִם בֵּן הוּא בְּעֵנִין (שֵׁישׁ לְחוּשׁ) שִׁיכְבָּה
- 7 לְגַמְרֵי אִם לֹא יִזְהַר לִפְתַּח וְלִנְעֹל בְּנַחַת אֲבָל אִם יִפֹּל עַל יְדֵי כֶּד לְאַרְצָן אִין בְּכֶד פְּלוּם כְּמוֹ שִׁיתְבְּאָר¹⁵.
- 8 וְכֵן אִם הַנֵּר הוּא אַחוּרֵי הַדֶּלֶת וְהוּא בְּעֵנִין שֶׁאִין לְחוּשׁ לְהַרוּחַ שֶׁמִּבְּחוּץ (כְּגוֹן שֶׁהַדֶּלֶת נִפְתַּח מִחֲדָר לְחֲדָר)
- 9 אֲלֵא שִׁיכְבָּה מִחֲמַת הַדֶּלֶת עֲצָמָה שֶׁמְנַשְׁבֶּת עָלָיו אִם פְּתַחָה בְּדַרְכּוֹ בְּחֹל צְרִיד לְיִזְהַר לְפּוֹתַחָה בְּנַחַת (בְּעֵנִין
- 10 שֶׁלֹּא יִהְיֶה פְּסִיק רִישִׁיָּה):

חלק ב סימן רע"ג, שלא לגרום כבוי הנר סעיף ג

הלכתא רבנא

- ה] ולא להנר - אין לפתוח או לסגור הדלת כשכוונתו שהדלת בטלה למקרה ולא לדברים המונחים בה¹³.
 ז] [וביוצא בו - וכן שאר נרות מוצקים המצויים לצורך שימוש באור הנר¹¹.
 ו] ולא להנר - מתיר לפתוח או לסגור דלת מקרה - אפילו מונחים בה דברים המוקצים בלבד¹², כיון בימינו¹⁴.

ציונים והוספות

- 11) ע"פ קו"א ס"ק ג, והוסיף שעל פי הטור והגהות מיימוניות מותר גם כשכוונתו לצורך הנר שכיון שהדלת מחוברת אינו נחשב טלטול כלל, וסיים בצ"ע.
 12) כגון ביצים לא מבושלות, והוא הדין לקופת צדקה התלויה על דלת ארון.
 13) שכן חשיבותה של הדלת היא שמשמשת למקרה, ואף שנעשית לכתחילה באופן שיוכלו להניח בה דברים - לא גרע מנר הקבוע בדלת - שמשמע שכן הוא בקביעות. ובס' שולחן שלמה סימן שח הערה יג כתב שהרש"א היה מצדד לאיסור, ובסוף ימיו חזר בו להתיר דלא נעשה בסיס.
 ובס' חוט שני סימן שח הערה יא כתב לחלק בין דלת בית שהוא חשוב, לדלת כלי שאינו חשוב, אמנם בשו"ע"ר לא משמע שהוא מחמת חשיבות הבית, אלא מפני שהדלת משמשת לבית. (ובאמת, לו היינו מסתמכים על דעת הטור והגהות מיימוניות שטלטול דלת אינו נחשב טלטול כלל כיון שהיא מחוברת, היה מקום לחלק בין דלת בית, לבין דלת כלי שלא מועיל הא מחוברת לכלי (האסור בטלטול), ואולי לכך לא נסמך רבינו על סברא זו - אף שמועילה גם בטלטול לצורך המוקצה).
- כן אין צורך להחמיר ולהסיר הנר קודם השבת מהדלת, כיון שהמחמירים בזה הוא מחמת דברי הירושלמי שהובאו בכיאוור הלכה ד"ה אע"פ שהוא קבוע, ובשו"ע"ר לא הזכיר ירושלמי זה אפילו כשמנה כל השיטות בזה בקו"א, ואפי' בשעה"צ סימן תרפ"ס"ק ד הקיל בזה ללא שחילק בין אם שכחו שם ובין אם הניחו שם בכוונה.
 14) יש שכתבו שהיתר זה רק בנרות דקים, ולא בנרות עבים שמתקבץ שמן בפיהם (שו"ת אור לציון ח"ב פי"ח תשובה יט).
 ומאידך בשו"ת אז נדברו ח"ז סימן מ הקיל בזה אפילו בנרות שמן עם 'פתיל צף' שבהם הפתילה צפה לעולם על גבי שמן, וכן בכל מיני סוגי נרוניות וכד' הנהפכים לנוול. ולהלכה, נרות שבימיהם לא היו דקים יותר מנרות שבימינו, וגם בהם היה נוצר שמן בפי הנר, ולכך אפשר להקל בכל נר מוצק (כלשון בשו"ע"ר 'וכיוצא בהם'), ולהחמיר בכל נר שמן (גם פתיל צף), ובכל נר יש להזהר שלא להגביה או להנמיך הלהבה (כפי שהזהיר באשל אברהם (בוטשאטש)), כך שלא יהיה פסיק ריש'.
 15) סעיף ה.

שולחן ערוך – הלכות שבת

36 לצורך רפואה שאז מותר לשאול ממנו בשבת בכל ענין
37 שמותר בחול וע"ד שיתבאר ביו"ד שם וכן כל מיני לחשים
38 שיש בהם רפואה מותר ללוחשם בשבת כמו בחול ואין בהם
39 משום ודבר דבר:

40 **לג** אם באו מים שוטפים ומפסידים נכסיו או שנתרועעו
41 חביות של יין והולך לאיבוד מותר לקרות נכרי לשם
42 אע"פ שיודע שבודאי יתקן הנכרי מעצמו את ההפסד
43 במלאכה גמורה רק שיזהר שלא לומר לו שום רמז צווי
44 לתקן אבל מותר לומר לפניו כל המצייל הפסד זה אינו
45 מפסיד שכר טרחו שכמו שהתירו בדליקה לומר בפני נכרים
46 כל המכבה אינו מפסיד כך התירו בכל הפסד ויש אומרים
47 שלא התירו אלא בדליקה לבד והמיקל כסברא הראשונה
48 בכל הפסד מרובה לא הפסיד:

49 **לד** ישראל שאמר לנכרי לעשות לו מלאכה בשבת מותר
50 ליהנות בה לערב לאחר שהמתין בכדי שיעשה ובלבד
51 שלא יהיה דבר של פרהסיא כמ"ש בסי' שכ"ה לענין נכרי
52 שעשה מעצמו בשביל ישראל (ע"ש שיש חולקים):

53 **לה** לא אסרו אמירה לנכרי אלא לעשות בשביל ישראל
54 אבל מותר לומר לו שיעשה מלאכה לצורך עצמו או
55 לצורך נכרי אחר ואפילו אם מגיע לישראל הנאה מזה כגון
56 שאומר לנכרי כבה דליקתך וכוונתו שלא תעבור הדליקה
57 מבית הנכרי לבית ישראל וכל כיוצא בזה.

58 ואפילו אם הנכרי עושה המלאכה לצרכו בכלים וחפצים של
59 הישראל אינו צריך למחות בו כשרואהו.

60 במה דברים אמורים כשהנכרי עושה כן מעצמו אבל אסור
61 לישראל לומר לו טול כלים אלו או חפץ זה ועשה בו
62 מלאכתך בשבת ואפילו אם הוא מקנה לו לגמרי את החפץ
63 הזה שהמלאכה נעשית בו כגון שאומר לו טול בשר זה
64 ובשל אותו לצרכך בשבת ואפילו אין מזונותיו עליו שאין
65 לו שום ריוח באמירה זו ואדרבה מפסיד הוא אעפ"כ כיון
66 שאומר לו לעשות מלאכה בשלו הרי זה נראה כשלוחו אף
67 שהוא מתכוין במלאכתו להנאת עצמו:

חלק ב' סימן שז דיני שבת התלויים בדבור טעיפים כט"לה

1 **כט** כותל או וילון שיש בו צורות חיות משונות או
2 דיוקנאות של בני אדם ממעשים שהיו כגון מלחמת
3 דוד וגלית וכתוב תחתיהם זו צורת חיה פלונית וזה דיוקן
4 פלוני אסור לקרות כתב זה בשבת גזרה שמא יקרא בשטרי
5 הדיוטות ואפילו לעיין בהם בלא קריאה אסור:

6 **ל** וכן ספרי מלחמות (ודברי הימים של מלכי אומות
7 העולם) וכן מליצות ומשלים של שיחת חולין כגון ספר
8 עמנואל ואין צריך לומר דברי חשק אסור לקרותן בשבת
9 ואפילו לעיין בהם בלא קריאה גזירה משום שטרי הדיוטות
10 ואף בחול אסור משום מושב לצים אף אם כתובים בלשון
11 הקודש ובדברי חשק יש עוד אסור אפילו כתובים בלשון
12 הקודש שמגרה יצר הרע בעצמו ומי שחיברן ומי שהעתיקן
13 ואין צריך לומר המדפיסן הם בכלל מחטיאי הרבים אבל
14 אותן ספרי דברי הימים שיוצא מהם ענייני מוסר ויראת
15 שמים כגון ספר יוסיפון וכיוצא בו מותר לקרותם אפילו
16 בשבת אפילו כתובים בלע"ז (ומכל מקום אין ראוי לבני
17 אדם להרבות בהם):

18 **לא** יש אומרים שאסור ללמוד בשבת וביו"ט רק בדברי
19 תורה ויראת שמים ואפילו בספרי חכמות אסור שכל
20 ספר שאין בו סרך קדושה יש לגזור משום שטרי הדיוטות
21 ולפי זה אפילו לטלטלם אסור ויש מתירים בכל ספרי
22 חכמות וספרי רפואות מפני שדבר חכמה אינו מתחלף
23 בשטרי הדיוטות ואין לגזור על זה בשביל זה וכן נוהגין
24 להקל ולפי סברא זו מותר להביט בשבת בכלי של החושים
25 בכוכבים (שקורין אצטרלו"ב) ולהפכו ולטלטלו כמו שמותר
26 לטלטל ספרי החכמה לפי סברא זו דמה הפרש בין כתוב
27 ורשום בעט ברזל בלוחות נחושת לכתוב בספר ואין לאסור
28 משום שמא יסלק הלוחות ויחזירן והרי זה כבונה כלי דכיון
29 שדרך לוחות אלו להיות רפויין אין בהן משום בונה כמ"ש
30 בסי' ש"ג:

31 **לב** אפילו דבר שמותר לשאול מן השד בחול כגון להגיד
32 על הגניבה וכיוצא בה שיש מתירין לשאול מן השד
33 הואיל ואין השד עושה לו מעשה אלא שמגיד לו דבר
34 הנעלם ממנו כמ"ש ביו"ד סי' קע"ט אסור לשאול ממנו
35 בשבת משום ודבר דבר אלא אם כן הוא שואל ממנו דבר

לקוטי תורה

8 **ובזה הוא מעורר את האהבה בתפלה.**
9 כאשר האדם יכיר במוחו באמת זו שאין שום
10 מציאות בלעדו ית', ויתבונן בזה בעומק הדעת, הרי
11 מן המוח יתפשט הדבר אל הלב, ולבו יתעורר
12 באהבת ה' עד אשר לא תהי' לו שום תשוקה
13 לענייני עולם הזה, "שכולם מבוטלים במציאות נגד
14 השי"ת אין סוף ב"ה", והרי הם כאין ואפס וכלא

1 הצורך להתפלל יום יום מתוך גיעת המוח והלב
2 [לאחרי שנתבאר בפרק הקודם התוכן הפנימי
3 ב"קריאת" אברהם אבינו שהקב"ה הוא "אל עולם",
4 היינו שאלים דאמת שום דבר אינו נפרד מאלקות,
5 וגם לאחר בריאת העולם הקב"ה הוא "יחיד ומיוחד"
6 כמו קודם שנברא העולם ממש - ישוב לבאר, שענין
7 זה הוא עיקר ההתבוננות שבתפלה:]

41 ד"כסיל בבחינת חושך הולך, כמו בעל הבית
42 [המתהלך בביתו בחושך] אע"פ שידוע [היכן] כל
43 מקומות הכלים [מכל מקום] יכול ליפול, מפני
44 שהוא בחושך הולך ואינו בבחינת ראי' אצלו. וכך
45 [גם בענינו] אפשר להיות "כסיל" - שידוע ומאמין
46 שהוא יתברך ממלא כל עלמין כו', ומכל מקום
47 יעבור עבירות, כי אינו אצלו בהתגלות בבחינת
48 ראי', רק שמיעה לבד".

49 ולכן אנו חוזרים על ענין אחדות ה' פעמים
50 רבות במשך התפילה - כדי להחדיר בפנימיות
51 המוח והלב את ההכרה שאין שום מציאות זולתו
52 ית' ("א-ל עולם"), עד שהכרה זו באחדותו יתברך
53 תהי' קבועה בלבנו "בבחינת ראי' ממש" - ועל ידי
54 זה יכולים לעורר את האהבה לה'.

55 ושיאריך בזה כל אחד ואחד לפי שכלו.
56 כדי להגיע ל"בחינת ראי' ממש", לא די
57 ב"אמירת" הפסוקים והמזמורים באופן שטחי לבד
58 וגם לא די בתפלה עם כוונת פירוש המילות, אלא
59 צריך להאריך ולהתבונן בדבר זה, "כל אחד ואחד
60 לפי שכלו", כי רק על ידי אריכות ההתבוננות
61 בתפלה יכולים להגיע לבחינת ראי' באלקות;

62 וריבוי ההתבוננות בדבר זה הוא הכרחי, כי
63 הוא נגד החוש שלנו, מאחר שהשמים והארץ וכל
64 צבאיהם נראים לעינינו מציאות "יש" ודבר בפני
65 עצמו, ורק על ידי ריבוי ההתבוננות בדבר, פעם
66 אחר פעם, לאט לאט יחדור הענין יותר ויותר בתוך
67 פנימיות המוח והלב.

68 יש שמוחו מנושם יותר, צריך להעמיק בזה
69 ביותר.

70 אדם שמוחו מגושם, היינו שתופס בכל דבר
71 ודבר רק את הצד הגשמי והחומרי שבו, יקשה
72 עליו ביותר להגיע לידי הכרה זו ד"א-ל עולם";
73 ולכן הוא זקוק ליגיעה גדולה ועצומה ביותר,
74 בהתעמקות המחשבה ביתר שאת, כדי שאחדותו
75 ית' תוקלט אצלו. וככל "שמוחו מגושם יותר, צריך
76 להעמיק בזה יותר".

77 [ואין להקשות: אם כל ענין התפילה הוא רק
78 לקבוע בנפש את ההכרה באחדותו ית' - מהו ענין כל
79 הבקשות שבתפלה?

80 - על זה ממשך:]

1 חשיבי, אלא כל רצונו ותשוקתו יהיו לה' לבדו,
2 כיון שהוא ית' המציאות האמיתית היחידה.

3 - והתעוררות אהבה זו לאלקות היא היא תוכן
4 ענין התפילה, כפי שנתבאר לעיל שענין תפלת
5 הבוקר הוא לעורר את האהבה לה' בלב האדם.

6 [וממשיך ומבאר כיצד התוכן של כל פרט ופרט
7 בתפלה הוא - להחדיר במוח האדם הכרה זו שהש"ת
8 הוא "א-ל עולם":]

9 וזהו שאומרים הודו לה' קראו בשמו כו'.
10 פירוש, שאנו מודים על זה שהשם הוא אל עולם
11 כנ"ל.

12 התחלת התפילה היא באמירת "הודו לה' קראו
13 בשמו", וענין הקריאה בשמו של הקב"ה הוא על
14 דרך מה שכתוב גבי אברהם "ויקרא שם בשם הוי'
15 א-ל עולם", שאין העולם דבר נפרד מאלקות,
16 כנ"ל.

17 ולכן מתחילים התפילה בענין זה, היות שזהו
18 עיקר "ענין ההתבוננות שבתפלה" להחדיר בהכרת
19 האדם ענין אחדותו יתברך.

20 ועל ענין זה סובב והולך כל התפילה.

21 על נקודה זו ד"קראו בשמו", "ויקרא . . בשם
22 ה' א-ל עולם" - סובב והולך כל ענין התפילה;
23 שכן, תוכן סיפור שבחו של מקום בפסוקי דזמרה
24 הוא - "שאנו מספרים בגדולתו, שהוא גדול
25 ומהולל מאד, שמהוה תמיד יש מאין, הללו את ה'
26 מן השמים ומן הארץ, וכולם בטלים אצלו
27 במציאות, כי הוא מהוה תמיד מאין ליש", וכמו
28 שאומרים "אתה הוא ה' לבדך כו', ואתה מחי' את
29 כולם כו'".

30 שצריך לחזור על זה פעמים רבות, עד שיקבע
31 בלבו בבחינת ראי' ממש.

32 הטעם "שצריך לחזור על זה פעמים רבות"
33 ובמשך התפילה אומרים פסוקים ומזמורים רבים
34 המבארים ענין זה באריכות ובפרטיות, הוא - כי
35 תכלית התפילה היא להגיע ל"בחינת ראי' ממש"
36 באלקות: כלומר, להגיע לידי כך שהכרה זו
37 שהקב"ה הוא "א-ל עולם" תהי' קבועה ומוחלטת
38 אצל האדם בוודאות והתאמתות גדולה כל כך
39 כאילו הוא רואה זאת בעיניו, "בבחינת ראי'
40 ממש", ולא בבחינת שמיעה בלבד.

40 לפי שהם תלויין זה בזה, שלפי ערך התבוננותו
41 באחדותו יתברך ככה תתעורר מדת האהבת,
42 לפיכך היו כורכין את שמע כו'.

43 וזהו שמיד אחר פסוק "שמע ישראל גו' ה'
44 אחד" נכתב בתורה פסוק "ואהבת גו'" - "לפי
45 שהם תלויים זה בזה", שעל ידי ההבנה וההכרה
46 בענין אחדותו ית', באים ל"ואהבת את ה' אלקיך".

47 ובזה יובן הטעם למאמר רז"ל שאנשי יריחו
48 "היו כורכין את שמע", היינו ש"לא היו מפסיקין
49 בין אחד לואהבת" (בניגוד למנהג שנקבע אחר כך,
50 שמפסיקים ואומרים "ברוך שם כבוד מלכותו
51 לעולם ועד") - כי מאחר שהתעוררות האהבה לה'
52 ("ואהבת") תלוי' בהכרה באחדותו יתברך ("ה'
53 אחד"), לא רצו להפסיק ביניהם.

54 **אלא שאין הלכה כאנשי יריחו.**
55 אבל, אף שמצות האהבה תלוי' בהכרה בענין
56 יחודו ית' כנ"ל, מכל מקום אין הלכה כאנשי
57 יריחו, אלא מפסיקים באמירת ברוך שם כו' בין
58 "אחד" ל"ואהבת".

[והטעם לזה:]

60 שברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד לא הוי
61 הפסק, משום שגם זה "רוא דאחד", "ועד" הוא
62 רוא דאחד בחילופי אתון וגו'.

63 גם ברוך שם כו' תוכנו הפנימי הוא ענין
64 אחדותו יתברך, כדאיתא בזהר דברוך שם הוא ענין
65 "דא דאחד" - פירוש: אותיות "ועד" הם אותיות
66 "אחד" בחילופי אתון, כי אות ו' מתחלפת באות
67 א' - כידוע שאותיות אהו"י מתחלפות זו בזו; ואות
68 ע' מתחלפת באות ח' - כי אותיות אהה"ע (שהן
69 מן הגרון) מתחלפות זו בזו.

70 ונמצא שבתכות "ברוך שם כו' ועד" ישנו
71 אותו התוכן דפסוק "שמע גו' ה' אחד".

72 ונקרא יחודא תתאה כנודע:
73 מבואר בזהר אשר ענין אחדותו של הקב"ה
74 המבואר בפסוק שמע ישראל גו' ה' אחד - הוא
75 בחינת יחודא עילאה (יחוד עליון), היינו אמיתית
76 ענין האחדות כפי שהיא אצל הקב"ה עצמו
77 ("עליון"); וענין האחדות שבתכות "ברוך שם
78 וכו' לעולם ועד" הוא "יחודא תתאה" (יחוד

1 ובקשות שבאמצע פסוקי דזמרה ושכחים, תקנו
2 אנשי כנסת הגדולה מחמת שיש קטרוגים על
3 האדם, ודנין אותו אם הוא ראוי לכך. וגם, כי
4 יש כמה מניעות וסיבות, המפרידות את האדם
5 מהתבוננות זו.

6 גם הבקשות לרחמי השי"ת המשולבות בתוך
7 פסוקי השבחה להקב"ה בפסוקי דזמרה, הן למטרה
8 זו - החדרת אחדות ה' לתוך מוחו של האדם;

9 כי תפלות ובקשות אלו הן לעורר רחמיו ית'
10 שיסיר מן האדם את המניעות המעכבות אותו
11 מלהגיע לידי הכרה זו - בין המניעות הבאות מן
12 המקטרגים למעלה, הטוענים שאין האדם ראוי
13 לזכות לבחינת ראי' והתאמתות באלקות; ובין
14 המניעות הבאות מדברים הטורדים ומבלבלים אותו
15 למטה (כמו טרדות ודאגות הפרנסה וכדומה),
16 המקשים עליו להתרכז ולהעמיק מחשבתו כדבעי
17 בהתבוננות זו.

18 ועל זה אנו מבקשים רחמים, הושיעה את עמך
19 וגו' ורעם ונשאם כו', והוא רחום וגו'.

20 בקשת הרחמים "הושיעה את עמך וגו' ורעם
21 ונשאם" וכיו"ב - היא לישועה רוחנית, שהקב"ה
22 ינשא את האדם ברוחניות כדי שמוחו יוכל לקלוט
23 באמת ענין אחדותו ית', "בבחינת ראי' ממשי".

24 ובל הענין עד קריאת שמע הוא לעורר את
25 האהבה.

26 ונמצא שתוכן כל ענין התפילה עד קריאת שמע
27 הוא כדי "לעורר את האהבה" לה' - ענין קריאת שמע
28 עצמה, התעוררות האהבה בפועל [וכמו שממשיך:]

29 ובקריאת שמע אומרים הויה אלקינו [הוי']
30 אחד.

31 בקריאת שמע אומרים "שמע ישראל ה' אלקינו
32 ה' אחד", והפירוש האמיתי ב"ה' אחד" הוא, לא
33 רק שיש אלקה אחד (ולא שנים ח"ו), אלא שמלבד
34 הקב"ה אין שום מציאות (כי מציאות העולם אינה
35 תופסת מקום לגבי הקב"ה, כנ"ל בפירוש "א-ל
36 עולם"), ונמצא שהוא יתברך הוא המציאות האחת
37 והיחידה - "ה' אחד".

38 ואיתא בנמרא אנשי יריחו היו כורכין את שמע
39 ולא היו מפסיקין בין אחד לואהבת בדבר אחר.

15 המאחדות בתכלית עם מקורן ושרשן, מתגלה
 16 בפועל ענין אחדותו ית' האמיתי כפי שהוא קמי'
 17 ית' כביכול - וזוהי דרגת אנשי יריחו שלא היו
 18 מפסיקין בין "שמע" ל"ואהבת";
 19 משא"כ שאר בני ישראל אומרים גם ברוך שם
 20 וכו' - ולא די להם באמירת שמע ישראל וגו' - כי
 21 היות שלא כל אחד ואחד יכול לבוא לידי הכרה
 22 ב"ה' אחד" ("יחודא עילאה") בבחינת ראי'
 23 והרגשה ממש, לכן תיקנו להוסיף גם אמירת ברוך
 24 שם כו', שהשגת מדריגה זו באחדותו יתברך
 25 ("יחודא תתאה") היא ביכולתו של כל אחד ואחד
 26 מישראל, ועל ידי ההתבוננות בזה יוכל כל אחד
 27 לעורר בעצמו את האהבה לה'.

ד"ה תחת אשר לא עבדת פרק ג

1 תחתון), היינו, שהוא ענין אחדותו ית' כפי שהוא
 2 נרגש אצל הנברא (ה"תחתון"), כי הנברא מרגיש
 3 את עצמו ליש, אלא "שמבין בעיני שכלו" את
 4 האמת שבטל הוא לאלקות (אבל כל זה הוא רק
 5 בהבנתו ולא בהרגשתו).

6 ולכן "ועד" הוא אותיות "אחד" רק בחילופי
 7 אותיות - כי ענין האחדות האמיתית מתעלם ומתכסה
 8 אצל הנבראים, וכלשון הזהר שברוך שם וכו' הוא
 9 "רזא דאחד" (הסוד של אחד) - כי ענין ה"אחד"
 10 שבתיבות אלו אינו בגילוי ממש כמו בפסוק שמע
 11 וגו' "ה' אחד", אלא בסוד, היינו ברמז ובהעלם.

12 וזהו גם ההבדל בין אנשי יריחו לשאר בני
 13 ישראל:

14 אצל צדיקים גדולים, בעלי נשמות גבוהות,

ב.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורנא דובער - אדמו"ר האמצעי

שערי אורה

11 התלבשות רצון העליון שבגלגלתא הוא בא למטה
 12 הימנו בעולמות ג"כ בבחי' חצונית. עד שמתלבש רצון
 13 העליון במצות מעשיות בדברים גשמיים דבחי' נגה
 14 דעשייה כו'. ובה יש יתרון מעלה למצות על התורה.
 15 מצד שרש דגלגלתא. אבל מצד בחי' התגלות האור.
 16 הרי בבחינת מו"ס בא הגלוי בבחי' פנימיות. ובבחי'
 17 גלגלתא בא האור בבחי' חצונית. ובה יש יתרון
 18 למעלת התורה על המצות כנ"ל. ונמצא דכל המאמרים
 19 שנאמרו במעל' התורה על המצות ובמעלת המצות על
 20 התורה שניהם אמת ולא סתרי אהרדי כלל וד"ל:

שנר הפורים

1 (לא) ומזה הטעם עצמו יובן סבת ענין הפרש שבין
 2 תורה למצות כנ"ל לפי שהתורה שרשה
 3 בבחי' מו"ס. שיכול לבא בהמשכת אורו ושפעו למטה
 4 ממנו ג"כ בבחי' פנימית. והוא ענין טעמי המצות
 5 שבבחי' חכמה ושכל. שמשתלשל ויורד מבחי' מו"ס
 6 מקור כל חכמה עד תורה הנגלית שלנו שבעשייה.
 7 שהיא ג"כ בבחי' טעם ושכל המושג בעשייה. ולא בא
 8 בלבוש חיצוני כ"כ כמעשה המצות. אבל הנה שרש
 9 המצות בבחי' גלגלתא. ומפני ששרשה באור עליון
 10 ביותר שאינו רק בחיצונית ע"כ גם בחי' ירידת

ג.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורנא מנחם מענדל - אדמו"ר הצמח צדק

מאמרי הצ"צ תרי"ד-תרט"ו - [הנחת כ"ק אדמו"ר מהר"ש]

7 בחי' שמי מל' שהוא שנת הלבנה שנה יומין עם י"ה
 8 שהוא בחי' חו"ב נעשה שס"ה יומין, ונמצא מבואר
 9 שבחי' שנה גבוה מבחי' חדש, וכמ"ש רבינו ז"ל בד"ה
 10 שוש אישיש ובהרבה דרושים.
 11 אך עדיין צ"ל הקושיא הנ"ל אם תשרי הוא ר"ה איך
 12 ניסן ג"כ ראש חדשים שהשנה כללות החדשים

1 ועוד יובן ענין שנה ממ"ש בזוהר ע"פ ויהי מקץ
 2 שנתיים ימים ואמרו בזוהר דתב דרגין לדרגין
 3 פי' דרגין חו"ב לדרגין מל', כי שמי עם י"ה שס"ה
 4 זכרי עם ו"ה רמ"ח, פי' שמי הוא בחי' מל' כשמקבל
 5 מבחי' י"ה ומתייחד בו נעשה שס"ה והיינו בחי' שנת
 6 החמה כי שנה שהיא שנת החמה היא בבינה, והיינו

1 כנ"ל, אך צ"ל שהשל"ה ס"ל כדעת החוקר בעל נחמד
2 ונעים שהביא בשם ר' אברהם אבן העזרא שאין לחמה
3 חדשים ואין ללבנה שנה, וא"כ ניחא מה שר"ה הוא
4 ראש היינו שנמשך כללות החיות על כל השנה אבל
5 אין בחיות התחלקות מחדשים כי חיות זה הוא מבחי'
6 חמה ואין לחמה חדשים כלל אבל כשנמשך החיות
7 בבחי' לבנה אז נתחלק לבחי' חדשים, ולחדשים ניסן

8 הוא הראשון אבל לכללות החיות של כל השנה תשרי
9 הוא ר"ה (ומה שעושין או"ה ג"כ י"ב חדשים אף
10 שמונין למספר ימוה"ח היינו כי יש י"ב מזלות לכן
11 קבעו י"ב [חדשים], ולכן אין החדשים שלהם שוה,
12 חדש א' כ"ח יום וחדש א' ל' יום וחדש א' ל"א יום),
13 ובאמת לשון חדשים בחמה ולשון שנה בלבנה הוא
14 שם המושאל כו'.

החדש הזה לכם

ד.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא שמואל - אדמו"ר מוהר"ש

תורת שמואל - תרל"ב

1 אך לע"ל כתי' והי' מדי חדש בחדשו ומדי שבת
2 בשבתו, ורגלי' לא נא' מפני שברגלים הי' גם
3 בזמן בהמ"ק ולע"ל יהי' התחדשות שגם בר"ח
4 ובשבת יבואו לראות פני השכינה, מפני כי לע"ל יהי'
5 גילוי השמחה שהשמחה יהי' בשלימות וכמ"ש ישמח
6 הוי' במעשיו לע"ל ישמח אותיות משיח היינו
7 כשישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד כו', ואז יהי'
8 הגילוי בבחי' ראי' ע"ד הראי' דרגלי' גם בר"ח
9 ובשבת, דכמו שעכשיו אומרים בשבת ויתענגו מטובך
10 היינו שע"י בחי' הטוב מאיר האור דשמש הוי' כנ"ל,
11 א"כ לע"ל שיהי' הוי' אחד שש' הוי' דו"א יתעלה
12 להיות במדרגת ש' הוי' דלעילא ז"ת דע"י, יהי' הגילוי
13 למטה ג"כ יותר ע"י בחי' טוב היותר גבוה, והיינו
14 בחי' מה רב טובך אשר צפנת ליריאך, צפנת בגימ'
15 כתור, וגם אשר צפנת ליריאך למפרע בס"ת אותיות
16 כתור, והיינו ב' הבחי' שבכתר ע"י וא"א, ובחי' רב
17 טובך הוא בחי' יסוד דעת"י המקשר ומחבר גילוי

18 אוא"ס ממש באצ"י, יאיר גילוי זה בבי"ע כו', ע'
19 בלק"ת בביאור ע"פ כי ההרים ימושו בפ"י וברית
20 שלומי לא תמוט. ולכן לע"ל כשיתגלה בחי' פנימיות
21 ע"י יהי' גילוי זה באבא, שגם אבא יאיר בגילוי בשבת
22 כמו אימא ביו"ט, וא"כ אדרבה פנימיות אבא הוא
23 פנימיות עתיק כנודע, לכן מדי שבת בשבתו יבואו
24 להשתחוות כו'. וכמו"כ בר"ח בחי' חדשו של חדש,
25 חדש בחי' דבור בחי' מל', וחדש אשתו ילדה, והיינו
26 בחי' חכ' תתאה אשר יש מעלה בחכ' תתאה משום
27 נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן, ולכן בזאת יתהלל
28 המתהלל כו' בזאת דוקא בחי' חכ' תתאה, ועי"ז
29 השכל וידוע אותי בחי' עצמיות אוא"ס שלמעלה
30 מבחי' הנרמז בשם ואות כו' (וי"ל שזהו בחי' קוש"י
31 או עוד יותר גבוה היינו מה דלא אתרמיז בשום אות
32 וקוץ כו'), אשר ע"י שישכיל עבדי לע"ל בבחי' מאד
33 בלי גבול נחלה בלי מצרים יהי' גילוי בחי' זו, ולכן
34 גם בר"ח יבוא כל בשר להשתחוות כו'.

בס"ד. (ש"פ משפטים, בדר"ח אדר ראשון, ל"ב).

שלוש פנמים בשנה

ה.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא שלום דובער - אדמו"ר מוהר"ש

שיעורים בהמשך המאמרים - תער"ב

1 וכמו כן למעלה ענין השמות הוא לקשר את האור עם
2 הכלי כו', וכאור אין סוף שלפני הצמצום שיש שם
3 התכללות שרשי האורות נכללו שם גם כן השמות
4 דהאורות דעשר ספירות כו', - כלומר, בתוך האורות

5 כפי שהם נמצאים לפני הצמצום טמונים גם כל השמות,
6 שהם אופני ההתגלות השונים של האור.
7 וכמו שנתבאר במקום אחר⁵⁸ דמה שאומר שלפני בריאת
8 העולם היה הוא ושמו בלבד⁵⁹ זהו באור אין סוף קודם

58. פרקי דרבי אליעזר, פרק ג'.

59. ראה לדוגמא מאמר דיבור המתחיל ואולם חי אני, בדרך

22 כללי ענין אחד): א. באור יש פנימיות וחיזוניות. ולכן
 23 למרות שמסתלק האור הפנימי, הרי יש השכלה - אור,
 24 גם באות עצמה, ובנמשל גם בכל ספירה בפני עצמה,
 25 והוא חיזוניות האור. ב. באור יש עצם האור ויש את
 26 אופני ההתגלות השונים שלו, שהם בחינת השמות.
 27 וכשנפרדים השמות זה מזה נשאר רק חיזוניות האור.
 28 וזה פירוש המשל: כשהתיבה ברוך בשלימותה זה
 29 המשל לע"ס הגנוזות. ולמרות זאת יש משמעות לכל
 30 אות בפני עצמה, כמו שלכל ספירה יש משמעות כשהיא
 31 נפרדת מחברתה. אלא שכשהם ביחד, יש תוספת
 32 משמעות על המשמעות של האותיות עצמם.
 33 וכשאומרים לתינוק רק את האות ב', הרי המשמעות
 34 הקודמת נתעלמה, ונשאר רק המשמעות החיצונית של
 35 האות, ובנמשל המשמעות של הספירה בפני עצמה,
 36 חיזונית האור, או ענין השם שבאור כנוצר לעיל.
 37 קיצור.
 38 איך יצדק משל האותיות על שרשי האורות.
 39 הענין הוא דגם באורות יש פנימיות וחיזוניות ועוד שהן
 40 בחינת שמות, דבעלות הרצון הוא בחינת שמות לשון
 41 רבים ב'.

1 עלות הרצון לברוא את העולם שהוא בחינת שם אחד
 2 - כלומר גילוי של אחדות אין סופית (והיינו כמו
 3 שנתבאר לעיל פרק י"ז דקודם עלות הרצון הוא בחינת
 4 ספירות אין קץ ולא עשר ספירות, אלא כבחינת פשימות
 5 מכל גדר ב'), אבל בעלות הרצון לסדר ההשתלשלות
 6 הוא בחינת שמות לשון רבים ב'. - כלומר אופנים
 7 שונים של התגלות. וכל אופנים אלו כלולים באור.
 8 ובבחינת השמות - שהיא הדרגה החיצונית של האור,
 9 מה שיכול להתגלות באופן כזה או אחר שייך לומר
 10 דבהצטרף כל השמות - כל אופני ההתגלות השונים יחד
 11 מאיר בהם אור עליון יותר ועל ידי ההתחלקות מתמעט
 12 האור ב'. ובה מתורצת הקושיה כיצד מיושב המשל
 13 של תיבת ברוך עם השיטה שהספירות הגנוזות הם
 14 שרשי האורות.
 15 לסיכום: השאלה היתה איך שייך לתת את משל
 16 האותיות אם אומרים שהספירות הם שרש האורות,
 17 ומכאן שצריך להיות איזה שהוא אור גם באותיות
 18 עצמם כשנפרדים זה מזה.
 19 ועל זה מסבירים שגם באור עצמו יש מדריגות שונות,
 20 וגם כשמדריגה אחת מסתלקת נשארת הדרגה הנמוכה
 21 יותר. וזה מתחלק לשני ביאורים (שמבטאים באופן

שבת פרשת שלח תנר"ב

ו.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורנא יוסף יצחק - אדמו"ר מוהרי"צ

ספר המאמרים ה'תרפ"ט

1 רצוא דסוכ"ע - להכלל באוא"ס, אע"פ שיתבטל ממציאיותו. השוב - להיות רק למטה
 2 ולעשות כלים לאלקות, בביטול כל עצמותו. עבודת אברהם אבינו - רצו"ש דסוכ"ע
 3 ופתח הצינור דמסירות נפש לכלל ישראל

4 י' אַמְנָם הָרְצוּא דְסוּכָב כֹּל עֲלָמִין הוּא שְׂרוּצָה לְהַכְלִיל
 5 בְּאוֹר אֵין-סוּף, לֹא שְׁחַפֵּץ בְּהַגְלוֹי אוֹר כִּי
 6 אִם לְהַכְלִיל בְּעֲצֻמוֹת אוֹר אֵין-סוּף, וּמֵה שְׂרוּצָה לְהַכְלִיל
 7 אֵין זֶה מְפַנֵּי שְׁנֵה טוֹב לוֹ וּבְזֶה יִמְצָא מְצִיאָוֹ, אֲדַרְבֵּה
 8 יִתְבַטֵּל בְּזֶה מְכַל מְצִיאָוֹ, וְכִמוֹ שְׁמִבְאָר בְּסִפְרֵי שֶׁל
 9 בִּינוּנִים פֶּרֶק יט⁵³ דְּהַגֵּם שְׁ[הַנְשָׁמָה לְמַעְלָה] תְּהִיָּה אֵין
 10 וְאִפְסֵי וְתִתְבַטֵּל שֶׁם בְּמְצִיאָוֹת לְגַמְרֵי וְלֹא יִשְׁאָר מְמֻנָּה

(53) כד, ב.

כא. ליחד הקדוש ברוך הוא ושכינתו (שתי דרגות באור האלקי).

16 דאברקהם אבינו עליו השלום פתח הצנור דמסירות
 17 נפש⁵⁷, דהמסירות נפש דאברקהם אבינו עליו השלום
 18 היה כמו בדרך ממילא, והינו⁵⁸ דכל כך היה מסור
 19 ונתון אל ענינו לפרסם אלקותו יתברך בעולם, דלא זו
 20 בלבד שנתן כל אשר לו, וכמו שכתוב⁵⁹ "ויקרא שם
 21 בשם הו' אל-עולם", דעל ידי האש"ל הקריא שמו
 22 של הקדוש-ברוך-הוא בפי כל עובר ושב, הנה עוד
 23 זאת אשר השליף חיו מנגד ממש, ואין זה מה שמסר
 24 נפשו על קדוש השם בלבד, אלא שהדביק את עצמו
 25 בדרך השם ומסר ונתן עצמו לפרסם אלקותו יתברך
 26 בעולם מבלי אשר חשב זה למסירות נפש כלל. וזהו
 27 "כי ידעתי למען אשר יצוה" וגו', דלבד זאת שפתח
 28 הצנור דמסירות נפש, הנה עוד זאת דמסירות נפש זה
 29 הנחיל לבניו אחריו⁶⁰, והיא נקדת הנהגות שבכל אחד
 30 ואחד מישראל.

שבת פרשת תבוא. תרפ"ט

1 שמבאר בספר של בינונים פרק י⁵⁴, ולא לרוות צמאון
 2 נפשו הצמאה כו' אלא כדפרשו בתקונים⁵⁵ "איזהו
 3 חסיד המתחסד עם קונו – עם קן דיליה"⁵⁶, ונמצא
 4 דהרצוא ושוב דסובב כל עלמין הוא לא לעצמו כלל,
 5 שהרצוא הוא בבחינת התפללות ובבחינת יציאה
 6 מעצמותו, והשוב הוא בבחינת בטול הפלים, או
 7 שהגלוי הוא לא לרוות נפשו הצמאה כי אם ליחד
 8 קודשא-ברוך-הוא ושכינתיה בתחתונים, וזה היה
 9 עבודת אברהם שהיה תמיד ברצוא ושוב, הינו בבחינת
 10 רצוא ושוב דסובב כל עלמין⁵⁶, שזהו עבודה בבחינת
 11 מסירות נפש, ולכן גם למטה בגשמיות לא היה בשביל
 12 עצמו כלל, והיה כמותר בעיני עצמו, ולכן השפיע הכל
 13 לזולתו שהחשיב אותו יותר טוב ממנו, והוא היה
 14 כמותר לגמרי שאינו צריך לעצמו כלל, ועבודתו היתה
 15 במסירות נפש, וזהו "כי ידעתי למען אשר יצוה" כו',

(54) טו, ב.

(55) תקוני זוהר בהקדמה (א, סוף עמוד ב). וראה זוהר חלק
 ב קיד, ב. חלק ג רכב ב (ברעיא מהימנא). רפא, א (ברעיא
 מהימנא).

(56) שערי אורה שם פט, ב.

כב. שלו.

לקוטי דיבורים

18 העלפט דער אייבערשטער [כשלא יכולים לרדת
 19 מלמטה, צריכים לעבור מלמעלה, ואני סובר
 20 שמלכתחילה צריכים לעבור מלמעלה, לכתחילה
 21 צריכים לקחת בחזקה, לא להתפעל מאף דבר, ולבצע
 22 מה שצריכים לבצע, וכאשר מתחילים – עוזר השי"ת].
 23 המאמר הזה הי' לי ליסוד, ובטלתי בביטול גמור
 24 את כל הדיבורים של המקררים אותי, והאומרים לי
 25 שאין מה לעשות, ודרשתי מהרב ראבינאוויץ ז"ל אשר
 26 יקרא לאסיפה נמרצה אחדים ממינסק, ויטבסק,
 27 חרקוב, קיוב, יקטרינסלב, פטרברוג ועוד, והערכתני
 28 לו סדר היום בפתקי השאלות וענינים, והרב
 29 ראבינאוויץ ענה בשלילה גמורה כי הוא לא יקרא
 30 לשום אסיפה כי יודע הוא אשר כולם חושבים שאין
 31 מה לעשות וצריכים לחכות, וכה עבר כשבוע ימים
 32 ודברנו כשלושה פעמים והוא באחת אשר לא יעשה
 33 שום אסיפה.
 34 אז, – אחרי ההתראה שהנני עושה על דעת עצמי

1 מצבי הפרטי בעת ההיא היתה אשר בנסעי
 2 למאסקווא, הוכרחתי להלוות גמ"ח על פתקא שלי,
 3 למען להניח איזה סכום על ההוצאה, ובבואי
 4 למאסקווא הביטו עלי כעין "מקבל הבא ללקוט..."
 5 לא אכחד אשר בזכרי היום ובכל יום, את מצב נפשי
 6 אז, לא אוכל להתאפק מלבכות. התאכסנתי אז בבית
 7 דירתו של ר' נחמי' גינזבורג... ואיזה ימים התבוננתי
 8 בהמצב הכללי עד כי החלטתי אשר עלי להבליג על
 9 כל המכשולים ולחרף את נפשי בעבודה ומעשה
 10 לטובת התורה מבלי התחשב עם כל אשר יאמר עלי.
 11 הוד כ"ק אממו"ר הרה"ק זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע
 12 סיפר לי אשר הוד כ"ק אממו"ר – אביו הק' – אמר,
 13 וזה לשונו: דיא וועלט זאגט אז מיא קאן ניט ארונטער
 14 דארף-מען אריבער, און איך האלט אז מיא דארף
 15 לכתחילה אריבער, מיא דארף לכתחילה נעמען מיט
 16 שטארקייט, ניט נתפעל וערן פאר קיין זאך, און דורך
 17 פיהרן דאס ואס מיא דארף, און אז מיא נעמט זיך

- 1 - קראתי לכל אלו העיירות האמורים והגבלתי להם
 2 מועד מוגבל, ומה נפלא הדבר אשר במשך כעשרה
 3 ימים כבר נתקבלו ידיעות מכל המקומות כי נכונים
 4 המה לבוא, וכן הי' כי כולם כאחד באו, והרצאתי
 5 לפנייהם רעיון העבודה בפועל וכולם הסכימו על ידי,
 6 ומני אז הותחלה העבודה.

ד' האיזנו. ה' עש"ת, תש"ד

יומן כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ

- 1 (י) התישבות כ"ק אדמו"ר האמצעי בליובאוויטש¹⁵⁴.
 2 (יא) יחס כ"ק דודו הרה"ח הרי"ל מיאנאוויטש¹⁵⁵ להתישבותו בליובאוויטש¹⁵⁶.
 3 (יב) הר' יעקב לייב קבע דירתו בליובאוויטש.
 4 (יג) ר' צבי הירש בנו של הרי"ל, הוקבע מטעם כ"ק אדמו"ר האמצעי לשוב למתא
 5 ליובאוויטש, למלאות מקום השו"ב הישיש ר' אברהם אלי', בתנאי כי רבע ההכנסה מגיע לו
 6 משך ימי חייו וימי זוגתו אחריו.
 7 רצ"ה שו"ב מאסף כתבים¹⁵⁷, ומעתיק נפלא, מאריך ימים ומניח אחריו כשבעים ספרים
 8 כתבים¹⁵⁸ בכתב ידו.
 9 — כאמור¹⁵⁹, הנה מזמן לזמן בהשמע נועם הוד קולו של כ"ק אדמו"ר בתפלתו, היו מפסיקים
 10 המספרים את סיפוריהם, ומכיון שהתחיל כ"ק אדמו"ר תפלת ברכת אהבת עולם, הפסיקו
 11 הסיפורים וכולם כאחד בזה אחר זה נכנסו לבית הכנסת לשמוע אל הרינה ואל התפילה.
 12 כ"ק מנעים לאמר כל תבה ותבה, וקולו רועד.
 13 התחנונים באמרו אבינו מלכנו בעבור שמך הגדול ובעבור אבותינו שבטחו בך כו', ובכיתו
 14 החרישית והלבבית באמרו, אבינו אב הרחמן המרחם רחם נא עלינו שברה את לבנו, וכמעט
 15 אשר כל אחד בכה, ולא אפונה כי כל השומעים התעוררו בתשובה, וכה נמשך שעה ארוכה, עד
 16 כי הגיע למרוב ההתלהבות באמרו שמע ישראל.
 17 בשעה הרביעית גמר כ"ק אדמו"ר את תפלתו.

תשל"ד) שהמאמרים "נעתקו מביכל כתבים של הרצ"ה ר' הירש
 דער שוחט". וראה בהוצאת תשס"ג תצט, א ואילך. רשימת רבינו
 שבהערה 15 ע' כה. וש"נ.
 (158) כתבים: אוצ"ל: כתובים.
 (159) ראה רשימה שבהערה 41 (לעיל ע' 000).

(154) אדמו"ר האמצעי קבע דירתו בעיר ליובאוויטש ביום
 ב', פרשת נצבים-ויילך, י"ח אלול תקע"ג. ההתיישבות בקביעות
 היתה בחודש מרחשון שנת תקע"ד (ראה לעיל ע' 000. וש"נ).
 (155) אחיו של אדמו"ר הזקן. ראה אודותו לעיל ע' 000.
 (156) ראה גם שארית יהודה או"ח סכ"ד (קה"ת, תשס"ט).
 (157) ב"פתח דבר" לתורת חיים שמות הוצאה שני' (קה"ת,

אגרות קודש

ב"ה ג' ה' כסלו, רפ"ב

רוסטוב דאן

מו"ה אלטער שי

שלום וברכה.

היום קבלתי מכו' אל התלמיד מר ליב שי אשר אחר

יו"ט נסע מפה לנעויל, השי"ת יצלח דרכו בגו"ר.

למינסק כבר כתבתי לר"פ רעשקין ור"ח קאפלאן

ור"ה בענינסאן, כי יתנו לו על חשבוני עד סך שני מיליאן.

וצויתי להם באם שאין אצלם במזומן יקחו על פני"ט

ויודיעו תומי"י לנעויל (וגם הסגרתי במכתבם מכו' לנעויל

8 אשר נגד מכו' זה ישלחו כמה שיבקשו אי מהגי' הנ"ל עד בי

9 מיליאן) ויושלח להם על חשבוני כפי שידרשו.

10 כעת פה התמים... ודברתי עמו, אשר הוא יתראה

11 אי"ה בקרוב עם רש"פ שי' כי ישלחו עבורך מבית הכנסת

12 כתב רבנות וגם זאת אם אי אפשר יהי' לפרט בו גם ב"ב

13 שי' אז יהי' רק עבורך ולא יהי' אצלך מניעה בדבר. ותסע

14 לעי"ע בעצמך, וכעבור חדש ימים יב[ו]או גם ב"ב שי', כי

15 קרוב הוא. אמנם בגוף ועצם הענין צריכי' זריזות ביותר

16 כי הזמן יקר. והשי"ת יעזור.

17 בשם.

אג"ק מוהרי"צ נרך יד

המשך ביאור למס' פסחים ליום שבת קודש עמ' ב

1 נץ החמה הוא זמן הליכת חמשה מיל.

2 לעיל הובאו דברי עולא, שפטור דרך רחוקה הוא כאשר אינו יכול

3 להכנס לעזרה בכל שעת שחיתת הפסת. הגמרא חוזרת לדון

4 בדבריו, ומביאה את דעת רב יהודה החולקת עליהם: גופא – נשוב

5 לעצם דברי עולא. אמר עולא, איזה הוא דרך רחוקה, כל שאין יכול

6 ליכנס בכל שעת השחיטה של קרבן הפסח, והיינו שעומד בחצות

7 היום במקום שאינו יכול להכנס לעזרה קודם שתשקע החמה. ורב

8 יהודה חלק ואמר, שדרך רחוקה היא, כל שאין יכול ליכנס

9 לירושלים בכל שעת אכילה של קרבן הפסח, והיינו כל ליל חמשה

10 עשר בניסן. (ע) לחלקו עולא ורב יהודה לענין אדם שהוא טמא ביום

11 ארבעה עשר בניסן מחמת שנגע בשרץ ולא טבל, אם יכול שלוחו

12 להקריב עבורו את קרבן הפסת, לעולא יכול שלוחו להקריב

13 עבורו, ולרב יהודה אינו יכול. הגמרא מקשה על שיטת שניהם

14 כאן בפטור דרך רחוקה, משייתם לעיל לענין טמא שרץ: אמר ליה

15 רבה לעולא, לדידך קשיא, ולרב יהודה קשיא – על שיטתך קשה,

16 וכן על שיטת רב יהודה. לדידך קשיא – על שיטתך קשה, דאמרת

17 – שהרי אמרת שדרך רחוקה היא, כל שאין יכול ליכנס בשעת

18 שחיטה, והיינו עד שקיעת החמה, ופטרה אותו התורה מלהקריב

19 את הפסח בזמנו אף שהוא יכול להכנס בזמן אכילת הפסת, והא

20 – והריין מ"מא שרין – אדם שהוא טמא מחמת שנגע בשרץ, דאין

21 יכול ליכנס למקדש בשעת שחיטה מחמת טומאתו, וקאמרת –

22 ואמרת לעיל (ע), שוחטין את הפסח וזורקין את דמו על מ"מא שרין

23 – עבור טמא שרץ, הרי שאף שאינו יכול להכנס בשעת שחיטה,

24 לא פטרה אותו התורה מלהקריב את הפסח בזמנו, כיון שיכול

25 להכנס בשעת אכילה, אם כן מדוע פטרה התורה את העומד

27 בדרך רחוקה מחמת שאינו יכול להכנס בשעת שחיטה, הרי הוא

28 יכול להכנס בשעת אכילה. וכן לרב יהודה קשיא, דאמר שדרך

29 רחוקה היא, כל שאין יכול ליכנס לירושלים בשעת אכילה, והיינו

30 ליל חמשה עשר בניסן שהוא זמן אכילת הפסת, ולדבריו כל שהוא

31 ראוי לאכול את הפסת בלילה, חייב לשחוט את הפסת בזמנו, והא

32 – והריין מ"מא שרין, דיכול ליכנס בשעת אכילה, שהרי אחר טבילה

33 והערב שמש של יום ארבעה עשר הוא טהור, ויכול לאכול את

34 הפסת בליל חמשה עשר, ואף על פי כן קאמר רב יהודה לעיל (ע),

35 אין שוחטין את הפסת ואין זורקין את דמו על מ"מא שרין.

36 אמר ליה עולא לרבה, לא לדידי קשיא ולא לרב יהודה קשיא – לא

37 על שיטתי קשה ולא על שיטת רב יהודה קשה, לדידי לא קשיא –

38 על שיטתי קשה, כי דרך רחוקה לטהור ואין דרך רחוקה לטמא

39 – את פטור דרך רחוקה נתנה התורה רק לאדם טהור, שעיקבו

40 הוא מחמת שהוא עומד בדרך רחוקה, וכיון שבפטור זה הוכחה

41 עשייה, שנאמר (במדבר ט א) והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא היה

42 וחדל לעשות הפסת, לכן אמרתי שפטור זה הוא למי שאינו יכול

43 להכנס בשעת שחיטה, כי השחיטה היא עשיית הפסת. אך פטור

44 אדם טמא אף שהוא מוכרז באותו פסוק, אינו נכלל בפטור דרך

45 רחוקה התלוי בשעת שחיטה, אלא פטורו תלוי בשעת אכילה,

46 שנאמר בפסוק (שם טו א) טמא לנפש, הרי שכתבה התורה את פטור

47 טומאה דווקא בטומאת מת שהיא ארוכה (שבעה ימים) ומחמתה

48 אינו יכול להכנס גם בשעת אכילת הפסת, ולא בטמא שרץ שיכול

49 לטבול ויהיה ראוי לאכול את הפסת בלילה, ומוכח שפטור טמא

50 תלוי בשעת אכילה, וכיון שבטמא שרץ אין עיכוב מצד האכילה,

51 לכן אמרתי ששוחטים וזורקים על טמא שרץ, אף שאינו יכול

52 להכנס בשעת שחיטה.

זמני יום ראשון ויום שבת

(ח) = שעון חורף (ק) = שעון קיץ

יצאת שבת	כניסת שבת	צאת הכוכבים		שקיעה		סוף זמן תפילה		סוף זמן קריאת שמע				זריחה		מדינה ועיר
		ש	א	ש	א	ש	א	אדמוה"ז		מג"א		ש	א	
								ש	א	ש	א			
19:15	18:20	19:05	19:12	18:39	18:47	10:32	10:32	9:29	9:28	8:55	8:54	6:28	6:25	באר שבע (ק)
19:15	18:10	19:04	19:13	18:38	18:46	10:31	10:31	9:28	9:27	8:54	8:53	6:27	6:24	חיפה (ק)
19:13	18:03	19:03	19:11	18:42	18:50	10:30	10:30	9:27	9:27	8:53	8:52	6:27	6:23	ירושלים (ק)
19:15	18:20	19:05	19:13	18:39	18:47	10:32	10:32	9:29	9:28	8:55	8:54	6:28	6:25	תל אביב (ק)
19:41	18:39	19:28	19:40	18:55	19:07	10:45	10:43	9:41	9:38	8:57	8:53	6:40	6:31	אוסטריה, וינה (ק)
18:55	17:57	18:44	18:38	18:16	18:11	10:13	10:17	9:11	9:16	8:34	8:40	6:12	6:21	אוסטרליה, מלבורן (ח)
19:42	18:41	19:29	19:41	18:57	19:09	10:47	10:46	9:44	9:41	9:01	8:58	6:43	6:35	אוקראינה, אודסה (ק)
19:15	18:13	19:02	19:15	18:29	18:41	10:19	10:18	9:16	9:13	8:31	8:28	6:14	6:06	אוקראינה, דונייצק (ק)
19:26	18:24	19:13	19:26	18:40	18:53	10:30	10:29	9:27	9:24	8:42	8:38	6:25	6:17	אוקראינה, דנייפרופטרובסק (ק)
19:54	18:50	19:40	19:54	19:06	19:19	10:55	10:54	9:52	9:49	9:05	9:01	6:50	6:41	אוקראינה, ז'יטומיר (ק)
19:47	18:43	19:33	19:47	18:58	19:12	10:48	10:46	9:45	9:41	8:58	8:53	6:43	6:33	אוקראינה, קייב (ק)
20:07	19:07	19:54	20:06	19:23	19:34	11:14	11:13	10:10	10:08	9:29	9:25	7:09	7:02	איטליה, מילאנו (ק)
18:41	17:53	18:32	18:34	18:10	18:12	10:06	10:08	9:03	9:06	8:35	8:37	6:04	6:06	אקוואדור, קיטו (ח)
19:27	18:31	19:16	19:12	18:50	18:45	10:46	10:50	9:44	9:49	9:08	9:14	6:44	6:53	ארגנטינה, בואנוס איירס (ח)
20:22	19:22	20:11	20:05	19:41	19:35	11:38	11:42	10:35	10:41	9:56	10:03	7:36	7:46	ארגנטינה, ברילוצ'ה (ח)
19:44	18:48	19:33	19:43	19:05	19:14	10:57	10:57	9:54	9:53	9:17	9:15	6:53	6:48	ארה"ב, בולטימור (ק)
19:35	18:38	19:23	19:34	18:54	19:04	10:46	10:46	9:43	9:42	9:05	9:03	6:43	6:37	ארה"ב, ברוקלין (ק)
19:35	18:38	19:24	19:34	18:55	19:05	10:47	10:46	9:44	9:42	9:06	9:03	6:43	6:37	ארה"ב, ג'רסי סיטי (ק)
20:12	19:15	20:01	20:11	19:31	19:41	11:23	11:22	10:20	10:18	9:40	9:38	7:19	7:12	ארה"ב, דטרויט (ק)
19:54	19:02	19:44	19:52	19:19	19:26	11:13	11:13	10:10	10:09	9:37	9:36	7:09	7:06	ארה"ב, האוסטון (ק)
19:27	18:33	19:16	19:25	18:50	18:58	10:43	10:43	9:40	9:39	9:05	9:04	6:40	6:36	ארה"ב, לוס אנג'לס (ק)
19:52	19:01	19:43	19:49	19:18	19:25	11:12	11:13	10:09	10:09	9:38	9:37	7:09	7:07	ארה"ב, מיאמי (ק)
19:31	18:34	19:20	19:30	18:50	19:01	10:42	10:42	9:39	9:37	9:00	8:58	6:38	6:32	ארה"ב, ניו הייבן (ק)
19:30	18:33	19:19	19:29	18:49	19:00	10:41	10:40	9:38	9:36	8:59	8:56	6:37	6:31	ארה"ב, שיקגו (ק)
19:00	18:10	18:51	18:51	18:28	18:28	10:25	10:28	9:22	9:26	8:52	8:56	6:23	6:28	בוליביה, לה-פס (ח)
20:32	19:27	20:18	20:32	19:43	19:56	11:32	11:30	10:29	10:25	9:41	9:37	7:27	7:17	בלגיה, אנטוורפן (ק)
20:32	19:27	20:18	20:32	19:43	19:56	11:32	11:31	10:29	10:26	9:42	9:38	7:27	7:18	בלגיה, בריסל (ק)
18:36	17:44	18:27	18:25	18:02	18:01	9:59	10:02	8:56	9:01	8:25	8:29	5:57	6:03	ברזיל, סאן פאולו (ח)
18:24	17:32	18:14	18:13	17:51	17:49	9:47	9:50	8:44	8:49	8:13	8:18	5:45	5:51	ברזיל, ריו-דה-ז'נירו (ח)
19:50	18:48	19:36	19:50	19:01	19:15	10:50	10:48	9:47	9:43	8:59	8:54	6:45	6:35	בריטניה, לונדון (ק)
20:02	18:57	19:47	20:02	19:10	19:24	10:59	10:57	9:55	9:51	9:05	8:59	6:53	6:43	בריטניה, מנצ'סטר (ק)
19:58	18:52	19:44	19:58	19:07	19:22	10:56	10:54	9:53	9:49	9:04	8:59	6:51	6:41	גרמניה, ברלין (ק)
20:14	19:10	20:00	20:14	19:26	19:39	11:15	11:14	10:12	10:09	9:26	9:22	7:10	7:01	גרמניה, פרנקפורט (ק)
18:37	17:45	18:28	18:25	18:03	18:01	10:00	10:03	8:57	9:02	8:25	8:30	5:58	6:05	דרום אפריקה, יוהנסבורג (ח)
19:08	18:19	18:59	19:04	18:36	18:41	10:30	10:31	9:27	9:28	8:57	8:58	6:27	6:26	הודו, מומבאי (ח)
19:04	18:15	18:55	19:00	18:32	18:37	10:26	10:27	9:23	9:24	8:53	8:54	6:23	6:22	הודו, פונה (ח)
19:29	18:28	19:16	19:29	18:44	18:56	10:34	10:33	9:31	9:28	8:47	8:43	6:29	6:21	הונגריה, בודפשט (ק)
19:40	18:43	19:29	19:39	18:59	19:10	10:51	10:50	9:48	9:46	9:09	9:07	6:47	6:41	טורקיה, איסטנבול (ק)
20:03	19:07	19:52	20:01	19:24	19:33	11:16	11:16	10:13	10:11	9:36	9:34	7:12	7:07	יוון, אתונה (ק)
19:50	18:48	19:37	19:49	19:04	19:17	10:55	10:54	9:52	9:49	9:08	9:05	6:50	6:42	מולדובה, קישינב (ק)

לוח זמנים לשבוע חול המועד סוכות בערים שונות בעולם

זמני יום ראשון ויום שבת

(ח) = שעות חורף (ק) = שעות קיץ

יציאת שבת	כניסת שבת	צאת הכוכבים		שקיעה		סוף זמן תפילה		סוף זמן קריאת שמע				זריחה		מדינה ועיר
		ש	א	ש	א	ש	א	אדמוה"ז		מג"א		ש	א	
								ש	א	ש	א			
19:05	18:16	18:56	19:01	18:33	18:38	10:27	10:28	9:25	9:25	8:54	8:55	6:25	6:23	מקסיקו, מקסיקו סיטי (ח)
19:09	18:06	18:56	18:49	18:25	18:17	10:22	10:28	9:20	9:27	8:38	8:45	6:21	6:33	ניו-זילנד, קרייסטצ'רץ (ח)
18:36	17:45	18:26	18:34	18:02	18:09	9:55	9:55	8:52	8:52	8:20	8:19	5:52	5:49	נפאל, קטמנדו (ח)
19:32	18:43	19:23	19:25	19:01	19:03	10:57	10:59	9:54	9:56	9:26	9:28	6:54	6:56	סינגפור, סינגפור (ח)
19:27	18:21	19:13	19:27	18:37	18:51	10:26	10:24	9:22	9:19	8:34	8:29	6:20	6:10	פולין, ורשא (ק)
18:36	17:46	18:27	18:27	18:04	18:04	10:00	10:03	8:58	9:01	8:29	8:32	5:58	6:02	פרו, לימה (ח)
20:24	19:24	20:12	20:24	19:40	19:52	11:31	11:30	10:28	10:25	9:46	9:42	7:26	7:19	צרפת, ליאון (ק)
20:37	19:35	20:24	20:37	19:51	20:03	11:41	11:39	10:38	10:34	9:52	9:49	7:36	7:27	צרפת, פריז (ק)
18:23	17:35	18:15	18:18	17:53	17:56	9:48	9:50	8:46	8:47	8:17	8:19	5:46	5:47	קולומביה, בוגוטה (ח)
19:59	19:00	19:47	19:58	19:16	19:27	11:08	11:07	10:05	10:03	9:25	9:22	7:04	6:57	קנדה, טורונטו (ק)
19:37	18:37	19:25	19:37	18:53	19:05	10:45	10:44	9:42	9:39	9:00	8:56	6:40	6:33	קנדה, מונטריאול (ק)
19:21	18:27	19:11	19:19	18:44	18:52	10:36	10:36	9:33	9:32	8:58	8:57	6:33	6:28	קפריסין, לרנקה (ק)
20:51	19:42	20:36	20:52	19:58	20:13	11:46	11:43	10:42	10:38	9:50	9:44	7:40	7:29	רוסיה, ליובאוויטש (ק)
20:26	19:16	20:11	20:27	19:31	19:47	11:19	11:17	10:15	10:11	9:22	9:16	7:13	7:01	רוסיה, מוסקבה (ק)
20:06	19:05	19:54	20:06	19:21	19:33	11:11	11:10	10:08	10:05	9:25	9:21	7:06	6:59	רוסיה, רוסטוב על-הדון (ק)
20:11	19:10	19:58	20:11	19:26	19:38	11:16	11:15	10:13	10:10	9:29	9:26	7:11	7:03	שווייץ, ציריך (ק)
18:47	17:58	18:38	18:42	18:15	18:20	10:10	10:11	9:07	9:08	8:38	8:39	6:07	6:07	תאילנד, בנגקוק (ח)

סוף זמן קידוש לבנה באה"ק: ליל רביעי, י"ד תשרי

בחור"ל: עירוב תבשילין

ביום רביעי ערב חג הסוכות, לפני כניסת החג, יקח הפת משבת וגם תבשיל חשוב עמו כגון בשר או דג ויתן ביד אחר, לזכות על ידו לכל הקהל ואומר:

אֲנִי מְזַכֵּה לְכֹל מִי שְׂרָצָה לְזָבֹת וְלִסְמוֹךְ עַל-עֲרוֹב זֶה:

ומי שזוכה נוטל בידו ומגביה טפח, וחוזר ונוטל מיד הזוכה והמזכה מברך:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו, וְצִוָּנוּ עַל מִצְוֹת עֲרוֹב:
בְּדִין יְהִי שָׂרָא לָנָא לְאַפְנוּי וְלִבְשׁוּלֵי וְלֵאֲטָמוּנֵי וְלֵאֲדִלְקֵי שְׂרָא וְלִתְקָנָא וְלִמְעַבְד
כָּל-צְרָכָנָא מִיּוֹמָא טָבָא לְשִׁבְתָּא לָנָא וְלְכֹל יִשְׂרָאֵל הַדְרִים בְּעִיר הַזֹּאת:
[=בְּזֶה יְהִי מִתֵּר לָנוּ לְאַפּוֹת וְלִבְשָׁל וְלִהֲטָמִין (אֲכָל) וְלִהֲדִלֵק נֵר וְלִתְקֵן וְלַעֲשׂוֹת
כָּל צְרָכָנוּ מִיּוֹם טוֹב לְשִׁבְתָּא, לָנוּ וְלְכֹל יִשְׂרָאֵל הַדְרִים בְּעִיר הַזֹּאת]:

סדר מצות הדלקת נרות לחג הסוכות ושבת קודש

מצוה זו שייכת גם לבנות ישראל, ועד לילדה קטנה ... אפילו אם היא בת שנה וכבר מתחילה לדבר ויכולה להדליק ולברך ... ביחד עם אחיותי, ועל אחת כמה וכמה אמה שמדליקה לאחריהן, כדי שתוכל לעזור להן בהדלקת הנר.

תורת מנחם תשמ"ט חלק ד' עמ' 378

מנהגן הטוב של בנות ישראל ... להפריש לצדקה לפני הדלקת הנרות – כמובן כאשר הדלקת הנרות היא ביום חול (בחול"ל נותנים עבור שלושה ימים, עבור שני ימי החג ועבור שבת קודש). אסור לטלטל, ח"ו, את קופת הצדקה לאחרי ההדלקה, ולכן צריכים להניחה לכתחילה [=לפני ההדלקה] במקום שתישאר שם עד לאחרי הבדלה במוצאי חג הסוכות, ובחול"ל עד לאחרי ההבדלה במוצאי שבת קודש.

ערב ליל א' של חג הסוכות

מלכתחילה רצוי להדליק את הנרות לכבוד החג לפני החשיכה, על פי לוחות הזמנים הנפוצים, אך אם לא הספיקו להדליק את הנרות מבעוד יום, ניתן להדליק גם מאוחר יותר, אך אז אין להדליק את הנרות באמצעות אש חדשה, אלא רק על ידי אש מועברת מאש שהודלקה לפני החג. משום כך ראוי להדליק – בחול"ל לפני כניסת החג 'נר נשמה' (או שלהבת גז וכדומה), כדי לאפשר בעת הצורך להעביר אש לצורך הדלקת נרות החג כשנאלצים להדליקם מאוחר. עצה זו חשובה במיוחד לאלה הגרים בחול"ל, הזקוקים לאש שנדלקה מערב חג לצורך הדלקת הנרות בלילה השני של חג הסוכות. בחול"ל כדאי להדליק לקראת סוף היום הראשון של חג הסוכות נר נשמה נוסף (מהנר הדולק), כדי שיהיה אפשר להדליק בסוף היום השני, בערב שבת קודש, את נרות השבת קודש. אסור להבעיר אש חדשה. מדליקים את הנרות ואחרי כן מברכים:

**בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו, וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק
נֵר שֶׁל יוֹם טוֹב:**

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁהַחֲיֵינוּ וְקִיַּמְנוּ וְהִגִּיעָנוּ לְזְמַן הַזֶּה:

בחול"ל ליל שני של חג הסוכות

זמן הדלקת נרות – רק בלילה, לאחר צאת הכוכבים, על ידי העברה מאש הדלוקה לפני החג. אסור בשום אופן להדליק על ידי יצירת אש חדשה (גפרור או מצית).

מדליקים את הנרות על ידי העברה מנר דולק ואחרי כן מברכים:

**בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו, וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק
נֵר שֶׁל יוֹם טוֹב:**

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁהַחֲיֵינוּ וְקִיַּמְנוּ וְהִגִּיעָנוּ לְזְמַן הַזֶּה:

ערב שבת חול המועד סוכות

בארץ ישראל: מנהגן הטוב של בנות ישראל ... להפריש לצדקה לפני הדלקת הנרות – אסור לטלטל ח"ו את קופת הצדקה לאחרי ההדלקה ולכן צריכים להניחה לכתחילה [=לפני ההדלקה] במקום שתישאר שם עד לאחרי הבדלה במוצאי שבת קודש.

זמן הדלקת הנרות הוא כפי המתפרסם בכל מקום ומקום על ידי הגורמים המוסמכים - אסור בשום אופן להדליק לאחר זמן זה.

בחול"ל: מדליקים את הנרות על ידי העברה מנר דולק ואחרי כן מברכים:

**בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק
נֵר שֶׁל שַׁבַּת קֹדֶשׁ:**

תפלת הדרך

צריך לאומרה כשהחזיק בדרך חוץ לעיר ביום ראשון כשנוסע מביתו, וטוב לומר מעומד אם אפשר בקל. ובשאר הימים שמתעכב בדרך עד שובו לביתו יאמר אותה בכל בוקר אפילו במלון ויחתום ברוך אתה שומע תפלה בלי הזכרת שם: יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, שתוליכנו לשלום ותציעדנו לשלום ותדריכנו לשלום ותסמכנו לשלום, ותגיענו למחוז חפצנו לחיים ולשמחה ולשלום, (ואם דעתו לחזור מיד אומר ותחזירנו לשלום), ותצילנו מכף כל־אויב ואורב ולקטים וחיזת רעות בדרך ומפל־פורעניות המתרגשות ובאות לעולם. ותשלח ברכה בכל־מעשה ידינו, ותתנני לחן ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל־רואינו, ותגמלנו חסדים טובים ותשמע קול תפלתנו כי אתה שומע תפלת כל־פה: ברוך אתה יי, שומע תפלה:

לזכות

לוי שי' הלוי בן חנה

וזוגתו **אולגה שרה** בת תמר

ויוצאי חלציהם

צבי' ובעלה דוד הלוי אליעזרוב

שלום יצחק הלוי וזוגתו **אורלי**

רות ובעלה אפרים הלוי יליזרוב

זבולון הלוי וזוגתו **רות**

חגית ובעלה גבריאל סופייב

שמעי' הלוי וזוגתו **מוריאל**

אילת, יהושע הלוי ואור אבנר הלוי שיחיו

לבייב

ניתן להשיג שיחות קודש ומאמרי דא"ח אלו

פקס: 9606108 3 (972)

ת.ד. 373 כפר חב"ד 60840 ישראל - P.O.B 373 Kfar Chabad 60840
Israel

E-mail: Israel@DvarMalchus.Org USA@DvarMalchus.Org
להורדת קבצים:

Internet: www.DvarMalchus.Org

www.otzar770.com * www.lahak.org * www.Chasidut.TV



הערות ותיקונים ניתן לשלוח ל:

E-mail: chazak@zahav.net.il - www.chazak.co.il

Dvar Malchus
Issue # 00391
15/09/2013

P.P.
שולם
1949
תל אביב

